TOMI II.

PARS I.

CAROLI STENGELII,

Ord. S. BENEDICTI

ABBATIS ANHUSANI.

MONASTERIOLOGIÆ BENEDICTINÆ.

PARS ALTERA.

ANTONIO

ILLUSTRISSIMO S. R. I. PRINCIPI, REVERENDISSIMO EPISCOPO VIENNENSI, AMPLISSIMO ABBATI CHREMIPHANENSI, DOMINO IN BERNSTAIN, SHERENSTAIN, ET KREMSEGG, S. C. M. CONSILIARIO INTIMO, &c.

REVERENDISSIME PRÆSUL, ILLUSTRISSIME PRINCEPS.

GRATIANIMI hominem, nullus omnino dolor acerbius urit, quam beneficiorum magnitudini, pro voto reſpondere non poſſe. Quamquam in hac (quam dico) moleſtia, illud tamen occurrit ſolatium; quod nominum tot e beneficiis contractorum, tam lenta eraſio, non mea, ſed temporum iniquitate contingat. Nempe ut ſingulari quodam ſplendore ILLUSTRISSIMAM TUAM CELSITUDINEM colam, amor ac obſervantia monent, ſed imbecillitas & inopia vetant. Mihi quidem certe, incomparabile beneficium iſtud etiamnum ſedet alta mente repoſtum, quo per integram ferme trieteridem, exilii mei ærumnas, munificentia Tua benigna ſuſtentatione levavit. Quare irem nunc ego buccinator in laudes tuas, niſi modeſtiam potius tuam, quam debitum meum intueri deceret. Id enim prælustrium, hoc eſt, Tui ſimilium animorum ingenium eſt, ut quem modum in laudabilibus rebus gerendis longe tranſcendunt, eum in ſuis tamen laudibus celebrandis requirant. Taceo igitur diverſa COENOBIA priſtino a Te nitori reſtituta, ut eorum altèr omnino CONDITOR dici merearis. Diſſimulo regalem ASCETERII TUI BASILICAM, quam Tu ex LATERITIA plane reddidiſti MARMOREAM. Prætereo ſupremam CAMERÆ CÆSAREÆ (cui ſedulitate Tua, ad priſtinos reditus, annuam DECIES CENTENUM MILLIUM acceſſionem dediſti) præfecturam, a Te magnificentiſſime, imo ſanctiſſime geſtam: ſolent enim viri DEO dicati, etiam profaniſſima quæque negotia, virtutis ſuæ, (ut ſic loquar) contactu cœleſtia quodammodo, Divinaque efficere. Sileo ad maximos Imperii Principes atque Comitia, adeo præclare obitas LEGATIONES, ut ad hoc officii genus, non tam ab AUGUSTISSIMO inter homines CAPITE quam ab ipſo SACRATISSIMO NUMINE videreris delectus. Omitto Epiſcopatum VIENNENSEM miris a Te proventibus auctum & PALATIO quoque Majeſtate pleniſſimo exornatum: Epiſcopatum, inquam cujus Tu commodis amplificandis, noctes diesque incumbis: non enim hæc Tibi paraſti, qui Magnitudinem Tuam non ædibus metiris, aut auro, ſed rebus, nobiliſſime juxta ac generoſiſſime geſtis. Tranſeo pulcherrimarum Virtutum Tuarum lumina, quibus Tu aliis ad excellentem

recte vivendi normam, veluti facem prætuliſti. Inter ſummos namque negotiorum graviſſimorum (ut ita dicam) conflictus & turbas, tanquam in otio profundiſſimo, quotidianam DEO hoſtiam ferre: jejunia Eccleſiæ legibus inſtituta, adeo rigide colere, velut inter aſſiduos & plane catenatos labores, laborem nullum ſentires; Templis quoque frequendandis indefeſſim ſemper exiſtere, ut nempe per hæc cœli veſtibula in ipſum tandem cœlum nanciſcaris ingreſſum; pompam denique Euchariſticam magnifico frequenter comitatu deducere, & ipſam Hierothecam manibus propriis deferre; cum utique Principi etiam honorificum accedat, ſatellitem Numinis fieri: hæc inquam, & alia hoc genus complura (quæ ipſi præſens oculis aſſidue uſurpavi) ejusmodi profecto ſunt, ut Epiſtolis brevi, tanquam ILIAS nuce, comprehendi non queant, ſed etiam prolixiorem tractationem requirant. His igitur tantis Virtutibus Tuis: unaque ingenti Tuorum in me beneficiorum cumulo, aliquid ſaltem honoris redhibiturus (quanquam denuo exul, & omnium rerum egenus) offero ILLUSTRISSIMÆ CELSITUDINI TUÆ, hancce MONASTERIOLOGIAM, præcipua AUSTRIÆ, & nonnulla ſuperioris atque inferioris GERMANIÆ Monaſteria Ordinis noſtri continentem, gratiſſimum utique munus tam beneficio Religioſorum omnium Patrono: quanquam quid munus appello, quod debitum plane agnoſco? Ingenui namque animi eſſe, exiſtimavi ſemper, ut cujus ampliſſimis in te meritis ſatisfacere nequeas, ei te plurimum tamen debere teſteris. TUÆ autem ILLUSTRISSIMÆ CELSITUDINIS, ea in me beneficia extiterunt hactenus, ut omnem mihi ſpem pro dignitate reſpondendi præripiant, quanquam voluntatem non auferant. Hoc igitur, GRATI ANIMI, quaſi præludium quoddam, anteire volui; ut tantisper ſaltem velle me conſtet, donec aliquando tandem poſſim, quod volo. Cujus quidem voti compotem me fore, fiducia mihi tanto nunc major oboritur, quod medias inter ærumnarum mearum tenebras, ſperatus mihi, imo expertus Benignitatis Tuæ radius tanquam nova lux quædam affulget. Ab ILLUSTRISSIMA namque CELSITUDINE TUA clementer adjutus ex hac rerum domeſticarum omnium ſtrage, velut redivivus emergam: adeo ut hæc ipſa, GRATUM ANIMUM cumulatius demonſtrandi facultas, a beneficio mihi Tuo exſpectanda veniat. Me igitur totum in ILLUSTRISSIMÆ CELSITUDINIS ac CLEMENTIÆ TUÆ gremium, velut ſalutare quoddam Aſylum recondo. AUGUSTÆ Vind. Cal. Maji. anni ſalutiferi partus cIↃ. IↃ. CXXXVIII.

REVERENDISSIMÆ & ILLUSTRISSIMÆ, CELSITUDINIS TUÆ.

Humillimus Capellanus

F. Carolus Abbas Anhuſanus.

MONASTERIUM CHREMIPHANIUM.

Vulgo CHREMS-MüNSTER dictum, præcipuum omnium *Auſtriæ* Superioris, ſeu Provinciæ ſupra *Anaſſum* dictæ, Monaſterium, ſitum in territorio *Trungovienſi* (im Traunviertel) a præfluente *Chremſa* nomen traxit. Ei condendo occaſionem præbuit lugubris caſus, qui Principalem Bojorum domum funeſtavit.

Major filiorum THASSILONIS GUNTHERUS, *Laureaco* ſub brumam venatum egreſſus, in raræ magnitudinis aprum ſorte incidit prope ſontem & piſcinam, (quam hinc nomen traxiſſe ajunt, & jam egregie exornatam ſontano opere, & fiſtulis plumbatis aquam copioſam occulte emittentibus artificioſe decoratam aſpicimus) Comitibus per ſilvam dilapſis, animum ſolitudine non deſpondens, venabulo objecto, feram ſtrenue excipit, & luculento vulnere excipit: ipſe viciſſim a dolore & furore percita conſauciatur, ambo in eodem veſtigio corruunt. Ibi canis latrantis indicio repertus, magnæ indolis adoleſcens, miſerandum ſuis in tam triſti exitu præbuit ſpectaculum. Pater quantum maximum potuit ſepulturæ honorem habuit, Templo cum Monaſterio magnificentiſſime excitato, & ampliſſimis reditibus inſtructo. A. C. Iↄ. CCLXXVII. UDALRICUS Archiepiſcopus *Laureacenſis*, VIRGILIUS, *Salisburgenſis*, & SIMPERTUS *Ratisbonenſis* Epiſcopi dedicarunt, A. C. Iↄ. CCLXXVIII. HADRIANUS Pontifex, AGAPITI *Præneſtini* Martyris corpus, *Roma* honoris cauſſa dono miſit. Veteres tabulæ dedicationem in annum THASSILONIS triceſimum, THEODONIS primum, indictione prima conferunt. Quo cum plerique Annales refelluntur, de ſuperiori anno conſentientes; tum apparet, THEODONEM fratris morte non dubium heredem, mox a patre collegam, in partem dominatus aſcitum eſſe. Sunt vero in antiquitatis memoriam injurii, qui levi ſuſpicione nixi, quod diploma de Monaſterii conſtitutione (iſtis orationem appellare placuit) GUNTHERI nomen non habet, id ex omni narratione expungendum contendunt.

Primus hujus Monaſterii Abbas inſtitutus eſt FATERICUS, ex ALTACHIO inferiore cum aliis Monachis a Fundatore huc accitus. CAROLUS M. Rex *Francorum*, poſtmodum etiam Imperator creatus, cum fundationem jam pridem ratam babuiſſet, eandem rurſum confirmavit A. C. Iↄ. CC. LXXXIX.

Floruit in hoc Monaſterio plurimum Ordo Monaſticus & ſacra diſciplina, usque ad annum circiter CCIↄ. poſt quem maximi tumultus bellici in his provinciis extitere, præſertim *Hungaris Bavariam*, immo univerſam ſere *Germaniam* aliquoties populantibus, Eccleſias, Monaſteria, ipſasque civitates funditus evertentibus. Tum enim accidit, quod Seniores hujus loci tradidere, ut *Quinquagintæ* ejusdem Monaſterii perſonæ ab eisdem *Hungaris* trucidarentur, & CHREMIPHANENSE Aſceterium fere ſolo æquaretur, certe rebus omnibus ſpoliaretur.

Caruit itaque Præſule, qui Abbatis nomine præeſſet integro pene ſeculo, vel amplius, donec regnante S. HENRICO Imp. reſtitueretur, eidemque S. GOTHARDUS, *Altabenſis*, *Hersfeldenſis & Tegerſeenſis* (qui poſtea *Hildesheimenſis* Epiſcopus extitit) Abbas præficeretur. Emerſit tum aliquantulum, donec iterum perturbata eſſent tempora, & diſciplina monaſtica cum rei domeſticæ adminiſtratione vacillaret, ipſumque Monaſterium incendio deformaretur. Cum igitur opus eſſet paſtore ſedulo, qui muros pariter & mores reformaret, DIETRICUS Monachus de *Geize*, (*al. Goezz.* vel *Gortz.*) a B. ALTMANNO Epiſcopo huic præfectus eſt loco, A. C. cIↄ. LXXX. Qui conſuetudines *Cluniacenſes* introduxit, Eccleſiam & cætera loca regularia inſtauravit, & rem domeſticam inſigniter auxit, Templumque (quæ eſt jam tertia Dedicatio) in honore SALVATORIS, & SS. AGAPITI & BLASII MM. conſecrari fecit. Circa A. C. cIↄ. CLIII. ſub ALBERTO Abbate iterum ignis Monaſterium devaſtavit. ALRAMUS II. Capellam S. Ægidii conſtruxit A. C. cIↄ. CLXXX. Sub cujus ſucceſſore UDALRICO III. Eccleſia tota penitus igne abſumta eſt. A. C. cIↄ. CCIX. RUDOLPHUS Abbas conſtruxit Capellam S. MARIÆ V. quam EBERHARDUS Archiepiſcopus conſecravit: item Dormitorium, & duo latera ambitus.

Sub HENRICO II. Abbate circa A. C. clↄ. CCC. LXV. Quintum extitit incendium, ita ut præter Eccleſiam, duo dormitoria cum capella B. MARIÆ V. & ambitu fuerit concremata. Circa A. C. clↄ. CCC. XC. MARTINUS II. condidit Sacellum S. SIGISMUNDI, & uſum *Mitræ* impetravit. Præclaris ædificiis Monaſterium decorarunt, ERHARDUS *Vait*, JOANNES *Spindler*, ALEXANDER *a Lacu:* qui præterea magno Zelo cunctos ſuæ juriſdictioni ſubjectos populos ſtatim ſub initio regiminis ſui ad ovile Catholicæ Eccleſiæ reduxit, & nomine ſummorum Principum graviſſimis legationibus dextre perſunctus eſt.

Ceterum (citra invidiam cujusquam dicam) in iis quæ vel pertinent ad ſpiritualem gubernationem, vel ad temporalium rerum adminiſtrationem, omnes anteceſſores ſuos (quorum aliqui in alterutro tantum genere claruerunt) multis paraſangis ſuperavit ANTONIUS *Wolffradt*, qui, ut cum ſapiente loquar, *dedit in celebrationibus decus, & ſuffulſit domum DEI.* Nam conventum ipſum religioſis doctisque perſonis triplo auctiorem reddidit, quam invenit, ordinatiſſimam divinorum officiorum celebrandorum normam inſtituit, ac Templum ipſum (uti AUGUSTUS de *Roma* dicere ſolebat) ex *lateritio marmoreum* fecit, tredecim inſignibus novis aris exornando. Novum *cœnaculum*, ac inſuper duo *Dormitoria*, *infirmorum domum*, cum *Bibliotheca*, maxima librorum novorum ſupellectile inſtructiſſima, & aliis officinis a fundamentis conſtruxit, *Sacrarium* ipſum pretioſiſſimis (ſive ſacras veſtes, aut vaſa, ſeu SS. Reliquiarum bierothecas ſpectes) ornamentis affluenter locupletavit. Ipſum Monaſterium variorum *redituum* acceſſione, & integrarum ditionum coëmptione inſigniter auxit, inter quas præcipuæ ſunt; BERENSTAINIUM, SCHÆRENSTAINIUM, ac CHREMSEGGIUM. Ita jure optimo pro altero Fundatore a poſteris haberi poterit.

Cum præterea CLUNICENSE & SCHLIERPACENSE Monaſteria, ære alieno nimium quantum gravata & ad inſtitas fere redacta, per ſuoa aliquamdiu adminiſtraſſet, ære alieno ſoluto, poſteriore etiam a fundamentis novo, una cum Eccleſia conſtructo, in integrum reſtituit, iisdemque Abbates denuo præfecit. WELSII inſuper pro Patribus *Capucinis* Monaſterium ſub nomine S. BONAVENTURÆ fundavit & ipſemet conſecravit. A. C. clↄ. Iↄc. XXXI.

Idem a FERDINANDO II. Imp. P. F. *Viennam* evocatus, ipſius Cameræ Aulicæ Præſidem integro ſexennio egit, donec vacante per obitum Eminentiſſimi Card. CLESELII *Viennenſi* Epiſcopatu; ipſe omnium bonorum gratulatione, eidem ſuffectus, & S. R. I. *Princeps* declaratus eſt.

Porro inter beatos & SS. hujus loci recenſetur: S. WISINTO Presbyter IV. Non. Decembr. ERCHENBERTUS, RAINBOTO, GERARDUS, DIETRICUS, ALRAMUS, & alii quam plures. Nec prætereundi illi QUINQUAGINTA, qui irruentibus in *Germaniam Hungaris* ab iisdem trucidati ſunt, ut diximus.

Epiſcopi extitere.

S. GODEHARDUS ex VI. Abbate creatus eſt Epiſcopus *Hildeſemenſis*, A. C. MXXII. MANEGOLDUS ex XXIII. Abbate creatus Epiſcopus *Paſſavienſis*, A. C. clↄ. CC. VI.

ANTONIUS, ex Abbate LIIII. *Viennenſis* Pontifex & S. R. I. Princeps factus. A. C. clↄ. Iↄ. C. XXXI.

Abbates ex eodem poſtulati.

CONRADUS VI. Abbas in *Seittenſtetten.* A. C. clↄ. CC. IV.

DIETMARUS XXI. Abbas ibidem. A. C. clↄ. CCC. XLVIII.

CHRISTOPHORVS Held XLII. Ab. ibid. A. C. clↄ. Iↄ. LXXII.

PLACIDUS Bernhardt XLV. Abbas ibid. A. C. clↄ. Iↄc. XXVII.

BENEDICTUS Schroffnagel Abbas *Gluniceuſ.* A. C. clↄ. Iↄc. XXXI.

PHILIPPUS Nagel Abbas *Lambacenſis.* A. C. clↄ. Iↄc. XXXIV.

CATA-

CATALOGUS
ABBATUM CHREMIPHANENSIUM.

Numerus.	Nomina.	Anni Elect.	Anni regim.	Obitus. Anni.	Obitus. Dies.
1	Fatericus.	777	20	797	
2	Wolframus.	797	30	828	
3	Sighardus.	828	31	859	
4	Burchardus.	860	27	887	
5	Snelpero.	888	22	910	
6	S. Godehardus.	1004	8	1037	5. Maji.
7	Sigmarus.	1012	28	1040	4. Septemb.
8	Gerhardus.	1040	9	1050	27. Jan.
9	Erchenbertus.	1050			24. Junii.
10	Wolframus.				30. Septemb.
11	Pezelinus.				
12	Hoholdus.				27. Julii.
13	Berchtoldus.				14. Jan.
14	Dietericus.	1080	10	1090	9. Decemb.
15	Alramus.	1090	31	1122	11. Martii.
16	Hermannus.	1122	3	1125	31. Decemb.
17	Udalricus. I.	1125	6	1131	
18	Udalricus II.	1132	15	1147	
19	Albertus.	1147	13	1160	29. Martii.
20	Martinua.	1160	5	1165	
21	Alramus II.	1165	8		5. Julii.
22	Udalricus III.	1173	9		
23	Manegoldus.	1183	23	1215	11. Maji.
24	Chunradus.	1206	3	1209	
25	Rudolphus.	1209	8	1217	3. Martii.
26	Bernardus de Ahleiten.	1217	13	1230	
27	Henricus C. de Plain.	1230	17	1247	
28	Ortholphus.	1247	9		28. Maji.
29	Berchtoldus II.	1256	19	1275	19. Nov.
30	Fridericus de Aich.	1273	52	1325	
31	Fridericus Rizendorfer.	1325	20	1346	11. Febr.
32	Chriſtianus Otsdorfer.	1346	3	1349	19. Nov.
33	Erneſtus Otsdorfer.	1349	11	1360	
34	Conradus II.	1360	2	1363	6. Junii.
35	Henricus de Gruob.	1363			
36	Henricus de Sulzbach.			1376	17. Julii.
37	Martinus B. de Polhaim.	1376	22	1399	6. Julii.
38	Stephanus.	1399	5	1405	31. Jan.
39	Hermannus.	1405	14	1430	
40	Jacobus Trentlkover.	1419	35	1454	23. Maji.
41	Udalricus Schopperzan.	1454	30	1484	9. Julii.
42	Benedictus Braun.	1484	4	1488	29. Julii.
43	Wolfgangus Widman.	1488	12	1501	
44	Georgius.	1501	4	1505	20. Martii.
45	Joannes I.	1505	19	1524	9. Decemb.
46	Leonardus.	1524	1	1526	6. Junii.
47	Joannes Habenzagl.	1526	17	1543	28. Septemb.
48	Gregorius Lechner.	1543	14	1558	26. Auguſti.
49	Marcus Weiner.	1558	6	1565	21. Jan.
50	Jodocus Sedelmayr.	1568	3	1571	17. Junii.
51	Erhardus Voit.	1571	16	1588	31. Martii.
52	Joannes Spindler.	1589	11	1600	31. Maji.
53	Alexander a Lacu.	1600	12	1613	19. Maji.
54	Antonius Wolfardt.	1613			

MONASTERIUM MELLICENSE.

MELLICUM inter omnia Inferioris *Auſtriæ* Monaſteria jam ab antiquis temporibus primatum tenet cum auctoritate, tum religione. Ejus primordia referuntur ad LEOPOLDUM I. qui A. C. C. clↃ. XXVIII. Marchionatum *Auſtriæ* ab HENRICO Cæſare conſequutus *Mellicenſem* arcem HEMONI cognomento *Stilla* ereptam in templum mutavit, cui HENRICUS filius S. COLOMANNI corpus intulit. Porro ipſe COLOMANNUS *Hiberniæ* Regum ſanguis avitam propriamque gentis ſuæ pietatem æmulatus purpuram centone mutaverat, ut Deo, ad cujus cunas properabat, ſimilior iret, ejusque paupertatis veſtigia confidentius adoraret. Ea gratia cum per *Boicam* & *Auſtriam* iter feciſſet, & *Stokeraviam* non procul a *Vienna* ſi tam appuliſſet, ignoti habitus vultusque argumento pro exploratore captus quæſtionique ſubjectus eſt. Cumque omni tormentorum diritate laceratus nullam aliam vocem mitteret, quam exulem eſſe ſe neque præter CHRISTUM toto orbe quidquam vel amare vel quærere, fidem non fecit furentibus, actusque in arborem hoc quoque CHRISTI conſequutus eſt, ut innocens moreretur & pendulus. Sed triſti fato ſubſecuta prodigia infamiam detraxerunt. Infelix & jam olim arida arbor ſubito refloreſcens læta fronte ſacrum caput in umbravit. Corpus ſolis cælique injuriis expoſitum nec tabo fluxit, nec ulla mortem macula prodidit; ſanguis quinimo recens ex inciſi vulnere manans, & fruticans etiamnum pilus, protruſique ungues ſpeciem ſpirantis viventisque præbuere; quibus argumentis convicti etiam illi innocentem cælitemque pronunciarunt, qui eum ad reſtim damnaverant. Neque dubitavit HENRICUS, quem diximus, detractas ex arbore immortales exuvias *Mellicenſi* cœnobio inferre, & ut Divum colere. Facta ſunt hæc A. C. clↃ. XII. Inſederant tum temporis hunc locum *Canonici* quos *Regulares* vocant: ii tamen cum non ſatis Regulariter viverent, loco cedere juſſi ſunt, ac pro iis introducti ſunt *Monachi* qui Regulam S. BENEDICTI examuſſim obſervarent ſub Abbate primo SIGIBOLDO A. C. clↃ. LXXXIX.

De quo verſus iſti leguntur:

Sedibus his primus SIGIBOLDUS procreor Abbas,
Adducens fratres o BENEDICTE tuos.
Salvifico partu *caſtæ cum* Virginis *anni*
Mille octoginta *præteriere* novem.
Hæc loca Canonicos *habitantes cedere adegi,*
Noſtri ſubſtituens ordinis *acre genus.*
Annos viginti ſeptem *data munera geſſi,*
Hinc ſe anima extincto corpore ad aſtra tulit.
Nunc ſucceſſores doctos precor ipſe piosque
Qui juſte peragant debita vota DEO.

Habuit hoc Archimonaſterium complures inſignes Præſules, qui illud variis & præclaris operibus inſigniter exornarunt & illuſtrarunt; at inter illos præcipue enituit NICOLAUS *Auſtriacus* Reformator & Inſtructor Regularis obſervantiæ *Mellicenſis* dictæ, & in complura *Auſtriæ*, *Bavariæ & Sueviæ* Monaſteria propagatæ, & ad hæc turbulenta noſtra tempora fere continuo obſervatæ. Inſtitutus fuit is Abbas auctoritate Apoſtolica per Viſitatores A. C. clↃ. C. IↃ. XVIII. JOANNES quoque a *Schönburg* J. U. D. & XLIV. Abbas, Epiſcopus *Gurcenſis* creatus eſt A. C. clↃ. IↃ. LI. CASPARUS *Hoffmannus* etiam ex Profeſſo *Mellicenſi* Abbas *Cellæ Marianæ* A. C. clↃ. IↃ. LXX. Inde translatus *Altenburgum* A. C. clↃ. IↃ. LXXXIII. Tandem *Mellicum* revocatus & ibidem Abbas inſtitutus eſt A. C. clↃ. IↃ. LXXXVII. Vir ob eximias animi dotes tribus Imp. RUDOLPHO II. MATTHIÆ I. FERDINANDO II. a conſiliis, & Eccleſiaſtici Senatus Præſes perpetuus. Obiit plenus meritis ætatis anno LXXII.

Eidem unanimi Conventualium electione, S. P. confirmante, & Imp. probante ſuffectus eſt REINERUS a *Landau* SS. Theologiæ Doctor, ejusque loci Prior, vir tali munere & dignitate digniſſimus. Qui rerum potitus præclariſſimum munus ſibi a Numine delegatum conſtanter ſtatim adminiſtravit tam curace vigilantia, tamque fideli prudentia, ut reapſe conteſtari videretur, ſingulari ſe Superum favore ad publicam felicitatem, & commune *Mellicenſium* bonum augurato auſpicatoque translatum eſſe. Mox enim Monaſterium univerſum ad reditum ſublimitatis antiquæ revocare cæpit, non ſolum ſarta tecta ſolatæ domus exquiſita induſtria, parſimoniaque reſtaurando; verum etiam ſuccedanea ſolicitudine ac frugalitate eadem in ſplendorem redigendo, ſtruicibus novis exaugendo, exquiſita ſupellectile cum ſacra, tum profana ſplendidiſſime exornando.

Qui tametſi de hoc Cœnobio ſuo, hactenus optime ſit meritus, quod idem inter varias alternantis fortunæ vices ſapienter gubernarit, tamen etiam erga monaſticam diſciplinam, cujus obſervantiſſimus eſt, miro affectu rapitur, nibil æque in votis habens, quam ut Cœnobium ſuum pietate ac doctrina florentiſſimum habeat, & antiqua ejus decora quo poſſit modo, reſtauret: optime conſcius adeo *Mellici* jam olim Regulsris vitæ viguiſſe diſciplinam, ut inde varia Prælatorum examina etiam ad alias Eccleſias regendas proceſſerint. Hinc factum, ut non ſolum avitum diſciplinæ monaſticæ decus revexerit, ſed etiam eandem prævio exemplo, & cæleſtibus operibus modum præmonſtrando, in robuſtiorem gradum in dies redire faciat.

Plura dicenda eſſent de ipſius inſigni vigilantia & conſtantia, in Privilegiis & Juribus ſui Monaſterii defendendis; quin etiam de ejusdem ſingulari modeſtia, rara msnſuetudine (qua *Nobis* alter *Moſes*, aut ſine felle Columba viſus fuit) comitate, facilitate, affabilitateque. Quanta ille Nos ipſos ſffectione, humanitateque amplexabatur? a quo quantum mihi benevolentiæ & beneficentiæ in exilio conſtituto ſit admenſum, non eſt hujus loci ſigillatim provulgare: ſat eſt inſinuaſſe me, qui harum uſu fructu gaviſus ſum, eas ventis non mandaviſſe. Faxit Dominus Deus, ut Succeſſor ejus, R. D. Valentinus multos annos cum divinæ gloriæ incremento ſuis præſit, & proſit. Ita voveo, ſic precor.

Ex eodem Prælati creati.

JOANNES a Schönburg J. U. D. XLIV. Abbas, creatus Epiſcopus *Gurcenſis*. A. C. clↄ. Iↄ. LI.
DIETRICUS Abbas XI. *Seittenſtettenſis*. clↄ. CXL.
MELCHIOR *de Stambaim* Abbss XL. S. UDALRICI *Aug*. clↄ. CDLIX.
DOMITIANUS XL. Abbas *Seitenſtettenſis*. clↄ. Iↄ. LXVIII.
BERNARDUS *Schilling* XLIII. Abbas *ibidem*. clↄ. Iↄ. CII.
MICHAEL *Herlich* XLIII. Abbas *Gottwicenſis*. clↄ. Iↄ. LXIV.
MICHAEL *Guegfelder* Abbas *Glunicenſis*. clↄ. Iↄ. LXIV.
CASPARUS *Hoffman* Abbas MARIÆ *Cellæ*. clↄ. Iↄ. LXX.
IDEM Abbas *Altenburgi*. clↄ. Iↄ. LXXXIII.
ANTONIUS *Spindler* XLIII. Abbas *Garſtenſis*. clↄ. Iↄ. CXV.

Plures alii ad meam notitiam non pervenerunt.

CATALOGUS
ABBATUM MELLICENSIUM.

Numerus.	Nomina.	Anni Elect.	Anni regim.	Obitus Anni.	Dies.
1	Sigiboldus.	1089	27	1116	
2	Engilſchalcus.	1116	6		
3	Ernechefridus.	1122	41	1163	
4	Sigenhardus.	1163	14	1177	
5	Conradus I.	1177	26	1203	
6	Conradus II.	1203		1204	
7	Reginoldus.	1204	7	1212	
8	Hademsrus.	1212	5	1217	
9	Udalricus I.	1217		1217	
10	Conradus III.	1217	7	1224	
11	Udalricus II.	1224	23	1247	
12	Dietricus.	1247		1247	
13	Otto.	1247	6		
14	Ortolphus.	1253	20	1273	13. Auguſt.
15	Gerungus.	1273	8	1281	
16	Fridericus I.	1281	14	1295	
17	Conradus IV.	1295	10	1306	
18	Udalricus III.	1306	18	1324	
19	Ottacarus.	1324	5	1329	
20	Henricus I.	1329	5	1334	
21	Conradus V.	1334			
22	Henricus II.	1340	1	1341	
23	Fridericus II.	1341	2	1343	

Numerus.	Nomina.	Anni Elect	Anni regim.	Obitus Anni.	Dies.
24	Ludovicus I.	1343	16	1360	
25	Joannes Radenprunner.	1360	11	1371	
26	Friderieus III. Schazenbrucker.	1371	6	1378	
27	Seifridus Hagenauer.	1378	4	1382	
28	Gottſcalcus Hindterholtzer.	1382	5	1387	
29	Ludovicus II.	1387	23	1410	
30	Joannes II. Mellerprunner.	1410	2	1412	
31	Joannes III. Flaininus.	1412	6	1418	
32	Nicolaus Auſtriacus.	1418	7	1425	
33	Leonardus Straubinger.	1425	8	1433	
34	Chriſtianus Aibenſtainer.	1433	18		
35	Stephanus de Spanberg.	1451	2	1453	
36	Joannes IV. Haushaimer.	1453	21	1474	
37	Ludovicus III. Schanzt.	1474	6	1480	8. Septemb.
38	Auguſtinus.	1480	3	1483	
39	Wolffgangus Schaffenrat.	1483	14	1497	
40	Joannes V. Ciſterdorff.	1497	7	1504	
41	Sigiſmundus Grueber.	1504	25	1529	17. Novemb.
42	Wolffgangus II. Lintzer.	1529	16		
43	Placidus.	1547	1	1548	
44	Joannes VI. a Schönburg.	1519	2		fit Epiſc. Gurcenſ.
45	Innocentius Wunſamb.	1551	2	1554	15. Novemb.
46	Michael Grüen.	1554	10	1564	
47	Urbanus Perndatz.	1564	23	1587	
48	Caſparus Hoffman.	1587	36	1623	2. Martii.
49	Reinerus a Landau.	1623	14	1637	
50	Valentinus.	1638			

MONASTERIUM GOTTWICENSE vulgo GöTTWEIN.

SITUM in *Auſtria* inferiore ſuper editiſſimo & pene inacceſſo monte, unde a longe deſcendentibus in Danubio, vel transflumen ipſum ambulantibus clariſſime ſpectari poteſt, ad confines trium civitatum *Mauttarn*, *Stainæ* & *Chremſæ*, quæ itidem perſpicue inde cernuntur clara die; nam nebulæ verno præſertim & autumnali tempore proſpectum omnem eripiunt. Unde & fontibus omnino caret, & ciſternis pluviales tantum excipiuntur aquæ. Cætera amæniſſimum, & plane aſpectu jucundiſſimum habet ſitum. Eſt cœnobium inter illuſtres Provinciæ Status loci non mediocris, Jurisdictionis peramplæ, maxime Eccleſiaſticæ, cum hodieque viginti & duas ipſius Eccleſias Parochiales numerare liceat, quæ omnes (ſicut & ipſum Monaſterium) ab Epiſcopi Diœceſani obedientia exemptæ, immediate ſummo Pontifici ſunt ſubjectæ. Habet duo inſignia Dominia, *Rhana* inferius, & *Wolffſtain* dicta; oppida quatuor; pagos quam plurimos; ſubditos univerſim ſupra mille. Privilegia tam a Pontificibus quam ab Imp. & Regibus conceſſa, non pauca aut exigua.

Ædificari cœpit A. C. cIↃ. LXXII. conſecratum vero eſt A. C. cIↃ. LXXXIII. poſtridie Nativitatis B. MARIÆ Virginis, cujus titulum etiam gerit.

Fundator ejus fuit B. ALTMANNUS Epiſcopus *Paſſavienſis*, quem etiam ſe futurum jam olim adoleſcens ipſe mirabili quodam vaticinio præſagiebat. Perpetuæ *Virginis Matris* honori ea occaſione dicatum eſt, quod Patronum loco quærenti ALTMANNO, forte fortuna ejusdem Divæ icon *Græci* operis oblata fuerat, Ducum *Boiohæmi* donum. ALTMANNUS. A. MXCI. in Zeislmurana villa febre extinctus VI. Id Aug. THIEMO illum Salisburgenſis inundatum lacrymis in *Gottwicenſi* Monaſterio ſepelivit. Ejus feſtivitas etiamnum eſt ſolemniſſima *Gottwicenſibus*. Corpus ejus ex crypta in ipſam Eccleſiæ *Gottwicenſis*, ut vocant, Navem translatum eſt die XVI. Junii, ut patet ex pervetuſtis MSS. *Anno Domini milleſimo trecenteſimo in die S. QUIRINI Martyris tempore D. ULRICI Abbatis* Gottwicenſis *Sereniſſimus Princeps D. RUDOLPHUS Dux* Auſtriæ *venit* Gottwicum *quærens corpus Domini ALTMANNI, inventumque per D. ULRICUM Abbatem prædicti Monaſterii ſub ara S. CRUCIS depoſuit, ubi usque hodie in pace requieſcit, Amen.*

EPI-

EPITAPHIUM EJUSDEM.

VENERARE. VIATOR. SACRA. OSSA. B. ALTMANNI. EPISCOPI. PASSAV. HUJUSCE. MONASTERII. FUNDATORIS. QUÆ RUDOLPHUS. AUSTRIÆ. DUX. HUC. TRANSTULIT. ANNO. SALUTIS. MCCC. OBIIT. B. VIR. AN. XPI. MXCI. FUNDAVIT. MONASTERIUM. AN. MLXXIII. LAPIDEM. HUNC. MEMORIÆ. ET PIETATIS. ERGO. POSUIT. GEORGIUS. FALBIUS. ABBAS.

Ubi obiter notandum, videri manifeſte erratum in annorum numero cum ante annum cIↄ. CCCLX. nullus ULRICUS Abbas præfuerit: addendi ergo erunt aliquot anni. Poſthæc ULRICUS Pirchfeldt Abbas obtinuit primus ab URBANO VI. uſum Mitræ. JOANNES IV. impetravit exemptionem Monaſterii a BONIFACIO PAPA IX. Quam confirmarunt NICOLAUS V. & ALEXANDER VI.

Cæterum GOTTWICENSE aſceterium inſtitutis, ad normam *Canonicorum* (quos *Regulares* vocant) primitus formatum paulo poſt, ALTMANNO de cœlo hortante, in D. BENEDICTI leges juravit. Juvat rei ſeriem pauculis ediſſerere. *Gottwicenſium* Collegarum virtus ſub duobus Præpoſitis, quorum prior OTTHO; poſterior CONRADUS dictus eſt; quamdiu ALTMANNUS morum cenſuram geſſit, eximia fuit; ignavo aut remiſſo, ſuperſtite illo, nemini eſſe licuit. Enimvero quod fere iis uſuvenit, quos non ſua indoles, ſed alienus oculus bonos facit, poſtquam ſeverus arbiter morte extinctus eſt, ſuo obſecuti ingenio, habenas ab illo abductas noxio pii rigoris temperamento laxarunt, quique paulo ante etiam aliis diſciplinæ fuerant, nunc ſibimet noxæ ſuam locique gloriam obſcurarunt: peregrini mores bonisque contagione nocituri familiariter recepti: ita brevi alia loco facies inducta, ad quam ALTMANNUS invitus reſpiceret. Atque is denique *Joannem* virum inſigni probitate *Scotum* gente, quem vivens, olim tuguriolo ad Sacram Ædem affixo receperat, ore voceque quibus agnoſci poſſet, monuit, purgaret in fame ſtabulum & priſtinum monti ſuo redderet nitorem. Neque fefellit hominem minime rudem talium arcanorum, quo illæ verborum ambagas tenderent; retulitque ex templo ad Cœnobitas de abſtergenda rubigine animorum, quæ D. ALTMANNI oculos omni oleto pejus offendiſſet. Poſitum in eo nonnihil operæ; ſed mergente induſtriam magnitudine mali, illico de ſucceſſu deſperatum, optimumque factu viſum, quando mores ſuos exſcindere ſtirpitus non poſſent, ſponte in exilium ſeſe ejicerent & darent melioribus locum. Id conſilium ut deploratum & præceps *Joannes* damnavit, illata invicem mentione permutandarum legum & vitæ ex præſcripto D. BENEDICTI inſtituendæ. Divino inſtinctum ſpiritu ita ſuaſiſſe felicitas eventus docuit. HARTMANNUS e S. BLASII Cœnobio accitus novum jus novosque mores in montem invexit. Placatum eo ſe ſtudio ALTMANNUS luculente prodidit multo deinceps præſentior tumulum ſuum venerantibus.

HARTMANNUS igitur, de Ducibus *Carinthiæ* ex Priore S. BLASII, fit primus Abbas auctoritate URBANI II. & aſſenſu UDALRICI *Paſſavienſis* Epiſcopi A. C. cIↄ. XCIII.

Circa A. C. cIↄ. C. XIV. Sanctimonialis vivebat in *Gottwico*, clauſura a Monachis disjuncta, ab HARTMANNO Abbate, ut creditur, conſtructa, WILWIRGA (al. HELTOPIRGIS) LEOPOLDI ſancti Marchionis *Auſtriæ* ſoror, BORIVOII *Bohemorum* Ducis quondam uxor, ubi & ſepulta in Domino quieſcit.

Poſt A. C. cIↄ. D. XX. & ſequentes graviſſima damna perpeſſum eſt hoc Cœnobium, multis etiam bonis omnino abalienatis tempore belli Turcici. Ipſos tamen Turcas, qui Monaſterium jamjam deprædaturi aſcenderant, fertur MATTHIAS Abbas cum V. *Eucbariſtiæ* Sacramento obviam egreſſus, mirabiliter fugaſſe, locumque per hoc ſecurum & ſalvum reddidiſſe. Porro LEOPOLDO Abbate A. C. cIↄ. DLVI. e vivis ſublato, BARTHOLOMÆUS a *Catanæis* Præpoſitus *Herzogburgenſis* Abbatiam adminiſtravit ſeptem annis. Hic ipſe anno cIↄ. Iↄ. LVII. ſeptem Moniales adhuc ſuperſtites (quod ali amplius in *Gottwico* non poſſent ob gravitatem alieni æris contracti) dimiſit in *Penuskreich*, Monaſterium Monialium; eoque mortuo, illico defecit cœnobium *Gottwicenſe*, ut ad adventum MICHAELIS ſequentis Abbatis de Conventu nullus plane fratrum ſupereſſet. Is igitur non ſine prodigio in Abbatem aſſumptus eſt A. C. cIↄ. Iↄ. LXIV. Nam, cum non inveniſſet, quo domui conſuleret; ſeu unde viveret, ad Parochiam, quam prius curaverat, redire diſpoſuit. Itaque montem jamjam deſcenſurus, agricolam quendam obvium habuit: qui rogatus de negotio, propter quod aſcenderet, ſe debitum aliquot florenorum ſolutum venire aſſerebat. Quo lætanter recepto MICHAEL regere orſus, Monaſterium ſua induſtria ita relevavit, & locupletavit, ut ejus ſecundus Fundator dici a Necrologio *Gottwicenſi* mereatur. Reſignavit Jubilæus.

Magni-

Magnificum ædificium Dormitorii, totiusque Conventus cæpit GEORGIUS *Falbius* SS. Theologiæ Doctor, magnus tum Ordinis, tum Religionis Catholicæ inſtaurator, ſummis Principibus maximopere charus: id nunc ſummo ſtudio perficere conatur ejus ſucceſſor meritiſſimus DAVID GREGORIUS *Cornerus*, itidem SS. Theologiæ Doctor, & in reformatione *Auſtriæ* Superioris commiſſarius & Concionator egregius, vir vere Apoſtolicus, humanitate, demiſſione animi, ceterisque virtutibus religioſo viro dignis, nulli ſecundus, aliquot libris doctiſſimis in publicum editis clarus; cui proinde Dominus Deus gratiam ſuam multis annis adaugeat.

Ex *Gottwico* accitus fuit primum WIRNT, qui cum aliquot Monachis inſtitutum *Benedictinum* in *Garſtenſe* Cœnobium introduxit, eosque Prioris titulo per ſeptennium circiter rexit. Inde *Formbacenſis* Abbas effectus locum reliquit S. BERTOLDO, qui Prioris officio pariter & armarii in S. BLASII perfunctus, tunc etiam ſub HARTMANNO primo *Gottwicenſi* Abbate Prior fuerat, & A. C. cIɔ. CX. primus *Garſtenſium* Abbas ordinatus eſt.

Item LEOPOLDUS I. Abbas *Seidenſtettenſis*, A. C. cIɔ. CXVI.
GEORGIUS Schedler Abbas in *Mariæ Cella* A. C. cIɔ. Iɔ. C.

CATALOGUS
ABBATUM GOTTWICENSIUM.

Numerus.	Nomina.	Anni Elect	Anni regim.	Obitus Anni.	Obitus Dies.
1	Hartmannus.	1093	21	1114	
2	Nanzo.	1114	11	1125	
3	Chadelhohus.	1125	16	1141	
4	Gerhohus al. Bertoldus.	1141	9	1150	
5	Wernherus.	1150	5	1155	
6	Fridericus I.	1155	1	1156	
7	Joannes I.	1156	18	1174	
8	Rudmarus.	1174	26	1200	
9	Conradus.	1200	11	1211	
19	Wezelinus.	1211	20	1231	
11	Henricus I.	1231			
12	Henricus II.	1232	5	1237	
13	Hartwicus	1237	8	1245	
14	Henricus III.	1245	11		
15	Helmwicus.	1256	22	1278	
16	Joannes II.	1278	1	1279	
17	Hermannus.	1279	7	1286	
18	Henricus IV.	1286	23	1309	
19	Petrus.	1309	8	1317	
20	Marquardus.	1317	6	1323	
21	Otto.	1323	12	1335	
22	Wulfingus.	1335	20	1355	
23	Dietricus.	1356	4	1359	
24	Joannes III. de Talem.	1359	1	1360	
25	Joan. Ulricus.	1360	11	1371	
26	Ulricus Pirchfeldt.	1371	16	1387	Primus Infulatus.
27	Fridericus Techler.	1387	12		
28	Joannes IV.	1399	4	1403	
29	Petrus II.	1403	29	1432	
30	Lucas de Stockſtall.	1432	7	1439	22. Septemb.
31	Thomas.	1439	5	1444	
32	Joannes V.	1444		1444	
33	Wolffgangus de Rötz.	1444	14		
34	Martinus.	1458	3	1461	
35	Laurentius.	1461	21	1482	
36	Erhardus.	1482	7	1489	
37	Matthias Schadner.	1489	18	1507	11. Julii.

38. Seba-

Numerus.	Nomina.	Anni Elect	Anni regim.	Obitus. Anni.	Dies.
38	Sebſtianus Dräxl.	1507	9	1516	
39	Mstthias II.	1516	16	1532	13. Octob.
40	Bsrtholomæus.	1532	9	1541	
41	Placidus.	1541	2	1543	
42	Leopoldus Rueber.	1543	13	1556	5. Auguſti.
	Bartholomæus Præp. Herzogburg. Adminiſtrator.	1556	7		
43	Michaël Herlich.	1564	40	1609	23. Martii.
44	Georgius Schedler.	1604	6	1610	8. Martii.
	Martinus Serarius Adminiſtrator.	1610	2	1629	12. Martii.
45	Georgius Falbius.	1612	19	1631	22. Maji.
46	David Gregorius Cornerus.	1631			

MONASTERIUM GARSTENSE.

Magnificum ac perelegans noſtræ profeſſionis Monaſterium, in ſuperiore *Auſtria* ad dextram *Anaſi*, paululum ſupra *Styrenſem* civitatem (ubi *Anaſus* & *Styrus* celebria *Auſtriæ* flumina inſra ipſam civitatem & arcem *Styrenſem* confluunt) amœniſſimo loco ſitum: ſundatum legitur ad honorem D. O. M. ſub patrocinio B. MARIÆ V. & SS. Apoſtolorum Principum PETRI & PAULI. A. C. cIↃ.LXXXII. a nobiliſſimo Duce & Marchione Styrenſi OTACHERO (vocatur is ab antiquo Scriptore *cultor pacis*, *amator juſtitiæ*, *& contra immanitatem perſecutionum turris Eccleſiæ inexpugnabilis*) qui ſacram ædem *Garſtenſem* ab Epiſcopo *Patavienſi* permutatione quadam aut concambio, ut vocant, pro Eccleſia in *Behamberg* impetravit. Condidit vero primum cœnobiolum pro Clericis, qui ſub Præpoſito EBERHARDO XX. annis eundem locum tenuerunt. Mortuo vero Præpoſito, Clericisque tepeſcentibus, Fundator *Benedictinos* ſubſtituere decrevit. Quare cum ad celebrandum anniverſarium diem D. ELISABETHÆ *Marchioniſſæ* (quæ ad Septentrionalem Chori partem in eleganti & inſigni Mauſolæo cum duobus filiis OTACHERO & LEOPOLDO condita jacet) magna Clericorum multitudo conveniſſet, ex eminenti loco ita eos affari juſſit: *Noſſe vos volo, qui ad hunc anniverſarium Dei & noſtri cauſa veniſtis, quod in hoc loco, quem in ſervitium Domini & Sanctæ genitricis ejus, pro ſalute mea & dilectæ conjugis erigendum ſuſcepi, ſtatum Religionis, divina largiente gratia, in melius transmutare diſpoſui: & per Monachos, quorum beata opinio vitalem circumquaque ſpirat odorem, huic novellæ plantationi deſiderati profectus providere ſuffragium. Quapropter admonitos vos eſſe volo, ut ad hunc anniverſarium diem nequaquam ultra congregari: Debet enim, ſi Domino placuerit, deinceps alio modo celebrari. Prorſus ergo ab hoc concurſu amodo deſiſtite: quia* Monachis, *qui hic habitaturi ſunt, talem novimus conſuetudinem non convenire.*

Itaque GOTTWICUM profectus inde Priorem nomine WIRNT cum aliis Monachis ſecum in GARSTEN perduxit. Poſtmodum WIRNT ad *Formbacenſe* Monaſterium translato, B. BERCHTOLDUS e celebri tunc temporis (utpote quod Præſulibus & Monachis contra Schismaticos tutum perſugium præbere ſolebat) S. BLASII Monaſterio, ubi tunc armarii pariter & Prioris clauſtralis fungebatur officio aſcitus, & Abbas electus eſt A. C. cIↃ. C. X. Fuit vir litteris, pietate, innocentia vitæ admirandus; & annis XXXII. præſuit doctrina & exemplo ita laudabiliter & pie, ut plurimis miraculis ante & poſt mortem clarus Sanctorum albo aſcribi meruerit. Obiit A. C. cIↃ. C. XLII. XXVI. Julii. Ejus vero feſtus dies poſtridie (ob D. ANNÆ ſolennitatem) celeberrimo ritu & ſolenniſſima cæremonia quotannis celebratur. Sepultus olim erat in media Eccleſia in ſublimi tumulo, cujus circuitui inſcripti fuerant hi verſiculi:

Paſtor prædigne, Pater o BERTHOLDE benigne:
Rite concurriſti; multum Domino placuiſti:
Tu promiſſorum debes memor eſſe tuorum:
Protege &c. cætera legi non potuere.

Nunc tumulus ſolo æquatus, eleganti porphyretico lapide inſtratus, columellis incluſus, ara decoratus, ingenti Crucifixi imagine pulcherrimo opere exornatus viſitur.

Cæterum Fundator ad terram ſanctam profectus, cum inde Romam veniſſet, ibi obiit, ac humatus eſt. Habent præterea in hoc cœnobio celebrem ſepulturam Barones (nunc Comites) a *Loſenſtain*; & Nobiles *Scheckii*. Mitram & cætera Pontificalia orna-

menta primus impetravit FRIDERICUS XXIX. Abbas A. C. clɔ. CD. LIX. Elegantibus ſtructuris præcipue Monaſterium exornarunt, BERTHOLDUS VI. ejusque Succesſores BENEDICTUS, UDALRICUS. Quos tamen omnes multis paraſangis ſuperavit modernus D. Abbas ANTONIUS *Spindler*, qui per viginti annorum ſpatium totum Monaſterium ædificiis plurimis renovavit, picturis & emblematibus pulcherrimis illuſtravit; hortis amæniſſimis inſtruxit: imo *Refectorium*, *Dormitorium*, cum illuſtri *Templo* & *Campanili* a fundamentis omnia nova molitur; ut merito *Secundi Fundatoris* nomen apud poſteros meriturus ſit. Et cum tam ſedulus ſit in muris erigendis, mores interim nequaquam neglexit, quos ad *Benedictinam* normam egregie correxit, ipſumque Conventum viris doctrina & pietate præſtantibus inſigniter inſtauravit. Sacram ſupellectilem mirifice auxit; Divina officia ſplendide peragi procuravit; Chorum omnigeno Muſicorum genere laudabiliter inſtruxit; ut proinde omnibus bonis amori & admirationi; discolis vero atque degeneribus terrori ſit atque abominationi. Cujus proinde votis Deus annuere, eique Neſtoreos annos addere dignetur. Sic oro, Sic voveo.

Abbates ex eodem poſtulati.

ALRAMUS II. XXI. Abbas *Chremiphanenſis*. A. C. clɔ. C. LXV.
UDALRICUS III. XXII. Abbas *ibidem*. A. C. clɔ. C LXXIII.
ORTOLPHUS XIV. Abbas *Melicenſis*. A. C. clɔ. CC. LIII.
BERCHTOLDUS II. Abbas *Chremiphanenſis*. A. C. clɔ. CC. LVI.
JOANNES SPRANGLER XXXIII. Abbas *Lambacenſ.* A. C. clɔ. D. LIV.
JOANNES SPINDLER LII. Abbas *Chremiphanenſ.* A. C. clɔ. D. LXXXIX.
ALEXANDER a Lacu LIII. Abbas *ibidem*. A. C. clɔ. DC.
JOANNES WILHALM Abbas *Glunicenſis*. A. C. clɔ. DCIII.
CASPARUS PLAUTIUS XLIV. Abbas *Seydenſtettenſis*. A. C. clɔ. DCX.
GEORGIUS FALBIUS XLV. Abbas *Gottwicenſis*. A. C. clɔ. DC. XII.

CATALOGUS
ABBATUM GARSTENSIUM.

Numerus.	Nomina.	Anni Elect	Anni regim.	Obitus. Anni.	Obitus. Dies.
1	B. Bertholdus.	1110	32	1142	26. Julii.
2	Bertholdus II. al. Arnſalus.	1142	36	1178	
3	Conradus I.	1178	12	1190	
4	Syrus.	1190	10	1200	
5	Bertholdus III.	1200	3	1203	
6	Conradus II.	1203	2	1205	
7	Hadamarus.	1205	8	1213	
8	Arnhalmus.	1213	4	1217	
9	Renigbertus.	1217	12	1229	
10	Bertholdus IV.	1229	5	1234	
11	Udalricus.	1234	6	1240	
12	Bertholdus V.	1240	7	1247	
13	Oytolphus.	1247	7	1254	
14	Gerungus.	1254	4	1258	
15	Udalricus II.	1258	3	1261	
16	Fridericus.	1261	21	1282	
17	Marquardus.	1282	8	1290	
18	Godeſcalcus.	1290	5	1295	
19	Udalricus III.	1295	12	1317	
20	Otto.	1317	16	1333	
21	Henricus.	1333	2	1335	
22	Michaël.	1335	17	1352	
23	Erhardus.	1352	13	1365	
24	Nicolaus Venck.	1365	34	1399	
25	Florianus Tanbeck.	1399	20	1425	
26	Leonardus.	1419	15	1434	
27	Thomas Kantſchius.	1434	8	1442	
28	Albertus.	1442	2	1444	
29	Fridericus II.	1444	17	1461	

Berthol.

Numerus.	Nomina.	Anni Elect.	Anni regim.	Obitus. Anni.	Dies.
30	Bertholdus VI.	1461	12	1473	
31	Benedictus.	1473	15	1488	
32	Leonardus II.	1488	4	1493	12. Novemb.
33	Georgius I.	1493	2	1495	13. Junii.
34	Udalricus III. Praunauer.	1495	29	1524	
35	Pangratius Holzner.	1524	13	1537	28. Auguſti.
36	Wolffgangus Granfues.	1537	22	1559	2. Julii.
37	Antonius Brundorfer.	1559			
38	Georgius II.				
39	Joannes Spindler.	1574	14	1600	31. Maji.
40	Martinus Alopitius.	1591	8		
41	Alexander a Lacu.	1600		1613	19. Maji.
42	Joannes Guilelmus.	1601	12	1613	9. Decemb.
43	Antonius Spindler.	1615			

MONASTERIUM SEYDENSTETTEN.

Præclarum *Auſtriæ* inferioris Monaſterium, cujus fundatio in vetuſtis MSS. ita deſcribitur : *UDALRICUS al. UDISCALCUS ex illuſtri familia Comitum de* Stillen & Hæffte. *Cum primo in Augia apud S. VITUM cœnobium Canonicorum Regularium conſtruxiſſet A. C. M. CVII. ſed videret eos minime regulariter vivere, iis Monachos nigros S. BENEDICTI ſubſtituit, tum maxime religione florentes in caſtro ſuo & loco* Sitanſtetten *dicto, iisque prædia ſua circa* Urlam *fluvium, & apud* Grunenbach & Stille & Hæffte *poteſtativa manu omni jure advocatorum ſublato, attribuit. A. C. M. C. XVI. Eccleſia dedicata ab ULRICO Epiſcopo* Patavienſi *uterino fratre fundatoris, in honore B. MARIÆ Virginis. Eandem Eccleſiam idem Epiſcopus egregie augmentavit. Nam Parochiam* Aſpach *cum omnibus ſuis titularibus Eccleſiis ſcilicet.* Adihartſperg, & Piberbach, & Chrenſtetten, *& aliis Capellis in ea ædificatis & ædificandis. Et Eccleſiam in* Waidhofen, *& in* Holnſtain *cum omni jure ſacerdotali & tota in eis decimatione Cœnobio S. MARIÆ in* Sitanſtetten *donavit. Poſtmodum vero germanam memorati fundatoris, ſcilicet S. UDALSCACI D. HELENAM contigit viduari Nobili viro LANTZONE. Habuerat autem eam XI. Septimanis, nam is apud* S. Hippolytum *occiſus absque hærede deceſſit. Sed tamen primitus prædium ſuum apud* Zelckinge & Lantzendorff *ita conjugi ſuæ D. HELENÆ tradiderat, ut poſt mortem amborum* Sitanſtettenſi Cœnobio proprietas cederet omni jure advocatiæ ſemoto. Dominam vero *HELENAM poſt hæc REMBERTUS vir nobilis Comes de* Hagnovve *& de* Hayde *duxit in uxorem, & ex ea liberos, ſcilicet D. REMBERTUM poſtea* Patavienſem *Epiſcopum, & HARTWICUM & S. RICHARDIM procreavit. REMBERTUS vero filius Domini REMBERTI & Dominæ HELENÆ in liberalibus ſcientiis ſufficienter eruditus, factus eſt Præpoſitus in S. HIPPOLYTO, & deinde in Epiſcopum* Patavienſem *eſt aſſumtus. Qui Eccleſiam* Sitaſtetenſem *quamplurimum dilexit; tum quia a ſuo avunculo ſcilicet S. UDALSCALCO eſt fundata: tum etiam quia in Religione erat præfulgida & famoſa. Ingruente autem quadam neceſſitate, qua Romam ire proponebat, cum adſumtus itineris pecunia deeſſet, prædium Eccleſiæ* Sitanſtetenſis *ad* Pfaffenſteten *de conſenſu Abbatis FRIDERICI & Conventus nobilibus de* Aminſuuach *vendidit, pecunia ſibi tamen reſervata. Sed pro recompenſatione præfati prædii ſcilicet Eccleſiam in* Wolffſpach *cum ſuis titularibus Eccleſiis & in loco ſcilicet* Sitanſtetenſi *& Eccleſiam S. MICHAELIS & decimationes in* Suneluurch *cum ipſa curte Monaſterio* Sitanſtetenſi *tradidit Canonice, & privilegio ſuo atque Capituli Eccleſiæ* Patavienſis, *confirmavit.*

HELISEA fundatoris Mater cum familiari HERLUCÆ religioſiſſimæ Virginis uſu ad omnem ſanctitatem profeciſſet, congruentem vitæ innocenter actæ clauſulam impoſuit, cum inter beatos Genios expaſſis in Crucis formam brachiis orantem mors non oppreſſit, ſed ſopivit: eoque habitu repertam familiares diu, non auſæ ſunt contingere velut ſpirantem, raptamque extra ſe, moxque redituram. Ita PAULUM *Thebæum*, ſi non vitæ, mortis tamen genere æquavit.

Porro ipſe fundator S. UDALSCALCUS attractus bono odore ſanctæ religioſorum converſationis, militiæ cingulo depoſito cappa humili indutus DEO ſerviebat in paupertate voluntaria, obedientia prompta, & caſtitate perfecta. Hoc etiam odore tractus fuit D. REMBERTUS de *Hagenouue* vir illuſtris Maritus D. HELENA ſororis S. UDALSCALCI fundatoris, poſt multa probitatis & victoriarum de hoſtibus ſuis inſignia ſeculo nequam cum uxore ſcilicet D. HELENA & filia RICHARDE Virgine renunciavit, & Monachatum apud *Sitanſteten* indutus cum eis, quas prædiximus, religioſam deinceps inibi duxit vitam.

Primus Abbas ab UDALRICO *Patavienſi* Epiſcopo & UDALSCALCO Fundatore, permiſſu Abbatis NANZONIS inſtitutus eſt LEOPOLDUS Monachus *Gottvvicenſis* vita religioſa præclarus, qui gregem ſibi creditum XXIV. annis in Religione ſollerter enutrivit. Inter ceteros Monaſterio bene præfuerunt & profuerunt FRIDERICUS III. in ordine Abbatum, qui vineas & prædia in diverſis locis Eccleſiæ comparavit. Item CONRADUS hoc nomine primus, vir tam vitæ merito, quam ſcientiæ doctrina plurimum commendatus: qui prædiorum coemptionibus poſſeſſiones Monaſterii non minimum augmentavit. Nam apud *Tullingen* pro centum libris fere, XXX. jugera vinearum comparavit. Apud *Lanzendorff* vero LIII. Libras pro vineis & aliis impendit. Ejus tempore S. WICHMANNUS *Magdeburgenſis* Archiepiſcopus (frater fundatoris) prædium in *Ibſitz* cum omnibus juribus ſibi pertinentibus, utpote venatione, piſcatione, mineris ferri, & coctura ſalis cum omnibus utilitatibus inventis & inveniendis libere ſine judicum vexatione cum omni jure parochiali & Decimis Eccleſiæ S. MARIÆ donavit, & totum homagium ſuum, quod per totam *Auſtriam* habuit, cum regalium in feudatione in uſus Eccleſiæ convertit ob reverentiam Virginis glorioſæ, & hanc donationem in curia Imperat. FRIDERICI celebrata in *Nürnberg*, de conſenſu Principum cum Privilegiis Imperialibus confirmavit. In quo prædio prædictus Abbas CHUNRADUS pro C. & LXXXIV. libris diverſas poſſeſſiones comparavit.

RUDOLPHUS Abbas XIV. ædificium Chori inchoavit, quod Succeſſor CONRADUS una cum turri conſummavit: inſuper partem abſidum & parietum Eccleſiæ erexit. Multa obligata redemit, & moriens plusquam mille & quingentas libras Viennenſium reliquit in parata pecunia. GUNDACHERUS vero XVIII. prædia juxta *Ibſitz* ſita, cum duorum decima prædiorum ab Eccleſiæ Vaſallis quibus erant infeudata exemit. DIETRICUS II. prædia in ſuperiori *Procbling* a *Patavienſi* Epiſcopo Monaſterio comparavit. DIETHMARUS itidem II. agros cum areis & pratis juxta Capellam S. Viti in *Auugen*, titulo feudali olim alienatas, emtionis titulo recuperavit. Item in *Windorff* domum lapideam cum quibusdam juribus civilibus, & omnibus pertinentiis a nobilibus comparavit.

Ejus tempore grave extitit incendium, ita ut tecta Monaſterii & turris, ipſæque campanæ, ac cætera clauſtri ædificia penitus ab igne conſumerentur. Quæ poſtea ENGELSCALCUS Abbas fere omnia inſtauravit. Cujus etiam temporibus curia *Waſenhof*; & curia in *Grillnperg* emtionis titulo ad Monaſterium ſunt devolutæ. Domum item in *Wachau* coemit. Item vineas *Judenperg* & *Redra* dictas. JOANNES *Irrnfrid* conſtruxit Baſilicam ſuper Chorum abſque altaribus & pavimento. Ejusdem ſucceſſor BENEDICTUS conſtruxit duas piſcinas circa Monaſterium. Item Capellam in monte SALVATORIS. CHRISTIANUS *Kolb* ambitum teſtudine exornavit. CHILIANUS *Heuumader* impetravit Jus Fori in *Sitanſteten* & *Ibſitz*. Idem fabricari fecit Organum, & Ciborium pro aſſervatione V. S. Item turrim cum nova porta, & murum ab ipſo Cæmeterio usque ad infirmariam. Fecit itidem novas in Choro ſedes. Conſtruxit Capellam in ambitu in honore SS. Martyrum CHILIANI Epiſcopi, & MARGARITÆ Virginis. Bibliothecam inſuper plurimis libris noviter impreſſis inſtruxit. Eidem ſucceſſit ANDREAS, qui ædificia plura erexit, non pauca inſtauravit. Itinere Romam ſuſcepto, a S. P. Mitræ uſum primus impetravit. Similiter HENRICUS *Sueſs*, Chorum in altiora ſublimavit, & complura ædificia inſtauravit. BERNARDUS *Schilling* copulam turris Eccleſiæ cum horologio extruxit, Organum renovavit, & atria complura prope Abbatiam ædificavit; proventus Monaſterii auxit, & in meliorem ordinem redegit. CASPARUS *Plautius* Capellam SS. TRINITATIS in monte Sontagberg dicto, mirifice exornavit, ſacram ſupellectilem ubique adauxit, diſciplinam regularem reſtituit. Anteceſſoribus ſuis nequaquam inferior, ſed multum etiam ſuperior videtur PLACIDUS *Bernardt* ex Priore *Chremiphanenſis* Archiſterii Abbas *Seidenſtettenſis* inſtitutus Eccleſiam ipſam inſigniter reformavit, *Exedram* ſuperiorem in medio fere ſitam, quo proſpectum Altaris primarii præpediebat, ad poſteriorem templi partem commodiſſime transtulit; duo *Sacella* ex utroque latere Chori, ſublimavit, pulchra & orbiculari concameratione ac teſtudine concluſit, *aris* inſignibus, præſertim Primaria (quam magnis ſumptibus *Paſſaviæ* fieri curavit) exornavit. *Capitulum*, *Dormitorium*, *Bibliothecam*, *Refectorium*, nova conſtruxit, omnique neceſſaria ſupellectile ſufficienter inſtruxit. Omnia Religioſorum habitacula (quæ a cælando *Cellæ* vocantur) cum ipſo *Dormitorio* ac *Bibliotheca* e cocto latere concamerari fecit. *Villam* inſuper a fundamentis novam, fornicibus concameratis ampliſſimis ſubſtructam magnifice excitavit; *hortumque* elegantiſſimum juxta conſevit. *Sacriſtiam* pariter novam ſacris ornatibus, reliquaque ſacra *ſupellectile* omnivaria ſplendide decoravit.

Dominus Deus illi longævam vitam, plurimosque adhuc annos largiatur, ut plura egregia opera addere, & inclyto ſuo Cœnobio diu præeſſe, plurimumque prodeſſe poſſit.

Abba-

Abbates ex eodem creati.

CHUNRADUS XXIV. Abbas *Chremiphanenſis.* A. C. M. CC. VI.
DIETRICUS XII. Abbas *Melicenſis.* A. C. M. CC. XLVII.
VRBANUS *Berndax* XLVII. Abbas *Melicenſis.* A. C. M. D. LXIV.
JOANNES *Lüſt* Abbas *Glunicenſis.* A. C. M. D. XL.
MICHAEL *Raab* Abbas *ibidem.* A. C. M. D. LXXXVIII.

CATALOGUS
ABBATUM SEYDENSTETTENSIUM.

Numerus.	Nomina.	Anni Elect.	Anni regim.	Obitus. Anni.	Dies.
1	Leopoldus.	1116	24	1140	
2	Sifridus.	1140	2		
3	Fridericus.	1143	27	1170	
4	Grifro.	1170	5	1175	
5	Conradus I.	1175	29	1204	
6	Conradus II.	1204	2	1206	
7	Marquardus.	1206	7	1213	
8	Dietmarus I.	1213	11	1225	
9	Conradus III.	1225	7	1232	
10	Otho I.	1232	8	1240	
11	Dietricus I.	1240	9	1249	
12	Henricus I.	1249	3	1252	
13	Hermannus.	1252	10	1263	
14	Rudolphus I.	1263	29	1292	
15	Conradus IV.	1292	16	1308	
16	Otto II.	1308	4	1312	
17	Henricus II.	1312	7	1319	
18	Gundacherus.	1319	11	1330	
19	Otakcherus Stiller.	1330	10	1340	
20	Dietericus II. Perleitter.	1340	8	1348	
21	Diethmarus II.	1348	12	1360	
22	Erckfridus Schirmer.	1360	1	1361	
23	Rudolphus II.	1361	3		
24	Engelſcalcus.	1364	21	1385	13. Maji.
25	Laurentius Meilensdorfer.	1385	34	1419	1. Septemb.
26	Stephanus.	1419	4	1423	26. Decemb.
27	Thomas Cherſperger.	1424	4	1428	
28	Joannes Irnfrid.	1428	9	1443	13. Martii.
29	Benedictus.	1437	4	1441	21. Septemb.
30	Chriſtianus Kolb.	1441	25	1467	19. Maji.
31	Paulus Pimiſſer.	1467	10	1477	26. Decemb.
32	Chilianus Heumader.	1477	23	1501	17. Aprilis.
33	Andreas.	1501	20	1521	19. Octob.
34	Henricus III. Sueſſ.	1521	11	1532	1. Novemb.
35	Joannes II. Eisbain.	1532	15	1547	
36	Joannes III. Wolſpecker.	1547	1		
37	Gregorius Danhamer.	1548	4	1552	
38	Georgius Rambſaur.	1552	12	1565	
39	Elias.	1565	3		
40	Domitianus.	1568	2	1570	
41	Michaël.	1570	2		
42	Chriſtophorus Held.	1572	30	1602	2. Aprilis.
43	Bernardus Schilling.	1602	8	1610	20. Aprilis.
44	Caſparus Plautius.	1610	16	1627	18. Februarii.
45	Placidus Bernardt.	1627			

MONASTERIUM GLUNICENSE.

Vulgo *Glunick* cœpit conſtrui in honorem B. MARIÆ Virginis A. C. M. C. XXIII. a BRUNONE nobili de *Glunick*: Qui eandem fundationem dedit OTTONI Epiſcopo *Bambergenſi*. De eodem pauca habentur annotata in ſcriptis. Nomina primorum Abbatum omnino deſiderantur; poſteriorum nuda fere extant nomina uti ſequuntur.

1	Udalricus I. Winterholzer.	1210
2	Oſſo.	1284
3	Seichardus.	1314
4	Petrus.	1321
5	Udalricus II.	1397
6	Martinus I.	1447
7	Wolffgangus.	1448
8	Martinus II.	1468
9	Wolffgangus II.	1478
10	Joannes I.	1480
11	Fridericus.	
12	Udalricus III.	1497
13	Benedictus I.	1501
14	Gregorius.	1519
15	Thomas.	1524
16	Joannes II. Lehner.	1536
17	Joannes III. Lüſch	1540
18	Elias.	1548
19	Gregorius II. Lochner.	1550
20	Michaël Guegfelder.	1564
21	Abraham Hägel.	1569
22	Gregorius III. Andreas.	1577
23	Michaël II. Raab.	1588
24	Joannes IV. Wilhalmb.	1603
25	Caſpar Plautius.	1605
26	Valentinus.	1610
27	Maximilianus.	1612
28	Benedictus fit	
	Adminiſtrator	1621
	Abbas.	1631

Cui Dominus Deus plurimos annos addat.

Deſcribendum etiam fuerat perilluſtre LAMBACENSE Monaſterium: ſed extat jam in prima parte noſtræ Monaſteriologiæ, ubi illud ſtudioſus Lector inveniet.

Eidem nunc præeſt Reverendiſſimus & Ampliſſimus Dominus, D. PHILIPPUS *Nagel*, SS. Theologiæ Doctor, S. C. M. Conſiliarius *Chremiphanio* huc poſtulatus: cujus ſolenni inaugurationi V. Julii. A. C. M. Iↄc XXXIV. adſtiti indignus licet cum Reverendiſſimo Domino D. MAURO Abbate *Manſeenſi*.

Cui proinde multos annos, & omnia fauſta ac felicia apprecor. Hactenus de Monaſteriis in *Auſtria* ſitis: ſequuntur nunc alia quædam celebria in Germania utraque hinc inde conſtituta.

MONA-

Digitized by Google

MONASTERIUM S. PETRI ERPHORDIÆ.

Regale Monaſterium SS. PETRI & PAULI Apoſtolorum ſitum in *Thuringia* in celeberrima civitate *Erphordenſi* mons editus oſtendit. Fundatum fuit ducentis fere annis poſt Ordinis S. BENEDICTI initium; illudque conſtruxit ac fundavit DAGOBERTUS *Francorum* Rex HILDEBERTI Regis filius A. C. Iↄ. CCVII. dum vivente & in *Galliis* regnante parente regnaret in *Thuringia*, *Francia* orientali & *Haſſia*. Anno autem Domini M. LIX. SIFFRIDUS, Archiepiſcopus *Moguntinus*, prius Abbas *Fuldenſis* Canonicis, qui aliquandiu locum hunc occupaverant, expulſis; diſciplinam Monaſticam, quæ antea viguerat, inſtauravit, & Monaſterium hoc Ordini D. BENEDICTI reſtituit. Dum vero paucis poſt annis ædificia hujus Monaſterii antiqua partim flammis conſumpta fuiſſent, partim ob ſtructuræ vetuſtatem corruiſſent, BURCHADUS Abbas A. C. M. CIII. & annis aliquot ſequentibus novum ex fundamentis conſtruxit monaſterium.

In hoc Monaſterio a tempore fundationis plurimi ſanctitate & doctrina inſignes viri claruerunt; Inter eos fuit RUTHARDUS hujus Eccleſiæ Abbas, poſtea *Moguntinæ* ſedis XXIV. Archiepiſcopus, Elector vero VIII. Creatus A. C. M. LXXXVIII. ex hac vita deceſſit A. C. M. CIX.

Quod ad Monaſterii ſtructuram attinet, ſciendum exterius exiguam eſſe apparentiam, ac præter templum, dum mons conſcenditur nihil apparere: interius autem ubique eſſe ornatum & ædificiis & piſturis.

Structuræ ſunt tales.

A Eſt major Eccleſia.
B Duæ turres in extremitate Chori.
C Chorus, qui Reliquiis Sanctorum, picturis, & candelabris bene eſt ornatus.
D Sacellum S. *Annæ* ſepulturæ Fratrum deputatum.
E Sacellum *Corporis Chriſti* in cæmeterio collocatum, cenſetur primum *Thuringiæ* templum.
F Atrium templi: vulgo das Paradeiß.
G Via quæ ducit ad portam Monaſterii.
H Diverſa ædificia; vulgo der grüne Hagen.
I Templum *S. Leonardi*, quondam Parochia in deſcenſu montis.
K Domus pro pauperibus conſanguineis Fratrum.
L Hoſpitium Comitum a Schwarzburg.

MONASTERIUM S. PANTALEONIS COLONIÆ.

Eccleſia ſub Patrocinio S. PANTALEONIS Martyris ſitu elegantiſſimo, ſicut ampla, ita & magnifica arcis inſtar, muro circumdata, in colle poſita extitit quidem jam ſub LUDOVICO I. Imp. & LOTHARIO ejus filio; ſed pro Abbatia fundata eſt A. C. CM. LXIV. a BRUNONE Archiepiſcopo *Colonienſi* XXV. OTTONIS Imp. I. cognomento *Magni* germano fratre. Is Fratres in laude divina pervigiles & ſollicitos ſub Monaſticæ Regula diſciplinæ Domino ſervire inſtituit; quibus Abbatem præpoſuit CHRISTIANUM nomine, ſuæ videlicet profeſſionis Phoronomum, & in lege Domini, uti hunc ordinem decuit adprime eruditum. Cui ordinato hoc breve commonitorium de Occidentis partibus ſcripſerit. *Ut ſis, quod vocaris cura. Gentilitati ne degeneres, id ſerio triumpha. Ut non, ſicut prius, antiquetur, ſed de virtute in virtutem ut eatur, nava.* Obiit vero *Rhemis*, cum annis XII. præfuiſſet A. C. CMLXV. V. Id. Octobr. Cujus Corpus *Coloniam* delatum, in Cœnobio D. PANTALEONIS, quod ipſe inchoaverat, perficiendumque ordinaverat, conditum eſt.

Dotatum eſt hoc Cœnobium munifice a THEOPHANIA OTTONIS II. conjuge, quæ S. ALBANI corpus A. C. CMXCI. *Roma Coloniam* transferens, huic loco donavit; cujus caput cum carne & ſanguine, ad præſentem usque diem ita integrum conſpicitur, ac ſi non ita pridem carnificis gladio amputatum eſſet. Ipſa vero THEOPHANIA ſepulturæ locum accepit, in ſacello dexteri lateris juxta chorum.

In eadem Eccleſia requieſcit corpus S. MAURINI Abbatis & Martyris die IV. Idus Junii A. C. DCLXX, ibidem in atrio paſſi, cujus ſepulchrum usque ad annum CMLXVI. latitavit.

Ibidem habetur caput S. PANTALEONIS Martyris: item pars capitis S. QUIRINI Tribuni, cujus corpus *Novesii* requieſcit. Item brachium S. BARTHOLOMÆI Apoſtoli.

In hoc Monaſterio etiam necem paſſus eſt S. REINOLDUS Martyr, qui cum opificibus & fabris murariis in ſtructura hujus templi eſſet præfectus, & Mechanicos ſegniores ad labores urſiſſet, offenſas eorum incurrens, ab iisdem infoſſam urbis aquarum occulte præcipitatus, miraculoſe innotuit. Nam cum cæca quædam ibidem ſe caſu laviſſet, ſubito recuperato viſu, corpus ſancti viri aquæ ſupernatare vidit. Fuit ex familia CAROLI Magni, miles primo, poſt Ordinis S. BENEDICTI Monachus, cujus corpus a S. ANNONE Træmonium translatum fuit.

Ibidem quoque ſepulta jacet MATHILDIS OTTONIS I. Mater, humilitatis & patientiæ ſpeculum, quæ quotidie integrum Pſalterium ante Matutinas preces legere conſuevit. Habuit hoc Cœnobium complures doctrina & pietate illuſtres viros, inter quos præcipui extitere.

CHRISTIANUS primus Abbas, qui cum XXXVI. annis præfuiſſet, obiit A. C. clↄ. XII. Kal. Aprilis. Extat Epiſtola BENEDICTI VII. Rom. Pont. ad eundem, qua Privilegia Monaſterio conceſſa per D. BRUNONEM corroboravit, & ob amorem Imp. OTTONIS II. ac THEOPHANIÆ Imperatricis petitionem nec non propter GUARINI Archiepiſcopi jucunditatem addidit honorem non ante conceſſum, quo videlicet ſupradictus Abbas *Dalmatiam & ſandalia induat, ſicque ſua licentia Epiſcopalem ſervet honorem in ſecula ſeculorum.* Præ ceteris etiam celebris fuit HELIAS V. Abbas, qui ſimul etiam Monaſterio D. MARTINI *Coloniæ* præfuit annis XXIII. *Vincentius* in Speculo Hiſtoriali p: 4. I. 26. c. 14. annumerat eundem inter inſignes vita & ſcientia Abbates illius temporis. Is inſuper D. HERIBERTUM *Agrippinenſis* Eccleſiæ Archiepiſcopum *ad extrema deductum oleo ſacro ſecundum Apoſtoli JACOBI præceptum perunxit, ſimulque corporis & ſanguinis Dominici Sacramentis munivit, ac viſionibus clariſſimis fuit inſtructus quod eadem infirmitate idem ſacratiſſimus Pontifex ſine dubio eſſet e corpore migraturus.* Obiit A. C. clↄ. XLII. pridie Idus Aprilis: ſepultus ad S. MARTINUM in ſacello D. BENEDICTI. Hunc ſequutus AARON, cantum nocturnalem de B. GREGORIO Pontifice a D. Apoſtolico LEONE compoſitum has in partes ipſo tradente ab *Italia* primus attulit. Moritur A. C. clↄ. LII. XIV. Kal. Decembr.

RUDOLPHUS ex Abbate S. TRUDONIS hujus Cœnobii X. Abbas inſtitutus eſt A. C. clↄ. CXXI. *Turbatis enim jam ante* (ut ipſemet in ſermone de Inventione Thebæorum Martyrum refert) *per annos aliquot Eccleſia & Regno ſub HENRICO Imp. cujus Pater HENRICUS* Leodii *obiit multi* Epiſcoporum & Abbatum, *& de omni ordine & gradu* Clerici & Monachi *expuli a ſuis ſedibus hac illacque ferebantur, propter communionem* Imperatoris *quam vitabant, quia excommunicarat eum* D. Papa CALIXTUS II. *ſecutus in eum ſententias præceſſorum ſuorum GELASII atque PASCHALIS. Hac tempeſtate, eaque de cauſſa eoque maxime quia FRIDERICI* Leodienſis Epiſcopi *electioni & conſecrationi faverent, expulſus ſum & ego de Cœnobio B. TRUDONIS Idus Aprilis. Feria IV. Dominicæ Reſurrectionis, cum in eo indignus præfediſſem annos XII. & duos menſes, & ut puto XIV. dies; ſuſceptusque ſum eodem anno miſericorditer ab Archiepiſcopo* Colonienſi FRIDERICO, *ejusdemque Eccleſiæ ſtudio & Fratrum electione poſitus ſum* Abbas *in Cœnobio B. PANTALEONIS extra muros Civitatis VIII. Idus Septembr. cum jam vacaſſet a IV. Kal. Januarii.* Ejusdem meminit Trithemius l. de Eccleſ. ſcript. *RUDOLPHUS Abbas S. TRUDONIS in Diœceſi* Leodienſi *Ord. D. P. BENEDICTI natione* Theuthonicus *vir in divinis ſcripturis jugi exercitatione peritus, & in ſecularibus litteris non infime doctus, carmine valens & proſa, &* Muſicus *excellens, nec minus opere quam ſcientia clarus ſcripſit utroque ſtylo non ſpernenda Opuſcula, de quibus feruntur:* Contra *Symoniacos* libros VII. Chronica *quoque lib.* I. Carmina *multa,* Cantus *etiam in laude Sanctorum plures dulci & regulari melodia compoſuit.*

WOLBERO XII. Abbas creatus A. C. clↄ. CXLVII. ingenio & eloquio clarus, utpote vir in divinis ſcripturis ſtudioſiſſimus, & in ſecularibus litteris ſuo tempore doctiſſimus, ſcripſit ſacris Virginibus *Benedictinæ* inſtitutionis in Inſula *Rheni* DEO & B. MARIÆ militantibus *Libros IV. in Cantica Canticorum;* quibus nominis ſui memoriam poſteris reliquit. Obiit V. Idus Aprilis. A. C. clↄ. CLXVII.

Inter Abbates hujus loci, duo etiam ex illuſtribus Comitibus orti extiterunt; quorum primus fuit HERMANNUS Comes *Zutphaniæ* IX. Abbas creatus A. C. clↄ. LXXXII. Hic conſtruxit Oratorium S. Crucis, cujus inſcriptio eſt. ANNO clↄ. XC. IV. INDICTIONE I. IV. NONIS JULII. HOC ORATORIUM AB HUMILI HERMANNO FUNDATUM. DEDICATUM EST. A. VEN. HERMANNO III. ARCHIEP.

Digitized by Google

CHIEP. COLONIENSI. QUI DIVES COGNOMINATUS EST IN HONORE S. CRUCIS. ET DUODECIM APOSTOLORUM.

Hic etiam coronam deauratam ingentis magnitudinis in medio Eccleſiæ adhuc hodie dependentem S. PANTALEONI hoc rythmo teſte contulit in ipſa corona exarato.

Has inter gemmas HERMANNUS fulgeat Abbas.
Hoc opus Eccleſiæ qui mira condidit arte.
Nam muros, portas & turres atque plateas,
Quæ dilecta DEO gemmis ornatur & auro,
Hinc lapides vivi preſſura, cede politi,
Aptantur merito virtutis ordine certo:
Surgit in excelſis urbs inclyta, viſio pacis,
Sorte locis juſta CHRISTUS diſponit in illa.
Ipſaque pulcbra fide, dives ſpe, fortis amore,
Sicut ſponſa viro, cæleſti jungitur agno.
Hinc ſtabiles muri, lapides ejus precioſi,
Structuræ ratio loquitur præſentis & ordo.
Hæc eſt illa fide, quam fundavere Prophetæ:
Quæ per Apoſtolicas *pandit ſua mænia gemmas.*
Hieruſalem *ſtructam ſanctis in montibus urbem;*
Hinc ſuperaptantur vigiles; urbemque tuentur.

Moritur A. C. clↄ. C. XXI. anno regiminis XL.

Alter Comes fuit HERMANNUS de *Keſſele* XX. Abbas effectus A. C. clↄ. CC. XLII. mortuus clↄ. CC. LV.

His viris eruditione ac pietate minime cedit in præſentiarum vivens ac vigens Abbas HENRICUS *Spichernagell*, ejusdem Monaſterii Abbas XLVI. & S. Unionis *Burſfeldenſis* per *Germaniam Præſidens* Principalis. Hic inter alia laborum & induſtriæ ſuæ monumenta A. C. clↄ. Iↄ. CXX. hoc difficili rerum ſtatu & bellicis tumultibus, poſtridie D. LAURENTII (qui conſecrationis ejusdem erat anniverſarius, & adeptæ Abbatialis Infulæ annus XIV.) tectum Eccleſiæ jam ruinæ proximum renovavit, Eccleſiamque ipſam interiorem teſtudine diu deſiderata condecoravit, atteſtantibus hoc ipſum pro perpetua rei memoria duobus diſtichis in arcu Chori Eccleſiæ circumquaque ſcriptis, quorum hic tenor eſt:

HENRICUS dictus Spichernagelius *Abbas.*
Ex Ubiis *ortus fornicis author erat.*
Hic tectum, turremque novam conſtruxit in altum,
Sit merces operis vita beata ſui.

MONASTERIUM SELIGENSTADIUM.

SELIGENSTADIENSE Monaſterium in Diœceſi *Moguntina* ſitum, ſuo ære conſtruxit ac dotavit EINHARDUS, AINARDUS ſeu EGINHARTUS, CAROLI Magni Imper. Cancellarius, vir ſcriptis editis clariſſimus, qui SS. MARCELLINI & PETRI Martyrum reliquias *Roma Gandavum* transferendas curavit, A. C. Iↄ. CCC. XXVII. quas etiam variis *Belgii* Monaſteriis communicavit; uti *Haſnonienſibus*, Monaſterio S. SALVII apud *Valentianas*, Canonicis S. SERVATII *Trajecti* ad *Moſam*. Fuit is primus hujus Monaſterii Abbas: item XV. Cœnobii S. BAVONIS *Gandenſis* & IX. S. PETRI *Blandinienſis*; teſte *Autberto Myræo* in Notitia Eccleſiarum *Belgii c.* 27. & obiit A. C. Iↄ. CCC. XLIV.

De hujus Monaſterii fundatore ibidem in MSS. hiſtoria habetur, quam non neminem fabuloſam judicare non ſum neſcius: at quoniam complures viri docti (inter quos I. *Lipſius Monit. polit. lib.* 2. *c.* 12. *n.* 12. & *Jacobus Curio l.* 2. *Rer. Chronol.*) eam ſcriptis ſuis inſeruerunt, eam hic quoque non excludendam eſſe cenſui.

Erat EGINHARTUS in aula CAROLO ab Epiſtolis vir, ut illo ævo, doctus & prudens. At quid non facit cæcus amor? in filiam Domini ſui exarſit, & ipſa in eum viciſſim, quid facerent? reſtinguunt (ut ſolent amantes) furtiva ſui copia, & congreſſu: qui aliquandiu latuit, donec hyemante quadam nocte, cum in ſecretiore cubiculo EGINHARTUS fuiſſet, & ſub ipſam lucem exire vellet, videt multam nivem cecidiſſe: hæret, & timet ne a veſtigiis deprehendatur vir in gynæceo fuiſſe. Conſilio & aſtu ſubvenit amica, & illum in humeros ſublatum & pendentem, dulce onus tulit.

Ecce o ſortem miſeram; æquam tamen. Videt id ſorte ex ſuperiore domus parte auram captans CAROLUS: diſſimulat, donec pleno die Principum conventus.

Hic rem narrat, rogatque (at nomina ſuppreſſit) qua pœna ſamulus, qui ſic in Dominum, & filia quæ in patrem peccaſſet, digni? cui illi, Mortis. Tum utrumque vocat, & coram ſe ſiſtit. En, inquit, hi ſunt qui peccaverunt.

Tu EGINHARTE, tu Filia, qui hoc auſi eſtis: (nec negandi erat locus; Patrem ac Dominum, inſpectorem, accuſatorem, judicem, & vindicem habebant) quid meruiſtis? Mortem, inquiunt illi: at CAROLUS. Tamen mitem tu Patrem, tu Dominum videte. Ignoſcimus lege hac quam dicam. EGINHARTE, hanc tuam latricem uxorem duces: concordes eſtote, & mutuum deinceps inter vos ſerte. Dixerat: illi a ſummo metu in gaudium inexpectatum tranſlati, grates agunt, & gratulationes futuri connubii accipiunt.

Habuit hoc Monaſterium præter alios præclaros viros WALTHERUM, qui ex Comitum *Tubingenſium* proſapia ortus, creatus Epiſcopus *Auguſtanus* A. C. clɔ. C. XXXIV. cum XVI. annis utiliſſime præfuiſſet, reſignato Epiſcopatu anno clɔ. C. L. hic *Monachi* vitam elegit, ac religioſe vivens, poſt aliquot annos ſancte ex hac vita migravit; atque in hujus Cœnobii Templo honorifice ſepultus eſt. Eſt ille, qui auxilium contulit ad conſtructionem noſtri *Abuſenſis* in *Brentiana* valle Cœnobii, ut infra dicemus.

MONASTERIUM BANTIUM.

Pulcherrimum aſpectu & ſitu Monaſterium, in dextra deſcendentis e *Voytlandiæ* Montanis verſus *Franciam* Orientalem *Mæni*, inter *Liechtenfelſum* & *Staphelſtainam* oppida, dextram verſus in altiſſimi montis vertice ſitum: olim inſigne & novem robuſtiſſimis turribus firmatum ac præclare communitum caſtrum, primum Baronum a *Banth*, tandem per matrimonii contractum Marchionum *Vobenburgenſium*, qui latiſſime tum dominabantur ad caſtra videlicet *Schaumburgum* & *Sunnenburgum* usque, item ad confinia *Herbipolenſium* ac ad *Gelenbuſium* usque. In quo caſtro S. CHUNIGUNDIS nutrita, & a S. ALBERADE educata eſſe legitur: nunc vero Cœnobium D. BENEDICTI, Herbipolenſis Diœceſeos: ideo ſundatum legitur in S DIONYSII honorem A. C. clɔ. LXXI. regnante HENRICO IV. Rom. Imp. ab illuſtri Domina ALBERADE Comitiſſa de *Banth*, cujus maritus HERMANNUS Marchio Voburgenſis in equeſtribus certaminibus, haſtiludio ſive Torneamento hodie, ut vocant, *Herbipolenſi*, equeſtri lancea transfoſſus occubuerat, in cujus memoriam ſempiternam in terris ex arce, majorum ſuorum ſede, domum orationis fecit, additis prædiis plurimis inter *Banthenſe* caſtrum, *Sunnenburgum* & *Schaunburgum*: fluviosque *Itheſin* & *Mogamon* ſitis. D. ALBERADIS Fundatrix in Cœnobii *Banthenſis* primario templo ſub ara S. TRINITATIS ſepulta dicitur. Habuit hæc filios tres, HENRICUM, OTTONEM & CONRADUM, quorum nomina thuribulo inſcripta reperta ſunt: quorum etiam unus in præterfluente *Mæno* trocho ludens ſuper glacie periit; filiamque a nobili *Centauro* de *Razenburg* raptam ac devirginatam, propter quam *Heydingsfeldenſe* Monialium Cœnobium ſupra *Herbipolim* in ſiniſtra *Mæni* ſitum conſtruxit & fundavit, in quo dicta filia & filius CONRADUS humati cubant.

Fallitur autem hic *Bruſchius*, qui monumentum id Alberadi ſoli inſcribit; cum literæ, quæ primas loci origines continent, etiam mariti nomen præferant.

Erat initio utriusque ſexus Monaſterium, quod cum eſſet paulo poſt primam fundationem, neſcio quo caſu aut inſortunio miſere vaſtatum ac collapſum: abolita prius & amota Monialium congregatione, inſtauratum & redintegratum eſt A. C. clɔ. C. XXVII. a S. OTTONE Comite *Andecenſi* Epiſcopo *Bambergenſium* VIII. qui *Pomeranorum* (propterea quod ipſe primus eos in fide Chriſtiana imbuerit) appellabatur Apoſtolus. Is *Rapathoni* comiti cuidam *Wolfesuuack* Cœnobii prius non admodum fideli advocato tamdiu inſtitit, donec ex eo viciſſim extorqueret quidquid bonorum & prædiorum antea is per vim Cœnobio abſtraxerat: imo ut de ſuis propriis etiam aliquid jam ad recompenſationem delicti hujus ſui adderet. Abbatiæ etiam præfecit BALDUVIUM ex *Priſclingenſi* prope *Ratisbonam* Cœnobio evocato. Templumque dedicavit S. PETRO Apoſtolo, & S. DIONYSIO Martyri.

A. C. clɔ. Iɔ. V. iſtud Cœnobium penitus conflagravit incendio domi nato; quod cum JOANNES *Sagittarius* Abbas mediocriter inſtauraſſet, venerunt A. C. clɔ. Iɔ. XXV. ſeditioſi *Oſtrofrancorum* agricolæ, idemque funditus pene denuo devaſtarunt. Id ſatis magnifice reædificavit ALEXANDER *Rotenhan* Abbas; inſtituitque in eo inſignem ſcholam tam pro nobilibus adoleſcentibus, quam pauperibus quoque pueris. Conſtruxit & Bibliothecam ad quam per XXX. ſaxeos gradus aſcenditur, e quibus amœniſſimus eſt proſpe-

ctus

Digitized by Google

ſtus in *Mænum*, & in vicina oppida *Staffelſtainium*, ac *Liechtenfelſum*; in ipſam item *Aldenburgenſem* arcem *Bambergæ* confinem, in qua PHILIPPUS Imp. interemtus eſt.

Idem multis ædificiis illuſtravit vir doctus ac Religioſus D. THOMAS Abbas; qui & idæam æri incidendam ad me miſit, eique hos verſus ſubjunxit.

Anno, mille ſupra, poſt CHRISTUM *e Virgine natum.*
Et ſexaginta, nono, cum Conjuge Clauſtrum hoc
Marchio de Voburg HERMANNUS *nobile fundat.*
Poſt Romæ URBANO *cum octavo ſceptra dediſſent*,
Bambergæ Dornhaim: *atque* PHILIPPUS ADOLPHUS ab Ernberg.
Franconiam *regeret, compeſceret enſe* Bohemos.
Invictus Cæſar FERDINANDUS *in orbe Secundus.*
Denique cum THOMAS *viginti quinque per annos*
Abbas rexiſſet, Clauſtri iſthæc forma videtur.

Idem Abbas faciebat.

MONASTERIUM MüNSTER.

Haud longe a muris urbis *Luceburgenſis*, in jugo montis, inter ruinas caſtri veteris *Luceburgenſis*, & caſtri *Manſfeldici*, a *Petro Erneſto Manſfeldio*, A. C. cIↃ. IↃ. XC. exſtructi, celebre olim exſtitit Cœnobium, BB. Apoſtolis PETRO & PAULO primitus dicatum, poſt DEIPARÆ Virginis cognomento donatum, quod ob excellentiam præ ceteris ejus tractus Cœnobiis vulgo *Münſter* eſt nuncupatum. Iſtud A. C. cIↃ. LXXXIII. a CONRADO Comite *Luceburgenſi*, cui uxor fuit CLEMENTIA, HENRICI IV. Imp. filia, conditum eſſe, conſtat ex ſequentibus.

CONRADUS Comes licet ſero, inſpiratione divinæ gratiæ ad pœnitentiam provocatus, Eleemoſynis & ceteris pietatis operibus peccata mea redimere ſtatui. Cœpi itaque in monte hoc, ubi nullus parentum meorum prius adoravit Dominum noſtrum, domum Domini in honore & veneratione Apoſtolorum Principis, a fundamentis conſtruere. Quæ omnia ut magis rata eſſent, acta ſunt annuente uxore mea CLEMENTIA, cum filiis & filiabus noſtris, in præſentia Domini Metenſis Epiſcopi HERMANNI, Anno cIↃ. LXXXIII. pridie Non. Julii. Ego WILHELMUS Comes de Lucelemburg, *cupiens imitari patrem meum CONRADUM Comitem, & perficere quod ipſe incæpit. Hujus confirmationis & ſupradictæ conſtitutionis chartam, ego & filius meus CONRADUS ſuper Altare ipſius Cœnobii poſuimus.*

Porro CONRADUS prædictus, qui *Münſterienſem* Abbatiam condidit, in itinere Hieroſolymitano A. C. cIↃ. LXXXVI. obiit. Uxor ipſi fuit, ut diximus, CLEMENTIA: ex qua nati ADELRERO, GUILIELMUS, HENRICUS, CONRADUS, & RODOLPHUS, *Joanni Bertelio* FOLMARUS Abbas I. *Münſterienſis.* Ex his ADELBERO Archidiaconus Metenſis, cum GODEFRIDO *Bullonio* ad bellum ſacrum profectus in obſidione *Antiochiæ* A. C. cIↃ. Ic. periit. Henricus de *Luceleburg* nominatur in diplomate S. AGERICI *Virdunenſis*, Anno cIↃ.LXXXIX. dato. CONRADO defuncto GUILIELMUS filius, qui MACHTILDEM FREDERICI Sueviæ Ducis filiam duxerat, & GUILIELMO Patri CONRADUS II. in Comitatu *Luxenburgenſi* ſucceſſit; uterque in *Münſterienſi* Cœnobio conditus. CONRADUS II. ex ELISABETHA, GODEFRIDI Comitis *Namurenſis* filia, liberos reliquiſſe putatur, HENRICUM *Leodicenſem* Epiſcopum, & GERTRUDEM CONRADI Comitis *Vadimontani* conjugem.

Bellis porro ſævientibus inter CAROLUM V. Imp. & FRANCISCUM I. *Galliæ* Regem, *Münſterienſe* cœnobium, a noſtris hominibus, ne *Gallis* hoſtibus domicilium præberet, incendio abſumtum eſt. Eſtque id temporis in ſepulchro fundatoris inventa tabula plumbea, cujus hanc fuiſſe inſcriptionem teſtatur *Gaſpar Bruſchius* in *Chronologia* Monaſteriorum Germaniæ.

In nomine ſanctæ & individuæ TRINITATIS, quieſcit hic Comes CONRADUS. Hic cum inter ſeculi principes fama probitatis eſſet celeberrimus, ſepulchrum vitæ Principis adiit amore divino ſuccenſus, indeque rediens, divina vocante clementia, obiit peregrinus, ſepultus in terra decenter, non ſua: indeque anno dormitionis ſuæ ſecundo ſublatus, anno quarto, ipſo die annuæ migrationis ſuæ de ſeculo, hic fuit repoſitus, præſente conjuge ſua CLEMENTIA, per manus filiorum ſuorum, ADELBERONIS Primicerii Metenſis; *HENRICI Comitis, CONRADIQUE Comitis præſente RODOLPHO Abbate, filio Comitis, quem ipſe proviſorem & ordinatorem hujus loci ſtatuerat. Facta ſunt hæc regnante, permiſſu DEI HENRICO Tyranno damnato, ac piæ memoriæ GREGORIO Pontifice* Romano. *Obiit autem VI. Idus Auguſti, Anno Dominicæ incarnationis milleſimo octogeſimo ſexto.*

Ceterum CAROLUS V. Imp. monachis *Münſterienſibus* Xenodochium pauperum, baſilicæ S. JOANNIS *Baptiſtæ* contiguum, atque in ipſa urbe *Luceburgenſi* ſitum, cœnobio novo excitando, poſtmodum donavit, quod hodie ædificiis ac diſciplina monaſtica eſt illuſtre. Plura qui volet, JOANNEM *Bertelium*, in hiſtoria *Luceburgenſi* conſulat.

MONASTERIUM ETAL.

ETAL ob ſolitarium intra montoſos anfractus locum, & miraculoſam DEIPARÆ V. MARIÆ Imaginem religioſiſſimum pariter, & celebratiſſimum Monaſterium, cujus origo ex Archivis ejuſdem loci deſcripta, talis extitiſſe fertur. Imperator LUDOVICUS IV. cum propter nimias impenſas, quas in *Italia* fecerat, ita ut ei jam neceſſarii ſumtus pro reditu in *Germaniam* deficerent, admodum ſollicitus eſſet, venienti quadam die ad ſeſe Monacho, & ſpem facienti, illum ex his malis emerſurum, ea conditione, ſi poſtquam in *Germaniam* rediiſſet, Monaſterium in loco ſuæ ditionis, quod dicatur *Ampherang*, in honorem DEI & beatiſſimæ Virginis MARIÆ extrueret, fidem dedit, ſe illud ſedulo executurum, & Cœnobium in prædicto loco ſibi tunc ignoto conditurum. Quamobrem illico a quodam Regulo *Italiæ*, quem una cum ditione ſua libertatis jure donavit, magnam pecuniæ vim accepit; ita ut oppignorata omnia redimere poſſet. In *Germaniam* itaque reverſus, in *Partenkirchen* a quodam ſuo venatore Magiſtro, *Henrico Vend* nomine, exceptus eſt, ex quo de loco illo *Ampherang* quæſivit; Cumque ille in vicinia jam eſſe diceret, eoque Imperatorem deduceret, juſſit Imperator illic ligneam domunculam pro venatore ædificare, ſilvamque inibi, olim latronum receptaculum, extirpari, & ita Monaſterium, quod promiſerat, erigi in honorem B. MARIÆ Virginis, poſuitque primum lapidem, ſimul quoque offerens effigiem B. MARIÆ Virginis ex alabaſtro factam, quam illi Monachus in *Italia* dederat, quæ usque hodie adhuc ibi oſtenditur, in die *S. Vitalis* Martyris. Anno M. CCC. XXX. Inſtituitque Abbatiam S. BENEDICTI pro XX. Monachis, quorum XIV. Sacerdotes eſſe deberent. Primus Abbas ex Monaſterio *Reichenbach* huc poſitus, nomine FRIDERICUS *Henrichreuter*, poſt cujus obitum Priorem in *Nidernaltaich*, nomine EBERHARDUM, Abbatem hujus loci fecit. Poſuerat eodem loco tredecim Equites auratos emeritos; quorum unus Magiſter ac ſuperior eſſet, una cum conjugibus eorum, ac aliquot viduis, quibus æque ac Sacerdotibus omnia ad vitæ ſuſtentationem neceſſaria præberi ordinavit, atque hoc Cœnobium vocavit ETAL. Duravit hæc conſtitutio usque ad obitum Imperatoris; poſtea filii ipſius bona illa & redditus ad ſe rapiebant, ita ut oportuerit illos milites hinc alio migrare.

Porro LUDOVICUS Imperator dedit huic Monaſterio Comitatum *Möringen*, cum omnibus attinentiis ſuis, Advocatiam in *Lauterpach*, in *Halemaringen*, XXIV. librarum *Monacenſium*, comitatum in *Pitengauu*, cum omnibus attinentiis, & cum Advocatia *Raitenbuech* & *Staingaden*, Advocatiam in *Habach*; ablata poſt per filios LUDOVICI & alienata. Anno M. CCC. XXXII. Imp. LUDOVICUS emit in ipſo die S. VITI ab ULRICO de *Schöneck*, Epiſcopo *Auguſtenſi*, Præpoſito, Decano, totoque Capitulo caſtrum ESCHELOCH & forum MURNAU, cum omnibus attinentiis ſuis, cum Eccleſiis ESCHELOCH, STAFFELSEE, HUGELFINGEN, quæ omnia huic Monaſterio dedit, Anno M. CCC. LVIII.

Inſuper Eccleſias LAUINGEN, GUNDELFINGEN, ambas MöRINGEN, MENCHINGEN, EGLINGEN, ANDORF, STAFFELSEE, & ESCHENLOCH, diœceſis AUGUSTENSIS, incorporari, donari, nec non uniri procuravit, accedente conſenſu HENRICI Epiſcopi & Capituli AUGUSTANI, uti patet ex literis, datis Anno M. CCC. XLI. Eandem incorporationem poſtea confirmavit EUGENIUS IV. P. M. Anno M. C. D. XXXVI.

Ipſum vero Monaſterium confirmatum eſt ab URBANO V. Pont. Max. ſub Abbate CONRADO *Kumersprnckher*, qui hanc confirmationem ipſe Roma reportavit, Anno M. CCC. LXIII. Non. Maji, Dominica poſt inventionem *S. Crucis*, præſentibus illuſtriſſimis Principibus D. *Stephano*, Duce *Bavariæ*, Seniore, cum conjuge ſua *Margaretha*, nec non filiis ſuis, *Stephano*, *Friderico* & *Joanne*, cum conjugibus eorundem. Eccleſia hæc, quam prædicti Principes largis ſuis muneribus proſecuti ſunt, in honorem beatæ MARIÆ Virginis ſolenniter dedicata eſt a venerabili in CHRISTO D. PAULO, *Friſingenſi* Epiſcopo, ad cujus Diœceſim pertinet, ſub URBANO V. Pont. Max. & CAROLO IV. Interfuerunt præter ſupradictas perſonas CONRADUS Abbas in *Tegernſee*, STEPHANUS Abbas in *Eberſperg*, CONRADUS *Kumerſprucker*, Abbas in ETAL, ULRICUS Præpoſitus & Archidiaconus in *Raitenbuch*, CONRADUS Præpoſitus in *Pollingen*, ULRI-

ULRICUS Præpoſitus in *Schefflern*, ULRICUS Præpoſitus in *Beulberg*, CONRADUS Præpoſitus in *Schlechdorff*, & quinque Canonici *Friſingenſes*, &c. cum aliis.

Idem CONRADUS Abbas a BONIFACIO IX. P. M. impetravit facultatem, utendi mitra,. baculo paſtorali, ſandaliis & aliis Pontificalibus inſigniis, Anno M. CCC. XXCIX.

ABBATUM hujus loci ſeries habetur in Metropoli *Salisburgenſi Hundii* per *Gewoldum* aucta.

MONASTERIUM AHUSIUM BRENTIANUM.

AHUSIUM (hodie corrupta voce, ANHUSIUM dictum, quo nomine aliud noſtri Ordinis Cœnobium ad *Wernicum* amnem in *Rhiæſa* fundatum eſt A. C. clↃ. LVIII. ab ERNESTO *Altentruhedingenſi* Comite, ejusque ſororio HARTMANNO, Barone de *Lodenburg*) in valle *Brentiana* amæniſſimo *Sueviæ* tractu, ad amnem *Brentium*, qui ad *Regii Fontis* Cœnobium exoriens ob ſapidorum piſcium præſtantiam inter cæteros hujus Regionis amnes facile primas tenet, & nunquam etiam gelidiſſima hyeme congelatur, atque non procul *Gundelfinga Danubio* miſcetur. Situm eſt in Diœceſi *Auguſtana*, milliaria fere quatuor a potenti *Sueviæ* civitate *Ulma* diſtans, quinque vero a *Gamundia & Nordlinga*, a *Gienga*, uno *Lavinga* tribus.

Fundatum legitur circa A. C. clↃ. CXXV. In honorem S. MARTINI Epiſcopi, a MANEGOLDO Comite Palatino *Tubingenſi*, ejusque filiis WALTHERO (poſtmodum Epiſcopo *Auguſtano*) atque MANEGOLDO, ADALBERTO, & ULRICO, Comitibus. Incboatum autem primo erat in pago LANGENAW, qui duobus milliaribus ab *Ulma* diſtat, & ejusdem Magiſtratui hodie paret, duo Templa, longe inter ſe diſtantia, intra ſe habens. Hujus Pagi Parochia decimisque Fundatores primum Abbatem munifice donarunt. Translatum vero eſt a primi Fundatoris MANEGOLDI filiis, auctoritate potiſſimum WALTHERI jam Epiſcopi *Auguſtani* in vallem *Brentianam*; quod major ibi lignorum & aquæ copia, ubertasque eſſet: imo (ut ipſe in litteris fundationis teſtatur) majoris quietis & a populorum concurſu ſecuritatis gratia.

Eam translationem EUGENIUS III. approbavit A. C. clↃ. CXLIX. III. Kal. Febr. Fundationem HONORIUS II. A. C. clↃ. CXXV. V. Kal. Decembr. & INNOCENTIUS II. . confirmarunt.

INNOCENTII Succeſſor CÆLESTINUS itidem II. Privilegium dedit A. C. M. C. XLIII. VI. Kal. Dec.

GREGORIUS IX. Papa ſub protectionem ſuam ſuſcipit Monaſterii AHUSEN bona, ſpecialiter autem Eccleſiam in *Nawu*. A. C. M. CC. XXXIV. XVIII. Martii. Omnia iſta Privilegia cum literis Fundatoris extant in libro de Monaſteriis *Wirtembergiæ* impreſſo *Tubingæ* A. C. M. IↃ. CXXXVI.

Monaſterii Privilegia poſtea confirmarunt GREGORIUS X. datis litteris *Lugduni* X. Cal. Nov. Pont. Anno III. & MARTINUS V. *Conſtantiæ* XVI Cal. Febr. Pont. Anno I. Idem incorporavit Monaſterio Parochiam in *Guſſenſtadt* Non. Maji, Pontificatus Anno IV. Porro anno clↃ. CC. XXXI. a SIBOTHONE Epiſcopo *Auguſtano* collata eſt Parochialis Eccleſia *Heldefingenſis* cum omnibus Decimis, redditibus, & pertinentiis; ne Cœnobium tunc ad extremam inopiam redactum interiret. Eam donationem GREGORIUS IX. confirmavit *Peruſii* V. Cal. Octob. Pontif. anno VIII. Idem Pontifex literis datis *Laterani* VII. Idus Julii. Pontificatus anno XV. mandavit Præpoſitis in *Herbertingen & Stainhaim*, ut controverſiam exortam de confinibus inter Abbatem *Ahuſanum* & Abbatem de *Camberg* & Comites *Helffenſteinios* componerent. Rurſum alia gliſcente diſſenſione inter Comites *Helffenſtainios* ULRICOS patrem & filium & Abbatem *Ahuſanum* GREGORIUS X. literis datis *Lugduni* X. Kal. Nov. Pont. an. III. Abbati *Haidenheimenſi* mandat, ut pacem concordiamque inter eos reformaret. Mandavit idem ut Monaſterio bona varie ablata reſtituantur. A. C. clↃ. CC. LXXXII. N. *Apa* Comes de *Vaimingen* hortum & pratum in *Gundelfingen* legavit Abbati HARTMANNO. Cum poſtmodum neſcio qua de cauſſa controverſia inter Abbatem & Conventum exorta latius pullulare videretur, & quærelæ *Romam* usque delatæ fuiſſent, HONORIUS IV. P. M. Abbatibus in *Lorch & Blaubeyrn* literis datis *Tibure* VIII. Id. Julii Pontif. anno I. Id eſt. M. CC. LXXXVI. demandavit, ut eam componerent.

Deinde A. C. M. CCXCI. *Sifridus Morbardus*, ejusque uxor *Wiba*, duobus agri jugeribus donaverunt Abbatem WALTHERUM, ſitis in *Lenchenbuſel* in *Nauve*. Eodem anno NICOLAUS IV. indulſit ut tempore interdicti Miſſæ celebrari poſſint in dicto Monaſterio. Datum *Romæ* apud S. MARIAM *Majorem* XII. Cal. April. Pontif. anno III. Idem mandavit Abbati *Blauburenſi*, ut procuraret bona Monaſterii *Ahuſani* variis caſi-

caſibus abalienata redimi &c. Quod Idem decreverunt poſteris annis JOANNES XXII. *Avenione* datis literis pridie Nonas Martii Pontif. anno X. mandans Abbati *Blauburenſi* ut oppignerationem bonorum Monaſterii *Abuſani* annihilaret: & BENEDICTUS XII. qui dato diplomate itidem *Avenione* VIII. Idus Julii, anno II. Pontif. reſcripſit ad Abbatem *Kambergenſem*, ut omnibus modis procuraret reductionem bonorum oppigneratorum ad Monaſterium *Abuſanum*.

A. C. clɔ. CCC. XI. VI. Nonas Julii. *Ludovicus* Comes de *Oetingen* jus præbendæ alicujus in *Döttingen & Heucblingen* cum *Huba* adjuncta dono dedit Abbati *Abuſano*. Eodem anno confirmata eſt hæc donatio a FRIDERICO Epiſcopo *Auguſtano* XVII. Decemb. *Auguſtæ* Sequenti anno clɔ. CCC. XII. VI. Kal. Maji idem Epiſcopus licentiam dedit Abbati *Abuſano*, ut aliquis Conventualium vices *Parochi* in *Döttingen* ſubire poſſit; & reditus *Parochiæ* in uſus Monaſterii convertat & transferat, quo melius ſuſtentari poſſint. A. C. clɔ. CCC. XX. X. Nov. FRIDERICUS Abbas & Conventus in *Lorch* vendiderunt Abbati & Conventui *Abuſano*, omnia ſua jura, decimas, redditus, hubas, molendinum, piſcinam, jus Patronatus Parochiæ cum omnibus ſuis pertinentiis in *Bolheim* pro CD. libris Hallenſibus. Ab eodem Abbate conſecutus eſt CONRADUS Abbas *Abuſanus* jus Patronatus in vicina villa *Döttingen*; quo item anno (nempe clɔ. CCC. XXVII. XII. Martii) permutatio facta eſt bonorum in *Döttingin & Alchdorff* inter Monaſteria *Lorch & Abuſen*.

Poſthæc A. C. clɔ. CCC. XXXI. XII. Idus Martii, FRIDERICUS Epiſcopus *Auguſtanus*, dedit das Gartengelt in *Nauve*, & redituum villæ, genannt der Münchhoff in Stainhaim, in villa *Erſtetten*. *Ulricus Nagengaſt* vendidit Abbati *Abuſano* pratum ad *Brentium* & agellum in *Hauſtaig* pro tribus libris Hallenſibus XI. Junii A. C. clɔ. CCC. XXXVI. *Conradus Schnapper* legavit eidem Monaſterio ſua bona *in Nauve*, *Althaim & Bertblingen* XVII. Auguſti A. C. L. CCC. XXXVI. CAROLUS IV. Capellam S. CRUCIS in *Ulmenſi* civitate & foro vinario ſitam: cum omnibus pertinentiis dedit Abbati *Abuſano* A. C. M. CCC. LIII. XI. Cal. Octobr. conſentientibus Electoribus Imperii, e quibus ſpeciales litteras dederunt eodem anno XXV. Novembr. *Moguntinus*, *Colonienſis*, ac *Rupertus C. Palatinus Rheni* Elector. Eandem donationem poſtea confirmavit RUPERTUS *Rom. Imp.* A. C. clɔ. CD. I.

ANSELMUS Epiſcopus *Auguſtanus* (qui præeſſe cœpit A. C. M. CD. XI.) ad Capellam S. NICOLAI extra muros Monaſterii ſitam XL. dies Indulgentiarum dedit. FRANCISCUS & MARCUS Cardinales C. dies Indulgentiarum contulerunt. Feſtum Dedicationis ejusdem Capellæ de feſto omnium SS. in commodius tempus, nempe in fer. III. poſt Dom. *Miſericordiæ Domini*, translatum eſt A. C. M. CD. IV. Demum A. C. M. CD. LXXI. XVIII. Cal. Octobr. Decimæ in *Falckenſtain*, *Rödern*, *Rottfelden*, *Jungholz*, *Berg*, *Myſenbrunn*, *Syſenbrun* Monaſterio *Abuſano* incorporatæ ſunt, FRANCISCO Cardinale S. EUSTACHII *Ratisbonæ reſidente* eandem in corporationem confirmante. Circa hæc tempora in eodem Monaſterio floruit vir doctus LEONARDUS Monachus, qui carmine celebravit laudes HENRICI Fabri Abbatis *Blauburenſis*, A. C. M. CD. XC.

Cœnobii res valde tenues & afflictæ erant ab anno M. CD. XLVIII. usque ad M. D. quippe combuſti, Civitatibus Imperii, & Nobilitate bellum inter ſe gerentibus. Quod tamen magna ex parte a cineribus præclare inſtauravit JACOBUS Abbas. Ejus quoque Succeſſor JOANNES Cœnobii rem augens, idem variis ſubſtructionibus exornavit. Iterum graviſſima damna perpeſſum eſt in ſeditione ruſticorum A. C. M. Iɔ. XXV. donec decennio poſt religione ab ULRICO *Wirttembergenſium* Duce mutata ejectis Abbate & Monachis, (qui etiam omni ſuo juri quod habebant ad Monaſterium, in ſcriptis renunciare compulſi ſunt) penitus deſolaretur, usque ad A. C. M. Iɔ. XLVIII. quo ONUPHRIUS *Schaduzius* (hujus primum loci profeſſus, ſed poſtmodum A. C. M. Iɔ. XXXVI. quod Fidem Catholicam, & profeſſionem monaſticam deſerere nollet, ejectus: *Auguſtæ Vindel.* in Monaſterio SS. UDALRICI & AFRÆ ſtabilitatem promittens) menſe Januario Abbas conſtitutus eſt. Verum A. C. M. DLVIII. eodem mortuo, & *Luteraniſmo* iterum introducto Pſeudo-abbates uxorati extitere, usque ad A. C. M. DC. XXX. quo edicto Cæſ. FERDINANDI II. Monaſterium V. Septemb. reſtitutum eſt, electo in Abbatem CAROLO *Stengelio* prædicti Monaſterii SS. UDALRICI & AFRÆ profeſſo & Oeconomo, XVI. Decembr. atque XXIX. Ejusdem menſis die, qui erat Dominica infra octavam Nativitatis CRISTI, *Dilingæ* in Templo Academico PP. Societatis JESU, ſolenniter conſecrato a Reverendiſſimo & Illuſtriſſimo Principe ac Domino D. HENRICO Epiſcopo *Auguſtano*; aſſiſtentibus eidem Reverendiſſimo D. GEORGIO Epiſcopo *Philadelphienſe*, & Suffraganeo *Eyſtettenſe*, & D. SILVANO Abbate in *Fultenbach*. Qui deinde in bello *Germanico* ſub perſecutione *Suecica* exul factus XXVI. Februarii M. Iɔ. CXXXII. tribus menſibus & tribus hebdomadibus *Schwazii* in *Tiroli* delituit: inde *Salisburgenſi* ad D. PETRI, æque tanto tempore commoratus eſt. Denique in *Auſtria* ſuperiore & celeberrimo *Chremiphanenſi* Monaſterio per duos integros

annos

annos & ſemeſtre tempus valde honorifice & liberaliter habitus, A. C. M. Iↄ. C. XXXV. XIV. Auguſti rediit ad Monaſterium, quod omnino fere deſolatum invenit: ita ut nulla penitus integra janua, ne porta Monaſterii quidem infracta permanſerit, nullæ feneſtræ aut ſerræ, ut de ſupellectile taceam, quæ penitus nulla nec ſacra nec profana remanſit. Nihilominus in maxima rerum omnium penuria, pro viribus loca magis neceſſaria inſtaurare, divina officia conventualiter quotidie celebrare non ceſſat: donec aliquando DEO largiente majora opera moliri liceat.

CATALOGUS
ABBATUM AHUSII BRENTIANI.

Numerus.	Nomina.	Anni Elect.	Anni regim.	Obitus Anni.	Obitus Dies.
1	Sigefridus.	1143			
2	Udalricus.	1181			
3	Degenhardus.	1231			
4	Hartmannus.	1282			
5	Waltherus.	1291			
6	Conradus.	1305			
7	Henricus de Werdæ.	1336			
8	Henricus de Gadelbach.	1353			
9	Georgius de Sundtheim.	1373			
10	Jacobus I.	1390			
11	Nicolaus.	1410		1446	
12	Georgius II. de Sundtheim.	1450			
13	Martinus.	1468		1487	2. Junii.
14	Ulricus II.	1474			
15	Jacobus Pfeffer.	1478	23	1501	23. Aprilis.
16	Joannes Weidenkranz.	1501	16	1517	
17	Joannes Mannius II.	1517	5	1522	25. Aprilis.
18	Joannes Agricola III. *Vacavit* XII. *Annis.*	1522	14		
19	Onophrius Schaduz.	1548	10	1558	11. Septemb.

Poſthæc caruit Monaſterium legitimis paſtoribus, ſubintroductis Luteranis *Pſeudo-Abbatibus uxoratis; donec edicto Cæſaris FERDINANDI II.* Catholicis *reſtitueretur.*

20	Carolus Stengelius.	1630			

INDEX MONASTERIORUM.

AUSTRIÆ.

1. CHREMIPHANIUM.	An. 777.
2. MELLICUM.	1028.
3. GOTTWICUM.	1072.
4. GARSTEN.	1082.
5. SEYDENSTETEN.	1107.
6. GLUNIK.	1123.

LAMBACENSE & MANSEENSE extant in prima parte.

IN GERMANIA.

SUPERIORE & INFERIORE.

I. S. PETRI ERPHORDIÆ.	707
II. SELIGENSTADIUM.	826.
III. S. PANTALEONIS COLONIÆ.	865.
IV. BANTHUM.	1071.
V. MINSTER LUXEMBURGI.	1083.
VI. ETAL.	1330.
VII. AHUSIUM BRENTIANUM.	1125.

TOMI II. PARS II.

COMPENDIUM
HISTORIÆ
ET
DONATIONUM
REICHENBACENSIS MONASTERII
ORD. S. BENEDICTI

IN CONFINIBUS SYLVÆ HERCINIÆ ET MODERNI DUCATUS WüRTEMBERGICI,
EX CHARTULARIO WIBLINGANO ERUTÆ.

COMMUNICATUM

AB

A. R. ET CLARISSIMO

DOMINO P. MARTINO MACK,

ORDINIS S. BENEDICTI CELEBERRIMI ANT. AUST. MONASTERII WIBLINGENSIS BIBLIOTHECARIO.

Digitized by Google

PRÆFATIO.

Etſi pluribus, iisque ſuo tempore, & ex parte etiamnum celeberrimis Ordinis Benedictini Monaſteriis San-Udalricano Auguſtæ Vindelicorum, Hirſaugienſi, Blauburano, Laureacenſi ſive Lorchenſi, Elchingano, Oſſiacenſi, Sancti Lamberti, Sancti Pauli, Viennenſi Scotorum, Villingano, Reichenbacenſi, Alberſpacenſi, Anhuſano, & Echenbrunnenſi diverſis temporibus Wiblinga quondam Abbates, Adminiſtratores, Superiores alios, & Reformatores, ac veluti Miſſionarios pro reſtauranda, aut ſarta tectaque conſervanda Regulari & Monaſtica diſciplina ſubmiſerit; Nullum tamen eorum Wiblingam propius ſpectare unquam mihi viſum eſt, quam Reichenbacenſe illud in Ducatu moderno Würtembergico ſitum, cui Adminiſtratorem Cæſareum, & Superiores aliquot dedit, cujusque paucula adhuc notitiæ ſuperſunt, & fere ſolæ Donationum a fidelibus factarum copiæ, chartis originariis (quas vocant) a modernis poſſeſſoribus, ut conjicere licet, Ordini Benedictino ſubductis.

Ne etiam paucula illæ notitiæ prorſus interirent, prudens Abbatis noſtri Benedicti Rauch, ejusque ut in Prioratu Reichenbacenſi, ita & in Abbatia Wiblingana Succeſſoris Erneſti Fabri ſagacitas effecit, qua Donationum & Litterarum inſigniorum copias ſaltem caute conſervarunt. Dubitare ſiquidem non poterant, ſi, quod metus mali præſagus dudum denuntiabat, expelli ſe Reichenbaco ſeu Suecorum, ſeu Ducum Würtembergicorum violentia, ſeu denique ex pacis aliquando ſanciendæ legibus contingeret, chartas potiores & originarias, quas ne quidem principis adminiſtrationis ſuæ omnes receperant, extradendas, & ab invitis fore extorquendas.

Has vero Donationum copias aut verius earum compendia, & pauculas alias notitias, ut ab interitu & oblivione vindicarem, cum Virorum iſtorum exemplum, tum illud etiam impulit, quod pleraque, quæ Reichenbacenſis Monaſterii fata ſpectant, & quorum partem penes me eſſe intelligebam, necdum publici juris, minime in unum omnia collecta eſſe cernerem, quæ vero a P. Meinrado Heuchlinger, quondam Monaſterii Wiblingani Priore in Templo Honoris, quod ediderat, ſuper eo Monaſterio conſcripta ſunt, eſſe aliquanto brevius perſtricta.

Præterea Fundationum, Donationumque huic, alterive Eccleſiæ factarum chartæ tanti quandoque ad eruditionem hiſtoricam; & maxime genealogicam momenti ſunt, ut earum defectu vix unquam illuſtrium Familiarum ſeriem generationem detegere, minus hiſtoricas Gentium, Regnorum, Eccleſiarum, earumque Antiſtitum narrationes inoffenſo pede decurrere liceat. Hinc nemo non laudabit Hundii, Guilimanni, Eccardi, Peziorum, Meichelböckii, Henſchenii, Papebrochii, Hergotti, Tſchudii, Mabillonii, D'Acherii, Mezgeri, Goldaſti, Hanzizii, & aliorum induſtrias, & ſolers ſtudium, quo Diplomata, Donationes, & reliquas chartas cum ipſi pro ſuo uſu excuſſere, tum

poſteris incredibili Rei Litterariæ commodo reliquere, ex quibus deinceps præcipuarum Familiarum generationes, Regnorum, Provinciarum, & Eccleſiarum origines & hiſtoriæ illuſtratæ fuerunt. Ego certe, quem alia præſidia ad juvandam Rem Litterariam fere deficiunt, committere uolui, ut in eo, in quo poſſem, meo deſiderio æque, ac aliorum votis, qualicumque Reichenbacenſis Monaſterii deſcriptione, & Donationum eo pertinentium communicatione non velificarer.

Quod ſi inde commodi nihil in Rempublicam Litterariam proficiſceretur, at Ordinis ſaltem Benedictini univerſim intereſſe judicavi, Virorum illorum, qui tanta ſuis quondam Reichenbaci ſodalibus pro Dei honore elargiti ſunt, gratam ſemper habere memoriam, quæ ne prorſus excideret, chartas Donationum, eorum nomina ubique præferentes, aut harum ſaltem compendia, qualia in Chartophylacio Wiblingano deprehendimus, Lectoribus conſtituimus offerre. Antequam vero id præſtaretur, e re noſtra fore videbatur, brevem Reichenbacenſis Prioratus (neque enim ad Abbatiæ dignitatem unquam evectum fuit) a ſui fundatione hiſtoriam per ſumma duntaxat capita ex iis ipſis, quæ tum ex Trithemio, tum ex Franciſco Petro Can. Reg. in Wettenhauſen, atque ex noſtro Templo Honoris, & chartaceis hinc inde fragmentis colligere licuit, pertexere, ut cujus Monaſterii Litteræ, & Donationes illæ olim fuiſſent, velut in veſtibulo poſſet conſtare.

BREVIS

Digitized by Google

BREVIS
REICHENBACI HISTORIA.

CAPUT I.

Nomen, Situs, & Fundatio Reichenbacenſis Monaſterii.

Reichenbacum, majoribus Richenbach dictum: a rivulo quodam præterlabente, quem Murga deinceps cum nomine abſorbet, ut apud Cruſium eſt Annal. Suev. Parte II. Lib. VIII. Cap. V. ad annum MLXXXIII. *ante nigram ſylvam* ſitum eſt, in confinibus videlicet moderni Ducatus Würtembergici, & a tempore conditæ ibi Eccleſiæ & Monaſterii in honore S. Gregorii Papæ, etiam Cella S. Gregorii appellari cœpit. Annum fundati Monaſterii certum tenemus, octogeſimum ſcilicet tertium ſupra milleſimum, ad quem Trithemius originem hujus Cellæ ſeu Prioratus refert, licet aliqua prædia ad eumdem locum, in ſpem, ut videtur, futuræ fundationis jam anno MLXXX. pervenerint. De hac fundatione Trithemius in Chronico Hirſaugienſi Tomo I. pag. 255. hæc ſcribit: „ MLXXXIII. Anno Sancti Wilhelmi „ Abbatis XIV. Indictione Romanorum VI. poſitum eſt fundamentum Eccleſiæ Prioratus „ in Reichenbach per ipſum Sanctum Patrem, & laborantibus fideliter fratribus, ac ſuf„ fragia eleemoſynarum miniſtrantibus devote Fidelibus, totum opus Oratorii triennio „ conſummatum eſt, cujus fundationis ſeriem Divus Pater ipſe tali modo deſcripſit: In „ nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego Wilhelmus nullis meis meritis, ſed ſola „ Dei miſericordia Hirſaugienſis Cœnobii Abbas notum eſſe deſidero omnibus tam futu„ ris, quam præſentibus, quod quidam ingenuus Senior, Bern nomine, prædiolum ſuum „ in nigra ſylva ſitum, qui locus ibidem a rivo, qui Murgam influit, Richenbach vo„ catur, ſancto Aurelio Hirſaugiæ in præſentia idoneorum teſtium in æternam hæredita„ tem tradidit, id unice poſtulans, ut ibidem Monaſterium conſtrui ſatagerem. Acce„ pto igitur communi, concordique Seniorum noſtrorum conſilio, miſimus fratres no„ ſtros Monachos tres, & Laicales quinque in idem prædiolum nemore denſiſſimo hiſpi„ dum, quatenus ſylva eruta, locoque purgato conſtruerent Monaſterium beato Gre„ gorio. Anno itaque Incarnationis Dominicæ MLXXXII. Indictione V. circiter Idus „ Maji, cum veniſſent iidem Fratres in prædictum locum, haud paucis diebus pro tugu„ rio fruebantur nuda abiete. Horum autem unus vocabatur Erneſtus, vir probus & „ Curialis, (*a*) qui jam pridem ſe, ſuaque omnia noſtræ dederat obedientiæ, quem cum „ ſuis omnibus eidem loco in adjutorium conceſſimus. Extitit ergo idem Erneſtus loco „ & Fratribus Proviſor, & quaſi Pater ſecundus, qui ad extirpandam ſylvam, ad pur„ gandum locum, ad ædificandum Monaſterium, ad conſtruendas officinas, maxime ſuas „ ipſe expenſas dedit, & undequaque competenter acquiſivit. Ejus ergo, parentumque „ ipſius, ſicut & meam, meorumque memoriam ibidem celebrem haberi dignum judica„ vi, litteriſque firmavi. Acta ſunt hæc anno præſcripto. „ Hactenus apud Trithemium.

Copia Manuſcripta Litterarum modo recitatarum, quæ ſaltem ad finem ſæculi XVI. pertinere videtur, poſt illa verba: *Dignum judicavi*, ſubjungit, *libensque firmavi. Sane poſitum eſt fundamentum Eccleſiæ* (a quo annus fundati Monaſterii deſumendus eſt) *anno ſequenti, & infra tres annos conſummata eſt.* (*b*)

(*a*) Vox *Curialis* Erneſto tributa nobilem ſaltem ex officio ſignificat. Erneſtum hunc, ſive Ernuſtum, qui etiam Monachum induit ante Reichenbaci fundationem, Mabillonius Annal. Benedictin. Tomo V. Lib. LXVI. Cap. LV. primum Monaſterii iſtius Priorem aſſignat.

(*b*) Repertorium Documentorum Reichenbacenſium quondam extantium lingua vernacula ſæculo XVI. conſcriptum, cum ad finem illius ſæculi non pertingat, funda-

 tionem

tionem Monaſterii ad annum MLXXX. rotundo ſcilicet numero reponit, et fundatorem appellat Liberum Baronem de Sichburg & Haigerloch &c. Ejus autem conjugem itidem ex Liberis Baronibus de Kirnberg ortum duxiſſe aſſerit, ſed quæ mortua ſit ἄπαις, & absque liberis. Fratrem equidem habuiſſe memoratur Berno fundator iſte, ſed cujus nomen non niſi in margine exprimitur per verba: Hat Arnolde gebaſſen, quique ob infidelitatem erga fratrem meruerit, ut nullam ejus aut Succeſſorum ipſius rationem Fundator haberet. Eadem fere ex Inſtrumento Germanico Regiſtraturæ Badenſis refert Cruſius Annal. Suevic. Parte II. Lib. VIII. ad annum MLXXXIII. ubi una teſtes legimus prædictæ fundationis Albertum, & Hartprechtum fratres Barones de Zimmeren, Berchtoldum Stauffenbergium ad Rhenum Equitem auratum, & Melchiorem de Appenweiler: Geroldum, ejusque anonymum fratrem de Sterzingen, aliosque viros nobiles. Ipſe fundator in Reichenbacenſi ſuo Aſceterio vitam transegiſſe fertur ut *Converſus*, quæ vox in Lexico Ordinis Fratrem Regulæ Benedictinæ per vota ſolemnia adſtrictum quidem, at laicum nullis ſacris Ordinibus initiatum ſonat, quales antehac inter Benedictinos plurimi etiam Natalium ſplendore illuſtres exciterunt, cum non omnes ad Sacerdotium promoverentur.

CAPUT II.

Priores Reichenbaci omnes aut ex Hirſaugia aſſumendi, aut certe ab Abbate Hirſaugienſi inſtituendi: Dedicatio Eccleſiæ, ejusque Dotatio.

Joannes Trithemius ſupra laudatus Chronic. Hirſaug. Tomo I. pag. 283. ad annum MLXXXVII. cum de S. Theogero, ſive Theotgero Monacho primum Hirſaugienſi, poſt Abbate S. Georgii in Hercynia ſylva, & ad extremum Metenſium Epiſcopo ageret, Virum Sanctiſſimum ante adeptum Presbyterii gradum (poſt Erneſtum videlicet) Reichenbacenſi Prioratui præfectum fuiſſe diſertis verbis ſcribit: „Quem (Tri-
„themium audis) Divus Pater Wilhelmus adhuc Diaconum Priorem Cellæ S. Georgii
„(lege *Gregorii*) in Reichenbach conſtituit, & ejus prudentiæ utriusque ſtatus regimen
„commiſit, qui verbo ſimul & exemplo bonorum ſe operum ſectatorem in omnibus ſem-
„per exhibuit, & a tramite regularis obſervantiæ, quam a ſancto Præceptore accepe-
„rat, in nullo unquam declinavit. Qui dum aliquanto tempore injuncto ſibi fungere-
„tur officio, volens illum Sanctus Abbas arctius miniſterio vincire Divino, Presbyte-
„rum fecit ordinari, quem dignis etiam multis credidit digniorem.„ Hæc Trithemius.

Fuiſſe vero Priores Reichenbaci ſemper ex Hirſaugia adſcitos, aut ſaltem ab ejus loci Abbate inſtitutos, & Cruſius, & modo laudatus Trithemius edicunt. Verba Cruſii loco ſupra allegato hæc ſunt: „Inſtitutus autem in hoc Monaſterio Prioratus Benedi-
„ctini Ordinis Conſtantienſis Diœceſeos eſt, isque a tempore fundationis in conſecuta
„tempora Hirſaugienſi Abbati immediate (velut Coloniæ Romanorum quondam) ple-
„noque jure ſubjectus, ita, ut ipſi poteſtas fuerit data inſtituendi ac deſtituendi Prio-
„rem ejus loci, Monachosque conſecrandi.„ Quæ verba fere Trithemio debentur Chron. Hirſ. Tomo I. pag. 256. ſcribenti: „Et notandum, quod Prioratus dicti Mona-
„ſterii S Gregorii in Reichenbach a prima fundationis die usque in præſentem (ſcribe-
„bat Abbas iſte circa annum MDX.) Abbati Cœnobii Hirſaugienſis eſt ſine medio ſub-
„jectus, ad ipſumque pertinet pleno jure ac dominio libertas inſtituendi, ac deſtituendi
„Priorem ipſius loci totiens, quotiens judicaverit vel utile, vel opportunum.„ Cæte-
„rum Anno MLXXXV. (ut cum fragmento Donationum Reichenbacenſium, quod pe-
„nes me eſt, loquar) Indictione VIII. Decimo Kalendas Octobris dedicata eſt Eccleſia
„a venerabili Gebhardo Conſtantienſis Eccleſiæ Epiſcopo, qui tunc temporis in parti-
„bus Theutonicis Legatus Apoſtolicus (*a*) extitit, ad laudem & gloriam ſanctæ & in-
„dividuæ Trinitatis, & beatæ genitricis Dei Mariæ, & in honore eorum, quorum Re-
„liquiæ & nomina habentur in ea, ſed præcipue beati Gregorii Papæ & Confeſſoris, con-
„tradens ei omnem decimationem circumjacentis villæ jure perpetuo. Ea die ſupradi-
„ctus Erneſt dotavit eamdem Eccleſiam ſuo allodio, quod ſitum eſt in villa nomine Gy-
„ſenheim, alio quoque in villa Gamertieheim (*b*) ſito.„ Poſt aliqua demum interjecta, quæ huc non admodum facere videntur, fragmentum ita pergit: „Ipſa die Dedicatio-
„nis Eccleſiæ Wern Miles de Hopſowa auxit dotem Eccleſiæ, donando partem ſuam in
„. - a cella verſus Septentrionem monte, cujus medietatem ipſe cum ſorore ſua patrio
„jure poſſidens, ea videlicet parte, ubi ſons irriguus dulces emanat aquas, ſuam, ut
„diximus, partem Sancto tribuit Gregorio. Auxit præter hæc dotem Eccleſiæ in loco,

„quem

„quem deſcribi non incongruum videtur. Eſt ſylva ex utraque parte Murgæ ſita, & usque ad verticem utrorumque montium extenſa, quæ a meridiana plagæ in rivolo (rivulo) qui Holzbach dicitur, terminatur. Unde ex utraque parte præfati fluminis deorſum usque in Sulzbach protenditur; Illic diſtenditur usque in ſummitatem utrorumque montium, ſiniſtrorſum tamen aliquantiſper excreſcit. Habet quoque in ſe ſtagnum, ex quo defluit Sebach, qui totum decurſum ſuum in eodem complectitur prædio. Infra hanc ſylvam in Murga continetur ſeptum majorum piſcium captioni aptum; Horum omnium medietate Eccleſiam ipſe dotavit &c. Maritus vero ſororis ejusdem, Volcmar nomine, reliquam medietatem jam pridem beato Gregorio firma traditione donaverat &c. Eodem Eccleſiæ die Dedicationis Beatrix nobilis, & proba Matrona adauxit dotem donando viculum nomine Vilmödebach (in margine legitur *Winemanneſta*) ædificiis tunc temporis deſtructum; Eſt ad XII. manſos (c) computatum.„ Hæc ex vetuſto noſtro fragmento; At cum ex Trithemio, tum ex volumine Donationum id ulterius monendum duximus, Fratres in Reichenbach iterato, maxime Concilii Baſileenſis tempore, laboraſſe, ut ſe vel ab Hirſaugiæ obedientia ſubducerent, vel ex ſeipſis ſibi deligerent Priorem, at Hirſaugienſium Antiſtitum, jura ſua ſtrenue ſemper defendentium vigilantia & ipſorum conatus fuiſſe irritos, & novis decretis hanc eorum ab Hirſaugia dependentiam fuiſſe ſtabilitam.

(a) Gebhardus Conſtantienſis Epiſcopus ejus nominis tertius ex Ducibus Zaringenſibus primum in Hirſaugia Monachum Benedictinum induiſſe a Merckio, Bruſchio, Trithemio, & aliis perhibetur, quorum poſterior Chron. Hirſ. Tomo I. ad annum MLXXXIII. pag. 266. eum non modo Hirſaugienſe Monaſterium a S. Wilhelmo Abbate tertio conſtructum, ſed & Cellam S. Gregorii, quæ dicitur Reichenbach, authoritate & præcepto Urbani II. (forte Victoris III. qui ad annum MLXXXVII. ſuperſtes fuit) conſecraſſe ſcribit, cum Hirſaugia alias Spirenſis Diœceſis eſſet. At Gebhardum eo tempore *in partibus Theutonicis Legatum Apoſtolicum extitiſſe*, quod fragmentum noſtrum refert, nullibi me legere memini.

(b) Erneſtum illum, quo de etiam ſupra, in ſæculo Nobilem oppido fuiſſe opulentum, evincunt ſequentia, quæ in fragmento noſtro pag. 1. leguntur: „Hæc ſunt, quæ Erneſt, & filius ſororis ejus Folradus Ernſt poſſederant in villa Yſenheim & Geiſenheim juxta Mogunciam prædia ſatis bona habuit, & aliud juxta Wormatiam in villa Heymertsheim non minus utile. Ipſum vero prædium in Heimertesheim dedit cuidam Wormacienſi civi Cononi nomine legitimum concambium pro alio prædio in Ditzingen, illud autem in Yſenheim & Gyſenheim pro aliis duobus in Sulzowa, & in Immenowa cuidam Engelboldo libero homini de Eliſapha tradidit. Hæc tria prædia de illis tribus, Erneſt videlicet, Folrado, & Erneſt acquiſita ſunt; In Gamertingen emit quoddam prædium XXX. marcis, quod Sigebotoni de Röggeſingen dedit, pro tribus hobis in Gotelbüngen, & una in Endingen. Sunt & alia prædia, quæ per ſe, & alios Dei Fideles huic Eccleſiæ conquiſivit, quæ poſtea plenius enarrare diſpoſuimus.„ Hactenus fragmentum noſtrum de Erneſto, quem vitam Monaſticam amplexum fuiſſe, & primum omnium Reichenbaci Prioris munus obiiſſe jam diximus.

(c) *Manſus*, *manſum*, voces barbaræ, ut vult Sirmondus, fundum cum certo agri modo, vel ut Bignonius, villulam unius coloni habitationi propriam, vel denique ut cenſet Cæſarius Prumienſis apud Du Cangium in Gloſſario mediæ & infimæ Latinitatis, Villam, aut locum familiæ ſignificant; Ab aliquibus confunditur cum *hoba* vel *huba*, ab aliis in eo diſtinguitur, quod manſus ex aliquot hobis veluti conſletur, & hi hobam, ſeu hubam terram arabilem incertorum tamen jugerum, vel etiam quanta a duobus bobus per diem arari poteſt, eſſe exiſtimant. Conſule laudatum Du Cangium, Vadianum, & alios.

CAPUT III.

Priorum aliquot Reichenbacenſis Monaſterii, quot in præſentiarum detegere licuit, chronologia, & nomina.

Aliqua, non omnia tamen, ex reſiduis documentorum copiis aut Repertoriis nobis ſuperſunt nomina eorum, qui ſub Hirſaugienſibus Abbatibus usque ad Monaſterii utriusque ab Ordine avulſionem & violentam Würtembergicorum invaſionem Prioratui Reichenbacenſi præfuerunt. Tantum abeſt, ut continuam eorum ſeriem Lectoribus

ctoribus promittere audeamus. Ne vero confuſo eos ordine exhibeamus, chronologiam, qualem ex Donationum, Permutationum, aliisque chartis eruere licuit, ſequimur. Itaque

Anno MLXXXIII. primum ſub S. Wilhelmo Hirſaugienſium Abbate quaſi ſecundum Patrem loco præfuiſſe, eumque in Spiritualibus æque ac Oeconomicis auxiſſe Erneſtum ſive Ernuſtum, Mabillonius putat, nos vero ægre aſſentimur, refragantibus Donationibus.

Anno MLXXXVIII. ex ſuppoſito eum ſecutus eſt Sanctus Theogerus, quem Trithemius adhuc Diaconum a S. Wilhelmo Abbate Reichenbaco præfectum fuiſſe ſcribit: Cum ergo Wilhelmus anno MCXI. præſentem meliore vita commutaverit, & Theogerum nonniſi aliquanto jam tempore Prioratus officio functum Sacerdotio inaugurari voluerit, conſequens videtur Theogerum nec ſerius nec citius Reichenbaco præfuiſſe. Aſſumptus eſt deinceps Sanctus iſte Theogerus ſive Theotgerus ad Abbatiam S. Georgii in nigra ſylva, deinceps Villingam translatam, & demum ad Metenſis Eccleſiæ Pontificatum, quem tamen inobedientia Civium Imperatori adverſus Summum Pontificem adhærentium recipere detrectavit. Ordinatio ejus, ſeu Conſecratio in Epiſcopum Corbejæ in Saxonia peracta eſt a Conone Cardinale Præneſtino, deducentibus conſecrandum Epiſcopum Magdeburgenſi & Salzburgenſi Archiepiſcopis. Theotgeri meminit Mabillonius Annal. Bened. Tomo V. Lib. LXVII. Cap. CXIV. Deinceps vero usque ad annum

MCXV. Priorem Reichenbaci nullum novimus, cum eo duntaxat anno in Donationibus occurrat Trudewinus, niſi hunc Sancto Theogero ſine medio ſucceſſiſſe putemus. At ab eo Priore usque ad annum

MCCLXXX. ingens indubie lacuna aut hiatus, niſi quod eodem ſæculo ex fragmento noſtro Manegoldum quemdam, at ſine Conſule, ſine anno Prioris munus obiiſſe diſcamus. Ad eum vero, quem diximus octogeſimum hujus ſæculi annum Priorem quemdam cum initiali nominis littera C. legimus, quem alium non fuiſſe putamus a Conrado, qui ad annum octogeſimum ſecundum, nonageſimum primum, & trecenteſimum ſeptimum recurrit. Rurſum

Anno MCCCXIV. reperitur Priorem Reichenbaci egiſſe Luitfridus, aut Liutfridus, quem, uti & præcedentem, Donationes laudant.

Anno MCCCXXXVIII. invenimus Marquardum ab Ehingen Volumine II. Chartarum Reichenbacenſium, qui vel citius ejus loci Prioratum adiit, vel diu non tenuit, cum

Anno MCCCXXXIX. in Volumine I. Chartarum mox laudatarum alius jam Prior deprehendatur Reubotus, vel Reuboto nomine, de quo deinceps nihil amplius comparet. At ad annum

MCCCXLIII. & MCCCXLVIII. in utroque Volumine legitur Volmarus Reichenbacenſis Aſceterii Priorem egiſſe.

Anno MCCCLX. ſemel, nec ſæpius occurrit, Gottfridum de Stamheim Monaſterii præfecturam geſſiſſe. Quamdiu præfuerit, in compertum, hoc certum eſt,

Anno MCCCLXX. ſeptuageſimo quarto, & quinto, Henricum Guldin aut Gulden Prioris officium geſſiſſe, idque ex Donationibus æque ac Volumine I. Chartarum conſtat. Niſi vero admodum diu in Prioratu egerit, jam iterum hiatum offendimus, cum non niſi

Anno MCCCCXIV. in Donationibus alius Prior Nicolaus nomine occurrat. Annus aditi, & dimiſſi Prioratus, ut in reliquis fere omnibus, ita etiam hic nos latet.

Anno MCCCCXXIV. & XXVII. in utroque Chartarum Volumine Priorem egiſſe legitur Wolff Mayſer, id eſt Wolframus, quem ad Abbatiam Hirſaugienſem deinceps anno vigeſimo octavo ejus ſæculi aſſumptum fuiſſe ex Trithemio diſcimus.

Anno MCCCCXXXVI. Codice ſeu Volumine I. Chartarum Reichenbaci Prioratum tenuiſſe Nicolaus Greff; Deinceps vero de eo nihil amplius legimus.

Anno MCCCCLVII. & LXX. legimus Monaſterii laudati Priorem fuiſſe Joannem de Münchingen, fidem faciente Volumine I. quem charta anni nonageſimi primi jam anno quinquageſimo ſeptimo Fratribus præfuiſſe ſignificat.

Anno MCCCCLXXI. regularis diſciplinæ cuſtodiæ ibidem admotus fuit Joannes Mallinsheimer, cujus paulo frequentior in chartis mentio ad eundem annum; Nec minus frequens

Ad Annos MCCCCLXXVII. LXXIX. LXXX. & LXXXII. Joannis de Wangen Prioris itidem in Reichenbach.

Anno MCCCCLXXXIV. & ſequenti Codice I. chartarum legitur Reichenbaci præfuiſſe Nicolaus Erchinger, fors Ehinger. Rurſum

Anno MCCCCLXXXVIII. & XCI. Codice II. Monaſterii præfecturam, utique ſub Hirſaugiæ Abbatibus, geſſit Joannes Widel, quem alia charta Joannem Widel de Gernſpach appellat.

Anno

Anno MCCCCXCV. MD. MDI. & MDIV. in Chartis utriusque Codicis laudatur Joannes Reitt Prior

Anno MDXII. & MDXV. legitur munia Prioris obiiſſe Reichenbaci Henricus de Stammen.

Anno MDXXII. occurrit in Prioris officio Joannes Schulthaiſs. Deinceps verò usque ad medium hujus Sæculi alius haud comparet. At ad annum

MDLVII. in Litteris Joannis Friderici Ducis Würtembergici de anno MDCXII. legimus ſæpè dicto Prioratui præfuiſſe Valentinum quemdam, qui etiam in originaria quodam pergamena ad annum ejus ſæculi LIX. cernitur.

Anno MDXCV. ex Documentis redivivis Monaſteriorum Virginum, in Ducatu Würtembergico ſitorum pag. 272. & maximè ex Litteris dehortatoriis Rudolphi II. Imperatoris de hoc ipſo anno ad Ducem Würtembergiæ Fridericum diſcimus, ante finem hujus ſæculi Joannem Hygelium afflictiſſimi tunc, & ab Acatholicis oppreſſi Reichenbacenſis Monaſterii faſces geſſiſſe, indubiè à Fratribus electum, cum Hirſaugienſe Monaſterium, cujus eousque fuerat Priorem nominare, jam ab MDLX. ab Acatholicis fuerit occupatum.

Itaque Priores Reicbenbaci cùm aliunde tum ex reſiduis Documentis reſtitutos (eſto non continua ſerie) tenemus ſaltem tres Supra viginti. Fuiſſe verò omnes Ordinem Benedictinum Hirſaugiæ aut Reichenbaci profeſſos, ex eo conſtare poteſt, quòd ſtante penes Hirſaugiam jure nominandi Priorem vero ſimile non ſit, ejus loci Antiſtites paſſos fuiſſe, ut aliunde Superiores accerſerentur, qui ἀνδρικῶς ſeſe eorum oppoſuêre conatibus, quos intellexerant meditari Superiores ab Hirſaugia independentes, ùt in conſequentibus videbimus.

Quodſi illis accenſere velimus Superiores illos, quibus authoritate Cæſarea Monaſterii Reichenbacenſis adminiſtratio commendata eſt, è Wiblingano Monaſterio evocatis, mox

Anno MDCXXIX. Benedictum Rauch Adminiſtratorem habebimus, ad Inſulas Wiblinganas anno MDCXXXV. evectum, Virum incomparabilem, & nullis meritis æquandum, tum

Anno MDCXXXV. aut ſequenti Albertum Gebhard longè pientiſſimum, cujus corpus à morte, quam Horbæ obiit Anno MDCXLVI. die VI. Decembris, poſt aliquot annos repertum eſt incorruptum.

Anno MDCXLVII. præfuit Reichenbacenſibus Erneſtus Fabri, & ipſe digniſſimus habitus, qui Benedicto anno MDCLXIII. ad laborum præmia evocato in Abbatiali dignitate Wiblingæ ſubrogaretur. Singulorum verò Priorum & Adminiſtratorum nomina in compendio hæc ſunt.

S. Theogerus, obiit Epiſcopus Metenſis anno MCXVII
Trudewinus.
Manegoldus.
Conradus.
Liutfridus.
Marquardus de Ehingen.
Reuboto, ſive Reubotus.
Volmarus.
Gottfridus de Stammheim.
Henricus Guldin.
Nicolaus.
Wolff, ſive Wolframmus Mayſer, obiit Abbas Hirſaugienſis anno MCCCCLX.
Nicolaus Greſs.
Joannes de Münchingen.
Joannes Wallinsbeimer.
Joannes de Wangen.
Nicolaus Erebinger, ſors Ehinger.
Joannes Widel de Gernſpach.
Joannes Reitt.
Henricus de Stammen.
Joannes Schulthaiſs.
Valentinus.
Joannes Hygel.
Benedictus Rauch, obiit Abbas Wiblinganus anno MDCLXIII.
Albertus Gebhard, obiit anno MDXLVI.
Erneſtus Fabri, obiit Abbas Wiblinganus anno MDCLXVI.

K CAPUT

CAPUT IV.

Succincta Reichenbacenſis Monaſterii hiſtoria à fundatione ad annum MCXV.

Dedimus jam ſuprà initia Reichenbaci, ſicut ad alia progredi liceret; At ne quid intactum relinquamus adſcribendum huc eſt, quod vetuſta vita MS. Petri Dirminger do Windergrün In Stauffenberg, à Reverendiſſimo Abbate Wiblingano Benedicto conſervata narrat: „Anno MLX. poſt Chriſtum natum vivos inter degebat
„Nobilis Dominus Berno Liber Baro de Sigburg & Heigerloch cum conjuge ſua Ana-
„ſtaſia de Ehingen, quam tenerrimè diligebat, ſed in partu unacum filio Mater mortis
„victima ceſſit. Triſti hoc nuntio Berno vehementer afflictus, alteri nubere recuſavit,
„ſéqne peregrinatum Romam contulit, fratre germano Arnoldo, homine duro in Hei-
„gerloch, iuterea arcem ejus Sigburg deprædante, devaſtante, frumentum, & utenſi-
„lia ſecum auferente. Berno Roma redux, cladem intuitus, nihil de reparanda arce,
„Spoliiſque repetendis concepit, ſed mundum pertæſus animum ineundæ Religioni ad-
„jecit. Unde conſentientibus Agnatis, quorum intererat, locum, ubi nunc S. Gre-
„gorii Cella, comparavit, mox Hirſaugii Religionem ingreſſus anno MLXXII. Prio-
„ratum ſæpefatum ædificare cœpit, & conſtructum anno MLXXX. primus Fundatur in-
„coluit, & in eo vitam beato fine clauſit, traditis annuis reditibus ex aſſe, & Prioratui
„donatis. Hæc dum agerentur, Arnoldus Fundatoris frater germanus humanis exime-
„batur; Unde dominium feudi rediſt ad Ducalem Comitem de Hohenberg, proprieta-
„tis verò Cellæ S. Gregorii, vivente adhuc Bernone. Itaque anno MLXXII. coëmit
„Berno Liber Baro de Sigburg & Haigerloch à quodam Nobili de Neinegg locum, in
„quo nunc Cella conſiſtit, unà cum pago Musbach, & aliquot juribus in tribus villis
„Tanbachöff appellatis. Etſi verò Trithemii narrationi, quacum Donationes noſtræ
„concordant, plus tribuam, quàm poſteriori huic narrationi, eam tamen prætermitte-
„re viſum non fuit, quòd occaſionem conditi Monaſterii planè contineat, quam ex
„Trithemii relatione colligere non licuit.

Cæterùm non longè à Monaſterii initiis Sanctus Theogerus adhuc Prior Herlucam Bernriedenſem Virginem ſalutaribus monitis ad vitam ſpiritualem Reichenbaci informavit, ùt narrat Mabillonius Annal. Bened. Tomo V. Lib. LXVII. Cap. CXIV. Monaſterium tamen Virginum Reichenbaco ſub Theogero accreviſſe non lego, etſi conſtet, eum ſeptingentas omnino Virorum & mulierum animas curâſſe, & ducem veluti regularis obſervantiæ eiſdem extitiſſe.

Illud tamen exploratum eſt, Reichenbacenſi Cœnobio ſub primis Prioribus, Erneſto maximè, &S. Theogero plures paulatim bonorum acceſſiones per diverſorum Nobilium æquè ac plebejorum largitiones fuiſſe factas, quas ſummatim mox referemus; Nec dubium, quin ſub iiſdem uti res & proventus, ita regularis diſciplinæ ſtudium, ex Hirſaugia in novam hanc Coloniam translatum, plurimùm creverit, cùm æquo plerumque paſſu fidelium in religioſos homines ſtudia & cœli benedictio cum horum religioſis erga Deum ſtudiis proficiant, deficiántque. Atque eo ex capite aſſerere non formidamus, primos Reichenbaci Aſcetas per duo priora ſæcula acceptam ab Hirſaugienſibus regularem obſervantiam ad unguem ex Legum Benedictinarum amuſſi cuſtodiiſſe, quos Deus tot, tantisque bonorum temporalium acceſſionibus dignos habuit.

Ne verò hiſtoriæ loco elògium Virorum illorum texere videar, hìs miſſis Fidelium illorum nomina adſcribo, qui ſua Reichenbacenſibus Fratribus liberaliter contulerunt, ipſas verò Donationes ad calcem addimus, ne odioſa tot largitionum recenſio non niſi aliis & aliis verbis variata faſtidium afferat, quale indubiè ex toties iteratis vocibus *manſus*, *boba* (quas ſuprà explicavimus) *jurnales*, *liber homo*, *Miles*, *allodium*, *carrata*, *curtis*, *ingenuus*, *concambium*, *cambire &c.* (*a*) eſſet naſciturum. Nominibus donantium teſtium etiam nomina adjiciemus, quòd ea hiſtoriarum & genealogiæ ſtudioſis alicui uſui fore confidamus. En ergo Viros, quin & Fœminas miſericordiæ, qui ſua liberaliter pro Dei honore S. Gregorio, ejúsque Cellæ in Reichenbach contulêre.

Sæculò I.

S. Wilhelmus Abbas Hirſaugienſis. (*b*)
Gebhardus III. Conſtantienſis Epiſcopus ex Ducibus Zaringenſibus.
Wern ſive Berno Fundator Baro de Sigburg.
Erneſtus Senior.
Volmar ſive Volemar Maritus ſororis Bernonis.

Bea-

Digitized by Google

Beatrix Nobilis Matrona.
Trutlindis.
Gebhardus Abbas Hirſaugienſis. (c)
Wæzelinus, & filius ejus Mangoldus liberi homines.
Udalricus generoſus juvenis.
Otwinus.
Manegoldus de Leinſtetten cum fratre Harwicho, & filio Birchtilone.
Reginboldus & Bertha conjuges.
Waltherus ingenuus & frater ejus Ruodolphus.
Wielandus liber homo de Altheim.
Adelot mox laudati Wielandi conſobrinus, & Wielandus Senior cum filio ejus Burcardo, & fratre Adeloti Wern ſive Bernone.
Wernherus Miles.
Bertholdus è Ducibus Zaringenſibus cum duobus Militibus Wernhero & Volmaro.
Irine ſive Iringus liber homo.
Bobo vir probus generoſus.
Burcardus ingenuus de Jurenberg per manus Alberici Militis liberi hominis allodium ſervi ſui Burchardi, & uxoris Machhildæ, coram Teſtibus Berchtoldo ingenuo homine de Stauffenberg, Walthero de Abbenwilare, Gerolt, & fratre ejus de Sterzingen, Hartbrecht de Cünberen, fors Zimmeren fratre dicti Alberici. Teſtes Comes Heinricus de Tuingen, & Rudolphus de lato lapide, Albericus de Sleichdorf, Reginboldus, Iringus, Sigeboldus, Gerricus, & Wolfgerus.
Hardwicus, aliàs Hardwinus Magdeburgenſis Archipræſul. (d)
Ceizolfus Monguntinus Decanus.
Henricus civis Magdeburgenſis.
Gerlachus de Malbotèsheim.
Hezel, ſive Hecelinus.
Ger, ſive Gero cliens Volmari de Niuwenburg.
Machilt de Ravengenesburg.
Enzela.
Sophia de Machhuſen cum filio ſuo Berlacho, ſive Gerlaco.
Giſela.
Luttolfus Comes de Archelm.
Adelheidis vidua Henrici Comitis de Töwingen.
Udalricus liber homo de Waldaha.
Cano de Heppenheim.
Landegerus de Tila.
Hartwicus liber homo & civis Wormatienſis.
Razwib Matrona.
Humbertus de Albesheim.
Erchenbertus de Güntheim.
Gilolfus de Breittenowen.
Wernherus & Walto de Jagelſingen clientes Ludovici de Spizenberg.
Bertholdus ſenior & junior Duces.
Hugo de Saleſtetten, & Pater ejus Waltherus, & Rudolphus patruus.
Ruodolphus liber de Haldewant.
Wazelinus.
Drathwinus.
Rachilt.
Albertus filius Günzelini de Hodorf.
Buchardus, fors Burcardus filius Radebotonis.
Radeboto & frater ejus Ludfridus.
Luditha Matrona cum filio Ruodolfo.
Hartmüt de Gamertingen.
Manegoldus Miles de Luitbach.
Henricus Clericus de Owa Manegoldi frater, & eorum ſorores duæ.
Cono Clericus de Veningen.
Sigeboto & Trutwinus fratres.
Luitfridus de Gamertingheim.
Cono Miles Hugonis Comitis de Töwingen.
Enzmann de Dalheim.
Wernherus Clericus de Nellingesheim.
Ludebertus de Stufenberg, & uxor ejus.
Buchardus, fors Burcardus Ludeberti filius cum uxore & liberis.

Diemarus, & Enchardus fratres de Bonlanden.
Hugo Comes de Töwingen cum uxore fratris ſui Henrici Comitis Adelheide.
Hugo de Sueindorff cum Bertha conjuge.
Hermannus de Windesle.
Ruodolphus de Winterbach.
Richenza de Spizenberg.
Ludebertus ſuprà laudati Ludeberti filius de Stufenberg.
Hiltigart.
Azelinus de Mezzenſtetten.
Diezo.
Mechilt.
Luitfridus.
Heiſpo de Nellingesheim.
Ruodolphus de Waltorff cliens Adelberti de Altenſteige.
Eberhardus de Achara, & uxor ejus Gertrud.
Bern Junior Fundatoris filius.
Wolfhot de Altheim & filius ejus Hecil, ſive Hecilo, aut Hezelinus.
Marcwardus.
Ropertus.
Azelinus.
Walcho Ruodolphi de Winterbach frater, cum Sigeboto de Bondorff eorum ex ſorore nepote.
Rudiger de Reinecheim.
Bertholdus de Hirſaha & filius ejus Sigewart.
Machilt conjux Erlewein Comitis.
Sigeboto, Folmarus, Adelbertus, & Wimarus fratres.
Waltherus de Horeiva, ſive de Horb.
Juditha de Wachendorff, & filius ejus Wecil, ſive Wecilo.
Bernhardus de Saleſtetten.
Bernoldus Sacerdos de Dornſtetten, & frater ejus Ruodolphus.
Billing filius Luitfridi de Rude.
Adolo Liber homo de Gunderichingen.
Gezela.
Wouelin.
Wipertus de Lnizenhart.
Sigeboto de Raggeſingen.
Hermannus frater Alewici Comitis de Sulza Hirſaugienſis Monachus.
Wern, ſive Berno de Hopfowa.
Wern, ſive Berno filius Bernonis de Hypſowa.
Ludewicus Presbyter de Oneſwilare.
Cono Clericus.
Waltherus de Rageſingen.
Irmengart de Tctilingen.
Berthold & frater ejus Henricus.
Hozmannus & Bertholdus fratres.
Lutholdus & Adelbertus fratres de Nagaltha.
Arnoldus.
Albertus & Cono fratres.
Marcwardus de Ettenheim.
Hildeboldus Miles, & uxor ejus Richenza, quorum donatione emptæ duæ hobæ à Reginbotone & Friderico fratribus de Gildelingen, ipſa Richenza dicebatur de Wachendorff.
Wielburg ſoror Bertholfi de Buch, vidua Anſelhmi clientis Comitis Hugonis de Trawenegge.
Goxolt & Meginfridus fratres de Utingen.
Wernherus & Leutgart conjuges.
Reginhardus cum ſorore ſua.
Wernherus & Walthonus fratres cum Matre ſua.
Hiltegart Matrona de Mezzenſtetten cum filiis Henrico & Adelberto.
Ripertus & Arnoldus fratres.
Luitfridus ingenuus, ùt videtur, de Rumilmisbach & Sulzbach in Comitatu Vorchheim.

Notandum, quotquot huc usque Benefactores attulimus, ante annum MCXV. omnes vixiſſe, quòd Codex noſter, ipſúmque fragmentum, ex quibus nomina iſta damus

mus, ut ex adjectis ſubinde notis & numeris colligere licet, ordinis factarum donationum, & Chronologiæ rationem habeant. Qui verò deinceps ſequuntur, videntur adhuc ante annum MCCC. aut certè eo deſinente vixiſſe.

Si ulteriorem ab anno fundationis ad annum usque MCXV. rerum geſtarum notitiam deſideras, fatemur, ultra frequentes donationes fidelium, & Trudewini Prioratum, quem mox dicto anno tenuit, nobis compertum nihil eſſe.

(*a*) *Jurnalis*, *Jornale* idem eſt ac opus unius diei, aut quantum unum molendinum per diem terere valet.

Liber homo Nobilior apud Alemannos fuit, & idem, quod hodierni Liberi Barones, vulgò Freyherren.

Miles nomen viri eſt in officio publico non infimi gradùs, ſeu civile illud ſit, ſeu militare, conſtituti, & velut alteri Majori militantis.

Allodium prædium hæreditarium, & proprium eſt.

Carrata, ſive *carrada* onus carri aut currûs eſt, quantum carro vehi poteſt, plauſtrum.

Curtis villa eſt paucis ædificiis conſtans, vel domus ruſticana cum horto, aut prædiolo; Dicitur etiam *cortis*, & *curtile*.

Ingenuus homo idem eſt, ac liber, & ſervo opponitur; Hinc erant olim Chartæ *ingenuitatis*, quibùs ſervi in libertatem aſſerebantur.

Concambium, *cambium* (unde eſt *concambire*, & *cambiare*, item *camium*) aliud non eſt, niſi unius rei permutatio cum alia. Conſule Vadianum, Du Cangium, & alios. Nos verò breves has explicationes eo conſilio adſcripſimus, ne ſtudioſus Lector, Benefactorum nomina in Donationibus &c. requirens, ad conſpectum vocum illarum hæreret.

(*b*) S. Wilhelmum Hirſaugienſium Antiſtitem Cellæ S. Gregorii in Reichenbach, novæ ſcilicet Coloniæ ſuæ, multa contuliſſe conſtat, quæ quoniam ad præſentem hiſtoriam pertinere videntur, hìc breviter enumeranda ſunt.

1. Diethmari cujusdam Capitaneï de Dryvels prædia in Oberencheim, hobæ duodecim cum vineto, & in Ozenhauſen octo hobæ, & ad Vickenberg.

2. Erchenboti de Rotingen duæ partes in Huſen, Eccleſia ex integro cum dotali manſo.

3. Hobæ duæ in Huſelinhart.

4. Comitis Alewici de Sulz, ejúsque fratris Hermanni poſſeſſiones in Nievern, pars Eccleſiæ, & tres hobæ.

5. Comitis Burcardi de Stauffenberg tres ibidem hobæ.

6. Cononis de Tachenſtein hobæ duæ in Morteſtal, & Cazenbach, aliæ duæ cum piſcatione in Bierenheim.

7. Bona Gebhardi ex Comitibus de Urach, tum Hirſaugiæ profeſſi, & poſtea Abbatis, quæ ipſe, & frater ejus Egino ante converſionem poſſederant in Owa, & Atenharde juxta Rhenum, ſcilicet prædia duo in concambium data pro ſex hobis in Gotelibingen, & prædium ſimiliter in concambium datum pro alio in Argozingen, quod erat trium germanorum fratrum Adelberti, Winari, & Luitperti de Yſolteshuſen.

8. Denique Clerici cujusdam Rötman dicti de Stophilin prædium in Herícheſwilare.

(*c*) Gebhardus ex Comitibus de Urach Abbas Hirſaugiæ XIII. æquè res Reichenbacenſium egregiè juvare ſtuduit.

1. Confirmavit omnia à Prædeceſſore ſuo Wilhelmo Reichenbacum legata.

2. Donavit decem carratas vini ex vineis in Endingen, quas antehac Burchardus & Bertholdus Comites de Stauffenberg Hirſaugiæ contulerant.

3. Quatuor hobas in Argozingen, unúmque molendinum in Vasburwilare, quæ ex dono Gozolti de Bliderhuſen Monaſterio Hirſaugienſi obvenerant.

(*d*) Hardwicus iſte, ſive Hardwinus oriundus erat ex Comitibus de Spanheim, & Artenberg; Dicitur etiam ab aliis Hertericus, in ſchiſmate contra alium cognominem electus.

CAPUT V.

Reliquæ Donationes, aut veriùs donantium nomina, & paucula Reichenbacenſium geſta usque ad annum MCCC. perſtringuntur.

Luitfridus, cujus donatio confirmatur in præſentia Brunonis Abbatis Hirſaugiæ (*a*), Trudewini Prioris in Reichenbach, Reginbotonis Comitis de Malſa, Swigeri de Weſingen, Hugonis de Heidolfesheim, Wernheri de Ramecheim, goteſcalci & filii ejus, Adeberti de Achera, Bertholdi de Eberſtein, & filii ſororis ejus, Wecilonis de Zolra, Wecilonis, & fratris ejus Gnannonis de Babincwiler.

Adelheidis Luitfridi uxor, & filii ejus.

Anſelmus de Malſe.

Wernherus de Salleſteten.

Giſela & filii ejus Adelbertus & Hugo de Scuphheim per manum Erchenboldi de Achera. Advocatus eorum fuerat Erchenboldus de Hachberg.

Hartmut de Witendorff filius Gozzoldi & Berthæ. Teſtes Waltherus de Horw, & Sigelwart de Dedelingen.

Waltherus, Egilolfus, & Sigefridus de Roggeſingen.

Buntramus (nî fallor, Guntrammus) Vir Nobilis. Teſtes Hugo Comes, & filius ejus, & cùm donatio illius legitimè confirmaretur, Ruodolphus de Sigmaringen, Erenfridus de Ritenhalden, Otto de Raggeſingen, Wielandus, Buchardus de Altheim, Margwardus de Salleſteten, & Udalricus de Waldaha.

Meginlaus, Wolprandus, & Hermannus fratres de Oberencheim viri Nobiles, præſidente Hirſaugiæ Volmaro Abbate (*b*) Advocato Reichenbaci Adelberto de Calwe, Teſtibus Adelberto & filio ejus de Steinekke, Marcolfo de Ageleſtcwilare. Donatio verò confirmata fuit præſentibus Marcolfo de Agelſterwilare, Pirtheloxe de Leinſtetten, de Altheim, Wielant, Walthero, Sigefrido, Ebbone, Wernhero, Bertholdo de Roggeſingen, Walthero Hartmut de Gottelbingen, Herman, Heinreich de Sallegſtetten, Heinrico Buchardo, Margwardo Nüferon, Adelharto, Walthero, Conrado. In Donatione alia ejusdem Hermanni ſuprà laudati teſtes erant Egilolfus de Brandekke, Anshelmus de Malſo, Harmut de Wittendorf, Buntramus ſive Guntrammus de Huſen de Witeliniſwilare, Adelbertus, Bertholdus, Manegolt, Willehart, Hartmannus, Adelbertus, & alii plusquam ſexcenti Viri Liberi, & plebeji, aut ſervi: Præſentes item erant Meginhardus & Sigefridus Archipresbyteri cum aliis Clericis decem.

S. Blaſianus Præpoſitus & adjutor Erlewinus, & Bertholdus cum Buchardo de Sulzow.

Erlewinus nobilis de Bernech, deinceps Monachus.

Luitfridus Decanus S. Pauli Wormatiæ.

Adelbertus de Haigerloch in præſentia Palatini Comitis Hugonis, & Teſtium Comitis Aliwic de Sulza, Cunonis, & Waltheri filii ejus de Howa, Waltheri de Uttinbruga, Comitis Bertholdi de Achalm, Conradi de Ammur, Ottonis de Antringen, fors Ambringen, Waltheri de Bebeling, Gebhardi de Racciſingen, Hildepolti de Iſenbrug, Eberharti Miringer, Bertholdi de Blanckenſtein.

Eberhardus ingenuus de Sasbach & uxor ejus Eligga.

Wernherus de Ortinberch vir militaris & ingenuus. Teſtes Rupertus Hirſaugienſis Abbas (*c*), Welfo de Raphinſpurg, & Bertholdus de Zeringen Duces, Comes Bertholdus Monaſterii Advocatus, & ejus frater Conradus, Wernherus de Ortenberg, & ejus frater Conradus, Richardus de Capella, Adelbertus de Waldegge, Reginhardus de Calwa, Hilnhardus & Fridericus de Scowenburg, Hildebertus, & alii.

Bertholdus Miles de Ehingen Miniſterialis Ducis Welſchoni (Welfonis) conſtituens uxori ſuæ Heilewic anniverſarium.

Rudolphus Comes Palatinus de Tingen.

Hugo de Wilare vir illuſtris ſibi & uxori Machild anniverſarium conſtituens. Teſtes Folmarus de Wilar cognomento Prawa, & Hartmutus liber homo de Büttelbrunnen.

Hugo Miles de Hiligen Senior & conjux ejus Petriſſa.

Hugo junior, conjux ejus Machild.

Marcwardus filius Hugonis Senioris, uxor ejus Heibnigis.

Conradus frater Hugonis Senioris.

Hugo filius Conradi de Hilingen.

Bertholdus de Sulzza nobilis Comes.

Werentrudis ſoror Militis de Thitingen.

Henricus de Millen Clericus.

Conra-

Conradus Cnmes Palatinus de Tuingen.
Hildeboldus de Yſenburch.
Cooradus Miles de Huſen.
Wernherus & Diethericus fratres Milites de Ihilingen, qunrum uxores Wilbirgis & Adila.
Marcwardus Miles de Ihilingen.
Conrad Miles de Ihilingen.
Agnes de Ihilingen.
Ulricus Miles de Ihilingen.
Conradus Molendinator de Hnrw.
Buchardus dictus Nopularius cum conjuge.
Henricus Miles in Achata.
Wilhelmus Comes de Tuvvingen.
Wernherus de Recheſingen.
Rachilt Matrona de Bernolteshoſen cum Marito Gotefrido Willicn de Stanffenberg. Teſtes Adeibertus Miles de Neſcilrit, Rudolphus Miles de Scovvenburg.
Adelbertus Miles de Neſcilrit.
Hildeboldus de Iſemburg Nobilis & Strenuus.
Wnlmarus Comes de Vehringen.
Ludovicus Comes Palatinus de Tubingen cum Matertera ſua Eliſabetha ex Comitibus de Eberſtein. Qui item ſibi conſtituit ſacrum quotidianum.

Hæc ferè ſunt donantium Nomina, quorum res Reichenbacum legatas in Donationibus videre licet; Nunc paucula, qnæ Superſunt, Mooaſterii geſta usque ad annum MCCC. pertexemus.

Recepêre Monachi Reichenbacenſes in gratam tantorum beneficiorum memoriam, noo modò generalia Benefactoribus omnibus ſuffragia impendere, verùm certis quibusdam ſingularia cooſtituta ſunt Anniverſaria. Inter eos ſunt

1. Wilhelmua Abbas Hirſaugienſis.
2. Erneſtus Senior.
3. Luitfridus ingenuus de Rumilmisbach & Sulzbach, ùt videtur.
4. Berno de Sigburg & Heigerloch Fundator cum Familia.
5. Buntramus, ſive Guntrammus vir Nobilis.
6. Luitfridus Decanus S. Pauli Wormatiæ.
7. Heilevvic conjux Bertholdi Militis de Ehingen.
8. Hugn de Wilare vir illuſtris.
9. Rudolphus Comes Palatinus.
10. Hugo Senior & junior cum conjugibus Petriſſa & Machilde, Marquardus Hugonis ſeoioris filius & conjux ejus Heibingis, Conradus Hugonis ſenioris frater, & Hugo filius Conradi, nmnes de Hiliugen. Anniverſarium obitur diſtinctis diebus.
11. Bertholdus de Sulza Nobilis Comes.
12. Hermannus Mayr de Hohenrieth.
13. Machilt uxor Erlevvini Comitis pro patre.
14. Ludevvicus Comes Palatinus de Tüvvingen Sacrum quotidianum.

Nec dubium, quin etiam Marchioues Badenſes, & Comites Eberſteinii ſua habuerint Reichenbaci Anniverſaria, & gratam pro beneficiis memoriam, ſed ſingularem eorum mentionem in Documentis noſtris non deprehendimus. Hæc nmnia tamen ſuffragia (prô dolor!) ab anno ſuperioris ſæculi XLVIII. ceſſant, & contra Fundatorum mentem pia eorum legata in alienos planè uſus ſunt impenſa.

Cætera verò, quæ res geſtas Reicheobacenſium ſpectant, pauca ſunt; Primum bnrum eſſe videtur, mox à fundatiooe Monaſterii orcum ſecundos ei ſucceſſus iovidiſſe, & excitâſſe Machtildem ſive Mechtildem de Sunthauſen, quæ Erneſto Seniori prædia quædam in Hirslandun, & Huſun cum appertinentiis omnibus pro centum & viginti argenti marcis vendiderat, ut obtentu vel non ſoluti pretii, vel læſionis nimiæ, negotium ipſi Erneſto, ac Monachis faceret, etſi in venditione ipſa Hardvvici Magdeburgenſium Archipræſulis, Hermanni ejusdem Urbis Præfecti, Friderici Palatini Comitis, alinrúmque Saxonum, Suevorum, & Bavarorum authoritas interveniſſet, ipſéque Hardvvicus viginti marcarum ſubſidium prn ea emptione præter alios liberaliter contuliſſet. Erneſtus ergo, quoniam cupiditate peculii ſœminam urgeri intellexerat, eam ſedaturus, ipſus eam in Saxonia, ubi reſidere conſueverat, eonvenit, tantúmque, quantum exigere ei libuit, poſtliminiò exſolvit, & ex Francorum lege de nnvo prædia illi ſibi, aut veriùs Reichenbaco aſſeri prncuravit. Quievit ergo Mulier, aut non acquievit prorſus Sigebertus Machtildis illius filius natu minimus, qui haud adeò multis pòſt annis coram Rege *L*othario conqueſtus eſt, legatum illud (venditionem dicere malim) à Matre & ſeninre fratre cnntra jus fásque factum nimium quantum rebus ſuis incommodare. Que-

rela ad Regis aures Wirceburgi delata oblatione alia triginta marcarum argenti ſopita, & demum Spiræ coram eodem Lothario II. res ita compoſita, ut non modò Sigebertus, ſed etiam ſoror ejusdem cum filio Gerundo nova prædiorum ceſſione per manus Waltheri de Rotenburg, & Udalrici Abbatis Cellæ Paulinæ negotium omne abſolverent. Cùm Lothario Regni faſces anno MCXXIV. delati fuerint, non longè poſt ea tempora ceſſio hæc ultima facta fuerit, neceſſe eſt. Porro primæ emptioni præter dictos interfuiſſe memoratur Sigelochus quidam, & Burchardus major natu filius Machtildis cum conſenſu ſuorum per manus Nobilis cujusdam Bertholdi de Sparervvarſeke prædia illa obtuliſſe. Secunda traditio Machtildis facta eſt in præſentia laudati Archipræſulis Hartvvici, H. ejus fratris, Hederici Militis, Theoderici Comitis de Hora, aliorúmque qui interfuêre, quales memorantur Sigeloch, & Heinricus, Fridebelmus, & Winehart Milea Fridehelmi, Adelbertus & Buchardus Milites Archiepiſcopi.

Sub eadem ferè tempora, cùm Manegoldus de Leinſtetten dimidium aquaticum ſeptum (ita appellatur in Donationibus) cum adjacente prædio in Graſenau, & monte, qui Schvvarzenberg dicitur, Reichenbacum legâſſet, Fridericus ex Comitibus Zollerenſibus eo loco domuium proprietatis ſibi vendicare conſtituerat; At Harvvichus Manegoldi frater litem evicit, ſic ut Reichenbacenſibus ſalva ſua conſiſteret Donatio. Nec dum tamen contentionum finis, cùm idem prædium uſurpare tentaret, incertum quo titulo, Henricus de Altenſteiga; Verùm Birchtilone Manegoldi mox laudati filio Reichenbacenſium rem ſtreauè agente, ab injuſta uſurpatione Judicis ſententiâ revocatus eſt.

Ineunte item Monaſterii ſæculo II. anno videlicet MCLXXXVIII. obiit Reichenbaci, quò ſe negotiorum cauſa contulerat, Conradus XIX. Hirſaugiæ Abbas febribûs abſumptus, ùt refert Trithemius Chronici Hirſaug. Tomo I. pag. 477. Erat Conradus iſte patria Suevus, ex proſapia Comitum de Kilchberg oriundus, frater Hermanni Comitis. Defuncti cadaver Hirſaugiam relatum ibidem in Eccleſiæ tumulatum fuit. Sub eadem ferè tempora cœpêre Reichenbacenſium prædia, maximam partem ex Fidelium oblationibus conquiſita, aliis elocari, conſtituto ſingulis annuo canone, quædam etiam in beneficium & feudum conceſſa, de quibus ſingulis faſtidioſum foret meminiſſe. Alia ab induſtrio prorſus Priore Conrado numeratô pretiô coëmpta ſunt; Talia ſunt jura quædam in Hiringſperg, bona in Grünemezſtetten, & Gunderichingen: Aliorum denique præſtationes certum in ordinem redactæ, & debitè conſcriptæ fuerunt.

(*a*) Bruno primùm Spirenſis Eccleſiæ Canonicus, & demum Hirſaugiæ Monachus, anno MCV. Gebhardo Abbati in dignitate & regimine ſucceſſit.

(*b*) Volmarus defuncto Brunoni ſuffectus fuit anno MCXX. & præfuit Hirſaugiæ usque ad annum MCLVII.

(*c*) Rupertus Hirſaugienſem Abbatiam poſt Manegoldi mortem adiît anno MCLXV. quam denuo reſignavit anno MCLXXVI. ut adeò largitiones illæ, de quibus hoc Capite egimus, indubiè adhuc ante annum MCC. factæ ſint.

CAPUT VI.

Ulteriora Monaſterii Reichenbacenſis geſta ab anno MCCC. ad MDXC.

Etiam his temporibus Fidelium pietatem Rehus Reichenbacenſium aliquoties ſuccurriſſe ex eorumdem oblationibus exploratum eſt, quas pro hactenus obſervato noſtro inſtituto recenſitis ſaltem donantium nominibus attingimus ordine chronologico.

Dietbericus Rohrdorffius MCCCII. renuntiat gratuitò quibusdam juribus.

Gokeli civis Horbenſis eodem anno offert quosdam cenſus.

Hermannus Mayr de Hobenrieth legat tres ſextantium libras conſtitutô ſibi anniverſariô. Anno MCCCVII.

Stephanus Alberti de Hohenberg Servus poſt obitum legat decem medimnos ſive maldras tritici MCCCXI.

Henricus Würth an der Egge civis Horbenſis anno MCCCXIV. itidem poſt obitum donat debitam ſibi in peculio & fructibus portionem. Anno MCCCXXX. Diemo de Steinbülvve legat Monachis annuos octodecim ſolidos,

Heinz-

Digitized by Google

Heinzmannus & Wilhelmus fratres Comites de Novo Eberſtein anno MCCCXLII. controverſa hucusque cum Monaſterio jura puncto Sylvarum & piſcationis, libera conſignant.

Joannes de Gültlingen Nobilis vulgò Edelknecht, anno MCCCXLIII. de decimis quotannis ſeptemdecim medimnos ſiliginis cedit.

Henricus Zeringer Presbyter Sæcularis in Gilſtatt, deinceps Reichenbaci Monachus, donat annuum canonem viginti modiorum ſiliginis ex agris in Uttingen anno MCDXXVIII.

Jacobus Marchio Badenſis Majorum ſuorum fundationem in Parochia Schvvarzenberg renovans anno MCDXXXVII. reſuſcitat canonem annuum quadraginta librarum ſextantium.

Plures equidem donationes circa hæc tempora adnotatas non vidi. Crediderim tamen, quasdam Conventiones, in favorem Monachorum ejus loci pactas, jure nonnunquam inter beneficia collocari poſſe, quales modò recenſebimus prætermiſſis plerumque aliis, quæ minùs inſignes videbantur. Itaque

Reichenbacum moderante anno MCCCXIV. Luitfrido Priore inter Burcardum Colman civem in Heigerloch & Fratres conventum eſt ſuper jure prædii cujusdam in Salſtetten, proprietate, nî fallor, Fratribus aſſerta.

Anno MCCCXXXVI. erectæ ſunt Litteræ Conventionis & Concambii ſuper molendino in Nievern inter Monachos & Conradum ab Enzberg de Hohenriedt, vi quarum Conradus X. ſolidos cum dimidio in annos ſingulos pendit. Actum Priore Marquardo.

Anno MCCCL. Henricus & Wilhelmus fratres Comites de Eberſtein Reichenbacenſibus concedunt Jus Patronatûs Eccleſiæ in Nagolt, cum incorporatione ad menſam Fratrum.

Anno MCCCLXXII. quo immediatum Monaſterii regimen penes Henricum Guldin Priorem erat, Henricus Würth Scriba dictus obligat ad novennium prædium in Ergazingen, utrique parti quadraginta medimnos ſiliginis præſtiturum.

Anno MCCCXCVIII. Lites ſuper dimidio hæreditatis adeundæ in Civitate Horbenſi primò quidem per ſententiam Judicum, mox ultronea conventione ſopitæ ſunt inter Reichenbacenſes, & Joannem de Dieſſen.

Benzo Deufel, quocum anno MCD. ſuper prædio Gottelfingano Fratres convenerant, anno MCDXXIII. fatetur, ſe bis per annum obligari, ſeu Priorem in Reichenbach, ſeu de ejus mandato quemcunque alium, hoſpitio excipere aſymbolum, & gratuitò.

Anno MCDXXV. Reichenbacenſes & Rohrhaldenſes Eremitæ conventionem ineunt ſuper annuo canone quinque maldratum, ſeu medimnorum ſiliginis in Remingsheim.

Anno MCDLXXI. tranſegêre Reichenbacenſes amicè cum Wilhelmo Röder ſuper dimidietate bonorum in Huvvenbach, ſive Hubenbach, cujus loci prædia aliquot cum decimis in Cappel & Rudiſpach á Bernardo Ottone Friderich quadringentis quinquaginta florenis compârarunt.

Anno MCDLXXIX. ortæ ſuper decimis in agris, Mederach dictis, controverſiæ inter Curatorem Eccleſiæ in Altheim, & Reichenbacenſes denuò amicè compoſitæ fuerunt.

Simili compoſitione anno MCDLXXXIV. venis ſubditorum Monaſterii in Heſelbach, Röth, & Schvvarzemberg, quas à Beſenveldenſibus nonnullis ſubibant, à Priore Nicolao Erchingero obviatum.

Annus ſequens geminæ compoſitionis ferax fuit, primæ quidem inter Würtembergenſes Comites Eberhardos Seniorem & juniorem ex una, & altera ex parte inter Conventum ejusque ſubditos in Beſenveldt, Moſpach, & Röth: Alterius autem inter Præpoſitum Collegiatæ in Hermberg Melzonem Melvvis & Reichenbacenſes ſuper pago Hochdorff, in quo aliquot etiam ſubditos præfata Collegiata numerabat.

Tranſactioni alteri anno MCDXCI. occaſionem dedere annui cenſus Eccleſiæ in Dornſtett & Monaſterio Reichenbacenſi pæne ex æquo dividendi.

Super aliis decimis in Uſvviler, vulgò Schlüſſel-Zehenden anno MDXXIII. cum Præpoſito, Decano & Capitulo Spirenſi conventum.

Anno MDLI. cùm Reichenbacenſibus incumberet obligatio, in recognitionem neſcio cujus rei, quot annìs unum pendendi accipitrem Comitibus in Hohenzolleren, actum inter utrosque, ut inſolitum illud penſum alio quodam permutaretur, permittente Jodoco Nicolao Comite.

An æquè ſemper felices fuerint in finiendis Controverſiis, quas ad forum contenſioſum deducere oportuit, non facilè dixerim: Eas breviſſimè attingemus ordine itidem chronologico.

Sub annum MCCCXXIII. Dragobetus Eques de Eglopſtall tandem promittit, ſe nihil deinceps moleſtiæ Reichenbacenſibus in perceptione decem ſolidorum Tubingenſium, nî fallor, Judicis ſententia adactus. M Vix

Vix aliter anno MCCCXXX. Waltherum Ganſen, niſi via juris compulſum exiſtimo, ut tandem reciperet, prædium ſuum in Gunderchingen ſibi eſſe redimendum, niſi & uſu & fructu ejus carere deinceps cuperet.

De controverſia Monachorum cum Comitibus de Novo Eberſtein hoc Capite inter Donationes dictum, uti etiam de alia cum Joanne de Dieſſen, quas repetere ſuperfluè non libet.

Anno MCDXII. per Judicis ſententiam evicta & Reichenbacenſibus aſſerta eſt libertas prædiolum ſuum in Wittingen cuicunque conferendi: Novæ autem contentiones ſuper ejusdem loci bonis cum Wernlino Hummel ſimili ratione ſopitæ

Anno MCDLV. differebant inter ſeſe Monachi, & Horbenſes ſuper cenſu aut præſtatione annua ex ædibus Reichenbacenſium eo in oppido ſitis.

Terminos paſcuorum jurata teſtium depoſitione cogebantur ſibi aſſerere anno MCDLXI.

Annus MCDLXX. duo nobis Notariorum Inſtrumenta ſuggerit, quorum primum vexas Würtembergenſium circa pratum in Neytliſtreff, alterum jus paſcui in pratis Monaſterii ſpectabat. Utrobique teſtes in favorem Reichenbacenſium dixère. Acta hæc ſunt ſub Priore Joanne de Münchingen.

Annum MCDLXXI. Prioratûs ſui primum exordiri coactus eſt diem dicendo Dornſtettenſibus Joannes Mallinsheimer; Siquidem aliqui eorum vaſalli feudum quoddam Monaſterii indebitè diviſum alienaverant, quod denique per Judicum ſententiam in ſtatum priſtinum reſtituendum eſſe fuit pronuntiatum.

Anno MCDLXXIV. impetrata judicis ſententia Fratres ſibi decimas quaſdam in Wiler vendicârunt, uti etiam bienniô pôſt bona in Waldorff, & canonem annuum ex Molendinis in Mülen, & agris quibusdam in Horb.

Anno MCDLXXVII. itidem controverſiarum ferax, cùm non niſi poſt lites canonem quemdam in Fiſchbach ſibi aſſerere Monachi potuerint, quæ verò in Gunderchingen ſui juris erant, anno duntaxat obtinuerint. Legimus itidem ad hunc annum, Joannem de Wangen Priorem in Reichenbach ſeſe oppoſuiſſe pro virili ſua cuidam Conrado Ungmach, qui feudum Prioratûs Wittendorffenſi Eccleſiæ oppignoraverat, & actorum reſciſſionem tandem impetrâſſe.

De Controverſia cum Curatoribus Eccleſiæ in Altheim ad annum hujus ſæculi ſeptuageſimum nonum in Conventionibus locuti jam ſumus.

Anno MCDLXXX. Joannes Prior jura prædiorum in Nideracheren edicto judicis ſibi aſſeri, & in charta conſcribi curat.

Joannes Deuſel de Gottelfingen, cùm Reichenbacenſium prædium pro octoginta florenis & annuo quatuor florenorum cenſu alteri cuidam oppignorâſſet, anno octogeſimo ſecundo hujus ſæculi factum reſcindere juſſus eſt á competente Judice.

Controverſiæ Beſenveldenſi anni MCDLXXXII. in Conventionibus meminimus ad annum ejus ſæculi octogeſimum quartum, at contentiones bienniô antè exortas non niſi hoc elapſo componi potuiſſe nondum diximus.

Anno MCDXCI. judicio Chriſtophori Marchionis Badenſis contra ſubditos ejusdem in Sulzbach firmatum eſt, jus paſcuæ glandis, ſeu glandium tempore immittendi ſues in ſylvas Reichenbacenſibus deberi.

Similiter cùm anno MCDXCVII. Schernbacenſes & Gottelhingenſes paſcua Reichenbacenſibus intercluſa, interdictáque vellent, latâ geminâ ſententiâ poſterioribus vendicata ſunt.

Anno MDLX. jus in Murga piſcandi hamis, quod ſubditi hactenus prætendebant, uſurpabántque, authoritate Chriſtophori Marchionis Badenſis ad certos terminos redactum fuit.

Anno MDLII. Frobenius Chriſtophorus Comes de Zimmeren Rotvvilæ in Judicio Imperiali ſententiam dixit pro Reichenbacenſibus contra Gallum Schüz de Eittingen ſuper prædio in Baiſſingen.

Poſſumus hic feuda, & beneficia à Reichenbacenſibus aliis elocata, conceſſáque enumerare, at nullo ferè rei Litterariæ emolumento, itémque emptiones & venditiones complures, quæ tamen ad hiſtoriam parum facere videntur; Itaque brevem emptionum Catalogum dabimus, ad hiſtoriam horum temporum properantes.

Empta ſunt MCCCIV. jura aliquot in Musbach, jus piſcandi in Sulzau anno ejus ſæculi VII. anno autem XXVIII. annui quinque medimni ſiliginis in Gottelfingen, cenſus annui in Gunderchingen & Schiettingen numeratis viginti ſex libris ſextantium anno poſt quinquageſimum ſecundo, pro centum triginta libris domus cum horto in oppido Horb anno ſexageſimo ſeptimo, & extra oppidum prædium quoddam centum viginti ſeptem libris, anno ſeptuageſimo quarto viculus Röth cum omni jure numeratis CCXX. libris. Renuntiante omni juri ſuo Wernhero de Beſenveldt. anno octogeſimo primo ab Alber-

Digitized by Google

Alberto & Joanne de Auvv pagus Zeyerſperg cum appertinentiis, datis in pretium ſeptuaginta ſextantium libris (fors prædium duntaxat ſcribendum fuerat) anno MCDX. coëmptum ſexaginta libris prædium in Ergazingen, anno hujus ſæculi quinto ſupra vigeſimum pro ſexaginta florenis Rhenanis decimæ quædam vini in Horb, Decimæ autem vini in Wiler comparatæ anno quadrageſimo ſecundo quadringentis florenis, & ſequenti anno feudum unius agri in Sulzau. Anno quadrageſimo quinto coëmpta Horbæ domus, aut veriùs pro alia meliore commutata numeratis centum ſeptuaginta florenis, anno quinquageſimo quarto hypothecæ inſtar prædium quoddam in Nideracheren ad Reichenbacenſes tranſit, donec illud Georgius de Schauenburg cum conjuge Catharina de Sickingen centum florenorum numeratione reluant: Anno ſeptuageſimo primo Joannes Mallinsheimer Prior Reichenbaci à Bernardo Ottone Friderich de Straſsburg complura prædia in Hugenbach ſolutis quadringentis quinquaginta florenis acquirit. Rurſum anno ejus ſæculi octogeſimo tertio Fratres mutuos centum florenos, quos Præpoſito & Conventui Omnium Sanctorum in Hercynia Sylva conceſſerant, oppignorata quarta parte decimarum vini in Cappell in tuto locant, & Horbæ alias vini decimas à Joanne Strüchler octoginta quinque florenis comparant. Acceſſêre anno octogeſimo octavo decimæ majores in vino numeratis DLX. Rhenenſibus florenis in dicto Cappell Priore Joanne Widelio de Gernſpach, & anno quingenteſimo ſupramilleſimum pro octoginta Rhenanis à Jacobo de Ampringen quarta pars decimarum vini in Bühel & Lichenbach. Empta rurſum anno MDXI. prædia quædam in Ylenſperg, & coloni Rothenſes ab aliquo tempore aliis Dominis obligati anno ejus ſeculi vigeſimo nono redempti ſunt. Quibus omnibus addi poteſt ad annum quadrageſimum ſeptimum dimidia domus torcularia cum ulla vinaria ab Andrea Fauſt in Alſchvveyr comparata.

Contrà vendidêre quibuſcunque demum ex cauſis anno MCCCLXX. Henrico Guldin Priore Sanctimonialibus in Engenthal annuum quemdam canonem II. maldrarum ſiliginis, & bienniô pôſt alienarunt prædium Horbenſe, dictum Waltheri Ruhingeri pro CIII. ſextantium libris. Anno MCD. bonum quoddam in Uttingen Oſvvaldo Im Thal Horbenſi ſexaginta libris vænîit, & bienniô pôſt domus Horbis cum horto CC. Rhenanis Joanni Ruhingen. Denique anno MDXXIII. cum pacto, reluitionis, aut jure retractûs prædium quoddam in Röth conſentiente Joanne Abbate Hirſaugienſi. (*a*)

Quæ deinceps Reichenbacenſium hiſtoriam, & res geſtas ſpectant, ferè ſequentia ſunt: Othmannus, Henricus, Bertholdus, & Wilhelmus Eberſteinii Comites volente Sigiſmundo Hirſaugienſium Abbate (*b*) Reichenbaci advocatiam & protectionem ſuſcipiunt anno MCCCXXXIX. Neſcio, an eodem anno, an ſeriùs, Marquardo ab Ehingen quondam Priori pro alimentatione ſua prædium in Sulzau Reubotus tum Prior cum Fratribus conceſſerit, hoc certum anno MCCCXLIX. charta idcirco conſcripta confeſſum fuiſſe Marquardum, ſe prædium illud eum in finem ad vitæ dies tenere rediturum poſtliminiò ab obitu ſuo ad Monaſterium. Anno ejus ſæculi quinquageſimo Henricus & Wilhelmus Eberſteinii Comites jus præſentandi in Irnagoltt Monaſterio cedunt. Anno MCCCLX Innocentius VI. P. M. Abbati in Alberſpach committit, ut Reichenbacenſium bona indebitè alienata authoritate Apoſtolica Monaſterio denuò vendicet. Trienniô pôſt cùm Reichenbacenſium ædes in oppido Horb (an civium inſolentiâ, an alia de cauſa incompertum) damnum paſſæ fuiſſent, ab ejus loci civibus centum triginta & una libræ pro earumdem reſarcitione numerantur. Anno MCDXXVII. Wolframus Mayſer vir induſtrius, & rerum ſtrenuus conſervator libros cenſuales omnes renovari curavit, anno ſequenti ad Hirſaugienſem clavum (*c*) admotus. Vel diſplicuit ea electio Reichenbacenſibus, vel aliunde, quàm ex ſuo gremio Priorem ſibi accerſiri ægriùs ferebant. Certè anno XXXII. ejus ſæculi Fratres libertatem & independentiam ab Hirſaugia modis omnibûs ſuſpirârunt, conſtituto ſibi viâ facti novo Priore, de quo Trithemius Chron. Hirſaug. Tomo II. pag. 386. ad hunc annum. Itaque cùm Wolframus Abbas incaſſum alia tentâſſet, renitentes Baſileam ad Generale Concilium evocavit, ubi Judicum Deputatorum ſententiâ Abbas ita triumphavit, ut Prior deinceps ſemper ex Hirſaugia accerſiri, hic ipſe accepti & expenſi rationem Abbati reddere, ipſique Novitii non niſi conſulto Hirſaugienſi Abbate ad Ordinem admitti deberent. Decretum Judicum emanavit demum anno MCDXXXVI. Videbantur revera ipſi Advocati à Reichenbacenſibus ſtare, donec de ſuperioribus punctis Wolframus Abbas etiam cum Jacobo Marchione Badenſi, & Bernardo Comite Eberſteinio anno trigeſimo nono ejus ſæculi convenerit. Nec ſic tamen conquievêre motus omnes; „Anno enim Wolframi Ab-„batis XIIX. (verba ſunt Trithemii Chron. Hirſaug Tom. II. ad annum MCDXLVI. „pag. 415.) ſe Fratres Prioratûs in Reichenbach denuò contra Wolframum Abbatum „Hirſaugienſem erexerunt in rebellionem - - ſed per induſtriam Joannis Abbatis in Sel-„ſa tunc Ordinis noſtri Argentinæ Diœceſis ad concordiam revocati ſunt.„ Deinceps anno ejus ſæculi LX. eligitur in Abbatem Hirſaugienſem Bernardus, (*d*) Monachum quondam Reichenbaci profeſſus, ſed amore ſtrictioris diſciplinæ in Hirſaugiam translatus.

 Cùm

Cùm interim Monacborum bonis plurima à Würtembergicis quotidie enaſcerentur incommoda, anno MCDLXIX. contentiones deſuper exortæ inter Carolum Marchionem Badenſem, & Comites Würtembergicos Ulricum & Eberbardum ita compoſitæ ſunt, ut Marchio Bayrsbronnenſes & Fünfbronnenſes cum prædiis in Hochdorff modis omnibùs ſe protecturum adpromitteret, modò æquali protectione Reichenbacum cum prædiis & pagis ſuis à Comitibus gauderet. Anno MCDLXXXIV. Georgius (*e*) Abbas Hirſaugienſis reſignatus Reichenbaci ſedem ſuam figit, volentibus ita Hirſaugienſibus infra biennium ibidem mortuus. Ex inveſtitura cujusdam Georgii Würſten ad beneficium & Altare S. Antonii in Sacello ſuburbano B. V. M. Horbæ intelligimus jus præſentandi ad Reichenbacenſes Monacbos anno MDI. ſpectâſſe, eóque anno Conſtantienſi Epiſcopo Hugoni dictum Presbyterum præſentâſſe. Egerat tnm Priorem Monaſterii Joannes de Reitt, qui jurium ejus cuſtos planè vigil, cùm XL. circiter floreni, ad exſolvenda quædam debita à Chriſtophoro Marchione Badenſi occaſione diſſidiorum cum fœderatis Helvetis contracta, exigerentur, illos equidem numerávit, ita tamen, ut Marchio publicis tabulis conteſtaretur, ad ejusmodi præſtationem Reichenbacenſes nullo prorſus jure obligari: Factum id anno MDII. Abièrant interim viginti anni, & mox laudatus Marchio cum Bernardo Eberſteinio Comite, uterque Advocatiæ titulo, Conſtitutiones quasdam & ordinationes quasdam Reichenbacenſibus præſcripſère Priore Joanne Schulthaiſs ſub annum MDXXII. Ad annum verò ejus ſæculi LVII. cùm in Prioratu Valentinus ageret, Chriſtophorus Würtembergiæ Dux cum Philiberto Badenſi Marchione, & Wilhelmio Eberſtenio Comite Advocatis Reichenbacenſium jura, paſcua, agros, limites conſcribi, renovarique fecit. Hæc pauca ſunt, quæ toto hoc tempore circa Monaſterium illud conſtat ſuiſſe acta.

(*a*) Joannes iſte cognomento Haſmann de Calwe ultimus Abbatum Hirſaugienſium eſt, cujus Trithemius in Chronico meminit. Eligitur anno MDIII. ſecunda Auguſti poſt Blaſium vigeſima ſecunda Julii defunctum.

(*b*) Sigiſmundus in ſchiſmate contra Gerardum eligitur anno MCCCXXXVII. paulò pòſt unanimiter receptus, præfuit annis XXIV.

(*c*) Wolfframus Mayſer Friderico Wifflinger anno MCDXXVIII. ad patres translato ſufficitur, & præeit annis pæne XXII, mortuus anno MCDXL.

(*d*) Bernardus in locum Wolfframi electus præſuit annis XXII. De eo Trithemius Chron. Hirſaug. Tom. II. pag. 442. ita ſcribit: „Poſt prima litterarum rudimen„ta in Prioratu Hirſaugienſi Richenbaeb Monachus factus eſt, & vitam laudabiliter „continuavit, quam Regulæ S. P. N. Benedicti credidit eſſe conformem. Verùm „poſteaquam Wolfframus Abbas Regularem obſervantiam ad Hirſaugiam introdu„xit, Bernardus Monachus Richenbach deſeruit, & amore diſciplinæ regularis ad „Hirſaugiam venit.„

(*e*) Georgius Bernardo ſucceſſit anno MCDLXXXII. at poſt difficile regimen bienniò pòſt die XXIX. Septembris dignitate ſe abdicavit, reſervata ſibi, aut veriùs à Fratribus aſſignata, penſione annua. Sed cùm inter exteros degere ille conſtituiſſet, per Hermannum S. Jacobi Moguntiæ Abbatem perſuaſus, ut reliquum vitæ Reichenbaci tranſigeret (Trith. Chron. Hirſaug. Tomo II. p. 250.) ibidem diem ſuum obiît die IV. Auguſti anni MCDLXXXVI.

CAPUT VII.

Geſta circa Reichenbacum ab anno MDXC. ad MDCXXIX. referuntur.

Quam proſpera hactenus Reichenbaco omnia accidiſſe viſa ſunt, tam deinceps diverſa & adverſa omnia, Religionis hoſtibûs tantum ad ſe rapientibus breviſſimo tempore, quantum per plura ſæcula Fidelium beneficentia ad Cellam S. Gregorii contulerat, aut Fratrum congregaverat induſtria, irrecuperabili præterea animarum damno, quibus unà ſola vera religio Catholica adempta eſt. Rem breviter enarro; Neque enim ambitioſus in malis ſum, aut lacrymarum cauſas augere cupio. Pleraque verò alienis verbis dicam, ne quid affectui dediſſe videar. Franciſcus Petrus in Sucvia Eccleſiaſtica pag. 705. de Prioratu Reichenbacenſi ita differit ex Authore Documentorum rediviv.

viv. Monaſter. Würtemberg. Virginum fol. 271. „Hactenus Trithemius de ſæpedicto
„Prioratu Monaſtico-Benedictino in Reichenbach, qui ſub finem ſuperioris ſæculi ter-
„ribiliter admodùm infeſtatus, & ab hæreticis violenter fuit occupatus, prout ſimplici-
„ter deſcriptum habetur in Documentis Monaſt. Würtemberg. Virginum fol. 278.
Narrat tum ipſiſſimis authoris verbis, Anno MDXCIII. Ludovico Würtembergiæ Du-
ce ex humanis ſublato, cùm nullum eo in Ducatu ſupereſſet Virorum aut Sanctimonia-
lium clauſtrum, quod deinceps ſpoliaretur, Ducem Succeſſorem Fridericum à peſſimis-
Conſultoribus, Conſiliariis ſuis, inductum fuiſſe, ut Reichenbacum extra Ducatum in-
dubiè ſitum occuparet. Certè Præfecti Dornſtettenſis conſilium diſertè continebat, ùt
author ait, ex Dornſtettenſi Præfectura Bayrsbronn concubia nocte colligendos armato-
rum ducentos, qui occupato Reichenbaco homagium à ſubditis exigerent Ducis nomine,
interea aditus & vias omnes probè muniendas, ne ſubditis concurrendi, aut in arma ſeſe
colligendi facultas eſſet: Cautè tamen interea experiendum, quid Advocati Badenſis,
& Eberſteinius molirentur, neque defuturas in omnem eventum ex Dynaſtiis Alberſpa-
cenſi, Sulzovienſi, Dornſtettenſi, Dornhemiana, & Nagoltina mille quingentorum vi-
rorum ſuppetias intra paucas horulas congregandas. Cautè explorandam adverſæ par-
tis intentionem, rem verò celeriùs conficiendam fore, quòd iis, qui ex adverſo eſſent,
tam promptè concurrere aut ſuccurrere rei afflictæ vix liceret. Et quoniam Badenſi aut
Eberſteinio utilitatis parum proveniret ex eo Prioratu, agendum cum ipſis, aut exi-
guum commodum pecuniis redimi patiantur.

Peſſimum conſilium anno MDXCV. effectui datum, ùt idem Franciſcus Patrus ex
laudato Authore pergit. Die XXIV. Octobris Chriſtianus Tolde ex Commiſſione Fri-
derici cum Bernardo Grimmeiſſen concubia nocte (numquid enim malè agentes lucem
non odiſſent?) aliquot centenis peditibus, equitibùsque ſtipatus adeſt cum bellico tor-
mentorum apparatu, & occupato violenter Prioratu Conventuales æquè ac ſubditos ſa-
cramento Duci obligat, expulſiſque qui illico Novitiis Priore autem Joanne Hygelio in fu-
ga ſubſidium quærente Oeconomum ex ſecta Acatholicorum invitis ordinat. „Taliter
„ergo (pergit folio 705. Author Sueviæ Eccleſiaſticæ) Monaſterium hoc Reichenba-
„cenſe hoſtiliter expugnatum ſub præpotenti manu & dominio hæreticorum, ſecundùm
„antiquum, ſeu priorem religioſæ diſciplinæ ſtatum & obſervantiam omnimodè defe-
„cit, & quamvis, reſtitutio illius in integrum denuò facienda ſuis locis inſtantiſſimè qui-
„dem - - fuerit expetita, ſolicitata, ac etiam demandata, nunquam tamen ad realem
„usque executionem illius, & effectum ſubſecutum, proceſſit.„

Certè anno MDXCVI. die VII. Junii ad inſtantiam Prioris Joannis Rudolphus II.
Imperator graves ad Fridericum Ducem Litteras dedit, hortatus ut Monaſterium cum
Priore ſuo in ſtatum priſtinum reſtitueret, quas Litteras & Franciſcus Petrus locò cit.
fol. 706. & Collector Documentorum Monaſt. Würtemb. pag. 272. in extenſo exhi-
bent: At incaſſum, Duce ſpolium opimum dimittere ſemper recuſante. Quid verò alii
Conſiliariorum Würtembergenſium ſuper ea occupatione ſenſerint, Collector Documen-
torum pag. 279. & Franciſcus Petrus fol. 707. recitatis eorumdem verbis referunt,
quæ ipſus in vernacula exhibere non dubito: „Anno 1613. den 1. Martii ſchreiben an
H. Herrzogen Johann Friderich des Cloſters Reichenbach wegen die Würtembergiſche
„Räth folgender Geſtalt ꝛc. ꝛc. Allein tragen wür nochmals vermög obangedeuter der
„Kirchen-Räth unterthänigen einfältigen Bedenckens die Fürſorg: Weil ſolche Occupa-
„tion des Cloſters Reichenbach von Jhro Fürſtlichen Gn. hochgelibten Herrn Vatteren,
„Weiland Herzog Friederichen hochlöblicher Gedächtnus, einmahl erſt neulicher Zeit, nem-
„lich in Anno 1595. alſo lang nach aufgerichtem Religions-Frieden, und deme nicht we-
„niger zuwider eingenommen, und reformirt worden, es werden alle diejenige Prætextus,
„ſo man ex parte Euer Fürſtl. Gnaden prætendirt, wo man auf der anderen Seiten diſe
„Sachen ſtrictè obſerviren wird, nicht haften mögen. „Pergit verò laudatus Franciſ-
„cus Petrus: Cæterùm plura de miſerando id temporis ſtatu Reichenbachii nobis haud
„ſuppetunt, quàm quòd ab hæreticis depoſthac conſtanter fuerit infeſſum, & primùm
„poſt annos triginta tres denuò reſtitutum teſte Romano Hay in Horto Cruſiano fol.
„566. in pari materia taliter ſcribente: Decreto Ferdinandi II. Imperatoris reſtitutus
„eſt Ordini S. Benedicti Prioratus Reichenbach, ad Abbatiam Hirſaugienſem ſpectans,
„anno MDCXXIX. triginta & amplius annis omnibus Monachis deſtitutus, Duce Wür-
„tembergiæ Monaſterium violenter occupante.„ Idem tamen locus denuò pace Weſt-
„phalica perditus, & Lutherani zatus anno MDCXLVIII. Hæc ibi.

Quærat fortè aliquis, quid, quantùmque modernis Reichenbaci detentoribus vio-
lenta illa occupatione acceſſerit? Huic reſpondere poſſumus, Repertorium jurium, bo-
norum, atque Documentorum illius Monaſterii, quod penes nos extat, huic quæſtioni
poſſe ſatisfacere; Eſt autem hujusmodi, ut primò longo ordine Regiſtri inſtar loca omnia
recenſeat, in quibus juris, aut utilitatis aliquid Monachi quondam habuêre, tum verò

N ſingil-

ſingillatim enumeret, quid juris, vel quæ prædia in ſingulis locis Monaſterio competant. Index ſive Regiſtrum ita habet:

Reichenbach
Roth
Ylennſperg
Heſelnnbach
Schermbach
Ober Muſpach
Schwarzemberg
Gunderichingen und Schiettingen
Halb Hochdorff
Achern
Bühell
Hugenbach
Thonbach
Ettingen Uſſwiler
Sulzbach
Horw
Dornſtettenn
Beſeveldt
Müln
Bach und Segmühlin
Büttelbronn
Gottelfingen
Biltachingenn
Waldtorff
Altheim
Sultzauw
Uttingen
Remingsheim
Nellingsheim
Ditzingen
Boiſſingen
Ergatzingen
Ymmauw
Wittingen
Grünemetzſtetten
Wiler
Uttenwiler
Salſtetten
Herſchwiler
Oberüſſlingen
Fiſchpach.

Mox pagos poſt Reichenbacum *proprios* recenſens, hos enumerat: Röth, Ylenſperg, Heſelnbach, Schernbach, Obern Muſpach, Schwarzemberg, adjecta Nota, pagos illos Reichenbaci proprios eſſe, & tum demum perſequitur, quæ jura, quóſque annuos cenſus in reliquis locis Monaſterium poſſideat, idque paulò poſt medium ſæculi XVI. Ex quibus facilis omnino conjectura eſt, qualis tum ſtatus œconomicus Reichenbaci fuerit, aut quid quantúmque emolumenti modernis detentoribus ejus occupatio attulerit, id quod quomodolibet ad hiſtoriam ejus Monaſterii ſpectare nobis eſt viſum.

CAPUT VIII.

Reſtitutio Reichenbaci, & Cæſarea ejusdem Adminiſtratio.

Annales MSS. Wiblingani Monaſterii ad annum MDCXXVIII. §. II. num. II. & III. referunt, Ferdinandum II. Imperatorem ἐξουσιάζοντα decreviſſe reſtitutionem bonorum Eccleſiaſticorum, quæ poſt compoſitionem Paſſavienſem primùm in manus Acatholicorum deveniſſent, id quod per Gottwicenſem Abbatem in tempore Collegis ſuis per Sueviam eſſet denuntiatum, ſic ut menſe Decembri ejusdem anni Franciſcus Vinearum, & Bartholomæus Ochſenhuſii Abbates ſupplicem libellum pro patrimonio S. Benedicti ſui inſtituti Sodalibus reſtituendo Imperatori obtulerint. Nec verò preces effectu prorſus caruêre, cùm ſequente anno Carolus Ludovicus Erneſtus ex Comitibus

tibus de Sulz, & Conradus Hildeprand Jurium Doctor, & Conſiliarius Imperialis Aulicus
delecti ſint, qui præter alia in ſpecie Reichenbacenſe Monaſterium authoritate Cæſarea
reſtituerent Benedictinis. Accitus ergo Benedictus Rauch Wiblingæ profeſſus, qui tum
Wiblingæ Priorem egerat, & die V. Aprilis præſtito à ſubditis Reichenbacenſibus ho-
magio Superior & Adminiſtrator Cæſareus in temporalibus & ſpiritualibus agnitus eſt.
Quin non modò menſe Octobri Epiſcopis quibusdam reſcripſit Imperator, ùt à ſolicitan-
dis pro ſe Monaſteriis apud Summam Sedem deſiſterent verùm etiam apud Würtember-
gicum inſtitit, ne quibus vexis Reichenbacenſes, aut liberum eorum Religionis exerci-
tium moleſtare præſumeret, moleſtarive pateretur, denuntiandò Menſe Septembri omni-
bus cujuscunque dignitatis, Fratrem Benedictum, eique adjunctos duos Monachos
(erant ii PP. Albertus Gebbard, & Jacobus Werz ambo itidem Wiblingani) in ſpecia-
lem Cæſaream protectionem eſſe ſuſceptos, in cujus rei ſignum Imperii Aquilam præ
foribus Monaſterii voluiſſet affigi.

Quis verò elapſo non integro biennio Reichenbaci ſtatus fuerit, Templum Hono-
ris Wiblinganum, Appendice III. ad ſæculum VI. num. X. pag. 139. refert, ſubditos
videlicet non ſemel ad præſtandum novum Würtembergico homagium adactos, horta-
tu tamen Adminiſtratoris ad annum usque MDCXXXI. in fidelitate perſtitiſſe. Inſolen-
tiſſimum ad diem Januarii XVI. ejus anni factum quoddam eo loco ita refertur: „Præ-
„dalis manipulus (qualis, aut è quibus is compactus fuerit, ex contextu conjicere li-
„cet) hora noctis duodecima fores Monaſterii invaſit, præmiſſis quatuor muros con-
„ſcendentibus, qui vigilem vincirent, & ſtricto gladio ad ſilentium adigerent. Succeſ-
„ſit adverſariis ad vota negotium, unde portam violenter effringere, ad interiores Mo-
„naſterii januas accurrere, ſclopeta in feneſtras exonerare, obvia quæque diripere, non
„tam prædones, quàm ipſe Scultetus Reichenbacenſis, qui ſe nefariæ cohorti junxe-
„rat, cœperunt. Quid ageret Benedictus hoc in acerbo articulo, non habuit, cùm
„fruſtra Cæſaris indignationem obtenderet, niſi tragœdiæ cum ſuis ſpectatorem agere.
„Qua in depilatione præter veſtes & lectiſternia, parum licèt pecuniæ, equi, & qua-
„tuor Calices veſanæ turbæ in prædam abièrunt: Benedictum & ejus Patres armis cru-
„delem in modum tunſione plurima tractàrunt, non absque vitæ periculo, & quidquid
„inſolentiarum inciderat, in utenſilia domeſtica effuderunt. Audiamus (pergit au-
„thor) ipſum Benedictum: Altero die, cùm ſe latrones ſubduxiſſent, & ejuſmodi in-
„vaſiones plures timerem, concreditos mihi Patres Horbam dimiſi, ego verò pro loci
„manutentione, & Catholicæ Religionis conſervatione ſubſtiti, & continua inter peri-
„cula octiduum tranſegi.„ Perſcripſerat interea Adminiſtrator rem omnem Badenſi
Monaſterii Advocato, à quo in nefarios inquiſitum. „Elapſo octiduo (proſequitur lo-
„co laudato Templum Honoris Wiblinganum) redièrunt Horbâ Conventuales ſub ſpe
„quietis priſtinæ, ſed oppoſitum evenit, ut ſuaſu cùm amicorum, tum ipſorum hoſtium,
„aſylum repetere coacti ſint, Adminiſtratore ſe ad Marchionem recipiente, eo fine,
„ut conſilium, auxiliumque acciperet, deinde ut præſens periculum evitaret. Ne ve-
„ro Monaſterium deſeruiſſe videretur, in abitu coram Sculteto ſuo de non deferendo
„proteſtatus eſt, remque domeſticam famulis commiſit, pollicitus, ſe Deo volente
„proxima Dominica ad Divina celebranda certò certiùs affuturum. Nihilominus cùm
„negotium tam celerem reditum non admitteret, P. Albertus noſter pro Zelo ſuo re-
„meavit Reichenbacum inter momentanea quaſi pericula, & aliquot diebus manſit, do-
„nec ingruente novo, juratóque hoſte ſub noctem fugâ ſibi conſulere debuit, relicta in
„menſa proteſtatione, non ſe cedere Monaſterio, ſed vi expelli, tam fatali tempore,
„quo & ipſi ſubditi auxiliarem manum porrigere ſub pœna capitis interdicebantur. Ac-
„ceſſit ad cæteras miſerias aliquot ſubditorum infidelitas ex amicis in hoſtes mutatorum,
„ut de ſtabilitate, non niſi ineundo iniquiſſimas conditiones, nihil ſuperfuerit, reliquis
„Monaſteriis communem ærumnarum aleam ſubeuntibus.„ Hactenus ibi.

Fuere hæc veluti præambula, & velitationes, quas mox majora prælia exciperent.
De iis ipſe Benedictus die VII. Martii in ſuis ad Viſitatores datis ita ſcribit: „Reveren-
„diſſimi Patres, Ampliſſimi Præſules, Quanto conamine, & quàm importunis mediis
„Dux Würtembergiæ à ſubditis noſtris homagium extorquere tentaverit, ex addito me-
„moriali intelligere poterunt. Reſtitimus, quantum potuimus, & noſtro, & ſubdito-
„rum nomine quantum valuimus, nec prævaluimus tamen. Etſi enim vel inde ſcirem
„contra nitendum, quòd juſſu veſtro nec Badenſi Marchioni jus territoriale Ducale con-
„cederetur, & propterea ab ipſius Marchionis vices agente, & Conſiliariis eſſem mo-
„nitus, ut Würtembergicis conatibus hiſce omni modo contrairem, viſo tamen præſen-
„tiſſimo devaſtationis periculo, ſatis quoque notato diſcrimine, in quo nos ipſi quoque
„poneremur, ſi nullo prorſus modo ſe ſubditi Principi accommodarent, contra neſcio
„quale juramentum cum conditionibus, limitationibus, proteſtationibus, atque excep-
„tionibus, à ſubditis verò communi conſenſu acceptatum, opponere me apertiùs alio-
„rum etiam conſilio conſultum non judicavi. - - Veſtrum nunc erit, Reverendiſſimi

„ Patres, dijudicare, quid in tam gravi ac ſerio negotio agendum? Nos pro captu no„ ſtro cenſemus, crimen læſæ Majeſtatis Cæſareæ à Commiſſario, & ſi eadem omnino „ quoad omnia in mandatis habuit, à Duce patratum, ſubditos Cæſari juratos ad infe„ rioris Principis homagium compellendo, item tanta armatorum multitudine ſubditos „ ejus premendo, inducias, quas jure Gentium impetrare ſperaveramus, nec per abyſ„ ſum miſericordiæ Dei rogatas, concedendo, ſubditos extra territorium (in quod for„ taſſe coacti conſenſerunt) in Freudenſtatt revocando, ubi revera opprobrium facti „ vicinis ſuis palàm à multitudine ludibrio excepti ſunt.„ Conſtat ex his homagium à Reichenbacenſibus in Freudenſtatt convocatis homagium armata vi fuiſſe extortum.

Neque his contenti Würtembergici anno MDCXXXII. menſe Januario „ in Rei„ chenbach (verba ſunt Annalium MSS. Wibling. ad hunc annum §. III. num. IV.) „ quod à noſtris RR. PP. Benedicto tanquam Adminiſtratore, Jacobo, & Alberto te„ nebatur, irruptionem media nocte fecerunt, électo ſimul & Monaſterio eos expellen„ tes. P. Jacobus pede non modicùm læſus cum P. Alberto in Horb (in ædibus vi„ delicet Reichenbacenſibus) ſalvati ſunt. „ Eam in rem Templum Honoris Wiblinganum ſæculi VI. Cap. X. num. V. ita habet: „ Cùm Reichenbacum Benedicti adminiſtra„ tione floreret religione, pietate, & morum honeſtate, Würtembergenſes hoſtes te„ merario auſu anno MDCXXXII. non tam in Monaſterium, quam ipſum Benedictum „ irrumpunt, eique necem & cætera quæque intentant. Unde irruptione nocturna „ cùm ejus perſonam unicè perquirerent, ille ſe è lecto, quo feſſa diurno labore mem„ bra locârat, proripuit, ſoliſque caligis & thorace (veſtitus) nudipes furori ceſſit, & „ magnam noctis partem inter denſas nives oberrans confecit, donec ſylvas egreſſus ali„ qua in domo ſecurus reſederit. Interim P. Adalbertum & P. Jacobum utrumque no„ ſtrum deprehendunt, in quos furorem effunderent. Sed illi, neſcio qua via, elapſi „ religioſum habitum plebejo amictu mutârunt, variis in locis aſylum quærentes; Nullo „ tamen in vicinia reperto, primus Horbam, alter San-Gallum conceſſit, quos ipſemet „ Benedictus undique quæſitus, neceſſitate compulſus inſecutus eſt. - - Sicque tranſacto „ exilii triennio pacem ubique proclamatam ſupervixit, ubi ad dilectum Monaſterium „ Reichenbacenſe remeavit, feſtivis ſuorum applauſibus exceptus. - - Quamprimum ve„ rò domum (Reichenbacum) appulit è tribulationum oceano, in id unicè incubuit, „ ut inprimis cultum Divinum denuo introduceret, corruptos, nonnihil belli calamita„ tibus mores plebis reformaret, eámque ſuper petra Apoſtolicæ fidei ſolidaret. Hæc Templum Honoris.

Accidit reditus Benedicti anno MDCXXXV. quo ipſo die XVII. Julii Wiblingæ Joannes Abbas ex peſte diem ſuum clauſit, ſucceſſorem habiturus hunc ipſum Benedictum. Menſe ſiquidem Auguſto Petrhuſii propè Conſtantiam electus in Abbatem, & XXVII. ejusdem confirmatus eſt. Cùm verò aura Wiblingæ necdum ſatis ſalubris crederetur, Prioratum ſuum in Reichenbach reviſit, & graviora pro temporis ratione negotia expedivit, donec menſe Octobri Wiblingam abiturus, muneris ſui Vicarium P. Albertum Gebhard cum P. Jacobo Werz Reichenbaci dimitteret.

Anno MDCXXXVII. in Annalibus Wiblinganis §. II. num. II. legimus die XXVI. Januarii publicas Deo gratias actas fuiſſe ob Monaſteriorum Würtembergicorum factam nuper unanimi Imperatoris & Electorum conſenſu pro ſacris Ordinibus confirmationem. Diſpoſitis verò æquè difficilibus Wiblingæ negotiis.

Anno MDCXXXVIII. Benedictus reliquum curarum dilecto ſibi Reichenbaco impendit. „ Vix autem (verba ſunt Templi Honoris Wiblingani loco cit. num. VIII.) „ (rumor percrebuerat ad ſubditos, cùm ad unum omnes, velut oviculæ ad paſtorem, „ convolârunt, quibus ipſe ſolemni concione locutus adeò tenerè omnium animos pe„ netravit, ut non eſſet, qui lacrymis non innataret. Concione peracta juſſi extra Ec„ cleſiam conſiſtere, veluti parenti dilecto valedicerent, exeuntem læti ſimul & triſtes „ excipiunt, manúsque ſacratas cùm porrigeret, lacrymis madefaciunt; Cúmque extre„ ma verba audirent, in neſcio quos ejulatus ſemet effundunt, orbari ſe paſtore, deſti„ tui ſe patre lamentabiliter ingeminant, ſicque inter ſuſpiria & lamentata à venerabili „ ejus intuitu avelluntur. Viros tamen in hoſpitium convocavit, prandium iis inſtru„ xit, parvúmque tempus inter ſolatia traduxit. Cùm ecce tibi! inſperatò nonnemo „ ſubditorum ſanè fideliſſimus præ foribus ſe inſinuat, fugámque ſuadet, inſtare hoſtes, „ milites Weinmaricos, adventum Benedicti proditum, déque ejus vita conclamatum. „ Audiunt præſentes omnes, abitum urgent, & inter nova dolorum vulnera dilectum „ Patrem ad ſpatium unius horæ dimidiæ lacrymis proſequuntur. „ Sic inter continuas „ viciſſitudines miſer Reichenbaci ſtatus fluctuabat, donec miſeriarum oceano vix lapſo „ decennio mergeretur.

Abeundum interea fuit Benedicto ad caſtra Cæſareo-Bavarica, quibus volente Sereniſſimo Duce & Electore Maximiliano Vicarius Generalis Apoſtolicus datus eſt. Itaque

que Alberto Superiori & Vice-Adminiſtratori in Reichenbach, atque Jacobo Werz ejus loci œconomo anno MDCXLII. certa quædam Puncta in ſua abſentia probè cuſtodienda præſcribit, & in cauſis arduis ab Hirſaugienſis itidem reſtituti, aut Weingartenſis Monaſterii Abbatibus conſilia ſperare jubet.

Ergo ambo ſuo muneri ſtrenuè incumbunt, eas tamen inter difficultates, quæ P. Alberto Superiori, etſi annis neutiquam gravi, ſupremum morbum & mortem attulêre. Accidit ea Horbæ, quò è Reichenbaco in ſella geſtatoria jam graviter decumbens delatus eſt, ut Medico vicinior eſſet. Ibi ad ultimam luctam ritè munitus die VI. Decembris anni MDCXLVI. pientiſſimam animam efflavit, die octavo ejusdem menſis in Sacello B. V. M. ad Reichenbacenſium ædes pertinente ante gradus ſummi Altaris ſepultus. Ejus corpus novenniò pòſt, teſte Templo Honoris Wiblingano, & Syngrapha Fratris Thaddæi laici Franciſcani, qui præſens aderat, cùm terra effoderetur, integrum repertum eſt, & incorruptum. In locum defuncti Reichenbaco præeſſe juſſus deinceps fuit P. Erneſtus Fabri, Prior quondàm Wiblingæ domeſticus, & demum à morte Benedicti Abbas.

CAPUT IX.

Religioſi è Reichenbaco, quod Acatholicis ceditur, expelluntur.

Implevit Erneſtus Fabri munus ſeduli Superioris & Vice-Adminiſtratoris, donec anno MDCXLVIII. per leges Compoſitionis Oſnabrugenſis Prioratus ille Religioſis expulſis in manus Würtembergenſium denuò devenit. Egit equidem Benedictus modis omnibus, cùm tam fatalem periodum incumbere ſuſpicaretur, apud Electorem Bavariæ, cui acceptiſſimus erat, ipſumque Cæſarem Ferdinandum III. quibus graves & ſupplices libellos obtulit, oſtendens, jure Territorii, quod ex parte Badenſis, & ex altera Eberſteinii Comitis eſſet, Würtembergicum perperam ſibi Reichenbacum vendicare, præterea ſupra viginti momenta adjecit, quibus credebat Prioratum illum, etſi cætera Monaſteria fatali illi neceſſitati ſubjacerent, fore eximendum. Verùm adverſæ religionis Principibûs pacis conditiones magis ferè imperantibûs, quàm impetrantibûs, ceſſêre tandem inviti Catholici, ipſúmque Reichenbacum Würtembergico cum cæteris tanto numero Monaſteriis ceſſit. Factum denuò alienis verbis recitare lubet. Annales MSS. Wiblingani ad hunc annum §. III. num. XX. ita habent: „ R. P. Erneſtus - - in ultima „occupatione adeò conſtanter ſe geſſit, ut immortalem inde ſit adeptus laudem in Con„gregatione, & mercedem in Cœleſti Patria, tum temporis, quo Divina profanata, & „quæ Dei ſunt, in manus hæreticorum data, ùt patebit ex litteris Benedicti Abbatis ad „Abbatem Adelbergenſem: Triſte admodùm eſt; ait, videre abominationem deſolatio„nis tot celeberrimorum Monaſteriorum, ſtantem in loco ſacro Rom. Imp. Eccleſiæ „Catholicæ in Germania, & ſimul fieri in deriſum & opprobrium vicinis noſtris, atque „inſuper per calumniam traduci, quaſi nos ultro Monaſteriis ceſſiſſemus. Conventua„lis meus P. Erneſtus Fabri exul jam Prior Cellæ S. Georgii in Reichenbach cum ſuis „adjunctis ita ſeſe conſtanter attentatis exacti homagii à ſubditis, occupationis Mona„ſterii, interdicti Exercitii Catholici oppoſuit, ut ex actis illius & dictis, quin etiam „ſcriptis, nec Würtembergici, nec quiſpiam alius cum veritate aliud judicare, narrare, „ac affirmare poſſit, quàm quòd totus coactus è Monaſterio cum adjunctis Fratribus ſe„ſe in Converſione S. Pauli (anni MDCXLIX.) Horbam receperit, facta inprimis pro„teſtatione contra homagium publicè in Concione ultima (cùm Auditorum ànimi & „oculi in lacrymis natarent, & miſerandum in modum gemitibus & ejulatu violentam à „ſuis paſtoribus ſeparationem deplorarent) facta priùs monitione, ut attentiſſimè au„ſcultaretur, citatis ad ſummum ac Divinum Tribunal ſingulis ac univerſis, qui cauſam „quomodocunque hujus miſerandæ rei dediſſent, relicta denique in Conclavi ſuo (id „facturus in Templo ſuper Altare, niſi XIV. jam integris diebus Templo excluſus fuiſ„ſet) ſuper menſam ſcripta, digna, ac ſeria proteſtatione, quæ adeò Miniſtrum Luthe„ranum, cùm eam mox poſt abitum reperiſſet, offendit, ut in exilium jam euntem in„ſequi voluerit; A quo tamen propoſito à ſubditis prohibitus eſt, dicentibus, eum pro„teſtationem mirari non debere, quam oretenus coram Würtembergico Commiſſario „abſque rubore ediderit. Ergóne ex hoc concludendum, noſtrates ultro ceſſiſſe? Hæc Benedictus.

Prolixior verò eſſem, ſi ejusdem Abbatis egregiam adhortationem ad oves Reichenbaci deſertas adſcriberem, aut longiſſimam à pleriſque Abbatibus ſubſcriptam proteſtatio-

nem adverſus illam Monaſteriorum ceſſionem referrem. Ad hiſtoriam potiùs expulſionis Religioſorum è Reichenbaco convertor, ipſius Erneſti verbis in Annalibus Wiblinganis ad annum MDCXLVIII. §. III. num. XXIV. recitandam ex Litteris ad Abbatem ſuum & Adminiſtratorem Benedictum datis: „O Altitudo! (inquit) Reverendiſſime Domine Præſul, Væ belli ſecundum abiit, & ecce væ tertium deſolationis Monaſterii „advenit! Septimus Angelus tubâ cecinit, & factæ ſunt voces magnæ in hac valle dicentes: Factus eſt Prioratus hic Ducis Würtembergiæ; ô dolor! quod futuram jam timuimus, id nono, & decimo hujus, prô dolor! evenit. Poſtridie Conceptionis B. V. „IX. hujus ante meridiem, horâ circiter nonâ advenit D. Orthus Conſiliarius Ducis „Würtembergiæ cum Mandato Cæſareo in Regali folio, inſinuans, vel potiùs honeſtè „jubens, ut vigore Concluſi, Pacis, & Mandati præſentis à Notario publico vidimati, „intra triduum cum meis hinc diſcedere relictis documentis, convocatisque in poſterum diem ad præſtandum homagium ſubditis &c. Reſumpſi argumentum totius propoſitionis, factaque nomine Principalium proteſtatione, in præſentia adhuc duorum Officialium Würtembergenſium ſpatium deliberandi ſuper dando ulteriore reſponſo petivi, & impetravi. Interim cùm ad Cauponem abiiſſet, legi Mandatum Cæſareum, legi litteras alias à Commiſſariis in neceſſitate vocandis ad executionem ad Ducem datas; „Cúmque adhibitis Confratribus & Officiali nihil ſuſpectum reperiſſem, cedendúmque „majori vidiſſem, inducias, cùm rurſum adveniſſent, ſaltem trium dierum petivi, dum „rem, quò deberet, perſcriberem. Tum D. Conſiliarius Orth præoccupans, quidquid „ſive Badena, ſive à Cæſarea Majeſtate in particulari ſuper hoc loco exſpectarem, totum fruſtra fore, ſancta ſe fide obligavit, cum addito, Viennæ iſtarum rerum plurima illata fuiſſe, omnia tamen ad Compoſitionem pacis directa, ſi vel in uno mutatio „intercederet, talem fore conſequentiam, pacem omnino perverſuram, hæc eorumdem „Ablegatum Viennæ ſcripſiſſe. Ita video, Concluſio pacis eſt inſtar Evangelii his, quibus aliquid reſtituendum eſt. Multis deinde ultro citróque dictis, cùm omnia pro hac „vice fruſtra eſſe viderem, uti revera ſunt, pro manutentione Loci, & plus incommodi quàm fructus tum nobis, tum ſubditis ex reſiſtentia emerſurum advertens, facta rurſum proteſtatione, in futurum profutura fortaſſis, rem quidem maximi momenti, „quam tamen retinere non potui, tranſire permiſi. Itaque X. hujus ſubditis pridie convocatis ſub pœna capitis, ad præſtandum homagium conventum eſt. Cæterùm ne quid „impingerent, ante præſtitum homagium, tum Reverendiſſimæ Paternitati Veſtræ nomine Cæſaris, tum Badenſi adhuc obligatos ſe exceperant; Ad quod reſponſum, ab „utriſque vigore pacis, & Cæſarei Mandati abſolutos eſſe, & in hoc contra quoſcunque defendendos à Duce ſuo Würtembergico. Tum ratione Religionis petiverunt iiſdem ſumptibus ſuſtentari duos Sacerdotes Catholicos, quibus aliâs Præcones Lutherani ſuſtentandi eſſent, cùm ipſi abſque hoc medio libertatem Religionis non obtineant, „quod mox rotundè negatum, idque vî concluſæ pacis &c. Deinde facto iterum Receſſu petiêrunt unanimiter, tolerari ſaltem in valle Sacerdotem Catholicum abſque „Sumptibus Ducis: Et hoc negatum eſt cum indignatione, promiſſúmque id unum, eos „vi pacis non coactum iri, irent quò, & quoties vellent, ad publica Exercitia Religionis ſuæ &c. Sed ô Deus! quid fiet de ſenibus? de ægris, qui forſan ire non poſſunt? „quid de innocenti & ideò deploranda juventute? Poſtquam itaque nihil effecerunt, & „jam nihil niſi minas & pœnas ſupereſſe viderunt, inviti in Cauponæ conſueto hypocauſto homagium præſtiterunt, & ut ipſe quoque intereſſem, multis verbis tantùm non „coëgerunt. Sed ne cooperari viderer, juſtè me excuſavi. Omnibus perfectis cùm „omnem ulteriorem reſiſtentiam fruſtra fore cernerem, terminum manendi ulteriorem, „& quidem ultra ferias Natalitias ad faciendam hic rem Divinam petivi, & impetravi. „Itaque poſt elapſum terminum ante Calendas Januarii migrandum eſt: Quo animi ſenſu & effectu id futurum ſit, jam nunc animabus miſeris condolens animus præſagit. „Interim curabimus, ut populus & confiteatur, & ſacra Synaxi reficiatur, ambulétque „in fortitudine Cibi illius uſque ad montem Dei &c. Oremus pro ſervandis animabus, „quæ niſi Exercitium publicum habeant, ſaltem in liberis amittentur. Qui ſanguine ſuo „pretioſo redemit illos, ſervabit eosdem, & ſuggeret media. Utinam ego meo peccatoris ſanguine præſtare poſſem, ut ſervarentur; Nam compendioſiore via ad cœlum „non irem. Sed hæc in manu Dei ſunt &c.„ Subjungit Annalium parens: *Hæc pro merito, & Divino ſpiritu, quo plenus erat, eloquentiſſimus Erneſtus modò Prior, olim Abbas futurus.*

Cùm verò ipſum abitum Erneſti ex Reichenbaco ex Litteris Benedicti Abbatis ſuprà recitatis abunde colligere liceat, nec ambiamus antiquos renovare dolores, aut prolixa lamentorum & gemituum in bonorum Patrum diſceſſu à ſubditis excuſſorum narratione lectori tædium facere, vela contrahimus, eósque, qui plura de Prioratu iſthoc noverint, obſecramus, ut defectum ſupplere velint, & errata indulgere.

DONA-

DONATIONES
REICHENBACENSIS MONASTERII.

In Nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis &c.

Ego Willehelmus nullis meis meritis, ſed ſola Dei miſericordia Hirſaugienſis cœnobii Abbas notum eſſe deſidero omnibus tam futuris, quàm præſentibus, quod quidam ingenuus Senior, Bern nomine, prædiolum ſuum in nigra ſylva ſitum, in loco, qui à rivo, qui ibi Murgam influit, Reichenbach vocatur, Sancto Aurelio Hirſaugiæ in præſentia idoneorum teſtium in æternam hæreditatem tradidit, id unicè poſtulans, ut ibidem monaſterium conſtrui ſatagerem. Acceptô igitur Communi concordique Seniorum noſtrorum conſiliô, miſimus fratres noſtros Monachos tres & laicales quinque in idem prædiolum nemore denſiſſimo hiſpidum, quatenus ſylvâ erutâ, locóque perpurgato conſtruerent monaſterium Beato Gregorio &c.

Anno igitur Incarnationis Domini Milleſimo octuageſimo Secundo indictione quinta circiter Idus Maii, cùm veniſſent iidem fratres in prædictum locum haud paucis diebus pro Tugurio nuda fruebantur abiete. Horum autem unus vocabatur Erneſt, vir probus, & Curialis, qui jam pridem ſe, ſuaque omnia noſtræ dediderat obedientiæ, quem cum ſuis omnibus eidem loco in adiutorium conceſſimus. Extitit igitur idem Erneſt loco, & fratribus Proviſor, & quaſi pater Secundus, qui ad extirpandam ſylvam, ad purgandum locum, ad ædificandam cellam, ad conſtruendas officinas, maximè ſuas ipſe impenſas dedit, & undequaque competenter acquiſivit. Ejus ergo, parentúmque ipſius ſicut meam meorúmque memoriam ibidem celebrem haberi dignum judicavi, libensque firmavi. Sanè poſitum eſt fundamentum eccleſiæ anno ſequenti, & infra tres annos conſumata eſt.

Anno igitur Incarnationis Domini Milleſimo octogeſimo quinto indictione octava, Decimo Kalend. octobris dedicata eſt eccleſia à Venerabili Geberhardo Conſtantienſis eccleſiæ Epiſcopo, qui tùnc temporis in partibus theutonicis Legatus Apoſtolicus exſtitit, ad laudem & gloriam Sanctæ, & individuæ Trinitatis & Beatæ Genetricis Dei Mariæ, & in honore eorum, quorum reliquiæ, vel nomina habentur in ea, ſed præcipuè Beati Gregorii Papæ & Confeſſoris, contradens ei omnem decimationem circumjacentis vallis jure perpetuo. Ea die Supradictus Erneſt dotavit eandem eccleſiam ſuo allodio, quod ſitum eſt in villa nomine Gyſenheim, alio quoque in villa Gamertichcim ſito. Ne igitur ordinem relationis noſtræ dimittamus, ad plura ejuſdem venerabilis viri Erneſt beneficia reverenda veniamus. Hæc ſunt, quæ Ipſe Erneſt, & filii Sororis ejus, Folradus Erneſt poſſederant. In villa Yſenheimb, & Gyſenheimb juxta moguntiam prædia ſatis bona habuit, & aliud juxta Wormatiam in villa Heymerteſheim non minus utile. Ipſum verò prædium in Heymerteſheim dedit cuidam Wormacienſi civi Cononi nomine in legitimum concambium pro alio prædio in Ditzingi. Illud autem in Yſenheimb, & Gyſenheimb, pro aliis duobus in Sultzowa, & in Immennowa cuidam Engelboldo libero homini de Eliſapha tradidit. Hæc tria prædia de illis tribus Erneſt videlicet, Folrado, & Erneſt aquiſita ſunt. In Gamertincheimb emit quoddam prædium XXX. marcis, quod Sigebotoni de Roggeſingen dedit, pro tribus hobis in Gottelbingen, & una in Endingin. Sunt & alia prædia, quæ per ſe, & per alios Dei Fideles huic eccleſiæ conquiſivit, quas poſtea plenius enarrare diſpoſuimus. Igitur, quia neceſſitatis cauſâ ordinem narrationis noſtræ paululum transgreſſi ſumus, iterum nunc ad incepta redeamus. Ipſa die Dedicationis eccleſiæ Wern Miles de Hopſowa auxit dotem eccleſiæ donando partem ſuam in tertio à cella verſus Septentrionem monte, Cujus medietatem ipſe cum ſorore ſua patris jure poſſidens, ea videlicet parte, ubi fons irriguus dulces emanat aquas, ſuam ut diximus, partem Sancto tribuit Gregorio. Auxit præter hæc dotem eccleſiæ in locis, quæ deſcribi non incongruum videtur. Eſt ſylva ex utraque parte Murgæ ſita, & usque ad verticem utrorumque montium extenſa, quæ à meridiana plaga in rivolo,

qui Holzbach dicitur, terminatur. Unde ex utraque parte præfati fluminis deorſum uſque in Sulzebach protenditur, illic diſtenditur usque in ſummitatem utrorumque montium ſiniſtrorſum tamen aliquantiſper excreſcit. Habet quoque in Se ſtagnum, ex quo defluit Sebach, qui totum decurſum ſuum in eodem complectitur prædio. Infra hanc ſylvam in Murga continetur ſeptum majorum piſcium captioni aptum. Horum omnium medietate eccleſiam ipse dotavit &c.

Maritus verò Sororis ejusdem Volemar nomine reliquam medietatem pridem Beato Gregorio firma traditione donaverat &c.

Eodem eccleſiæ die dedicationis Beatrix nobilis, & proba matrona adauxit dotem donando viculum nomine Vilmödebach Winemamesba ædificiis tunc temporis deſtructum, ſed ad XII. manſos computatum.

Eodem anno XII. Kalend: Martii quædam ingenua fœmina Trutlint per manum mariti ſui tradidit Deo, ac Beato Gregorio coram fratribus ibidem ad laudem Dei congregatis nec non & aliis teſtibus idoneis unum Servientem Wernherum nomine cum prædio ſuo & beneficio, quod utrumque in villa Dagelningen poſſederat, pro animabus ſuorum, & maximè pro anima germani ſui Hartrudi, qui eodem die in cella eadem Sepultus eſt, qui etiam, ut hæc traditio fieret, dum adhuc viveret, exoptaverat.

Eodem anno quarto jdus Martii in ipſa ſcilicet Beatiſſimi Gregorii feſtivitate quidam liberi homines Wäzelin, filius Mangolt tradiderunt præfatæ eccleſiæ prædium ſuum juxta Dombach ſitum partim ad uſum prati ex cultum, partim adhuc ſylva conſitum. Huic traditioni adfuerunt teſtes Bertholdus de Eberſtein, & duo filii ejus Berthold, & Eberhard, & Bobo de Vüeningen, & Rudolf de Saleſtetin, & alii quàm plures idonei.

In craſtino vero idem tertio jdus Martii quidam generoſus juvenis nomine, Odalricus cum felici devotione tradidit Beato Gregorio duos manſos in Marcha Sconenbeus ſitos cum Sex mancipiis. Hæc traditio nihilominus facta eſt in præſentia prædictorum teſtium &c.

Eodem anno Otwin quidam de familia Sancti Aurelii quinto jdus Aprilis tradidit Beato Gregorio tres jurnales in Aetheimb Sitos in præſentia Adelberti Advocati, & Bern & filii ejus Bern: qui iterum omnes teſtes adfuerunt traditioni aliæ ſub eodem die factæ, quam quidam non minimæ libertatis fecit Mangolt nomine de Linſtetin offerens Deo ac Beato Gregorio dimidium aquaticum Septum, & aliud circumcacens prædium, quod ipſe in Graſenowa poſſederat cum monte qui Schwarzenberg dicitur. Quod comes Fridericus de Zolra voluit injuſta dominicatione auferre à famulis Sancti Gregorii. Sed Harnidus frater prædicti Manegoldi in placito, quod erat Ofdirdingen coram advocato Godefrido Palatino comiti contra eundem fratrem comitem juſtè Sancto Gregorio obtinuit coram multis & idoneis teſtibus. Iterum Heinricus de Altenſteiga ex familia Odalrici comitis injuſta uſurpatione prædictum prædium invaſit, ſed Birhtelo filius prædicti H. de Linſtetin Sancto Gregorio juſtè obtinuit in eodem prædio Graſenowa coram Palatino comite, & aliis pluribus teſtibus.

Poſt hanc donationem Buchardus quidam ingenuus de Jurenberg allodium, quod Serviens ejus Burhardus in villis Gurderichingen & Stietingen hæreditario jure poſſederat Beato Gregorio totum donare, ipſoqui poſſederat unicè petente decrevit. Sed quia aliqua cauſa præpeditus ipſe ad cellam venire non potuit, ubi traditio fieri debuit idem Burhardus ſimul cum uxore ſua Machilda XI. Kalend. Febr. cuidam militi libero homini Alberico nomine ſupra dictum prædium in proprietatem dedit per fidem, rogans eum per eandem, ut ipſe illud Deo, ac Beato Gregorio in cella ſita juxta flumen Murgam in ſylva nigra contraderet. Iſti ſunt autem teſtes in quorum præſentia - prænominatus Capitaneus prætitulatum allodium dedit Alberico.

Benhtolfus ingenuus homo de Stauffenberg, Waltherus Deabbanwilare, Gerolt, & frater ejus de Stercingen, Hartbrecht de Cimberen, frater ſupra dicti Alberici. Hic igitur Albericus perfecit rogatam traditionem ejusdem predii in præfata cella Sancti Gregorii ſuper altare ipſius VIII. Kal. Februarii in præſentia comitis Heinrici Tuingen, & Rudolphi de lato lapide, & Alberici de Sleichdorf, & aliorum æquè liberorum hominum, videlicet Reginboldi, Iringi, Sigeboldi, Gerrici, & Wolfgeri, qui tres poſtremi fuerunt de Günderichingen, ubi idem prædium ex Majori parte ſitum eſt. Acta eſt autem traditio hæc anno Dominicæ Incarnationis MLXXXVIII. Indictione XI.

Anno Dominicæ Incarnationis MLXXXVIII. Indictione XI. octavo Kal. Januarii Giſela Ancilla Sancti Aurelii dedit Beato Gregorio de proprietate ſua, quam poſſedit in Altheimb VI. Jurnales & unum pratum ad duas Carratas fæni in præſentia Henrici comitis de Tuingen, & militum Herhardi, & Thodorici.

Anno Incarnationis Domini milleſimo octogeſimo Septimo indictione decima octav. Kalend. April. Reginboldus liber homo cum uxore ſua Bertha dedit Deo ac Beato Gregorio in æternam proprietatem prædiolum ſuum, unum videlicet manſum, quem hæreditario jure poſſederat in villa nomine Utingen aſtante frequentia populi, qui ea die ob

feſtum

feſtum cœnæ ſive annunciationis Domini convenerat. Altera die ſcilicet Septim Kal. Aprilis Waltherus ingenuus miles Deo ac Beato Gregorio dedit in perpetuam proprietatem dimidiam partem montis, quem communem habuerat in proprietate cum fratre ſuo Rudolpho de Haldewanc, qui eodem anno Sexto Kalend. Decemb. ejusdem montis alteram partem ſupra dicto Sancto tradidit in eodem loco, quo ejus frater omnino ſimiliter, ut ejus frater. Situs eſt autem idem mons juxta cellam collateralis ſcilicet monti, qui pertinet Sanctæ Mariæ, & à Septentrione ſtat proximus cellæ &c.

Eodem anno Wielandus liber homo de Altheim in eadem villa tradidit Sancto Gregorio tria jugera, Ipſo die, quo ejus Conſobrinus Adeloſt eidem Sancto dederat partem quæ ſibi pertinuit in monte quem communi ditione cum aliis V. poſſederat, qui omnes eidem Sancto Gregorio ſuas partes prius contradiderant. Hæc autem ſunt nomina eorum Wielant Senior, & filius ejus Burchart, Adelolt, & frater Wern omnes liberi, & duæ Sorores Irmingart & Giſela ancillæ Sancti Aurelii. Situs autem eſt mons idem quartus à cella verſus Septentrionem.

Eodem anno Tertio jdus Aprilis Wernherus miles dedit Sancto Gregorio quandam pratenſem planitiem ſitam ſuper montem à cella tertium verſus Septentrionem, & habet terminum ab occidente ipſum montis deſurſum: ab oriente verò viam, quæ ducit per ſylvam. Porro à meridie terminatur ad lapidem, qui vocatur prati arbor. A Septentrione autem finit in via quæ à communi via ſurſum aſcendit, ad murgam deorſum. Denique ipſum montem jam pridem dederant eidem Sancto Gregorio Dux Bertholfus junior, & milites duo Wern; & Volcmar, qui eum communi proprietate poſſederat.

Eodem anno Irinc liber homo tradidit Beato Gregorio in marca, quæ vocatur Caminata duodecim jugera agri, & modicum prati, ſcilicet ad unam Carratam fæni. Hi affuerunt teſtes liberi homines Geſello, Betzemann, Abbo, & alius Abbo &c. Omnes in Chriſto fideles noſſe cupimus, quòd Bobo vir probus Generoſus prædium ſuum ſitum in villa Gunderichingen totum dedit Sancto Gregorio, ea qua id ipſe poſſederat proprietate, excepto uno manſo, cum quo campſit à Domino Abbate Willehelmo, aliud ſitum in villa Vueningen, ubi idem Bobo habitavit: eundem autem manſum qui exceptus ad Sancti Aurelii ditionem pertinuit, Dominus Abbas Willehelmus in præſentiarum Beato Gregorio conceſſit. Hanc igitur traditionem fecit prædictus Bobo in cella Sancti Gregorii ſita juxta Murgam, in ſylva, quæ vocatur nigra in præſentia Domini Abbatis Willehelmi, & trium comitum, videlicet Henrici de Tuingen, in cujus comitatu idem prædium ſitum eſt, & fratris ejus Hugonis, & Hermanni eorundem materteræ filii. Præter hos affuerunt & alii viri ingenui ſcilicet Adelbertus Advocatus, Bern, & filius ejus Bern, Adelbertus Hartnit, Rodolphus de lato lapide, Albericus Theodericus. Facta eſt autem ipſa traditio anno Incarnationis Domini milleſimo octogeſimo ſeptimo indictione XI. Kal. Auguſt.

Hic deſcripta ſunt propriè prædia, quæ Dominus Abbas Wilhelmus Sancto Gregorio conceſſit.

Diemarus quidam Capitaneus de Dryvels veniens Hyrſaugiam ad converſionem, dedit eidem eccleſiæ prædia ſua in Oberencheim XII. hobas cum vineto in Ozenhauſen octo hobas, & ad Vinckenberc quod ibi habuit.

Erchenbertus Rotingen dedit Hirſaugienſi eccleſiæ duas partes in Huſen, eccleſiam ex integro, & dotalem manſum cum omni jure & ad Huſelinhart duas hobas.

Comes Alewicus de Sulza, & frater Ejus Herimannus dederunt Hyrſaugiæ in Nieverum quod ibi habuerunt, idem partem eccleſiæ, & tres hobas.

Comes Burchardus de Staufenberg dedit in eodem loco tres hobas. Cono de Tahenſtein dedit juxta oberencheim tria loca Hyrſaugienſi eccleſiæ, videlicet Morterſtal, & ad Catzenbach duas hobas, & ad Bienenheim duas hobas cum piſcatione ſatis utiles. Dominus Geberhardus Abbas noviter ad converſionem veniens cum fratre Egenone dedit in Owa, & Atenherde juxta renum duo prædia Hyrſaugienſi eccleſiæ, quæ poſtea in Concambium data ſunt pro Sex hobis in Gotelibingen &c.

Tres germani fratres Adelbertus, Wimarus, Luitpertus de Yſolteshuſen dederunt in eodem loco prædium ſuum Hyrſaugiæ quod poſtea in Concambium pro alio in Argozingen ſito datum eſt. Quidam Clericus de Stophiln Rotman nomine dedit Sancto Aurelio Hyrſaugiæ quoddam prædium in Herichesſwilare, cum quo Abbas Wilhelmus dotavit eccleſiam Sancti Gregorii. Ipſo die dedicationis euis dedit etiam Hobam in Viskinm. Hæc omnia piæ memoriæ Dominus Wilhelmus Abbas Sancto Gregorio & Fratribus Domino Servientibus ad ſubſidium conceſſit.

Hæc autem Dominus Gebhardus Abbas Sancto Gregorio conceſſit.

Comes Burchardus de Stofenberg, & frater ejus Bertholdus dederunt Sancto Petro Hirſaugiæ non modicam partem vinearum in Endingen, idem ad decem carratas Supputatam.

Gozzolt de Bilderhuſen dedit Sancto Petro Hirſaugiæ in Argozingen quatuor hobas, & in Vasburwilare unum molendinum.

Hæc tria Dominus Abbas Gebehardus Sancto Gregorio conceſſit &c.

Quidam Hecel Serviens Sophiæ de Molehuſen dedit Sancto Gregorio tres hobas in Hohenſtat.

Quidam Ger cliens Folmari de Niwenburg cum fratribus ſuis dedit Sancto Gregorio unum jugerum vinearum in eadem villa Hohenſtat.

In eadem villa emptum eſt prædium à Bertholdo de Botenheimb bono Caballo, & datum eſt Sancto Gregorio.

Præfatus Hecel dedit Sancto Gregorio in Sachſenheim quinque hobas.

Habemus etiam in proxima villa ejusdem nominis Sachſenheim quatuor hobas, & dimidiam emptas XIII. Marcis à noſtro Seniore Erneſt ab Oſterhilde vidua cujusdam Erneſtonis de Stocheim. Easdem etiam manas dederunt Machilt quædam matrona de Ravengereſpurg, & alia mulier Enzela nomine.

Prædicta etiam Machilt dedit Sancto Gregorio hobam in Gebersheimb; dedit etiam pro agro quodam in Dizingin Viginti Solidos monetæ Ulmenſis &c.

Quædam Venerabilis matrona nomine Sophia de Molehuſen cum filio ſuo Berlaho dedit Sancto Gregorio tres hobas in Muthaha, & in Ulvenesheim octo jugera vinearum, & aliquantum agri.

Comes Luittolfus de Achelm dedit Sancto Gregorio hobam unam in Remmingesheimb juxta Necker fluvium.

Adalheidis vidua Heinrici comitis de Tovvingen dedit Sancto Gregorio hobas tres in Sindelingen, & dimidiam eccleſiam in Niferon juxta Enze fluvium &c.

Udalricus quidam liber homo de Waldaha dedit Sancto Gregorio curtem unam, & hobam in eodem loco.

Annô Incarnationis Dominicæ milleſimô primô obeunte Beatæ memoriæ Willehelmo Abbate Hyrſaugienſi Dominus Geberhardus æquè memorabilis illi ſucceſſit in regimine cænobiali; Cujus nutu, & patratu confirmata ſunt & aucta quælibet ab Anteceſſore ipſius bene acta fuerant & inſtituta, ſub quo ille Ernſt, qui in conſtruendo Beati Gregorii cænobio prioris Abbatis Collaborator extitit, & Adjutor, omnia quæ habere potuit ad eundêm locum coram idoneis teſtibus hæreditario jure contradidit, ſive quæ antea tradiderat confirmavit, petens ab eodem Domino Abbate Geberhardo, & clementia ipſius obtinens, ut hæc ita ſcriberentur. Quæ ſunt autem, quæ eidem loco ab ipſo ſunt collata, vel ejus induſtriâ cum auxilio bonorum fidelium aquiſita, breviter hic commemoretur. Eſt enim prædium in villa Gotelubinga ſitum, alud in villa Hirslanda ſimiliter in Dizinga, atque Sulzowa in Immenowa quoque, ſed & in Gamertinga fere quatuor hobæ, & unam hobam vinearum in Endingen, ſed illud prædium, quod in Hirslanda ſitum eſt & in Dizinga, & illas fere quatuor hobas in Gamertinga cum auxilio bonorum fidelium idem Erneſt comparavit. Cætera omnia ſuis prædiis ipſe mutuavit, & ſic ad eundem locum delegavit, ex quibus illud prædium, quod in Immenowa habuit tali ſub conditione dedit, ut hoc pertineat ad obedientiam elemoſinarii: & ille ex hoc tribus anni temporibus fratribus conſtitutum pro charitate impendat ſervitium. Idem ad anniverſarium ejusdem Erneſtonis ſimiliter Patris & Matris ejus. In anniverſario autem ejus datur ab Elemoſinario menſura frumenti, quæ noſtra lingua Malter dicitur, ut inde triginta panes fiant, & ex his tredecim totidem pauperibus cum edulio carnis aut piſcium, ſive ovorum, aut caſei erogentur: addito etiam vini poculo, & poſt refectionem vini cuique eorundem pauperum unus denarius tribuatur. Reliqui verò panes cum pulmento, quale tunc haberi poteſt, & cum potu conſuetudinario aliis diſtribuantur pauperibus. Sed in oratione, quæ facienda eſt pares erimus ego Abbas Wihlehelmus & idem Erneſt, ſcilicet ut die anniverſario noſtro miſſam unam pro nobis cantent ſinguli Presbyteri. Cæterùm Fratrum quilibet pſalmos quinquaginta, aut orationem dominicam id eſt Pater noſter totiens peroret, præterea, quæ communiter in vigilia & miſſa cum ſignorum pulſatione agenda eſt oratio. Quod in refectorio Superfuerit, Elemoſinarius accipit. Infra collationem ab elemoſinario potus fratribus datur de vino. Sed in anniverſario Domini Willehelmi à Cellerario. Charitatem autem in refectorio fratribus Elemoſinarius aut per ſe debet impendere, aut Cellerario repræſentabit duas Maltheras frumenti, & Amam vini Spirenſis menſuræ, ac ſolidos ſex, ipſos quoque ſolidos dabit

dabit ante quatuordecim dies anniverſarii, frumentum vero ante unam Hebhomadam: vinum autem ipſa die, cùm ipſius fuerit anniverſarius, ſimul cum ea agitur memoria Hildegarte ejus quondam conjugis. Similiter agatur memoria Patris & Matris ejus cum compulſatione, vigiliis, & miſſis, & ſimili in refectorio charitate. Placuit dein, & viſum eſt Fratribus noſtris, ut anniverſius Domini Wihlehelmi Abbatis dies tam ab ipſis, quàm à poſteris ipſorum memorialis babeatur, tum ob amoris illius venerationem, tum ideo, quòd ipſe cænobii hujus conſtructor ſit primus. Aunuentibus igitur cunctis, ſtatutum eſt, ut adminiculantibus obedientiariis noſtris cadem die cunctis fratribus interioribus, & exterioribus ob amorem ejusdem pii Patris caritas impenderetur. Hæc autem ſunt, quæ ſinguli dabunt. Prior dabit amam vini Spirenſis menſuræ, & malter ac dimidium frumenti. Præpoſitus Solidum unum. Camerarius unum, Cellerarius unum, cuſtos eccleſiæ unum, & Elemoſinarius unum, exceptis duodecim nummis totidem pauperibus deputatis. Hoc etiam decrevit Dominus Abbas Bruno, ut quidquid eadem die fratribus in refectorio conſuetudinaliter ſuperſuerit, ad Elemoſinam detur, ideo quia nummi non decimantur. Singuli quoque præſatos ſolidos ante quatuordecim dies Cellerario dabunt, & frumentum ante ſeptem dies: vinum quoque ipſa die. Frumentum quoque illud de quo triginta panes pauperibus parantur, de fratrum Granatorio dabitur. Cæterùm omnia ſacimus in Orationibus & Elemoſinis ſicut in anniverſario Domini Erneſtonis præſcriptum eſt.

In Dizingen quatuor hobæ, quatuordecim Marcis emptæ ſunt, quas dedit Nanno Wormacienſis civis pro filia ſua Goda &c. Notum eſſe Cupimus Domino Noſtro JEſu Chriſto famulantibus, qualiter Machilt de Sunthoſin prædium quod eſt ſitum in Hirslandin & Hoſin cum omnibus appendicils vendiderit ſæpe dicto famulo Dei Erneſt ob centum manas argenti cum conſilio, & viginti marcarum ſubſidio Hardwici Magdaburgenſis venerahilis Archi-Epiſcopi pro ſuſtentatione Monachorum, aliorumque Deo famulantium in cella Sancti Gregorii. Huic cauſæ præſuit idem præmemoratus Archi-Epiſcopus H. cæterique plures interſuerunt, ſcilicet Herimannus Magdaburgenſis urbis Præfectus, & Palatinus comes Fridericus, & Sigeloch, pluribus Saxonum, Swevorum, Bavariorum, & Francorum adjunctis. Neque boc ſemel feciſſe ſufficere credidimus, niſi iterum id in Giberheſtein innovaretur pluribus teſtimoniis adhibitis. Deinde in Herpheſſurt Filiis prædictæ matronæ ſecundum jus id ex omni parte confirmantibus. Deinde filius ejusdem nomine Bunhardus legitimus Succeſſor Matris ſuæ hæreditatis tradidit boc idem prædium ex petitione Erneſtonis conſenſuque omnium cohæredium ſuorum cuidam nobili Sweveno Bertholdo de Sparewareſekke, ut potius per illius manum illud prædium offeretur Sancto Gregorio, quàm per manum Erneſt, qui jam armis & mundo, pro Chriſto renuntiaverat. Poſtea verò in quarto anno ex relatione aliquorum agnovit hoc Erneſt, quod prædicta matrona murmuraret, ſibi adhuc aliquid deſore de promiſſa peccunia, ſed ille Erneſt labore invictus iterum rediit Saxoniam, & in præſentia H. Archi-Epiſcopi & H fratris ejus & Hedenrici militis ipſius. aliorumque miniſterialium militum ejus, & Theodorici comitis de Hara, multorumque ſuorum, tot & tanta huic matronæ ſuisque filiis contulit, donec prædictum prædium omni mala calliditate ſubmerſa legitimè ſtabiliretur Sancti Gregorii cænobio. Huic negotio interſuit Sigeloch, & Heiuricus, Fridehelm, & Winehart. Miles Fridehelmi, Adelbertus, & Burchaddus Milites Archi-Epiſcopi. Ad hos iſtos noviſſimos teſtes idoneos eſſe æſtimati ſumus, quia ſranci ſuerunt: maximè quod prædictum prædium in terra francorum ſitum eſt, & prænominsta matrona cum ſuis cohæredibus ſrancorum lege regenda atque cohercenda eſt. Denique ſicut dictum eſt, prædictum prædium centum marcis eſt emptum, quarum vigintl Hardwicus Magadburgenſis Archiepiſcopus Sedaturum ſpopondit. Dominus Ceizolfus Magocienſis Decanus, qui & alia multa beneficia nobis contulit in eadem emptione triginta marcas dedit. Drutwinus Wormacienſis civis viginti marcas dedit. Heinricus Magdaburgenſis Vice Dominus decem dedit marcas. Gerlahus de Malboteſheim duas hobas Sancto Gregorio dederat, quæ per ſe decem marcis venditæ in ejus prædii emptionem ceſſerunt. Inſuper aliorum fidelium oblationes, quorum nomina in libro vitæ ſcripta ſunt in eodem prædio datæ ſunt. Poſt hæc autem omnia Dominus Sigebertus Filius ejus junior conqueſtus eſt coram Rege Lothario apud urbem Wirceburc, delegationem illam eſſe injuſtam à Matre & Fratre ſactam. Cui poſt bæc dederunt Proviſores bujus loci Triginta marcas argenti. Qui & ipſe in Spirenſi urbe coram Imperatore Lothario, & aliis Principihus delegavit in manus Waltberi de Rotenburc ut ipſe offerret Sancto Gregorio. Ad hoc Soror ejusdem Sigeberti & filius ejus Gerungus nomine tradiderunt ſupra dictum prædium Sancto Gregorio in manus Odalrici Abbatis de Cella Domini Pauline.

In Sulza juxta Wormatiam habemus quatuor hobas arabiles terræ, & Sex jugera, & quartam partem jugeri, & undecim jugera vinearum, & quartam partem jugeri, & de prato quartam, & duas curtes. Ex his quidam Cono de Heppheinheim Cliens Ezzonis de Steinheim dedit Sancto Gregorio ibidem curtem unam, & duas hobas, & ſeptem

jugera agri, & duo jugera vinearum, in qua donatione quidam Landegerus de Tila dedit viginti octo marcas præfato Ezzoni ut ipſe hanc deditionem firmaret.

Hartwidus quidam liber homo civis ejusdem loci dedit Sancto Gregorio ibidem curtam unam, & hobam integram cum quinque jugeribus vinearum. Quartam hobam emerunt tres Chriſti fideles quindecim marcis. Ex quibus quædam Matrona de Wormacia nomine Razwib dedit decem. Humbertus de Albesheim dedit quatuor, & Erchenbertus de Guntheim dedit unam. Gilolfus de Breitenowen dedit Sancto Gregorio in Niferon juxta Waldaha tres hobas.

Wernherus de Tagelſingen, & frater ejus Walto clientes Ludewici de Spizenberg dederunt Sancto Gregorio tres hobas in Raggeſingen.

Bertholdus Dux Senior Sancto Gregorio Hertingesberg dedit montem in dedicatione eccleſiæ.

Bertholdus autem junior dedit Hugeswarta.

Hugo de Saleltetin, & Pater ejus Waltherus, & Patruus ejus Rodolphus Sancto dederunt Gregorio montem, & quoddam pratum in Romanesbach &c.

Rodolphus quidam liber homo de Haldewanc dedit Sancto Gregorio ante conſtructionem hujus cænobii ſupra montem, qui vocatur Howoberg totum prædium ſuum, quod ibidem habuit usque ad Wiſebom. Dedit etiam reliquias Sanctorum Martyrum Fabiani, & Sebaſtiani, & aliorum Sanctorum &c.

Ex alia parte Murgæ inter duos rivulos Eiterbac, & Egenbach in monte, qui ab eodem rivulo Engenberc nomen ſortitus eſt, eſt locus, in quo curtem adalenda pecora noſtra quondam fecimus, quem totum usque ad Snesleiph emerunt duo homines Wacelinus, & Drutwinus erga ruricolas illos in Dornſtetin &c.

Inter Domhach, & Eiterbach ſitus eſt mons, in quo nunc pratum habemus, quem emit quædam mulier Rechilt nomine mater Antwarti & Hartmanni erga duos liberos homines Luizmann fidelis, & Ogger marca una.

Albertus filius Gunzelini de Hodorf juxta Sneite dedit Sancto Gregorio inter Enſingesbrunnen & Tombach usque ad Snesleiph totum, quod habnit in monte, qui rinca vocatur, & infra montem in pratis, ubi etiam quondam Curtem habuimus ad alenda pecora &c.

Burchardus Filius Radebotonis dedit Sancto Gregorio quinque hobas in duabus villis Sitas, Gamertincheim videlicet, & Urlufheim. Poſtea idem Radeboto Pater Burchardi, & frater ejus Lutfridus, nec non ipſemet Burchardus dederunt prædium ſuum in Visbach Sancto Gregorio, & frater ejusdem Burchardi præfatus Luitfridus eo tempore partem ſuam in prædio ad Gamertincheim in ſua habuit poteſtate, quam partem proviſores hujus cænobii ab eodem Lutfrido emerunt octodecim manis: & ſic idem prædium ex integro delegatum eſt Sancto Gregorio.

In ipſa villa Gamertincheim emit quædam matrona nomine Luditha cum filio ſuo Rodolffo hobam unam, dantes quatuor marcas & dimidiam Hermanno de Wirceburg, & eandem tradiderunt Sancto Gregorio &c.

Item in eadem villa Proviſores hujus loci emerunt hobam unam pro duabus marcis & dimidia ab Heinrico de Bünnencheim.

Adhuc in ipſa villa Gamertincheim ſunt tres urnales, & dimidius vinearum, quas vineas emerunt Dominus Geberhardus Abbas, & Erneſt Senior noſter cum una hoba ad Glatebach & quatuor marcis. Marcas dedit Abbas Geberhard, & hobam Erneſt. Sicque ipſæ vineæ Sancto Gregorio ſunt traditæ.

Hartmot quidam de Gamertencheim dimiſit prædium ſuum quod habuit in eadem villa fratri Sigeloch in vadimonio viginti quinque marcarum, ipſumque delegavit duobus liberis viris Henrico videlicet de Bümencheim, & Willehelmo de Heſſencheim, ut ipſe id Sancto Gregorio delegaret, ſi præfatam pecuniam ante obitum ſuum non redderet. Poſt obitum autem ejus hæres ipſius idem prædium dedit Sancto Gregorio. Cui datæ ſunt Sex marcæ, quas dedit Dominus Meginhardus Clericus.

Manegoldus quidam miles de Luitbach in eadem villa Gamertinga & in Megenboteshemb dedit Sancto Gregorio prædia ſua, quæ habuit cum mancipiis omni jure proprietatis. Hanc traditionem delegavit primum coram comiti Herimanno & fratre ejus Alewico de Sulza, & alii multi teſtes interfuerunt, poſt obitum autem ejusdem Domini Manegolt Heinricus Clericus frater ejus de Owa firmavit Sancto Gregorio eadem prædia, nec non & duæ Sorores eorum. Sed Guntramus nepos ejus de Huſun contradixit, donec hujus loci proviſores ei dantes quum in villa Salleſtetin coram liberis hominibus & ipſe ſtabilivit &c.

Item & alia prædia habemus in Gamertincheim, & in Megenboteshein, quæ dedit Dominus Herimannus de Binelſingen Sancto Gregorio; ſed ea comparavimus ab eo duodecim marcis argenti, quarum octo dedit Dominus Cono Clericus de Vüeningen, & qua-

quatuor dederunt Sigehoto, & Trutwinus duo fratres ea conditione, ut quamdiu viverent illud tantùm in Megenbotesheim haberent.

Luitfridus quidam de eadem villa Gamertencheim veniens ad converſionem dedit etiam prædium ſuum Sancto Gregorio in eodem loco &c.

Cono miles comitis Hugonis de Towingen dedit Sancto hobam unam in Daleheim &c.

Enzmann de Daleheim dedit Sancto Gregorio dimidiam hobam in ipſa villa.

Wernherus Clericus de Nallingesheim delegavit Sancto Gregorio mancipium ſuum Anshelmum cum prædio ejusdem Anshelmi ubicumque ſitum eſſet.

Lodebertus de Stofenberc, & uxor ejus delegabant Sancto Gregorio prædium, quod habebant in Metzingen.

Burchardus filius Ludeberti cum uxore & filius ejus dederunt Sancto Gregorio prædium ſuum, quod habuerunt in villa, quæ vocatur cella juxta Chilicheim.

Duo fratres de Bonlandun unus Diemarus, alter Emehardus tradiderunt Sancto Gregorio prædium ſuum, quod habebant in eadem villa exceptis duobus curtilibus locis absque ædificiis &c.

Comes Hugo de Towingin delegavit Sancto Gregorio prædium ſuum in Sindelingin pro anima fratris ſui Henrici comitis. Et hoc fecit rogatu adalheidis comitiſſæ uxoris ejus Heinrici comitis. Inſuper proviſores hujus loci dederunt novem manas ad ſolvendum idem prædium, ubi erat in pignore poſitum.

Berta & maritus ejus Hugode Sulindorff dederunt Sancto Gregorio prædium ſuum ex integro in Nallingesheim.

In Endingin habemus duas curtes, & vinetum.

Herimannus de Windesle dedit Sancto Gregorio novem jugera in eadem villa.

Rodolffus de Winterbach dedit Sancto Gregorio dimidiam hobam in Sitzenhofen.

Lodebertus filius ſupradicti Ludeberti de Stofenberc dedit Sancto Gregorio hobam unam in Alineſvvilare, quæ poſtea in concambium data eſt duci Conrad pro alia in Sendelinbach.

Adebertus ejusdem Ludeberti filius dedit unam hobam in Mezingin.

Richenza de Spizenberc dedit Sancto Gregorio hobam in Buggenesheim, dedit etiam hobam in Rode &c.

Quædam Hiltigart dedit Sancto Gregorio hobam in Vueningin.

Quidam Diezo de Skitingin dedit Sancto Gregorio hobam in eadem villa.

Quidam Azelinnt de Mezeſtetin dedit hobam Sancto Gregorio in eodem loco.

Manigolt de Linſtetin dedit hobam in Ottendorf.

Quædam Mechilt dedit hobam in Gebersheim.

Liutfridus dedit Sancto Gregorio hobam in Sindelſtetin.

Heipo de Nallingesheim dedit Sancto Gregorio unum jugerum in eadem villa &c.

Rodolffus de Waltorf cliens Adelberti de Aldenſteiga dedit Sancto Gregorio duas hobas in Linſtetin, & partem eccleſiæ, quæ poſtea venditæ ſunt quinque marcis, & datum eſt pretium Duci Welſoni, & ejus conjugi pro alio prædio, quod dederat nobis Eberhardus de Achara, & uxor ejus Gertrut, addidimus etiam alias quinque &c.

Quidam ingenuus homo Bern nomine poſſeſſionem ſuam, quam habuit in loco, qui antiquitus Richenbach dicebatur Beato Aurelio eodem, quo ipſe hanc jure poſſederat firma ſtabilitate cum uxore & filio ſuo tradidit. Terminus autem ejusdem loci eſt verſus occidentem usque in medium Murgæ, verſus Septentrionem usque in Reichenbach, verſus meridianam plagam usque in Notingesbach, & usque in verticem montis, qui Burcberc dicitur. In quo etiam cella in honore Sancti Gregorii eſt conſtituta. Ad quam idem Bern Senior dedit hobam unam in Visbach &c.

Bern Junior dedit poſt hæc Sancto Gregorio montem juxta cellam, qui vocatur Iringesberg &c.

Wolfhoc de Altheim, & filius ejus Hecil dederunt Sancto Gregorio quidquid habuerunt in Altheim.

Liutfridus dedit Sancto Gregorio etiam prædium ſuum in Altheim.

Marcwardus dedit prædium Sancto Gregorio in Altheim.

Ropertus dedit prædium ſuum in eadem villa &c.

Azelinus cum filio ſuo dedit prædium in eadem villa.

Rodolfus Supradictus de Winerbach, & frater ejus Walecho dederunt Sancto Gregorio duas hobas apud Reinecheim in palude.

Sigeboto filius Sororis eorum de Bondorf dedit hobam unam in Utzenhofen.

Rodiger de Reinecheim dedit quartam partem hobæ in Walewilare &c.

Bertholt de Hirſaha dedit hobam unam in eadem villa Walewilare &c.

Sigewart filius ejus dedit dimidiam hobam in Achera, & dimidiam in Croswilare.

Eberhart de Achera dedit hobam in eadem villa.

Machilt quædam matrona uxor Erlewini comitis dedit Sancto Gregorio duas hobas in Turewilare, ea ſcilicet conditione, ut anniverſarius Patris ejus inde agatur.

Sigeboto Folmarus Adelbertus, & Wimarus germani fratres dederunt Sancto Gregorio in Harbreteſwilare prædium ſuum quod poteſt in agris, & pratis, & nemore computari pro una hoba.

Juxta idem prædium Waltherus de Horewa Dominus eorundem Sancto dedit Gregorio tantundem.

Item Waltherus de Horewa dedit Sancto Gregorio prædium ſuum inter Eigenbach, & Dagemaresbach ex utraque parte Murgæ &c.

Aliud etiam prædium dedit ſuper Beeſenfelt ſatis bonum. Quod ex parte ſuum, & ex parte ſervorum ſuorum erat, ſicut & prædictum.

Adalberti ſcilicet Sigebotonis, Folmari, & Wimari. Dedit etiam in inferiori Vieningen manſum unum.

Juditha de Wachendorf, & filius ejus Wecil dederunt Sancto Gregorio in Walthoſin hobam & dimidiam, cum quibus emptum eſt prædium in Jokhheim, videlicet duæ hobæ & tres curtes.

Bernhardus de Saleſtetin dedit Sancto Gregorio hobam & dimidiam in Eskelbrunnen pro uxore ſua Machtilde, quod poſtea datum eſt Weciloni de Wille pro alio in Ultenbach. Hic idem Wecilo famulus erat Sancti Aurelii &c.

Hæc ſunt beneficia, quæ Dominus Ceizolfus fecit.

Dominus Ceizolfus Mogoncienſis eccleſiæ Decanus emit Sancto Gregorio quatuor hobas in duabus hohenſtat: duas videlicet pro Septemdecim marcis in Superiore, & duas pro viginti marcis in inferiori &c. Ad Vueningen duos manſos pro undecim marcis. Dedit etiam in prædio Hirslandon triginta marcas.

Ad Argozingen in prædio dedit tredecim marcas: dedit etiam in duabus campanis tredecim marcas, in utraque ſcilicet ſex & dimidiam, & dum viveret ſingulis annis dedit pro charitate dimidiam marcam. Poſtea autem libros, pretioſam paraturam, & omnia quæ potuit, nobis moriens reliquit.

Bernoldus Sacerdos de Dorneſteten & frater ejus Rodolfus dedit Sancto Gregorio prædium ſuum in Owingen pro matre ſua Azela.

Billing filius Luitfridi de Rode dedit prædium ſuum in Rochelheim Sancto Gregorio ea conditione, ut ſi vivus vel mortuus ad nos venerit, ſuſcipiatur, querelam etiam, quam ad nos habuit hoc pacto poſtpoſuit &c.

Quidam liber homo de Gunderichingen Adolo nomine veniens ad converſionem dedit Sancto Gregorio dimidiam hobam in eadem villa.

Quædam mulier Gezela nomine de Gunderichingen dedit etiam Sancto Gregorio dimidiam hobam in eadem villa, & quatuor mancipia &c.

Item quidam homo Wovelin nomine de præfata villa dedit Sancto Gregorio dimidiam hobam in eadem villa.

Quidam liber homo Wipertus nomine de Luitzenhat veniens ad converſionem dedit Sancto Gregorio prædium ſuum, quod habuit in eadem villa. Cum eodem prædio campſimus aliud prædiolum in Gunderichingen. Quin etiam in diverſis locis habemus multa in pratis & aliis neceſſariis, quæ breviando comprehendere non valemus.

Quidquid habemus in Gottelbingen, multipliciter eſt congregatum.

Primum Sigeboto de Rogeſingin dedit prædia duo huic cænobio Sancti Gregorii in Gottelbingin, ſed & Endingin in concambio pro aliis duobus in Gamertencheim & Oſtein.

Hermannus Frater Alewici comitis de Sulza veniens Hirſaugiæ ad converſionem dedit prædium ſuum in Gotelbingen ſitum ex integro Sancto Aurelio, quod præſtitum eſt cuidam Eckehardo de Rordof famulo Sancti Aurelii. Tandem Proviſores hujus loci conſilio Domini Abbatis Wilhelmi qui ipſum prædium præfato famulo conceſſerat, campſerunt cum eodem Eckehardo donantes ei hobam in Utingen.

Datam Sancto Gregorio à Reginboldo de Utingen: dederunt ei etiam aliud prædiolum in Daleheim, quod dedit Sancto Gregorio Entzmann de eadem villa. Inſuper addiderunt ei aliud in Altendorf, quod dedit Manegolt de Linſtetin Sancto Gregorio, dederuntque quantum in Viskinin, quod primum datum Hirſaugiæ à præfato Hermanno datum eſt Sancto Gregorio à Wihlhelmo Abbate.

Wern Filius Wern de Hopſowon dedit prædium ſuum in Gottelbingen ex integro ſex hobas fratribus Sancti Gregorii in concambio pro aliis duobus prædiis in Owan & Atenherde.

Emerunt etiam hujus Proviſores loci hobam unam in Gotelbingen octo marcis ab Abba-

Abbate de Sancto Gregorio. Eaſdem octo marcas dedit quidam Presbiter de Oneſwilare nomine Ludewicus Sancto Gregorio.

Cono Clericus comparavit prædium in Tetelingen viginti quatuor marcis à Wernhero de Saleſtetin Servo comitis Hugonis, & dedit illud Sancto Gregorio. Idem autem Wernherus dedit etiam Sancto Gregorio duas hobas in eadem villa quæ erant beneficium cujusdam militis ſui nomine Megenlai. Cui iterum dedit præfatus Cono viginti marcas, & ſic ceſſerunt uſum ſamulorum Sancti Gregorii.

Iterum prædium comparavimus ibi ab Abbate & Monachis de Sancto Benedicto quinque marcis coram Comite Friderico eorum Advocato, quod argentum prænominatus Cono dedit.

Aliud etiam prædium Eigilwardus de Tetclingin dedit Sancto Gregorio, quod aquiſivit à quodam milite nomine Sigeboto cui dedit prædium ſuum in Endingen, & ipſe econtra ſtabilivit ei prædium ſuum in Tetilingen coram comite Rodolſo de Briganto, cujus erat ſamulus &c.

De Rageſingen Waltherus ſamulum Sancti Aurelii veniens ad converſionem cum licentia Domini Folmar Abbatis, dedit Sancto Gregorio prædium ſuum in eadem villa.

Irmengart de Tetilingen dedit duo jugera in eadem villa.

Berthold & frater ejus Heinricus dedit Sancto Gregorio prædium ſuum in Tiezzo, quidquid habuerunt ibi in nemore, in pratis, & in agris; Molendinum etiam ibi dederunt.

Hotzmann & ſrater ejus Bertholdus dederunt etiam Sancto Gregorio prædium ſuum in eadem villa.

Eigilwardus prædictus dedit in eadem villa prædium ſuum cum filia ſua.

Luitoldus & frater ejus Adelbertus de Nagætha dederunt Sancto Gregorio prædium ſuum in eadem villa.

Arnoldus quidam dedit Sancto Gregorio prædium in eadem villa, & in Rageſingen.

Albertus quidam & frater ejus Cono dederunt Sancto Gregorio hobam unam in Wittendorf, quibus etiam dedit Dominus Luitfridus frater Sancto Paulo de Wormacia quatuor marcas.

Marcwardus de Ettenheimb dedit Sancto Gregorio hobam unam in Reitwiſe.

Reginboto n: Fridericus frater ejus de Gildelingen vendiderunt ſratribus Sancti Gregorii duas hobas in Hyrslanden novem marcis argenti, quod argentum dedit Hildeboldus miles, & Richenza uxor ejus de Wachendorſ, & ſic illud prædium venit in uſum ſamulorum Sancti Gregorii.

Wielburc Soror Bertholſi de Buh dedit Sancto Gregorio dimidiam hobam in Argocingen pro anima mariti ſui Anshelmi clientis comitis Hugonis de Travvenegge.

Gozolt de Utingen delegavit ſratri noſtro Meginſrido prædium ſuum in eadem villa, ut & ipſe idem prædium delegaret Sancto Gregorio.

Wernherus de Uitingen, & uxor ejus Liutgart dederunt Sancto Gregorio prædium ſuum in Grundilen.

Wernherus, & Walto ſratres de Rogeſingen dederunt Sancto Gregorio prædium ſuum, quod habuerunt in eadem villa.

Reginhardus quidam, & Soror ejus dederunt Sancto Gregório prædium ſuum in eadem villa.

Quidam Wernberus, & mater ejus cum fratre ſuo Waltbono dederunt Sancto Gregorio prædium in eadem villa.

Hiltegart quædam matrona de Mezzeſtetin cum duobus filiis Heinrico & Adalberto dederunt octo jugera in eadem villa Sancto Gregorio; & montem juxta Wingisberc ſitum, qui Theutonio nomine Eichhalda vocatur.

Quidam Ripertus cum ſratre ſuo Arnoldo prædiolum ſuum in eadem villa in Raggeſingen Sancto tradiderunt Gregorio.

Notum ſit omnibus in unitate fidei viventibus Chriſtique miſericordiam poſtulantibus, qui ſibi ſucceſſuri ſunt, & usque ad ſæculi conſumationem victuri, quod quidam ingenuus homo Lutſridus nomine ob amorem Dei, & Salvatoris Noſtri JEſu Chriſti dederit res juris ſui in Oneſvvilare ſitas ad cellam Sancti Gregorii in nigra ſylva, quæ ab influente rivo Richenbach vocatur, quæ etiam ſita eſt juxta fluvium; qui Murga nuncupatur, cum omnibus rebus ad ipſam villam pertinentibus. Viculum ſiquidem in palude ſitum circa domum firmam, ubi idem Liutſridus ſedit, qui viculus aliud nomen non babet, Sulzbach, Romilinsbacb, & quidquid in eccleſiam Oneſvvilare juris habuit, cum mancipiis utriusque Sexûs, vineis, campis, pratis, cultum, & incultum cum omni integritate. Quæ etiam res ſitæ ſunt in comitatu Forhbeim, & circa unamquamque ſuis terminis concluſæ. Dedit autem hæc omnia jam dicto Sancto Gregorio idem Luitſridus primum pro amore Dei. Deinde Patris, ac Matris ſuæ, & uxoris, & pro ſalute animæ ſuæ, & omnium illorum, qui ſibi easdem teſtamentario jure conceſſerunt: pro animabus quoque fratrum, & Sororum, ac nepotum omnium utriusque Sexûs propinquorum:

ut Sedulæ quoque orationes dirigantur Domino tam pro illo, quàm pro omnibus, quorum memoria Superius diggeſta eſt. Acta eſt autem hæc traditio inprimis in cella Sancti Gregorii, & ipſe Luitfridus hanc auctoritatem fieri & firmari rogavit, quando propria manu ſuper Altare Sancti Gregorii idem prædium delegavit.

Anno Jncarnationis Domini Milleſimo, centeſimo, decimo quinto indictione octava Sexto Kalend. Junii, in qua die celebrabatur eodem anno aſcenſio Domini, tempore Heinrici Imperatoris quinti ejusdem nomine. Tranſactis poſt hæc viginti diebus & uno, Secundo itidem confirmata eſt eadem delegatio in villa, quæ dicitur Malſa decimo quarto Kalend. Julii in præſentia Domini Brunonis Hirſaugienſis Abbatis, & Trudevvini Prioris de Sancto Gregorio & ceterorum idoneorum teſtium, quos idem ipſe Lutfridus pæne omnes ad hoc ipſum congregavit, quorum nomina ſunt hæc: Reginboto Comes de Mals, in cujus comitatu idem prædium ſitum eſt. Svigerus de Weſingin Hugo de Haidolfesheimb, Wernherus de Remecheim. Goteſcalcus & filii ejus, Adebertus de Achera Bertholdus de Eberſtein, & filius Sororis ejus. Wecil de Zolra. Wecil, & frater ejus Gnanno de Babenvvilare, & alii plures idonei teſtes de eadem villa. Ex quibus prædiis ſingulis annis marca Cellerario perſolvetur, ut in anniverſario ejusdem Lutfridi charitas fratribus impendatur. Habuit etiam prænominatus Dominus Lutfridus uxorem quondam nomine Adelheit, cui etiam prædium dedit & filiis eorum in Oneſvvilare. Pro hoc in concambio dederunt fratres de Sancto Gregorio prædia in duobus Sahſeuheim ſita &c.

Anshelmus de Mals dedit prædium ſuum ex integro Sancto Gregorio quod habuit in eadem villa.

Wernherus de Salleſtetin prædium idem partes montis Wingesberc Sancto Gregorio per manum Domini ſui comitis Hugonis contradidit.

Prædium autem quod habemus in Teddingen ſedecim marcis comparavimus à matrona quadam Giſela nomine, & ejus filiis Adalberto de Scopheim, & Hugone ejus fratre; quæ etiam matrona ipſum prædium per Erchenboldum quemdam nobilem virum Advocatum ſuum de Hachberc Erchenboldo cuidam alio libero de Achera delegavit, qui veniens Sancto Gregorio eandem traditionem donavit.

Quidam ingenuus homo de Witendorf nomine Hartmot ob amorem cœleſtis patriæ dedit Sancto Gregorio prædium ſuum in eadem villa ſitum cum aliis viculis, & ſylva ad illud pertinentibus pro remedio animæ ſuæ, & Patris ſui Gozzoldi, & Matris ſuæ Berthæ, quorum ipſe legitimus ſucceſſor prædicta prædia omni jure proprietatis hæreditavit. Hujus rei teſtes fuerunt Waltherus de Horvva, & Eigilvvart de Dedilingin, & alii multi interfuerunt.

Waltherus Eigilolfus, & Sigefridus de Raggeſingen dederunt Sancto Gregorio hobam unam in Feringin, & aliam in Dedilingin.

Vir quidam nobilis nomine Guntramus igne Divini amoris ſuccenſus prædium ſuum tradidit Sancto Gregorio, quod habebat in Huſen, & Betherane, & in locis ad jacentibus pro remedio animæ ſuæ, & Patris ac Matris, & omnium parentum ſuorum, Specialiter verò Attavæ ſuæ Gebæ, cum omni jure, tota devotione totaque intentione absque omni conditione dedit. Hæc traditio in tempore Lotharii Imperatoris primum facta eſt in Campo juxta Ruſten præſente comite Hugone, & filio ejus Heinrico, & aliis pluribus. Poſtea autem in Monaſterio Sancti Gregorii peracta eſt tertio Non. Octob. cum filio Sororis ſuæ Adalberto ſcilicet ſuo Advocato coram idoneis teſtibus Rodolfo videlicet de Sigemaringen, Erenfrido de Ritenhaldin, Ottone de Raggeſingen, Wielando, Burchardo de Altheim, Marcvvardo de Salleſtetin, Odalrico de Waldaha. Statutum eſt hinc etiam ex conſenſu totius congregationis, ut anniverſarius ejusdem Guntrami cum officio defunctorum celebretur, & in refectorio de molendino ejusdem prædii charitas fratribus impendatur. Sed & memoria Patris ac Matris ejus cum eo ſimul agatur.

Hildeboldus, & uxor ejus Richenza de Wachendorf dederunt ſupra dictum theſaurum id eſt Sedecim marcas pro prædio in Tettingin.

De prædiis, quæ dederunt Domini de Oberencheim.

Notum eſſe volumus omnibus juſtitiam & veritatem amantibus, quod Dominus Meginlaus, Wolprandus, & Herimannus tres fratres de Oberencheim viri nobiles prædium, quod in villa Etiningin hæreditario jure poſſederant pro remedio animæ ſuæ ſuorumque parentum Sancto Gregorio jure perpetuo tradiderunt, & in manus Palatini comitis tunc Advocati noſtri Gotefridi delegaverunt regnante Imperatore Lothario, & loco noſtro tunc temporis Abbate Folmaro præſidente. Rurſus verò Divino inſtin-

inſtinctu commoniti, prædia quæ in Utingen, & Harda, & Otinwilare poſſidemus in manus Advocati noſtri tunc Adalberti de Calvva delegantes Sancto Gregorio firma ſtabilitate tradiderunt. Porro traditio iſta in villa Elinza præſentibus idoneis teſtibus facta eſt. Adalbertus & filius ejus de Steinekke. Marcolfus de Ageleſtewilare, & alii multi. Reputantibus autem nobis quod hæc traditio firmior, & ſtabilior juata legem francorum eſſet, ſi in comitatu noſtro facta eſſet, ipſum Dominum Meginlaum rurſum vocavimus, & ab eis ſupradicta prædia regnante Conrado nondum Imperatore anno Incarnationis Domini Milleſimo, centeſimo, quadrageſimo tertio indictione ſexta decimo tertio Kal. Julii cum mancipiis primum ad Sanctorum reliquias in eccleſia Sancti Gregorii, deinde eodem die coram multis idoneis teſtibus & liberis hominibus in Altheim ſuſcepimus. Hujus igitur traditionis teſtes hi ſunt. Marcolfus de Agaſterwilare, Birthelo de Linſtetin. De Altheim Wielant, Walther, Sigefrid, Ebbo, Wernher, Berthold de Raggeſingen. Walther, Hartmot de Gottelbingen, Hartmann, Heinrich de Salleſtetin, Heinrich Burchart, Marcwart de Nuferon, Adelhart, Walter, Conrad.

Poſt hæc Dominus Herimannus frater ejus in quarto menſe Septemb. decimo Kal. Octobr. ipſo die dedicationis noſtræ eccleſiæ eandem donationem firmavit, mortuo tunc tertio fratre Domino Wolprando. Inſuper & dimidiam hobam in Gotelbingen Sancto dedit Gregorio. Dedit etiam mancipia utriusque Sexùs cum eorum prædiis, quæ poſſederat in Nüferon, & in Ottenwilare. Affuerunt autem teſtes ipſo die Egilollus de Brandekke, Anſelmus de Malſc, Hartmot de Wittendorf, Guntramus de Huſen, de Witelinsſwilare Adelbertus, Berhtolt, Manegolt, Willehart, Hartmann, Adelbertus, & alii plusquam Sexcenti viri liberi & Servi. Affuit etiam Dominus Meginhardus & Sigefridus Archi-Presbiteri cum aliis clericis decem.

Erlewinus præpoſitus, & Bertholdus ejus adjutor fratres Sancti Blaſii, & Gotefridus converſus de Richenbach cum Burchardo de Sulzowa in villis Nallingen convenerunt, & communi conſilio ſtatuerunt, ut Burchardum filium Burchardi de Sulzovva cum ſorore ſua, natisque illius, & uno mancipio, qui de familia Sancti Blaſii erant, Dominis de Richenbach darent, & ab eis Richardum de Totirhuſen cum ſorore ſua Rilinda de Huſingen & natis ejus legitimo concambio acciperent, quod ut ratum fieret, præfatus Burchardus dedit Sancto Blaſio dimidium manſum, quem in villa Ihilinga habuit, idque ex ſententia Domini Abbatis G. ipſius cellæ firmatum eſt.

Quidam vir Nobilis nomine Erlevvinus de Bernech ad converſionem veniens Sancto dedit Gregorio prædium ſuum in villa Neron, quod poſtmodum pretio diſtractum eſt, & prædium in Ninſvvilare comparatum eſt.

Notum facimus univerſis quid huic eccleſiæ noſtræ boni contulerit Dominus Liutfridus Decanus Sancti Pauli in Wormacia caſulam purpuream dedit dalmaticam, & ſubtilem fanonem cum Aurifrigio, tres cappas purpureas, Dorſalia Septem, duo ex his lanea pretioſa, quinque de ſerico cortinam depictam &c. Præterea viginti Sex marcas Sancto dedit Gregorio, quibus comparata ſunt hæc: molendinum in Renichem, manſus unus in Nallingesheim, prædia duo unum in Dagilingem, alterum in Datichingin, de quorum redditibus ordinavit communi conſilio fratrum in commemoratione omnium fidelium defunctorum eo vivente monachis pariter & fratribus charitatem fieri, ſi quid reliquum fuerit ad conſtruendam eccleſiam in honore Sancti Pauli donare conſtituit, ad cujus fundamenta locanda ipſe prius marcum, & dimidiam dederat. Decrevit etiam ut poſt obitum ejus in anniverſario depoſitionis ſuæ ipſa charitas plenitus fratribus impendatur. Statuit ut quidquid ipſa die in cibo vel potu ſuperfuerit pauperibus præbeatur. Statutum eſt in ejus præſentia, & confirmatum ab omni conventu ipſo petente, ut nulla neceſſitate cogente nec penuria ipſæ Sacræ veſtes Sancto ſubrahantur Gregorio.

Quidam liber homo nomine Adelbertus de Heigerloch dedit Sancto Gregorio prædium ſuum, quod habuit in Hurningen & Marpach cum mancipiis & omni jure. Hæc traditio facta eſt in loco qui dicitur Hohenmur in placito, & in præſentia Palatini comitis Hugonis, ipſo docente, & confirmante legitimo jure. Teſtes fuerunt hujus rei omnis pene provincia, præcipuè liberi homines Comes Alivvic de Sulza, Cuno, & Waltherus filius ejus de Shovva, Waltherus de Utinbrucca, Comes Bertholdus de Achelm Conradus de Ammur. Otto de Antringin, Wather de Bebilingin, Gebehart de Raccifingin, Hiltipolt de Yſinbruc Ebirhart de Miringin Berhtolt de Blankinſtein, & alii plures idonei teſtes.

Notum eſſe volumus tam futuris, quàm præſentibus omnibus in unitate fidei manentibus, quòd ingenuus homo nomine Eberhardus de Sasbach cum uxore ſua nomine Eligga, prædium ſuum in eadem villa Saſsbach ſitum, & aliud in Scozzisheim cum mancipiis utriusque Sexûs delegaverunt Deo, & Sancto Gregorio, omnibusque fratribus ibidem Deo ſervientibus, pro remedio animæ ſuæ, parentumque ſuorum. Ex conſenſu autem Prioris tunc temporis ex petitione ejusdem Eberhardi ſtatuit omnis congregatio de ſuis ſervientibus, ut poſt mortem illius nullius Advocati violencia oprimatur. Si

autem aliqui injuſtè præſumere velint contra monaſterium, ex induſtria Prioris, aliorumque loci hujus proviſorum ſine leſione Advocati coheræantur. Uxor autem ejus prædicta Eiligga per manum mariti ſui Eberhardi dedit etiam prædium ſuum Deo, & Sancto Gregorio, quod habuit in Durrcheim, ſcilicet duas hobas &c.

Ego Ropertus gratia Divina Hirſaugienſis Cenobii qualiſcunque Abbas notum eſſe deſidero omnibus Chriſti fidelibus tam ſuturis, quàm præſentibus, & communi, concordique accepto ſratrum noſtrorum conſilio, prædia noſtra, quæ in Endingin, & Forecheim cum mancipiis utriusque ſexûs habuimus, cauſâ majoris utilitatis mutavimus ipſa prædia noſtra in Endingin, & Forchem Wernheru de Ortinberch viro nobili, & ingenuo cum omni jure proprietatis tradentes, ipſius Wernheri prædia, quæ in Alſacia Scherwvilr ſcilicet, & Ebershem, item cum mancipiis utriusque Sexûs hereditario jure poſſedit pro concambio recipientes. Ipſe enim Wernberus de Ortinberch vir militaris, & ingenuus ſua prædia hereditario jure poſſeſſa in manum Bertholdi legati more juſtè, & rationabiliter delegavit, & ut ipſe Dux Berhtoldus perenniter, & legittime cum omni proprietatis jure Hirſaugiæ Sancto Aurelio traderet rogavit, ipſe quoque, ùt dictum eſt quondam noſtra prædia in Endingin & Forchem pro ſuis prædiis tam Beato Gregorio tradit perenni jure, & ut dignum erat, recepit. Inſuper, & quadraginta marcas jam tunc promiſſas poſtmodum perſolvit. Si autem diabolo machinante, quod abſit, ex contentioſa alicujus importunitate mutuatio conſtabilita in controverſiam deveniret, prædia noſtra in Endingin, & Forchbeim in priſtinam proprietatem noſtram jure cedunt, ipſe quoque Wernherus Schervvilr cum Ebersbem recipiet. Hæc ſive traditio, ſive mutatio milleſimo centeſimo ſexageſimo ſeptimo Dominicæ Incarnationis anno in Steinbach ſacta perpetua ſtabilitate, ſtabilique perpetuitate inmutabiliter eſt confirmata coram glorioſis Principibus, & idoneis teſtibus, venerabili videlicet Goteſrido Spirenſis eccleſiæ Epiſcopo. Ducibus Welſone de Raphinsburg, & Berhtoldo de Zeringin, comite Berbtoldo Advocato noſtro, ejusque ſratre Conrado, ipſo Wernhero de Ortenberc, & ejus ſratre Conrado, Richardo de Capelle, Adelberto de Waldegge, Reginhardo de Calevva, Helnhardo & Friderico de Scovvenburg, & Hilteberto, cæterisque quam pluribus idoneis teſtibus &c.

Quidam miles Bertholdus nomine de Ehingen Miniſterialis Welſonis Ducis dedit Sancto Gregorio prædium ſuum in Ramſrideshoffen eo pacto, ut anniverſariua uxoris ſuæ nomine Heilevvic annualiter de eo agatur. Inſuper conſtituit, ut de nummia, qui de eodem prædio dantur, duo ſolidi in cena Domini duodecim pauperibus erogentur. Dedit etiam murenulas aureas quæ pro decem talentis comparatæ ſunt, cum quibus redempta eſt hoba in Remingesheim, pratum ultra ſilvam dedit in Remecheim, & prædium in Ozenhovven. Obtulit etiam nobis cruciculam deauratam plenam reliquiis Sanctorum, quorum nomina continentur in ipſa cruce.

De Dominio & proprietate montium circa Richenbach ad monaſterium pertinentium.

Hæc eſt deſcriptio nigræ ſilvæ eccleſiæ in Richenbach, quæ incipiens in Aigelbach per aſſenſum diſtenditur usque in Sneslef, & per directum usque in Hundesſut, & ab hine usqne in Denubervvalt, & per deſcenſum in Wininmansbach, & ab hinc usque in Menzenahe, & per aſcenſum usque in Pſrundebach, & per deſcenſum ejusdem ripæ usque in murgam, & ab hinc diſtenditur usque in Renmelbach, & ab hinc usque in Sneslef, & ibidem usque in Avenam Ocvvina, & per directum usque in Folcvvibure, & ibidem per deſcenſum usque in Lamprechteſtein, & peraſcenſum usque ad lapidem juxta pontem rote, & ab hinc usque in aſcenſum montis, & per directum ejusdem montis in den Hertvveg & ab hinc usque in Milbach, & ſic diſtenditur usque in Belſenbrun, & ſic per directum usque in cacumen montis, abhinc usque in Winterbrunne, & ab eo loco usque in Murgam.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis Rodolphus Comes Palatinus de Tingen omnibus in Chriſto Fratribus in Richenbach præſentibus, & ſuturis in perpetuum, ad piæ ſalutis ſuæ memoriam collata Dei ſamulis in Richenbach remedia Rodolphus comes Palatinus præſenti paginæ teſtamento præcepit annotari, ut ſubſcriptæ paginæ lectio præſentibus & ſuturis viva ſit recordatio, ad redemptionem prædii noſtri, quod Meuren dicitur, viginti marcas puri argenti contulit.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis Rodolphus Dei gratia Palatinus comes de Tüngen fratribus in Richenbach præſentibus & ſuturis bonæ voluntatis benevolentiam. Cum ſub hujus mundi ſpacio dubio divina ſic præſtante providentia in Richenbach Clauſtrum,

ſtrum, ejusdemque loci prædia undique plurima noſtræ ſubjacerent tuenda potentiæ, Diſciplioæ negligentiam in bonis detrimenta dampnorum intenſione ſtudioſa, ſtuduimus evitare, & ibidem frigente rerum penuria rejecta, opum abundantiam elaboramus inhabitare. Igitur univerſorum fratrum in clauſtro Seniorum, & Juniorum edocti providentia & conſiliis, coocepto ab omnibus commuoi conſenſu hæc ſtatuta perpetuo firmavimus obſervanda, ut Dominus Prior refectiones duas veſpertinas ſ. m. II. veſpera Dominicæ in veſpera II. feriæ uoiverſo conventui monachorum & fratrum adminiſtret in caſeo aut lacte, Celerarius in veſpera III. feriæ, & quartæ refectiunem univerſo conventui adminiſtret. Magiſter Operariua, & Hoſpitalarius in veſpera V. feriæ refectionem univerſo conventui admioiſtreot. Camerarius io veſpera Sabati refectionem uoiverſo adminiſtret conventui. Hæc ſtatuta pro fratrum Chriſti conſolatione piè obſervantibus ſit pax in Domioo JEſu Chriſto, & cum Sanctis & electis Dei iſtis ſtatutis æteroorum præmia, & beatitudinem recipere mereatur, ſub hoc anni termino hæc ſtatuta abſque omoi contradictionis impedimento ſunt adminiſtranda, à feſto ſcilicet Beati Georgii uaque ad feſtum Beati Martini &c.

Anno Dominicæ Incarnationis Milleſimo, ducenteſimo nono, inſpirante Divina gratia Hugo de Wilarc vir illuſtris, & morum honeſtate præclarus, pro remedio animæ ſuæ, & uxoris, & omnium pareotum ſuorum ſumma devocione tradidit Deo & Sancto Gregorio fratribusque in Richenbach degentibus dimidiam partem molendini, quod ſitum eſt in villa, quæ dicitur Altheim, quam proprietario jure poſſederat, ea conditione, ut ex reditibus, qui ex ſupra dicto molendino perſolvuntur uxoris ſuæ Machildis aoniverſarius annuatim celebretur. Statuens etiam inſuper, ut poſt obitum ſui utriusque, ſcilicet ſui & uxoris ſuæ anniverſarius una die agatur, de prænemoratis verò reditibus, quorum ſumma eſt triginta duo ſolidi ſex ſolidi Sacriſtæ attribuendi ſunt, ut certis horis ſcilicet ad publicam miſſam, veſpertinali hora, & ſingulis noctibus ante altare ſanctæ crucis lumen accendatur, ut etiam iſtud pactum ratum, & irrefragabile permaoeat, præſeotia paginæ deſcriptione ſeu adteſtatiooe in poſterum relegamus. Teſtes ſunt hujus donationis Folmarus de Wilarc cognomento Prawa, & Hartmot Liber homo de Bumelbrunnen.

Hæc eſt computatio redituum in Ditzingin, in Wile, & in Huſen, in Ditzingin habemus quinque manſos, de quorum ſingulis annuatim perſolvuntur nobis undecim malteræ avenæ, de eisdem etiam perſolvuntur duæ libræ, & quindecim ſolidi minus quatuor denarii, inſuper Manzo de Emlande duos ſolidoa, Kerzſtalerin vom Emlande - - - duos ſolidos. D. Bonre de quodam agro quatuor ſolidos, & octo pullos in Wille. Albertus de Manſu duodecim ſolidos, qui habet duos fratres, quorum fratrum, duobus decedentibus. ab uno perſolvitur libra ab altero tantundem, à tertio tertia pars ſuorum booorum. Item de quodam manſu octo Malteræ avenæ, in Huſen octo malteræ ſiliginis, & ſeptem avenæ.

In nomine Sanctæ, & individuæ Trinitatis H. Palatious comes de Tuingin, omnibus in Chriſto fratribus in Richenbach præſentibus & futuris in perpetuum ad piæ ſalutis ſuæ memoriam collata Dei ſamulis io Richenbach remedia Rodolſus comes Palatinus præſeutis paginæ teſtamento præcepit annotari, ut ſubſcriptæ paginæ lectio præſentibus & futuris viva ſit recordatio. Ad redemptionem igitur prædii noſtri, quod Niewern dicitur, viginti marcas argenti contulit, id ſtatuens, ut ceoobii noſtri Cellerarius in Anniverſario præſati Comitis Palatini peragendo ad comutatiooem virtualem triginta octo ſolidos ejusdem prædii cenſus annuatim accipiat, tam literatis, quàm illiteratis fratribus equa penſa adminiſtraturus ſomam vini, Forſellum porri triginta caſeos, trecenta ova, piſces quaotum Dei militibus ſufficiat, tria octaria tritici, de quibus modius in arteocreas coquatur. Statuimus etiam eodem die duodecim pauperes de eadem præbenda ſicut fratres refici, in proxima ſecunda feria poſt feſtum Joannis Baptiſtæ fratres pro ſalute vitæ ſuæ officium una concelebrent: poſt obitum verò ſui pro anima ejus Deo ſupplicatur. Vigilias, miſſam in anniverſario die rite decantent.

Notum ſit omnibus ſubſcriptum intuentibus, quòd ego Petrus Miles de Tottingen dedi Sanctis in Reichenbach decem lib. Tug. pro remedio animæ C. militis piæ memoriæ de Nuinegge, & pro ſumma prætaxata ſunt mihi ſeptem malter ſiguli in curia Huſen aſſignata & ejus anniverſalis exinde memoria agatur, & fratribus plena charitas exhibeatur, prato, quod prius collatum erat pro remediis ad me in eosque ſucceſſores ſive heredes libere redeunte.

Hæc ſunt prædia, quæ Cenobio in Richenbach collata ſunt à genere militum de Hiligen. Hugo Senior contulit prædium in Altheim, uode ſolvuuntur duodecim ſolidi

lidi undecimo Kalend. Martii, tunc erit anniverſarius ejus, inde fratres plenam refectionem habere debent, ut celebrem ejus agant memoriam. Uxor ejus Petriſſa octav. Kalend. Maii obiit, & contulit prædium in Durwilare ſeptem ſolidorum, unde fratres debent refectionem habere in anniverſario, ut agant memoriam ejus. Hugo junior filius Hugonis ſenioris contulit molendinum in Altenheim, unde ſolvuntur duodecim ſolidi decimo quinto Kal. Sept. tunc erit ejus anniverſarius, & inde fratres refectionem habere debent, ut ejus agant memoriam. Contulit etiam in Cunehuſen ſolvendos ſex ſolidos unde in æternum lumen accendi debet ante altare Sanctæ Crucis. Uxoris ejus Machildis memoria ſub eodem tempore agi debet, quæ obiit Sept. Kal. Januarii. Marcwardus filius Hugonis Senioris contulit in Biltachingen prædium, unde ſolvuntur decem ſolidi ſexto Idus Auguſti, in die obitus ſuæ uxoris Heilingis, ut ipſius & uxoris ſuæ celebris habeatur memoria, & inde fratres in anniverſario Marcwardi refectionem babere debent. Conradus frater Hugonis Senioris de Hiligen contulit prædium in Mezzingen, unde ſolvuntur octo ſolidi Sept. Kalend. Sept. tunc erit anniverſarius ejus, inde fratres refectionem habere debent, ut ejus celebrem agant memoriam. Hugo filius Conradi contulit prædium in Altheim, unde ſolvuntur ſex ſolidi Primo Kal. April. tunc erit ejus anniverſarius, & inde fratres refectionem habare debent, ut ejus agant memoriam. Si quis prædicta ſolvenda non ſolverit, ſi quis ſoluta ſubtraxerit Anathema ſit in Domino JEſu Chriſto. Monemus quoque fratres Cenobii, ut & ipſi defunctorum in Domino pie agant memoriam, & ſalutem eis devotiſſime à Domino & omnibus Sanctis ejus implorent &c.

Acta ſunt hæc ſub Domino Manegoldo Priore.

Notum ſit omnibus tam præſentibus quam futuris, quod nobilis Comes Berhtoldus de Sulzza pro remedio animæ ſuæ contulit Beato Gregorio, & Remigio pratum, quod dicitur Bernharteſwiſen, ut exinde anniverſarius ejus celebretur.

Soror militis de Thiligin nomine Werndrudis pro remedio animæ ſuæ contulit nohis quædam bona ſua in Argezzingam, de quibus nobis perſolvuntur annuatim octo ſolidi Twingen &c.

Quidam Clericus nomine Heinricus de Mülen ob remedium animæ ſuæ contulit nobis quoddam prædium in Rotfelde, quod annuatim in feſto Martini perſolvit ſeptem ſolidos & centum ova.

Notum ſit omnibus tam præſentibus quam futuris, quod Conradus Palatinus Comes de Tuingen Divinæ miſerationis intuitu contulit Sancto Gregorio in Richenbach annuatim decem malteras ſiliginis, & decem malteras avenæ, in villa quæ dicitur Harde.

Item Nobilis Hilteboldus de Yſenburch contulit eccleſiæ in Richenbach in honorem Sanctorum Gregorii, & Remigii ob remedium animæ ſuæ omnia bona ſua in Scerben, & in Nagelta cum omnibus ſuis attinentibus.

Conradus Miles de Huſen contulit eccleſiæ in Richenbach duo prædia in Utingin, quorum unum annuatim ſolvit ſex malteras ſiliginis, & duo maltera avenæ, & octo pullos, aliud duos ſolidos & duos pullos.

Item Wernherus & Dithericus fratres milites de Ihilingin contulerunt eccleſiæ in Richenbach pro remedio animarum conjugum ſuarum Wilbirgis, & Adile curiam in Argazzingen ſitam, cujus reditus annuatim ſolvuntur octo malter: ador. & octo malter. ſiliginis, & quinque malter. avenæ, & malter. piſæ, & centum ova.

Marcwardus miles de Ihilingin contulit eccleſiæ in Richenbach annuatim quinque malter. ſiliginis & tres ſolidos in Ihilingen.

Item de remedio Conradi militis de Ihilingen empta eſt curia in Horwe Sancto Gregorio juris &c.

Item Agnes de Ihilingin contulit eccleſiæ in Richenbach octo ſolidos annuatim de Ergzingin.

Item

Item Ulricus Miles de Ihilingin contulit Sancto Gregorio in Richenbach curiam in Altheim.

Item Conradus Molendinator de Horwe contulit Sancto Gregorio in Richenhach duas malteras ador. & ſiliginis annuatim in Rechefingin.

Burchardus dictus Nopularius cum conjuge ſua contulerunt eccleſiæ in Richenbach ſeptem ſolidos, & modium Avenæ, & duos pullos annuatim in Linſtetin.

Heinricus Miles in Achara contulit eccleſiæ in Richenbach novem ſolidos argenti, & duos Cappones annuatim in Nopenovve.

Wernherus de Recheſingin contulit Beato Gregorio in Richenbach de locis ſuis jure perpetuo octodecim denarios & ab omni jure quo tenebatur Domino Joanni militi de Betenhuſen ſe abſolvit dando ſibi quatuor libras, & ſic ſecum uxore & heredibus liberum fecit, & tandem Sancto Gregorio & Remigio jure cenſualium hominum libere ſe contradidit.

Quædam matrona Rechilt nomine de Bernoldeshoſen cum marito ſuo Goteſrido villico de Stoufberc, prædium, quod habuerunt in villa, quæ dicitur Visbach per manus Advocati ſui Reginbotonis etiam de Bernoldeshoſen cum omni juſtitia libera donatione delegaverunt Deo omnipotenti & Beato Gregorio pro remediu animarum ſuarum, & omnium parentum ſuorum. Hujus rei teſtes ſunt Adelbertus Miles de Neſcilrit, Rodolfus Miles de Scovveburc.

Adelbertus Miles de Neſcilrit emit nobis partem prædii apud Urleſeim pro quinque ſolidis & duobus talentis in loco ubi antiquitus caſtrum erat conſtructum.

Notum eſſe volumus tam præſentibus, quam futuris, quod habitatores loci hujus multas injurias, & tribulationes paſſi ſunt ab hominibus in vicino eorum commorantibus, maxime ab his qui in vico Dornſtetin, & in villulis ad ipſum locum pertinentibus commorantur. Nam ob quærimoniam illorum Egino de Ura, qui prædium ipſorum, quod vocatur Aha, & pertinet ad Babenberc à Duce Bertholdo in beneficium ſuſcepit, ſepe ingreſſus eſt locum iſtum multis minis, erroribus nos perturbando dicens quod habitatores hujus loci ſilvam ſupradictorum civium inciderent, & pecoribus ſuis prata eorum devaſtarent, & in multis locis prædium eorum injuſte obtinerent. Proviſores verò loci hujus cum conſilio fratrum ad compeſcendam iram comitis, & quærimoniam civium, dederunt ei nunc equos, nunc peccuniam, & in vehendis tabulatis lignis multum illi miniſtrabant, ipſe verò acceptis muneribus lætus abceſſit bona promittebat, ſed fidem non ſervans populum & locum decipiebat; Aliquanto enim interjecto tempore iterum turbulentus & ira comitis rediit interdicens nobis ſilvam & prædium ſæpe dictorum civium, & omnia quæ juſtè ac ritè cum ipſis campſimus, aut ipſi nobis delegati ſunt, irrita fecit. His verò moleſtiis & anguſtiis fatigati adivimus Abbatem, & Advocatum noſtrum Bertholdum hæc omnia eis narrantes. Facto igitur placito inter eos, & die ſtatuto ſibi ad utrumque hoc convenientibus ita definitum eſt, & firma ratione ſtabilitum, ut nos ipſi comiti Eginoni duodecim talenta daremus, eo pacto, ut quidquid à ſupra dictis civibus in ſilva & in pratis mutuationem, emptionem, ſeu delegationem adquireremus, aut ipſi nobis cives pro remediu animarum ſuarum tribuerent, hereditaris jure perpetualiter poſſideremus. Hanc affirmationem ſuſcepit Advocatus noſter manibus ſuis Bertholdus cum fratre ſuo Conrado ab ipſo Comite Eginone & à filio ſuo præſente uxore ſua, & aliis idoneis teſtibus Conrado de Dirbcheim, Bertholdo de Meſſingin, Ger de Ura, Lutfrido de Richt, & aliis multis præſentibus, quorum nomina Deo ſunt cognita &c.

Nos Ludowicus Comes Palatinus de Tüwingen univerſis ac ſingulis præſens ſcriptum intuentibus ſalutem cum notitia ſubſcriptorum. Scire cupimus univerſos præſentem paginam inſpecturos, quòd nos villas noſtras Schwarzenberg & Heſelbach, ad jus & proprietatem noſtram pertinentes cum omnibus ſuis appendiciis, & attinentiis, bonis fundis, aquis, paſcuis, nemoribus, ſeu poſſeſſionibus quibuſcunque, uſque ad extenſionem termini, qui Sneslayffy vulgariter nuncupatur, unacum hominibus in Rothe ad nos & noſtrum dominium pertinentibus, omni jure, quod ad nos, & noſtros progenitores cenſebatur pertinere, purè, legitimè, ac liberaliter in teſtamento noſtro donavimus pro remedio animæ noſtræ, & Progenitorum noſtrorum Monaſterio in Rychenbach; Renunciantes in his omnibus omni juri, actioni, proſecutioni, petitioni, omnique juris beneficio, ſi quid nobis, vel noſtris heredibus contra dictam donationem lege, vel canonicè foret licitum vel conceſſum. Item ſtatuimus, ut in prædicto Monaſterio ſtatuatur ſacerdos, qui cotidie celebret miſſam pro anima Patris noſtri, & Othonis fratris noſtri, & poſt obitum noſtrum pro ſalute ani-

mæ noſtræ ſpeciali. Teſtes, qui huic facto interfuerunt, ſunt iſti. Fridericus miles de Illingen dictus Muler, Br. miles dictus Salzſag, Dominus Br. Camerarius de Utingen, Converſus frater Craſto de Bebenhuſſen, Bertholdus Schultetus de Horwe, H. villicus C. dictus Gemach, Magiſter Conradus Medicus, dictus in der Staige, dictus Vrille de Rotenburg, & quam plures alii fide digni. Et ut hoc factum à nobis vel noſtris heredibus in futuro non valeat impediri, hanc paginam pro nobis, & noſtris heredibus noſtri ſigilli munimine duximus roborandam. Datum & actum in Horvve Anno Domini MCCLXXXIX. quarta feria proxima ante feſtum Beatæ Margrettæ.

Nos Ludevvicus Comes Palatinus de Tüvvingen unacum Matertera noſtra Elizabet dicta de Eberſtatin notum eſſe volumus univerſis & ſingulis preſens ſcriptum intuentibus, quod honorabilis in Chriſto C. Prior & Conventus Monaſterii in Rychenbach Conſtantienſis Dyöceſeos jurisdictionem villæ Iliſperch ad valorem redditium annuatim trium librarum cum XIV. ſolidis Tuvvingenſis monetæ à Conrado dicto Burger XXXX. ſeptem libris ejusdem monetæ juſto ejusdem jurisdictionis pretio comparavit, quam quidem pecuniam dictus C. confitetur ſe preſentibus publice recepiſſe, ac in uſus ſuos convertiſſe. Nos quoque Comes prædictus unacum dicta Elizabet matertera noſtra dictam venditionem ratam & gratam habentes, ipſam quoque noſtri conſenſus munimine confirmamus; Jus etiam, ſi quod nobis in jurisdictione dictæ villæ competiit vel competere potuit, tam in proprietate, quam in aliis quibuſcunque videlicet, aquis, paſcuis, ſilvis, ſeu nemoribus, ac aliis omnibus juribus, quæ progenitores noſtri in nos jure hereditario deduxerunt, Sancto Gregorio & Sancto Remigio Patronis Cenobii in Rychenbach in animarum noſtrarum remedium donavimus, & confitemur nos preſentibus publice donaviſſe, ipſa Domino Deo dedicando; Renunciantes in his omni juri, actioni, petitioni, proſecutioni, omnique juri Canonico & Civili, ſi quod nobis contra dictum Cenobium Rychenbach competere videretur. Teſtes hujus rei ſunt Hugo Notarius noſter dictus de Baltringen, Diemo de Stainhil, Dyemo dictus Checheller, Eberhardus de Buttelbrunne, Wernherus dictus Spezhinger, ac alii quam plures fide digni. In horum omnium firmum robur & teſtimonium indubitatum, Nos Comes prædictus unacum dicta Matertera noſtra ſigilla noſtra duximus appendenda. Datum apud Horwe Anno Domini MCCLXXXIX. proxima feria ſecunda poſt Epiphaniam Domini

Venerabili Domino ſuo Dei gratia Babenbergenſi Epiſcopo Burchardus eadem gratia Comes de Hochemberch fidelis ſuus ſalutem cum fidelitatis debite famulatu. Scire veſtram Dominationem, & alios preſentis paginæ inſpectores cupimus, quod Hilteboldus nobilis vir de Yſinburch pia ductus intentione omnia bona, que apud villam Schermenbach, aut in circumjacentibus vicinis in nigra ſilva villis ſeu oppidio ullo titulo nunc habet aut poſſidet, ſeu in poſterum habiturus, ſeu poſſeſſurus erit, cum omnibus ſuis appendiciis Monaſterio de Rychenbach Conſtantienſis Dyoceſis conceſſit legitimè ſeu donavit: Ita videlicet, ut ſi ſine filio herede ipſum decedere contigerit, dicta bona ad dictum Monaſterium pleno jure perpetuò debeant pertinere V. ſolidos uſualis monetæ deprædictis bonis ſingulis annis quamdiu vixerit, In ſignum prædictæ donationis dicto Monaſterio ſolvere promittendo. Cui donationi, ſeu conceſſioni nos aſſenſum noſtrum ſuper hoc requiſitum, quia dictus nobilis aliqua ex bonis prædictis à nobis in feudum obtinet, favore Religioſorum dicti Monaſterii, & divini nominis intuitu duximus adhibendum, omne jus, quod nobis ſuper prefatis bonis poſſet competere, in prædictum Monaſterium donationis titulo transferentes. Verum quia aliquantulum de bonis ipſis ad egregie matris Eccleſiæ Babenbergenſis proprietatem pertinere dinoſcitur, à qua nos eadem bona cum multis aliis habere jure feudi recognoſcimus, veſtram, ut tam factum prædicti nobilis, quam noſtrum circa prædicta bona generet commoda pleniora Monaſterio prædicto, rogamus dominationem, quatenus & vos dictis donationibus benignum impertientes aſſenſum, jus proprietatis ſepedictorum bonorum, maxime cum non magni, ſed vilis pretii bona eadem eſtimentur, dicto Monaſterio concedatis. Datum Rotemburch Anno Domini MCCXLIX. XIIII. Kal. Auguſti.

Univerſis Chriſti fidelibus præſentem paginam inſpecturis Wolmarus Comes de Veringen, ſuique filii vitam beatam eternaliter poſſidere. Quoniam, ut ait Apoſtolus, omnes aſtabimus ante tribunal Chriſti redditurí de factis propriis rationem, ſed in reddenda ratione ut nobis multiplicaremus interceſſores tempore opportuno, hoc eſt in die judicii ut facilius peccaminum noſtrorum veniam conſequeremur, nos nobis amicos facientes de Mamona iniquitatis, videlicet cum deficeremus, ut eorum orationibus adjuti recipiamur in tabernacula Beatorum, nos quoque ad petitionem Hiltiboldi de Yſinburch viri nobilis, fedum, quo à nobis fuit infedatus in villa Schermbach, & in Ripa, quæ dicitur Nagilti, triginta ſolidis in redditibus, ut putamus, vel ſi paulo plus numerum excedit, viris Religioſis de Rychenbach contulimus in noſtrarum remedia animarum. Sed quia facta preſentia mundo labente ſubito labuntur, ut memoria noſtrarum animarum eternaliter habeatur, commendavimus ſcripto, facientes preſens teſtamentum

mentum ſuper rebus omnibus ſuperius memoratis. In argumentum autem veritatis preſentem paginam ſigilli noſtri munimine roboravimus. Teſtes B. Comes de Hochenberch, C. de Eberſtain, B. Abbas de Albirſpach, F. Schultiman. Datum Haigerloch Anno MCCLII. Indictione XIIII.

Omnibus Chriſti fidelibus tam preſentibus, quam futuris preſens ſcriptum inſpecturis Wilhelmus Dei gratia Comes de Tuwingen hujus vite ſtatum felicem, gaudia ſalutis eterne. Cum ſuffragente preconio fidelicem, preſertim eorum, qui à primo & abeunte flore etatis ſue in ſortem Dominicam aſſumpti, & ampliori effectu in Domino militare dinoſcuntur, paupertatis onus efficaciter ſit relevandum; Noverit univerſalis veſtra dilectio, quod ego cum conſenſu filiorum meorum jus proprietatis vinee ſite in Gemergheim, quam precio ſibi comparaverunt Prior & Conventus in Rychenbach, à nobilibus videlicet Alberto & Volmaro fratribus de Waldech, qui jam prefatam vineam per me jure ſedali poſſiderant, ipſis liberè & abſolutè in honorem Sanctorum Gregorii & Remigii contuli, predicti verò nobiles in cambium & commutationem alterius vinee ſue proprietatem in Bünigheim pro mutuo mihi aſſignaverunt. Ne ergo proceſſu temporis hec geſta aliquatinus in dubium deduci valeant, ſed firma & in ſuo robore ſecura permaneant, preſentem paginam ſigilli noſtri munimine dignum duximus eſſe roborandam. Acta ſunt hec Anno Domini MCCLII. Datum apud Böblingen Dominica Invocavit. Interfuerunt ſiquidem huic donationi viri honorati, Decanus in Böblingen, Waltherus Plebanus de Dagersheim, Wolframus miles de Hohenneckg, Hainricus miles de Ondingen, miles dictus Harder, Cunradus miles de Endingen.

Venerabili in Chriſto Patri ac Domino Epyſcopo Conſtancienſi, Decano majoris Eccleſie, totique Capitulo ibidem Hainricus & Wilhelmus Fratres & Comites de Eberſtain quicquid poſſunt obſequii, & honoris. Cum Eccleſia inferior Nagolt Conſtancienſis Dioceſis ad preſens vocaverit ex morte Domini Hugonis quondam Rectoris ejuſdem, de qua jus Patronatus ad nos pertinere dinoſcitur, & quia paupertatem & inopiam Religioſorum Virorum Prioris & Conventus in Rychenbach Ordinis Sancti Benedicti diligenter aſpeximus & conſideravimus, veſtra noverit diſcretio, quod jus Patronatus prefate Eccleſie cum omni proprietate & attinentia predictis Conventualibus in Rychembach viva voce & irrevocabili tradidimus, & donavimus donatione perpetua, in ſalutem & remedium animarum noſtrarum, ac progenitorum noſtrorum. Cum autem predicta Eccleſia minimi valoris ſit, rogantes & petentes humiliter & devote, quatinus predictis viris Religioſis eandem Eccleſiam ad menſam eorum incorporare velitis. In cujus donationis evidentiam & robur ſigilla noſtra propria preſentibus ſunt appenſa. Datum & actum ſub Anno Domini MCCCL. proximo Sabbato poſt nativitatem Beate Virginis.

SUPPLEMENTUM
BRUSCHIANUM

SIVE

CENTURIA SECUNDA

MONASTERIORUM
GERMANIÆ

QUAM

EX

CASPARIS BRUSHII MANUSCRIPTO

EDIDIT

DANIEL DE NESSEL, J. C. Sac. Cæſ. Maj. Conſiliarius
& Bibliothecarius Aulicus.

PRÆ-

Digitized by Google

PRÆFATIO

Non ita diu eſt, ex quo nonnulli Religioſiſſimi, & Antiquitatis Eccleſiaſticæ Germanicæ ſtudioſiſſimi Abbates ac Prælati, cum ſuis Patribus, *Auguſtiſſimam Bibliothecam Cæſaream* viſitârunt, accuratiúſque plurimis rariſſimis & antiquiſſimis Codicibus manuſcriptis in eâ perluſtratis, fortuitò etiam in Centuriam ſecundam Monaſteriorum ac Epiſcopatuum Germaniæ *Gaſparis Bruſchij* manu exaratam, ac ſingulari labore ab ipſo collectam inciderunt, cúmque unus eorum diceret, nuper curavi illam pro uſibus mei Monaſterii coëmi: Ego verò probiùs inſtructus, humaniſſimè reſpondi, Reverendiſſime Præſul, liber hic, quem manu teris, vendi certè in nullâ Officinâ librariâ poterit, quippe nunquam typis excuſus. A me igitur edoctus licentiam rogavit, pervolvendi aliquantulùm & excutiendi attentiùs memoratum Codicem, quô benevolè conceſſô, ob præſtantiam libri, ob rariſſima documenta ibidem reperta, ſingulari perfuſus eſt gaudiô, méque cum ſuis inſtantiſſimè rogavit, nè defraudarem tàm inſigni librô manuſcriptô orbem literarium, ſed ad uſus publicos, & majorem Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cognitionem ex tenebris potiùs eruerem, publicæque luci ac utilitati communicarem. Ipſemet ſingulari Zelô, quô Rempublicam literariam augere, & Celeberrimæ *Bibliothecæ Cæſareæ Vindobonenſis*, cujus *Præfecturam* gero, famam promovere totus allaboro, ſine ulla difficultate perſuaderi me paſſus ſum, & promtiſſimè illâ induſtriâ defungi animum induxi. Quos conatus meos ita feliciter promovi, ut huic operi jam, ut vides, ultima manus impreſſoria impoſita, & deſiderio Eruditorum ſatisfactum ſit. Reperies in hoc *inedito*, *prælo tamen digniſſimo Chronico* (teſte Illuſtri Viro, Domino *Lambecio*, Anteceſſore, meo, Lib. VIII. ſuorum *de Auguſtiſſimâ Bibliothecâ Cæſareâ Vindobonenſi Commentariorum* pag. 80.) multorum tàm in *Auſtria*, quàm in *Bavariâ* Epiſcopatuum & Monaſteriorum Fundationes, Annales, Res præclarè geſtas, Donationes, Succeſſiones, & egregia ad *Hiſtoriam Sacram* pertinentia memorabilia & alibi, ne in Archivis quidem, reperienda documenta. Huic Tractatui Superpondii loco, DEO volente, publicæ notitiæ & Rei literariæ uſibus brevi communicabo ingens *Corpus Hiſtoricum Publicarum Pacificationum, Confœderationum Ligarum, Tranſactionum, Tabularum fœderis, Inſtrumentorum Pacis*, à tribus Sæculis per totum Terrarum orbem ſancitorum concluſorúmque: Nec non *Syntagma Collectitium Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, Germanicæ, Auſtriacæ, Hiſpanicæ, Hungaricæ, Bohemicæ, Polonicæ, Sinenſis, Rei Monetariæ*, ex antiquiſſimis rariſſimiſque Autographis Codicibus Manuſcriptis, ex *Auguſtiſſimo Gazophylacio Cæſareo Librario* deſumptum, *hactenus ineditum*, & à me indefeſſâ diligentiâ, inter perpetuas lucubrationes, quantùm ab ordinariis & aulicis occupationibus mihi reſpirandi facultas indulta eſt, congeſtum, & in formam multorum Voluminum, ratione multitudinis materiarum concinnè diſpoſitum. Hæc brevibus præfari volui. Tu interea, Benevole Lector, ex voto vale, & ſi mereor, fave.

Dabam Vindobonæ, in Muſéo meo,
d. IX. Apr. A. C. M. DC. XCII.

SUPPLEMENTUM
BRUSCHIANUM
Sive
CENTURIA SECUNDA
Monaſteriorum & Abbatiarum Germaniæ præcipuarum ac maximè illuſtrium, hactenùs inedita.

CElla B. *Virginis in Schoſſlocenſi* nemore, ad quartam milliaris partem à Danubio, duobus milliaribus infra *Ratisbonam Bavariæ Metropolim*, ſub aduſti montis (quem vulgo Brennberg vocant) præclara ac perveteri arce ſita: Cœnobiolum *Benedictinæ* profeſſionis humile & exiguum, ſed & ab omni parte lacerum: Fundatum legitur à *Godefrido* quodam, Straubingenſis Piſtoris cujusdam filio converſo, ac Profeſſo Superioris Altachii, qui legitur ex hac mortali vita deceſſiſſe anno Domini 1354. ſepeliturque in hac ipſa ſua Baſilica à ſe conſtructa, ſub ara maxima. Fuit initio *Prioratus* tantum, ſed facta eſt *Abbatia* anno 1430. Præfuerunt huic loco Abbates hi ſequentes ad noſtra usque tempora.

1. CONRADUS ex Richenbacenſi Abbatia (quæ ab hoc Monaſteriolo duobus abeſt milliaribus) aſſumptus: præficitur huic loco, anno 1430. præfuit primus Abbas 22. annis. Obiit anno ſalutis Chriſtianæ 1452.

2. CASPAR ANDOMARUS è S. Emerani Ratisbonenſi cœnobio excitus, ſuccedit *Conrado*. Præfuit annis 30. Obiit anno Domini 1482.

3. THOMAS ex Richenbachio evocatus, & Abbas hujus loci deſignatus, præfuit annis 20. laudabiliter. Impetravit in Curia Romana pro Se & Succeſſoribus ſuis *Infulam*. Primus itaque hujus Monaſterii Abbas infulatus. Reſignavit anno 1502. Obiit anno 1506. ſepelitur propè Anteceſſores ſuos in choro.

4. JACOBUS Bremſius ex Richenbachenſi cœnobio poſtulatus non diu hîc præfuit. Evocatus eſt enim ad Biburgenſem Abbatiam gubernandam, ubi poſt pauculos annos eſt exauthoratus. Obiit tandem anno 1517. in Riechenbach ubi etiam humatus eſt.

5. CYRIACUS Brucknerus ex Bruck, Palatinorum Marcâ quadam natus Richenbachenſis Cœnobita, fit hujus loci Abbas anno 1505. præfuit annis 14. Vir doctus, mediocris Verſificator, Organicen, Muſicus & Componiſta inſignis. Deceſſit ex hoc mortali ſæculo Dominica poſt Michaëlis feſtum anno 1519. quo Imp. *Maximilianus* obiit.

6. BENEDICTUS Mœlzel ex Mallerſtorpho (quod ejusdem profeſſionis cœnobium eſt in Thongavia 4. milliaribus à Ratisbona ſitum) excitus, ſucceſſit *Cyriaco*, præfuit annis 17. Obiit ano Chriſti 1536.

7. VITUS Piſtorius de Villabach oriundus, Vir mediocris capacitatis & ingenii, ſubrogatur *Benedicto*: præfuit annis quinque. Reſignavit anno Domini 1541. Epiſcopo Ratisbonenſi. Rediit Richenbachium unde aſſumptus fuerat, ubi naturæ debitum exſolvit tandem, & terræ parenti eſt redditus. Poſt ejus reſignationem cœnobiolum *Adminiſtratoribus ſæcularibus*, ſua tantùm quærentibus, commendatum eſt, quorum incuriâ & negligentiâ prorſus collapſum eſt. Habent ibi reconditoria & ſepulchra ſua nobiles viri à Prennberg, à Raym, à Nuſsdorph de Muer, & alii quos vulgò *Anheros* vocant. Aliud de hoc loco invenitur nihil.

SUperius *Altachium*, *vulgo* Obern Altach, ad inferioris (quod quinque abeſt milliaribus) differentiam, à querceto perveteri ac vicino luco ſic dictum. Monaſterium *Benedictinæ* profeſſionis ampliſſimum, ad unum milliare Germanicum infra *Straubingam* nobilem Bava-

Bavariæ civitatem, loco peramœno ſitum: Cœpit eodem ferè tempore quo *Altachium inferius*, ſed ex cujus munificentia, ipſis Cœnobitis ignotum eſt. Ego in veterib. ſcriptis legi utrumque Altachium ab *Udilone* Bavarorum Duce conditum & erectum eſſe. Etſi *Ipenheimenſis* Abbas à *S. Pirmynio* Moldenſi Epiſcopo conditum affirmet, vetuſtiſſimum autem eſſe, & æque vetus ac Altachium inferius inde colligi facilè poteſt, quòd *Arioniſtus* ſuperioris Altachii Abbas interſuit *Synodo Dengelfinienſi* anni 768. Fundatum legitur anno Chriſti 604. *à Comitibus de Pogen* quorum illic in media Eccleſia honorificus cernitur tumulus cum tali Epigraphe.

Fridericus Comes in Pogen, reformator noſtri Monaſterii. Aſquinus Comes in Pogen, qui dedit nobis Pogen & Ayterhoven. Eſt is inſignis Pagus cum Parochia ad Danubium in eadem vicinia ſitus.

Inchoatum eſt Cœnobium ſub *Papa Honorio*, qui in ſuam tutelam accepit Abbatem & Cœnobium, unde ſingulis annis aureus Romam numerandus eſt, ut eſt in hoc veteri diſticho illic in feneſtra reperto.

Aureus ut ſanè deinceps huic detur honori
Sedi Romanæ locus hic debetur Honori.

Catalogus hujus loci Abbatum talis à me illicò congeſtus eſt, in quo labore juvit me honeſtus ac egregiè doctus juvenis *Jacobus Langius*, patrià Norimbergenſis, Epiſcopi Ratisbonenſis - - - - qui caſu eodem die ibi Epiſcopi ſui negotia acturus, humaniter mecum converſatus eſt.

1. EGINO primus Abbas eligitur anno Chriſti 1104. Obiit mox anno ſequenti.
2. ERNESTUS ſucceſſit *Eginoni*, præfuit annis 32. anno 1137.
3. RUCHARDUS eligitur anno 1138. præfuit annis 16. anno 1154.
4. GOTBOLDUS ſubrogatur *Ruchardo*: ſedet ad clavum annis quinque, obiit anno 1159.
5. THEODORICUS conſtituitur anno 1159. Obiit eodem anno.
6. GERARDUS ſubſtituitur anno eodem. Præfuit annis 26. Obiit anno Domini 1185.
7. WOLFRAMUS ſucceſſit *Gerardo*, præfuit annis 11. Obiit anno 1196.
8. LEUDGERUS Abbas, cujus tale extat diſtichon in feneſtra quadam de victoria *Othonis* Imperatoris.

Ungaricæ gentis Auguſta non redientis.
Per belli ſortem Cæſar quatit Otto cohortem.

Obiit Abbas iſte anno 1215.

9. HENRICUS eligitur anno 1215. præfuit annis ſex, deceſſit anno 1221.
10. CONRADUS ſucceſſit *Henrico*, præſedit annis 24. anno Domini 1245. Sub cujus gubernatione obiit anno Domini 1242. *Albertus ultimus Comes de Pogen*, qui ſepelitur in vicino Monaſterio Winetbergenſi. Is magnam S. Crucis portionem à terra ſancta afferens, eandem huic Cœnobio in amoris ſui teſtimonium dono dedit.
11. ULRICUS conſtituitur Abbas anno 1245. præfuit per unius Trieteridis ſpacium. Obiit anno 1248.
12. HAYMO ſucceſſit eodem anno quo rebus humanis exemptus eſt anteceſſor, præfuit per triennium: Deſiit eſſe inter vivos anno ſalutis 1251.
13. BURCARDUS ſubrogatur *Haymoni*. Sedit annis novem: obiit anno 1260.
14. POPPO ſucceſſit *Burcardo*. Præfuit annis 22. Accerſitur ad gubernandam inferioris Altachii Abbatiam, præfuit ibi annis 6. & menſib. totidem. Obiit anno 1288. Fecit fieri feneſtram ingenioſè, pedem in ambitu hodiè adhuc conſpiciendum & integrum, cui talis Epigraphe.

Condemnant ſancti, datur inferno cruciante.
Arnulphus male, Dux pia qui loca præſit iniquè.

Et ad imaginem *S. Petri* principalis patroni tale addi fecit Epigramma in honorem fundatoris:

Tali ſtructura Petre te Fridericus honorat.
Seque Dei dura ſententia, ne premat, orat.

Et in imaginem ſanctam *Afræ* & *Udalrici* tale edidit heroicum.

Ducit Udalricum ſupra campum prope lycinum.
De duce gente ferâ, viſum monſtrans Afra vera.

Et de *Aſquini* Comitis Pogenſis donatione tale ſuperaddidit memorabile diſtichon:

Hanc intrare ſinas, dedit Eccleſias tibi binas
Aſquino, Petre, Comes, valeas ut in æthere ſoſpes.

15. CONRADUS ſecundus eligitur anno ſalutis 1282. præfuit annis 15. Obiit anno 1297. Sepelitur in choro prope tumulum *Nicolai* Epiſcopi Ratisbonenſis ante aram maximam. Sub ejus gubernatione obiit Nicolaus Epiſcopus Ratisbonenſis, qui in hoc

Cœnobio ante aram Chori maximam terræ, parenti omnium mortalium, redditus eſt, cum tali Epigraphe Encomiaſticâ.

Poſt M poſt tria C cum X bina fuêre,
Iſta tegit foſſa Nicolai Præſulis oſſa.
Imbripolis cœli quem rex Chriſtus beet, ædis.
Temporibus cujus in pace Diœceſis hujus
Gaudebat Clerus, cultor Domini quia verus
Omne bonum nactus, ſtetit: omnibus omnia factus,
Prudenti more ſub regni ſedis amore:
Nunc Virgo mater, Petrus ſacer impetret ipſi
Ante Deum, quò ſalvet eum pia Paſſio Chriſti.

16. CONRADUS tertius eligitur anno 1297. præfuit annis 14. Obiit anno 1311.

17. HENRICUS *Conrado* reſignante ſucceſſit. Sedit ad clavum annis quinque, & reſignat anno ſalutis 1316. Sub ejus gubernatione obiit anno 1311. ſexta Calend. Decembris, *Adalbertus* quidam celebris Cœnobita Altacenſis, qui ſanctus habetur, natione ſuevus: prope aram maximam ſub teſtudine honorificè humatus, cum tali virtutum ſuarum Elogio.

Hic jacet in tumba vir ſimplex utque columba
Inſuper & rectus, virtutibus undique tectus,
Frater Adalbertus ſignorum flore refertus:
In vita multis membris in pace ſepultus.
Sed fœlix anima ſcandebat cœlica regna:
Mox ut migravit, Deus hunc ſanctis ſociavit.
Utque probat numerus ſignorum non modò parvus.
Quæ fiunt per eum, ſanctum teſtantur & ipſum.
Debilis, infirmus quia corpore parte gravatus
Adquem ſi properat, recipit mox quod piè ſperat.
Quapropter dignum credo fore canoniſandum.
Quem Deus in multis voluit clareſcere ſignis.
Quis non tam magnum credat patrem venerandum?
Unde pater ſancte ſpem magnam promimus in te
Nobis placatum facias de Virgine natum.
Fac nos ſentire, quod te gaudemus habere
Patrem valdè pium, mellis dulcedine plenum.
Ergo pater fratrum reminiſcere quæſo tuorum
Mitis Adalberte, creſcant hic proſpera per te:
Gloria tu noſtra, per te ſcandemus ad aſtra.
Sis memor oro mei, cujus locus hic requiei,
Vox eſt ſcriptoris, rogitans hoc omnibus horis.

18. HENRICUS tertius eligitur in Abbatem anno 1316. præfuit annis 14. Obiit anno ſalutis per Chriſtum filium Dei reparatæ 1330. Sub hoc obiit & ſepultus eſt Epiſcopus *Nicolaus* de quo ſupra.

19. UDALRICUS ſecundus ſucceſſit decedenti ex hac vita *Henrico*. Præſedit Abbatiæ huic annis 8. Emigravit ex hoc ſæculo mortali, anno gratiæ 1338.

20. WOLFGANGUS ſubrogatur *Udalrico*, ſedit annis quinque obiit anno 1343.

21. FRIDERICUS *Wolfgango* ſubſtitutus, præfuit annis 15. Obiit anno Chriſti 1358.

22. LAUDWINUS eligitur anno quo anteceſſor vitæ defunctus eſt, ſedit ad gubernaculum Eccleſiæ Abtacenſis annis 4. Deſiit eſſe inter vivos hujus mortalis vitæ anno 1362.

23. RUGERUS ſucceſſit *Laudwino*, puæfuit per unius ſaltem anni ſpatium, & exauthoratur ac moritur anno Chriſtianorum 1363. Hunc mox ſubſecutus eſt.

24. EBERWINUS, qui ſedit ad gubernaculum annis 17. Exceſſit è vivis anno 1380. Sepelitur in media Eccleſia poſt tumulum fundatorum propè *Raphaëlem* Abbatem.

25. PETRUS URSENBEGGIUS ſucceſſit *Eberwino*, præfuit annis 23. deceſſit anno 1403. ſecunda Calend. Maji: ſepelitur ante aram ſanctæ Crucis in ſiniſtra templi abſide.

26. GALLUS Abbas deſignatus præfuit per biennium, obiit anno 1405. ſepelitur in *S. Adalberti* tumulo.

27. ALBERTUS *Gallo* ſubſtitultur, ſedit ad clavum Abbatiæ annis 16. Obiit anno 1421.

28. JOANNES Vogelius ſucceſſit *Alberto*, præfuit duobus annis, obiit 1423. Fecit adornari monumentum marmoreum fundatorum, poſt quorum tumulum ipſe etiam ſitus requieſcit.

29. JACOBUS præfuit poſt obitum *Joannis* annis 15. primus hujus loci *Abbas infulatus*, qui dignitatem geſtandæ mitræ & aliorum Pontificalium ornamentorum pro ſe

&

& ſucceſſoribus impetravit. Is vitæ mortali valedixit anno 1438. Sepelitur in ſacello beatæ Virginis à ſe conſtructo cum tali Epitaphio.

Eccleſiam rexit Jacobus quem petra texit,
De Regenſpurgk ortus, cæli pateat ſibi portus.

30. JOANNES ſecundus patria *Deckendorffenſis* conſtituitur hujus loci Abbas anno 1438. præfuit laudabiliter annis 25. Condidit *majus Refectorium* anno 1447. in quo Abbatum ſpecies effigiatæ ſunt. Obiit anno 1463. Sepelitur in ſacello B. Virginis cum tali Epitaphio.

Abbas Joannes, Chriſtus regnum tibi pandet
De Deckendorff natus cum juſtis vive beatus.

31. BENEDICTUS ſucceſſit *Joanni*, natione Bohemus, ſedit ad gubernandum annis 18. Fecit teſtudine concamerari templum B. Virginis in monte Pogenſi anno Chriſti 1475. Deceſſit ex hac vita anno 1481. Sepelitur in mediâ Eccleſiâ poſt tumulum fundatorum cum tali diſticho:

Bojemus dictus jacet hic Abbas Benedictus
Orans devotè dici requieſcat in pace.

32. JOANNES Irrelbegius ſubrogatur *Benedicto*, præfuit per annum ſaltem unum, & obiit anno ſalutis 1482.

33. RAPHAEL Neubegk multâ religione præpollens Abbas eligitur: Sedit per unum duntaxat annum conſtruens ſacellum *S. Alexii* in monte Pogenſi. Obiit Idibus Novembris Anno 1483. Sepelitur propè Abbatem Benedictum.

34. ANDREAS Benczkover eligitur in Abbatem, ſed non admittitur, nec confirmatur à Papa. Obiit anno 1484.

35. CHRISTIANUS è S. Quirini Tegerino Cœnobio accitus, ſubrogatur *Andreæ* anno Domini 1484. præſedit annis 18. Fecit fontem ambitûs ex metallo pretioſum anno ſalutis Chriſtianæ 1501. deceſſit anno ſequenti. Sepelitur in choro propè pulpitum cum duobus Succeſſoribus.

36. GEORGIUS Diensbier, vir ſapiens ac providus, Principumque Bavariæ Conſiliarius laudabilis, ſucceſſit *Chriſtiano* anno 1502. ſedit annis 17. Obiit anno 1519.

37. GEORGIUS Berckhamer ex Gelterſingen pago propè Straubingen ſito natus, præfuit huic Abbatiæ duobus annis. Obiit anno 1521.

38. GREGORIUS Agricola ex Hirſchau oppido Palatinatûs ſuperioris natus, præſedit annis 6. Obiit anno 1527. Sepelitur in ſacello B. Virginis.

39. BERNHARDUS Mayr ex Dölcz Bavarico oppidulo natus, vir religioſus & devotus, ſed parùm humanus, ſucceſſit *Gregorio*, ſedit annis 14. Obiit anno 1541. 19. Junii ſepelitur ante chorum ad ſiniſtrum parietem propè aram S. Crucis.

40. ANDREAS Wildius ex Schinchingo villa Thungaviæ (quæ *Baronum à Stauff* eſt) natus eligitur, præfuit 9. annis, & miris technis circumventus reſignavit anno 1550. Vivit adhuc hoc currente anno 1552. Altachii, tenui penſione contentus.

41. SEBASTIANUS Hoffmannus, patriâ Sulzbacenſis, è S. Quirini Tegerino Cœnobio advenit, & Abbas factus eſt talis ferè, qualem Eraſmus in dialogo *Abbatis* eruditè celebravit: præſidet hoc adhuc currente anno 1552. Confirmatur à *Georgio Marſchallo de Bappenheim* Ratisbonenſis Eccleſiæ humaniſſimo Epiſcopo. Repperit Monaſterium eleganter quidem conſtructum & munitum, ſed 13. millium aureorum ære alieno gravatum.

WINNBURGUM latinè Sclavonum mons, quod Sclavi quidam ibi primum Oratorium conſtruxerint: etſi aliqui à ventis (qui mirâ intemperie illic flare plerumque ſolent) dictum eſſe velint: *Præmonſtratenſis* inſtituti celebre, illuſtre ac perelegans apud Bavaros Monaſterium, in amœniſſimo colle ad dimidium milliare Germanicum à Monte verſus montana Bohemiæ, ad Mülbachium rivum (qui propè Pogenium Danubio confluit) ſitum. Anno Domini 1424. cœpit. Tum enim duo Sclavi in hanc heremum venientes, defugientes mundum & ſervire volentes Deo in ea ſolitudine. De hac origine, „ & loco etiam tale adhuc habetur in eo Cœnobio ſcriptum. Notum ſit omnibus fide„libus tam futuris, quàm præſentibus, qualiter ego Winith nomine Eccleſiam conſtruxi „in loco, qui nomen trahit à me ipſo: adveni enim de Saxonia in prædictum locum, „primus incola illius loci: & ob hoc (ut prædixi) nomen traxit è me, ſcilicet Winith„bergæ. Dormivi namque in ſupradicto loco, & in ſomnis vidi aquilam volantem, & „ex impetu ſui volatûs concuſſa eſt terra, & pervenit usque ad me, & tetigit me pennis „ſuis, dicens ad me. Vade contra flumen magnum, & obvios habebis viatores, & in„ter illos ſciſcitaberis quis vocetur *Winith*? hic habebit nomen tuum, & Cooperator „ tuus erit. Feci ut juſſit, & opere completa eſt viſio. Primum igitur interrogavi eum,

„ quâ patriâ, quâ terrâ, vel quâ gente advenisſet: & reſpondit dicens, ſe veniſſe de Saxonia cum exercitu Ludovici Regis. adjungens quòd deduxiſſent eum Hunni. Et progrediens interrogando dixi quæ eſt mater tua in illis partibus? vel quis frater tuus? & reſpondit. Mater mea vocabatur Sophia: & corruens in collum ejus amplexatus ſum eum præ gaudio lacrymans, qui ſcivi eum, ex vera narratione Matris meæ, meum eſſe fratrem. Quia ergo poſt illum natus ſum, traxi idem nomen, quia vi ablatus erat, ex dilectione, qua dilexerat eum noſtra mater. Aperui ergo ei in multis ſermocinationibus (quas ad invicem confabulati ſumus) cor meum de conſtructione Eccleſiæ, narrans ei ſomnium quod vidi. Et ut multa & magna paucis concludam: conſtruximus Eccleſiam in honorem Domini noſtri JEſu Chriſti, & perpetuæ Virginis Mariæ & omnium Sanctorum: Hæc eſt honorabilis & amabilis antiquitas *Wlnithbergenſis* Eccleſiæ, quam nos poſſumus in eadem ſignificatione Venetidunenſem à Venetiduno, hoc eſt à Sclavi monte (ſi placet) appellare. Hactenus ille, quisquis fuit primus hujus loci incola. Viguit heremiticâ vitâ in hoc loco annis circiter ducentis, & erexerat eam Hermita quidam *Engelmarus* mediocrem cellam Monaſticam à ſuo nomine nuncupatam: is cum ibi in nemore trucidatus eſſet ab impio quodam homine, inventum eſt corpus pii Martyris à *Rudeberto*, ſeculari quodam ac pio Presbytero, qui eum locum (ubi Engelmarus cæſus erat) ſacello conſtructo, honoravit anno 1101. Idem Rudbertus à Comitibus Pogenſibus adjutus ex *Cella Engelmariana* Præpoſituram Præmonſtratenſem inchoavit, paulò poſt factus ejusdem loci Præpoſitus primus anno Chriſti 1125. Ex Præpoſitura non multò poſt *Abbatia* facta eſt ſubſidiis & auxilio Alberti Comitis in Pogen & ejusdem Uxoris Dominæ Hadewigis Comitiſſæ de Cylia, quæ obiit anno Chriſti 1162. quorum tumulus ibi præclarus cernitur in media Eccleſia *Winbergenſi*, cum tali inſcriptione.

Anno Domini 1147. Idib. Januarii obiit Dominus Albertus Illuſt. Comes de Pogen, Fundator hujus Eccleſiæ.

Extat verò de his ipſis Comitibus fundatoribus hujus loci carmen etſi parùm eruditum, quod tamen hoc loco nequaquam duxi omittendum, cum Genealogiam quandam Comitum Pogenſium contineat, & honeſtum encomium. Id tale eſt.

Continet authores hujus fabricæ potiores
Iſta ſepultura, quos præſens atque futura
Poſteritas ſanè non ceſſet veſperè, manè,
Hic commendare Chriſto, precibusque juvare.
Sed libet ipſorum diſtinguere nomina quorum
Extitit Albertus primus, de quo duo nati
Hartwig, Bertholdus, ſunt hâc tumba tumulati.
Solo Bertholdo puer Albrecht naſcitur, à quo
Tres proceſſerunt Leopold, Bertholdus & Albrecht:
Sic genus æquivocos partim vult eſſe locatos
Corpora dictorum latitant hîc more priorum,
Qui te mente piâ dotarunt Virgo Maria,
Templi ſtructurâ: des gaudia non ruitura
Ipſis in cœlis ubi regnat quisque fidelis,
Dilige Pogenſes Comites quicunque legens es.

Invenio Heilwicam Monialem Superioris Monaſterii in Ratisbona Adalberti fundatoris ex Domina Hadewiga filiam. *Abbatum* Monaſtici hujus loci talis extat Catalogus, præclarè á me congeſtus & auctus.

1. RUDOBERTUS popularis Sacerdos, ordinem Præmonſtratenſem primus huic loco introduxit, cujus ipſe primus Præpoſitus deſignatus legitur anno 1125. Præfuit fideliter annis 15. Obiit anno Chriſti 1140. conſtituit ſibi Succeſſorem.

2. EBERHARDUM: ſed is (poſtquam per unius anni ſpatium ad gubernandam Eccleſiam, remque familiarem parùm utiliter ſediſſet) amotus, & propter morum intemperiem exauthoratus eſt.

3. GEBHARDUS patriâ Colonienſis, ex Wedenburg accitus, tertius hujus loci Præpoſitus deſignatus eſt anno Chriſti 1141. Præfuit fideliſſimè annis quinquaginta, quibus Monaſterium hoc præclarè ampliavit, auxit & illuſtravit, cùm ædificiis, tùm libris, quorum lector erat ſtudioſiſſimus, & ſcriptor indeſeſſus. Fecit idem ex Præpoſitura Abbatiam cum conſenſu *Lucii tertii* Pontif. Max. à quo ipſe *primus hujus loci Abbas* Privilegium conſecutus eſt anno Chriſti 1183. Extat de eo in perveteri libro quodam, *Matre* videlicet *Verborum*, hoc eſt Dictionario (quod ipſe ſcripſiſſe & compoſuiſſe legitur) tale Epigramma.

Abbas hunc librum juſſit ſcribi Gebehardus,
Præbens impenſas, vir præcipuè venerandus:
Nunc quicunque legis ſtudium perpende laboris.

Eſto

Eſto memor miſeri quivis Lector Gebebardi;
Solvar ut à pœna pro me pete Virgo Maria
Sicque videndo Deum, Sanctis conjungar in ævum.

Sub hoc Abbate natus legitur anno 1165. Junior *Albertus de Pogen Comes* hujus loci Advocatus, Bertholdi filius, & Adalberti primi Fundatoris nepos, qui obiit iterum anno 1197. & attulit ex Italia ad hoc Monaſterium ſuum corpora Sanctorum *Sabini* Epiſcopi & *Serenæ* Virginis: habuit uxorem Leucardin.

4. CONRADUS Abbas ſecundus ſucceſſit Gebhardo anno Chriſti 1191. præfuit annis ſeptem. Obiit anno 1198.

5. PETRUS præfuit per unum ſaltem annum, obiit anno 1199.

6. UDALRICUS præfuit annis quinque, deceſſit ex hac mortali vita anno 1204.

7. VOLMARUS ſedit annis ſex: Exuit hominem anno ſalutis 1210.

8. JOANNES Rector extitit Abbatiæ hujus annis quinque. Obiit anno 1215.

9. CONRADUS ſecundus ſucceſſit *Joanni*, præſedit annis ſeptem. Obiit anno gratiæ 1222.

10. JOANNES ſecundus hujus nominis fit Abbas eodem anno quo Anteceſſor ex hujus mortalis vitæ conſortio emigravit: ſedit ad clavum annis 20. Obiit anno 1242.

11. HENRICUS præficitur Abbatiæ anno 1242. gubernavit eam annis 31. fideliter, & reſignavit functionem ac dignitatem totam anno ſalutis 1273. Idib. Maji.

12 ALBERO ſucceſſit 17. Calendarum Maji præſuit annis 4. Reſignavit anno 1277.

13. ULRICUS ſecundus præſuit poſt Alberonem annis etiam 4. Reſignat anno 1281.

14. CONRADUS tertius hujus nominis eligitur 15. Calend. Septemb. ex *Præpoſito Oſternhofenſi* in hujus loci Abbatem. Sedit ad clavum annis 13. Obiit anno 1295.

15. HENRICUS de Nercshtal vir providus & utiliſſimus Gubernator, præfuit annis decem.

16. DIETERICUS *profeſſus in Oſterhofen*, eligitur in Abbatem hujus Monaſterii *Wimbergenſis* anno gratiæ 1305. Præfuit annis 18. Obiit anno ſalutis 1323.

17. WERNHERUS Abbas præſedit annis 5. Emigravit ex hac vita anno gratiæ 1327.

18. FRIDERICUS ſedit ad clavum Abbatiæ annis octo: Conceſſit ad aliam vitam anno 1335.

19. GODESCALCUS præficitur Abbatiæ poſt reſignationem & paulò poſt ex hac vita emigrantem *Fridericum*: præfuit annis penè decem. Obiit anno 1345. In die S. Alexii.

20. FRIDERICUS ſuccedens *Godeſcalco* præfuit annis 12. Obiit anno ſalutis 1357.

21. THOMAS eligitur in die Matthæi. Sedit ad gubernaculum annis quatuor. Reddidit Abbatiam his, à quibus eam prius acceperat ipſâ die S. Lucæ Evangeliſtæ anno Domini 1361.

22. CONRADUS quartus eligitur eodem die quo Anteceſſor emigrârat. Sedit annis octo, ſeptimanis 6. Obiit in Vigilia Andreæ Apoſtoli anno 1369.

23. JOANNES Heczinger Oeconomus & Proviſor optimus eligitur in Octava Agnetis. Præſuit laudabiliter annis 15. Obiit die Valentini Epiſcopi anno 1484. Sepelitur propè Fundatores ad aram Conceptionis Beatæ Virginis Matris. Subrogatur ei unanimi fratrum conſenſu.

24. UDALRICUS Hoſman: is utiliſſimè ſedit ad clavum annis ſex. Reſignavit adverſâ conflictus valetudine anno Chriſtianorum 1390. Obiit poſtea anno 4. poſt reſignationem.

25. BERTHOLDUS deſignatur Abbas menſe Decembri. Sedit annis decem. Obiit anno 1400. Jubilæo.

26. NICOLAUS cognomento Joannes, eligitur feriâ tertiâ ante Dominicam Oculi, in ipſo anno Jubilæo, quo conſecutus eſt Romæ pro Se & Succeſſoribus ſuis & *mitram* & omnia cætera *ornamenta Pontificialia*: Primus itaque hujus loci Abbas Inſulatus. Sedit ad gubernandum annis triginta Obiit in ſenectute bona anno Chriſti 1430. Sepelitur in ſacello S. Michaëlis ſub Bibliotheca cum Anteceſſore.

27. JOANNES Pæchinger ſecundus Abbas Inſulatus ſucceſſit Nicolao ſextâ feriâ ante feſtum Palmarum. Præfuit annis quinque. Congregatus eſt ad patres ſuos anno 1435.

28. ALBERTUS de Perchingen, oppido Eyſtetenſis Epiſcopatûs, quod in Norico ſitum eſt, natus: inſtaurator hujus Eccleſiæ & Monaſterii quaſi ſecundarius fundator. Præfuit annis 25. Obiit anno gratiæ 1461. in ipſis Idibus Juniis. Sepelitur honorificè in ſacello beatæ Virginis à ſe conſtructo.

29. JACOBUS Poyſſelius ſubſtituitur Alberto. Præſuit annis ſex & aliquot menſibus, & abdicavit ſeſe volens magiſtratui anno Domini 1467. Univerſæ carnis viam ambulavit

U 2

bulavit anno Chriſti 1468. ipſâ die Purificationis B. Mariæ. Sepelitur ante aram S. Catharinæ.

30. UDALRICUS Humelius ex Perchingenſi oppido natus, Artium & Philoſophiæ Magiſter Viennenſis, eligitur unanimib. Conventualium ſuorum ſuffragiis in Abbatem poſt vitâ functum Anteceſſorem. Præſedit Abbatiæ fideliter ac laudabiliter, tàm in ſpiritualibus quàm temporalibus annis viginti novem: fuit Viſitator omnium ejusdem ordinis Monaſteriorum in Bavaria, Bohemia, Moravia, Auſtria. Reſignavit ſenio & infirmitate confectus anno ſalutis 1496. Conſtruxit de novo, & eleganti ac firmiſſimâ teſtudine concameravit Dormitorium & horreum in Saſſum: Bibliothecam item, quam multis optimis libris auctiorem reddidit. Sacriſtiam verò ſepulchro S. Savini Epiſcopi & Martyris decoravit. Sub ejus gubernatione *Albertus* Bavariæ Dux multorum Regulorum nobilium caſtra ac latibula expugnavit ac fortiter dejecit anno Chriſtiano 1469. *Saulburgum* videlicet, *Falckenfelſum*, *Nuſsbergum* & *Weiſſenſteinium*: Arcem item *Degenbergenſem* medio ferè itinere inter Metum & Winnbergum, Bavariæ Cænobia, ſitam, quod *Joannes* Baro *à Degenberg*, contra Principis ſeriam inhibitionem, & Duciſſæ maximam interceſſionem, miſerum quendam ruſticum capite plecti juſſiſſet, qui uxorem ſuam gravidam, jam jamque ex partu ferè laborantem, & picâ muliebri, & mirabili deſiderio flagrantem exhilaraturus, piſces aliquot ex quadam Baronis piſcina ſubtraxiſſet: pro quo orantem & intercedentem una cum Principe Duciſſam Imperatoris *Maximiliani* filiam nullo modo audire Degenbergius voluerat. Obiit tandem Abbas iſte plenus dierum anno gratiæ 1498. ipſâ die Eraſmi. Sepelitur ante aram S. Crucis in media Eccleſiæ propè Fundatores.

31. PAULUS, molitoris in Meten filius, Artium & Philoſophiæ Sacræque Paginæ Baccalaureus Viennenſis: Succeſſit Udalrico, præfuit annis ſedecim, Paterfamilias & Gubernator providiſſimus. Calculoſus jubebat ſeſe anno Domini 1512. Monacum vehi, ut illic exſcinderetur calculus à Chyrurgo ejus artis perito: Sed antequam Monacum veniret, obiit in itinere apud Greynegh, villam duobus milliaribus à Monaco ſitam, medio ferè itinere inter Friſingum & Monacum. Revehitur inde ad Cœnobium ſuum, & illic ipſâ die *S. Savini* Epiſcopi & Patroni horum Larium Monaſticorum, honorificè ſepelitur in media Eccleſia propè Anteceſſorem. Conſtruxit Parochiale templum S. Blaſii & tabernam Monaſterio vicinam ex imis fundamentis.

32. SIGISMUNDUS Regenmiller, vir gravis & literatus, ſed & providus rerum Inſpector & Gubernator, ex *Viechtenſi* Parocho fit Abbas in die Converſionis Pauli anno 1512. Præfuit annis 7. & menſibus ſex Obiit 14. Calendarum Septembrium anno Chriſti 1519. Sepelitur in ſacello omnium Sanctorum.

33. WOLFGANGUS Artium Philoſophicarum Magiſter Viennenſis ex *Viechtenſi* Parocho Abbas deſignatus, præſedit annis tribus & menſibus ſex fideliter. Deceſſit ex hac lugubri ad meliorem vitam anno 1523. in Feſto S. Urſulæ. Sepelitur ante aram S. Dorotheæ à Se fundatam.

34. GASPAR Suevus, ex Priore Abbas fit in Vigilia Annunciationis Marianæ. Sedit ad clavum per unum duntaxat anni & ſex menſium breve ſpatium: & afflictâ ſemper adverſâque valetudine oppreſſus, obiit Straubingæ, quæ elegans Bavarorum civitas eſt ad Danubium ſita, ſub cura Medicorum in ipſo profeſto Annuntiationis Marianæ anno 1526. Revehitur in ſuum Cœnobium, & illic honorificè terræ, omnium mortalium Parenti & exceptrici, redditur ante aram S. Catharinæ.

35. GREGORIUS Haypyler ex *Viechtenſi* Paſtore Abbas deſignatus eſt poſt ſublatum *Gaſparum* tertiâ feriâ ante Dominicam Jubilate: Præſedit fideliter & feliciter annis 15. & aliquot menſibus. Obiit in profeſto S. Franciſci anno Domini 1541. ſub comitiis Ratisbonæ à Divo *Carolo V.* celebratis. Sepelitur ante aram S. Dorotheæ.

36. JOANNES Thalmayr patriâ Straubingenſis, primùm Paſtor Eccleſiæ in *Albertfried* villa Bohemica, eligitur in hujus loci Abbatem & Rectorem anno Domini 1541. præſedit laudabiliter & feliciter hoc adhuc currente anno ſalutis 1552. Vir hoſpitalis, literis, humanitate cæteriſque bonis virtutibus conſpicuus. Fecit in ipſo Jubilæo elegantiſſimè pingi S. Trinitatem è regione ſeſſionis ſuæ in Eccleſia, quæ eſt & elegans, & firmiſſimâ teſtudine concamerata, & ex quadrato lapide tota. In hujus optimi ac humaniſſimi Abbatis gratiam tale luſi Epitaphii vice Schediaſma cum in media Bruma anni 1551. in Pannoniam deſcenderem, & ab eodem invitatus ſpectandi hujus Monaſterii ergò, ex Metenſi Cœnobio rurſus verſus Bohemiæ montana ad quæ Winnbergum ſitum eſt, aſcendiſſem, cumque eodem Natalem Domini celebraſſem.

Cum nihil humanâ ſit vitâ incertius usquam,
Quæ plumæ volitans præpetis inſtar abit.
Et veluti vitrum pulchrè nunc ſplendet ad inſtar
Luminis: at mox ceu fulmen inane perit;
Erexi vivus monumentum hoc candide Lector
Ipſe mihi, in quo me ſæcla futura legant.

Sum

Sum verò (ne quid dubites) reverendus Joannes
Thalmarius ſacrâ hâc fidus in æde Pater.
Me felix genuit Straubinga meosque parentes
Nobilis urbs equidem & patria chara mihi.
Ingenuas didici puer olim ſtrenuus Artes.
Deque DEO quidquid Pagina Sacra docet.
Cumque aliis alius placeat vitæ modus, una.
Vita Monaſtica me traxit amore ſui.
Hinc iſtam acceſſi ſuperis monitoribus ædem.
Ac colui hic aliquâ relligione DEUM.
Verùm utinam juſtè hunc coluiſſem ſemper, & uni
Optâſſem Domino ritè placere meo:
Quod ſi non factum eſt, fateor velut iſtud: amanter
Ac ſupplex Domini teſtor & oro DEUM.
Ut mihi propitius elemensque errata remittat,
Ut mihi non Judex, ſed Pater eſſe velit.
Hoc peto & hoc ſpero, & tali me ſpeque fideque
Suſtento, quâ nihil firmius eſſe poteſt.
Patrem nempe, Deum, mihi Tutoremque futurum
Qui lychni extinctor non volet eſſe rudis.
Huic ego me ſoli commendo & dedico totum
Hujus ſub clypeo & numine totus ero.
Præfuit his Laribus mea quondam induſtria, verùm
His ipſis eadem profuit ipſa quoque.
Si quid in hac laudis virtute eſt, proſit id ipſum
Numinibus quondam ad tempora ſera meis.
In cælo nihil eſt, quod proſit: præter amaſſe
Hunc, fuit in noſtram qui caro factus opem.
Qui niſi veniſſet, niſi vitam natus in iſtam
Juviſſet noſtras res bonitate ſuâ:
In Phlegetontæum cecidiſſent absque ſalute
Et ſine Conſilio corpora noſtra lacum.
Sed venit, ſimilis factus per omnia nobis
Exceptâ ſolâ labe furente mali:
Omne genus noſtrum Puer admirabilis iſte
Paſtor ut errantem ad ſe revocavit ovem.
Gratia ſit Patri, ſit Nato, Spirituique,
E quorum pendet noſtra favore ſalus.

In Vigilia Natalis Domini noctu inter ſecundam & tertiam antelucanas, anno 1551.

De Gebhardo, primo hujus loci Abbate, extat in ſcripto volumine operum S. Gregorii, tale carmen.

Chriſtum laudemus, qui tot laudanda videmus
Uno geſta viro, virtute per omnia miro:
Ille patrum more ſemper vigilando labore
Extitit invictus, Gebehardus nomine dictus.
Qui ſanæ mentis tempus vitæ fugientis
Utiliter duxit, præſentia mœnia ſtruxit,
Hisque ſui curâ providit commoda plura.
Prædia multa foris, divini cultor amoris
Huic ornando Chorum ditavit dote librorum
Egregium munus eſt, ex quibus hic liber unus,
Qui nitet ut Phœbus variis ex materiebus
Per quædam ſona dictamina Gregoriana,
Quæ dant lecta ſatis Lectoribus utilitatis.
Lector id attende, precis & devota repende
Præmia digna ſibi, qui fecit talia ſcribi:
Quæ poterunt clare ſtudioſos ædificare.
Ecce puer fidus hæc ſcripſit & ingenioſus
Nomine Godfridus & ad omne bonum ſtudioſus.

METANIA vel *Medena* hodie *Meeten*, Benedictinæ Profeſſionis pervetuſtum in inferiori Bavaria Monaſterium, dimidium milliare ſupra *Deggendorfenſem* civitatem, paululùm

lulùm à ſiniſtra deſcendentis Danubii ad lucum ſeu foreſtam non inamœno loco ſitum: conſtrui cœpit temporibus *Caroli Magni* Imperatoris omnium Chriſtianiſſimi ac munificentiſſimi Eccleſiarum Erectoris, annum Chriſti circiter octingenteſimum. „Vera originis „hiſtoria ſic ſe habet: Habitabat in hujus loci ſolitudine, & vaſtâ adhuc tùm temporis „Danubianæ utriuſque ripæ Eremo, ad Michelsbucenſem Parochiam inter Danubium & „Iſeram ſitam gubernandum, pius quidam ac venerandus ſenex, Beatus *Gamelbertus*, no„bili genere apud Bavaros natus: Is abjectâ armorum curâ, non ſine prodigio aliquan„do Religionis ergô, Romam ad SS. Petri & Pauli limina profectus, caſù ibi baptizavit „infantem quendam, quem *Uthonem* cognominavit, prævidens vir Sapiens in Spiritu, „ſibi aliquando in gubernatione ſuæ paternæ Eccleſiæ ſucceſſurum. Utho iſte cum ad „virilem ætatem perveniſſent, relictâ Italiâ patriâ, peregrinatus eſt & ipſe Religionis er„gò in Germaniæ partem illam, ad Danubium ſitam: Ubi cum ad *S. Gamelbertum* veniſ„ſet, humaniter ab eo exceptus ac parochiâ eâ ipſâ *Michelsbucenſi* à viro Dei jam decre„pito ſene donatus eſt. Præfuit hujus Parochiæ plebeculæ rudi adhuc & parùm in Chri„ſtianiſmo exercitatæ, poſt obitum S. *Gamelberti*, itaque etiam *Utho* iſte: Donec aliquan„do, ingruentibus bellicis inter *Carolum Magnum* & *Thaſſilonem Bavariæ Ducem* odiis ac tu„multibus, cogeretur bonus vir, Parochiâ deſertâ, trans præterfluentem Danubium ſe„cedere, & in ſylvis inter feras quietem, & tutum refugium quærere. Ibi cum omni„nò animum ad heremiticam vitam adjeciſſet, cœpit ſibi ipſi pius pater ad fontem ſui „nominis conſtruere cellulam perexiguam in honorem S. *Michaëlis*, quòd in his Bava„riæ tumultibus bonorum Angelorum præſidio ſervatus, & ex hoſtium manu liberatus „eſſet. Pacatis rebus iterùm in Bavaria, & ſub jugum miſſo jam multoties rebelli *Thaſ„ſilone*, cum daret *Carolus* Victor venationi operam: caſù, aut Deo potius ſic ordinante „ad hanc Cellam venit, cúmque ad conſpectum & colloquium ſuum evocaret Senem „*Uthonem*, barbatum heremitam intelligens ex illius cultu & oratione (quæ plerunque „certus miniméque fallax animi Character & index eſt) virum eſſe integræ, ſecundúm„que Deum laudatiſſimæ converſationis: datâ ei dexterâ opem promittit: Senémque di„ſcipulos colligere ac plenius Oratorium ibi erigere jubet. Sic Monaſterium Benedicti„næ Profeſſionis, ſumptibus *Caroli Magni* inchoatum ac fundatum eſt, cujus Primus Ab„bas ab ipſo Imperatore deſignatus eſt Utho iſte. Perierunt hujus loci monumenta pleraque, præcipuè verò Diplomata Carolina à Magno ipſo Carolo primo Fundatore data, Ludovicorum & aliorum Carolorum ac Arnulphi Imperatoris ibi Privilegia plurima. Sepeliuntur in Hoc Cœnobio illuſtres *Barones à Degenberg*, *nobiles ab Egk* Fundatores Parochialis Templi S. Martino dicati, *nobiles* item *Forſteri*, *Falckenſteineri*, ac alii Bavariæ Reguli plurimi. Catalogus verò ejus loci Abbatum etſi imperfectus, talis à me, tamen non ſine magnis laboribus, conſutus eſt, adjuvante me in hoc labore optimo & egregio docto Viro *Martino Semachio* ejuſdem loci Judice, Muſico inſigni ac amico mihi ſingulari.

1. S. UTHO, patriâ Romanus, in Germaniam peregrinatus ad *S. Gamelbertum* venit, à quo primùm *Michelsbuchenſis* Parochus deſignatur. Is paulò poſt in belli tumultibus fugâ elapſus in vicino transdanubiano nemore Cellam ſibi conſtruxit heremiticam ad miraculoſum fontem, quem hodiè adhuc vulgus *S. Uthonis fontem* appellat: in quo qui morbo Gallico, ſeu Scabie Hiſpanica polluti ſunt, ſeſe lavantes emundantur: certis tamen temporibus ita ſalubres annos (ut ab hujus loci Cœnobitis & Agricolis animadverſum eſt) Epidemia & graſſans peſtis plerumque excipit. Quamdiù bonus is Pater ad Abbatiam, cujus ipſe primus Abbas ab Imperatore *Carolo Magno* conſtitutus eſt, ſederit: In faſtos à nemine relatum eſt, aut ſi relatum eſt, certè in bellicis tumultibus iterum periit ac in cineres redactum eſt. Sepelitur Abbas iſte in Choro Templi ante aram maximam ſublimi tumulo, cum tali Epigraphe.

Abbas hîc primus Utho nec laudibus imus
Hic iacet ut limus, cœlis requieſcat opimus.

Qui tempore *Caroli Magni* tranſiſſe narratur. Succeſſit huic primo Abbati, à *Carolo Magno* Subſtitutus.

2. OPORTUNUS, interfuit *Synodo Dingeloſinenſi* anno 768. ſecundus Abbas ſive hujus loci Antiſtes, & Monachorum Pater Ciſtercienſis inſtituti Monachus, qui huic loco præclara Privilegia à Pontif. Max. impetravit. Aliud enim de ejus vita vel rebus nihil reperitur in literas ac monumenta relatum.

3. NITTHARDUS ſubrogatur *Oportuno*, ſed quo anno, id incertum eſt, præfuit ſub *Ludovico ſecundo* Caroli Magni nepote, qui anno Regni ſui quarto recepit eum in Mundiburdium ac tuitionem ſuam. Huic Privilegium de libera Abbatis electione conceſſit idem Ludovicus anno Regni ſui 19. Aliud ſcitur de eo nihil.

4. WIPPO Abbas accepit Privilegium à *Ludovico Imp.* anno 886. in villa regia *Forcheym*, cujus tenor de Verbo ad Verbum ſequitur & eſt talis:

IN

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. Hludovicus divinâ ſavente gratiâ Rex. Si
„ petitiones ſervorum Dei, juſtè, & rationabiliter aurem Serenitatis noſtræ peten-
„ tium, ad effectum perducimus: hoc nobis procul dubio ad æternæ remunerationis præ-
„ mia capienda proſuturum liquidò credimus. Quapropter notum ſit omnibus Sanctæ
„ Dei Eccleſiæ fidelibus, noſtriſque præſentibus & ſuturis: qualiter Nos ob noſtræ mer-
„ cedis augmentum, & pro remedio animæ Matris noſtræ & Anteceſſorum noſtrorum
„ conceſſimus quasdam res proprietatis noſtræ in Comitatu Gunberti, cuidam Monaſte-
„ rio conſtructo in honorem S. Michaëlis Archangeli, ad petitionem Wipponis Abba-
„ tis, qui eidem Monaſterio præeſſe dignoſcitur: omne ſcilicet foreſtum & prædium in-
„ ter ipſum Monaſterium & Danubium, hoc eſt in Pago de Steine usque in Khrapſen-
„ zayn, inde in Pranne: inde in die Zwerchloe usque in Zeidlorn & ſic usque in Danu-
„ bium. Itaque quidquid inſra ſcriptos terminos habere viſi ſuimus, totum in proprie-
„ tatem Dominationis jam dicto Abbati & Fratribus prædicti loci perpetualiter poſſiden-
„ dum condonavimus, ut eos pro Nobis, pro Conjuge & Prole noſtrâ, & totius Regni
„ proſperitate miſericordiam omnipotentis Domini meliùs exorari delectet. Et ut hæc
„ noſtræ conceſſionis authoritas firmior habeatur, & per ſutura tempora fidelibus noſtris
„ melius credatur, manu proprà noſtrà ſubter eam firmavimus, & annuli noſtri impreſſio-
„ ne aſſignari juſſimus.

Signum HLudovici Sereniſſim. Regis.

L.S. *Arnulphus Cancellarius ad fidem Luitberti Archicapellani recog.*

„ Datæ quinto Nonas Maji Anno Dominicæ incarnationis DCCC LXXX. Indictione XII.
„ Anno quarto Regni Hludovici Sereniſſimi Regis. Datum Forcheym villa Regia, in Dei
„ nomine ſeliciter. Amen.

5. RICHARIUS eligitur anno Domini 892. Accepit ſequenti anno Privilegium ab *Arnulpho* Rege, qui eum cuſtodem ſuum dilectum & Metanienſis Cœnobii Abbatem vocat. Poſt hunc Abbatem nihil certi de Abbatibus hujus loci reperio, ſed nuda tantùm hæc nomina, ſine ullius annorum aut regiminum numeri aſſignatione.
6. HETTHARDUS obiit in die Viſitationis Marianæ.
7. RUGERUS obiit in Decembri.
8. EPPO Abbas hujus loci.
9. WALCKHERO Abbas hujus Congregationis.
10. ODELHARDUS.
11. HANNO.
12. RUDMARUS.
13. ADALBERTUS.
14. GEBEHARDUS.
15. WOLFRAMUS.
16. HAYMO.
17. WOLFHARDUS.
18. LEOPOLDUS.
19. GERBERTUS præſuit anno Chriſti 1128. Sub hujus Gubernatione periit univerſum *Metamienſe Cænobium* anno 1134. Anno enim Domini 1133. *Henrico IV.* patri in Regni Solio ſuccedente, diverſiſque Ducibus *Bavariæ* Ducatum tenentibus, uno nimirum ejecto, alio recepto, pax à tempore *primi Othonis* per ſucceſſionem ſex Imperatorum adhæc usque tempora vigens tepeſcere cœpit. Diſſenſiouibus ortis in Regno, Eccleſia perturbata eſt, Monaſteria deſtructa ſunt, Clerus in odio & contemptu erat, Juſtitia, & Religio ſub pedibus impiorum jacebant. In hac ipſa calamitate Monaſtica etiam Regula & Diſciplina, priſtinis annis ſtrenuè hîc obſervata, in hoc etiam *Metanienſi* Cœnobio collapſa deſiit, ita ut locus iſte aliquamdiu ſub ſæculari Clero Canonicorum in *Pfaffenminſter* (quod eſt Collegium elegans, hodiè adhuc è regione civitatis Straubingenſis ad Danubium, vel paululùm à Danubio verſus Boëmiæ montana & nemora ſitum, à *Thaſſilone* Bavarorum Rege olim ſundatum & liberaliter donatum) eſſet, ad annum nimirum 1153. usque. Tum enim Friderico primo, Friderici *Suevorum* Ducis filio, ad Imperii decus & dignitatem evecto, pax diu deſiderata, univerſæ Germaniæ feliciter eſt reſtituta. Hic ipſe Fridericus cognomento Barbaroſſa, *Henrico* Saxonum Duci, Henrici alterius, ejus nimirum qui à Conrado Rege proſcriptus, & ex univerſa Bavaria ejectus erat, filio, Bavariæ ac Norici Ducatum reſtituit: & Henricum patruum ſuum Marchio-

nem Auſtriæ, tunc Ducem Bavariæ, ab eodem Ducatu tranſtulit ac amovit. Quia verò ejusdem Henrici Marchionis præcipua nobilitas ac ſumma honeſtas exigebat, ut nomen Ducis neutiquam amitteret: & ut Duces Bavariæ minùs deinceps contra Imperium tumultuari, rebellare & ſuperbire poſſent, Imperator de voluntate & conſenſu Principum in Comitiis anno Domini 1156. *Ratisbonæ* habitis, *Marchionatum Auſtriæ* à Jurisdictione Ducum Bavariæ eximendo, & quosdam ei Comitatus de Bavaria adjungendo, convertit in *Ducatum*. Sic iſte Henricus factus & deſignatus legitur Primus Dux Auſtriæ. Is anno Domini 1157. Monachos in *Metanienſe* hoc Cœnobium reduxit, Sacerdotibus ſæcularibus ad *Pfaffenminſter*, unde antea adducti fuerant, redire juſſit. Sic Auſtriæ iſte nobiliſſimus Dux, Secundus hujus loci Fundator eſt & dici meretur. Quis verò hujus ſecundariæ fundationis tempore ad clavum hujus loci ſederit, nusquam reperio in literas aut monumenta relatum.

20. GERBERTUS Abbas hujus nominis in hoc loco ſecundus, legitur præfuiſſe anno Chriſti 1181. qui comparaſſe legitur Sylvam & vineam *Mülbergenſem.*

21. RUDEGERUS præfuit anno ſalutis 1203.

22. BERNOLDUS præfuit anno Gratiæ 1232. quo dedit ei duas curias in *Venebach* Albertus Comes de Pogen, habitans in caſtro *Naternberg* trans Danubium ſito, transfretaturus ad ſepulchrum Dominicum ob delictorum ſuorum veniam, & cæleſtis præmii retributionem: Sic enim habet *Diploma*, ſuper ea donatione ſcriptum. Hujus Abbatis tempore, incendio periit univerſum *Metanienſe* Cœnobium anno Gratiæ 1236. & Mœnia totaliter deſtructa & vaſtata ſunt: jacuitque locus totus penè deſolatus ad annum usque 1264. quo renovari denuò cœpit, ut infra audiemus. Præſedit idem Abbas adhuc anno Domini 1239. Aliud de eo extat nihil. Sequuntur iterum Abbates admodum obſcuri, de quibus nihil annotatum invenitur.

23. Abbas qui præfuit anno Chriſti 1240.

24. MARQUARDUS Abbas.

25. ALBERTUS qui præfuit anno 1252. & anno Chriſti 1264. quo Cœnobium reſarciri & reſtaurari cœpit 4. Iduum Junii promovente negotium *Othone* Bavarorum Duce. Præfuit & adhuc anno 1268. quo impetravit prædia in Windpoching ab *Henrico* Palatino Rheni ac Bavarorum Duce, quæ poſſederat antea *Gerbocbus de Fremelſperg*. Succeſſit huic Canonicâ electione ſubrogatus.

26. FRIDERICUS, qui præfuit anno Chriſti 1273.

27. ALBERTUS *Friderico* ſubrogatur. Obiit anno 1275. Nonis Martii. Sepelitur in ambitu propè ingenioſè pictas, & variis inſcriptionibus ſacris, Mathematicis ac hiſtoricis inſignitas feneſtras. Extat de eo in perveteri quodam Codice, (quem ſcribi ipſe curavit) tale epigramma.

Abbas Albertus, vir providus atque diſertus
Librum Chriſte tibi jubet hunc pro munere ſcribi:
Quem pro mercede cæleſti collige ſede.
Dans ſibi poſt mortem cum Sanctis ſumere ſortem.
Huic adjungatur Gerhardus cùm moriatur.
Vir bonus atque pius, & ſcriptor Codicis hujus:
Lector dicat amen ſibi depoſcendo juvamen.

Hujus Gerardi Verſificatoris & Cœnobitæ Metanienſis extat in alio quodam Codice tale de Chriſto Encomion.

Spes mea Chriſte Deus hominum tu dulcis amator
Lux, via, vita, ſalus, pax & decus omne tuorum.
Omnia pro quorum voluiſti ferre ſalute
Carnem, vincla, crucem, vulnus, mortem atque ſepulchrum
Poſt tres inde dies devictâ morte reſurgens
Diſcipulis viſus nutantia corda reformas.
Luce quater dena cælorum ſumma petiſti
Vivis ubi æternum nunc & per ſæcula regnas.

28. CONRADUS ſubſtituitur *Alberto* Abbati anno Chriſti 1275. quo confirmata ſunt ei à Papa *Gregorio X.* omnia Anteceſſorum privilegia. Præfuit anno etiam 1278.

29. HENRICUS Stahr cognomento, præfuit anno Domini 1280. & duobus ſequentibus.

30. CONRADUS de Auwerbach eligitur ab *Othone* Bavarorum Duce & Rheni Palatino, cujus ope & præſidiis præclarè reſtauravit hoc *Metanienſe* Cœnobium, Abbas iſte præfuit anno 1287. & 1293. quo *Otho* Comes Palatinus Rheni & Dux Bavariæ intendens (hæc Diplomatis verba ſunt) graves defectus, quos *Metanienſis* Eccleſia in ſuis hominibus & bonis, ex diverſis rapinis & incendiis perpeſſa erat, cum beneplacito fratrum ſuorum *Ludovici* & *Stephani*, fecit Abbati & Conventui hujus loci triennalem remiſſionem omnis præſtationis Steurarum, herbergarum, & omnis Juris Advocaticii, faciens eis hanc

hanc de ſuæ liberalitatis munificentia ſpecialem gratiam. Obiit Abbas iſte anno ſalutis 1297. Sepelitur in media Eccleſia.

31. ULRICUS anno ætatis ſuæ 30. ſucceſſit *Conrado*, confirmatus à *Friderico* Epiſcopo Ratisbonenſi (in cujus diœceſi ſitum eſt hoc Cœnobium) anno 1298. Præſuit annis 20. utiliſſimè, comparans & multa prædia & multum agri. Sub ejus gubernatione cœpit Concurſus hominum ad miraculoſum *fontem S. Utbonis*, anno 1306. Sub ejus Regimine venit Cœnobium anno 1310. in tuitionem Dominæ *Jutbæ*, Bavarorum Duciſſæ ac Rheni Palatiniſſæ, quæ ſoror fuit Ungarorum Regis *Othonis* & Uxor Bavarorum Ducis *Stephani*. Profectus erat Abbas iſte ſtudiorum ergò Bononiam anno 1316. cum conſenſu Epiſcopi, & Conventus ſui, erat enim literarum omnium amans ac ſcientiſſimus. Ibi verò anno ſequenti 1317. rebus humanis exemptus ac honorificè terræ parenti redditus eſt 17. Calend. Auguſti. Domi verò erectum eſt ei in ambitu propè aram S. *Erhardi* honorarium monumentum ex marmore anno 1318. Sub ejus gubernatione obiit anno 1315. Dominus *Eberwinus* miles *de Degenberg* Fundator ſacelli ad S. *Laurentium*, in quo celebris eſt ejus Gentis ſepultura.

32. ULRICUS ſecundus hujus nominis, & Senior in *Neuhauſen*, Ulrico primo ſucceſſit: per viam Compromiſſi concorditer electus 10. die Calend. Octobris anno 1317. Vir prudens ac devotus, & qui in minori regimine (ut de eo ſcriptum reperitur) *Neuhauſenſis* nimirum *Parochiæ* ſic vigil fuit & ſollicitus, ut ei pro laboribus devotis, pro moribus caſtis & actionibus ſtrenuis, celſioris loci præmium meritò deberetur. Sub ejus gubernatione obiit Dominus *Wittmarus de Degenberg* anno nimirum 1324. Aliud de hujus Abbatis rebus invenio nihil.

33. ALBERTUS junior cognomento *Egker* ſucceſſit *Ulrico*, præſuit annis 24 laudabiliter, iniens fraternitatem cum plurimis Monaſteriis *Cluniacenſi*, *Winnbergenſi*, *Mallerſtorpho*, *Wiltsburgo*, *S. Crucis* in Danubiana Peninſula, *Cella Dei*, *Michaëlis* Campo, *Priferingo*, *Oſterhofeno*, *Georgii valle* ad *Oenum* ſita, Caſtello, utroque *Altachio*, *Richenbachio*, & *Krembsmunſter*, & aliis, unde apparet hominem fuiſſe ſingulari humanitate & dexteritate præditum, qui tot amicitiis ſeſe ingeſſit, & tot clarorum hominum amicitiâ & mutuâ fraternitate dignus eſt habitus. Fuit rerum hujus Cænobii augmentator fidelis ac ſtrenuus. Habuit ſororem *Ucengardin* munificam hujus loci donatricem. Deceſſit anno Chriſti 1348. Sepelitur in ſacello B. *Virginis*, quod primum hujus loci templum fuiſſe perhibetur, ut hodiè adhuc monſtrantur Saxea Monachorum ſedilia parieti inſerta, Tumulo ejus tale carmen inſciſum legitur.

M, ter C. quater X ac octavo ſimul anno
Abbas Albertus obiit virtute refertus
Alter fundator clauſtri fuit ac reparator
Prædia ditavit, ſtructuras magnificavit.

34. ULRICUS, cognomento *Kraczer de Egk*, eligitur in hujus loci Abbatem concordi omnium fratrum conſilio & ſuffragio in ipſa Vigilia S. *Jacobi*, anni Gratiæ 1351. præfuit laudabiliter annis triginta tribus, renovans totum pene Cœnobium, & egregiè id ipſum prudenti ſuâ gubernatione ditans. Reſignavit tandem propter ingraveſcens ſenium, & adverſam valetudinem in die *Vigilii* Martyris anno Domini 1382. idque conſentiente *Alberto* Palatino Rheni & Bavarorum Duce, qui penſionem ei decrevit & ordinavit, præſentibus *Dietherico* Epiſcopo Ratisbonenſi, *Joanne* Landgravio in Leüchtenberg, Comite Hallenſi & inferioris Bavariæ Præfecto. Obiit eodem anno Idib. May. Sepelitur in ambitu ſub tumulo *Alberti* ad ingenioſè pictas feneſtras cubantis. Sub hoc Abbate obiit, & terræ parenti reddita eſt Domina *Petronelle Baroniſſa de Degenberg* anno 1348. & hujus Petronellæ germanus frater paulò poſt, anno Salutis 1351. Dominus *Hardwicus* Cœnobita Metamenſis, qui ſepelitur in ambitu.

35. ALTMANNUS Baro de *Degenberg* eligitur in hujus Cœnobii Abbatem anno Domini 1382. præſuit annis ſex. Obiit Idib. Septemb. anni à nato Chriſto 1388. Hujus ætate ac conſenſu conditum eſt ſacellum, propè parochiale templum *Neuhauſenenſe* anno 1387. ab *Alberto Forſtero* de *Wildenforſt* Equite aurato, & Præfecto in *Naternberg*, ejusque fratre Hardwico. Sepelitur in ſacello B. *Virginis* propè *Albertum Egker*. Sub ejus gubernatione obiit, & in S. *Laurentii* ſacello humatus eſt Dominus *Joannes* Baro & miles *de Degenberg* anno 1385. hujus *Altmanni* Abbatis cognatus, magnus ejusdem loci fautor.

36. PETRUS ſubrogatur *Altmanno* anno 1389. præfuit laudabiliter & utiliſſimè annis 38. Deceſſit ex hac lacrymarum valle anno Incarnationis Dominicæ 1427. Sepelitur in dextra Chori abſide, memoriali ſaxo in pariete collocato. Emit anno 1399. domum in propinquo oppido *Degkendorfenſi*, & anno 1408. Decimas in veterrima Parochia *Plædlingenſi*, ad Iſari & Danubii congreſſum ſita. Fecit fieri feneſtras illas ingenioſiſſimè picturatas & loquaciſſimas, de quibus ſupra.

37. ANDREAS eligitur anno 1427. præſuit annis 19. Emigravit ex hoc ſæculo mortali anno 1446. duodecimâ Calend. Februarii. Sepelitur in ſacello S. *Benedicti* ante aram.

aram. Is anno Chriſti 1439. *Inſulam* & cætera *Pontificalia ornamenta* per *Albertum* Illuſtrem Bavariæ Ducem à toto *Conſilio Baſilienſi* impetravit pro Se & Succeſſoribus ſuis uſurpanda. Sub hoc Abbate obiit, & apud S. *Laurentium* terræ parenti commendatus eſt illuſtris Baro *Bigolaus Gebolphius de Degenberg* anno 1438. cujus pater Dominus *Fridericus à Degenberg* anno 1393. deceſſit, & eodem loco humatus eſt.

38. PETRUS *Veltel* ſecundus hujus loci Abbas infulatus, præfuit poſt *Andream* annis 13. Exceſſit è vivis in die S. *Thomæ* Apoſtoli anno 1459. Sepelitur ante aram maximam Chori pulcherrimè à ſe renovati, & ſedilibus novis illuſtrati

39. JOANNES Hopffel mirus hujus Cœnobii illuſtrator, & qui ſummam ejus Baſilicam de novo totam condidit, & firmiſſimâ teſtudine concameravit, eamque cum ambitu marmoreo ſtravit. Sedit is ad Abbatiæ hujus clavum annis 20. utiliſſimè. Obiit anno 1479 Sepelitur in media Eccleſia. Sub ejus gubernatione obiit *Erhardus Forſter de Wildenforſt*, ultimus hujus Familiæ, in ſuorum majorum ſacello, S. *Andreæ* dicato, honorificè ſepultus anno Gratiæ 1464.

40. PANCRATIUS ſucceſſit *Joanni*, præfuit annis 16. Obiit undecimâ Kalend. Januarii anno Salutis 1495. Sepelitur in media Eccleſia propè vel infra potius Anteceſſorem.

41. OSWALDUS Mayer, quod latinè *Villicum* ſonat, patriâ *Degkendorphius*, vir religioſus, ſapiens, doctus, facundus ac diligentiſſimus, præclarus Scriba, præclarior Orator: Imperatorum & Regum amicus ſingularis: eligitur in Abbatem anno 1495. Præfuit annis 19. laudabiliter & utiliſſime. Habuit ſingulari amicitiæ vinculo conjunctum ſibi *Jacobum Locher* Philonuſum, poëtam laureatum, ſuique ſæculi poëtarum facilè principem. Conſtruxit tabernam, excoluit vineam Cœnobio proximam, renovavit aras omnes fecit fieri pretioſam Infulam. Sub ejus gubernatione viguit peregrinatio ad miraculoſum fontem S. *Utbonis*, & liberati ſunt ejus beneficio à morbo Gallico multi advenæ: Hanc peregrinationem mox peſtis ſecuta eſt. Abbas Oſwaldus deceſſit ipſo die S. Agathæ anno 1515. Sepilitur ante aram Chori maximam.

42. WOLFGANGUS *Angelus* ex oppidulo ſeu Marca *Engelſpergenſi*, propè inferius Altachium in ſiniſtra Danubii ſita, natus, ſucceſſit *Oſvvaldo*: Vir probus & honeſtus, præſedit Abbatiæ annis decem. Obiit anno 1526. in die *S. Sylveſtri*. Sepelitur in Choro ante aram maximam.

43. WOLFGANGUS Hæberlin *Degkendorphius* ſubrogatur *Angelo*, præſedit Abbatiæ annis 9. laudabiliter, vir religioſus & orandi ſtudioſiſſimus. Obiit anno 1535. decimâ Calend. Februarii. Sepelitur propè Anteceſſorem in Choro.

44. CAROLUS *Dorn* Ambergius, ex matre mendicâ natus, Ratisbonæ diligenter & feliciter ſtuduit: & literis mediocriter inſtructus ad cœnobium *Metanienſe* venit, cujus cum aliquamdiu Cœnobita & incola fuiſſet, mox poſt *Wolfgangi* obitum Abbas ejuſdem deſignatus eſt: vir candidus & integer, omniumque eruditione aliquâ commendabilium fautor & Mæcenas ſummus. Præfuit annis duobus, & aliquot menſibus. Obiit 16. Auguſti anno 1537. Sepelitur propè Anteceſſorem ante aram Chori maximam.

45. LEONHARDUS Ortmayr *Degkendorffius*, ex Priore Miles factus, & aliquamdiu *Cæſaris Caroli V.* caſtra ſecutus, tandem ad monaſterium ſuum revolat, ubi Abbas novâ Metamorphoſi ex milite factus, ipſe quoque pater inſignis, eligitur anno 1537. Præfuit annis quinque. Auxit fratribus ſuis Præbendam, ut vocant; vino. Pulchrè illuſtravit & quaſi in ordinem redegit præterfluentem fluviolum, Metanienſem fontem duxit ad Refectorium. Obiit anno 1542. decimo Julii. Sepelitur in Choro propè Anteceſſorem. Poſt ejus obitum præfuit aliquandiu, ſed tantum adminiſtratorio titulo, Reverend. ejus loci Prior, Dominus *Adreas Allthaymerus* ex Biſanio veteri civitate, ad Danubium duobus à Monaſterio lapidibus ſita, & ab *Attila* Hunnorum Rege olim vaſtata, natus: cujus urbis reliquias hodiè *Wuſchelburgum* accolæ appellare conſueverunt.

46. JOANNES Oedmayer *Deggendorffius* eligitur anno 1544. vir humaniſſimus, & egregiâ formâ præditus. Præfuit penè quatuor annis. Obiit 13. Calend. Aprilis anno Domini 1548. Sepelitur in media Eccleſia principali, quam Monaſterium vocant.

47. JOANNES OSWALDUS Marius, ex Ingolſtadio natus, patre librorum induſtrio compactore: deſignatur Abbas anno 1548. triceſimâ Julii, Præſidet hoc adhuc currente anno Domini 1552. Condidit is de novo inſignem, & amœniſſimam Abbatiam. Stabula equorum tria teſtudinibus concameravit, & Granarium renovavit, fecit erigi Sibi, me Authore, ſaxum cum tali Epigraphe memoriali.

Joannes ego, Oſvvaldum quem turba Monaſtica dixit
Anglo poli Mario de genitore ſatus:
Hoc mihi conſtitui monumentum vivus, ut iſtic
Nominis olim extet fama decusque mei.
Spero libris etiam vitæ indita nomina noſtra
Sanguine quem fudit Chriſtus imago Patris.

Ut

Ut tamen & norint me ſæcla futura, ſciantque
Iſta quibus mihi ſit vita peracta modis:
Iſtius Abbatem fidum me nobilis ædis
Nec planè ignavum ſcito fuiſſe patrem.
Cætera nunc taceo, nam nulla glorior in re
Quàm Chriſtus pro me quod tulit ipſe crucem:
Hæc eſt vita ſalus: hæc eſt via, duxque, comesque
Ad vitæ æternæ gaudia vera mihi.

In memoriam verò Fundatorum hujus loci tale meum Epigramma in principali templo erigi curavit.

Carolus, aſt alio Martellus nomine dictus
Magnanimum genuit Germanis Carolomannum
Atque gravem multâ meritorum laude Pipinum,
Quem dicunt laciâ Scriptores voce puſillum:
Contigit huic Regni Francorum ampliſſima ſedes
Zachariæ nutu Romani Præſulis: huic eſt
Ex Bertha tandem natus ter maximus ille,
Multorum victor Regnorum Carolus, orbis
Quem totus vocat, & virtute, & nomine Magnum
Fundator fuit iſtius qui nobilis ædis.

ALTACHIUM, ſeu ALTECHIUM *Inferius*, Germanicé Nidern Altaych, ad differentiam *Superioris* Altachii, & à veteri quodam ex quercubus conſtante luco ſic dictum: Cœnobium *Benedictinæ Profeſſionis*, Monachorum in inferiori Bavariâ ac Patavienſi Diœceſi ampliſſimum magnificentiſſimumque, antiquitus etiam opulentiſſimum, nunc plurimum attenuatum, ac longé ab illo veteri mutatum: in ſiniſtra deſcendentis Danubii, ad unum milliare Germanicum, infra *Deckbendorffum* civitatem Bavaricam, propè *Hengersbergenſem Marcam* (quæ hodiè adhuc eidem Cœnobio ſubeſt tota) fæcundo ſolo, & peramœno loco ſitum: fundatum legitur anno 741. quo natus *Thaſſilo*, in honorem *S. Mauritii* ab *Udilone* potentiſſimo Bavarorum Duce, qui ſeptem Monaſteriorum fundator eſſe legitur, & ſepultus creditur in *Gengenbacenſi*, Argentinenſis diœceſeos præ potenti Cœnobio, quod unum etiam ex his ſeptem eſſe ſcribitur. Obiit *Udilo* iſte Fundator anno Chriſti 765. Datur ſingulis annis die *S. Priſcæ*, Spenda ut vocant, carnis ſcilicet porcinæ & panum ſolennis diſtributio, aliquot hominum millibus in ſempiternam Fundatoris memoriam. Auctum & ditatum eſt ab *Hiltrude* etiam Regina, ejusdem *Udilonis* Conjuge ac *Pipini* Francorum Regis ſorore, quæ in *Oſterhofenſi* vicino Monaſterio à ſe condito ac ditato humata dicitur. Dotatum eſt munificentiſſimè multis prædiis à *Carolo Magno* Imperatore. Floruerunt in hoc Cœnobio ſemper ferè bonæ literæ, & eſt hodiè adhuc mediocris ibi ſatisque frequens ſchola, in qua Abbas ejus loci multos adoleſcentes alere & veſtire ſolet, eisque eruditos homines præficit, qui bonas literas, tanquam in Academia aliqua, magnâ laude profitentur: quam virtutem utinam alii etiam noſtræ ætatis Abbates pio Zelo æmularentur. Habentur ibi in ambitu ornatiſſimo ſpatioſiſſimoque imcomparabiles feneſtræ, quæ & hiſtorica, & Theologica, Aſtronomiam univerſam, Phyſicen, Muſicam, atque alias plures Philoſophicas Diſciplinas loquaciſſimè profitentur, & Lectori præclare ob oculos ponunt, ita interim ingenioſiſſimis picturis illuſtratæ, ut invitent ſpectatorem plurimum, nec patiantur eum, niſi cum plurimo lectionis fructu, diſcedere. Abbatum hujus loci talis extat Catalogus, quem mihi ejusdem Cœnobitæ humaniter communicârunt, etſi is à me auctus & illuſtratus ſit hiſtoriolarum brevium ſubnotatione.

1. EBERSWINDUS. Præfuit adhuc anno ſexto *Thaſſilonis* Ducis.

2. WOLFFBERTUS interfuit *Synodo Dingolo fingenſi* in ripa Iſaræ anno 768.

3. VROLFFUS: Miſit is ad inchoandum ac plantandum *Weſſoniani fontis* Cœnobium, in ſuperiori Bavaria ſitum, & à *Thaſſilone* Bavarorum Duce fundatum, *Uſingum* Monachum, qui primus apud Weſſonis fontem Abbas deſignatus eſt ab ipſo primo ejus loci Fundatore.

4. TEUTPALDUS.

5. GOSSBALDUS alibi Gotsboldus: huic dedit *Ludovicus junior*, Rex munificentiſſimus, anno Domini 840. anno Regni ſui ſeptimo, duas Eccleſias cum Decimis ſuis in villa *Ingolſtad* dicta, & curtem Dominorum illic exiſtentem cum centum & triginta agri jugeribus, pratis item, quæ faciunt 400. fœni vehicula, cum ſervis & ancillis in eadem curte degentibus, cum omnibus item bonis ad eandem pertinentibus, hoc eſt campis, ſylvis, pratis, paſcuis, equis, aquarumque decurſibus, molendinis mobilibus & immobili-

bili-

bilibus. Actum in regio palatio *Heiligbrunnenſi* 18. Auguſti anno ut ſupra. Inde venit quòd Duces Bavariæ antiquitus, & ad noſtra ferè usque tempora (nuper enim hoc privilegium per *Wilhelmum* Dncem anno 1521. ademptum eſt) *Ingolſtadienſis* civitatis, & Parochiæ *Mauritianæ*, ejusdem loci Univerſitate nunc incorporatum, feudum ab hujus loci Abbate acceperint, ut hujus loci Abbatum Vaſſalli. Præfuit idem Abbas anno adbuc 851. Impetravit à *Gregorio IV.* Pont. M. corpora SS. Martyrum *Feliciſſimi* & *Agapiti*, in *Iſerboven* collocata, unde extant in vitro Chori ad *S. Stephanum* tales verſiculi.

Sunt à Gregorio Romano Præſule quarto
Goſsbaldo de Altha Sanctorum tradita membra.

6. OTGARIUS.

7. WOLFFBERTUS ſecundus, huic dedit cum conſenſu *Thaſſilonis* Nobiliſſ. Principis, *Mariol* quidam villulam *Altorph* juxta fluenta *Feterab*, à patre moriente ſibi relictam, anno Regni Thaſſilonis 42.

8. EBERSWINDUS ſecundus.

9. GRIMALDUS.

10. OTTOWALDUS.

11. CHUNIBERTUS habuit beneficiam fœminam quandam ingenuam *Gadgardim*, quæ dedit *Mulindorphium.*

12. EGELOPHUS.

13. AARON.

Poſt bos Abbates (de quibus nihil extat in literas aut faſtos relatum) deſecit ac ceſſavit in iſto loco ordo Monaſticus ad centum ferè annos, ad tempora usqne *Othonis* Imperatoris, qui anno Domini 990. collapſas Monaſterii res præclarè & feliciter denuò inſtauravit.

14. ERCHAMBERTUS præficitur huic Cœnobio auxiliis *Othonis* Imperatoris, reſtaurato ab ipſo Imperat. anno Domini 990. Præfuit laudabiliter annis 6. Obiit anno 996.

15. S. GODEHARDUS, ex illuſtri Comitum *Schyrenſium* Proſapia & Gente natus, ſucceſſit *Erchamberto:* Præfuit piè & laudabiliter annis 26. Conſecutus eſt aream in Ratisbona ab *Henrico* Imperat. anno 1002. Condidit primus inſigne ſacellum ſuper *Hengerſpergenſem Marcam*, in peramœno colle ſitum, quod *S. Trinitati* ac *Beatiſs. Virgini* Matri conſecratum ac dicatum eſt à *Wernbero* Patavienſi Epiſcopo ipſâ die Purificationis Marianæ, anno Domini 1008. Addidit verò eidem Eccleſiæ aliud etiam ſacellum, *S. Benedicto* dedicatum. Habuit in commendis etiam *Herſfeldium*, præpotens Monaſterium *Haſſiæ*, ſed reſignavit & reliquit anno 1011. & rediit ad *Alttachium*. Fuit vir literis & vitæ ſanctimoniâ clarus: idcirco ad *Hildesbaymenſis* Epiſcopatûs clavum ac gubernaculum avocatur anno 1022. ubi cùm ſedecim annis piè & utiliter præfuiſſet, ex hoc mortali ſæculo evocatus eſt anno Domini 1038. Sepelitur Hildelshaymii in ſui nominis magnifico Monaſterio.

16. WOLFRAMUS ſedit annis 4. obiit ſubitaneâ morte præventus, anno Chriſti 1026. cum ſynodus in *Seelgenſtad* inter Epiſcopos *Aribonem* Moguntinum & *Godebardum* Hildeshaymenſem celebraretur. Sepelitur ad Apoſtolos in medio Choro, propè Corporis Dominici ædiculam.

17. RATMUNDUS, nepos *S. Gothardi* ex ſorore, ſucceſſit. *Wolframo* anno 1027. Sedit annis 23. Obiit anno 1049. Sub hoc Abbate pernoctavit in boc Cœnobio *Conradus* Imp. anno 1030. cum exercitu in Ungariam properans. Sub eodem Cœnobium Igne periit totum ferè, anno Domini 1033. quarto Nonarum Martii, reædificatum à fundo, anno 1037. Conſecratum iterum Divino honori undecimâ Calend. Octobris. Plurima emit Abbas iſte prædia, multumque terræ incultæ excoli fecit.

18. DIOTMARUS ex Decano Abbas, vir omnigenâ pietate probatus, ſedit annis ſex. Deceſſit ex mortali hoc ſæculo anno Gratiæ 1055. Conſecutus eſt *Tegenbachium* à *Conrado* quodam libero homine.

19. ADELHARDUS præfuit annis ſeptem. Obiit anno ſalutia 1062. Condidit ſacellum *S. Chiliani*, dedicatum anno 1060. ab *Egilberto* Pataviensi Epiſcopo.

20. VENCESLAUS Abbas deſignatur ab ipſo Rege, Natalem Domini in *Friſingen* celebrante, anno 1063. Præſedit Abbatiæ annis ſex. Emigravit ex hac vita anno 1068.

21. WALTKERUS ſucceſſit *Venceslao*. Sub ejus gubernaculo floruit in boc Altacenſi cœnobio *S. Thiemo*, Regius ſacellanus, *Epiſcopus* poſtea *Hildeſianus.*

22. WOLFRAMUS ſecundus.

23. RUPERTUS donatur à *Pezaph*, quadam mnliere & ejus filia *Enzibele.*

24. LEOPOLDUS præfuit anno 1118. quo ſacellam *S. Chiliani* reconciliari fecit per Epiſcopum Patavienſem *Udalricum.*

25. ADALFRIDUS ſedit ad Abbatiæ hujus clavum annis 12.

26. CHUNRADUS.

27. BOLESLAUS vir nobilis tàm moribus, quàm genere, ſic enim de eo ſcribit *Eberhardus* Epiſcopus Babenbergenſis in Diplomate, quo teſtatur ſe eum inveſtiviſſe de feudo Regali Abbatiæ Altacenſis, nomine ſacri Rom. Imperii. Præfuit Boleslaus iſte anno Chriſti 1152. quo *Fridericus* primus Romanus Imperator, ad petitionem ſupranominati Epiſcopi Babenbergenſis, tranſtulit infeudationem hujus Monaſterii ſeu Jus Regale ad Eccleſiam *Bambergenſem*, eâ conditione, ut Epiſcopus Bambergenſis Abbatem hujus loci inveſtiat in temporalibus, & ut Epiſcopus loco & vice Abbatis plenius & devotius Curiæ Regali deſervire valeat. Actum *Aquisgrani*. Aliud de hoc Abbate extat nihil.

28. DIETHERICUS.

29. GERHARDUS.

30. VOLSTHALCUS emigravit ex mortali & lugubri hac vita anno Domini 1192.

31. UDALRICUS præfuit annis ſex. Obiit anno ſalutis 1198.

32. DIETMARUS ſecundus præſedit Abbatiæ annis 23. Deceſſit anno 1221. Sub ejus gubernatione dedit nobilis vir *Altmannus de Helingersberg*, arcem ſuam *Hengersbergenſem* in colle ſitam *S. Mauritio*, patrono Altacenſis Monaſterii, anno 1212. quo idem hujus loci benefactor rebus humanis exemptus eſſe legitur.

33. POPPO primus hujus nominis, ſedit ad hujus loci gubernaculum annis 18. Obiit anno gratiæ per Chriſtum reparatæ 1229. Huic *Eccenbertus*, Babenbergenſis Epiſcopus, Advocatum dedit *Albertum* Comitem Pogenſem. Sub hoc Poppone Abbate volebant fratres Altacenſes arcem *Hengersbergenſem* ab Altmanno donatam dejicere & evaſtare, quod Comites de Pogen (qui Altmanno iſti ſanguinis propinquitate conjuncti erant) admittere nequaquam volebant, niſi Conventus Cœnobitarum prius numeraret Comitibus certam pecuniarum ſummam, pro arce in Monaſterii proprietate retinenda. Emptam itaque de novo arcem à Pogenſibus, valdè injuriis huic loco, Cœnobitæ poſtea unanimi conſilio dejecerunt, & ſolotenus evaſtarunt totam, ne quid ex ea detrimenti caperet Cœnobium: idque factum eſt anno 1224.

34. BERTHOLDUS præfuit poſt *Popponem* per menſes ſaltem ſeptem. Obiit anni 1230.

35. CONRADUS ſucceſſit *Bertholdo*, præſedit dignitati annis duobus. Obiit anno Gratiæ 1232.

36. DIETMARUS tertius ſubrogatur *Conrado*, præfuit annis 10. menſibus ſeptem. Primo gubernationis anno ſtatim eum inclementiſſimè excepit novercans fortuna, novâ enim diſſenſione coortâ inter *Bertholdum* & *Albertum*, Comites *Pogenſes*, unius, & *Rapathonem* ac *Henricum* Comites de *Ortenberg*, alterius partis, Monaſterium rapinis, incendiis ac ſuorum hominum captivitatibus, jumentorum abactionibus miſerè quaſſatum & vexatum eſt. Hengersbergenſis Marca & Altachenſis villa incendio vaſtatæ ſunt, templa parochialia undiquaque miro ſacrilegio effracta, calices & alia ornamenta templorum, piis uſibus dicata, prophanata & ablata, pecora & armenta abacta ſunt: ita ut Abbas & Conventus fecerint in hac calamitate jacturam viginti millium Rhenenſium aureorum. Deceſſit Abbas Dietmarus ex mortali hac ad meliorem vitam anno Gratiæ 1242.

37. HERMANNUS, Chronographus ſui Cœnobii, ſubſtituitur *Dietmaro*, præfuit annis 30. menſibus 4. diebus ſedecim. Is anno Domini 1262. B. Virginis ſacellum *Hengersbergenſe*, in ſuperioribus tumultibus direptum & vaſtatum, præclare renovavit, & denuò conſecrari fecit per *Anshelmum* Legatum quendam Apoſtolicum, conſenſu *Othonis* Epiſcopi Patavienſis. Deceſſit ex hac miſera vita anno Chriſti 1273. Sepelitur in ſplendido Mauſolæo marmoreo in abſide Chori meridionali. Sub ejus gubernatione interempta eſt gladio à marito ſuo *Ludovico* Bavarorum Duce, Domina *Maria* Duciſſa Burgundionum, & ejus pediſſequa *Heylca* de caſtro præcipitata eſt anno Domini 1256. Sepeliuntur in Cœnobio S. Crucis in Donawerda.

38. ALBINUS ſedit ad clavum Abbatiæ annis ſex. Obiit anno Gratiæ 1279.

39. VOLCMARUS alibi Wolchimarus ſedit annis duobus, menſe uno, diebus 19. Obiit anno 1282. Iniit fraternitatis amicitiam ac fœdus cum *Brunone* Prufningenſi Abbate anno 1280.

40. POPPO ſecundus, ex ſuperioris Altachii Abbate, Inferioris Abbas de ſignatus eſt anno ſalutis 1282. præfuit annis ſex, menſibus totidem, qui ſuperiori prius Altachio laudabiliter præſederat annis 22. Emigravit ex hac lacrymarum valle anno 1288.

41. WERNHARDUS ſucceſſit *Popponi*, præfuit annis 28. menſibus duobus, diebus 18. Iniit fraternitatis fœdus cum *Hildebrando* Abbate S. Gotthardi in *Hildesheim* anno 1290. Privilegiata eſt ei & immunis reddita domus ſeu Civia (quam habet ex antiquo Abbas Altacenſis in Ingolſtat) ab omnibus Heerbergationibus (ſic barbarè tum vocabant *Jus hoſpitalitatis*) à *Rudolpho* Comite Palatino & Bavarorum Duce, anno Chriſti 1295. Condidit *Erlacenſe* ſacellum propè *Marcam Spiez.* anno 1308. Exceſſit è vivis anno 1317. 14. Calend. May. Sepelitur ſplendidè in Septentrionali abſide.

42. FRIDERICUS primus hujus nominis ſucceſſit *Wernbardo*, præfuit annis 5. menſibus 7. Deceſſit anno 1323. quo renovatum eſt ſacellum in colle *Hengersbergenſi*.

43. RIEGERUS, vel RUGERUS, germanus frater *Herdwici* militis fundatoris, ſed unà cum *Ludovico* Bavaro Imperatore Cœnobioli Benedictini in *Augiâ* beatæ Virginis ad *Fledinezium* amnem anno 1342. filius *Eberwini* militis de *Degenberg* deſignatur Abbas aono 1323. præfuit annis duodecim, deſiit eſſe inter mortales anno gratiæ 1335.

44. OTHO de Ratisbooa, primus hujus nominis, ex gremio hujus Eccleſiæ Cannnicè eligitur anno Domini 1335. ſedit annis 8. confirmatus ab *Alberto* Patavienſi Epiſcopo. Sub hoc abbate incorporata eſt huic Cœnobio inchoata nuper Præpoſitura *Augiæ Marianæ*, quæ Richingeoſi vicina eſt, anno 1342. Obiit anno 1343.

45. PETRUS primus ſubrogatur *Othoni*, ſedit annis 18. *Carolus* quartus vocat eum compatrem ſuum dilectiſſimum. Obiit anno 1361. Sub hoc Abbate evocatus eſt ex hac mortali vita laudatiſſimus Imperator *Ludovicus Bavarus*, anno 1347. Benefactor hujus loci munificus, Munaci in collegiata B. Virginis Baſilica humatus.

46. OTHO ſecundus præſedit Abbatiæ huic annis ſex. Obiit anno Chriſtianorum 1367.

47. ALTMANNUS ſucceſſit *Othoni* ſecundo, præfuit annis 35. Evocatur ex hoc ſæculo mortali, aono Domini 1402. Sepelitur eodem tumulò quo Hermannus ſupra celebratus, abſide videlicet templi Meridionali.

48. JOANNES Neulichius, nobilis genere & virtute, ſubſtituitur *Altmanno*, præfuit annis duodecim. Obiit anno 1414 Sepelitur in abſide Meridionali. Sub hoc cœpit conſtrui alterum Parochiale templum beatæ Virginis in civitate Ingolſtadiana anno Domini 1407. ſub *Stephano* & *Ludovico* Bavariæ Principibus. Sub hoc ipſo Abbate floruit in hoc Cœnobio inter cæteros doctus Monachus, & Verſificator inſignis *Joannes Peyſſerus*, ex majoribus meis natus, Obiit anno 1424. Cujus inter cætera plura hoc extat eruditum & elegans epigramma.

Navita, corrector, juvenis, nutricula, pictor.
Ducit, caſtigat, domitat, caſtigat, adornat.
Navem, diſcipulum, pullum, puerum, parietem.
Remige, Verberibus; fræno, ſermone, colore.

49. JOANNES, cognomento *Kuchelmundt*, ſucceſſit Joanni Neulichio anno 1414. præfuit annis 18. Obiit anno 1432 quo tanta fuit aquarum inundatio, ut & pavimenta templi ac Monaſterii tegerentur aquis. Duravit hæc inundatio dies 10. & ſecuta eſt eam chariſtia & difficultas annonæ maxima.

50. ERHARDUS Raitthamer ſubſtituitur *Joanni*. Sedit annos 19. Reſignavit, etſi non adeò voluntariè, anno Domini 1451. graviter enim accuſatus fuit à Cœnobitis ſuis quòd prodigus eſſet, & negligenter præſideret. Obiit poſtea anno 1468. Dejecit & denuò renovavit ſacellam in colle *Hengersbergenſi* ſitum, anno Domini 1441. Sub ejus gubernatione renovavit, & ampliavit Domum, ſeu curtem veterem Abbatis in *Ingolſtadianâ* civitate *Ludovicus Trundel* anno 1450. Ejuſdem Curiæ tunc incola.

51. ALBERTUS ſucceſſit reſignante *Erhardo*, ſedit ad clavum per annum ſaltem unum, menſes duos, dies octo. Aſcenderat *Landisbutam* (quæ celebris Bavariæ civitas eſt) pro commodo & utilitate Cœnobii ſui anno Domini 1453. unde cum iterum deſcenderet navigio, ad ſuum Monaſterium rediturus, naufragium in *Iſaro* flumine paſſus, miſerè periit cum maximo omnium ſuorum luctu. Cadaver 15. die poſt inventum ſepelitur honorificè ante aram S. Crucis.

52. PETRUS hujus nominis ſecundus ſucceſſit *Alberto*, ſedit annis 13. menſibus quinque, diebus octo: Ampliavit ſacellum B. Virginis in colle ſitum. Reſignavit anno 1466. Deceſſit verò ex hae mortali vita poſtea anno Gratiæ 1483.

53. WOLFGANGUS Pauſingerus, vir oon vulgariter doctus & ſenio confectus, eligitur anno, quo Anteceſſor deceſſit: Præfuit annis octo, menſibus ſex. Obiit anno Chriſti 1475. Erat priocipibus etiam à conſiliis.

54. FRIDERICUS ſecundus ſucceſſit *Wolffgango*, poſtulatus in die S. Thomæ Apoſtoli aono Domini 1475. ſedit annis decem ſolus, poſtea adhibitus eſt ei Coadjutor in ſpiritualibus & temporalibus *Gregorius Hauer*, vir literatus & virtuoſus, à totâ *Ingolſtadiana* Academia commendatus. Fridericus nihilominus auctoritatem canendi ſub Infula retinuit. Obiit poſtea aono 1491. Menſe Januario.

55. JOANNES Sumerlin ſubrogatur *Friderico*: præfuit annis 12. Obiit anno 1502. ipſâ die S. Bernhardi: Vir in ſubditos pius & æquus, qui Mooaſterium, gravibus oppreſſum debitis, diligenti ac providâ ſuâ gubernatione magna ex parte libertati vendicavit. Fecit ædiculam Corporis Dominici, poſtquàm in Septentrionali abſide decenter eſt humatus.

56. BERNHARDUS, vir manſuetus & per omnia humaniſſimus, præfuit 16. taotum

tùm Septimanis. Obiit anno Domini 1503. in die *S. Stephani* Protho martyris. Sic à feſto S. Bernhardi usque ad Natalem Domini tres Abbates habuit hoc Cœnobium.

57. CHILIANUS Weydenbegkius ex *Arimſtorpho* oppidulo, ad *Kolbium* fluviolum ſito, natus eligitur anno Domini 1503. præfuit laudabiliter annis 31. Inchoavit conſtruere ex imis fundamentis turres hodiè adhuc imperfectas, renovavit parochiale templum anno 1520. Vidit belli Bavarici tumultus anno ſuæ gubernationis ſecundo. Anno 1513. vidit in ipſo S. Trinitatis feſto ſub matutinis calamitoſiſſimo incendio 30. domos conflagrare privatas, in vicino oppidulo ſuo *Hengersbergenſi*. Sub ejus gubernatione incorporata eſt *Ingolſtadianæ* Academiæ à *Wilhelmo* Bavarorum Duce, etſi refragante Abbate & Conventu, Parochia *S. Mauritii* Ingolſtadiana, anno Domini 1522. quæ olim à *Ludovico* Rege (ut ſupra dictum) Abbati ac Conventui hujus loci tradita & donata fuerat munificentiſſimè cum adjacentibus curtibus, & agris omnibus. Obiit Abbas iſte anno 1534. Sepelitur in medio templo ſub Saxo, cui Mortis miſerrima imago ingenioſè inſculpta eſt.

58. VICTOR Laufferus Parochus antea in *Spiez*, per annos 20. fit hujus loci Abbas anno 1534. vir literis, humanitate & prudentiâ clarus, latinè eximiè doctus ac eloquentiſſimus. Principum etiam Conſiliarius, præfuit 9. tantum menſibus & obiit apoplexiâ tactus in ſuggeſtu, dum concionaretur anno 1535. maximum ſui deſiderium omnibus poſt ſe relinquens. Sepelitur poſt Chorum in Septentrionali abſide cum tali monumento.

Hic jacet in buſto, reverendus nomine Victor
Abbas, quem rapuit mors nimiùm rigida.
Qui doctrinâ fuit nulli & pietate ſecundus,
Et gratus populo moribus ingenuis.
Vivit in æthereo ſanctus per ſæcula cœlo,
At caro terrenis vermibus eſca patet.

59. CASPAR Leucgebius, ex *Heerczenburgo* Auſtriaco oppidulo, tribus à Krembſio milliarib. natus. *Victori* ſuccedit, prius Cœnobita D. Andreæ in *Trayſen*. Præfuit annis 10. & aliquot menſibus. Vir in providendis rebus temporalibus prudens & doctus, in conſervanda Religione pius: ſed ferè valetudinarius. Conſtruxit & elegantiſſimè illuſtravit hypocauſtum vicinum aut contiguum Abbatiæ pro honoratioribus quivis excipiendis anno 1544. *Dedit exactiones* 14. *millium aureorum Principibus.* Obiit anno 1546. ſextâ Iduum Martii. Sepelitur in principali Baſilica cum tali Epigrammate, parieti ſeptentrionali inſerto.

Caſparus hoc tumulo tegitur venerabilis Abbas,
Qui multis notus Relligione ſuâ eſt.
Huic vitam Deus omnipotens concede perennem,
Membris ſit tellus non oneroſa nimis,
Qui legis hunc titulum noli tranſire viator:
Dic, requiem Chriſtus det tibi perpetuam:

60. MATTHIAS Denneſcherus, ex *Donndorpho* pago, è regione Cœnobii ſito, natus, ſubrogatur *Caſparo:* Præſedit Abbatiæ annis 5. *Dedit exactiones 7. millium aureorum Princip.* Obiit anno 1550. 3. Calend. Julii. Sepelitur in templo primario ad aram B. Virginis cum tali elogio ac ſaxo memoriali.

Matthias Dennſcher quondam hic venerabilis Abbas,
Ingenio felix & probitate fuit.
Hoc tumulo tegitur terrenis vermibus eſca,
Sed nunc cum Sanctis cœlica Regna tenet.
Huic Pater omnipotens vitam concede ſalubrem,
Et nobis cœli gaudia vera tui.

61. PAULUS Gmainer, patrâ *Landovianus* ex Eleganti Bavarorum oppido ad *Iſarum* amnem ſitum natus. Vir proceræ & elegantis ſtaturæ, faciei liberalis, morum verò gravitate eximiâ præditus; Eligitur anno ætatis ſuæ viceſimo tertio, ipſâ die *S. Laurentii*, in anno Jubilæo, habet in Conventu hoc tempore perſonas 32. Præſidet feliciter hoc adhuc currente anno Domini 1552. in cujus Calend. Januariis tali ibi carmine Deo Opt. Max. gratias egi pro conſervatione & bonitate ſuâ, quâ me defendit per præcedentem annum.

Nunc ô tempus adeſt, nunc venit amabilis hora,
Conveniens lætis verſibus hora meis,
Quâ pia laudatur tua Circumciſio Chriſte,
Chriſte paleſtinâ virgine nate puer.
Jam bonitate tuâ rurſus complevimus annum,
Atque bonis avibus cernimus ire novum,

Ergo

Ergo tibi meritas ago grates Chriſte Redemptor,
Quod fueris vitæ portus & aura meæ:
Quod me per totum hunc pulchrè defenderis annum,
Quod ſemper fueris Duxque, Comesque mihi.
Quod mihi præclaros tot conciliâris amicos,
Doctrinâ magnos, & pietate viros.
Conciliaris item Regumque Ducumque favorem,
Quorum ſum factus ditior auxiliis.
Te Duce Bojorum & Rhætorum vicimus alpes
Julius ille olim quas ſuperavit ovans:
Julius Imperii Romani maximus Author,
Artibus & belli clarus & arte togæ,
Te duce Spelucam ſuperavi, ubi concipit ortum
Rhenus, & ad Larum venimus inde lacum,
Quo ſuperato, etiam Inſubrum lætiſſima Regna
Vidimus, atque urbem Carole quinte tuam.
Quam propter toties certatum eſt vindice dextrâ
Et finem Mavors nondum habet iſte ſuum.
Te Duce, Chriſte Deus, per mœnia celſa Paviæ
Sum quoque robuſti tergore vectus equi.
Urbis ubi doctæ ſpatioſum vidimus hortum
Infauſtum illum olim Galle ſuperbe tibi.
In quo pugnantem cœpit te Carolus heros
Martius: haud toto (quem regit) orbe minor.
Te Duce, Chriſte Deus, Ticinum trajecimus amnem
Imò Padum & Trebiam flumina nota nimis.
Te Duce ſucceſſi Lygurum feliciter urbi,
Quâ non conſpectâ eſt pulchrior ulla mihi.
Hic primum claſſem conſcendi, altasque Triremes
Quarum eſt Andreas Dorius ille pater.
Patritius, Lygurum Dux, & fortiſſimus urbis:
Neptunus Lygurum maximus ille maris:
Quem metuunt Turcæ, Gallus tremit, omnis adorat
Auſonidum terra, ut Numen in orbe novum.
Te Duce, Chriſte Deus, rurſum iſta per omnia Regna
Ad patriæ veni mœnia pulchra meæ.
Incolumes ubi non tantum matremque, patremque
Inveni, imprimis pectora chara mihi:
Sed Conigundin eam quoque quæ mihi contigit uxor,
Moribus integris & pietate gravis.
Omnia ſalva illic invenimus atque beata,
Pro quâ gratus ero nunc bonitate tibi
Tu mihi Chriſte Deus defenſor ubique fuiſti,
Tu tutatus es hoc corpus ubique meum.
Grates ergo tibi Rex Chriſte, orbisque Redemptor
Maxime, quas poſſum & debeo, gratus ago.
Te Dominum cœli, Dominum terræque marisque,
Agnoſcam ac omni Relligione colam.
Te vitæ & rerum partem laudabo mearum,
Omne bonum acceptum Rex tibi Chriſte feram.
Tu me per patrias equitantem etiam inſuper urbes,
Juviſti immenſo Chriſte favore tuo.
Tu mihi nunc etiam quærenti Pannonas arces
Quærenti Regem Chriſte paratus ades.
Tu mihi defenſor, tu Duxque, Comesque viarum
Angelico cœtu, te comitante, veni.
Sic nihil hic durum, nihil hic hoſtile timebo,
Te præſente Deo & vindice tutus ero.
Tu mihi commotum placabis ut ante parentem
Tu cœlum potes hoc conciliare mihi.
Sic nihil infeſtum, ſic nil mihi triſte nocebit
Sed novus hic totus commodus annus erit.
Annus ab æthereo veniens mihi lætior orbe
Si clemens fueris tu Deus alme mihi.

Abbas

Abbas iſte anno 1552. tabulam cum picturis erecti in deſerto ſerpentis, & paſci pro magnitudine peccatorum totius mundi Chriſti Filii Dei in Templo erigi facit cum tali Epigraphe.

Paulus Gmeynerus, templi venerabilis hujus
Sexageſimus & primus ſed humillimus Abbas,
Hanc fieri feci tabulam mihi: ut omnibus eſſet
Illa meæ fidei monumentum, & pignus amoris,
Quo ſum ſemper eum primis complexus ab annis,
In quem ſpemque fidemque meam ſuper omnia pono,
Chriſtus imago Patris, lumen de lumine, vitæ,
Lucida lux ſine quâ tenebræ ſunt cætera cuncta:
Ille ſalus datus eſt nobis via, vita, triumphus,
Noſtra ſuis humeris onera hic portavit, & ipſa
Sanguine noſtra ſuo delevit crimina, & omnem
Suſtulit offenſam, iratum placando Parentem.
Hunc tu quisquis ades Spectator, honora & adora:
Solum unumque Deum: & pro me quoque ſæpius ora.

Sub ejus gubernatione obiit peſte pulcherrima & ingenioſiſſima puellula Suſanna, Joannis *Pettendorfferi* Cancellarii ex Brigitta uxore filiola, quæ cum tali Epitaphio terræ parenti illic cum maximo parentum luctu reddita eſt, menſe Decembri anno 1551.

Hic Suſanna jacet Pettendorphina, Joanni
Pettendorphero filia chara patri.
Vixerat illa novem vix annis, abriperet cùm
Præmatura ipſam & mors inopina nimis.
Sed non abripuit totam, quæ vivit in arce
Cœlorum, patri conſpicienda ſuo:
Tum, cum judicium celebrabit Chriſtus & ad ſe
Transferet (illum ipſum qui coluêre) pios.

****

Habet Abbas & Conventus Altachii interioris ſub ſe Præpoſituram quandam *Rinchnam* dictam: hæc ſita eſt tribus ab Altachio milliaribus verſus montana & nemora Bohemica. Fundata verò & inchoata eſt ſub *S. Godehardo*, Abbate Altachenſi & primo Rinchinenſi Heremita, qui illic ad ſui nominis ſaluberrimum fontem, precibus & jejuniis Deum ſtrenuiſſimè coluit. Donatur locus iſte ab *Henrico I.* Imp. & ejus uxore *S. Conigunda* exiſtentibus *Morſenburg*. In hoc loco ſemper Cœnobita aliquis Altachienſis reſidere ſolet cum aliquot Sacerdotibus, eum Præpoſitum vocant: Habetur verò eorundem etiam talis Catalogus.

1. GUNTHERIUS primus. Obiit anno 1045. extat de eo tale Epigramma.

Guntherius vitâ decedens hìc Eremita
Percipit in cœlis bravium cujusque laboris
Quem prius in mundo tulerat carni dominando.

Poſt quem longus tamen hiatus eſt, nam eorum, qui ſunt ſecuti per annos ducentos, nomina interciderunt ad annum usque 1300.

2. HENRICUS Senior, præfuit anno 1300. quo reliquias conſecutus eſt Coloniæ à Domina *Eliſabetha*, Abbatiſſa Monaſterii undecim millium Virginum.

3. HENRICUS de Geyerſtadt, præfuit anno 1310. In anno 1338. *Albertum* Patavienſem Epiſcopum ſummum habuit Benefactorem, & hujus Cellæ ſecundarium quaſi fundatorem. Poſt hunc iterùm deſunt aliqui Præpoſiti hujus Monaſterioli.

4. ALBERTUS Præpoſitus exauthoratur anno 1416. Obiit poſtea anno Domini 1424.

5. STEPHANUS Alberto ſubrogatur. Obiit in Præpoſituræ gubernatione anno ſalutis 1425.

6. CHRISTOPHORUS obiit anno 1460.

7. WOLFGANGUS Fliunsbeggius præfuit annis 11. Obiit anno 1471.

8. WERNHERUS præfuit annis 12. Obiit anno Domini 1483.

9. JOANNES Leuttholdus ſedit annis 12. Deceſſit anno ſalutis 1497.

10. JOANNES Lanckheymer de Fridberg, (quod oppidum eſt Bavariæ ad Lycum, non procul à Vindelicorum Auguſta ſitum) ſucceſſit Leuttholdo. Præfuit laudabiliter, & utiliſſimè annis 30. inſignis Concionator. Obiit anno 1527.

11. UDILO præfuit annis 16. Obiit anno 1543.

12. SIGISMUNDUS Schoffelius, ex Altachenſi pago natus, præfuit annis octo. Deceſſit ex mortali hac vita anno redempti orbis 1551.

13. WILIBALDUS Milchtaler Ingolſtadianus ſucceſſit Sigiſmundo, præſidet adhuc curreote hoc anno Salvatoris nati 1552.

JOANNI Pettendorphero, Cancellario Altachenſi Monumentum poſitum à Bruſchio. Joannes loquitur.

Laus tibi Chriſte Deus, tibi gloria ſemper bonosque
Sit tibi pro meritis gratia larga tuir.
Quod vires mibi, quod vitam ingeniumque dediſti,
Moribus excultum, litterulisque bonis:
Quod mibi conjugio, Brigittam induxeris iſtam,
Quâ totus mibi nil pulcbrius orbis babet.
Quæ mibi tot peperit ſocialis pignora lecti
Eximias Nympbas ſex, totidemque mares.
His pro muneribus, Deus ô ter maxime, grates
Ipſe tibi toto pectore gratus ago.
Hoc facit una etiam mecum mea candida Conjunx
Et faciunt noſtri pignora chara thori.
Sed te Chriſte Deus tua per pia vulnera teſtor,
Ut deinceps etiam meque meosque juves.
Fac nobis placidum Genitorem, Chriſte Redemptor,
Et trabe nos cœli in Regna paterna tui.

OSTERHOVIUM Cœnobium Præmonſtratenſis inſtituti, io ioferiori *Bavaria*, non procul à Danubio ſitum, ad dextram nimirum deſcendentis fluminis, medio fere itinere intra *Deckendorphum* & *Vilsbofen*. ſupra *Oſterbofienſem* civitatem, antiquitus *Podigen* dictum, in peramœno colle ſitum. Fundatum legitur anno Chriſti 1002. ab *Henrico Hezilone*, patruele *Henrici* Imperatoris ejus, qui cognominatus eſt *Sanctus*. Qui cum duos filios amiſiſſet ab Hunnis trucidatos, Chriſtum ejusque teſtes ſibi hæredes decreverat. Facta eſt hæc fundatio ſub *Benedicto IX.* Pontif. M. Fundator morte præventus, propoſiti ſui hæredem & executorem inſtituit Imperatorem *Henricum Sanctum.* Cum verò & ipſe hæredibus careret, & *Babenbergenſem* Epiſcopatum ſundaret, hoc etiam *Oſterbovenſe* Cœnobium in honorem, *S. Margaridis* conſtruxit, & Epiſcopatui ſubjecit, ſæcularesque Caoonicos ibi ordinavit, qui ibi vixerunt ad tempora usque *S. Othonis* Babenbergenſis Epiſcopi octavi. Qui à *S. Norberto* Archiepiſcopo Magdeburgenſi admonitus, eum ipſum locum Præmonſtrateoſi Ordini mancipavit anno 1138. ſub *Honorio* Pontif. Max. imperante *Lothario Secundo:* tandemque Eccleſiam præclare privilegiavit, & ab omnibus gravaminibus immunem ac indemnem eſſe voluit. Habuit hoc Cœoobium ioſtio *Præpoſitos*, poſtea *Abbates*, quorum Catalogus à me ſtudioſè collectus ſequitur.

1. RICHWINUS eligitur anno 1138. præfuit duobus annis, & reddidit dignitatem ſenioribus Conventûs aono Chriſti 1140. Habuit Advocatum primum Meſtlinum de Chamb. Succeſſit ei.

2. TRUMARUS, præfuit annis 15. Obiit anno 1155.

3. ENGELSCHALCUS præſuit annis 25. Deceſſit anno 1180.

4. DIETMARUS ſedit octo Menſibus, & duabus Septimanis.

5. WALTHERUS ſucceſſit anno 1180. Præfuit annis 15. penè. Obiit anno 1194. undecimo Calend. April. Sepelitur in ambitu.

6. GERUNGUS præſuit annis 36. Deceſſit anno 1228.

7. ULRICUS ſubrogatur Gerungo. Sedit ad clavum annis duobus. Deceſſit anno 1230. Reſignans gubernaculum his, à quibus idipſum acceperat antea.

8. HENRICUS præſuit annis decem, & poſito gubernaculo anno 1240. poſtea ſui Cœnobii Concionator factus, reliquum vitæ piis ſacrarum literarum ſtudiis impendit omne.

9. BERTHOLDUS præfuit per unius tantum anni ſpatium & reſignavit.

10. HENRICUS ſeeundus eligitur in *Præpoſitum* anno 1241. Sedit annis 13. & reddidit claves Conventui ad liberam alterius clectionem anoo 1254.

11. EBERHARDUS præſuit per unum duntaxat annum, & exauthoratur.

12. ULRICUS præſuit duobus menſibus, & reddidit clavum Confratribus ſuis.

13. HERMANNUS ſubſtituitur *Ulrico*, præſuit menſibus ſex & exauthoratur.

14. ALBERTUS eligitur anno 1257. Sedit annis 3. Obiit anno 1260.

15. DIETBOLDUS præſuit annis quinque: Depunitur & amovetur iterum anno 1265.

16. HARDWICUS ſedit ad clavum Præpoſituræ menſibus ſex, & reſignavit.

17.

17. CONRADUS eligitur anno 1266. Præſedit dignitati annis 17. & transfertur.

18. ULRICUS conſtituitur hujus loci *Præpoſitus* ac Rector anno Domini 1283. Præfuit annis 4. Septimanis 17. & exuit ſe magiſtratu volens.

19. ALBERO eligitur anno 1285. Præfuit 2. annis. Obiit anno 1288. Sepelitur in ambitu, & propè eum ſunt oſſa *Richardis*, puellæ miræ longitudinis, Saxo pulchrè concluſa. Huic Saxo inſciſum eſt tale diſtychon.

Non diffidatur, quod mortem vita ſequatur,
In me cernatur quia mors vitæ dominatur.

20. ULRICUS de Holczheim, *Primus* hujus loci *Abbas*, de Ordinis licentia & conſenſu deſignatur anno Domini 1288. Invenit Monaſterium ære alieno maximè gravatum: Præfuit laudabiliter annis 36. Septimanis 20. diebus duob. & univerſæ carnis viam ambulavit anno reparatæ ſalutis 1324. Sepelitur in ambitu pulchrè teſtudinato.

21. ULRICUS Spörin ſucceſſit anno 1325. ſecundus hujus loci Abbas, præfuit annis 10. menſibus octo. Deceſſit ex hac mortali ad meliorem vitam anno 1335.

22. HERMANNUS ſubſtituitur *Ulrico.* Sedit annis 13. Obiit anno Chriſti 1348. Sepultus ante aram *S Auguſtini.*

23. PETRUS Hermanno ſucceſſit, præfuit annis 10. & reſignavit.

24. ALBERTUS deſignatur Abbas anno 1359. Præfuit Septimanis 36. Congregatus eſt ad Patres & Anteceſſores ſuos anno eodem. Sepelitur ad abſidem Meridionalem.

25. ENGELBERTUS Abbas, obiit anno 1361.

26. WILHELMUS præficitur Abbatiæ anno prænominato. Sedit ad clavum annis 5. & exauthoratur. Quieſcit in communi Prælatorum ſepultura. Sub hoc Abbate obiit & Oſterhovii ſepultus eſt anno Domini 1375. ipſâ die S. Gregorii *Leopoldus ultimus Comes de Halſs*, cujus erat totum oppidum Oſterhovienſe cum vicino lacu, totus Comitatus ad Bavaros devolutus eſt. Is Viennæ ſuis hæredibus, fortè illegitimis, teſtamentum fecit 4. millium librarum Ratisbonenſium.

27 RUGERUS eligitur anno 1367. præfuit annis 23. laudabiliter. Obiit anno 1390. ultimâ Aprilis. Sepelitur ad *S. Auguſtinum* in abſide Meridionali. Sub eo ſepelitur in media Eccleſia, ſub magnifico & ſplendido marmore principali anno 1375. *Leopoldus de Hals* Comes & Landgravius de Leutenberg, Advocatus hujus Cœnobii cum uxore & liberis.

28. ANDREAS dictus Eshelhover, eligitur anno Domini 1390. Sedit annis 15. Obiit anno 1405. Idib. Maji, liberalis & perbenignus proviſor fratrum ſuorum. Sepelitur ante aram *S. Mariæ Magdalenæ.*

29. JOANNES, cognomento Vetter, Andreæ ſubrogatur anno ſalutis 1405. Præfuit annis 15. Impetravit ſibi & Succeſſoribus ſuis *Infulam*, & cætera ornamenta Pontificalia. Sepelitur in illuſtri Divi Joannis Evangeliſtæ ſacello à ſe fundato anno 1420. decimâ ſextâ Calend. Maji, in quo nobiles etiam de *Rorbach* ſepulturam habent. Sub hoc Abbate obiit, atque in hujus Cœnobii ſacello (quod *D Wolfgango* dicatum eſt) terræ parenti reddita eſt 5. Calend. Maji anno 1419. Domina *Chunigundis* Landgravia de Leutenberg, nata de Schaumberg, quæ ex arce ſuâ, prope *Oſterhofen* ſita, fecit templum *S. Georgii.*

30. JOANNES ſecundus eligitur anno 1420. Præfuit annis duobus, ſepelitur in communi Prælatorum Sepulturâ propè tumulum Leuchtenbergenſis Landgravii, in quo cubant etiam Domina *Agnes*, Comitiſſa de Hals & Rotenegk Leuchtenburgia & ejusdem Gentis Domina *Udelhildis*, quæ obiit anno Domini 1351.

31. ANDREAS, Cognomento Caucz, eligitur anno 1422. ipſâ die *S. Barbaræ.* Sedit ad gubernaculum Eccleſiæ & Abbatiæ annis ſeptem. Obiit In die *S. Clementis.*

32. MARTINUS Wirtingus, deſignatur Abbas anno Chriſti 1429. In ipſo die ſolſtitii hyberni. Præfuit annis octo, & obiit in die Octavarum *S. Stephani* anno 1437. Sepultus ad *S. Auguſtinum* ad abſidem Meridionalem.

33. PETRUS cognomento Lamp, Artium Philoſophiæ Magiſter, eligitur in die *S. Agnetis* anno Gratiæ 1437. Præfuit annis decem, menſibus 4. Obiit 4. Calend. Junii anno 1447. Sepelitur in Septentrionali abſide ad *S. Nicolaum*, propè *Hiltrudin.*

34. JOANNES Ammelſtorpherus, vir nobilis, eligitur in ipſo ſolſtitio æſtivo anno 1447. Præfuit annis 14. menſibus 7. Sepelitur ſub Inſigni marmore ante aram *S. Chriſtophori* à ſe fundatam.

35. JOANNES Schiltius Ratisbonenſis, eligitur in die S. *Eligii* Confeſſoris anno 1461. Præfuit laudabiliter & utiliſſime annis 23. multa conſtruens & plurima utilia comparans. Sepelitur honorificè in domo Capitulari, quam ipſe unâ cum reliquo toto templo inſigni teſtitudine concamerari fecit. Deceſſit anno 1484.

36. GEORGIUS Holczelius eligitur in die *SS. Fabiani & Sebaſtiani* Martyrum anno Domini 1484. Præfuit utiliſſimè annis 16. menſibus 6. Exauthoratur anno 1500. Idcircò in *Oſterhofenſem* curiam, circa *Krembſium* Auſtriæ civitatem ſitam, inde profectus

 reli-

reliquum vitæ ibi exegit. Obiit Krembſii, ubi in Prædicatorum Cœnobio humatus eſt, poſt ejus exauthorationem cœperunt res hujus Cœnobii in deteriorem ſtatum duci.

37. JOANNES Retzingerus, eligitur in ipſo Jubilæo anni à nato Chriſto 1500. ipſâ die *S. Marthæ*, vir prudens ac ſolerti ingenio præditus, Concionator inſignis: Præfuit annis quatuor. Deceſſit ex hoc ſæculo mortali anno 1505.

38. VITALIS Scubelſtorpherus, vir nobili genere apud Bavaros natus, eligitur in Monaſticæ hujus congregationis Abbatem & moderatorem anno 1505. Præfuit annis tribus, vir integer & laude ſingulari dignus.

39. STEPHANUS Wirſingus ex *Oſterhovenſi* oppido natus. eligitur anno 1508. undecimâ Decembris. Præfuit annis 36. menſibus 6. Obiit ſenio confectus in civitate Straubingenſi, ſub curâ Medicorum, anno ſalutis 1545. Sepelitur cum magno omnium ſuorum luctu in veteri ſepulturâ Prælatorum.

40. JOANNES Pock, ex *Oſterhovenſi* villâ natus, ſucceſſit Stephano. Præfuit annis duobus cum dimidio. Obiit anno Chriſti 1548. non ſine porrecti veneni ſuſpitione. Sepelitur in abſide Meridionali cum tali Epitaphio:

Hoc Joannes jaceo (ſed tantum carne) ſepulchro,
Qui pater atque Abbas iſtius ædis eram.
Spiritus in Chriſto requieſcens, omnibus atque
Liber ab ærumnis cœlica Regna tenet.

41. GEORGIUS Schregelius, ex *Ingolſtadio* natus, vir proceræ & heroicæ ſtaturæ, literis & humanitate clarus, Eques egregius: eligitur in hujus loci Abbatem anno Domini 1548. die 4. poſt Dominicam Quaſimodogeniti, anno ætatis ſuæ viceſimo ſexto. Præſidet laudabiliter hoc adhuc currente anno ſalutis 1552. Is hæc mihi Cœnobii ſui monumenta, non ſine ſignificatione ſingularis humanitatis & clementiæ ſuæ, benigniter communicavit. Huic monumentum ſibi aliquod ad poſteritatem erigere volenti tale luſi de ſempiternâ libri vitæ memoriâ Elegidion in ipſo trium Regum ſeu Epiphaniæ feſto.

Hac in Heremitica nunc æde Georgius Abbas
Schregelius patrio nomine dictus ego.
Anglopolitanæ non filius ultimus urbis,
Et doctæ ejusdem portio parva ſcholæ.
Tale mihi erexi monumentum vivus, ut inde
Noſcere me poſſent ſæcla futura quoque,
Omnia de fragili pendent mortalia filo:
Et nihil eſt, firmum quod queat eſſe diu.
Sola manent, ſcriptis doctorum inſerta virorum
Nomina, virtutem quæ peperêre ſibi.
Sed nec in his aliquid ſtabile eſt, nam corruit ipſo
Cum mundo, hæc etiam nomina noſtra cadent.
Ni ſint ſcripta libro vitæ, quem ſpiritus ipſe
Æthereâ digitis ſcripſit in arce ſuis.
Ergò Deus pater, ergò Dei ſanctiſſime Fili
Et tu procedens Lux ab utroque Deo:
Scribite me placidâ in veſtrum bonitate volumen:
Scribite, & in veſtro me ſinite eſſe Choro.
Inque pio cœtu Sanctorum, uno ore ſalutem
Solius à Chriſti qui bonitate petunt.
Hoc libro nihil eſt omninò perennius, iſto
Nil etiam immenſus firmius orbis habet.
Nec tineas liber hic nec blattas paſcet inertes,
Nec poterit diris vermibus eſſe cibus:
Sed velut eſt author ſcriptorque æternus, ita ipſe
In memori laude & nomine ſemper erit.
Quisquis & huic dederit ſacro ſua nomina libro
Vivet in hoc ipſo cum Patre Chriſte tuo,

Habent in hoc Monaſterio ſepulturas ante domum Capitularem nobiles viri ab *Aſenheym*, & alii *Uſelli* dicti: in Capitulo verò nobiles à *Tanbergk*, ante ſacellum *S. Joannis Baptiſtæ* nobiles à *Precz*, & *Hartliebo de Püchberg* cujus cognati etiam proprium habent ſacellam ibi, & Domina *Hartwigildis* de *Satelbogen*, quæ obiit anno 1305. Ad aram omnium Sanctorum cubant nobiles *ab Hauſen*, & juxta eſt tumulus cum tali inſcriptione

Mundo defuncti, Chriſto vivant: ſibi juncti
Corporibus mundis quondam Petrus & Conigundis.

In Sacello *S. Georgii*, quod eſt in cœmiterio, talis legitur Saxo cuidam inciſus verſiculus:

Hoc ego ſum Fridericus Sachſo de Loterhoven.

In Sacello *S. Joannis Baptiſtæ*, eſt ſaxum marmoreum cum tali Epigraphe metrica.

Hæc

Hæc Petra Burchardi ſociat ſibi, vi quaſi Nardi
Fratres defunctos quos junge Deus tibi cunctos.

Sepelitur eodem loco M. *Albertus*, Phyſicus *Wernhardini* Epiſcopi Pataviensis, qui obiit anno 1309.

POSTERITATI SACRUM.

IN die Valentini *Anni* 1552. *horam circiter* 10. *peracto ſacro aperiri fecit Reverend. in Chriſto Pater ac Dominus, Dominus* Georgius Schregelius *Abbas Oſterhovenſis tumulum, qui eſt ante ſummam aram Chori, & alterum, qui eſt ad parietem abſidis Septentrionalis, de quibus ſplendide exſtructis, & nulla prorſus Epigraphe inſignitis, magna erat ac dubia altercatio. Fecit vero hoc ipſum bono ſtudio, & amore omnium antiquitatum ſingulari ac neutiquam reprehendendo, inſtigatus ad hoc per novum* Bruſchii *Poëtæ opus, in quo omnium Germaniæ antiquitatum Annales æternæ poſteritatis memoriæ commendantur. In tumulo Septentrionali inventa ſunt oſſa, & ea ipſa longiſſima, hominis robuſti, ligneo inſerta Sarcophago, qui pene totus perierat. Adjacebat membranula, ſed & ipſa temporis longinquitate conſumpta, ita ut in ea nihil appareret legibile. Ferrum quo munitus erat ligneus ſarcophagus fragillimum erat, & minus robuſtum quàm lignum, Oſſa ſarcophago inſerta jacebant in excavato ſaxo, cui ſuper injectum erat, tecti inſtar, alterum ſaxum robuſtum ac grande, cui iterum ſex Epiſtiliis ſubnixum, in ſummitate deſuper incumbebat album ac pereleganſ marmor. In altero monumento ante ſummam aram poſito, etſi plerique crederent eſſe vacuum monumentum, tamen cum id aperuiſſemus, non ſine animi quadam ſingulari trepidatione invenimus mulieris cadaver, facie verſus aram poſitum, ſerico nigri coloris villoſo, pretioſis aquis, herbis, & aromatibus madefacto & condito ita ſuperinductum, involutum, & ſericinis filis ſeu laqueolis illigatum, ut quid ibi jaceret initio dubitaremus. Ego vero* Bruſchius *(qui antea ex inferioris Altachii Annalibus Hiltrudin,* Pipini *Galliarum Regis ſororem,* Caroli Martelli *filiam, ac* Udilonis *Bavarorum Principis conjugem, veramque hujus Oſterhovenſis Cœnobii Fundatricem hoc loco cubare ſciebam, venià à Reverendo Domino Abbate petitâ & impetratâ, audacter involucra contrectans, deprehendi, tanquam piſſâ incruſtaturâ cadaver eſſe involutum. Mox verò effractâ aliquâ involucri ſerici parte, inveni oſſa, quibus in ſuum locum repoſitis, totum involucrum amovi, & apparuit nobis totum ſcheleton pulchræ & inprimis latæ frontis fœminæ, optimis dentibus, iisdemque elegantiſſime exornata. Quærebam ſtudioſe an plumbea aliqua tabula (quæ nobis loqueretur aliquid de illuſtri hac Domina) alicubi lateret, ſed inveni nihil. Uno itaque dente ex ſuperiori mandibulâ exempto, & cranium & cætera oſſa omnia diligenter ſuo quodque loco repoſuimus. Dentem Dominus Abbas retinuit in* Hiltrudis *memoriam. Tumulus teſtudini (quâ ſubterjacens Crypta concluſa & concamerata eſt) inſertus eſſe apparet, ita ut ſaxum (in quo cadaver poſitum eſt) circumquaque ſit concavum, quod tegitur alio ſaxo eleganter & affabrè exſculpto. Huic ab ipſa terrâ & teſtudine prominente, elegantiſſimum nivei coloris marmor ſex epiſtiliis ſuffultum ſuperincumbit. Hæc te Lector quisquis antiquitatum ſtudioſus es, latere nolui: quibus præſentes fuerunt Reverend. in Chriſto Pater ac Dominus, Dominus* Georgius *Supernominatus hujus loci Abbas, & ejusdem Judex nobilis & eximiâ virtute præditus vir* Achatius Embhoferus *de Schirlinga, ejusdemque honorabilis conjux, Domina* Suſanna Offenheymerin: *ac venerabiles viri Dominus* Wolffgangus Scharffmikhelius *parochus, & Dominus* Joannes Reyttmarius *Prior, totusque loci reliquus Conventus. Ego verò qui manibus meis indignis optimæ ac laudatiſſimæ Dominæ Hiltrudis, Dominæ olim potentiſſimæ, ſed in qua nunc potententiæ ac ſpeciei nihil amplius reliquum apparet, cranion, mandibulam, coſtas, & omnia oſſa contrectavi ac inſpexi diligentiſſimè, ſed dignè etiam ac reverenter repoſui; Ut aliquid retribuam piis defunctæ Reginæ manibus, pro violato quietis loco, hoc quidquid eſt epigrammatis (quod vice Epitaphii poſteris eſſe, eosque de honorifica hâc ſepulturâ certiores facere poſſit) obſervantiæ, quam tantæ Dominæ debemus, amoris (quo defunctam etiam proſequimur omnes, qui hujus rei Spectatores fuimus) & gratitudinis ergò (quod tanta olim Domina adeò patienter nunc ſe contrectari paſſa ſit) piè ac ſtudioſè adjeci. Æternus Pater Domini ac liberatoris noſtri JEſu Chriſti, qui ſono tubæ reſuſcitabit eam à mortuis in extremo die, largiatur ei vitam cum omnibus Dei electis ſempiternam, Amen, Amen.*

Hiltrudis Regina, Soror generoſa Pipini,
Ac Carolomanni, Regum ſuper inclyta cœli
Sydera notorum, jaceo hac ſub mole ſepulta:
Fundatrix veneranda loci venerabilis hujus,
Corpus & oſſa, cinis fiunt, nunc pulverulentus,
Sed mens (quæ Chriſto totam ſe tradidit) omnis
Expers triſtitiæ, ſed & omnis neſcia curæ,
Cum Chriſto vitæ ac cælorum Principe vivit.
Hoc te ſcire volo quisquis Spectator ad iſta
Marmora noſtra venis. Tu ſic vive omnibus horis
Ne te pœniteat quondam vixiſſe, ſubintrat
Mox extrema dies, ratio & reddenda peractæ
Omnis erit vitæ: Satis ergo ut ſtemus honeſtè
Judicis ante Dei vultus, ſacrumque tribunal,

Vitam hanc Divorum juxta præſcripta regamus,
Et verâ Dominum Chriſtum pietate colamus,
Omnis Juſtitiæ fontem, portumque ſalutis
Humanæ, ſine quo tetræ ſunt omnia mortis.

ALDERSPACHIUM Monaſterium, olim Regularium Canonicorum *S. Auguſtini*, fundatum legitur ab illuſtribus Viris Comitibus *Ruperto* & *Calocho de Alderſpach*, arcem ſuam dantibus Religioſis viris, auctum poſtea & amplificatum ab *Othone* Epiſcopo Bambergenſe, vero fundatore, qui ſeptem prædia & partem dedit ſylvæ Noricæ, *Hardt* dictam, & ab *Adelramo de Cham* S. Margaridos in Oſternhoven Advocato, item ab *Eberhardo* & *Ratoldo de Eckenheim*, & ab *Eberhardo de Sunczingen.* Dicatum *S. Petro* Anno Domini 1145. Obiit tertius & ultimus hujus loci Præpoſitus Dominus Aſquinus, poſt cujus ex hac mortali vita diſceſſum, Canonici Regulares S. Auguſtini ex *Alderſpachio* ad *Subenium* (quod hodie adhuc Canonicorum Collegium eſt ad Oenum, ſupra Scherdingen Bavariæ civitatem ſitum) tranſlati ſunt, & introductus eſt de conſilio *Epiſcoporum Babenbergenſis* & *Patavienſis* Ordo *Ciſtercienſis* anno Domini 1146. Monachi Ciſtercienſes primi cum eorundem gubernatore Abbate ex *Eboraco*, Franciæ orientalis præpotenti Monaſterio, adducti, & in hunc locum poſiti ſunt. De hac fundatione & mutatione tale extat *Wolfgangi Marii* Abbatis Epigramma.

Suſtulit Eccleſiam noſtram digniſſimus Otto
Babenbergenſis Præſul ſub origine prima,
Tunc licet exiguo cenſu vel jure refertam,
Præpoſito Aſquino fundator credidit, atque
Ad ſuperos anno ſanctus migravit eodem.
Canonici paucis ſedem tenuere diebus,
Secedunt moniti: mox cœpta ubi templa relinquunt,
Ordo ſubintravit Bernhardi clarus in orbe:
Qui tunc per mundum primo ſurgebat ab ortu,
Virtutum & radios latè ſpargebat in omnes.

Abbatum hujus Monaſterii, ex Chronico quodam *Wolfgangi Marii*, Aldersbacenſis Abbatis ſatis prolixe & eleganter ſcripto, talis à me collectus & congeſtus eſt Catalogus, quem ad noſtra uſque tempora deductum ego auxi, & novis quibusdam adjectionibus variè hinc inde locupletavi.

1. SIFRIDUS Eboracenſis Monachus, præficitur novæ huic plantationi anno Domini 1146. vir magnæ Religionis, & qui vigilanti curâ ac diutiſſimè huic loco præfuit annis nimirùm 36. Obtinuit primum Privilegium Apoſtolicum à P. M. *Eugenio* tertio, in quo Cœnobitis locus *Alderſpach*, *Gumprechtingum*, *Lieſſingum*, *Gundolfingum*, & aliæ poſſeſſiones confirmantur: & Monaſterium in S. Petri & ſedis Apoſtolicæ protectionem ſuſcipitur anno 1147. Obiit plenus dierum in feſto Conceptionis Marianæ, anno Chriſti 1182. Sepelitur in loco Capitulari citra omnem pompam & celebritatem, quemadmodum plures ejus Succeſſores.

2. EBERHARDUS, ſubrogatus *Sifrido* ex hac mortalitate diſcedenti, vir fuit & pietate & literis clarus: Præfuit annis 16. laudabiliter, multa privilegia impetravit & ab Imperat. ac Rom. Pontif. nec non Auſtriæ Ducibus. Ceſſit humanis rebus in Vigilia *Bartholomæi* Apoſtoli, anno Chriſti 1199. Sepelitur ſimpliciſſimè propé Anteceſſorem.

3. LUDOVICUS, Vir non vulgaris doctrinæ, nec mediocrem habens rerum cùm ſpiritualium tùm ſæcularium experientiam, *Eberhardo* ſucceſſit: Præfuit annis 17. laudabiter & utiliſſimè. Depoſuit onus carnis pridiè Iduum Aprilis, anno Chriſti, 1216. Tenebat eâ ætate Bavariæ Ducatum *Ludovicus* Princeps, *Othonis* ejus (qui *Philippum* Imperatorem trucidârat) filius: Is ex multis Bavariæ villis Civitates fecit: Nam *Landishutam* conſtruxit & munivit anno 1204. *Straubingam* anno 1218. *Landovium* anno 1224 *Brunovium* item, *Dingelfingum* & *Vilshovenium.* Conſecutus eſt *Ludovicus* Abbas utiliſſimum privilegium ab *Innocentio III.* P. M. anno 1213. Succeſſit eidem Canonicè declaratus.

4. NICOLAUS, virtutum meritis & pietate, diligentique religionis cultu ac provectione Anteceſſoribus neutiquam inferior, Præfuit ſagaciſſimè & utiliſſimè annis 17. Conſecutus eſt anno Domini 1224. à *Ludovico* Bavariæ Duce Decimas quorumcunque proventuum ad caſtrum *Vremerignen*, propè *Landovianum* oppidum ſitum, pertinentium. Eam patris donationem *Otho* Ludovici filius non modò non infregit, ſed & confirmavit & auctiorem reddidit anno 1231. omnem enim frumentorum Decimam in Granariis *Landovo* & *Tekhendorf*, huic ipſi Abbati & ejus Succeſſoribus appropriavit, & autenthicis literarum monumentis confirmavit. Sub iſto *Othone* Principe Monaſterium hoc Alderſpacenſe in Ducum

Ducum Bavariæ poteſtatem ex veteri Imperiali & Pontificiâ libertate redactum eſt: & Duces ex Tutoribus ac Advocatis, Domini ac Principes Cœnobitarum hujus loci fieri cœperunt. Obiit in æquinoctio autumnali anni Chriſti 1232. Sepelitur propè Anteceſſores ſuos citra pompam omnem ſæcularem.

5. ANSHELMUS, Paſtor & Abbas hujus loci ordinatur poſt *Nicolai* ex hac vitâ diſceſſum, præſedit Abbatiæ annis 6. ſub turbulentiſſimo rerum Bavaricarum ſtatu, concertantibus inter ſe Pontifice & Cæſare, & in eorundem gratiam, *Friderico* etiam Auſtrio, & *Othone* Bavaro Imperii Ducibus. Deceſſit anno Salutis 1239. collocatur ad Patres & Anteceſſores ſuos.

6. THEODORICUS *Anshelmo* ſucceſſit, præſedit Abbatiæ annis 13. & reſignavit anno 1253. Donatur liberaliter ab *Eberhardo* laudatiſſimo Archiepiſcopo Salisburgenſi, anno 1246.

7. ALBERTUS, antea Prior in *Raytenhaslach*, hujus loci Abbas deſignatur anno ſalutis 1253. Præfuit annis 5. Sub ejus gubernatione cæpit fundari filia hujus Alderſpacenſis Eccleſiæ, Cœnobium videlicet Principum-campi, ſeu *Fürſtenfeld à Ludovico* Rheni Palatino, *Henrici* Bavarorum Ducis fratre Germano, in loco, antiquitus *Eberhardi hortus* dicto. Circa hæc tempora Comitatus *Mosburgenſis* ad *Henricum* Bavariæ Ducem devolutus eſt. Caſtrum *Teusbach* vaſtatum eſt, & *Dingolſingum* exſtructum. Valedixit huic ſæculo Albertus Abbas, anno 1258. Huic iterum ſubrogatus, ad clavum Eccleſiæ denuo revocatus eſt Dominus *Theodoricus*, ſextus hujus loci Abbas, qui præfuit iterum annis 19. laudabiliter. Dedit primum Abbatem D. *Anshelmum* Principum-Campi recens inchoato Cœnobio. Sub hujus gubernatione cæpit ſecunda hujus loci filia, *Principum-Cella* Cœnobium inferioris Bavariæ, fundata in die *S. Servatii* à M. *Hertwico*, Eccleſiæ Patavienſis Canonico, quem juvit in hoc ſuo inſtituto plurimum *Henricus* Bavariæ Dux liberaliſſimus. Obiit Theodoricus Abbas in die S. Briccii, anno Dominicæ Incarnationis 1277. Sepelitur in loco capitulari, ſub parvo marmore, annum obitus ejus & nomen Lectori oſtendente. Horum Abbatum tempeſtate, *Bavaria* graviter quaſſata & vexata eſt à ſeditioſo Boëmorum Rege *Ottocaro:* qui anno 1255. *Pataviam* cum magno exercitu ingreſſus, inde *Landisbutam* ferè uſque hoſtiliter progreſſus eſt, hinc etiam ad pagum *Kunczing* (quo loco quondam potentiſſima fuiſſe fertur Civitas *Quintiana* appellata) & ad *Vilſi* vallem, ad caſtrum uſque *Fraunhofen* hoſtiliter venit, omnia ferro & igne vaſtans. Occurrebat ei validâ ſuorum manu Bavarorum Dux *Henricus*, cum auxiliaribus copiis fratris *Ludovici*, perſequens fugientem *Ottocarum Muldorffum* uſque, ubi dum Bohemi præcipiti curſu *Pontem Oenanum* transvolare certant, Pons tantam hominum, & equorum molem ferre non valens concidit, ſic magna Boëmorum viri fortes 400. incendium & naufragium paſſi. Sequenti anno rediit *Ottocarus* in *Bavariam*, & *Epiſcopatum Salisburgenſem*, *Patavienſem*, & *Ratisbonenſem* violenter adorſus miſere vaſtat, Civitates occupat, & ſua in ipſis præſidia collocat, arcem *Regenſteuff*, & alias diruit ac incendio delevit: Penuriâ tamen commeatûs coactus eſt per *Egram* civitatem *Nariſcorum*, infecto negotio, in *Bohemiam* redire. *Henricus* Bavarorum Dux injuriam ulturus cum ingenti exercitu *Pataviam* contendit, & *Ilſo* ibi ſuperato, *Feldenſe* oppidum ac adjacentem regionem omnem ferro & igne populatur: Denique in reditu tertio Calend. Nov. unâ civitatis *Patavienſis* portâ callidè effractâ, in urbem irruit & in novum forum, ibique & civium & Canonicorum quorundam ædes incendio vaſtat, non ſine multorum etiam civium ſtrage, ejectus tamen virtute civium, urbem non retinuit.

8. ALBERTUS ex majore hujus loci Cellario, Abbas deſignatus eſt poſt obitum *Theodorici*: Præfuit tribus annis & aliquot menſibus, ac ſponte ſuâ Abbatiam iis reddidit, à quibus eandem prius acceperat, quâ ratione compulſus, incertum eſt. Ipſe ad vicinum Monaſterium *Cellæ-Principum* diſceſſit, ubi Prioris dignitatem & officium deinceps tenuit ad vitæ ſuæ finem uſque. Idcirco in Catalogo *Alderſpacenſium* Abbatum non recenſetur, quem ego tamen (cum aliquandiu præfuerit) omittere nolui, ne hiatus iſte errorem pareret in his Annalibus. Reſignavit verò anno 1280. Ex ea *Alberti* ceſſione cæpere res hujus loci hactenus ſplendidæ & felices retrò labi, propter ambitionem & diſcordiam fratrum, quorum quisque ad dignitatem & nomen Abbatis aſpirabat, quod tamen ipſorum nulli contingere potuit.

9. HENRICUS Babenbergenſis, ex *Eboraco* Franciæ Orientalis cœnobio (cujus iſte locus filia etiam eſt) miſſus, Abbatiæ & fratribus inter ſe diſcordibus præficitur anno 1280. Ipſa Dominicâ Invocavit, vir doctus, ætate maturus, prudens, & ad ſingula negotia expedienda aptus, idoneus & paratus: & qui de Cœnobio hoc non malè eſt meritus: Antea fratribus tantum in feſtivitatibus (quibus duo Sacra haberi ſolebant) vina data erant, hic ſingulis diebus, vina liberaliter, hoſpitali manu non Monachis tantum, ſed & fratribus laicis, quos *Converſos* vocant, ſubminiſtravit. Cenſum annuum auxit, multa prædia comparavit, ac utiliſſime præfuit annis 15. Habuit benefactores *Gebbardum*, generoſum *Comitem de Hirsberg*, & hujus generum *Leotholdum* de *Chunring* Auſtriæ Pincer-

nam, qui *Jus Patronatûs* Eccleſiæ *Zeynenſis* monaſterio huic aſſignârunt, anno 1291. multorum privilegiis confirmatum. Hujus laudabilis Abbatis temporibus dedit nobilis quidam homo, Henricus *Oſellinger* Eccleſiæ Alderſpacenſi villam *Droslachium*, cum Molendino & Piſcaria pleno jure poſſidendum, eâ lege, ut nova ibi Ciſtercenſis inſtituti Cella inchoaretur: Eam donationem *Henricus* Ratisbonenſis Epiſcopus confirmans, mutavit nomen loci, & pro *Droslachio Cellam Dei* vocari deinceps juſſit. Factum id eſt anno Chriſti 1285. quo eadem Cella ab omni ſubjectione Parochi in *Geyerſtal* exempta eſt. Epiſcopus etiam, ut novellæ plantationi ſubveniret, adjecit Decimas in *Rudmersfelden* & Parochia *Geyerſtal*. Tanta viguit ſub hoc Abbate in hoc Alderbacenſi Cœnobio pietas & diſciplina, ut Canonici non pauci ex *Patavia* diſcedentes, huic loco, & ſe, & ſua omnia manciparent, & ibi vitam hanc reliquam traducerent, quorum primarii fuerunt *Reinbardus* quidam, ante aram S. Crucis humatus, & eodem loco cubans, *Engelſchallius* artium Magiſter, & Decretorum Doctor, vicini hoſpitalis, pro 12. pauperibus reficiendis, Fundator munificus & liberalis. Id hoſpitale poſtea ſub contentioſo *Liebhardi* Abbatis regimine defecit, & in uſu eſſe deſiit. Abbas *Henricus* tandem valetudinarius effectus, multa in Phyſicos & Medicos (quos conſulere ſolebat) contulit, non parvam Monaſterii ſubſtantiam abſumens: Nam non in Germania tantum eos quærebat, qui aliquod ſingulare habebant celebritatis nomen, ſed & Pariſios uſque eos perſequebatur. Obiit ſexto Calend. Octobrium Anni 1295. Sepelitur in loco capitulari ſub marmore, talem inſcriptionem habente:

Abbas Henricus jacet hic virtutis amicus.

10. HUGO, Patriâ *Strambingenſis*, ſucceſſit in die 4. Coronatorum anni 1295. Abbas autem per decennium in *Hylariâ*, & inde translatus iterum per decennium aliud, Abbas in *Cellâ Principum*, unde ad hujus loci gubernaculum evocatus eſt: Vir ætate maturus, prudens & manſuetus, qui in literis publicis etiam omnium hominum mitiſſimus appellatus eſt. Sed & multæ experientiæ homo, quam ob cauſam in negotiis Principum pertractus, & in iis plurimum uſurpatus eſt. Obtinuit jus Patronatûs Eccleſiæ in *Geyerſtal* ab *Othone* & *Stephano* Ducibus Bavariæ. Induxit aquas fontanas per Aquæductûs ex villa *Gumprechtingenſi* in Cænobium & fluviolum *Alderſpacenſem*. Ambitum totum teſtudine concameravit, & Cænobium à domo hoſpitum ad Infirmatorium uſque mœnibus cinxit, Sacellum *S. Petri* ante portam Cœnobii ſitum, in quo antiquitus Monialium Congregationem fuiſſe perhibent, & cujus Chorus vetuſtate conſumptus jam corruerat, præclare reſtauravit. Tum in majori ejus templi (quod nunc Parochiale eſt) altari inventæ ſunt reliquiæ, ſigillo venerabilis quondam, *Patavienſis* Antiſtitis *Engelmarii* conſignatæ, à cujus Pontificatûs tempore (ſicut ex catalogo Epiſcoporum Patavienſium liquet) uſque in annum Domini 1306. (quo hæc facta ſunt) quadringenti & triginta quatuor effluxerunt anni. Juxta fidelem ergò ſupputationem, ſacellum hoc *S. Petri*, circa annos Domini 872. tempore *Ludovici II.* qui tertius à *Carolo Magno* Imperator fuit, erectum & ædificatum eſt. Idem *Hugo* Bibliothecam quoque plurimum auxit 40. voluminibus ejusdem in membranâ eleganter ſcriptis, adhuc ſuperſtitibus. Fieri fecit crucem argenteam, quinque Marcas ponderantem, anno 1302. à *Chunrado* juvene Monacho quodam fabricatam, & affabrè illuſtratam cum tali inſcriptione.

Iſta crucis forma vivendi ſit tibi norma
Hanc Hugo donavit, ſed Chunradus fabricavit.

Præfuit Hugo laudabiliter annis 13. Rediens ex generali Capitulo Ciſtercienſi, apud fontium ſalutarium rivulos ægrotare & decumbere cæpit, ubi etiam rebus humanis exemptus, & terræ parenti redditus eſt 17. Calend. Novembr. anno Chriſti 1308.

11. CONRADUS, ex *Budweis* oriundus, ſubrogatur in feſto *S. Martini*, vir doctus & ſagaciſſimo ingenio præditus, huic loco perutilis, ſub quo etiam hoc Cœnobium in ſummo flore fuit. Sedit ad clavum annis 22. ferè. Innovavit ſacellum Beatæ Virginia in *Wengen* anno 1312. Erexit ſacellum *S. Joannis* in dextro latere principalis Oratorii, expenſis nobilis viri *Chunradi Eckhartingeri* anno 1324. Succidit & præparari fecit trabes ducentas & ſeptuaginta quinque pro teſtauratione ruinam minitantis Dormitorii, anno 1329. Culinam ex imis fundamentis erexit: Oratorium eleganti horologio illuſtravit. Eccleſiam in *Geyrſtal* monaſterio plene acquiſivit, & incorporavit anno 1325. Contra *Henricum*, Bavariæ Ducem, gravaminibus intolerabilibus Eccleſiam onerantem, fulmen excommunicationis ſolus Romæ impetravit. Sub ejus gubernatione *Cella Dei* Abbatia facta eſt anno Chriſti 1320. quæ jam 35. annis Præpoſitura fuerat. Factusque eſt primus ejus loci Abbas ex Præpoſito Dominus *Bertholdus*, præſentibus Abbatibus *Conrado* Alderſpacenſi, *Friderico* Eboracenſi & aliis. Accepit magnum vulnus circa hæc tempora *Alderſpacenſis* Eccleſia propter bella civilia, quæ primum inter Duces Bavariæ, poſtea inter duos Imperii competitores *Ludovicum Bavarum*, & *Fridericum Auſtrium* exarſerunt: & quod eâ tempeſtate muri oppidi *Vilshofenſis* ad Danubium ſiti conſtruerentur anno 1320. quorum magnam partem Abbas iſte coactus fuit ædificare Monaſterii expenſis, Ægrotare cœpit

pit in Auſtriâ, dum ibi vindemiæ præeſt, inde domum reverſus decubuit ad Paſcha usque, ubi Spiritum Deo reddidit laudabilis Pater. Sepelitur die *S. Tiburtii* in loco Capitulari anno Virginei partus 1330. Subſtituitur ei poſt ſex Septimanaa (quibus deplorabatur) die *Urbani.*

12. HENRICUS antea Cellæ principum Abbas: ex *Vilſenboſiano* oppido natua. Præfuit ſex annis fideliter quidem, ſed propter ſui temporis tumultûs, & ſteriles annos parum feliciter. Videt ſuâ ætate geri bellum inter Bavariæ Ducem & *Comitem de Hals*, qui à Bavaro facile victus, & omni ditione ſuâ exutus eſt, anno 1331. Obiit poſtridie *Bartbolomæi* Apoſtoli anno Domini 1336. Sepelitur in domo Capitulari prope Anteceſſorem cum tali Epigrammate memoriali:

Abbas Henricus jacet hic virtutis amicus,
O pie nate Dei loca confer ei requiei.

13. CHRISTIANUS ex Majore Cellario Abbas eligitur concordibus Fratrum ſuffragiis in feſto *S. Lucæ* Evangeliſtæ, vir maturi conſilii, & experientiæ plurimæ, qui multum huic loco profuiſſet, ſi diutius ei præſidere licuiſſet. Præfuit verò annia tantum, duobus. Sacellum Abbatiæ conſtruxit Sanctis Chriſti Apoſtolis *Philippo & Jacobo* dedicatum: Sedilia Chori denuò inſtauravit. Efflavit, Deoque reddidit animam ſexta Calend. *Auguſti*, anno Domini 1338. Sepultus in loco Capitulari, ſed citra marmorei monumenti honorem. Sub ejus gubernatione crudele hoc & vulgò notum facinus *Deckendorfenſium Judæorum* accidit, qui in contumeliam Domini noſtri Jeſu Chriſti venerabile Sacramentum, à quadam Chriſtiana ancillâ venditum, emeruut, & ſpinarum aculeis pupugeruut, & in furno incenſo liquefactum, malleis poſtea ferri inſtar cuderunt. Sacramentum de fornacis incendio, vi propriâ ſublatum in aëre volitavit, & in devoti cujusdam fabri pellem (quâ is præcinctus erat) ſeſe inclinavit. *Hartmannus* verò *de Degenberg*, Naternbergenſis arcis præclaræ, non procul à *Metamid* ad Danubium ſitæ, præfectus, re tali cognitâ, mox cum Chriſtianis ejus oppidi civibus, *Judæos* utriusque ſexus miſerè trucidârunt, & eorum domûs vaſtârunt. Actum id anno Domini 1337. quo illicò conditum eſt in hujus rei memoriam ſempiternam, elegans Dominici in eâ civitate ſepulchri templum, in quo reliquiæ hæ adſervantur, peregrinantibus oſtenduntur, in cujus cryptâ furnus (de quo ſupra) fuiſſe legitur, & alia omnia ad parietem templi Septentrionalem ibi eleganter picta ſunt. Paulò poſt ſceleratiſſima illa Judæorum gena, puteos paſſim omnes in omnium Chriſtianorum internecionem veneno inficere auſa fuit. Unde graviſſima lues per totam Germaniam deſæviit. Idcircò Judæi tam peſtilentis Epidemiæ authores per fontium intoxicationem inventi, paſſim per univerſam Germaniam à plebe furente ad Supplicia trahuntur anno Chriſti 1348.

14. ULRICUS *Stettingerus* eligitur in hujus Eccleſiæ Moderatorem, anno 1338 Præfuit per biennium, & ceſſit ex Abbatiæ gubernatione, etſi non voluutariè, dejectus nimirum, & exauthoratus propter malè adminiſtratam functionem paſtoralem, diu poſtea adhuc ſuperſtes.

15. HEROLAUS ſubrogatur *Ulrico* in feſto S. *Laurentii*, anno 1341. Vir maturus & ſenio jam propè confectus, quia antea 35. annis fideliter huic loco ſervierat, ſub Oecononi honorê & titulo. Præfuit ille laudabiliter & utiliſſimè annis tribus. Donatur anno 1343. à *Ludovico* Bavaro, laudatiſſimo Imperatore, Jure Patronatûs Parochialis Eccleſiæ in *Münſter* propè *Aſpacenſe* Monaſterium ſitæ. Excommunicatum fuit hoc Cœnobium à Rom. Pontif. diutiſſimè, quòd Imperatorem *Ludovicum excommunicatum*, benefactorem ſuum Abbas & Monachi hoſpitio ſuſcepiſſent, & debitam eidem reverentiam & benignitatem exhibuiſſent. Reconciliatum poſtea ſub *Liebhardo* Abbate anno 1361. *Innocentio ſexto* ad Pontificatum ſedente. Obiit *Patavii* ſub cura Medicorum poſtridiè *S. Lucæ* anno 1343. Revehitur *Alderſpachium* & honorificè ſepelitur ſub inſigni marmore, in capitulari domo ei eleganter adornato.

16. CONRADUS ex *Landow*, oppido Bavarico ad *Iſarum* amnem ſito, natus, eligitur concorditer in Abbatem, ipſo die *S. Damaſi* Papæ. Homo civilis, & ad ſæcularia omnia gubernanda præclarè appoſitus, patriæ Ducibus admodùm familiaris. Principi Stephano filium ex baptiſmi fonte levavit. Præſuit honorifice annis 17. Inſtauravit & in triennii ſpatio abſolvit Dormitorium. Aquæductum *Hugonis* reformavit Piſcinas intra & extra Cœnobii muros fodi fecit. Migravit ex hoc ſæculo mortali, anno redempti orbis 1361. in Octava *S. Agnetis*. Sepelitur in domo capitulari.

17. LIEBHARDUS *Mils* Burſarius, à Viſitatore Abbate videlicet *Eboracenſi* & majore Conventûs parte electus per viam compromiſſi, in Abbatia ſucceſſit *Conrado*, ſed non ſolus; per controverſiam enim, quæ huic Cœnobio pernicioſiſſima fuit, electus eſt contra eundem alius quidam Cœnobita, & major Cellæ Præfectus Henricus *Liebungus*. Hi duo per integrum quinquennium pro hujus loci poſſeſſione digladiati ſunt, & dum neuter cedere voluit, Cœnobium totum ad nihilum penè redactum eſt, adeò verum eſt illud ſapientiſſimi gentilis dictum *Concordiâ parvas res creſcere, & diſcordiâ maximas dilabi.*

Liebbardus ad gubernaculum ſedit annis ſex. *Henricus* verò pecuniis & equis inſtructus Romam contendit, acturus cauſam ſuam coram Pont. Max. *Sixto*, qui cum apud *Avenionem* in Galliis ſederet, eò etiam properare non erubuit ambitioſus Monachus: antequam verò ia negotium ſuum in Curiâ espediret, deceſſit ex hac mortali vitâ Pontiſex prædictus. Infecto itaque negotio in Germaniam reverſus, dum incautius: per vicina Cœnoblo *Alderſpacenſi* loca ambulat & divagatur, ab *Alberto de Nuſsberg* capitur, & in *Hilckberſpergenſe* caſtrum abducitur, ubi tribus ferè menſibus in duro carcere detentua eſt, tandem *Liebbardi* Abbatis interventu libertati reſtituitur; prævio tamen juramento, quòd jus electionis proſequi deinceps nequaquam, nec Cœnobium ſuper ea re amplius inquletate unquam vellet. Sic à Cœnobio etiam dimiſſus eſt. Nondum autem quievlt *Henricus*, ſed Avenionem reverſus, coram novo Pontifice *Nicolao V.* negotium ſuum agit, à quo malè informato cum impetraſſet Pontificium Diploma, & Commiſſarios *Fridericum* Præpoſitum S. Nieolai, & *Gundecarum* ſummæ Eccleſiæ Patavienſis Decanum, in Bavariam rediit, & Cœnobium hoc, animatus jam Pontifielis literis, & per judices pro negotii diſcuſſione datos concitatior factus, miris ac miſeris modis diu vexavit: Ita ut *Liebbardus* ſuum etiam Legatum pro informando Pontifice Avenionem mittere cogeretur. Miſſus eſt verò *Chriſtianus*, hujus loci Oeconomus, vir diſertus, & egregiâ virtute præditus. Is totam *Henrici* vitam Poutifici declarans, & quomodò ille furtim 300. aureos ex Abbatia ſecum ſuſtuliſſet, unà cum equis & aliis rebus pratioſia, & quod alia etiam plurima antea à Cœnobio alienaſſet, ſufficienter exponens, cauſam contra *Henricum* facilè obtinuit. Sic cedere tandem coacto *Henrico*, *Liebbardus* in gubernatione ſuâ manlit. Qui deceſſit, non ex hac mortali vita, ſed à regimine, an verò ſponte, vel dejectus, incertum eſt, anno Chriſti 1367. in Octava *S. Joannis Baptiſtæ*. Impetravit *Liebbardus* iſte abſolutionem Pontificam ab excommunicatione, quam incurrerant Monachi propter benigniùs tractatum *Ludovicum* Bavarum Imperatorem excommunicatum.

18. HENRICUS Cellarius ſubſtituitur reſignanti *Liebbardo*, ab unanimiter conſentiente *Alderſpacenſis* Eccleſiæ Senatu, in ipſis Calend. Juliis anno à nato Chriſto 1367. Præfuit annis quinque competenter: & quia videbat ſuperioribus temporibus valdè attenuatas eſſe res Monaſterii, & difficiliùs eſſe oneroſiusque gubernandum, volens, ſe iterùm Magiſtratui abdicavit: retentâ ſibi in reliqnum vitæ proviſione in Curia *Gnenchſendorph* propè *Krembs* ſita.

19. NICOLAUS eligitur Abbas anno Domini 1372. Ia etſi Cœnobinm inveniret admodùm attenuatum, & ære alieno obnoxium, tamen annis 23. ita ſapienter præfuit, ut ſub eo criſtas iterùm attolleret Cœnobium, & ad priſtinas vires penè rediret. Reliquit is ſui monumentum baculum Paſtoralem majorem, octodecim argenti marcas in pondere habentem. Habuit liberaliſſimum admodùm munificumque beneſactorem ſtrenuum virum, & in armis admodùm potentem, Equeſtris ordinis Militem, *Henricum Tuſchelium*, Collegiatæ *S. Joannis* Eccleſiæ in oppido *Vilsboven*, & aliorum etiam piorum locorum, utpote Xenodochii, & ſacellorum laudabilem fundatorem in *Seeldnavv*, arce celebri (quæ hodiè *Comitum Ortenburgenſium* ſedes eſt) habitantem, qui longâ peregrinatione terram ſanctam luſtravit, & filium Sultani in Bavariam, tutoris vices fungens ſecum adduxit, & patri poſt aliquot menſes ſalvum in Syriam remiſit. Is *Tuſchelius* in Vilſenhovena collegiata Eccleſia ſepultus, ſub ſaxo, cui tantum hæ Germanicæ voces inſcriptæ leguntur, *Juſchel*, allein; De quo mira narrantur, alibi carmine à nobis expoſita, ex hac mortali vita emigravit anno Chriſti 1388. in *Seylenburg* arce verſus montana. Habuit idem Abbas liberaliſſimum beneſactorem, & veteris ſtatus Monaſtici erectorem, ſtrenuum virum *Henricum Johanſtorpher de Gutenegk*, octo prædia reſtituentem Cœnobio, ab eodem prius vendita & alienata. Is in Cœnobio hoc ipſo terræ parenti redditua eſt ante Auditorii januam ln ambitu, anno ſalutis 1383. quo in Civitate *Straubingenſi* res ſatis prodigioſa accidit, cum enim ſulmine tacta civitas, cœleſti igne tota penè in cineres & ſavillas redigeretur, quidam oppidanus D. *Petro* Apoſtolorum Principi admodum devotus, *Jordanus* nomine, in tanta afflictione Icona Apoſtoli (qnam domi aſſervabat, & diu in delitiis habuerat) in medio domus ſuæ locans, & domum ipſam *S. Petro* talibua verbis (*Tu nunc bone Petre tuère banc domum, quam ego miſer tueri nequeo, te enim diu hoſpitem babuit chariſſimum*) commendans, clauſo oſtio exivit. Sic boni & ſimplicis hominis fide, in medio incendio domus hæc illæſa manſit ſola. Reſignavit Abbas iſte ſenio confectus, & curis deſatigatus 18. Calendar. Octobr. anno 1395. Obiit poſteà anno 1407. Sepelitur in Capitulo.

20. ANDREAS Abbas in Cella Dei, Monaſteriolo verſus ſylvam Bohemicam ſito, ad hujus Cœnobii gubernaculum evocatur anno 1395. Præfuit rebus ſpiritualibus ſaltem tribus annis, temporalium enim cura ab ipſo Principe Bavarorum *Alberto*, nobili cuidam viro *Eglolpho Schermero de Marchtelboven* anno 1394. commiſſa fuerat, Andreas vir grandævus valedixit huic ſæculo 7. Calend. Octobr. anno 1398. Sepelitur in Capltulo ſine tamen ſaxo memoriali. Aſſumptus fuerat, quòd Cellæ Dei fideliter, & utiliſſimè prius præfuiſſet.

21.

Digitized by Google

21. HENRICUS de *Eckharding*, ex gremio hujus Eccleſiæ electus, ſucceſſit *Andreæ*, præfuit mediocriter annis decem. Ambulavit viam univerſæ carnis anno ſalutis 1408. Sepelitur in loco capitulari, ſine Marmoris tamen honore.

22. HENRICUS quintus de *Oſterhoven* natus, ſed unus hujus loci *Alderſpacenſis* Conventualium, eligitur in Abbatem ipſâ die *S. Sylveſtri*: Sub cujus gubernatione Cœnobium totum ad extremam miſeriam redactum eſt; Nam vir erat prodigus, malusque redituum Eccleſiaſticorum adminiſtrator. Proinde cum 14. annis gubernationem Conventus, maximo cum ejus damno uſurpâſſet, nec quicquam meliorationis ſperandum fuerat, exauthoratus & ex Cœnobio relegatus eſt; Spe igitur reſtitutionis omninò orbatus in *Hungariam* abiit, nemini hujus loci poſtea viſus.

23. JACOBUS ex profeſſionum Monaſterii in *Auſtriâ* Procuratore particulare univerſalis, jam ejecto ignavo *Henrico*, totius Cœnobii *Alderſpacenſis* gubernator conſtituitur, in feſto *S. Ulrici* anno Domini 1422. Huic propter attenuatas admodum hujus loci Monaſtici, & circumquaque convulſas res illicò *à Joanne*, Bavarorum Principe Monaci reſidente, Coadjutores & Præfecti poſiti ſunt, nobiles & ſtrenui viri *Georgius Aichberger de Seeldnau*, & *Wilhelmus Fraunbergerus de Weinting*, ſine quorum conſenſu, & ſcitu novus Abbas in temporalium præſertim curâ adminiſtrare, & ſtatuere audebat nihil. Hæc gubernatio duravit per triennium, quo còmpleto, cùm jam ſe Monaſterium aliquantulum recollegiſſet, Coadjutores amoti ſunt, & tota gubernatio uni Domino *Jacobo* commendata eſt, qui poſteà ſolus præfuit per integrum adhuc ſexennium, mediocriter reparans res domeſticas: Sed multa tamen impignorans, multa vendens, ut Cœnobium aliquo modo ex ære alieno liberaret, quod ſupra octo aureorum ungaricorum millia debebat. Conſecutus eſt omnium à Ducibus *Bavariæ* Cœnobio conceſſorum privilegiorum confirmationem à Principe *Henrico*, anno 1429. Sub ejus regimine principalis Oratorii ſuperior tabulatura cum quibusdam aliis ædificii etiam renovata & inſtaurata eſt. Obiit pridiè Calend. Martii anno ſalutis 1431. Sepelitur in communi Abbatum ſepulturâ, hoc eſt in Capitulari loco, ſine omni tamen monumento ſaxeo, quòd tenuius eſſet tum Cœnobium, quàm ut iſta omnia (quæ rebus felicibus uſurpari ſolent) Sepulturæ adhiberentur.

24. GODEHARDUS de hujus Eccleſiæ gremio, vir probus & ſatis idoneus tali gubernationi, *Jacobo* rebus humanis exempto, ſubrogatur: Sed is initio ſtatim gubernationis contagioſâ leprâ infectus, omnibus factus eſt abominabilis, & ad tale gubernaculum planè inutilis. Præfuit annis tribus, & videns ſe inutilem, ac veluti divinitus ab hoc clavo avocari, ſuâ ſponte (retentâ ſibi cum Conventualium ſuorum conſenſu exiguâ penſione) reſignavit, ac deinceps ab omnibus civilibus, & Eccleſiaſticis rebus immunis, privatus vixit cum famulo, in privata quadam Cœnobii domo. Sepelitur in Cœmiterio fratrum prope ſacellum *S. Joannis* ſub liliis.

25. JOANNES Cellæ-Principum Profeſſus, ejusdem loci Sacellanus, Abbas hujus loci conſtituitur, non quidem à Conventu electus, ſed per generalem ordinis Commiſſarium *Joannem*, S. Crucis Abbatem intruſus: aſſiſtentibus tamen eidem Commiſſario aliis etiam Abbatibus *Nicolao* de Cella Angelorum, *Thoma* de Cella Principum, & *Joanne* de Cella Dei: Factum id eſt anno Chriſti 1434. pridiè Nonarum Maji. Præfuit octo annis, ſed non admodum profuit. Reddens verò Abbatiam Conventui libereque reſignans, & ad eum, unde huc accerſitus erat, locum rediens, profuit hoc uno plurimum. Reverſus eſt ad Cellam Principum anno 1442.

26. JOANNES, Cognomento *Pluetel*, ex marcâ *Hoffkirchen* Danubiana oriundus, in die *Felicis* feliciter & felici omine in hujus loci, hactenus gubernatorum culpâ infeliciſſimi, Abbatem electus & conſtitutus eſt, non aliunde accerſitus, ſed de gremio hujus Eccleſiæ aſſumptus, & Curiæ in *Krembs* proviſor: homo quidem non admodum facundus aut doctus, ſed ſagacis ingenii, Oeconomus & vir bonus ac honeſtæ vitæ. Præfuit is annis ſex, ita utiliter, ut ſub eo erexerit ſe iterum Cœnobium Alderſpacenſe plurimum, Aes alienum exſolvit, vineas præclare excoluit. Plurima conſtruxit, imprimis Oratorii utramque abſidem totam teſtudinibus concameravit, Armentarium Stratenſe muro communivit. Interfuit *Conſilio Baſilienſi*, ubi anno 1444. impetravit primus pro ſe & Succeſſoribus *Mitram*, *Inſulam*, & cætera Pontificalia omnia. Valetudinarius effectus aliquandiu decubuit. Obiit 10. Martii, Anno Salutis 1448. Sepelitur in loco Capitulari ſub marmore.

27. JOANNES, cognomento *Pluber*, Oſtrofrancus 10. Aprilis eligitur in Abbatem, adductus per Viſitatorem ex Eboraco, vir honeſtus, pius, impiger, vigil, providus, & induſtrius. Is annis 15. ita laudabiliter ac utiliſſimè huic loco præfuit, ut meritò Secundus Alderſpacenſis Cœnobii fundator, ejusdemque locupletator dici poſſit. Impignorata omnia redemit, poſſeſſiones ſub Anteceſſoribus amiſſas recuperavit omnes, excepto uno *Rudmansfeldenſi* oppido, quod tenebant *Barones à Degenberg*. Ædificia multa præclarè conſtruxit. Clinodia & vaſa argentea plurimum auxit. Obiit torminibus

 ven-

ventris anno Chriſti 1463. pridiè feſti Exaltatæ Crucis. Sepelitur in templo primario honorificè ante aram *S. Jacobi* in Meridionali abſide, cum eleganti marmore.

28. VITUS Cœnobita Alderſpacenſis, & rerum & poſſeſſionum Auſtriacarum Procurator, in Abbatem eligitur de Eccleſiæ (ut præcedens *Joannes* moriturus ſedulò monuerat) gremio: Vir probus, & ad res gerendas promptus & egregiè induſtrius, ſenio tamen penè confectus. Præfuit is annis tribus, exactionibus plurimum gravatus. Fodi fecit piſcinam. Apoplexiâ tactus, penè animo etiam attonitus, & quaſi ſtupidus ac gubernationi inutilis eſt factus, quod ipſe etiam facilè animadvertens, & jam de reſignatione cogitans, dum Viſitatorem accerſit, extremum diem clauſit ipſo die *S. Floriani* anno Domini 1466. Sepelitur in Capitulari loco ſub honorifico marmore.

29. GEORGIUS, ex oppido *Oſternhovenſi* natus, ex Suppriore & plebeno *S. Petri*, ad Abbatiam gubernandam vocatur 7. Iduum Maji anno 1466. Confirmatur à *Burcardo* Eboracenſi Abbate: Vir honeſtus & devotus in converſatione, diligens in temporalium rerum adminiſtratione, multa proſpiciens, nihil negligens, qui fratres nuſquam non, & verbo & vivo exemplo ad meliora provocavit. Obſervantiæ Regularis obſervans & ſtudioſus, in Choro & divinis rebus frequens & diligens, & qui, quid fratribus faciendum eſſet, prius ipſe vitæ ſuæ normâ demonſtravit. Hinc læta etiam ei fortuna arriſit, quæ huic eccleſiæ non modò rerum omnium copiam, ſed quandam etiam ſuperabundantiam videtur conciliaſſe. Collegerat Abbas *Joannes Pluber* inſignem theſaurum pecuniarum, deſperans itaque de longiori vitâ, eundem theſaurum in quodam muro ſepelivit, & cemento obduxit, uni tantum ſoli conventuali Domino *Stephano* negotium tale aperiens, eâ lege, ne cui ille theſaurum oſtenderet Succeſſori, niſi quem aliquâ experientiâ honeſtè & piè præſidere videret. Sic theſaurus Georgio fuit revelatus & oſtenſus eſt à *Stephano*, qui eum in Cœnobii utilitatem optimè collocavit. Auditorium, & prompruaria quædam teſtudine concameravit. Domum magnam, Schwenthoff dictam, & tabernam vinariam è fundamentis crexit. Eccleſias B. Virginis in Weing, & D. *Petri* ante portam, antiquitus Monialium Cœnobium, decenti antemurali circumſepſit. Clinodia Eccleſiæ præclarè auxit. Sub cjus gubernatione combuſti ſunt *Judæi*, Pataviæ, qui in venerabile Sacramentum ſævierant, ad unum omnes: anno 1478. Sub Antiſtite ejus Civitatis *Udalrico*. Sedit *Georgius* Abbas ad clavum annis 20. penè. Obüt in urbe *Patavienſi* ſub cura Medicorum 6. Cal. Februar. anno 1486. Revectus *Alderſpachium*, ſepelitur in medio Oratorio principali ante aram maximam.

30. SIMON ex *Kaſtenſi* pago propè *Eckbenfeldium*, elegantem Bavarorum Marcam ſito oriundus, ex *Ekbelbeymenſis* Eccleſiæ proviſore Abbas conſtituitur in feſto Annunciationis Marianæ, anni quem ſupra dixi: Vir probus, & tali honore & dignitate digniſſimus: Confirmationem ab Abbate *Eboracenſi* difficillimè conſecutus eſt, quod is electioni non interfuiſſet, & hic ſine Viſitatoris conſenſu, juſſu *Georgii* Ducis electus eſſet. Erat vir gravis, & regularis diſciplinæ obſervator curioſiſſimus, qui omnia ſui ordinis *Bavarica* Monaſteria viſitavit, & reformavit diligentiſſimè. Fecit fieri majorem mitram Pontificalem, cum inſigni pedo paſtorali; Argentea pocula comparavit. Oppidum *Rudmarsfeldenſe* verſus ſylvam Bohemicam ſitum, quod ſub Domino *Jacobo* Abbate ante 60. annos *Baroni* de *Degenberg* 600. Ratisbonenſium denariorum libris impignoratum fuerat, poſt obitum Domini *Joannis Gevvolphi à Degenberg*, ſub annis Domini 1496. 1800. nigræ monetæ libris, præter alias graves expenſas, iterum in propria reduxit. Curias in *Auſtriâ* reparavit, in Monaſterio nihil conſtruens. Piſcinam ſuperiorem in *Schefbach* fodi juſſit. Præfuit laudabiliter & utiliſſimè annis 15. menſibus 6. Obiit plenus dierum & Sexagenarius in die SS. *Prothei & Hyacinthi*, anno ſalutis humanæ 1501. Sepelitur ante aram *S. Joannis Evangeliſtæ* propè Sacellum *Wolffgangi Lobelſingeri* nobilis viri, ſub marmore ejus imaginem repræſentante, cum talibus Elogiis, quorum author erat *Wolffgangus Marius*, cjusdem loci Cœnobita, tandem verò (ut infra audiemus) laudabilis, & omni præconio digniſſimus Abbas.

Aſpice quæ longæ vitæ ſpes paſcis inanes
Mortales cunctos, facta quàm acerba rotent:
Non honor aut aurum: non ſumma in rebus egeſtas,
De nexu mortis eripuiſſe queunt.
Mors eadem rapit, & finis manet omnibus idem,
Conſimili ſtamen Parca mucrone ſecat.
Simon & hic quondam venerandus, & altus honore
Abbas exuvias hic locat ecce ſuas.
Et brevis urna tenet tenebroſo carcere corpus
Subter humum clauſum, ſub pede jamque ſitum.
Spiritus interea dubias evectus in oras
Aut requiem plaudit, verbera ſive luit.

Nam

Nam dum vitales miſeri ſpiramus in auras
Immunis durat crimine nemo ſine.
Ergò ſi quod aquis Phlegetontis fortè piandum
Hæret, devotus diluat ipſe labor.
Quare funde preces humli de pectore puras
Ut vivat felix jam ſuper aſtra pater.
Arbiter utque ferox, poſiturus lance ſub æqua
Examen, veniet: Dextra locetur ovis.

Sequitur aliud Saxo inſculptum.

Anno Milleno, quingenteno, quoque primo.
Septembrisque die undenâ, venerabilis Abbas
Simon grandævus mortales deſerit auras,
Membris hôc gelidis ſub Chriſti pace ſepultus
Cui Chriſtus requiem donet pius ipſe perennem.

31. JOANNES Riemer, ex *Vilſenbovio* vicino, & ad Danubium ſito oppido, natus, eligitur in hujus loci Abbatem unanimi omnium conſenſu in die *S. Franciſci* anno 1501. Vir ſtaturâ magnus, qui antea Parochiæ *Schænavienſi* 20. annis præfuerat piè & eleganter. Conviviorum frequentiâ res Cœnobii aliquantulum attenuavit. Præfuit annis 12. & dimidio. Obiit 5. Maji anno 1514. Patavii Septuagenarius, revehitur in Monaſterium, & ibi ante aram *S. Joannis Apoſtoli* bonorificè eſt terræ parenti redditus, ſub marmore quod ſibi vivus præparârat.

32. WOLFGANGUS Marius, è ſuperiori *Dorffbachio*, familiâ quidem humili, ſed honeſtâ & piâ oriundus, anno ætatis ſuæ 45. in hujus loci Abbatem canonicè & concorditer eligitur 2. Junii, anno Chriſtianorum 1514. vir bonitate & honeſtâ converſatione vitæ clarus, prudentiâ magnus, ingenio & doctrina maximus. Præſuit laudabiliter annis 30. totum Monaſterium præclarè ditans, & priſtinæ dignitati reſtituens, non tantum Oeconomicis rebus (quarum inſpector tamen, & fidelis & prudentiſſimus fuit) deditus, ſed ſtudiis ſacris ac aliarum optimarum diſciplinarum totus mancipatus: fuit & Verſificator inſignis: Scripſit heroici carminis libros quinque de bello Norico ſeu Bavarico, ſuâ ætate geſta. Epigrammata verò & epitaphia plurima. Chronicon item de ſui Cœnobii Fundatoribus ac Abbatibus omnibus prolixum, ex quo hoc, quod vides Lector compendium, excerpſimus: Sed & aliud chronicon de omnibus Eccleſiæ Patavienſis Epiſcopis: Dialogum item in Lutherana aliquot Paradoxa proſâ oratione, in quo Abbas & Monachus de omnibus Chriſtianæ Religionis partibus (quæ hodie in controverſia ſunt) copioſe colloquuntur, aliaque inſuper plurima: Imprimis ſuorum temporum tumultus, & alia poſteritatis cognitione digna, diligenter proſâ oratione complexus eſt. Cœnobii tecta reparavit, Infirmatorium renovavit, Refectorium reformavit & illuſtravit, Dormitorium circumquáque ruinoſum de novo præclarè inſtauravit annis 1519. & 1520. Divinum cultum ornavit ſummo zelo & ſtudio incomparabili. Molendinum à fundamento inſtauravit anno 1528. Stabula etiam cum contiguo deambulatorio de novo conſtruxit: redemit de novo omnia, comparavit plura de novo, reliquit poſt ſe Cœnobium opulentum. Vidit anno 1539. gravi incendio conflagrare in vicino oppido *Vilshoven* 36. domos cum totidem horreis ipſâ die Cathedræ Petri. Conſecutus eſt ex vineis ſuis anno 1540. optimi vini ternarios 45. quod centum annis huic loco non contigit. Deceſſit optimus & venerandiſſimus ſenex plenus dierum, anno nimirum ætatis ſuæ 75. ex hac miſera ad meliorem, ex momentanea ad ſempiternam vitam 11. Octobrium anni à nato Chriſto 1544. qui natus fuerat anno Chriſti 1469. Ordinem verò ingreſſus erat anno Domini 1489. Sepelitur in ſacello novo, quod nobilis quidam ab *Eckbertingen* conſtruxiſſe legitur, ſub honorifico marmore, cui vera ejus imago, gravem & præſtantem virum repræſentans, affabrè inſculpta, & hoc Tetraſtychon (quod ipſe ſibi vivus inter cætera fecerat) ſuperadditum eſt.

Abbas Wolffgangus Marius poſt fata ſub iſto
Marmore computrui & Vermibus eſca fui.
Munera viventi tua qui mihi ſponte dediſti
Defuncto requiem da, mea Chriſte ſalus.

Habuit eruditus iſte Abbas doctos apud ſe Cœnobitas, quorum unus (hoc anno Chriſti 1552. adhuc ſuperſtes) Dominus *Bartholomæus Modaucher*, ex vicina Marcâ Monaſterienſi natus, Verſificator & Mathematicus inſignis, omnis generis horologiorum conditor, ſed & pictor ingenioſus, & Scachiæ luſor jucundiſſimus, tale ejus in memoriam ſempiternam compoſuit, & parieti inſcidi curavit Epigramma Encomiaſticon.

Wolffgangus Marius hoc marmore conditur Abbas
Lux ſtudii & verâ Religione parens.

Cui ſemper pietas, cultus, reverentia, virtus,
Candida pax, mores complacuere graves.
Huic igitur merito conſtructa eſt iſta tabella,
Quæ reddat memores nominis usque ſui.
Occidit ut luſtrès vitæ ter tempora quinque
Contigit: Et gelido reddidit oſſa ſolo.

33. JOANNES Zanckherus, à *Joanne Philophio* viro doctiſſimo apud Bavaros, cujus ingenii monumentis celebratus eſt, *Philonicus* dictus, ex vicino pago *Gumprechtingen* humilis ſortis, ſed honeſtis parentibus, natus: ex Concionatore Monaſterienſis oppiduli Abbas Alderſpacenſis deſignatur, unanimi omnium confratrum ſuorum conſenſu poſtridiè *S. Catharidos* Virginis anno Domini 1544. vir mediocris ſtaturæ, literis & humanitate clarus. Præſidet prudenter atque utiliter hoc adhuc recens currente anno 1552. Quo ego etſi abſente, & ſuis negotiis occupato Domino Abbate, hæc de hujus loci Abbatibus, ex prolixo Marii chronico, in talem Methodum redegi, ſub incredibili, & noſtro ævo inaudita prius, & quatriduanâ ventorum tempeſtate: in quo me labore non gravatim juverunt venerabiles viri Dominus *Bartholomæus Medaucherus* Major-Cellæ Præfectus, Mathematicus ille ſupra etiam nominatus, & Dominus *Chriſtophorus* Prior. Circa hæc tempora Bavariæ Duces, vigore commiſſionis ab Apoſtolica ſede impetratæ, univerſo Clero Bavarico triennales Decimas Eccleſiaſticorum bonorum, inſtaurandæ totius collapſæ, & nunquam benè erectæ Academiæ Ingolſtadienſis ergô, indixere: hujus negotii Commiſſarius fuit à Bavariæ Principibus deſtinatus, ut ſummus Academiæ Cancellarius Reverendiſſ. Princeps D. *Mauritius* Epiſcopus Aichſtetenſis; ex celebri ac pervetteri *Huttenorum* familia prognatus. Ei additi ſunt Collectores Decimarum ex quatuor Bavariæ quæſturis, quatuor Abbates à tali decimatione immunes, ex *Landishutana* Joannes Abbas Alderſpacenſis, ex *Strubingenſi* Ulricus Abbas Priſennigenſis, ex *Burgghuſiana* Præpoſitus Raushovianus, ex *Monacenſi* verò Abbas Tegorinus. Prima decimatio collecta eſt anno 1550. Secunda dum colligitur anno Domini 1552. veniunt à *Julio III.* inhibitoriæ literæ ad Epiſcopum *Mauritium*, quibus jubetur, ut ab ulteriori decimatione in aliud usque Pontificium Breve vel mandatum abſtineatur. Actum id menſe Januario.

P*rincipum-Cella*, Ciſtercienſis Ordinis Cœnobium, medio ferè itinere inter *Alderſpachium* & *Pataviam* in inferiori Bavaria, fertili & peramœno loco ſitum, Patavienſis diœceſeos, viſitationis verò Alderſpacenſis. Fundatum eſt initio annum Chriſti circiter 1275. ab egregio viro M. *Hertwico*, Canonico & Phyſico Patavienſis Eccleſiæ, qui primum huic loco nomen indidit, ut Cella vocaretur. Obiit is anno 1285. Sepelitur honorificè in templi Choro ante aram Max. inſigni marmore. Is cum ſolus inchoatam fundationem perſequi, & ad finem deducere non poſſet, ædificiis plus requirentibus, quàm bonus ſenex ſperaverat, & ſplendidiùs inchoatis quàm ipſius facultates paterentur, exoravit Bavariæ Principem *Henricum*, ut is inchoato loco Monaſtico ſuppetias ferret: Id faciens Bavarus, nomen etiam loci auxit, & non tantùm Cellam, ſed *Principum-Cellam* auguſtiori voce dici voluit. Obiit anno 1290. dono dedit monaſterio 50. magnas cuppas ſalis ex Burchuſio domibus. Benefecit huic loco etiam *Otho* Dux Bavariæ, Rex Ungariæ, filius *Henrici* ex matre *Elyſa* Ungarorum Regis filia, cujus ſplendida ibi habentur privilegia. Habuit hoc Cœnobium benefactorem etiam *Henricum Tuſchelium.* Fuit ante fundationis hujus initium, hoc loco ſacellum *S. Stephani*, quod hodiè adhuc integrum eſt, id conſtrui fecit Sacerdos quidam *Wernherus*, in eo ſepultus.

1. BATHERUS ex Hylaria, vulgò *Welleringen*, Abbatia propè Linzium, in Anaſinâ provinciâ ſitâ accerſitus: primus huic loco præficitur Abbas. Sedit annis duobus.

2. PICTROLPHUS ſucceſſit Bathero, ſedit annis tribus.

3. HENRICUS Sumer ex *Alderſpacenſi* Cœnobio aſſumptus, præfuit quinque menſibus, deceſſit. Poſt ejus deceſſum iterum aſſumitur Batherus ſeu Waltherus ſupranominatus, præfuit is quinque annis & propter nimiam infirmitatem iterùm reſignavit anno 1285.

4. HUGO Straubingenſis ex *Hylaria* accipitur, ubi 10. annis præfuerat. Præfuit huic Monaſteriolo annis 10. etiam: Poſtea anno Domini 1295. ad Alderſpacenſis Cœnobii gubernaculum vocatus, ibi etiam laudabiliter præfuit annis 13.

5. THIEMO ex *Alderſpachio* translatus ad Principum-Cellam Ciſtercienſem anno 1295. præfuit ibi annis 6. & Alderſpachium rediit, ſponte ſeſe magiſtratu abdicans.

6. CONRADUS Premyngerus de *Campo-Liliorum* aſſumptus anno 1301. Sedit annis duobus, & rediit ad ſuum Monaſterium.

7. ALBERTUS Patavienſis. Vel Albero de Fonte, ſedit annis 6. Obiit anno 1309. Sepelitur in Capitulo magnus hujus loci benefactor.

8. CON-

8. CONRADUS Schnabelius ex *Alderſpachio* aſſumptus. Sedit annis tribus, poſteà rediit Alderſpachium, ejus diſpenſatione prodigâ hoc Cœnobium ad magnam paupertatem redactum eſt.

9. OTHO Straubingenſis ex *Alderſpachio* excitus, præfuit anno 1312. quo Procurator Decimarum fuit unâ cum Alderſpacenſi, quas *Clemens quintus* perſolvendas impoſuit univerſo Clero Germanico per ſexennium. Sedit annis 3. Sepelitur in S. Crucis Cœnobio. Obiit Viennæ anno Domini 1315.

10. BERTHOLDUS Suevus, de *Cella Dei* aſſumptus, præfuit annis duobus, & ad eum locum, ex quo huc appulerat, rediit, ubi Abbas poſteà factus eſt.

11. PETRUS Harbegkhius *Patavienſis*. Sedit annis 10. & anno Domini 1327. reſignavit.

12. HENRICUS Vilshoverus præfuit tribus annis, & vocatur Alderſpachium, ubi poſtea præfuit annis quinque.

13. CONRADUS Krembſianus, à patria dictus, rexit anno 1333. qui etiam obiit in Cœnobio: bonus hujus loci diſpenſator, ſedit annis tribus. Sepelitur in Capitulo. Poſt hujus gubernationem & deceſſum repetitus eſt ad clavum Petrus Harbegkhius, qui iterùm præfuit per biennium, & quievit poſteà reſignans.

14. FRIDERICUS Waſſerburgerus, ſcriptor librorum plurimorum pro augmentatione Bibliothecæ. Sedit ad clavum per annum unum, menſes quatuor, & reſignavit, manens tamen in Cœnobio, in quo plurima ſcripſit.

15. HARTMANNUS de Degkhendorph ex *Alderſpachio* accitus. Rexit anno 1336. tantùm menſibus novem, & equitans Alderſpachium nihil tale de eo cogitantibus, aut ſperantibus fratribus reſignavit, & in veteri loco ſuo manſit.

16. RUGERUS Schelnacherus *Patavienſis* laudabiliter præfuit annis 4. & menſibus tribus, poſteà reſignavit anno 1341.

17. HENRICUS Herbipolenſis, ex *Eboraco* accerſitus, ſedit ad clavum 7. annis, & à *Sifrido*, quodam perverſo homine, compulſus eſt ad reſignationem. Poſteà in Franciam Orientalem ad Eboracenſe Cœnobium reverſus eſt anno 1348.

18. ANDREAS ex Krembſio oriundus, præfuit per annum unum & aliquot menſes, cumque negotiorum quorundam ergò in Auſtriam deſcendiſſet, ubi graſſabatur peſtis, eà correptus, in itinere obiit, ſepultus in Valle Dei, Cœnobio Auſtriaco. Vacante ſic Cœnobio *Sifridus* Procurator rerum Monaſterii, & *Udalricus Tuſchel de Seelnau* defenſor bonorum conſtitutus eſt, donec alius Abbas eligeretur: erat verò anno 1350. diſcors electio, in qua conſtituebantur tres Abbates: quorum unus occupabat Abbatiam, alter habitabat in porta: tertius ſe ad caſtrum Neuburgenſe receperat.

19. HUGO ſecundus ex Alderſpachio receptus, cæteris per controverſiam electis, omnibus repudiatis, eligitur in verum Abbatem. Sedit annis 4. Reſignavit anno 1354.

20. ULRICUS filius domus, magnus hujus loci benefactor, ſedit annis 7. faciens multa novalia. Obiit anno 1361. Sepelitur in Capitulo honorificè.

21. ULRICUS ſecundus, eligitur in die *S. Blaſii* anno 1361. Sedit utiliſſimè annis 19. Obiit anno 1380.

22. JACOBUS Weſterndorpherus ex Cellario Abbas factus, ſedit annis 17. laudabiliter, ornans Cœnobium elegantibus & pretioſis clinodiis, & muniens altiori muro. Obiit anno 1397. ſepelitur in loco capitulari.

23. JACOBUS ſecundus de Weels oppido: Valdè charus Principi, ſedit annis 12. Obiit anno 1409. Sepelitur in introitu domûs Capitularis.

24. ANDREAS Zullingerus ſedit per Spatium 4. annorum, obiit anno 1413. Sepelitur in Capitulo. Impetravit ab Imperatore *Sigiſmundo* Monaſterii inſignia.

25. STEPHANUS dictus Rumelius Emulus de Aytenbach, marcâ Bavaricâ natus, ex Parocho in *Hohenſtad* Abbas electus, præfuit ſex menſibus & anno 1414. ad parochiam ſuam, reſignatâ Abbatiâ, rediit.

26. THOMAS de ſuperiori Molendino natus, eligitur anno Domini 1414. Præfuit anno 1434. ex Burſario Abbas factus, præfuit laudabiliter & utiliſſimè annis 36. Obiit anno 1440. Sepelitur in ingreſſu Capituli. Habuit beneficum Dominum *Ulricum Nuſſel*, Epiſcopum Thermopilenſem & Suffraganeum Jaurinenſis Epiſcopi in Pannoniis, qui olim profeſſus fuerat hujus loci.

27. ACHATIUS Samuthus *Patavienſis* præfuit anno 1448. Eligitur in Vigilia *S. Martini* anno Chriſti 1440. ſingularis benefactor hujus loci, cujus Eccleſiam totam teſtuſtine curavit pulchrè concamerari: Feneſtras ambitûs renovari, Abbatiam dilatari, taberna & alia ædificia plura erigi, comparavit multa prædia, & majorem baculum paſtoralem argenteum, cum calice pretioſo & aliis clinodiis. Impetravit *Beutelſpachium*, ſedit annis 17. Obiit anno 1457. in die Purificationis Marianæ. Sepelitur in ſacello Capitulari à ſe fundato.

28. KILIANUS Schauher *Landovianus*, vir doctus & ſagaci ingenio præditus, ſedit annis

annis duobus & dimidio. Obiit in die *S. Luciæ* anno Domini 1459. Sepelitur in domo Capitulari.

29. JOANNES Schlotterer ex *Formbachio* oriundus, ſucceſſit *Kiliano* in Vigilia Epiphaniæ anno Domini 1460. Præfuit annis 36. Is anno Domini 1473. Infulam & cæpera Pontificalia ornamenta pro ſe & Succeſſoribus, ſed & ſuorum privilegiorum honeſtam confirmationem obtinuit à Sixto quarto P. M. Emit mitram Pontificalem, illuſtravit ædificia. Renovavit Chorum B. *Margarethæ* virginis in porta anno 1490 Obiit anno 1496. Sepelitur Dominicâ Trinitatis horâ Veſperarum in Sacello *S. Stephani* Prothomartyris in ipſo Monaſterio. Conſecratur & infulatur primus ab Epiſcopo Patavienſi 17. Calend. Auguſti, anno 1475.

30. PANCRATIUS Rücherus de *Lafelden* natus Anaſianus, præſoit laudabiliter annis 16. Obiit anno 1512, Sepelitur in templo primario. Cognatus & alumnus Domini *Laurentii* hodiè præſidentis.

31. GREGORIUS Nadler ex *Scheerdingo*, inferioris Bavariæ ad Oenum amnem ſito oppido, natus: Præfuit anno 1514. Sedit ad clavum annis 9. Obiit anno 1521. Vir literis & virtute clarus. Sepelitur in principaliore templo cum tali diſticho.

Conditus hac gelidâ eſt tellure Gregorius Abbas
Uni ſe tradens & ſua cuncta Deo.

32. JOANNES cognomento Vicedominus, ſucceſſit *Gregorio*. Præfuit annis 18. natus ex *Munſter* marca vallis Rolonæ in Bavaria inferiori: Obiit anno 1549. Sepelitur in templo primario ante aram *S. Sebaſtiani* cum tali Epigrammate.

Sub gelida cubat hac Abbas tellure Joannes
Vicztumb, quem ſuperæ nunc habet aula domus.

33. LAURENTIUS Pergerus de *Lafelden* marcâ Anaſinæ provinciæ natus, eligitur anno 1540. Sedet ad clavum hoc adhuc currente anno Domini 1552. Vir ſenex & humanitate, & hoſpitalitate clarus, fecit ſibi ipſi tumulum cum tali Epigraphe.

Hic jaceo Pergerus ego Laurentius Abbas
Cui ſolus Chriſtus vita ſalusque fuit

34. LAURENTIUS alius ſucceſſit &c.

S. NICOLAI Monaſterium Canonicorum Regularium *S. Auguſtini* in inferiori *Bavariâ*, extra *Patavienſis* civitatis muros, in ſiniſtrâ deſcendentis & jam jam ſe in *Danubium* exonersturi *Oeni* ſitum: Fundatum legitur in honorem *S. Andreæ* Apoſtoli, *S. Panthaleonis* Martyris & ſanctiſſimi Confeſſoris & Pontificis *Nicolai*, anno Chriſti 1074. ab *Agnete* Imperatrice Romanorum, *Henrici IV.* matre nimirum, quæ aream dedit & duas curias, *Senfftlingen* & *Neuenhoven* & alia, *Altmanno* Epiſcopo Patavienſi, qui in *Gottwvicenſi* Auſtriæ Cœnobio, à ſe etism fundato, terræ parenti redditus, honorificè ſepelitur. Altmannus iſte patria *Weſtphâlus*, *Paderbornæ* (quæ Epiſcopalis civitas eſt in occidentali *Saxoniâ* ſita) ſcholaſticam juventutem initio docens, paulò poſt, *Paderbonenſis* Eccleſiæ, à *Carolo Magno* fundatæ, Canonicus fuiſſe legitur, & mox *Aquisgranenſis* etiam Præpoſitus deſignatus, *Henrico III.* Rom. Imp. à Sacris fuit concionibus & confeſſionibus. Quo rebus humanis exempto, Altmannus cum *Agnete* Imperatrice *Pataviam venit*, præſidente illic Cathedræ Epiſcopali *Egilberto*. Ambulavit is ad terram ſanctam cum *Gunthero* Herbipolenſi Epiſcopo & aliis multis, inde reverſus, cùm deceſſiſſet *Egilbertus* Epiſcopus, mox eidem ſufficitur *Agnetis* Imperatricis favore adjutus, aliorumque regni Optimatum, judicantium eum, quem viderent doctrinâ & bonitate pleniſſimum, Epiſcopali etiam honore eſſe digniſſimum. Is fundator hujus loci primarius eſt, qui omne ſuum patrimonium, divenditis in Saxoniâ prædiis, huic loco impendit, adjutus tamen munificentiſſimè etiam ab *Agnete* Imperatrice. Bene fecerunt huic Cœnobio plurimùm *Auſtriæ Marchiones* & Duces, *Albertus*, *Fridericus*, *Leopoldus*, *Rudolphus*, *Albertus ſecundus*. Perpetui hujus loci Advocati, etſi primi Advocati fuerint *Comites* de *Formbach*. Benefecerunt eidem loco *Duces Bavariæ*, *Comites* item à *Schaumberg* Auſtrii, *Comites de Pogen* & *Ortenberg* & *Waſſerburg*, & alii plurimi. Catslogus ejus loci Præpoſitorum talis à me collectus eſt, in quo labore juvit me Dominus *Leonhardus Pamingerus* Muſicus & Componiſta inſignis, qui Præpoſito ei, qui nunc ad clavum ſedet, Conſiliarius eſt.

HARTMANNUS primus fuit, ut ex vitâ fundatoris apparet. *Agnes* Imperatrix & fundatrix *Romæ* obiit, & ibidem in *S. Petronellæ* Eccleſia honorificè, ſub inſigni marmore ſepelitur.

1. LUGDERUS.
2. ENGILBERTUS.
3. RICHERUS.
4. UDALRICUS.

5. BERN-

5. BERNHARDUS.
6. MEINHARDUS.
7. SIBOTHO.
8. ALBERTUS vel Adalbertus præfuit anno 1136. & anno 1144. Sedente ad Epiſcopatus *Patavienſis* clavum Antiſtite Reinberto. De aliis nihil extat.
9. ENGELMARUS.
10. HAYMO.
11. HENRICUS.
12. CONRADUS.
13. BERNHARDUS ſecundus.
14. ULRICUS patriâ *Patavienſis*, cujus pater dictus in der Hulgen, præfuit anno Domini 1220. & adhuc anno 1238. Impetravit anno Domini 1227. omnium ſuorum Privilegiorum confirmationem ab Epiſcopo Patavienſi *Gebhardo.*
15. GERBOTO præfuit anno 1240. & adhuc anno 1253. Huic *Comites Ortenburgii* benefici fuerunt, & *Othocarus* Rex Bohemiæ, & *Otho* Rex Ungariæ, Palatinus Rheni.
16. HENRICUS.
17. LEOPOLDUS præfuit anno Domini 1263. & adhuc anno 1284. Obiit in Nonis Februariis.
18. CONRADUS præfuit anno 1293. Deceſſit ex hac mortali vitâ anno 1304. Sub hoc Præpoſito obſidione cinctum & oppugnatum eſt caſtrum *Neunburg*, ad Oenum ſupra Pataviam ſitum, quod hodiè *Comitum à Salm* eſt, ab *Othone* & *Stephano* Bavarorum Ducibus. In qua obſidione magnam accepit rerum ſuarum jacturam Cœnobium hoc S. Nicolai.
19. UDALRICUS Cæſar præfuit anno 1318. & adhuc anno 1323. quo vel reſignavit vel obiit.
20. WOLFFHARDUS ſucceſſit *Udalrico* anno Domini 1323. præfuit adhuc anno 1336.
21. WERNHERUS de *Lampoltingem*. Præfuit anno 1342.
22. FRIDERICUS præfuit anno 1362. & adhuc anno 1378.
23. OTTO præſedit anno Chriſti, 1382.
24. URBANUS ſucceſſit *Othoni* anno 1382. præfuit annis 4. Obiit anno 1386.
25. PHILIPPUS *Camerarius* ſucceſſit *Urbano* anno 1386. Præfuit adhuc anno 1388. Circa hujus gubernaculum periit incendio tota Bibliotheca hujus Cœnobii, unà cum omnibus ejuſdem clinodiis in Caſtro Neunburgenſi poſtridie Reſurrectionis Dominicæ, anno Chriſti 1389. Succeſſit ei
26. HARTWICUS *Leutzinrieder*, præfuit anno 1396. & adhuc anno 1399.
27. MARTINUS ſedit ad clavum anno 1412. Obiit anno 1421. ipſâ die S. Blaſii.
28. CAROLUS ſucceſſit *Martino*, præfuit annis tribus. Obiit anno 1424. in die *S. Catharidos.*
29. JOANNES Hechingerus *Straubingerus* præſedit annis 26. Deceſſit 1451. in die *S. Panthaleonis.* Conſecutus eſt privilegia à *Sigismundo* Imperatore anno Domini 1434.
30. JOANNES Wolffius, matre *Petronellâ*, virtuoſâ fœminâ natus: Sedit ad clavum annis 21. Exceſſit è vivis anno Chriſti 1472.
31. LEONHARDUS Kabauner vel Kalawiner artium Philoſophiæ Magiſter ſucceſſit *Joanni*: Præfuit annis quatuor & reſignavit. Poſt *Fridericum* tamen repetitus ad gubernaculum: Præfuit enim anno etiam 1479. usque 1489. quo legitur ex hac mortali ad aliam meliorem vitam conceſſiſſe.
32. FRIDERICUS *Camerarius*, præfuit anno 1477. Obiit anno ſequenti, quo revocatus eſt *Leonhardus* ad adminiſtrationem Cœnobii, cui prius valedixerat.
33. STEPHANUS *Hager* præfuit tredecim annis. Reſignavit anno 1502. Obiit anno 1506.
34. GEORGIUS eligitur anno 1502. præfuit annis 13. Incorporavit Monaſterio Eccleſias quasdam. Obiit in Vigilia *Simonis & Judæ* Apoſtolorum anno 1515.
35. MICHAEL, vir doctrinâ & vitæ bonitate clarus, fideliter præfuit annis 4. deſiit eſſe inter mortales anno Domini 1519.
36. SIGISMUNDUS *Reiſacherus*, ex *Vilspiburgo* Bavarorum oppidulo natus, fabriferrarii filius: vir gravis & bonus. Præfuit annis 22. multorum ædificiorum erector, imprimis variarum contra ignis & Vulcani violentiam teſtudinum & Abbatiæ, ac marmorei fontis in veſtibulo erecti & viridi tecto ſuperinducti. Obiit anno 1540. Sepelitur in Sacello *S. Ruperti*, ubi inſignis eſt tabula addita quam pinxit *Wolffgangus Huberus* Apelles Germanicus.
37. VALENTINUS Gotingerus, ex *Weelſio* Auſtriaco oppido natus: vir literis clarus, & literatorum ſummus fautor ac alumnus. Celebratus carmine egregii quidem, ſed propter diutinum morbum, quo contabuit tandem, infeliciſſimi adoleſcentis *Balthaſaris*

Panningeri, cujus extant plurima in eo Cœnobio ſcripta pia & elegantia. Obiit is anno ætatis ſuæ 24. Præſuit annis 7. Obiit anno 1547,

38. THOMAS Gunnerus patriâ *Hauczenbergius*, ex marcâ quâdam Pataviensis Abbatiæ natus, eligitur anno 1548. vir humanitate & hoſpitalitatis officiis nemini cedens: Præſidet hoc currente adhuc anno Domini 1552. literarum & literatorum fautor & promotor ſedulus, qui conſtitutâ in ſuo Cœnobio honeſtiſſimâ ſcholâ, utrumque *Panningerum* patrem & filium, *Leonbardum* & *Sophoniam* alit Muſicos inſignes, & *Chriſtophorum Bielerum Collatinum* Pannonium, doctiſſimum Mathematicum ac ſenem longè optimùm. Prætervectus eſt Elephas Indus ſextâ Februarii, altitudinis 12. pedum, annorum 15. cognomento Signor. Hoc Cœnobium prætervectus eſt ultimâ Januarii anno 1552. Sereniſſimus Rex, Divus *Maximilianus*, Bohemiæ & Ungariæ Rex, Archidux Auſtriæ: cui obtuli Centuriam Operis mei Monaſtici primam, hâc Elegiâ, pulchrè ſerico rubei coloris villoſo ſuperinductam, & auro pulchrè veſtitam.

Heſperiis igitur cum laude reverſus ab oris
Jam nobis iterum Maximiliane venit?
Exoptate diu nobis Rex Maximiliane
Exoptate piis omnibus atque bonis
Jamque iter emenſus longum plenumque periclis
Rurſus ades patriæ portus & aura tuæ?
Sis felix, ſuperum quem concio tota Deorum
Suſpicit, & veluti numen adorat, amat,
Tota tibi reduci applaudit Germania, quæ ſe
Commendat manibus Maximiliane tuis.
Illa ſibi de te quæ pollicita omnia dudum
Eſt bona, te Chari filii ad inſtar babet.
Et tibi ſe totam Machometico ab boſte tuendam
Subjicit, ut gnato mater alenda probo.
Jamque tibi Regnum nemoroſa Bobemia pandit,
Appoſitura comis mox Diadema tuis.
Nuper & abſenti miſerunt Pannones acres
Et Diadema ſuum & regia Sceptra tibi.
Ergo opportuno veniſti tempore nobis,
Quem votis juvet virque puerque ſuis.
O quoties pro te vidi procumbere ad aram
Qui tibi divorum voce petebat opem.
Omnium in ore fuit tantum Rex Maximilianus
Huic fudit crebras fœmina virque preces.
Ipſa ſed omnigenas quoque læta juventa plateas
Percurrens ſolita eſt tollere ad aſtra manus:
O redeat nobis (clamans) Rex Maximilianus,
Incolumis divum Maximilianus ope.
O redeat felix in cujus noſtra ſalute
Hæc æterna ſalus non mediocris ineſt.
Obvia ſed quoniam venit huc Germania tota
Læta, tibi ſtudiis officioſa ſuis.
Quæ veniſſe ſuum Regem Dominumque triumphat
Proſpera jamque tibi cuncta precatur ovans:
Et venienti una bellæ divæque Mariæ:
Aſſurgit vaſto corpore tota ſuo:
Nos ſtudioſorum pars etſi parva virorum
Quorum in pectoribus divus Apollo ſedet:
Prodimus, reduci tibi ut horum nomine ſalvum
Gratemur reditum, carminis arte rudis.
Offerimusque librum, quem nuper ſcripſimus ad te,
Ad fratremque pium Maxmiliane tuum
In quo una veniunt mecum, tota agmina Patrum,
Et Regum, & Procerum Nobiliumque virum.
Qui tibi gratantur reduci, & te voce ſalutant
Unanimi, Dominum te excipiuntque ſuum.
Te Regni per ſceptra tui oblatamque Coronam
Pannonii Regni teſtor & oro tui:
Excipe clementer Rex Maxmiliane, Deorum
Sanguis, & hæc hilari munera parva manu.

Cui

Cui (ſi vixerimus) dabimus meliora: quotannis
Ante tuas aras munera namque cadent.
Munera quæ teſtabuntur quoque Poſteritati
Quis fueris? quanti numinis atque, vale.

Penultima Januarii Anno 1552.

Sereniſſimo Illuſtriſſimoque Principi Divo Maximiliano Bohemiæ & Ungariæ Regi potentiſſimo, Archiduci Auſtriæ mitiſſimo: Potentiſſimi Romanorum Cæſaris Divi Ferdinandi filio: ſecundario jam ex Hiſpaniis redeunti, ſalutem precatur & omne felicitatis genus, omnium Germaniæ Poëtarum nomine Caſpar Bruſchius Poëta laureatus & Comes Palatinus.

Maximiliano Regi, Bruſchius Poëta.

Regiam M. V. ſub clypeo miſericordis Dei, in hac temporum difficultate ſalvam ac incolumen, ſecundario jam ex Hiſpaniis in patriam rediiſſe, certatim gaudent & ſingulari exultatione ex animo gratulantur, ſummo pariter ac infimo loco nati omnes. Pollicetur enim de verè regiis tuis virtutibus nihil non optimum, nihil non fortiſſimum ſibi Germania univerſa: non ſecus ac honeſtiſſima mater de forti, prudenti ac optimo filio ſuo. Ne verò in hoc communi Patriæ gaudio, in hac publica omnium gratulatione, Nos (qui in literarum ſtudiis haud ſegnes alioquin verſamur) ſoli taceamus, & officio noſtro defuiſſe videamur: ego eruditorum Germaniæ omnium infimus, in R. M. Tuæ occurſum gratulabundus prodeo, afferens ſimul librum recens à me editum, & R. M. tuæ ſacroſancto nomini dedicatum, in quo centum ac decem præcipuorum, & maximè illuſtrium Germaniæ Monaſteriorum origines Annales, ac celebria monumenta, bonâ fide recenſentur. Oro autem humillimè, ut R. M. & Majorum ſuorum exemplo ſingularis literarum omnium Patrona, exiguum munus literarium, quod in omnia tamen ſæcula victurum eſt, clementer velit complecti, & me Majeſtati Suæ gratioſè habere commendatum.

Epitaphium Domino Michaeli Neuvvenhofero. &c.

Hic Michaël ſitus eſt Neuwenhoferus, in urbe
Qui Scherdingenſi Concionator erat.
Qui Chriſtum rectè norat, rectiſſimè eundem
Propoſuit populo fidus ubique ſuo.
Hujus membra ſub hac gelida tellure quieſcunt,
Mens cum cœlitibus regna ſuperna tenet.

Benè merito viro P. S. M. ergo Stephanus Abbas Formbacenſis amicus mittit. Obiit anno 1551.

Formbacenſium, & Pütinenſium & Neunburgenſium Comitum Genealogia.

Ulricus Comes: Ex quo nati ſunt

Arnoldus. — Pilgrinus. Ab aliquibus dictus Comes Peregrinus. — Bruno. — Thiemo. Ex hoc nati — Cunradus. Salisburgenſis Canonicus & Præpoſitus. — Meginhardus. ex hoc nati perhibentur Udalricus. Hermañus Provinciæ Comes & Conradus.

(Ex Thiemone:) Henricus. — Fridericus. Interfectus quod Getrudin Regis neptem uxorem duxiſſet, inviſus idcirco Optimatibus Regni: Excepit is ex Imperatoris nepte Domina Getrude unicam filiolam Hadegwin, quæ mater fuit. — Thiemo. Iunior ex hoc iterum geniti. — Hermannus. — Dietericus. Hunc Henricus Imperator à Gregorio ſeptimo excommunicatus, rebellem, captum Romam ſecum duxit, ubi cum ægrotare cæpit à Rege dimiſſus, cum Baſulam veniſſet ibi obiit, & humatus eſt.

(Ex Hadegwin:) Lotharii Imperatoris. — Itæ Comitiſſæ in Burghauſen. Fridericus iſte Formbachium delatus ante Eccleſiam S. Marci ſepulturæ traditus eſt.

(Ex Thiemone Iuniore:) Eccenbertus. ex hoc prodierunt. — Thiemo. tertius. — Henricus. ex hoc Diethericus. Gebehardus.

(Ex Eccenberto:) Godfridus. — Dietmarus. — Eberhardus. — Eccenbertus. Iunior qui obiit anno 1143. Secundus hujus nominis. — Chunigunda.

Ex eccenberto Juniore rurſus

Eggebertus, qui Friderico Barbaroſſæ adſtitit in obſidione Mediolanenſis urbis, & ibi occubuit anno 1158. & inde revectus in Cœnobii Formbacenſis Capitulo ſplendidè eſt humatus cum ſororio ſuo Bertholdo, Duce Dalmatiæ & Marchione Iſtriæ.

FORMBACHIUM Monaſterium Benedictinæ Profeſſionis Diœceſcos *Patavienſis*, In inferiori *Bavaria* inſra *Scherdingam*, celebre Bavarorum oppidum, duobus ſerè milliaribus ſupra *Pataviam* in ſiniſtrâ, & ad cataractas *Oeni* fluminis, ſatis ibi impetuoſi, & ob latentia ſub aquis ſaxa admodum Charybdis, aut Scyllæ inſtar verticoſi, amœno loco ſitum, & ab adjacente ac præterfluente fluviolo (qui mox in Oenum cadit,) ſic dictum: fundatum eſt, & liberaliter donatum, præclarè abſolutum anno Domini 1093. à *Lothario* Imperatore, qui obiit anno 1136. & *Thiemone* ac *Eggenberto* Comitibus *de Neunburg*. Eſt id hodiè adhuc celebre & magnificum caſtrum, non procul à Monaſterio verſus Pataviam, ad Oenum ſitum, *Comitum à Salm*. *Eggenberti* fundatoris conjunx fuit ſedula hujus loci Beneſactrix. *Thiemonis* conjunx erat Domina *Himeltrudis* Regina. Principes hujus fundationis, Coadjutores & cooperarii leguntur fuiſſe, *Ulricus* Comes *de Formbach*: *Pertholdus* Dux Dalmatiæ & Marchio Hiſtriæ, qui conſenſu *Agnetis* Conjugis ſuæ, dedit prædium Bubendorff. *Henricus* Dux Meraniæ, *Leopoldus* Dux Styriæ, Marchiones & Duces Auſtriæ, *Pilgrinus de Burgbauſen* Comes: *Wolffgangus* Comes de *Wennberg*. *Conradus* Comes de *Raytelberg*. *Hermannus* Comes de *Winndberg*, *Arnoldus* Comes de *Julbach*. *Dietericus*, Comes de *Viechtenſtein*, Duces item Bavarorum varii. Facit Oenus propè Monaſterium boc inſulam ex robuſto ſaxo & rigido ſcopulo natam, in eâ antiquitùs arcem *Comitum Formbacenſium* ſedem, aulamque extitiſſe fama eſt. Catalogus hujus Abbatum talis extat, in quo colligendo juvit me doctus & egregiâ virtute præditus *Gulielmus Hartelius* Scherdingenſis.

1. BERENGERUS eligitur, & à *Patavienſi* Epiſcopo conſecratur anno 1094. Primus hujus loci Abbas, qui bonis ſuis moribus & ſimplicitate ac integritate vitæ aliis pro exemplo eſſet, omneſque in ſui admirationem & amorem pellexiſſet. plurima etiam virtutis ſuæ præmia, pro ſe & Succeſſoribus prædia, prata, agros, vineas & ſimilia impetravit; non à Nobilibus tantùm viris & circumjacentis provinciæ Regulis ſuprâ partim commemoratis, ſed & à vicina plebe, quæ cum ſe putabat eſſe feliciſſimam, quando plurimum Dei miniſtris largiretur & beneſaceret. Præſuit piè & prudenter annis 15. Correptus ſebri deceſſit ex hac mortali ad meliorem vitam anno Domini 1108. 4. Calend. Novembr. Sepelitur in Sacello Mariano.

2. WIRNNTO ſucceſſit *Berengero*, cui meritis & virtute non erat inſerior, nobilis genere (ut *Gerochus Monachus* de eo ſcriptùm reliquit) ſed nobilior bonitate vitæ & morum. Præſuit annis 19. Miraculis clarus. Obiit anno Domini 1127. 6. Iduum Martii. Sepelitur non ut Anteceſſor in B. Virginis Antemurano Oratorio, ſed in media majori Eccleſia, cum tali Epigraphe.

Felix, jucundus Wirnnto pater ille ſecundus
Ecce Deo vivit quem Formbach bic ſepelivit.

3. THEODORICUS ſübrogatur Wirnntoni, vir perbenignus & miſericors, multæque probitatis: miſerè à ſuis Monachis tandem vexatus, reſignavit, cùm videret rapi Abbatiam cùm ab Epiſcopo, tum à Marchione *Neunburgenſi* vicinis ſuis. Poſtea Hieroſolymam petiit, ubi è vivis exceſſit 3. Calend. Julii. Hoſtis ejus præcipuus *Ercenbertus* Marchio Neuburgenſis in obſidione *Mediolanenſis* urbis ſub Imper. *Friderico* Barbaroſſâ occubuit anno 1159. Revehitur Marchio ad Monaſterium, & decenter terræ parenti redditur, loco in quo parentes etiam ejus poſiti perhibentur: *Ercenbertus* pater. *Eberbardus* avus & Sororius, *Bertboldus* Dux Dalmatiæ & Marchio Iſtriæ, *Eggebertus* Item ſenior fundator: & *Fridericus* pater *Hedewigis*, Matris *Lotbarii* Regis Romanorum. Huic tumulo, qui eſt in domo Capitulari tale inſciſum legitur Epitaphium.

Unica cunctorum requies & vita bonorum
His da nate Dei loca perpetuæ requiei.

4. LEOPOLDUS ſucceſſit *Theodorico*, ſed de eo nihil aliud, ut etiam de Succeſſoribus, ſcriptum aut in faſtos relatum reperitur.

5. GERHOCHUS.

Antequam Monaſterium inchoaretur, fuit eo loco anno etiam 1030. Simulacrum B. Virginis Mariæ, ad quod magna turba peregrinantium quotidiè affluebat. Ad hoc approperanter etiam venit Domina *Himeltrudis* Regis Ungarorum filia cæca. cùm verò ad fontem (qui bodie adhuc ſacer dicitur) perveniſſet, deſiliens è curru, percurrit mirâ aviditate ad Sacellum Marianum, in quo cùm veniſſet precabunda, mox viſum recepit. Hinc illicò eo loco Monaſterium, gratiarum actionis ergò, erigendum curavit. Habuit illa ſororem Germanam *Jutam*, fundatricem *Subenſis* Præpoſituræ, ſupra *Scberdingum* ad Oenum ſitæ. Hæc dicitur fuiſſe vera hujus Formbacenſis Cœnobii origo. Domina *Himeltrudis* Fundatrix, conſtituit Advocatum & Deſenſorem fundationis ſuæ Comitem *Thiemonem*, quem poſteà, in eodem officio multi alii Comites Formbacenſes inſecuti ſunt.

6. HENRICUS primus, alibi Haidenricus, homo non inutilis tali gubernationi,

Gerbo-

Gerbocho ſubſtituitur. Huic tradidit *Eggebertus* Comes Formbacenſis & Neunburgenſis Marchio *Grafendorphum:* iturus ad expeditionem & obſidionem Mediolanenſis urbis cum Imper. Friderico Barbaroſſâ. Obiit Abbas anno Domini 1155.

7. BERNHARDUS.

8. HENRICUS Secundus obiit anno 1193. Sepelitur in domo Capitulari.

9. ORTOLPHUS.

10. GOSWINUS.

11. ORTOLPHUS ſecundus.

12. CONRADUS.

13. OTHO.

Circa horum Abbatum regimen, circiter centum, in peregrinatione de Maurkirchen per Oenum navigio deſcendentes, anno Domini 1295. in Cataractis Oeni, propè Monaſterium ſubmerſi miſerrimè perierunt.

14. ORTOLPHUS tertius. Is commutavit oppidulum Auſtriacum *Neunkirchen*, pro oppido *Herzenburgenſi*.

15. PILGRINUS.

16. HENRICUS tertius.

17. MARQUARDUS.

18. HENRICUS quartus.

19. JOBUS qui plurima comparaſſe legitur. Circa hujus tempnra anno Domini 1310. *Fridericus* Auſtriæ Dux *Scherdingam* vicinum oppidum, quod ex Monaſterio videri poteſt, obſedit: & eodem anno factus pons.

20. PHEDERICUS.

21. ENGELSCHALCUS vir providus & multâ virtute conſpicuus: ex *Glumiacenſi* Eccleſiâ (cui laudabiliter jam præfuerat annis 16.) aſſumptus anno Chriſti 1338. Formbacenſis Monaſterii, incuriâ & negligentiâ Anteceſſorum penè ad extremam interitionem collapſi, Abbas deſignatur. Præfuit autem prudenter, utiliter & laudabiliter, omnia collapſa præclare reſtaurans, & priſtinæ dignitati reſtituens: vendita redemit, Decimas *S. Viti*, & alias plurimas emit de novo. Chorum majoris Eccleſiæ erexit. Sacellum *S. Joannis Baptiſtæ* Capitulare conſtruxit, verè ſecundus hujus loci fundator. Sepelitur in Sacello *S. Joannis* à ſe condito.

22. MARTINUS qui utiliter etiam præfuit huic Cœnobio, de *Fuſall* natus. Sepelitur in domo Capitulari. Obiit anno Domini 1363.

23. OTHO Secundus cognomento *Wolphius*. Obiit anno 1387. 17. Calendarum Maji. Sepultus in Capitulari loco prope fundatorem.

24. CONRADUS ſecundus, ex *Neunburga* arce ad *Oenum* ſita natus, cognomento *Peyſſerus*, homo literis clarus, & Decretorum Doctor, à *Bonifacio* VIII. P. M. cauſarum totius Germaniæ Auditor & Judex conſtitutus, maximus hoſtis & acerrimus impugnator pluralitatis beneficiorum. Primus qui huic loco ſibi & Succeſſoribus ſuis pro labore & virtute ſua à ſupranominato Pontifice Mitram, & cætera Pontificalia ornamenta conſecutus eſt. Obiit in die *S. Martini* anno Dominicæ Incarnationis 1404. Sepelitur ſub Porphyretico ſaxo, propè aram *S. Benedicti* in templo.

25. RUDOLPHUS vir brevis ſtaturæ, ſed perutilis huic loco Abbas, ſedit ad clavum annis 8. Deceſſit ex hac mortali vita anno 1418. oriundus ex *Stainach*. Sepelitur in templo principali antè aram S. Crucis propè aram *S. Benedicti*.

26. JOANNES à Poppenberg, vir antiquâ ſtirpe ſatus, Majorum imaginibus clarus præfuit annis 17. parùm utiliter, quòd equos & canes venaticos aleret quàm plurimos Obiit anno 1435. diu conflictatus calculo, pro cujus tormentorum caſtigatione cùm Medici ſuaſiſſent ei, ut Venere uteretur, ille caſtus mori maluit, quàm caſtitatis tranſgreſſor vivere. Sepelitur in templo primario ante aram S. Crucis.

27. GEORGIUS *Joanni* ſucceſſit, Præpoſitus ante in *Glocknice*, ubi Abbas etiam plerunque ſedere & habitare eſt ſolitus, amœnitate fortaſſis ejus loci captus. Præfuit tantùm tribus annis. Habebat hypocauſtulum ligneum in *Oenum* præterfluentem prominens, in eo dum aliquando ſederet inturus, redditurus, & repoſtulaturus anno 1436. rationem adminiſtratarum rerum, cum fratribus ſui Cœnobii quatuor primariis, collapſum eſt in Oenum prætereuntem, & hybernis aquis jam auctiorem ac magno agmine currentem, hypocauſtulum cum ſuis habitatoribus, qui eodem loco ad *Neunſtlizium* usque delati ſunt, penduli ſeſe à feneſtris & parietibus ſuſtinentes, illic domuncula à piſcatoribus intercepta, & Monachi liberati ſunt omnes. Poſtea frigore læſus diu *Patavia* decubuit: Inde *Glockbnizium* tandem adhuc delatus, in itinere obiit.

28. THEODORICUS homo robuſtus & ſævus, antea ex Monacho miles factus, paulò poſt fortuna ſic ei blandiente, ex milite Abbas deſignatus eſt anno 1410. Sub ejus gubernatione reformata ſunt Monaſteria *Bavariæ*, juſſu *Nicolai* V. P. M. anno Salutis 1451.

Præfuit annis 23. Obiit anno Domini 1461. ipſâ die *S. Acbatii*. Sepelitur non in S. Joannis Sacello Capituiari, ſed propè Anteceſſores ſuos in templo ante aram *S. Crucis*.

29. CASPAR, cognomento *Scbmaſius*, nobilibus ortus natalibus, ex pio Parocho *Müncbenwaldenſi* Abbas deſignatur anno Domini 1461. homo probus & religioſus, ſed & ad rem egregiè attentus, & quem *Vicentius* egregiè juvabat, quòd is *Servatium* etiam diligentiſſimè coleret. Modico cibo & potu contentiſſimus vivebat, tenax, & linguâ balbus. Præfuit annia 11. Obiit ſedens anno Domini 1472. in die *S. Galli*. Sepelitur propè Anteceſſores ante aram S. Crucis.

30. MYCHAEL de Neunkirchen unanimi conſenſu eligitur anno 1472. vir literatus admodùm, ſed & prudens, & perbenignus, vaſti verò etiam pulchri ac robuſti corporis, dixiſſes Herculem aliquem eſſe; Ita membrorum virili proportione pollebat. Præfuit laudabiliter annis duobus tantùm, & anno Domini 1474. ad *Glocknitzium* in Auſtriam iter faciens, ibi peſte correptus, dum ſe *Formbachium* revehi jubet, in itinere apud Prugk debitum carnis exſolvit ipſâ die S. Cæciliæ; Cadaver 9. die Formbachium allatum ac humo decenter mandatum eſt. Sepelitur in media Eccleſia ante aram S. Crucis propè tumulum magnum, ſub quo quis cubet ignoratur. Extat *Angeli* Abbatis tale de eo Epitaphii vice Elogium.

Atropos atra ſecat nodos & filia bonorum
Bacchatur turpis ſæpius orbe lues.
Hæc patrem quondam furvas demerſit in umbras
Quem patrem patriæ pauperibusque ferunt.
Religionis amans, vitiorum maximus ultor,
Aſtrææ cultor, cuique Minerva favet.
Legerat Abbatem Formbach, nomenque Mychaël
Addiderat quondam fontis & unda ſacri.
Cæciliæ ſanctæ vitam commiſerat auris,
Perpetuam lucem conſerat omnipotens,
Ut cum flammivomâ deſcendet nube coruſcans
Judex: Æthereos det Deus oro polos.

31. LEONHARDUS Præpoſitus in *Glocknicz* antea, eligitur in *Formbacenſem* Abbatem 7. Iduum Decembr. anno Chriſti 1474. Præfuit mediocriter 26. annia. Vir grandi & Polyphemico corpore præſtans, qui vel primo intuitu facilè cuivis terrorem incuteret. Primarium templum aliquo modo illuſtravit, ſed ruditer, quod conſecrari fecit per *Albertum* Epiſcopum Salonenſem anno 1478. Graviſſimè contendit cum Epiſcopis Paſſavienſibus ſuis temporibua omnibus, quibus charitativum ſubſidium dare renuebat: idcircò Romam abiens omnia ibi Judicum ſubſellia clamoribus implevit. Frequens erat in Auſtriâ, quod Princeps graviter ferebat, qui ſuſpicabatur eum aliquid monſtri alere in Aula regiâ: & interrogatus aliquando â Ducia Bavarorum Conſiliariis, Ecquid non agnoſceret *Georgium* Ducem Dominum ſuum, reſpondit liberè & ingenuè. Agnoſco illum Dominum meum, ſed hac lege, ut defendat me & mea, non ut rapiat ea, quæ mihi & Monaſterio meo competunt. Quâ voce valde commotus eſt Princeps, qui graviter ei inſidiatus eſt. Anno 1494. in die *S. Auguſtini*, miſſis à Duce *Georgio* ruſticis, & armatis plurimis, á cæna ſublevatus, & à *Geltingero* quodam equite captus, ac cuſtodiæ eſt traditus, in qua menſibus aliquot eſt detentus, tandem *Landisbutam* accerſitur, ubi cum coram Principe cauſam ſuam magnanimiter tueretur, cum gloriâ ad ſuum Monaſterium remiſſus eſt, qui ſatis ignominioſe Landishutam pertractus erat. Conflictatua eſt poſtea cum Verollis ſeu cum ſcabie Hiſpanica ad finem vitæ usque. Obiit 9. Novembr. anni 1501. Sepelitur cum tali virtutum ſuarum Elogio; Cujus author fuit Monachus hujus loci præclare doctus:

Conſpice quam dirè bacchentur numina in orbe,
Nam claudit multos conſpice tumba brevis:
Mauſolæa nitent, rutilant & buſta lapillis
Corpus terra tenet, Mors quia ſola regit.
Quam non effugiet dives ſi naviget æquor,
Aut ſi donarit dulcia rura pater.
Non qui Cæſareo cretus de ſanguine turget,
Non qui ſublimi ſtirpe creatus erat.
Non opibus, non illa aura, non parcit honori,
Cuncta vorat, miſeros nec ſinit eſſe diu.
Morte carent animæ, clauduntur membra ſepulcbro
Quum phlegethontæas ſpiritus intrat aquas.
Sublimis quondam meritis Leonbardus & Abbas
Fata ciet ſecto ſtamine, dives humo.

Qui

Qui cum juſtitia coluit vel Religionem
Quique bonos mores jura probumque tulit.
Unde tibi Lector Leonhardus Rector & Abbas
Cœnobii Formbach ritè colendus erit.
Conſcendant ſuperas, penetrent quoque numinis oras
Oro preces, tumulum thura Sabæa rigant.
Ut ſi vel tenui temerâſſet crimine vitam
Immunis nemo eſt, quisque manes patitur.
Sic ergo meritis creſcentibus atque labore
Ex hac translatûs luce ſuperna petit.
Cum jam luſtra quidem volvebat mobilis ordo
Tercentena, annus ſed ſuperabat iners.
Currebatque brevi Menſis cum ſole November
Nova dies equidem ſuſtulit ipſa patrem.

32. ANGELUS Rumplerus cognomento, ex vicino pago ortus, eligitur in hujus loci Abbatem anno Domini 1501. in menſe Decembr. Pater bonus & eximiè doctus, qui nihil tàm amabat, quàm verſari in literis & libris indeſinenti ſtudio. Præfuit is inter difficillima tempora plurimis gravatus (ut ipſe in Chronico, quod de Monaſterio ſuo ſcripſit, mirè conqueritur) exactionibus, quibus totum Cœnobium penè exhauſtum fuit. Præfuit autem annis 12. utiliter. Vidit bellum Bavaricum, quod ipſe & proſâ, & ligatâ oratione deſcripſit. Scripſit plurima, imprimis verò præter jam dicta

Dialogorum de contemptu mundi lib. 6.
Geſtorum Bavariæ. lib. 6.
Calamitatum ejuſdem librum unum.
Sermones varios, carmina varia, Epiſtolas plurimas.

Ornavit circumquaque templum ſuum variis inſcriptionibus præcipuè verò verſiculis; quorum non fuit infelix conſarcinator. Habuit amiciſſimum *Wolffgangum Marium*, Abbatem Alderſpacenſem & ipſum mediocrem verſificatorem, cum quo ſtudia & exercitia ſua contulit. Obiit anno 1513. Sepelitur in meridionali abſide propè aram *S. Benedicti.*

33. MATTHIAS cognomento Murrheymer, ſucceſſit *Angelo* rebus humanis exempto, præfuit annis 19. utiliter & laudabiliter. Deceſſit anno Chriſti 1532. Sepelitur in meridionali abſide. Vir erat pius & honeſtus. Sub ejus gubernatione obiit & hic ſepulta eſt in media Eccleſia Illuſtris puella *Eliſabetha*, Nicolai Comitis *de Salm* & *Neunburg* ad Oenum victorioſi Ducis filiola, 11. hebdomadas nacta, quæ obiit anno 1530. Eodem loco propè Neunburgenſium Comitum celebrem ſepulturam ſitus eſt Petrus de *Meneſiis*, filius Magnifici Domini Bernhardini de Meneſiis, Baronis Hiſpani & Præfecti in arce Neunburgenſi. Obiit anno 1547. ætatis ſuæ menſe quinto.

34. STEPHANUS patre tinctore, ex Neunburgenſi ad Oenum ſito oppidulo natus eligitur in Abbatem anno Domini 1532. vir ſtaturâ corporis heroicâ præditus, literis, humanitate, prudentiâ clarus, literarum & literatorum fautor ſingularis, Pauperum patronus & alumnus pientiſſimus ac beneficentiſſimus. Oeconomus utiliſſimus. Præſidet laudabiliter hoc adhuc currente anno 1552. quo 6. Februarii prætervectus eſt cum Conjuge ſua Imperatoris *Caroli V.* filia, Domina *Iſabella*, ſereniſſimus Ungariæ & Bohemiæ Rex *Maximilianus*, ſecundâ vice ex Hiſpaniis feliciter reverſus. Quem Deus Opt. Max. regat, fortunet & beet. Conſtruxit Abbas iſte veterem Abbatiam de novo, ex qua amœniſſimus eſt in Catharactas Oeni proſpectus. Illuſtravit verò eundem locum elegantibus picturis, quibus ubique elegantes verſiculi adjecti ſunt.

35. WOLFGANGUS Stingel, Balneatoris filius ex pago Neunkirchen, qui in ditione *Comitum à Neunburg* eſt, antea Præpoſitus in Locknicz, eligitur anno 1553.

S. CRUCIS Monialium Cœnobium, *Nidernburgenſe*, quod in infimâ Civitatis Pataviensis parte, *Ortt* nuncupata, ad confluxum penè *Danubii* & *Oeni* fluviorum ſitum eſt. Ordinis Benedictini. Fundatum & inchoatum legitur in honorem B. Virginis *Mariæ*, *S. Crucis* & *S. Panthaleonis à Thaſſilone* potentiſſimo Bavarorum Duce, & in memoriam victoriæ, à *Carinthiâ* ſub jugum miſſâ, reportatæ. Memoratus Thaſſilo illic ſepultus eſſe creditur annum Chriſti circiter 772. temporibus *Biſcarii* vel *Wiſrici*. Laureacenſium ac Patavinorum *Antiſtitis*. Donatur liberaliſſimè ab Imperatore ARNULPHO anno Chriſti 888. Vaſtatur ab Hunnis Germaniæ ruinam interminantibus, paulò poſt, & tandem iterum ſub *Othone ſecundo*, qui in bellicis Bavariæ tumultibus expugnans & pene vaſtans *Pataviam* totam, eandem, datis *Pilgrino* Epiſcopo præclaribus privilegiis ac muneribus multis, inſtaurari iterum fecit anno 977. cum præcedente anno totam etiam Abbatiam S. Crucis Monialium, & totam earundem ditionem (quam vulgus hodie adhuc Abbatiam vocat) cum

cum inferioris etiam domus arce ad *Danubii* & *Ilſi* coitus ſita (in qua antiquitus Abbatiſſa ſedem ſuam habuiſſe dicitur) Eccleſiæ *Patavienſi* incorporaſſet, qua de re tale adhuc extat Diploma, quod hoc loco omittendum non duxi.

In nomine S. ac individuæ Trinitatis. Otto *Divina favente clementia Imperator Auguſtus. Pateat omnium fidelium noſtrorum tam præſentium, quam futurorum induſtriæ, qualiter vir ſpectabilis* Pilgrinus, *ſanctæ Eccleſiæ Patavienſis Præſul venerandus, partibus noſtris favens pro viribus, fide inconcuſſa, in perturbatione atque vacillatione Bajoariorum ad adverſarios pernicioſa perſecutione, tam in incendiis, quam in interſectione familiæ ac devaſtatione, non parvam Epiſcopii ſui perpeſſus eſt jacturam: cujus fidem ac conſtantiam æquum duximus remunerare, & Eccleſiaſticæ deſolationi Regia munificentia ſolamen aliquod impendere. Unde etiam non ſolum ejus moti querelis, ſed & adlubeſcentes precibus dilectiſſimi fratruelis noſtri* Otthonis *Ducis videlicet Bajoariorum ac* Willigiſi *Archiepiſcopi, quandam noſtri juris Abbatiolam, infra territorium* S. Patavienſis *civitatis, quæ eſt in honorem S. Dei Genitricis* Mariæ *conſtructa & dedicata, cum* Walahunesdorph *cæteriſque omnibus appendiciis, & ad jam dictam Abbatiolam juſte & legaliter pertinentibus, id eſt cum Eccleſiis & ædificiis, omnibuſque Decimationibus, cum terris & agris, cultis & incultis, villulis, vineis, campis, paſcuiſque, pratis. Sylvis, nemoribus, aquis, aquarumque decurſibus, molendinis, piſcationibus, mancipiis utriuſque ſexus, quæſitis & acquirendis, ex toto & integro, de jure & donatione noſtra eidem Patavienſi Eccleſiæ* S. Stephani *Prothomartyris Chriſti, per hoc præſens authoritatis noſtræ præceptum plenaliter in Chriſti nomine confirmatum donamus, tradimus, atque transfundimus, eo videlicet Tenore, ut ipſa ſecuriter, absque alicujus perſonæ contradictione atque moleſtia, more hæreditario perpetualiter in proprium teneat ac poſſideat. Et ut hæc prædictæ fidei & firmitatis remuneratio, authoritatisque noſtræ donatio veriorem firmioremque à cunctis fidelibus noſtris perpetualiter habeat vigorem, juſſimus hanc chartam conſcribi, quam ſigillo noſtro ſigillatam manu propria ſubter firmavimus.*

Signum Domini Othonis Imperatoris Auguſti.



Engelbertus Cancellarius ad vicem Willigiſi Archiepiſcopi notavi.

Data 11. *Calend. Auguſti Anno Dominicæ Incarnationis DCCCC. LXXVI., Indictione quarta. Anno vero Regni Domini* Othonis *Imperatoris Auguſti IV. Actum* Ratisbonæ *in Chriſti nomine feliciter, Amen.*

Hæc incorporatio poſtea anno Domini 980. ab eodem Cæſare *Pilgrino* Epiſcopo iterum: & poſtea à *Friderico primo* Imperatore anno Domini 1161. *Conrado* Epiſcopo, *Wolfgero* verò Antiſtiti ab Imperatore *Henrico Sexto* anno 1193. Epiſcopo *Ulrico à Friderico II.* anno 1217. & ſequenti, tandemque anno 1274. Epiſcopo *Petro* ab Imperatore *Rudolpho I.* in plenam tuitionem ac poteſtatem data & confirmata eſt. Inſtauratum eſt Monaſterium *Nidernburgenſe*, ad petitionem *S. Chunigundis* Imperatricis, à *S. Henrico* Imperatore ejus nominis II. qui anno Domini 1010. Regni ſui (ut eſt in Diplomatibus) anno octavo. Dedit huic ipſi Cœnobio annuos trajectus Danubiani verſus Ilſi civitatem proventus, cum Burgenſi nemore & attinentibus pratis, molendinis & piſcationibus. Idem *S. Henricus* patris ſui *Hezilonis* ſororem, Dominam *Elicam* ſive *Heilcam* Abbatiſſam huic Ipſi loco præfecit. Eſt hodie adhuc, in perpetuam hujus inſtaurationis memoriam, Sacellum *S. Henrico* dicatum, cujus feſtum ac memoria celebrari ſolet 13. Julii. Oſtenduntur ibidem ejusdem Imperatoris calcaria adhuc, & alia quædam equeſtria ornamenta. In medio templo principaliore ſplendidè ſepultus eſt & honorifice *Georgius* Epiſcopus quidam. Nec procul inde *Hezionis* cujusdam oſtenditur tumulus, quem ego *Thaſſilonis* potius eſſe credo. *Hezilo* enim pater *S. Henrici* Ratisbonæ apud *S. Henricum* quieſcit certò. *Thaſſilonem* verò Pataviæ in Cœnobio à ſe fundato ſepultum eſſe, ex multorum aliorum Cœnobiorum Annalibus deprehendi certiſſimum eſſe. In ſepulturâ civium ac Miniſterialium ejusdem Monaſtici Collegii, cubat quidam *Pancratius Speyſerg*, qui natus eſt in die S. Pancratii anno Chriſtianorum 1272. & deceſſit iterum ex mortali hac vita, eodem die S. Pancratii, evolutis ætatis ſuæ centum annis integris anno nimirum 1372. Abbatiſſarum ejus loci ac Decaniſſarum (præfuerunt enim aliquandiu Decaniſſæ tantum) non extat integer Catalogus.

HILARIA nunc corrupta voce Willeringum, Ciſtercienſis inſtituti Cœnobium, milliare unum ſupra *Linzium* Civitatem Auſtriacam, in dextra deſcendentis Danubii ſub monte

Digitized by Google

monte & nemore *Chirnbergenſi*, à cervinis cornibus ſic dicto, & Regiis venationibus celebrato, ac imprimis ſamoſo loco, ſitum, Patavienſis diœceſeos, Viſitationis verò *Eboracenſis* (cujus loci Abbas ſub ſe habet alias tres ejuſdem Ordinis, Abbatiam videlicet Angelorum-Cellam, Altum-Vadum, & Vallem-Dei, de quibus infra amplius) fundatum & ex arce nobilium Regulorum in Domum Dei & precationum converſum legitur, anno Domini 1146. Romanum Pontificatum *Eugenio tertio* tenente, Imperante verò *Conrado II.* à Germanis duobus fratribus *Ulrico* & *Colone Baronibus de Wexenberg*: quorum talem invenio Genealogiam:

Colo Baro de Wexenberg, ex Otylia conjuge ſuſcepit

Ulricum verum ac primarium hujus loci Fundatorem, qui cælebs vixit & ſine hæredibua obiit.	Colonem ſecundum Confundatorem, qui ex Benedicta uxore ſuſcepit	Eliſabetham, quæ deſponſata Wernhero de Griſhbach genuit.

Henricum: is dedit Cænobitis prædium in Haſſach anno 1236.	Colonem tertium, qui dedit Elmenſe prædium anno Domini 1242.	Hadowigin deſponſatam Wernhardo Comiti de Schaumberg, quæ plurimum huic loco benefecit anno Domini 1232.	Walchunum ſagittâ transfoſſum & trucidatum anno 1196.	Henricum, qui obiit anno 1244.

Hi fundatores & benefactores omnes in primarii templi mediâ parte ſepulti ſunt ſub ſaxo, cui *Schaumburgenſium* Comitum etiam ſepultura ſubjacet, exceptis *Ulrico* primo Fundatore, qui Hieroſolymis obiit & humatus eſt, & *Colone* fratre, qui in ambitu requiſcit. Fundatores condiderunt initiò, principalem Baſilicam cum Refectorio, Dormitorio, Infirmario, & Piſtrino: Cætera ædificia poſtea ab Abbatibus adjecta ſunt, ſubſidio & Eleemoſynis tamen piorum hominum. Erat initiò introductus Canonicorum Regularium *S. Auguſtini* Ordo è ſancti *Floriani* Cœnobio: Sed cum paulò poſt diſplicuiſſet fundatori Ordo is, & eſſet tunc temporis in ſummâ exiſtimatione novus Ordo Ciſtercienſis nuper ab Abbate *Ruperto* inchoatus, & à *S. Bernhardo* plurimum propagatus, mutatus eſt Ordo, ſuadente idipſum Abbate *Runenſi* etiam Domino *Gerlao*. Benefecit huic loco plurimum *Eberhardus* primus Epiſcopus Bambergenſis, Fundatorum cognatus. Benefecerunt eidem Cœnobio Duces & Archiduces Auſtriæ, imprimis *Leopoldus*, quidam & *Fridericus*: Sed & *Albertus* Imperator, Rudolphi Habſpurgii filius, & *Fridericus* tertius Imperator. Habent illic celebres ſepulturas *Comites de Schaumburg*, quorum tumulo hi Germanici verſiculi ſunt inſciſi.

Hier liegt von Schaumburg das Geſchlecht,
Dem gib Urſtånd Chriſte mit Recht,
Daß ſie zu deiner rechten Hånd,
Sich ewiglich freuen ohn End.

Eſt & ibi vivarium ex uno ſaxo marmoreo, quod habet in longitudine 14. pedes: in latitudine 7. in altitudine 6. Spythamas, in denſitate unam, furnus item 26. Spythamarum, in quo ſemel pinſari poſſint panes, qui 50 hominibus ſufficiant per integram Septimanam. Barones item de *Polheim*, Barones de *Traun*, Domini de *Khuenberg*, & alii Reguli ac milites plurimi hic ſepulti ſunt. Abbatum hujus loci talis à me congeſtus eſt Catalogus.

1. GEBEHARDUS primus, ex *Rhunenſi*, Cœnobio poſtulatus, Abbatiæ huic præficitur anno 1146. ab ipſo *Gerlao* Abbate. Is paulò poſt iterum reſignans Rhunam rediit.

2. GEBEHARDUS ſecundus ſucceſſit: quamdiu præfuerit non invenio. Reddidit Abbatiam Fratribus & Conventui anno Domini 1161. Subrogatus eſt eidem.

3. OTHO de *Carinthia*, qui præfuit annis ſeptem & ceſſit è vivis anno 1168.

4. HENRICUS ex *Eboraco* accitus conſtituitur Abbas, præfuit annis quinque & ob maximam paupertatem Eboracum rediens, Abbatiam ſupremo Viſitatori reſignavit anno Domini 1174. Sepultus Eboraci in domo Capitulari.

5. HENRICUS ſecundus hujus nominis, præfuit annis 12. Sub ejus gubernatione *Ulricus* fundator ad terram ſanctam profectus, Hieroſolymis ex hac vita deceſſit, ubi & ſepultus eſt. Is medietatem vicini fori ſeu oppiduli *Othensheimenſis*, & alia multa dedit Monaſterio: quod ad tenuem fortunam redactum, conſilio & auxilio *Guilielmi Rhunenſis* & *Burchardi Eboracenſis* Abbatum reparatum & reformatum eſt anno 1185. Obiit Abbas iſte Henricus anno 1186.

6. HILTGERUS præfuit bene & rationabiliter annis 7. Hujus temporibus *Albero de Cemelub* Hieroſolymam iturus, per manum Ducis *Leopoldi* omne patrimonium ſuum huic loco donavit, videlicet *Cemelub* ſedem ſuam avitam, & *Stammubelſtorphum*, & tria Allodia prope *Eumeringum* (hodie *Eferdingum* oppidum Schaumburgenſium Comitum ad Danubium) ſita. Profectus verò is cum *Leopoldo* Auſtriæ Duce ad terram ſanctam non rediit,

Leopoldus rediit, qui huic etiam loco plurimum beneſecit. Beneſecerunt huic Abbati etiam *Sigeſridus Comes de Moerle*, qui dedit curiam prope *Pilſtein* arcem ſuam: *Ottocarus* Marchio Styriæ, & *Sophia* nobilis matrona *de Schauwenberg*. Abbas *Hiltgerus* anno 1193.

7. OTHO de Niſt ex *Eboraco* accerſitus, præfuit 7. annis, quibus verò evolutis Abbatiam reſignavit, & ad Eboracenſe ſuum Cœnobium rediit anno Domini 1200. Is Monaſterii Eccleſiam primariam ampliari fecit, novisque ſtructuris decorari.

8. GODESCHALCUS *Othoni* ſubrogatus, præfuit 7. annis laudabiliter, migravit ex mortali hoc ſæculo anno 1207.

9. EBERHARDUS ei ſucceſſit, qui præfuit itidem 7. annis. Sub ejus regimine *Walthunus*, filius fundatricis *Eliſabethæ*, ſagitta lethaliter percuſſus interiit. Huic Abbati *Bernhardus de Truna*, vir nobilis, curiam in *Peſchingem* dono dedit. Evolutis ſeptem annis, ad Eboracenſis Cœnobii gubernationem in Franciam Orientalem evocatus eſt anno nimirum 1214. Ubi à vulgari dicterio (quod ſemper habebat in ore) *Meingotus* dictus eſt.

10. CONRADUS ſucceſſit *Eberbardo*, præfuit laudabiliter annis 20. quibus Cœnobii res & poſſeſſiones præclare auxit: accuſatus verò *Ciſtercii* quòd Judæos paſſus fuiſſet ſecum prandere aliquoties, exauthoratus eſt, anno 1234. & Eboracum, unde venerat, reverſus.

11. THEODORICUS eligitur anno ſalutis 1234. ex Eboraco aſſumptus, præfuit annis 9. laudabiliter. Habuit clementem & beneficum *Fridericum* Auſtriæ Ducem, qui Cœnobio huic Willeringenſi dedit in promptis pecuniis 100. libras & parochiam in *Grunmerſteten*; & 13. allodia in villa *Eggendorff* anno 1240. Et anno poſtea ſequenti particulam S. Crucis miraculoſam. Migravit Abbas iſte ex hoc mortali ſæculo anno 1243. Sepelitur in Hylaria.

12. HENRICUS poſt *Theodoricum* præfuit annis 3. Obiit anno Domini 1246.

13. ERNESTUS Prior de S. Cruce, ſubſtituitur Abbati *Henrico*. Præfuit cum ſumma laude & utiliſſime annis 14. Is famoſus & maxime induſtrius Abbas ætatis & ſenectutis eminentiam tenens, dignam & ingenuam ferens cordis & capitis canitiem: atque à puero ſanctæ & religioſæ converſationis exemplum in ſe repræſentans, ſub ordinis ſui regula tam ſtrenue Deo militavit, ut non ſolum apud Religioſos eſſet honorabilis, verum etiam in conſpectu Nobilium ac Magnatum, ob vitæ ſuæ meritum, reverendus & amabilis haberetur. Propter quod nobilis quidam Dominus *Bocco de Roſenberg*, ſecundum ſæcularem vitam prudentia, divitiis & gloria honorabilis, & mirabiliter commendatus, divina de cælo præventus gratia, conſenſu uxoris ſuæ *Eliſabethæ* novum cæpit ædificare Ciſtercienſis Ordinis Monaſterium, cui nomen impoſuit *Hohenfurt*, quaſi altum vadum, in Bohemico nemore, quatuor milliaribus ab *Hylariâ*, duobus à *Crumaugienſi* oppido & arce ſitum, quod Fundator iſti Domino Abbati commendavit, qui ex ſuo Cœnobio Monachos & primum Abbatem dedit anno Dominicæ Incarnationis 1259. 3. Nonarum Novembris. Is Abbas *Erneſtus* totum Monaſterium quaſi denuò renovavit, multa conſtruens præclara: Imprimis muro circumduxit & adverſus violentiam munivit totum pene Cœnobium. Multa acquiſivit, multa comparavit. Habuit beneficum *Alberonem de Polheim*, virum perſtrenuum ac prudentiſſimum, qui habuit ſororem Abbatiſſam in *Traunkirchen*. Obiit in domo S. Crucis, ut ſæpe optaverat anno Domini 1260. ubi in domo Capitulari terræ redditus & ſepultus eſt.

14. CONRADUS de Leuckhenberg vir religioſus, & commendatione plurima digniſſimus, ex *Majoris Cellæ* Præfecto Eboracenſi, fit Abbas *Hylarienſis* anno 1260. Præfuit annis quatuor laudabiliter, fecit vivarium propè veterem Eccleſiam, & in ea ipſa vicinia Molendinum. Reſignavit anno 1264. & rediit *Eboracum* ad Oſtro-Francos ſuos.

15. BITROLFUS vir humilis & mitis, ſcientia & diſciplina commendabilis, ex Abbate Monaſterii *Zwetelenſis*, Abbas *Hylarienſis* deſignatur anno 1264. Præfuit annis 12. Habuit beneficos Dominos *Othonem*, & *Hertindum* fratres *de Tund*. Paſſus eſt magnam rerum ſuarum jacturam anno 1276. *Rudolpho* Habſpurgio expeditionem ſuſcipiente contra Regem Bohemiæ *Ottocarum*, & totam Auſtriam occupante. Reſignavit Abbatiam eodem anno Bitrolfus.

16. HUGO primus, qui ex *Hilarienſi* conventu aſſumptus eſt & electus in Abbatem, præfuit annis 4. abſolvit muros Cœnobii & Refectorium renovavit. Habuit beneficos Comites de *Schaumburg*, imprimis *Leutholdum*, & alios quosdam Nobiles. Reſignavit Abbatiam anno Chriſti 1280.

17. WOLFRAMUS ex Priore Fontium ſalutis eligitur in Abbatem *Hilarienſem*. Præfuit laudabiliter annis octo integris. Fuit vir literis & virtute clarus, ac admodum celebris. Condidit domum Hoſpitum. Deſiit eſſe inter motales anno Chriſtianæ ſalutis. 1288.

18. CONRADUS præfuit annis 18. Obiit anno 1306. Sub eo *Angelorum-Cella* fundata eſt, ad quam dedit primum Abbatem *Bertholdum* ex hoc ſuo Cœnobio, petente idipſum *Wernhardo* Epiſcopo.

19. ULRICUS ex Priore fit Abbas poſt mortem *Conradi*: Præfuit duobus tantum annis, obiitque.

20. OTHO

20. OTHO ex *Hochenfurtenſi* Cœnobio evocatus ad hujus loci clavum anno 1308. Præfuit itidem duobus ſaltem annis, & migravit ex hoc ſæculo anno Chriſti 1310.

21. BISONTO ex *Angelorum-Cella* accerſitus, præfuit per biennium & obiit anno 1312.

22. STEPHANUS ex *Hohenfurto* accitus, præfuit 3. annis & deceſſit ex hac vita anno 1315.

23. HENRICUS Brendel, præfuit annis 11. Obiit anno 1326.

24. CONRADUS ſucceſſit *Henrico*, ſedit ad clavum annis ſeptem. Obiit anno 1333.

25. HERMANNUS eligitur anno 1333. Præfuit annis 7. Obiit anno 1340. Ejus tumulo hic verſus inciſus eſt

Sis pius ô Chriſte ſibi quem claudit lapis iſte.

26. BERNHARDUS cognomento *Cerebrifragus*, præfuit annis 13. Obiit anno 1353.

27. BALTHAZAR ſedit ad clavum annis 12. Deceſſit ex hoc mortali ſæculo anno Chriſti 1365.

28. ANDREAS ex *Angelorum-Cella* excitus, præfuit annis 2. Obiit anno 1367.

29. PETRUS præfuit annis 18. Obiit anno 1385. Habuit beneficum *Albertum* Auſtrium, Regem Romanorum, & ejusdem conjugem Dominam *Eliſabetham.*

30. JOANNES ſedit ad gubernaculum annis undecim. Obiit anno 1396.

31. JACOBUS ſedit annis 14. Reſignavit anno 1410. Obiit poſtea anno 1421.

32. STEPHANUS præfuit ſex annis & reſignavit anno 1416. Sepelitur tandem in *S. Crucis* ſacello magnifice à ſe conſtructo Subrogatur ei illicò.

33. ULRICUS, præfuit annis 31. Reſignavit anno 1447. Obiit poſtea anno 1451.

34. GEORGIUS ſedit ad clavum 10. annis. Obiit *Viennæ*, anno 1457. ubi apud *Scotos* ſepultus eſt.

35. WILHELMUS præfuit annis novem. Obiit anno 1466.

36. CONRADUS Panſtorpherus, patriâ *Lincenſis.* Præfuit utiliter 9. annis, habuit *Fridericum* Imperatorem valdè clementem & beneficum. Obiit 1475.

37. URBANUS præfuit quinque annis, & carnis debitum ſolvit anno 1480.

38. THOMAS laudabiliter præfuit, & Cœnobio plurimum profuit annis 28. penè. Obiit anno 1507.

39. CASPAR, ex *Mulbach* Monaſterii pago natus, præfuit annis 11. Obiit anno 1518.

40. LEONHARDUS Roſenbergerus, patriâ *Linzenſis*, præfuit 16. annis. Obiit 21. Febr. anno 1534. Sepelitur in abſide Meridionali cum tali Epitaphio ſuper ſuam imaginem collocato.

Qui malefacta ſibi credit bene cuncta remitti
Per meritum Chriſti non moriturus obiit,
Hac inſtructus ope, tibi quæ divinitus (ante
Quam morerere) data eſt: hic Leonharde *cubas.*

41. PETRUS Rinckhamer, ex *Othonsheymenſi* Marcâ ſeu oppidulo natus, ſucceſſit *Leonhardo*, & præfuit annis 9. Obiit annò ſalutis 1543.

42. ERASMUS Villicus, patria *Norimbergenſis*, ex *Eboraco* poſtulatus, præfuit 9. menſibus & anno 1544. uxorem ducens & omnia Monaſterii clinodia ſecum aufferens, auffugit: Poſt ejus abitum præfuit tutorio quaſi titulo illuſtris & generoſus Dominus *Balthazarus à Preſingen*, Baro Steinenſis, Charinthius, & Auſtriæ ſupra Anaſum ſitæ, R. Rom. M. nomine Præfectus, vir inſigni virtute præditus: donec tandem unanimi conſenſu eligeretur.

43. MARTINUS Godefridus ex *Trajecto Acroniano*, vulgò vocant *Uberlingen*, civitate Imperiali natus: Is ex profeſſo Baumgartenbergenſi (ubi Cellæ Præfectus fuerat) Abbas Hilarienſis factus eſt 6. feria poſt feſtum Corporis Chriſti anno 1545. Præſidet laudabiliter hoc adhuc currente anno Domini 1552. Vir prudentia magnus & virtute gravis, qui ſibi ipſe tale monumentum vivus erexit, me authore.

Hic ego Martinus Godfridi nomine notus,
In Chriſti placida pace ſinuque cubo.
Natus ad Acronii clariſſima mœnia ſtagni
Quæ de trajectu nobile nomen habent.
Iſtius ædis eram Rector venerabilis olim,
Qui virtutis amans, & pietatis eram.
Nunc in quem ſolum poſui ſpem ſtrenuus omnem,
Cum Chriſto ſummi Principe vivo poli.
Sentio & æternæ dulciſſima gaudia vitæ
Omnibus à Chriſto Rege parata piis.

Lincz.

Nundinæ celebres.	In octava Paſchæ. Bartholomæi.	Ubi confluunt Auſtrii, Bavari, Bohemi, Ungari, Styrii, Carinthi, Suevi & Itali.

Ad

Creutzſtraß. {Ad Venetos. | Bohemiam. | Ungariam. | Bavariam. | Styriam.}

Pons longus 400. paſſuum, refrigerium Procerum & Civium.
Scharlinczium ſuburbium.
Hackhelbergerus Hoſpes celeberrimus per totum Danubii tractum: fratrem habuit Eraſmum, patriæ patrem, optimè meritum, doctrina & auctoritate gravem.
Præfectus arcis Dominus Balthazar de Præſing Baro.

Encomion Lincziamæ Civitatis in Auſtriâ ſupra Anaſum ſitæ, à Caſparo Bruſchio.

Propoſitio & Invocatio.

Deſcripturi aliquam numeris laudantibus urbem,
Ad Patris Hiſtrini flumina nota ſitam:
Te pie Phœbe prius ſolenni voce colentes,
Imploremus opem maxime Phœbe tuam.
Tu bonus & clemens tantis pater annue cœptis,
Quo duce cantari carmina ſacra ſolent:
Te præſente, tuoque mihi aſpirante favore
Officium faciet priſca Thalia ſuum.

Apoſtrophe ad Danubium.

Tuque amoœne ſenex pater, ô venerabilis Iſter,
Quæſo fave, multus ſic tibi piſcis eat.
Sic tibi Germani faveant, & Pannones omnes,
Per quorum volvis te pia regna pater.

Topographia.

Eſt urbs, Auſtriacis quæ prima interſita Regnis,
Præpetis & varia nomina Lyncis habet:
In deſcendentes dextra ſita fluminis ora,
Meridiem madidos quæ videt atque Notos.
Parva quidem intuitu primo, ſi tecta laresque
Inſpicias, ipſas enumereſue domos:
Sed major meritis, major virtute ſuperbis
Urbibus haud paucis, quas vagus orbis habet:

Ab origine.

Hanc quis condidit primus, quo tempore & anno
Nominis aut hujus quæ ſit origo vetus?
Vix poterit dici, ſiquidem Germania faſtos
Non tanta ſcripſit Relligione ſuos:
Quanta vel Græci fecerunt laude, vel ipſi
Auſonii Proceres, Romuleique patres.
Ut ſtudioſa fuit pugnax Germania ſemper,
Mortis & armiſonæ Palladis arma colens.
Sic ſtudioſa parum Phœbi fuit atque Sororum
Quæ mandare libris Martia facta ſolent.
Hoc contenta bono, quod erat ſibi conſcia rectè
Factorum, magni roboris atque ſui.
Id certum tamen eſt, quod eam Regesque Ducesque
Præclare ornarint, Auſtria pulchra, tui.

Fridericus Imperator.

Imprimis Cæſar Fridericus, nominis hujus
Tertius, Auſtriacæ gloria ſumma Domus.
Iſtrum qui primus conjunxit ponte, deditque,
Ornamenta urbi cætera plura ſuæ.
Aggeribus cingens foſſisque & turribus arcem,
In qua etiam cinis tutus ab hoſte foret.

Maximilianus.

Maximus at paulo poſt Æmilianus eandem
Illuſtrari iterum fecit honore novo.

Ferdinandus Rex.

Fernandus vero natus genitore Philippo
Invictus frater Carole quinte tuus:
Hujus præcipuus Mæcenas fautor & urbis,
Semper eam mira fovit & auxit ope.
Marmoream faciens totam, quæ lignea ſævis
Mulciberis flammis perdita nuper erat.

Arx.

Amplificansque arcem, quæ ſummi vertice montis
Eſt ſita & ejusdem eſt totius urbis honos.

In

In qua nunc etiam templum ſublime columnis
Fernandus Cæſar condit ad aſtra pius.
Hæc ab aquis Iſtri ingreſſuris, mœnia, dextra eſt:
In medium ſpectans deſuper omne forum.
Quo non eſt ſpatioſius atque auguſtius ullum, — Forum.
Quam ſe late Albis Rhenus & Iſter agunt.
Paſſibus in longum patet area tota trecentis,
In latum centum paſſibus absque decem.
Hoc ſe ſæpe foro ad Mortem exercere ſolebant
Auſtriaci Reges, Auſtriacique Duces:
Hoc ſunt ſæpe foro ſpectacula civibus ipſis — Ædes in foro ſitæ.
Ædita, ut in ſcenis Martia Roma tuis.
Tecta, laresque fori pulchro ſtant ordine, ad altos
Educti veluti Regia tecta polos.
Intus adornati crebrâ teſtudine, ſævus
Ne Vulcanus eis quid nocuiſſe queat.
At foris ingenio, picturis atque decore
Exculti: ut Regum caſtra ſuperba putes.
Aſcenſurus (aquis Iſtre poſt terga relictis)
Per portam, in medii planiciemque fori.
A læva ſtat parte domus cum turre decora, — Curia.
Lectorum à curis Curia dicta Patrum:
In qua conſultant Proceres totusque Senatus,
Confluit in patriæ commoda remque ſuæ.
Altius hinc tendens turrim ſpectabis amœnam
Vertice quæ pulchro ſydera ſumma ferit:
Altera porta urbis: per quam licet ire, peruſtum — Turris
Si quis Villacum forſan adire velit. — Tibici-
Hac ex turre ſolet nocturno tempore lucem — num.
Muſica venturam ſignificare cobors:
Rurſus & à nobis Phœbo migrante docere
Jam pulſo tenebras non procul eſſe die.
Diſparibus totam exhilerans concentibus urbem,
Atque auditorum pectora & oſſa movens,
Hac à turre petens dextrum latus, ingredieris
Per vicum, in quo ſunt obvia templa tibi:
Templa gregi quondam Monachorum exſtructa celebri — Mona-
Franciſcus quorum dicitur eſſe parens. — ſterium.
Præfuit bis olim Waltherus, Religione
Et meritis tota clarus in urbe pater:
Qui nondum vinclis conjunctum aut pontibus Iſtrum
Emenſus ſicco dicitur eſſe pede.
Sed Generoſorum quoque Mauſolæa videbis
Non pauca hic tumulos nobiliumque virum
Quorum corporibus ſub mole latentibus iſtic
Marmorea: mentes ſumma vel ima tenent.
Qui pietate Deum ſibi devinxere parentem,
Et quibus in Chriſtum ſpes fuit una Deum.
Horum animæ cœlos adiere & lucida Regna,
In quibus ipſa Deum concio tota ſedet.
Qui vitiis vero infecti, aut erroribus atris
Sunt adverſati (turba ſceleſta) Deo:
Qui contempſerunt ſacrarum vincula legum,
Et cum ſacratis legibus omne bonum:
Horum animas carne exutas excepit avarus
Tartarus: hos atri regio Ditis habet.
Ex Monachorum æde ad turrim rediturus amœnam, — Parochia-
Et portam, ad Styrios qua via recta patet: — le tem-
Non procul hinc latus ad lævum converſus, in ipſa — plum.
Te ſummi templi limina ſacra feres.
Inter ubi reliqua hoc etiam memorabile cernes,
Quod nequeo verſu non aperire brevi:
Ante aram ſummam Friderici Cæſaris ipſa
Inteſtina cubant, Cor quoque mite ſitum eſt.

Cujus in Auſtriaca Corpus mortale Vienna
Sub ſaxi auguſti principe mole jacet.
Schola.
Huic prope contigua eſt ſacro Schola publica templo,
Non caſa parva, domus ſpatioſa ſatis:
Educta in ſuperas muris ſublimibus auras
Quæ te mox prima fronte monere poteſt:
Civibus eſſe nihil prius his, quam rite juventam
Artibus imbutam & moribus eſſe bonis.
Ut poſſint aras aliquando juvare focosque,
Qui modo ſunt pueri, curaque ſpesque patrum.
Hinc ſunt conducti non parvis ſumptibus, iſtic
Qui recte doceant, & moderentur eos:
Quos aliquando ſequi decuit veſtigia patrum
Et patriæ curas ſuſtinuiſſe graves.
Hactenus atque intus tantum celebravimus urbem,
Quæ perparva quidem eſt, ſed ſpatioſa tamen.
Nunc foris ipſam etiam parte exornabimus una,
Illuſtriſſima quæ creditur eſſe mihi.
Cœmiterium antemuraneum.
Egreſſus portam, non hanc, Podalyrius urbis
Continguam prope ſe quam Damianus habet:
Zieglerus patrio dictus cognomine, quem nunc
Tota ſenatorum concio jactat ovans:
Sed quæ Styrenſes contraria ducit in agros,
Hanc inquam egreſſus, reſpice, quæſo, parum.
Ad lævam invenies ſano cum paupere muros,
Ingredere hos, neque enim quis prohibere poteſt:
Hortus ibi ſacer eſt muro concluſus amœno,
Cœmiterion hunc Graja Camœna vocat.
In quo morte ſolent ſepeliri corpora rapta
Spiritibus raptis ad pia regna piis.
Area lata patet, vaſtusque ager intus, & in quem
Plurima adhuc poſſunt ſemina ſacra jaci.
Quæ rediviva ſuo naſcentur tempore rurſus
In florem Domino gratum habilemque Deo.
Nam ſtudium hoc ſummi eſt & Agricultura Tonantis
Transferat ut nos hoc in ſua Regna modo.
Ut qui grana ſumus, ſic projiciamur in agrum,
Atque ſiamus ibi putrida rurſus humus.
Non ſecus ac ſemen, quo nil enaſcitur, ipſum
Ni pereat prius, at patre cadaver humo.
Tempore meſſis (ubi tuba nos ſupremà vocabit)
Rurſum erimus ſtudiis excipienda novis.
At ſucco quæ plena ſuo, & bona grana fuerunt,
Ex quibus enatum eſt, quod placuiſſe queat:
Transferat illa Deus cœleſtis in horrea Regni,
Quæ tanquam ſummas eſt habiturus opes.
Ex quibus at lolium & ſteriles naſcuntur avenæ
Illa Deus flammis perdet & igne ſuo.
Hujus agri fies culturæ gnarus, in iſtum
Qui non horreſcis ſæpe venire locum:
Nam non hic tumulos tantum ſpectabis inanes:
Addita ſunt, quæ te multa docere queunt.
Murus Apellæa nam totus imagine multa
Ac varia apparet planus ubique tibi.
Spectandam Chriſti vitam omnem ex ordine pandens
Eque Prophetarum plurima ſumpta libris.
Tota hic Chriſtiadum pietas oſtenſa, & ad unguem
Expreſſa artifici cernitur eſſe manu.
Et quo corpora ſint reditura hæc noſtra triumpho,
Et quibus in cœlos excipienda modis.
Hæc aliquis forſan ridens Epicurus, inane
Commentum aut nugas dixerit eſſe leves:
Rideat at quicunque velit: nos vera fatemur
Eſſe, & veridici prodita voce Dei.

Atque

Digitized by Google

Atque hoc vos veneror magis imo exoſculor omnes
Hac qui Lincenſi vivitis urbe Patres.
Quod non æternæ ridetis dogmata mentis,
Sed ſummum bis ipſis ſcitis ineſſe bonum.
Æternamque Deo promiſſam à principe vitam
Et bona cætera quæ totus Olympus habet,
Atque hæc ipſa mihi ratio fuit unica, veſtræ
Illuſtrandæ urbis, carminis arte rudis.
Quam vobis gratam cupio atque obteſtor opellam
Eſſe meam, ad vos quæ mente profecta bona eſt.
Imprimis Hoffmandle tibi clariſſime Conſul,
Qui patriæ lumen diceris eſſe tuæ.
Qui pietate tua juviſti templa Scholasque
Laudis & æternæ hac dote mereris opes.
Ut non immerito aut malè Cæſar Maximilianus
Ornarit donis te meritisque ſuis.
Vivite felices quicunque ſedetis ad urbis
Linzenſis clavum: Vivite laude pari.
Vos regat atque tegat, vos fortunetque beetque
Cum veſtra urbe pater, qui tenet aſtra Deus.

GARSTENSE Monaſterium *Benedictinæ* Profeſſionis magnificum ac perelegans in ſupra Anaſiana provincia ad dextram Anaſi, paululum ſupra Styrenſem Civitatem, (ubi *Anaſius* & *Styrus*, celebria Auſtriæ flumina, infra ipſam civitatem & arcem Styrenſem concurrunt) amœniſſimo loco ſitum: fundatum legitur in honorem Principis Apoſtolorum, & B. Virginis Mariæ anno Chriſti 1082. à nobiliſſimo Duce & Marchione Styrenſi *Ottacbero*, qui ſacram ædem Gerſtenſem, à Reverendo Domino Epiſcopo *Patavienſi* permutatione quadam, aut Concœnobio, ut vocant, pro Eccleſia in *Pebamberg* impetravit. Condidit verò primum pro Canonicis Regularibus, qui ſub Præpoſito *Eberbardo* 28. annis eundem locum tenuerunt, ad annum nempe 1110. usque, quo prædictus Marchio *Ottacberus* Benedictini inſtituti Monachis habitationem mancipavit. Fundator ad terram ſanctam profectus, eum inde reverſus *Romam* veniſſet, ibi obiit, ac humatus eſt. In *Gerſtenſis* verò templi Choro, ad ſeptentrionalem parietem eſt elegans ac inſigne Mauſolæum prope Dominici Corporis ædiculam, in quo Domina *Eliſabetha*, fundatoris *Ottacberi* Conjunx, cum duobus filiis, *Ottacbero* & *Leopoldo* Marchionibus cubare dicitur. Habent in hoc Cœnobio celebrem ſepulturam Barones à *Loſenſtain*, & Nobiles *Scheckii*. In Choro cubat Imperatoris *Maximiliani* Præceptor quidam ſine Epigraphe, cujus etiam nomen expiſcari non potui. Catalogus ejus loci Abbatum talis mihi ibi exhibitus eſt, & à me auctus & ampliatus.

1. BEATUS Bertholdus, vir literis, pietate & innocentia vitæ admirandus, præficitur huic Abbatiæ primus ab ipſo *Ottacbero* Marchione, anno Chriſti 1110. Præfuit 30. annis ita laudabiliter, ita pie, doctrina & exemplo, ut Sanctorum Albo inſcribi meruerit. Obiit anno 1140. Sepelitur in media Eccleſia in ſublimi tumulo, cujus circuitui inſcripti ſunt hi verſiculi, etſi quartus illegibilis fuerit.

Paſtor prædigne, pater ô Bertholde benigne,
Rite cucurriſti: multum Domino placuiſti,
Tu promiſſorum debes memor eſſe tuorum
Protege &c. Cætera ſunt illegibilia.

2. BERTHOLDUS ſecundus nominis, aliis *Arnſalus* dictus, ab Ottachero primi Fundatoris filio, eligitur anno 1140. præfuit annis 38. Deceſſit ex hac vita anno 1178.

3. CONRADUS, unanimi fratrum conſenſu electus, *Bertholdo* ſubſtituitur, Abbas hujus loci tertius, præfuit annis 12. & obiit.

4. SYRUS ſucceſſit *Conrado* legitima electione anno 1190. præfuit annis 10.

5. BERTHOLDUS tertius eligitur anno Chriſti 1200. præſedit annis tantum tribus.

6. CONRADUS Secundus deſignatur Abbas anno 1203. præfuit annis 2.

7. HADAMARUS conſtituitur Abbas anno 1205. Sedit ad clavum annis 8.

8. ARNHALMUS præficitur Abbatiæ anno Chriſti 1213. præfuit annis quatuor.

9. RENIGBERTUS ſuſcepit Abbatiam gubernandam anno 1217. Præfuit annis 12.

10. BERTHOLDUS quartus eligitur anno 1229. Præfuit 5. annis.

11. UDALRICUS ſucceſſit *Bertholdo* anno Chriſti 1234. Sedit ad clavum annis ſex.

12. BERTHOLDUS Quintus, deſignatur Abbas anno 1240. Præfuit annis 7.

13. ORTOLPHUS conſtituitur Abbas anno 1247. ſedit annis 7.

14. GERUNGUS ſubrogatur *Ortolpho* anno 1254. præſuit annis 4.

15. UDALRICUS aſſumptus eſt anno 1528. Sedit annis tribus, & naturæ debitum exſolvit.

16. FRIDERICUS eligitur anno 1261. Præfuit annis 21. Obiit anno Gratiæ 1282.

17. MARQUARDUS ſubrogatur *Friderico*, præfuit annis octo, & obiit.

18. GODESCHALCUS electus eſt in Abbatem anno 1290. Præfuit annis quinque.

19. UDALRICUS tertius *Godeſchalco* ſubſtituitur anno ſalutis 1295. Præſedit annis 22, & obiit.

20. OTTHO deſignatur Abbas anno 1317. Sedit ad clavum annis 16.

21. HENRICUS ſucceſſit *Otthoni*. Præſedit annis duobus, obiit anno 1335.

22. MICHAEL Abbas eligitur anno 1335. Præfuit annis 17. & eſſe deſiit.

23. ERHARDUS ſucceſſit *Michaeli* anno 1352. Sedit ad gubernaculum annis 13. laudabiliter. Deſiit eſſe inter mortales anno Domini 1365.

24. NICOLAUS Venckhius, nobilis genere & virtute, animi, omnium conſenſu Abbatiæ præficitur anno 1365. Præfuit laudabiliter & utiliter annis 34. obiit anno 1399.

25. FLORIANUS Tanbegkius Abbatiæ gubernaculum accipit anno Salutis 1399. Præfuit annis 20. Reſignavit Abbatiam anno 1419. Obiit poſtea anno 1425.

26. LEONHARDUS eligitur anno 1419. Præfuit annis 15.

27. THOMAS Rantſchius ſucceſſit *Leonhardo* anno 1434. Præfuit annis octo, & reddidit Abbatiam his à quibus acceperat. Obiit tandem anno 1466.

28. ALBERTUS eligitur anno 1442. præfuit 2. annis.

29. FRIDERICUS conſtituitur hujus loci Abbas anno 1444. Præſedit annis 17. Conſecutus eſt *Infulam*, & cætera *Ornamenta Pontificalia* anno Gratiæ 1459. etſi iis nunquam ſit uſus, quòd valetudinarius eſſet. Obiit anno 1461.

30. BERTHOLDUS Sextus eligitur anno 1461. Incœpit novam ſtructuram ad *Anaſum* fluvium præterfluentem, inſignem & conſpicuam. Præfuit annis 12. & obiit.

31. BENEDICTUS ſubſtituitur *Bertholdo* anno 1473. Is novum ædificium, ab Anteceſſore inchoatum, præclare abſolvit. Sedit ad clavum annis 15. Obiit anno 1488.

32. LEONHARDUS ſecundus hujus nominis, *Chueſchingk* dictus, ſucceſſit *Benedicto* anno 1488. Is à propriis conſanguineis ſuis (quorum unus ei Camerarius fuerat) miſerabiliter eſt interemptus die 12. Novembr. anno 1493. cum 4. annis & paucis inſuper menſibus præfuiſſet. Sepelitur in Sacello Capitulari. Authores tanti ſceleris rota ſeu crurifragio in civitate Styrenſi proxima è medio ſublati ſunt.

33. GEORGIUS ſucceſſit *Leonhardo* trucidato, anno 1493. Præfuit 2. tantum annis, & primo ſtatim regiminis ſui anno à noverca fortuna inclementiſſime exceptus. Vidit magnam partem Cœnobii ſui calamitoſo incendio, incuria ſervi cujusdam præbendarii, perire: in quo reſarciendo dum ſtrenue laborat, iturus navigio per *Anaſum* fluvium, ad vindemiam; aut alterius negotii ergò in Auſtriam inferiorem, paululum infra Styrenſem civitatem naufragium paſſus & ſubmerſus periit 13. Junii anno 1495. Cadaver in flumine inventum cum luctu ad Cœnobium Garſtenſe reductum eſt, ubi in Capitulari domo terræ parenti reſtitutum.

34. UDALRICUS Praunauer dictus, patria *Styrenſis*: eligitur anno Chriſti 1495. Præfuit annis 29. Templi Parochialis elegantiſſimi (quod ante Cœnobii muros & foſſas ſitum eſt) renovator & ampliator. Deceſſit ex vita anno 1524.

35. PANGRATIUS Holznerus, patria *Styrenſis*: Paſtor vigilantiſſimus, præficitur Abbatiæ anno Domini 1524. Præfuit annis 13. utiliſſime. Vidit excurſionibus Turcicarum copiarum diripi circumquaque omnia usque ad - - S. Ulrici è regione trans *Anaſum* amnem ſitum anno 1532. quo tempore ab iisdem *Marca Weyberina* ad eundem fluvium ſita, hoſtiliter à Turcis exuſta & direpta eſt. Obiit Viennæ 28. Auguſti anno 1537. Sepelitur ibidem in Scotorum Cœnobio: Domi verò Succeſſor tale ei, me authore, poſuit Saxum memoriale.

Qui quondam hujus erat templi venerabilis Abbas
Nunc cum cælorum principe vive Deo.
Vive Pater, vive ô Pancrati: Corpus & oſſa
Cujus habet gremio pulchra Vienna ſuo.
Non refert, qua quis requieſcat mortuus urna,
Qua moriaris humo, qua tumuleris humo.
Omnibus à terræ regionibus eſt vel ad Orcum,
Aut ad Olympiacas ſemita certa domos.

36. WOLFGANGUS *Kranſus* cognomento, ex Gerſtenſi pago natus, vir vitâ, moribus & oratione gravis, literis & humanitate, ſed & omnium aliarum virtutum Regina pietate clarus: Eligitur in die S. *Egidii* Anno 1537. ætatis ſuæ anno 43. Præſidet utiliter & laudabiliter hoc adhuc currente anno 1552. Conſtruxit & maximo ſumptu erexit ædificia plurima, omnia teſtudinibus concamerata. Fecit pingi Catalogum omnium ſuorum

ſuorum Abbatum Anteceſſorum. Curavit ipſe ſibi erigi in Capitulari ſacello pium ac elegantiſſimum monumentum cum tali Epigrammate.

Forma quid eſt? gramen: quid vires? cera: quid ætas?
Hora. Nibil durat: tempore cuncta cadunt.
Hæc homo ſi reputes, quando lætaberis unquam?
Dulce mori quando? ſurgere ni tibi ſpes.
Quod Wolffgangus ego dum vixi ſæpe revolvens
Auxilium poſui te pie Chriſte meum.

S. KILIANI Monaſterium Lambacenſe, vel in *Lambachio*, Auſtriæ ſupra Anaſum ſitæ oppidulo, in ſiniſtra *Trunæ* fluminis, inter *Schvvaigii* & *Agrii* fluviolorum congreſſus, loco amœniſſimo, duobus lapidibus à *Welſio* oppido, & totidem à *Cremiphano* celebri Cœnobio ſitum, Ordinis D. *Benedicti*, diœceſeos verò *Patavienſis*: Fundatum legitur, & ex conſpicuo ac eleganti Caſtro, in domum precationum converſum anno Domini circiter 1032. ab *Arnoldo* præpotenti ac Illuſtri *Comite Lambacenſi*, qui cum chariſſimam uxorem *Regillam de Wennſperg*, Comitiſſam ex Oſtro-Francis genitam, morte abreptam, & ex ea filium alium (præter *Adalberonem* Herbipolenſem Antiſtitem & Epiſcopum) non haberet: Deum Opt. Max. poſſeſſionum & fortunarum ſuarum, conſentiente & ſuadente filio ſuo, hæredem ſtatuere decrevit. Inſtituit verò primum, ut eſſet ille locus habitatio 12. ſæcularium Sacerdotum, qui B. Virginis ibi laudes & præconia perpetua cantatione celebrarent. Sed cum paulò poſt graviſſimi exorirentur tumultus in Germania propter diſcordantes *Henricos* IV. & V. patrem & filium, & in his ipſis tumultibus ex Epiſcopatu Herbipolenſi aliquoties ejiceretur Adalbero, patriæ ſuæ in his Imperii fluctibus appulit. Ubi cum ſæcularium Sacerdotum converſatio minus ipſi placeret, *Benedictinæ* Profeſſionis Monaſterium facere conſtituit. Fecit verò id conſentientibus *Gregorio VII.* Pont. Max. & *Altmanno* venerabili Epiſcopo *Patavienſi* anno Domini 1056. Fundatores in hoc ipſo Cœnobio ſunt decenter humati, inprimis *Adalbero*, cujus tumulo tales ſunt ſuperadditi verſiculi, huic fundationi teſtimonium præbentes.

Quicunque has noſtras peregrinus tendis ad ædes,
Hancque meam tumbam noſcere forte voles:
Sum Comes ex Lambach, cui nomen Adalbero quondam
Inclytus & Præſul Herbipolenſis eram.
Henricus Cæſar Francorum depulit urbe,
Pontificem ſummum quando ſecutus eram.
Hinc ego ſub patriæ cogebar pergere fines
Fundavi hoc ſacrum monte Monaſterium
Quod ego (ſi poteris) parvo cum munere dones
Ut tibi ſidereum det Deus ipſe polum.

Fundatoris hujus *Adalberonis* Epiſcopi, & docti (nam Pariſiis ſtuduiſſe legitur) & magna virtute præſtantiſſimi, tamen invenio Genealogiam, nequaquam hoc loco omittendam.

Gebhardus, Comes à Laymbach, ex Richiza conjuge excepit

Arnoldum Comitem, is ex Domina Sophia rurſus excepit

Arnoldum Marchionem: qui ex Regilla Oſtro-Franca genuit — Itam Comitiſſam.

Arnoldum tertium Comitem: qui ex Haziga uxore ſterili nihil excepit, & ante patrem obiit.	Adalberonem Epiſcopum Herbipolenſem, & ſecundarium hujus loci fundatorem.	Godefridum Marchionem, qui etiam ante parentes ex vita evocatus eſt ſine hæredibus.

Catalogus hujus loci Abbatum non extat integer ſcriptus: ego verò ex variis chartis, & annotationibus Martyrologiorum talem congeſſi, & in hunc (quem vides Lector) ordinem redegi:

1. ECCENBERTUS, vir venerabilis & morum honeſtate Deo complacens, eligitur in primum hujus Cœnobii Abbatem anno Domini 1065. ab ipſo fundatore *Adalberone* Epiſcopo, qui eidem Abbati dedit 4. *ſylvas*, *duas* juxta *Trunam* ſitas ab Aquilone, & alias duas ad meridionalem *Trunæ* ripam: quibus præerant nemorarii præfecti Enzo, Engizo, Bero, & Ello. Addidit verò quicquid à patruo ſuo *Aribone* ad *Zwiſillam* habuit & *forum Weels*, & *duas marcas* in Franciâ Orientali ſitas *Onoldesbach* & *Geroldeshofen*: quæ nunc Civitates ſunt, quarum prior Marchionibus Brandenburgenſibus: Poſterior Epiſcopo Herbipolenſi paret. Parochiam item in *Tuttenſteten*. Aliud de hoc primo Abbate invenio nihil.

2. BEZEMANNUS ſubrogatus eſt *Eccenberto*, ſed quo anno, id incertum eſt.
3. NANZO.
4. SIGMARUS, Sacelli conditor in *Weels*, ex quo poſtea *Franciſcanum* Monaſterium natum eſt.
5. ALRAMARIUS.
6. PABO.
7. HELMBERTUS, obiit anno 1127.
8. SIGIBOLDUS.
9. WESEGRINUS.
10. HILTGERUS.
11. GRITTO.
12. BERNHARDUS præfuit anno 1163. quo tempore à Papa *Alexandro* privilegia conſecutus eſt, qui Monaſterium Lambacenſe ſub B. *Petri* tuitionem ſuſcepit. Occiſus eſſe legitur.
13. SCHWARZMANNUS.
14. WEZELINUS.
15. OTHO.
16. UDALRICUS.
17. BERNHARDUS ſecundus, præfuit anno 1257. & anno 1261. quo tempore iterùm ab *Othone* Patavienſi Epiſcopo conſecratum eſt templum prius exuſtum ac pene everſum, anno 1233. digladiantibus inter ſe & bello decertantibus *Auſtriæ* & *Bavariæ*, nunquam ſatis bene concordibus, Principibus ac Ducibus.
18. CONRADUS, præſedit huic Abbatiæ anno 1291. quo etiam ex hac vita deceſſit.
19. CHRISTIANUS *Conrado* ſucceſſit, anno ſupradicto: Præfuit adhuc anno 1299. quo in honorem S. Spiritus & B. Virginis Mariæ, conſecratum eſt ab Epiſcopo Patavienſi *Bernhardo* altare, ad tumulum B. Adalberonis Epiſcopi ſitum.
20. HENRICUS, } De his omnibus nihil invenio
21. SIMON, } annotatum.
22. JOANNES, }
23. ULRICUS eligitur in Abbatem anno 1367. Præfuit adhuc anno 1378. quo tempore, à *Blaſio* Milenſi Epiſcopo, conſecrari fecit aram S. Trinitati dicatam, in Parochiali templo, quod non procul à Monaſterio in amœniſſimo colle ſitum, ſanctis *Joanni Baptiſtæ*, Apoſtolo & Evangeliſtæ dicatum eſt: quo tempore ex hac mortali vita deceſſerit incertum eſt.
24. CONRADUS.
25. STEPHANUS.
26. JOANNES à *Dagſperg* nobilis Baro: & collapſi hujus Monaſterii ſecundarius quaſi fundator & reparator, eligitur in Abbatem anno Domini 1422. Præfuit annis 14. laudabiliter. Reformavit & ad obſervantiam Regularem reduxit Monaſterium anno Salutis 1429. Ampliavit Eccleſiæ principalis corpus. Deceſſit anno 1436. die 22. Martii, ſepelitur in media Eccleſia cum tali Epigraphe ligata.

Nobilis hoc tumulo Daxperger ritè Joannes
Clauditur, & noſtræ gloria magna domus:
Namque reformavit Monachos, prudensque paravit
Piſcinas: verus Relligionis amor.
Hinc pia verba Deo fratres effundite: tales
O utinam plures cerneret iſte locus.

27. THOMAS eligitur anno Domini 1436. præfuit annis 38. utiliter & laudabiliter. Is veteri ac minoſo Choro diruto, novum Chorum condidit, quem abſolvit, & à *Sigiſmundo* Salonenſi Epiſcopo conſecrari fecit anno Chriſti 1464. Conſecutus eſt inſignia privilegia Mantuæ à *Pio* Papa II. & inter cætera plenariam etiam abſolvendi poteſtatem, idque effecit anno 1460. Obiit anno 1474. 3. Januarii, ſepultus in templo à ſe præclarè illuſtrato, cum tali virtutum & meritorum ſuorum præconio.

Ecce ſepultus adeſt Thomas clariſſimus Abbas,
Alter qui templi conditor hujus erat.
Magnanimus, vitam qui vixerat integer omnem:
Splendidus, ac frugi noverat eſſe tamen.
Grandia facta viros commendant: Iſte nitebit.
Per ſtructumque Chorum, per tabulata ſimul.

28. JOANNES Schwerzwadel, ex *Weels* oppido natus, ſucceſſit Thomæ. Præfuit annis 30. utiliter. Obiit anno ſalutis 1504. Sepultus in primario templo.
29. WOLFGANGUS Glazinger, eligitur anno Domini 1504. Præfuit annis tribus. Obiit anno 1507. Sepelitur in ambitu.

30. PAU-

30. PAULUS patriâ Deggendorphius: ſucceſſit *Wolffgango*: Præfuit annis 7. Deceſſit ex hac vita anno 1514.

31. MICHAEL Alauda *de Meſſenbach* vir nobilis & Auſtrius, ſubrogatus Abbati *Paulo*, præſedit annis 20. Obiit anno 1534. Sepelitur in medio ferè templo. Cervus quidam à D. Maximiliano captus, & huic Abbati donatus ſic loquitur.

Terdenos totidémque gradus volante ſagitta
Oppetii ſolâ Cæſaris arte manu:
His Michaëlque meis donatur cornibus Abbas
Cæſaris ille quibus ſit memor atque mei.

32. LUDOVICUS cognomento *Goldkoferus*, patriâ Monacenſis & Bavarus, grandi & robuſto corpore conſpicuus, eligitur anno 1534. Præſidet hoc adhuc currente anno 1552. Fecit ſibi erigi tale monumentum à me factum in ſempiternam ſui memoriam.

Hic Ludovicus ego ſum Goldkoferus humatus
Cœnobii qui Abbas providus hujus eram:
Quod pulchrè excolui ſtructuris pluribus, ut te
Hæc etiam Lector marmora noſtra docent.
Regibus & Ducibus felix quos Auſtria gignit
Quos habet hic Dominos ſemper amátque locus.
Sumptibus erexi magnis conclavia bina
Inclyta: non uni pervia facta Noto.
Verùm aliis etiam expoſita atque obnoxia ventis
Qui ſalubrem ſecum huc aëra ſæpè ferunt.
Fratribus infirmis ſpacioſa cubicula feci,
Et pro frumentis ardua tecta duo.
Addidimus ſacris etiam pulchra organa templis
In laudem divûm maxime Chriſte tuam.
Tu miſerere mei, tu protege ſemper ab hoſte
Et mihi da Regni gaudia læta tui.

Obiit 29. Martii anno 1554.

33. JOANNES Sprangler *Athesinus*, ex Moravio ſub arce Tyrolenſi natus: Garſtenſis Cœnobita, vir juvenis & optimis moribus præditus, eligitur 6. Aprilis anno 1554. Confirmatur 5. Maji. Conſecratur ſequenti.

TRUNÆPHANUM vulgò *Traunkirchen* Monialium Benedictinæ Profeſſionis elegans Monaſterium, in terrâ ſuprà Anaſum ſitâ, ad *Trunæ* lacum inſignem (per quem Truna celebris Auſtriæ fluvius volvitur) è regione Trunenſis ſaxi, milliare magnum ſupra *Gamundianam* civitatem ad alpes Noricas, conditum & fundatum eſt annum Chriſti circiter - - ab Ottacharo & Leopoldo Auſtriæ Marchionibus, iſtic in templi Choro ante aram maximam ſepultis. Habuit hoc Cœnobium (quod olim ampliſſimum & opulentiſſimum fuit, at hodiè plurimum attenuatum) benefactores) *Leotoldum*, *Wilhelmum* in medio Choro ſub virginum Choro ſepultum, & *Othacarum* Comites: *Wilbirgin* & *Leoburgin* Comitiſſas benefactrices illic humatas. *Adalbertum* item Marchionem Iſtriæ, & Sophiam Marchioniſſam. Abbatiſſarum ejus loci talis extat Catalogus, in quo colligendo juvit me Domina Abbatiſſa, quæ nunc regnum ibi potitur.

1. ATHA Comitiſſa, *Othacari* fundatoris filia, propè Sacellum S. Stephani humata.
2. GERTRUDIS, quæ Romæ pedes fuit, & habetur ſancta, ſepelitur in Sacello S. Stephani: Tumulus ejus dicitur creſcere versùs aram.
3. DIEMUDIS,
4. HEYLIA.
5. ELISABETHA.
6. BILBIRGIS.
7. DIFTHA vel JUTA.
8. GERTRUDIS ſecunda.
9. ALHEIDIS.
10. OTYLIA.
11. GYSELA.
12. MARGARETA.
13. ATHA II.
14. JUDITHA.
15. JUDITHA ſecunda.
16. GERTRUDIS tertia.
17. EUPHEMIA.

18. MARGARETHA.
19. CHUNIGUNDIS.
20. EUPHEMIA ſecunda.
21. ANNA ab Ayſterheim.
22. ANNA ab Oczdorff, præfuit anno 1397.
23. DOROTHEA à Katringen.
24. CLARA à Vezingen.
25. BARBARA Stadlerina.
26. MAGDALENA Kaſtnerina de *Gamundiâ:* eligitur anno Domini 1462. Præfuit annis 33. Obiit anno 1495. Sepelitur in *S. Annæ* Sacello.
27. ANNA Panchnerin, Domina imprimis pia & prudens, & quæ amiciſſimum & admodum beneficum habuit Imperatorem *Maximilianum*, eligitur anno Domini 1495. Præfuit annis penè 22. Obiit anno Chriſti 1516. Humata apud Kaſtnerin.
28. DOROTHEA Straſsnerin, Domina ſpecioſiſſima, præfuit annis 7. Obiit anno Salutis 1522. Sepelitur apud Anteceſſores,
29. MARGARETHA Stainnacherin, Domina eloquentiſſima, & materfamilias optima, eligitur anno 1522. in Abbatiſſam, quæ prius ejusdem loci Oeconoma fuerat per 30. annos, præfuit annis 7. Obiit in die *Scholaſticæ* anno 1530. Sepelitur honorificè in *S. Michaëlis* ſacello.
30. BARBARA Kirchbergerin, præfuit annis penè quinque. Sepelitur in Sacello *S. Michaelis*. Obiit anno 1534.
31. HELENA Dietricherin Bavara, præfuit annis 9. Obiit anno 1543. Sepelitur in ſacello S. Annæ
32. EUPHEMIA Domina de *Loſenſtein*, Georgii Baronis filia: ſenio confecta eligitur anno Domini 1544. Præſidet annis 7. canum delicatorum ſtudioſior alumna, quàm pauperum. Obiit anno Chriſti 1551. Sepelitur in Sacello S. Michaëlis ſine marmore.
33. ANNA Raynerin, nobilis Domina ſtaturâ brevis & parva, virtutibus maxima, eligitur anno 1551. Menſe Julio. Sedet ad clavum hoc adhuc anno 1552.

Duobus à *Lambaco* milliaribus abeſt *Weelſium*, oppidum provinciæ ſuprà *Anaſum* ſitæ, ad *Trunam* amnem conditum: in quo eſt inſignis arx, *Maximiliani* Imperatoris morte & extremo fato nobilis, & alia *Polheimenſium* Baronum. Eſt verò in eodem oppido *Franciſcanum* Cœnobium, ad *Trunam* amnem amœniſſimo proſpectu ſitum, quod initio ſacellum fuiſſe tantùm legitur, à *Sigmaro* Lambacenſi Abbate conſtructum: Monaſterium à Dominis Polheimenſibus donatum, poſtea confirmatum eſt à *Wichardo* Eccleſiæ Patavienſis Epiſcopo anno Domini 1280. In eo Cœnobio celebris eſt Polheimenſium Baronum ſepultura: quorum eodem loco talem reperi Genealogiam.

ULRICUS Senior à *Polheim* in Hilarienſi Cœnobio ſepultus, anno Domini 1220. genuit

Henricum, Is ex conjuge *Geuta* Dietherici à *Weiſſenberg* filia ſuſcepit

Henricum. ſecundum, à Polheim, in Saxeæ domus arce ſedentem anno 1320.	Ortolphum. à Polheim, anno 1303. qui ex Wulphildi de *Frauenſteinerina* excepit Weicardum Archiepiſcopum Salisburgenſem.	Philippum. à Polheim, anno 1293. Is ductâ uxore Margaridâ, Domini Ulrici de *Truchſen* filiâ, genuit	Weicardum. fundatorem Monachorum Minorum in Weels, in quo ſepultus eſt Epiſcopus Patavienſis.	Alberonem. benefactorem, ejusdem cœnobii Franciſcani.

Wernherum Seniorem.	Wernherum Juniorem, anno 1316. Is ductâ uxore primâ ex ea nihil excepit. Ductâ vero poſt primæ obitum Domina Eliſabetha ab *Hartheim*, excepit	Alberonem.	Godefridum.

Pilgranum à *Polheim* ſedentem in *Rechberg*, ann 1332. Is ex conjuge Cunigunda *in Rohr*, excepit	Joannem à *Polheim* in *Rechberg*.	Weycardum à *Polheim* in *Rechberg*.

Weicardum Dominum in *Polheim* anno 1400. Weicardus is ductis duabus uxoribus legitimis ex	Margariden, Domino Bernhardo Hausmario ab *Hauſpach* deſponſatam.

Dorothea de *Toczenbach*.	Barbara Comitiſſa *Peſingenſi*.

excepit

Anno

Anno 1444. D. Agnes de Polheim in Bilheim Thelonis in Kaſcowicz filia, Patavii apud D. Stephanum ſepulta in ambitu.

Wilboldum. Is ex Anna de *Hochenrechberg* excepit

Wolfgangum à *Polheim*, qui ex Magdalena *Rambſeiderin* genuit

Margaridem *Meſenbegio* deſponſatam.

Mariam primo Rudolpho à *Loſenſtein.* Poſtea Joanni à *Traun* nuptui traditam.

Weicardum Dominum in *Polheim* & *Wartenberg*, qui vixit anno 1420. & ex duabus uxoribus

Magdalena de *Seubelſtorf*, aut ut alibi lego *Heerbelsdorf* ſterili, nihil. Hæc obiit anno 1453. in Choro Weelſenſis Cœnobii humata.

Barbara de *Traun*, fæcunda & inſigni, ac laudatiſſimis moribus prædita Domina, quæ obiit anno 1474. in Weels ſepulta.

Chriſtophorum. Achazium. Rupertum. Joannem. Albertum. Walburgin. Catharinam. Barbaram.

Hos Infantes & parvulos præpropera mors abſumpſit anno 1480.

Georgium à *Polheim*, Salisburgi in Schola amiſſum anno 1478. nec poſtea viſum.

Wicardum, Viennæ in Danubio ſubmerſum, anno 1480.

Sigismundi Ludovici Baronis à *Polheim*, tumulus in Cœnobio Franciſcano. authore *Wolfgango Schifero* LL. Doctore.

Qui pius & pulchri cuſtos Ludovicus honeſti
Inclyta Polhemiæ fama decúsque Domûs.
Sic placuit patriæ (quod erat cordatus & æquus)
Optet ut amiſſum mæſta ſubinde virum.
Illius hic corpus requieſcit, Spiritus ipſe
Chriſte tuo lateat molliter (oro) ſinu.

Obiit anno 1544. humatus ante aram ſummam.

Wolfgangum, quinque Auſtriacarum provinciarum Præfectum regium, primum Baronem in *Polheim* & *Wartenburg* anno 1476. Is ex Domina Joanna Comitiſſa de *Orſela* & vera excepit.

Bernhardum Epiſcopum, Viennenſem & Præpoſitum Albæ Regalis, qui obiit anno 1504. in 8. Epiphaniæ. Sepelitur Weelſii apud Franciſcanos in Sacello S. Barbaræ, quod eſt in ambitu.

Apoloniam, Domino Chriſtophoro à *Zelſching* deſponſatam.

Suſannam deſponſatam Joanni à *Staremberg*.

Margariden Monialem apud S. Petrum Salisburgi.

Cyriacum Baronem & Dominum in *Polheim* & *Wartenburg* an. 1500. præfectum terræ ſupra Anaſum ſitæ, qui obiit anno 1533. Sepultus Welſii apud Franciſcanos in Sacello S. Barbaræ & ducta Eliſabetha Comitiſſa *Oëtingenſi* ex ea ſuſcepit

Wolfgangum qui deceſſit parvulus.

Magdalenam Domino Georgio à *Liechtenſtein* in *Nicolsburgo* degenti deſponſatam.

Caſimirum, qui duxit uxorem Dominam Euphemiam à *Stubenberg* ſedentem in Pucheim arce, ad Agriæ & Fockhelii congreſſum ſitâ.

Wolfgangum bellatorem, & qui Cæſaris Caroli V. caſtra ſecutus eſt.

Fridericum qui deceſſit juvenis ſtuduit Witteberge.

Maximilianum in aula Regis degentem.

Weycarum Baronem, qui anno ætatis ſuæ 32. præmaturâ morte obiit in arce ſua Lichelburg (quæ in lacu Materenſi ſeu Camerino ſita eſt) an. 1551. 6. Novemb. Vir memoriâ & laude dignus. Is ex Roſina de *Polheim*, filia Dominæ Annæ & Sigismundi Ludovici à Polheim (ejus nimirùm, qui arcem Polheimenſem intra Welſenſis oppidi mœnia ſitam & alteram paululùm ſuprà Welſium inter Trunam & Grembachium amnes conditam, erexit denuò & renovavit Liechtenegk dictam) excepit ☞

Emerentianam.

Joannam quæ obiit parvula.

Barbaram *Peglino* Baroni, & Regio conſiliario Viennæ degenti deſponſatam.

Ciriacum, adhuc ſuperſtitem hoc anno 1552.	Annam Mariam, quæ obiit parvula.	Sigismundum Ludovicum opt. indolis & ſummæ ſpei puerum ſuperſtitem.	Sifridum, in bello Smalcaldico natum.

LUNACENSE, Lunæ lacus, una dictione *Lunelach*, vulgò *Mennſee* Monaſterium *Benedictinum*, in ea Bavariæ parte (quæ terræ ſupra Anaſum viciniſſima & penè contigua eſt) ad ejusdem nominis inſignem lacum, & elegantem marcam intra alpes Julias ſitum: omnium Bavariæ Cœnobiorum ampliſſimum, magnificentiſſimum ac opulentiſſimum Pataviensis diœceſeos. Fundatum legitur anno Domini 748. à Bavarorum Illuſtriſſimo Principe *Udilone* in honorem S. *Petri* Apoſtolorum Principis, & S. *Michaëlis Archangeli.* Fundator deceſſit ex hac mortali vita anno Domini 766. Dicitur cubare Pataviæ vel in Oſterhoven, quorum poſterius mihi videtur veriſimilius. Hanc fundationem *Thaſſilo* Dux, filius Udilonis anno 771. confirmavit, additis inſuper multis reditibus, cenſibus, prædiis, curtibus, Grangiis, pratis & hominibus in *Rottal*, *Matigow* & *Alergow.* Idque exemplum ſingulari quodam zelo ſecuti & æmulati ejusdem terræ viri nobiles, plurimùm ad loci hujus exædificationem contulerunt. Abbatum ejus loci talis à me ibi exſcriptus eſt Catalogus, in quo labore juvit me *Hieronymus Fontanus*, è S. *Quirino* natus, Organicen.

1. OPORTUNUS, cum viginti aliis fratribus ex *Caſſino* Campaniæ Cœnobio evocatus, Abbatiæ huic præficitur anno Domini 748. Præfuit annis 32. Obiit anno 781. in ipſis Calendis Januariis. Sub eo S. *Virgilius* Salisburgenſium Epiſcopus Eccleſiam S. *Ruperti* inchoavit anno 772. Extant de eo & ejus fratribus tales verſiculi.

Caſſino de monte legunt, & adhuc ibi degunt
Dommos clauſtrales; nec habebat Norica tales.

2. HAMRICUS ſucceſſit *Oportuno*, præfuit annis 17. Obiit anno 798. Miſſus fuit Romam ad Papam *Adrianum*, cum Domino *Arnone* Archiepiſcopo *Salisburgenſi*, ad reconciliandum Regem *Thaſſilonem* cum *Carolo* Imperatore. Huic dedit poſtea Archiepiſcopus Arno Eccleſiam S. *Martini* in *Straſswalden*, cum omni integritate, qualiter antea S. Petro, & S. Ruperto impendebat ſervitium. Extat de eo tale carmen.

Abbas hic prudens, facundus, relligioſus
Abbas Hamricus multæ virtutis amicus.

3. ATTO, qui habuit beneficum quendam nobilem virum *Mathilimum.* Poſt hujus obitum, præfuit huic loco ab anno 804. ad annum uſque 814. Dominus *Hildiboldus* Archiepiſcopus *Salisburgenſis*, Sacri Palatii Imperialis cuſtos & Sacellanus: magnus ejusdem loci benefactor.

4. LAMBERTUS Abbas ſubſtituitur anno 514. ab ipſo Archiepiſcopo *Hildiboldo*; cujus ipſe prius fuerat Diaconus: vir religioſus, vitæ honeſtate clariſſimus, ita ut omnibus ſui ſæculi hominibus charus eſſet, & *Sanctus* haberetur. Hic per interventum nobilium Comitum *Erneſti* & *Alberti*, à Rege Ludovico obtinuit territorium S. *Wolffgangi* in *Abernſeé*, cum toto nemore circumjacente. Facta eſt hæc donatio in *Tranſtorph* anno Domini 819.

5. MEINGARDUS ſubrogatur *Lamberto*, ſed quamdiu ſederit incertum eſt.

6. ADELRADUS ſucceſſit *Meingardo:* Sed nec de iſto quidquam in faſtos relatum eſt.

7. ECCENBERTUS, de quo nihil aliud ſcriptum reperitur

Poſt horum mortem locus hic mutat malè ſortem,
Pontificique datur Obernmünſter, ſic mutuatur.

Anno enim Domini 831. *Ludovicus* Orientalis Franciæ Rex, ad petitionem *Hemmæ* Reginæ uxoris ſuæ, tradidit Monaſterium *Menſee Baturico* Ratisbonenſi Epiſcopo, pro Monaſterio in *Obernmünſter*, quod ad prædictam Ratisbonenſem Eccleſiam pertinebat.

8. BENEDICTUS inſtituitur Abbas à *Baturico* Epiſcopo Ratisbonenſi anno 832. præfuit Monaſterio cum tenuibus reditibus ad annum uſque Domini 852. Sub eo Monachi penè omnes locum hunc deſeruerant, quòd Epiſcopo, violenter multa & ſuperbè agenti, ſubeſſe nollent.

9. HELEMBERTUS ab *Erchenfrido* Ratisbonenſi Epiſcopo Abbas conſtituitur anno 852. per longum enim tempus fratres Cœnobii, etſi pauci numero, facultatem eligendi Abbatis non habuere. Præfuit annis 12. Deceſſit anno ſalutiferi partûs 864.

10. ERCKHENFRIDUS conſtituitur ab *Embricone* Epiſcopo Ratisbonenſi, præfuit annis 15. moritur anno Domini 879.

11. SINTHERUS Abbatiam ſuſcepit de manu *Embriconis* Epiſcopi, præfuit annis ſex.

12. OTHO

12. OTHO conſtituitur Abbas ab ipſo *Embricone* anno 885. præfuit annis 9.

13. RUDEMARUS eligitur ab Epiſcopo *Tutone*, anno 894. Præfuit annis 18. Obiit anno 912. Sub ejus gubernatione *Ungari* anno Chriſti 901. excurſione in *Bavariam* factâ, eandem miſerè vaſtant, ſed à Bavaris trucidantur plus mille. Poſtea anno 907. Ungari iterùm Bavariam ingreſſi per biennium in *Alemannia* graſſati ſunt, donec anno 912. ab Arnoldo Bavarorum Duce juxta *Oenum* cæſi Ungari occubuerunt.

14. ERBO conſtituitur à *Tutone* Epiſcopo Ratisbonenſi anno 912. Præfuit annis 14. Obiit anno 926.

15. ALBERTUS creatur Abbas per *Michaëlem* Epiſcopum Ratisbonenſem, præſedit annis 17. Deceſſit ex hac lacrymarum valle anno ſalutis 943. præcedente anno vidit magno animi dolore Cœnobium ſuum diripi & ſpoliari ab *Hungaris*, Bavariam vaſtantibus, ſed poſtea à *Bertholdo* Bojorum Duce cæſis.

16. REINHARDUS ſucceſſit Alberto per *Michaëlem* Epiſcopum deſignatus Abbas. Præfuit annis 9. Deceſſit anno Incarnationis Dominicæ 952.

17. SIGEHARDUS præfuit Abbatiæ decem annis. Obiit anno 962.

18. GUNDACKERUS ſedit ad clavum annis 7. Deceſſit anno Domini 969.

19. CADELOCHUS præſedit Abbatiæ annis 9. Obiit anno 978.

20. HAZELINUS Abbatiæ inveſtituram accepit à S. *Wolfgango* Ratisbonenſium Antiſtite anno 978. Sedit ad gubernaculum annis 21. Obiit anno 999. Hujus Abbatis temporibus S. Wolfgangus in vaſtiſſimis Alpibus *Albernſee*, per quadriennium omnibus incognitus, Hereміticam duxit vitam, cùm rexiſſet Eccleſiam Ratisbonenſem 22. annis, & clam ex Ratisbonâ auffugiſſet. Is pridiè Calendarum Novembris anno 994. in *Pupignga* loco ad Danubium inter Evertingum oppidum, & arcem Schaumburgenſen ſito, in quo hodiè Franciſcanorum eſt celebre Monaſterium, ex hac mortali vita ad æternam conceſſit.

21. CHUNRADUS inveſtitur ab Epiſcopo Ratisbonenſi *Gebbardo* anno 999. Præfuit annis 15. Obiit anno 1014. Hujus temporibus S *Henricus* Imperator reſtitui juſſit Monaſterio, quæcunque ei injuſtè & violenter ablata fuerant. Sed & Epiſcopis Ratisbonenſibus præcepit, ut Cœnobium Manſeehenenſe priſtinæ libertati reſtituerent, & vel ablata, vel violenter uſurpata plenè redderent. Unde extant verſiculi.

Cuncta reſtaurari Rex juſſerat & renovari,
Illa reſtaurantur ſibi, nec ſua prædia dantur:
Quæ comprenderunt prius, omnia poſthabuerunt.
Vix clauſtro parvi pars ultima redditur arvi,
Qui ſi reddentur grandes ſatis eſſe videntur
Parvula redduntur, à Præſule magna premuntur
Pontificis dextrâ, quæ diripit intùs & extra.

22. BERTHOLDUS eligitur Canonicâ electione anno 1014. Obiit anno 1036. Sub eo fuit maxima ſiccitas, fames, peſtis anno 1018.

23. BRUNO Abbas præfuit annis ſaltem 4. Obiit anno 1040.

24. UDALRICUS primus hujus nominis, ſedit ad clavum annis 31. Deceſſit anno 1071.

25. CADELOCHUS inſtitutus per *Othonem* Ratisbonenſem Epiſcopum, præfuit per unum tantùm annum & vivere deſiit.

26. RUPERTUS patriâ Ratisbonenſis, vir religioſiſſimus, à S. *Emerani* Cœnobio mittitur ab Epiſcopo *Othone* anno Salutis 1072. Præfuit annis 44. Obiit anno 1115. Impetravit anno 1101. Ratisbonæ ab Imperatore Henrico quarto, & ab Hardovico Epiſcopo Ratisbonenſi complures Decimas, & Parochiales aliquot Eccleſias, *Wiſelburgum*, & *Stainakirchen* cum omnibus ad eas pertinentibus rebus ac juribus. Sub hoc Abbate dedicata eſt Eccleſia in Marennſeeh anno 1104.

27. MARQUARDUS.

28. JOANNES.

29. PALEPHANUS aliis dictus Paleſanus: de his tribus nihil in faſtos relatum eſt.

30. BEATUS CONRADUS, ex *Sigebergenſi* Monaſterio (in quo ſub *Chunone* Abbate floruit) evocatus, ab eodem Chunone jam Epiſcopo Ratisbonenſi, Abbatiæ huic Lunacenſi præficitur anno Domini 1127. Præfuit utiliſſimè annis 15. Conſecutus privilegium ab *Innocentio II.* P. M. ne in poſterùm Abbas præficeretur in Mannſeeh, niſi quem Monachi communi conſilio, aut certè ſanioris partis conſilio & aſſenſu ſecundùm Deum, & B. *Benedicti* regulam providerint eligendum, idque privilegium datum eſt anno 1142. Trucidatus eſt à Colonis ſuis ob defenſionem rerum & facultatum Eccleſiæ anno 1145. Sepelitur ſub inſigni marmore in media Eccleſia principaliore, è regione majoris ſuggeſti.

31. WALTHERUS Canonicè electus eſt anno 1145. Præfuit 12. annis, vir bonus & reli-

& religioſus. Obiit anno 1158. Sepelitur in Sacello S. *Petri*, quod olim S. *Andreæ* ſacrum erat. Claruit miraculis.

32. HENRICUS eligitur anno 1158. Sedit annis 40. laudabiliter, & reſignavit anno 1198. Conſecutus eſt confirmationem veterum privilegiorum, & aliquot etiam nova à *Lucio* Papa anno 1182. Impetravit à *Conrado* Epiſcopo Ratisbonenſi Eccleſiam S. *Martini* in *Weyhemnerling* cum omnibus juribus anno 1194. Hujus Abbatis temporibus reſignavit *Chuno* Ratisbonenſis Epiſcopus Cœnobio in *Mannſeeh* ſuper altare S. *Michaëlis* totam Foreſſam, quæ dicitut *Obernſeeh*, unà cum Territorio *S. Wolfgangi:* quæ omnia Epiſcopi Ratisbonenſes diu injuſtè detinuerant & uſurparant. Hæc donatio facta eſt anno 1184. 4. Nonarum Aprilis.

33. HENRICUS de Waſſerloch eligitur in Abbatem anno Chriſti 1198. Sedit ad clavum annis totis 26. Obiit anno 1223. Paſſus eſt magnam calamitatem, & ampliſſimam fecit rerum ſui Cœnobii jacturam anno 1203. digladiantibus inter ſe, & odioſiſſimè concertantibus Archiepiſcopo Salisburgenſi, & Ludovico Bavarorum Duce, qui tamen ſequenti anno redierunt in gratiam.

34. FRIDERICUS eligitur anno 1223. Præfuit annis 19. Obiit anno 1241. Habuit beneficum *Rudigerum* Epiſcopum Patavienſem, qui miſertus calamitatum Monaſterii, dedit Abbati huic annuos proventus duarum Eccleſiarum *Steinenkirchenſis* & *Wiſelsburgenſis:* Factum id anno 1235. Sub ejus gubernatione Dux quidam Bavarorum *Ludovicus*, præſente familiâ ſuâ, cultello ab ignoto quodam occiditur anno 1231.

35. SIFRIDUS eligitur anno 1241. Præfuit annis ſex. Reddidit Abbatiam anno 1247. Hoc Abbate gubernante *Henricus* Epiſcopus Ratisbonenſis cum Bavariæ Duce ac Comite Palatino bellum gerens, caſtrum *Wildenegk*, Monaſterio vicinum, obſidione cinxit & devaſtavit: & omne territorium Lunulacenſis Abbatis rapinis ac incendiis, ferro & flammis eſt depopulatus anno 1242. Abbas in ejusdem Epiſcopi tuitionem ſuſceptus eſt anno 1246.

36. HENRICUS Burghuſerus eligitur anno 1247. Sedit annis 20. Obiit anno 1267. Habuit clementem *Othocarum* Regem Bohemiæ, Ducem Auſtriæ & Styriæ, ac Marchionem Moraviæ anno 1253. nam ejusdem antea prædilectus Sacellanus fuerat.

37. SIFRIDUS conſtituitur Abbas anno 1267. Sedit annis 4. Obiit anno 1271. peſte ſublatus.

38. CHUNO eligitur anno 1271. Præfuit annis 9. Obiit 1280. Sub iſto Abbate primum incendium paſſa eſt hæc Eccleſia anno Domini 1273. Præclarè ab ipſo inſtaurata.

39. OTTO ſucceſſit, præfuit novenarius. Obiit anno 1299. vidit iterùm incendio perire Monaſterium ſuum anno 1282. quod tamen pulchrè reſtituit & abſolvit annò 1288.

40. DIETHARDUS eligitur in Abbatem anno Chriſti 1299. quamdiu præfuerit non invenitur. Sub ejus gubernatione expugnatum eſt anno 1310. ipſâ die Epiphaniæ, *caſtrum Neuburgenſe* ad Oenum ſitum, ab *Othone* Bavarorum Duce, & eodem anno Barones Auſtriæ & Styriæ collectâ ſex penè millium equitum manu, *Lunulacenſem* Abbatiam & omnem circumjacentem diſtrictum violenter intrantes, ferro & incendiis deleverunt, & magnâ prædâ inde ſecum abductâ, ad ſua redierunt.

41. FRIDERICUS cognomento *Sulczberger*, ſucceſſit *Diethardo* ſed quamdiu, aut quâ fortunâ præfuerit, in faſtos non eſt relatum.

42. GUNDACKERUS *Friderico* ſubrogatur, de quo aliud annotatum eſt nihil, niſi quòd omnes Mònaſterii reditus ac annuos proventus, Oeconomiæ ſtudio amplificandæ, & benè adminiſtrandæ in librum ſcribi & redigi curârit anno Domini 1316.

43. SYBOTUS ſucceſſit, ſed nihil prorſus de eo extat ſcriptum.

44. CHRISTIANUS eligitur anno 1321. Præfuit annis 28. cujus ætate in S. *Georgii* oppidulo (quod in *Matergovia* ad Alpes ſitum duobus abeſt à *Lunulaco* milliaribus) conditum eſt, & fundatum magnificum templum ab *Hohenſeelderis* nobilibus illic ſepultis anno 1324. Eſt templum iſtud luculentiſſimum, & eleganter teſtudinatum, Chori teſtudo legitur eſſe abſoluta anno 1438. ſub *Alberto* Auſtrio Imperatore, altera teſtudo totius templi addita anno 1503. Habent in eodem templo ſepulturas nobiles ab *Vezing* & *Arenſtein*. Obiit Abbas iſte anno 1349. Fuit antea Sacellanus *Othonis* Bavarorum Ducis. Charus etiam *Ludovico* Bavaro Imperatori. Sub eo tertiò exuſtum, & poſtea præclarè reparatum eſt Cœnobium.

45. HENRICUS ex conventu *Sebunenſi* poſtulatus eſt anno 1349. Sedit annis 22. Obiit anno 1372. Habuit hoſtes *Schonnburgios*, qui exuſtionibus & aliis gravaminibus plurimùm mali intulerunt colonis Monaſterii, quibus cùm poſtea rebus placitatis & pacatis in gratiam rediit Abbas, dans Schonnburgiis Decimas in Schonnburg anno 1351. Sub hoc Abbate Rudolphus Auſtriæ Dux omnes Monachorum, & totius Cleri reditus ex Auſtriâ ſolvendos, ſibi per biennium uſurpavit. Is poſtea Mediolani exul obiit anno ætatis ſuæ 25. anno Chriſti 1375.

46. HEN-

46. HENRICUS Stempius eligitur anno 1372. Præſuit 3. annis & obiit anno 1375.

47. LUDOVICUS Panicherus ſucceſſit *Stempio.* Sedit ad clavum annis 19. Obiit anno 1393. Fuerat ante *Pilgrini* Salisburgenſis Epiſcopi Sacellanus. Sepelitur in meridionali abſide.

48. UDALRICUS eligitur anno 1393. Præſuit utiliter 6. annis. Deceſſit anno 1399.

49. CONRADUS Schlüſſelbergerus deſignatur Abbas anno Domini 1399 Præſuit annis 7. Obüt anno 1406. Impetravit à *Bonifacio* Papa pro ſe & Succeſſoribus *Mitram* & cætera omnia *pontificalia ornamenta.*

50. JACOBUS Hohenfeelder ſubſtituitur *Conrado*, præſedit annis 9. Obiit anno 1415. Sepelitur in meridionali abſide quodam cum Anteceſſore & Succeſſore Abbate *S. Quirini.* Habuit beneficos *Erneſtum* & *Fridericum* Auſtriæ Duces.

51. JOANNES Trenbeggius eligitur anno 1415. Præſuit annis 5. Obiit peſte anno 1420. Vir elegantis & proceræ ſtaturæ, ſed & prudentiâ circumſpectus, & facundiâ & morum gravitate Principibus ac Regibus acceptus. *Alberti* Romanorum Regis Sacellanus, & *Henrici* Bavarorum Ducis, quorum nomine plures obiit Legationes. Interſuit Concilio Conſtantienſi: Fecit ſcribi librum judiciorum & jurium Monaſterii ſui, cui fideliter præſuit, & plurimùm profuiſſet, & diutiùs ei licuiſſet eſſe ſuperſtiti.

52. SIMON Reuchlinus, ex *Prunoviano* ad *Oenum* ſito oppidulo inſigni natus, eligitur in hujus loci Abbatem anno 1420. Sedit annis 43. Obiit anno 1463. Vir bonus, maturus, & religioſus inprimis, Regularis obſervantiæ ſervens Zelator, in gubernandis temporalibus providus & circumſpectus. Invenerat Monaſterium, in ſpiritualibus & temporalibus penè collapſum, quod ipſe, adjutus à Pontifice Romano ac Bavariæ Ducibus, præclarè & fortiter reformavit. Omnia loca conventualia ampliavit, & de novo condidit, ambitum videlicet, Dormitorium, Refectorium, Piſtrinum, domum Curiæ, promptuaria, granaria & horrea à fundamentis erexit & conſummavit. Chorum Parochialis Eccleſiæ *S. Spiritûs* (quæ è regione primarii templi ſita eſt) & poſteriorem partem Eccleſiæ *S. Wolfgangi* in ſuperiori lacu ſitæ, vulgò das Lannghauß dictam, & Sacellum B. *Virginis in Cellâ*, Sacellum item *S. Martini* vulgariter *S. Chunrad* in *Oberwang*, & *S. Udalrici* Sacellum in monte proximo ſitum dejecit, & ex imis fundamentis inſtauravit, tanto ſtudio, ut & ipſe ſuis humeris ſaxa ad ædificia erigenda ſingulari gaudio bajularet. Conſecutus eſt privilegia à *Martino* Papa. Sub hoc Abbate, primo exuſtum eſt templum *S. Wolfgangi*, unà cum foro ſeu oppidulo, quod abeſt à Cœnobio duobus milliaribus in Alpibus ſitum, ac templo contiguum. Id accidit anno 1429. pridiè *S. Paſchalis* feſti, reædificatum ab eodem.

53. BENEDICTUS Egkel vel Eckius Bavarus, ex *Vilsbiburgo* natus, eligitur anno Domini 1463. Præſuit annis 36. laudabiliter. Obiit anno Chriſti 1499. fulminante Divo *Maximiliano* Imperatore adversùs Helvetios. Sepelitur honorificè in ſummæ Baſilicæ Choro ante aram maximam, ſub inſigni marmore. Erexit ex imis fundamentis totam elegantiſſimam & ſumptuoſiſſimam Eccleſiam ſeu Baſilicam *Lunlacenſem*, cui ſimilem non habet tota Provincia ſuprà Anaſum ſita: eam & Bibliothecâ & clinodiis auxit, & præclariſſimè illuſtravit, & ab *Alberto* Salonenſi, & *Bernhardo* Libanenſi Epiſcopis conſecrari fecit. Chorum Eccleſiæ *S. Wolfgangi* ex imo ad ſummum uſque evexit & abſolvit: Domi verò, hoc eſt in Cœnobio, nullam officinam reliquit, quam non auxerit & renovarit: totum Cœnobium faciens marmoreum, & teſtudinibus ita refertum, ut & ſtabula equorum & boum, ſed & ſuum ſint teſtudinibus concamerata & tegulis latericiis eleganter tecta. Vineas in Neuburgâ clauſtrali comparavit: Præſuit & profuit plurimùm. Sub ejus regimine exuſtum eſt anno 1480. oppidulum *S. Wolfgangi* cum tecto Eccleſiæ, Id ab eo egregiè eſt reſtauratum. Fuit vir optimè de hoc Cœnobio & ejus rebus meritus. Hic Abbas in die *S. Benedicti* natus, ſacerdos factus, electus Abbas, & mortuus eſt.

54. WOLFGANGUS Herbelinus ex *Lunelacenſi* oppidulo natus, eligitur in Abbatem Monaſterii hujus (in quo à pueris laudabiliter, honeſtè & piè vixerat) anno 1499. Præſuit fideliter & utiliſſimè annis 23. Obiit anno 1521. ipſâ die *Maximiliani.* Sepelitur in Sacello *S. Petri* honorificè. Vir compoſitis moribus præditus, & conſilio gravis, quique conſilia, & animi ſui propoſitum nemini temerè pandebat, ſpémque ſuam non in filiis hominum, ſed unum & ſolum in Deum fixam habebat, & ab hoc ſolo petere ſolebat Inſtantiſſimè, unde etiam Symbolum illi erat hoc Regii Pſaltis, Auxilium meum à Domino, quod omnibus ædificiis à ſe erectis apparet hodiè adhuc eſſe inſcriptum. Charus erat omnibus ſummis pariter & infimis, imprimis Divo *Maximil* Imp. qui eum peculiari vocabulo ſuum appellabat Monachum. Benedictini inſtituti defenſor erat & Zelator maximus, unde complurium Monaſteriorum Viſitator & Reformator extitit. Erat Fratribus & in Choro & Refectorio ſemper ferè conjunctus, ut eos ſuo etiam exemplo ad pietatem & vitæ ſanctimoniam invitaret. In orationibus erat continuus. Eccleſiam, amore decoris domûs Dei, & tabulis & picturis, companâ maximâ *S. Annæ* dicatâ, or-

gano & ſuggeſtu declamatorio maximo fecit inſigniri. Sacellum animarum erexit. Abbatiam majorem, cum communi familiæ domo, & æſtuariis & cameris, contra ignium voragines, teſtudinibus communivit. Cœmiterium muro incluſit. *S. Wolfgangi* templum cupreo tecto ſuperinduxit, campanas ibi fieri fecit. Gymnaſium Scholaſticum (alitur enim in hoc Cœnobio magna puerorum literas colentium turba) exſtruxit. Horrea teſtudinibus concameravit, annuos reditus auxit & ampliavit, in omnibus per omnem vitam ſuam laudabiliter & utiliſſimè officium ſuum faciens.

Idcirco vivat valeátque in ſæcula cuncta
Cui ſemper violas fundat gratiſſima tellus
Cinnama quin etiam, ſed & alba liguſtra, roſásque,
Junctáque ſanguineis pulcherrima lilia ſpinis.

55. JOANNES Hagenius, è *S. Quirini* Cœnobio natus: Succeſſit anno 1522. Vir immensâ corporis mole præditus, ſed & ingenio neutiquam reprehendendo. Præfuit annis 15. laudabiliter, multa perpeſſus in agricolarum conjuratione. Abſolvit cupreum tectum *S. Wolfgangi* in Alpibus, quòd maximus eâ ætate eſſet hominum omnium ad id templum concurſus, ex quo annuatim 15. aut 18. aureorum millia interdum Monaſterio contigerunt. Obiit anno Domini 1536. Sepelitur propè Anteceſſorem in Sacello S. *Petri* ſub honorifico ſaxo marmoreo.

56. STEPHANUS Riedenbergerus patriâ Viennenſis, ex Primiſſario *S. Wolfgangi* Abbas fit anno 1536. Præfuit annis 4. & aliquot menſibus. Obiit anno 1540.

57. ADALGARIUS cognomento *Holczel*, ex Alpibus natus, eligitur è S. Wolfgangi Primiſſario in Abbatem anno Chriſti 1540. Præfuit annis tribus ferè, ſemper valetudinarius, obiit anno 1543.

58. SIGISMUNDUS Heehenkircher, vir nobilis genere & virtute, procerâ corporis ſtaturâ præditus, vir facundus & concionator inſignis, latinè doctus non vulgariter, ex *Kimſtorpho*, ſuperioris Bavariæ arce, non procul à Monaco natus, eligitur ex Paſtore *S. Wolfgangi* in Abbatem Lunelacenſem, anno Domini 1543. Reædificavit Infirmatorium, teſtudinibus eleganter concameratum, quod incendio perierat anno 1550. Præſidet laudabiliter & utiliter hoc adhuc currente anno 1552. Quo ego in Pannonias equitaturus ex Weelſio oppido ſupra Anaſiano, cum nobili & eximiâ virtute præſtante viro Bernhardo *Schifero* in ſupra Anaſianâ provinciâ, & ejuſdem arce Treylinga ad Trunam amnem ſita, habitante Regulo ad lacum ac Abbatiam hanc Lunelacenſem eques deſcendi menſe Martio &c.

CREMIPHANUM vulgò *Krembsmünſter*, Benedictinæ Profeſſionis Monaſterium ampliſſimum ac magnificentiſſimum, in pago *Traungau*, Provinciæ Auſtriæ ſuprà Anaſianæ, ad *Krembſium* fluviolum in amœniſſimo colle, tribus à *Weelſio*, tribus à *Styra*, & totidem à *Gamundiâ* Trunæ milliaribus ſitum. Fundatum legitur anno Chriſti 777. ſub Papâ *Adriano* & Imperatore *Carolo Magno*, in honorem Salvatoris mundi, à potentiſſimo Bavarorum Principe *Thaſſilone*, cujus filius *Guntherus*, nobiliſſimus Juvenis, ex *Lindbirgi* ſeu *Leutbirgi*, *Deſiderii* Longobardorum Regis filiâ, natus, ex *Laureaco* civitate (quam hodie *Emnſs* ab *Anaſo* fluvio appellant) venatum in vicina nemora egreſſus, propè piſcinam *Gundreich* hodiè dictam, quæ Monaſterio, & imprimis *S. Sigismundi* Sacello vicina eſt, ab apro furente lethaliter percuſſus & interemptus eſt. Is in primario templo Cremiphanenſi honorificè ſepultus eſt extra Chorum. Tumulo addito pendent tales verſiculi, hiſtoriam fundationis hujus breviter explicantes.

Princeps Bavaricus, Regum de ſtemmate natus,
Guntherus nitido clauditur hoc tumulo:
Quem ſus dum validum venando Principis ictum
Sentiret, ſubitò dente peremit atrox.
Sus perit, & juvenis ſylvâ: canis adjacet illis,
Cuſtoditque ſui ſedulò corpus Heri.
His pater auditis nato Dux Thaſſilo mitis
Hoc ſtruit æthereum monte Monaſterium.
Sæpò ſua caſſe venator prenditur ipſe
Sæpè rapit juvenes ſors, retinétque ſenes.

Conſecratum eſt Cœnobium à *Waldero* Archiepiſcopo Laureacenſi, & *Virgilio* Antiſtite Salisburgenſi anno ſupramemorato. Abbatum hujus loci talis extat Catalogus, ex variis annotationibus in hanc formam collectus.

1. FATERICUS, ex inferioris *Altachii* Cœnobio accitus, Abbatiæ huic præficitur ab ipſo primo fundatore Domino *Thaſſilone* anno Chriſti 777. Præfuit ad annum uſque 789. Huic Papa *Adrianus*, fundatoris *Thaſſilonis* Compater, miſit è Roma corpus *S. Agapiti*

Marty-

Martyris. *Thaſſilo* dedit ei totum territorium *Traungow* dictum, & omnes in eo babitantes homines. Territoria item *Sippach*, *Sulczbach*, *Leubenbach*, *Pentenbach*, cum lacu Almenſi fortè & Sylva. Territoria item inter ripas *Ipff*, *Sirnick* & *Judich* ſita, ad 40. Schwaigas faciendas. Dedit idem *Allenkhoven* & *Eporcſtal*, & Eccleſias *Alberburgenſem*, *Norfeldenſem*, & *Sulczbacenſem*: duas item vineas in Aſcha, tres in Rotula & alia bona plurima, de quibus ſcriptum legitur tale Monoſtichon:

Thaſſilo dictus ego, Chriſto mea prædia lego.

Voluit item ut bæc Eccleſia *Cremipbanenſis* poſt *Patavienſem* ſedem Epiſcopalem, principem ac digniſſimum locum obtineret, & ut abſente Epiſcopo Patavienſi, ejusdem vices & officium ſuppleret interim in ſpiritualibus Abbas Cremipbanenſis. Abbas iſte *Fatericus* à *Carolo Magno* fundationis hujus confirmationes obtinuit, & ab eodem clementer eſt habitus. Circa hæc tempora movit in Papam *Adrianum* arma *Deſiderius* Longobardorum Rex, *Thaſſilonis* fundatoris ſocer. Adrianus in ſummo periculo conſtitutus imploravit auxilium *Caroli Magni*, qui *Longobardiam* maximis copiis ingreſſus, Deſiderium Regem ſub jugum miſit, ac propè *Papiam* devicit. Hanc patris calamitatem indignè ferens Domina fundatrix *Lindburgis*, marito *Thaſſiloni* precibus tam diu inſtitit, donec eum ad ulciſcendum Longobardorum cladem, & impediendum *Caroli* victoriam perpelleret: accitis itaque maximis Hungarorum copiis, Thaſſilo Carolum Magnum invadit, ſed ab eodem victus, & aliquoties rebellis ac fœdifragus inventus, omnibus ditionibus tandem exuitur & *Laurisbeunenſi* Cœnobio (in quo pœnitentiam ageret, & reliquum vitæ exigeret privatus) intruditur. Quo tempore Abbas primus *Fatericus* obierit, aut ubi humatus ſit, neſcitur, nihil enim de eo aliud in faſtos relatum extat.

2. WOLFRAMUS ſecundus hujus loci Abbas habetur, ſed annoſum de eo reperitur nihil.

3. SIGHARDUS præfuit anno 828. Accepit privilegium à *Ludovico Pio*, filio *Caroli Magni*. Sedit ad Abbatiæ clavum ſub *Papa Joanne*, Archiepiſcopo verò Laureacenſi *Kincbario*. Interfuit Concilio *Aquisgranenſi* á Papa *Paſchali* celebrato. Aliud de eo invenitur nihil.

4. SNELPERO, Sacellanus Regius, Abbas hujus loci deſignatus, præfuit anno 888. quo privilegia accepit ab *Arnulpho*, Carolomanni filio, qui dedit huic Abbati *Neſſelbach*, *Neunhofen*, & Eccleſiam *Weels*, cum omnibus ad eam pertinentibus rebus & juribus. Et quidquid duo Comites, (qui Regiam Majeſtatem offenderant) habuerunt, inter Champ & Perſuicum fluvios.

5. BURCARDUS, & ipſe Sacellanus Regius, ſucceſſit *Snelperoni*, ſed quo anno, id incertum eſt. Poſt bunc Abbatem vacavit, & vaſta jacuit Abbatia Cremiphanenſis annis penè 100. propter crebras *Hungarorum* irruptiones in *Noricum*, & perpetuas deprædationes ac vaſtationes, quæ factæ ſunt anno 907. Item annis 917. 927. 941. & 946. quo tempore prope Weelſium cæſi ſunt *Hunni* à *Bernbardo* Norico Duce: Et anno 954. & ſequenti, quo cæſi ſunt *Hungari* ad Auguſtam Rheticam ab *Othone* Imperatore, quo item anno in boc Cœnobio 50. homines ab Hunnis trucidati eſſe leguntur. Circa hæc ipſa tempora *Patavienſi* Eccleſiæ præfuit Epiſcopus quidam, nomine *Chriſtianus*: Is huic Monaſterio plùrima etiam bona prædia rapuit, imprimis *Pettenbachium* anno 983. Circa hæc ipſa tempora etiam *Steuregkum* & *Eberſpergum* à Cœnobio boc rapta ſunt & abalienata. Sic extremis calamitatibus & ærumnis oppreſſum Cœnobium feliciter tamen iterùm emerſit annum Chriſti circiter 1010. Tum enim *S. Henricus* Imperator, à S. Epiſcopis *Ulrico* Auguſtano, *Wolfgango* Ratisbonenſi, *Gottbardo* & *Pelegrino* admonitus & exoratus, ad inſtaurandum Monaſterium Cremiphanenſe, non animum tantùm adjecit, ſed & manum ita admovit, ut reædificaretur, & Abbas cum cœtu Monachorum eidem loco viciſſim præficeretur. Is *Henricus* Imperator, Bavarorum inclytus Dux, Secundarius hujus Monaſticæ congregationis perhibetur fundator, cujus Abbates rursùs ſequuntur breviter annotati.

6. SIGMARUS poſt Cœnobii inſtaurationem Abbas bujus loci deſignatus eſt, ſed quamdiu ia ad gubernaculum ſederit, in faſtos relatum non eſt. Obiit 2. Nonarum Septembr. Circa bujus tempora patitur *S. Colomannus* anno Domini 1012. in *Stockeraw*.

7. GERHARDUS Abbas fuit anno Salutis 1040. temporibus *Henrici* tertii Imper. Huic Abbati dedit *Walchunus*, vir nobilis *Chirchdorffum* & *Atterſeeb*. Obiit 6. Cal. Februar.

8. ERCHENBERTUS Abbas Infulatus primus, præfuit anno 1050. Sub *Henrico* Imperatore. Circa bæc tempora Monaſterium ab *Engelmaro* Epiſcopo Patavienſi denuò conſecratur. Obiit 8. Calend. Julii. Hic primus aſſumpſit Advocatos (fors: Protectionarios) Peticionarios, nobiles de *Prenſtein*, *Volckenſtorff* & *Ortt*. Hujus temporibus patitur *Wenceslaus* Rex Bohemiæ, & *Auſtria* fit *Marchionatus*.

9. WOLFRAMUS ſucceſſit *Erchenberto*: Sed aliud de eo habetur nihil. Obiit 2. Calend. Octobr. Dedit ei nobilis quidam Rudolphus vineam Harpergenſem, ſub Pilgrino Advocato.

10. PEZELINUS ſubrogatus creditur *Wolframo*, ſub hoc igne concrematum eſt Cœnobium, in quo floruit *S. Wiſintho*, cujus ſepulchrum eſt ante aram *S. Thomæ*. Oſſa ejus jacent in tumulo fundatorum.

11. DIETHERICUS præfuit anno 1082. ex Monacho Goſſenſi Abbas Cremiphani deſignatus ab *Altmanno* Pataventi Epiſcopo. Hic Abbas Monaſterium ſolenniter renovavit, ejusdémque ruinas præclarè inſtauravit, Altmannus verò Epiſcopus denuò reconciliavit, & conſecravit. Non fuit infulatus. Obiit 5. Iduum Decembr. Habuit benefactorem *Arnoldum* Comitem de *Welſa*.

12. HOHOLDUS ſucceſſit *Dietherico*, ſed quo anno, aut quamdiu, neſcitur. Obiit 5. Calend. Julii.

13. BERTHOLDUS ſubrogatur *Hoholdo*: aliud de eo extat nihil. Obiit 19. Calend. Februarii.

14. ALRAMUS præfuit anno Domini 1090. Recuperavit, *Henrici* Imperatoris ope, *Petenbachium* anno 1099. quod antea ab Epiſcopis *Pataventibus* abalienatum, & abſtractum fuerat. Plurimùm profuit huic Monaſterio, nam paterfamilias erat induſtrius admodúmque felix. Reſignavit tandem Abbatiam anno Domini 1120. Obiit 5. Iduum Martii anno 1122. Eccleſiæ in *Chirchdorff* Conditor.

15. HERMANNUS præfuit duobus annis vivente adhuc Alramo, & eodem mortuo, tribus annis & aliquot menſibus. Obiit 2. Calend. Januarii anno 1125.

16. ULRICUS eligitur anno 1125. Præfuit annis 6 ſub *Papa* Honorio & Epiſcopo Pataventi *Regimaro*. Hujus ætate *Leopoldus* Marchio Auſtriæ conſtruxit *Clauſtri-Neuburgium* & *S. Crucis* Cœnobium ſplendidiſſimum. Obiit Ulricus Abbas anno 1131.

17. ULRICUS ſecundus ſucceſſit primo: Sedit annis 15. ſub *Innocentio* Papâ, & *Lothario* Imperatore. Habuit beneficam *Adelheidin* de *Wildberg*, relictam *Erneſti* Comitis de *Hochenberg*: Beneficum item *Albertum* Comitem *de Rebgew*, qui obiit anno 1155. *Pillungum* item *de Bernnſtein*.

18. ALBERTUS eligitur anno 1147. Sedit annis 13. Sub hoc Monaſterium miſerè defædatum, & vaſtatum eſſe legitur. Circa hujus item tempora, Marchionatus *Auſtriæ* in Ducatum evehitur per Imperatorem *Fridericum* primum, & primus Auſtriæ Dux fit *Henricus* Leopoldi filius. Obiit Abbas Albertus 4. Calend. Aprilis anno Salutis 1160.

19. MARTINUS ſedit annis 5. & reſignavit anno 1165. quo etiam obiit, ante turrim ſepultus.

20. ALRAMUS ſecundus Monachus *Gerſtenſis* Cœnobii, propè Styriam civitatem ſiti, eligitur in Abbatem anno 1165. ſedit annis 9. exauthoratur à *Diopoldo* Epiſcopo Pataventi, Iſtriæ Marchione; Conſtruxit ſacellum *S. Egidii*, conſecratum ab *Alberto* Salisburgenſi Archiepiſcopo anno Domini 1170. Emit vineam in *Plikberſperg*. Obiit 3. Nonas Julii.

21. ULRICUS tertius, fratruelis *S. Bertholdi* Monachi Gerſtenſis, ex Gerſtenſi Priore fit Abbas Cremiphanenſis, anno 1173. Sedit ad clavum annis 9. Habuit beneficum *Ottocharum* Marchionem Styriæ. Profectus eſt cum *Leopoldo* Auſtriæ Duce ad terram ſanctam, unde rediens apud *Accaron* Peloponneſi civitatem obiit, ubi etiam decenter humatus eſt. Huic vita *S. Benedicti* Abbatis dedicata & inſcripta eſt. Circa hæc tempora Hoſpitale in Pirno conſtruitur ab *Othone* Babenbergenſi Epiſcopo.

22. MANEGOLDUS Marchio Iſtriæ, frater *Diopoldi* Epiſcopi Pataventis, Monachus S. Georgii è *Suevia* ſeu Hercynio nemore accerſitus: eligitur anno 1183. ſedit annis 23. Conſecutus eſt privilegium de Ponte in *Weels* ſuper *Trunam* conſtruendo. Eccleſiam item *Vorchdorff* à *Wolfgero* Epiſcopo anno 1196. Fit Epiſcopus Pataventis anno 1206. ubi cùm annis 9. ſediſſet, obiit anno Chriſti 1215.

23. CHUNRADUS, ex Cœnobio *Seydenſtetten* accerſitus, præficitur Abbatiæ huic anno 1206. Præfuit annis tribus & exauthoratur. Sub eo Cœnobium iterùm incendio periit.

24. RUDOLPHUS eligitur anno 1209. Sedit annis 10. condidit Sacellum *B. Mariæ* Virg. & Dormitorium & duo latera ambitûs. Sub hoc Abbate abſoluta eſt Eccleſia Cremiphanenſis per *Leopoldum* Auſtriæ Ducem à Juribus Advocatorum. Profectus Romam cum Leopoldo prædicto Duce, cum inde in Germaniam redire vellet, obiit in itinere 5. Nonarum Martii anno 1219. Sepultus in quadam Longobardiæ civitate. Succeſſit eidem domi concorditer electus

25. BERNHARDUS vir nobilis de *Ableutten*, is ſedit ad clavum annis 11. Conſecutus eſt domum in Anaſinâ civitate. Obiit anno 1230. Aliud de eo habetur nihil.

26. HENRICUS ex ſtirpe Comitum de *Playn* natus, Monachus *Tegerini* Cœnobii, præfuit utiliter annis 17. poſt Bernhardum. Hic cœpit Monaſterium renovare anno 1232. ſub Imperatore *Friderico* ſecundo. Habuit beneficos Epiſcopos *Rugerum* Pataventem, & *Eggenbertum* Babenbergenſem. Deceſſit ex hac vita anno 1247.

27. OR-

27. ORTOLPHUS ſubſtituitur *Henrico*, ſedit annis 9 amiſit multa prædia ab Epiſcopis Patavienſibus *Bertholdo* & *Othone* abalienata: Vendidit privilegium Inſulæ Othoni Epiſcopo, renovavit dexteram Monaſterii abſidem. Exauthoratus anno 1256. Reliquum vitæ privatus exegit. Obiit 5. Calend Junii. Sepelitur in Sacello *S. Egidii*. Ejus ætate in tota provincia graviter tumultuatum eſt, propter interſectum Ducem Fridericum anno Domini 1246.

28. BERTHOLDUS ſecundus, vir nobilis de *Ableutten* & Monachus *Gerſtenſis*, & hoſpitalis *Pirnenſis* Præfectus, in hujus loci Abbatem eligitur anno 1256. Præfuit laudabiliter annis 19. Redemit multa, condidit domum Infirmorum. Erigi & teſtudinibus concamerari fecit totum Monaſterii templum primarium elegantiſſimum. Obiit anno 1275. 13. Calend. Decembr. Sepelitur honorificè ſub inſigni marmore ante aram *S. Crucis.* Succeſſit ei

29. FRIDERICUS vir nobilis de *Aych*, qui cœpit adminiſtrare vivente adhuc Bertholdo anno 1273. Præfuit 54. annis. Inſignis Bibliothecæ augmentator, ſed & aliarum Cœnobii (cui plurimùm etiam profuit) poſſeſſinnum. Reſignavit anno Domini 1326. retentâ ſibi ſufficienti penſione.

30. FRIDERICUS ſecundus, cognomento *Riczendorphius*, ex oppido Weelſenſi natus, eligitur anno ſalntis 1326. ætate quidem juvenis, ſed ingenio, facundiâ & moribus pluribus etiam ſenibus anteferendus: invenit Cœnobium admodùm obæratum, quod mediocriter iterùm exſolvit. Sedit ad clavum annia 20. Obiit anno 1346.

31. CHRISTIANUS Ottſtorpher, vir genere nobilis, pomparum æquo amantior, ſucceſſit. Sedit ad clavum annis tribus, & aliquot menſibus. Obiit anno 1349. in die S. Elyſæ.

32. ERNESTUS & ipſe vir nobilis de Ottſtorph, bonus Paterfamilias, eligitur anno 1349. Sedit ad clavum utiliter annis 11. quibus Cœnobium elegantibus & firmis ædificiis plurimùm auxit & illuſtravit, turréſque erexit. Obiit anno 1360.

33. CONRADUS ſuevus natione ſucceſſit, ſedit annis duobus, menſibus ſex. Vetera privilegia curavit renovari per *Rudolphum* Auſtriæ Ducem. Obiit anno 1363.

34. HENRICUS de Grub, patriâ *Weelſenſis*, ſucceſſit *Conrado*. Sub hoe Abbate gravem rerum ſuarum jacturam perpeſſum eſt Monaſterium Cremiphanenſe, cùm propter Bavariæ Ducum, & Rudolphi Auſtriæ Principia, inter ſe diſſentientium, civilia & inteſtina bella, tùm quòd eâdem tempeſtate utrumque Dormitorium cum B. Virginis Sacello incendio periret.

35. HENRICUS Sulczbegius ſubrogatur *Henrico* de *Grub*, ſed quo tempore incertum eſt. Abſolvit templum *S. Joannis* in Marcâ, inchoatum ab Anteceſſore. Obiit anno 1376.

36. MARTINUS de genere Baronum *Polheimenſium* natus, eligitur anno qno Henricus deceſſit. Sedit annis 23. Obiit anno 1399. Conflavit multum æria alieni, conſtruxit Sacellum rotundum *S. Sigismundi*. Impetravit Romæ *Infulam* de novo pro ſe & ſuis Succeſſoribus.

37. STERHANUS de Auſtria, eligitur anno 1399. Sedit annis 6. Obiit anno 1405. Ultimâ Jannarii.

38. HERMANNUS eligitur anno 1405. præfuit annis 14. Mnnachus prius *Metanienſis* apud Bavaros, & homo ſenio confectus, qui cùm inveniſſet Cœnobium ære alieno plurimùm gravatum, non potuit admodùm feliciter præſidere. Hunc *Albertus* Auſtrius, paulò poſt Imperator deſignatus, in ſpecialem gratiam & protectionem ſuſcepit, & temporalium gubernationi quendam præfecit fidelem militem *Andream Heldlinſperger*, qui Monachis quinque præfuit annis. Idem Dux tandem generalem Viſitationem omnium Patavienſis diœceſeos Monaſteriorum impetravit in Conſtantienſi Concilio à Papa *Martino V.* in qua *Hermannus* iſte Viſitatnribus reſignavit anno Domini 1419. retentâ ſibi in reliquum vitæ proviſione mediocri & juſtâ. Obiit poſtea anno Gratiæ 1430.

39. JACOBUS Treuttelkofferus, genere nobilis, eligitur in ipſâ reformatione 4. Martii anno Domini 1419. Præfuit annis 35. menſibua 2. dicbus 20. Solvit ſex talentorum ſeu flnrenorum millia. Condidit Abbatiam è regione maximi templi ſitam, & alia memorabilia plurima, Sacellum Abbatiæ, & cellam ſub Sacello vinariam, granarium, & carceres circa portam & ſtabula equorum, ſuperiorem partem turris majoris cum tecto: Bibliothecam & Sacrarium libris & clinodiis illuſtravit. Dedit exactiones maximas contrà *Huſſitas* & *Bohemos*. Obiit 23. Maji anno 1454. Sepelitur in Meridionali abſide honorificè, ante aram *S. Benedicti*.

40. ULRICUS Schoppenſaum, Artium & Juris Canonici Baccalaureus, vir honeſtus & probus, ſucceſſit Abbati *Jacobo*, præfuit ſapienter & utiliter, etſi inter maximas difficultates ſuorum temporum annis 30. menſe uno, dicbus 16. Obiit in bonâ ſenectute anno 1484. 9. die Julii. Sepelitur in Septentrionali abſide, ante aram *S. Nicolai* ſub ſaxo elevato, Reditus Monaſterii auxit, Bibliothecam libris, Sacrarium aureis & argen-

teis ac ſericinis ornamentis decoravit, totúmque Monaſterium ædificiis plurimis communivit & ampliavit, multa perpeſſus à vicinis quibusdam nobilibus, qui & Monaſterium & marcam vicinam, & alia hujus loci prædia & bona aliquoties rapinis & incendiis infeſtarunt: qui tamen ſingulari Dei judicio pœnas ſuæ hujus Tyrannidis tandem dederunt.

41. BENEDICTUS Brauno ſucceſſit *Ulrico*, præfuit annis 4. Vir honeſtæ vitæ & converſationis laudabilis, qui multa ſuſtinuit gravia & periculoſa propter *Matthiæ* Regis Ungarorum bella & incurſiones. Obiit 29. Julii anno 1488. Sepelitur in abſide Meridionali ante aram *S. Benedicti*. Conſtruxit fornacem laterum & Piſtrinum.

42. WOLFGANGUS Widmarus, fibularum factoris filius, ex oppido *Steurenſi* oriundus, eligitur anno 1488. Sedit ad clavum annis 12. fecit anno 1494. pingi in meridionali pariete totam fundationis hiſtoriam. Condidit eodem anno Capitularem ſeu pœnitentiæ locum. Circumduxit Cœnobium interiori muro. Obiit anno 1501. 16. Auguſti. Sepelitur honorificè in abſide Septentrionali. Fuit Abbas liberalis, & paterfamilias induſtrius.

43. GEORGIUS præfuit annis quatuor, cui ſuccedit.

44. JOANNES, natione Bohemus, præfuit annis 19. laudabiliter. Fuit Divo Imperatori *Maximiliano* à Conſiliis & Confeſſionibus, fecit fieri inter cætera ædificia plurima, organum inſigne anno 1513. Sedilia Chori anno 1515. Obiit 9. Decembr. anno 1524. Sepelitur in templo ferè medio.

45. LEONHARDUS, vir pietate & virtute præditus non vulgari, præfuit per unius anni & aliquot menſium ſpacium: Obiit anno 1526. ſextâ Junii. Sepelitur in templo ferè medio. Erat Propheticorum & Apoſtolicorum Scriptorum Lector & cultor ſtudioſiſſimus.

46. JOANNES Happenzagel, è *Schwenſio* Auſtriæ ſuprà Anaſianæ oppidulo natus, vir omninò doctus & devotus, eligitur anno 1525. præfuit laudabiliter annis octodecim. Fecit fieri inter cætera multa ingenioſiſſimam tabulam aræ maximæ, ſculptam manu *Joannis Peyſſeri*, inſignis Statuarii & Phidiæ Norici, cognati mei. Condidit conclavia Regia inſignia & novam Abbatiam. Obiit 28. Septembr. anni Chriſtianorum 1543. Sepelitur in media Eccleſia honorificè.

47. GEORGIUS Lechnerus, patriâ *Scherdingenſis* Bavarus, vir literis & humanitate clarus, & vitæ honeſtate & modeſtiâ venerandus, eligitur in Abbatem anno Chriſti 1543. Præſidet laudabiliter & utiliter hoc adhuc currente anno Domini 1552. Literarum & Literatorum fautor inſignis, qui & Marcam vicinam & Cœnobium ipſum plurimis magnificis ſtructuris illuſtravit; Inter multa verò inprimis turrim & teſtudinem portæ vicinam aut contiguam cum Judicis conclavi anno 1545. conſtruxit, anno verò ſequenti totum exteriorem murum perelegantem ac robuſtum, cum turribus, & propugnaculis quinque firmiſſimis, & unâ portâ versùs Marcam eunte, anno 1547. quatuor domos inſignes erexit in marcâ. In Cœnobio verò foſſum quadratis lapidibus conſtruxit, & ex imo ad ſummam uſque exædificavit. Anno ſequenti firmiſſimam turrim, Praxatorio contiguam, ex lapide ſecto & quadrato conſtruxit in altum. Anno 1549. iterùm duas magnificas domos in Marcâ condidit Gſtetenſem, & Schoperanam: Molendinum item in quo papyrus confici ſolet, omnibus neceſſariis & ædificiis, & commoditatibus aliis inſtruxit: Et quod omnium maximum ac in viro Abbate & religioſo verè laudabile eſt, inſignem ſcholam in ſuo Cœnobio aperuit, in quâ juventus Chriſtiana, & inprimis pauperum puerorum magna caterva non alitur modo, ſed & literis & pietate & bonis moribus informatur ſtudioſiſſimè: plurimus in hoc diſtans ab aliis hujus ſæculi Abbatibus, qui literarum odio plerúmque flagrant, & juventutis curâ omninò non afficiuntur. Haris idcircò quàm aris potius adhibendi, cùm fuci potius ſunt, quàm apes Deo & Eccleſiæ utiles: in quos iratus Deus gravi aliquando pœnâ & ultione juſtâ animadvertet.

POMERII HORTUS, vulgò *Paumgartenberg Ciſterzienſis* inſtituti inſigne Monaſterium, in provinciâ Auſtriæ *ſuprà Anaſianâ*, tribus ab Anaſiana civitate lapidibus, non procul à ſiniſtrâ Danubii ripâ ad *Narium* fluviolum (qui infra Cœnobium, quod perfluit, *Danubio* confluit) verè in amœniſſima paradiſo ſitum, fundatum eſt vivente adhuc *S. Bernhardo* in honorem B. *Mariæ* Virginis, anno Domini 1142. ab *Othone*, Marchione Auſtriæ, ejusdémque uxore Domina *Geuta*, quæ Erlacenſis Monaſterii Monialium quoque fundatrix eſt, & Comitiſſa fuit de *Peyhelſtein*. Fundator Ottho obiit anno 1148. Sepelitur honorificè in domo Capitulari ſub inſigni marmore. Abbatum hujus loci, baculiferorum ſaltem, talis à me collectus eſt Catalogus.

1. FRIDERICUS, vir literatus, ex Pariſiorum Academiâ in Auſtriam reverſus, Abbas *S. Crucis* in Auſtriâ, ex Moremundenſi Monacho factus, Epiſcopi Friſingenſis *Otho-*

Othonis, olim in ſtudio univerſali, & poſtea in ordine familiaris ſodalis & amicus, eligitur in Abbatem Paumgartenbergenſem anno 1142. quàm diu præfuerit, neſcitur: deſignatus poſtea Epiſcopus in Ungarià, tamen tandem huc rediit, hic ſepultus anno 1151. Conſecutus privilegia ab *Eugenio* Pont. Max.

2. HERMANNUS primus obiit in Abbatiæ gubernatione, ſed quo anno incertum.

3. HERMANNUS ſecundus hujus nominis. Obiit Abbas.

4. FRIDERICUS ſecundus hujus nominis. Obiit in Abbatia.

5. REINBOTO non obiit ut Abbas, quia reſignavit devotionis ergô.

6. RUDIGERUS præfuit annis 30. & reſignavit, abſolvit ſtructuras Monaſterii. Conſecutus eſt privilegia ab *Innocentio* Papa anno 1209.

7. BURCARDUS devotionis cauſâ etiam reſignavit.

8. PILGRINUS author & conditor Aquæductuum. Abbas tandem *S. Crucis*.

9. SIMON dedicari fecit Monaſterium, & id totum muro primus muniri fecit.

10. BERTHOLDUS ſtrenuus ſui ordinis Centurio; factus tandem Abbas S. Crucis.

11. HENRICUS vir pius, tandem etiam Abbas ad S. *Crucem*.

12. JOANNES reſignavit devotionis ergô.

13. WALTHERUS è S. *Crucis* Cœnobio aſſumptus: Dormitorium condidit, & Cœnobii murum & munitiones abſolvit, ac tantus fuit hujus loci benefactor, ut ejusdem ſecundarius haberetur fundator. Obiit plenus dierum & bonorum operum in Abbatiâ.

14. CHUNRADUS Prior hujus loci, fit ejusdem Abbas: præfuit annis 11. Reſignavit. Condidit ſacellum & Refectorium, multa redemit, plura comparavit.

15. ALHARDUS, Prior de *Zwetel*, fit Abbas: abſolvit Refectorium, & partem ambitûs propè cellam vinariam. Sedit annis 3. & reſignavit, rediens unde venerat.

16. RAPATO de *S. Crucis* Cœnobio poſtulatus, condidit ſacellum Infirmatorii, Aquæductum lavatorii inchoavit, quem morte præventus non abſolvit. Sedit annis 11. & obiit.

17. OTHO ex priore Abbas deſignatur, præfuit annis 3. Conſummavit Aquæductum lavatorii, eam partem ambitûs, quæ Refectorio vicina eſt, conſtruxit & abſolvit. Senio confectus, & adverſâ valetudine laborans reſignavit liberè.

18. WALTHERUS 2. annis præfuit, & devotionis cauſâ reſignavit.

19. CHRISTIANUS præfuit 16. annis laudabiliter: condidit granarium in piſtrino, lavatorium, & id ambitûs latus, quod Capitulari domo vicinum eſt, & duas ſtubas Infirmatorii: paradiſum non abſolvit, morte præventus.

20. EBERHARDUS 3. annis & 6. menſibus Abbatiam rexit, & eâ poſtea ſeſe abdicavit.

21. OTHO aſſumptus eſt de *S. Cruce*, ſed tantùm ſeptimanis quatuor, mox ad locum unde accitus erat, reverſus.

22. D. CONRADUS Jeſwiczerus bis Abbas, turrium conditor & campanarum. Deceſſit ex hac mortali vita anno 1335.

23. RUDEPERTUS vir pius & benignus, ſedit 2. annis & reſignavit.

24. REINHARDUS de Wien natus, præfuit utiliſſimè annis plurimis, fecit veteri Abbatiâ deſtructâ novam & egregiè illuſtrem, & alia plurima, lavatorium plumbeum & ſumptuoſum, cujus ſuperiori circumferentia hæc ſuperaddita eſt epigraphe.

Anno Domini 1344.

Reinhardus vitâ fecit pius hoc opus Abba

Per manus artificis Liebhardi Patavienſis.

Et Sacella quædam. Emit ornamenta & clinodia multa.

25. JOANNES Schwenterus, de liberâ civitate ſuper Anaſiana, ad *Aſtium* fluviolum ſita, oriundus: Præſedit Abbatiæ annis 18. laudabiliter.

26. STEPHANUS ſedit annis 4. & dimidio, & pietatis ergò reſignavit

27. JOANNES Hadamarius de Lengenfeld, præfuit 32. annis laudabiliter, fecit teſtudinari quartam ambitûs partem dormitorio vicinam. Obiit in vigiliâ *S. Matthæi* Apoſtoli.

28. ANDREAS ex Cellæ Præfecto Abbas factus, utiliſſimè præfuit annis 15. bonus paterfamilias, Grangiarum author & amplificator.

29. STEPHANUS de Darnach, oppidulo Auſtriaco, oriundus, vir pius, benignus & devotus; Præfuit 33. annis laudabiliter, quibus plurima perpeſſus eſt, & plurima damna fecit ſub excurſionibus *Huſſitarum*, à quibus Cœnobium direptum aliquoties & vaſtatum, ſed ab hoc Abbate longè magnificentius reconditum & reſtauratum eſt: Imprimis verò novum & luculentiſſimum Chorum fecit. Confectus ſenio reſignavit. Sepelitur in Choro ſuo novo poſt ſummam aram. Obiit anno Domini 1454. 13. Octobr.

30. WOLFGANGUS multis ſtructuris Cœnobium illuſtravit.

31. SIGISMUNDUS ex oppido *Weels* oriundus, obiit anno 1469. plurima condidit Monaſterio utilia.

32. ERHARDUS de *Ardaco* oriundus, præfuit laudabiliter annis 18. Condidit Sacellum *S. Lamperti*, author piſcinarum, & fontis propè Abbatiam ſiti, conditor organi. Deceſſit anno 1487.

33. JOANNES de *Novo foro* oriundus, vir longâ & procerâ ſtaturâ, præfuit annis 12. Obiit Viennæ anno 1499. Sepelitur in Cœnobio *S. Crucis*.

34. JOANNES de Hirſchow, vir brevis ſtaturæ, Artium Philoſophiæ Magiſter, præfuit 8. annis, fecit piſcinam inſignem propè *S. Ulrici* montem. Obiit in oppido Melicenſi ſub cura Medicorum anno 1507. ætatis ſuæ vix 40. anno.

35. WILHELMUS Lutiſugelius, *Auguſtanus*, eligitur in Calendis Januariis anno 1508. Præſuit annis 11. Deceſſit anno 1519. quo etiam *Maximilianus* obiit

36. HENRICUS Kernius, ex *Tumbacenſi* ſuperioris Palatinatûs oppidulo natus, Lanii filius, eligitur in die S. Luciæ anno 1519. Præſuit & profuit annis 22. Deceſſit anno Chriſti 1541. Sepelitur in Paradiſo.

37. HERMANNUS Schednerus ex eodem *Tumbacenſi* oppidulo natus, 8 milliaribus à Norimbergâ, Germaniæ Metropoli, ſucceſſit conterraneo ſuo in Vigiliâ Aſcenſionis Dominicæ Anno 1541. præſidet laudabiliter & utiliter hoc adhuc currente anno 1552. diligens Monaſterii ſui paterſamilias ac illuſtrator. qui ſibi in patriæ ſuæ templo tale, me authore, erigi fecit monumentum.

Hermannus Schedner patriâ ſum natus in iſtâ
Illa aliquando mei poſſit ut eſſe memor,
Hanc tabulam fieri curavi, providus Abbas
In pulchris terris Auſtria pulchra tuis.
Hic ubi pulchra jacet Paumgartenberga, celebris
Et multâ illuſtris Religione domus,
Vos natura mihi quos fecit compatriotas,
Pro me orate pium qui tenet aſtra Deum.
Ut mihi per Chriſtum pateat pia Regio cœli
Et poſſim in placida vivere pace diu.

✲✲

WALDHUSIUM *S. Joannis* Eccleſia Canonicorum Regularium S. Auguſtini, pereleganS Monaſterium in Auſtriâ (quæ provinciæ ſuprà Anaſianæ annumeratur) medio ferè itinere inter *Ipſenſem* civitatem ac *Greynenſe* oppidulum, non ad *Danubium*, ſed dimidium milliare à ſiniſtrâ Danubii ripa intra altiſſimorum montium fauces, in elegantiſſimâ valle ad *Sadmingum* fluviolum, qui propè Sadmingenſtein marcam Danubio confluit, in pulcherrima Paradiſo ſitum. Fundatum legitur in honorem *S. Joannis* Evangeliſtæ anno Domini 1147. ab Illuſtri Comite *Othone de Machlandt*, qui eùm ex *Geutâ*, Conradi *Comitis de Peilſtein* filiâ, nullam prolem excepiſſet, obiit ultimus ſuæ ſtirpis ac Familiæ totius, anno Domini 1149. Sepultus in Paumgartenbergenſi à ſe etiam fundata Abbatiâ Ciſtercienſi. Habuit is fundator fratrem *Walchunum*, aliàs *Strovogel* dictum, is ex *Beatrice* conjuge excepit filium *Ulricum de Vocbburg*, qui dedit huic loco villam *Stranzendorff*. Adjuvit fundatorem *Reginbertus Epiſcopus Patavienſis*, & ipſe Comes de Peilſtein aut Pilenſtein, qui ordinavit, ut ſingulis annis in memoriam hujus fundationis, die *S. Joannis Evangeliſtæ* ſpenda celebretur, diſtributio nimirum panis & vini, ad quam hoc currente anno 1552. venerunt quatuor hominum, vicinas ſylvas habitantium, millia. In laudem hujus amœniſſimi loci tale epigramma ab erudito quodam viro, *Andrea Cydonio*, luſum eſt.

Phœbus ad Eurotan pavit, Pan rura fovebat
Sylvarum Dryades percoluêre domos:
Hic Jovis hoſpitium eſt, hic ſunt quoque Theſſala Tempe
Quis velit hunc igitur non habitare locum?

Habuit hoc Cœnobium beneſactores illuſtres *Comites de Klamme*, Dominos *de Volckenſtorph*, *Wezilonem* militem *de Erbing*, & *Schweinbeggios* nobiles viros, fundatores Sacelli B. Virginis. Habet gubernatores Præpoſitos, quorum talis à me Catalogus congeſtus eſt.

1. GERUNGUS.
2 SELCKERUS obiit in Junio.
3. HERTANDUS
4. SICHARDUS apud *S.* Hypolitum in Auſtria inferiori ſepultus.
5. HERDWICUS utiliſſimè præfuit, vineas comparavit, libertatem Advocatiæ, & *jus Machfuetter*, quod dicitur, conſecutus eſt. Circa hujus Præpoſiti tempura occubuit ad Leytam fluvium *Fridericus* Auſtriæ & Styriæ Dux, in expeditione contra Ungaros ſuſceptâ 17. Calend. Julii Anno 1246.

6. BER-

6. BERTOLDUS.

7. HENRICUS.

8. ULRICUS.

9. BERTOLDUS ſecundus obiit anno 1307. aliud de his omnibus nihil annotatum eſt.

10. ULRICUS cognomento *Pernauer*, præfuit annis 11. & obiit anno 1318.

11. WISENTO Stoczendorfferus ex Neunburgâ clauſtrali evocatus. Sedit ad hujus Præpoſituræ clavum annis 30. Obiit ultimâ Octobrium anno 1348. Bonus paſtor, bonus paterfamilias, & verè ſecundarius hujus loci fundator.

12. HENRICUS obiit menſe Decembri.

13. FRIDERICUS obiit anno 1382.

14. HENRICUS Schweinbeggius, vir nobilis, præfuit utiliſſimè 31. annis. Obiit anno Chriſti 1413. Septembr. 28.

15. OTTO Schweinbeggius ſucceſſit *Henrico*, cognato ſuo, præfuit laudabiliter annis 36. Sub eo vaſtatum eſt Cœnobium miſerè ab *Huſſitis* anno 1433. Obiit anno ſalutis 1449. Sepelitur in Schweinbegiorum Sacello.

16. JOANNES Norimbergenſis, præfuit annis 9. Obiit anno 1454.

17. MARTINUS Eggius artium Philoſophiæ Magiſter & Decretorum Doctor, 3. tantùm annis feliciſſimè & utiliſſimè præfuit, quibus & Cœnobium elegantibus ædificiis illuſtravit, & Bibliothecam auxit, ac hiſtoriam *S. Joannis primarii* compoſuit. Obiit anno ſalutis 1457. Sepultus in medio Eccleſiæ.

18. JOANNES Radelbrunner præfuit quinque annis; reſignavit anno 1462. Deſiit eſſe inter mortales anno ſequenti 1463.

19. PAULUS Riederdeibius, præfuit duobus annis, obiit anno 1464.

20. ERHARDUS Saurmacher ex *Wallthauſen* natus, utiliſſimus hujus loci gubernator. Obiit anno 1475. Sub ejus gubernatione cinxit & hoc Cœnobium & Oppidulum non procul diſſitum *Sarmingſtein* obſidione *Wilbelmus Baro de Buchbeim* anno 1465.

21. RAMUNGUS Steinerus obiit anno 1490.

22. JOANNES de Weyten, præfuit per unius ſaltem anni ſpacium. Obiit anno 1491.

23. ERHARDUS Sanmacher, præfuit duobus annis. Obiit anno 1493.

24. MARTINUS Scheiczlachius ex Pergenſi Oppidulo natus, vir afflictæ valetudinis, præfuit 7. annis. Obiit in Jubilæo anni 1500.

25. CONRADUS Schrodt, vir nobilis, ex arce *Streitwiſen* oriundus, magnus hujus loci benefactor, qui & utiliſſimè præfuit, & totum ferè Cœnobium de novo inſtauravit. Præfuit annis 30. Obiit anno 1530. Sepelitur in ambitu. Sub ejus gubernatione anno 1511. *Maria Blanca* Maximiliani Imperatoris conjunx in Oeniponte obiit: & poſtea *Maximilianus* Imperator anno 1519.

26. CONRADUS Weger ex *Sarmenſtein* patre præfecto natus, præfuit annis 9. utiliter. Obiit anno 1540.

27. MYCHAEL Sunndlauttner, ex *Waldhauſenſi* marcâ (quæ Abbatiæ paret) natus, eligitur in Vigilia *S. Andreæ* anno 1540. Præſidet feliciter & laudabiliter hoc currente anno Domini 1552. Vir humanus & hoſpitalis.

Hic Mychaël ſitus eſt Sunndleuttner venerandus,
Hujus ſacratæ præpoſitûſque domus.
Pro quo perpetua Chriſtum pietate precare,
Quisquis ad hæc Lector marmora noſtra venis.
Vive, vale, mortis ſemper memor ejus, & horæ
Quæ vocat extremi judicis ante thronum.

12. Maji.

✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲✲

S. HYPOLITI, inſigne ac opulentum Monaſterium, *Canonicorum Regularium S. Auguſtini*, in ipſa *S. Hypoliti* Auſtriacâ & inſigni civitate, ad *Trayſiam* amnem, qui infra Trayſmarenſem Marcam *Danubio*, confluit, quatuor à *Tulna*, octo à *Viennâ* Auſtriæ Metropoli, tribus à *Melckio* vel Claudino milliaribus, totidémque à *Cremſio* ſitum eſt: id à quibus fundatoribus, & quo tempore etiam initio conditum ſit, in faſtos relatum non eſt. Fundatum tamen creditur initio ab iisdem, qui fundârunt *S. Quirini* Cœnobium Tegrienſe. Dotatum eſt liberaliter à *Peringero Epiſcopo Patavienſi*, annum Chriſti circiter 1040. & ab ejusdem etiam Succeſſore Epiſcopo *Engelberto*, qui dederunt huic loco Eccleſiam *Bechamskirchenſem* & pagum *S. Chriſtophori* cum Decimis, ac alia etiam prædia. *Altmannus* Antiſtes Patavienſis Engelberti ſucceſſor, reformavit, ampliavit, & auxit idipſum. Habuit hoc Cœnobium inter cæteros benefactorem *Hardwicum* nobilem virum *de Trayſen* & *Len-*

& *Lengenbach*, annum circiter Chriſti 1550. cujus cognati, *S. Andreæ* vicinum Cœnobium & ſundarunt, & munificè dotarunt. *Mangoldus* verò *Pataviensis Epiſcopus* annum circiter Chriſti 1210. huic Cœnobio Parochialem Eccleſiam Hypolitenſem dono dedit pleno jure poſſidendum: tum enim civitas S. Hypoliti ad Epiſcopos adhuc Patavienſes pertinebat, quæ poſtea in Archiducum Auſtriæ manus ac ditionem pervenit. Habet hoc Cœnobium gubernatores Præpoſitos, quorum talem congeſſi Catalogum, ex variis Cœnobii monumentis.

1. EINWICUS.
2. HAYMO.
3. SIGHARDUS Præpoſitus & Archipresbyter.
4. ENGELBERTUS primus Præpoſitus ab Altmano conſtitutus, vir prudentiâ & eloquentiâ præditus ſingulari.
5. MEINHARDUS.
6. ALBERTUS alibi Albero.
7. ECCHARDUS.
8. HENRICUS.
9. SIFRIDUS.
10. PHILIPPUS.
11. EBERHARDUS.
12. BERTHOLDUS.
13. MARQUARDUS.
14. JOANNES.
15. HENRICUS de Vienna, quorum omnium ſucceſſio ordinaria etiam incerta eſt, nam nihil omninò extat in faſtos relatum.
16. DIETMARUS Rorarius obiit anno Chriſti 1359.
17. ULRICUS Feyrtag, ſacelli B. Virginis in cœmiterio fundator, præfuit annis 10. Obiit anno 1369.
18. LEUTHOLDUS præfuit annis 11. Obiit 1380.
19. FRIDERICUS ſedit ad clavum annis 8. Obiit anno 1388.
20. GERUNGUS Piſchingus præfuit annis 17. Obiit anno 1405.
21. OSWALDUS Luglerus præfuit annis duobus. Obiit anno 1407.
22. WOLFGANGUS vir pius ac devotus, ſedit per unius tantùm anni ſpatium, & exceſſit è vivis anno 1408.
23. STEPHANUS præfuit annis quinque. Obiit anno 1413.
24. ULRICUS potitus eſt rerum hujus Monaſtici loci annis 13. Obiit anno 1426.
25. CHRISTIANUS Sebiſer, præfuit annis 12. & aliquot menſibus. Obiit anno 1439.
26. CASPAR Doctor Decretorum. Sedit annis 17. Obiit anno Domini 1456. Sepelitur in ambitu.
27. PHILIPPUS præfuit annis 10. Obiit anno 1466.
28. GEORGIUS ſedit ad clavum annis 8. Deceſſit anno gratiæ 1474.
29 THOMAS artium Philoſophiæ Magiſter, præfuit annis 4. Obiit anno 1478.
30. COLMANNUS ſedit annis 10. Emigravit ex hac vita 1488.
31. JOANNES præfuit paucis menſibus, & eodem quo electus eſt anno obiit.
32 WOLFGANGUS ſedit annis 8. Obiit anno 1496.
33. BARTHOLOMÆUS ſedit ad Præpoſituræ clavum annis 19. Sub ejus gubernatione calamitoſiſſimo incendio periit unà cum Cœnobio tota civitas S. Hypoliti, anno 1512. in die inventæ *S. Crucis*: gerente *Maximiliano* Imperatore bellum cum Venetis, à quibus miſſi tunc ferebantur ejuſmodi incendiarii. Cœpit reſtaurari Cœnobium, feliciter à Succeſſore abſolutum. Obiit anno 1515.
34. JOANNES Marichartus Auſtrius, artium Philoſophiæ Magiſter, vir literis & prudentiâ clarus, præfuit annis 15. laudabiliter tam ſpiritualia quàm temporalia adminiſtrans, & Cœnobium incendio prius deletum præclarè inſtaurans. Obiit in die S. Apolloniæ anno 1531. Sepelitur honorificè in abſide primarii templi Septentrionali.
35. JOANNES Berlimsreutter ſedit annis 8. & reſignatâ hâc Præpoſiturâ, ad *S. Andream* aliam vicinam deſcendit anno Chriſti 1539. quo etiam obiit.
36. MARTINUS Rennhoſer, præfuit 45. Septimanis tantùm, & obiit anno 1539.
37. LEOPOLDUS Hagenius ex *Gunsbachio* natus, ſucceſſit *Martino*, vir gravis & aliis præclaris virtutibus præditus. Is hoc adhuc currente anno 1552. laudabiliter huic Præpoſituræ præſidet, quo ſibi erigi curavit Memoriale marmor in abſide ſeptentrionali cum tali Epigrammate, & cujus author eſt vir literis & pietate conſpicuus Dominus *Georgius Gradarius* Tiſernus Styrus, Scholæ ad S. Hypolitum Rector, artium Philoſophiæ Magiſter Viennenſis, amicus mihi ſingularis.

Condi-

Conditur hâc Præpoſtus Hagen terrâ Leopoldus
Corpore: namque animus ſydera celſa petit.
Dira ſecat lacheſis puerósque ſenésque verendos,
Fert ita ad agnatos dum ſua jura manent
Quare homines miſeri, non vobis, vivite Chriſto:
Namque breve-eſt iſtud vivere & inſtabile.
At quiſquis Domino vivit, licet horrida quæque
Jura ſubit mortis: non perit ille tamen.
Æthera ſed clarum ſcandens loca ſancta piorum
Poſſidet æternum: nec phlegetonta ſubit.

HERCZOBURGUM elegantiſſimum *Canonicorum Regularium S. Auguſtini* Cœnobium, quod eſt in Auſtria inferiori ad *Trayſum* amnem, in ejuſdem nominia inſigni oppidulo (quod Auſtri Marcam vocant) per unum milliare infra S. Hypoliti civitatem, in peramæno loco ſitum, fundatum & eatructum legitur in honorem *S. Georgii* anno Chriſti 1112. ab *Ulrico* quodam *Comite ab Heſſit*, in Meroniæ Ducatu habitante, quem aliqui dixerunt Comitem Tyrolenſem. Is Eccleſiæ Patavienſis Epiſcopus erat, qui legitur è vivis exceſſiſſe 8. Iduum Auguſti, anno 1124. Inchoavit verò Epiſcopus & Comes prædictus hoc ipſum Cœnobium initiò in Inſulâ quadam Danubianâ, infra aut circa civitatem ſuam Trayſmaverianam ſita, quæ hodiè adhue *S. Georgii* nomen tenet. Ubi cùm locus iſte inundatione quâdam Danubianâ penè periiſſet, facta eſt Canonicorum translatio ex Inſula in eum locum, in quo hodiè adhuc conſpicitur, in viciniam videlicet Monaſterii S. Andreæ. Habet Cœnobium hoc gubernatores Præpoſitos, quorum non invenio integrum Catalogum, eorum tamen, qui in faſtoa relati ſunt, nomina obticere nolui.

1. WISENTO anno Domini 1120.
2. CATOBOLDUS anno 1150.
3. RUPERTUS anno 1159.
4. HARDOVICUS anno 1160.
5. MARQUARDUS anno 1186.
6. ENGELSCHALCUS, ultimus S. Georgii in Inſulis Præpoſitus, & primus Herczogburgenſis, ſub quo facta eſt translatio, præfuit anno 1243. Facta autem eſt translatio anno 1267. poſt quem deſiderantur aliqui, nondum inventi.
7. TROSTO præfuit anno Domini 1321.
8. ALBERO præfuit anno 1349.
9. NICOLAUS de Wernula Præpoſitus obiit anno 1360.
10. JACOBUS præfuit annis 31. Obiit anno 1391. Fundator ſacelli *S. Thomæ*, in quo eſt humatus.
11. JOANNES præfuit anno 1438. fuit artium & Philoſophiæ Magiſter. Poſt hujus tempora ſub Præpoſitis, quorum nomina interciderunt, gravem accepit hoc Cœnobium ruinam & cladem, anno enim Domini 1463. tertiâ feriâ, poſt Paſchale feſtum, gravi obſidione cinctum eſt oppidulum Herzogburgenſe, ac unà cum Monaſterio, ſpoliatum ac direptum, à *Bohemiæ* quibuſdam *Regulis Raptoribus*, *Georgio* ſcilicet à *Vetaw* & *Vatslao* ac *Franciſco*, *Regulis de Hag*, qui trium millium collectâ manu viciniam omnem pervagati, eandem ferro & flamma graviter ac immiſericorditer infeſtârunt, ſub quo autem Præpoſito id factum ſit, ignoratur. Hactenùs ſeries Præpoſitorum manca eſt, ſed quæ ſequitur, ordinaria eſt, & certa ad hæc noſtra uſque tempora.
12. LUDOVICUS Doctor eximius.
13. WOLFGANGUS.
14. WERNHERUS.
15. HERMANNUS.
16. MANGOLDUS, de quibus nihil invenio.
17. THOMAS Kæsbachius eligitur anno Domini 1466. Præfuit annis 18. Obiit 20. Februarii Anno Chriſti 1484. Sub ejus adminiſtratione accidit, ut anno Domini 1473. ipsâ die *S. Xyſti*, Marca Herczenburgenſis, unà cum toto Cœnobio iterùm capta & direpta in cineres redigeretur, à raptoribus Bohemis, quorum primarii duces erant *Sotonius*, & *Thierndeuffel*. Præpoſitus auffugerat ad S. Hypolitum, Canonici in Cœnobio miſerè à Bohemis trucidati ſunt.
18. GEORGIUS Eiſnerus ſucceſſit *Thomæ*, ſedit annis 29. Deceſſit anno Domini 1513. 20. Auguſti. Primus hujus loci *Præpoſitus inſulatus*. Sub cujus regimine major Cœnobii pars incendio periit 7. Maji Anno 1512. Incendium in ædibus *Joannis Ernreich* civis natum eſt.

19. CASPAR Grinczingerus, præſuit annis 4. menſibus 2. Obiit anno 1518. Calend. Novemb.

20. JOANNES Wernhartus de *Nuſsdorff*, eligitur 20. Novembr. anno 1518. Sedit annis 15. menſibus 11. diebus 24. Obiit 3. Nonarum Octobris, anno Chriſti 1533.

21. BERNHARDUS Schönnbergerus eligitur 9. Octobr. anni 1533. Sedit annis 7. & aliquot menſibus. Obiit anno 1541.

22. PHILIPPUS à Maugis *Flandrus*, (ſi rectè memini) vir literis, prudentiâ, & authoritate præditus ſingulari, ex Regiæ Majeſtatis filiorum aulâ ad gubernandum hunc locum emiſſus eſt anno 1541. Præſedit 9. annis laudabiliter. Adſciſcitur in Conſilium Regiæ Rom. Majeſt. anno 1545. ſemper ferè Viennæ in Regiis negotiis, etſi admodùm afflictâ valetudine præditus. Is anno Domini 1550. in Italiam iturus, ut conſuleret ibi Medicos, & ut in ipſo Jubilæo videret Romam; cum Greczium (quæ Styriæ caput eſt) veniſſet, capitis doloribus (quibus per biennium laborabat) immaturâ morte abreptus eſt 23. Aprilis, funus à Succeſſore (qui tum illi intimus, & amicus conjunctiſſimus, ejuſdémque itineris Comes erat) Herczogburgum deductum eſt, ubi in B. Virginis ſacello honorifice, non ab Herczogenburgenſibus tantùm, ſed à S. Hypoliti civibus exceptus, & publico omnium bonorum luctu ſepulturæ traditus eſt. 9. Calendar. Maji, cum tali virtutum ſuarum elogio, cujus author ego ſum.

Præpoſitus gelidâ jacet hâc ſub mole Philippus,
A Maugis priſcâ nobilitate potens.
Ingenio magnus, major pietate, fidéque
Eloquio præſtans, authoritate gravis.
Fernando Regi qui Conſiliarius aulæ,
Ejuſdem Regis curáque amórque fuit;
Is non præfuit huic tantùm, ſed profuit, ædi
Multum etiam ingenio conſiliiſque ſuis
Dignior in Gray longos qui Neſtoris annos
Vixiſſet: tanti numinis inſtar erat.
Nunc lætus ſupera cum Chriſto vivit in aulâ,
Virtutiſque ſuæ præmia juſta capit.

23. BARTHOLOMÆUS de Catanæis Italus, honeſto loco natus, vir literis & pietate clarus, Canonicus Viennenſis, eligitur in hujus loci Præpoſitum anno 1550. Præſidet hoc currente anno Domini 1552. quo me in ejus notitiam adduxit clariſſimus vir Dominus *Leonhardus Pulczerus*, Civitatis Hypòlitanæ Præfectus, ejusdem Domini Præpoſiti & anteceſſoris amicus conjunctiſſimus & incomparabilis. Conſtruxit inter cætera multa Dominus hic Præpoſitus inſignem Scholam, cui tale meum Epigramma inſcribi curavit,

Heſperiis rediit quo Maximilianus ab oris
Tempore, cum gnata Carole Quinte tua:
Jámque ſuæ patriæ pro libertate tuenda
Irati raperent Teutones arma Duces:
Hanc Phœbo & Muſis, juvenum ſtudiiſque bonorum
Erexi ſedem Bartholomæus ego:
Ex Catanæorum qui natus poſteritate
Præpoſitus templi nobilis hujus eram.

Querfurtenſes Comites & Duces de Supplenburg creati, & eorum Genealogia veriſſima.

Comes quidam Querfordiæ genuit

Brunonem Canonicum virum ſanctum.

Gebbardum Comitem Querfordiæ: qui ex Domina *Sophiâ, Comitiſsâ* de *Mansfeldt*, excepit

Haidwigin, deſponſatam *Ludovico* Thüringiæ Landgraphio.

Burcardum Comitem. Is genuit

Gebbardum, Comitem de Supplenburg, qui ex *Haidwige*, Friderici Burggravii Norimbergenſis, & Marchioniſſe Brandenburgenſis filiâ, deinde Dieterici Weſtlandiæ Ducis uxore excepit ☞

Gertru-

Gertrudin, Florentii Holandiæ Comitis uxorem. — *Rixam*, Clevenſi Comiti deſponſatam. — *Lotharium*, Saxonem Rom. Cæſarem anno 1125. Is ex *Richenſa* Comitiſſa de Northeim genuit — *Conradum*, Saxoniæ Ducem, cujus uxor Lucia Sueviæ Duciſſa, fundatrix Echlingenſis. — *Udam* uxorem Sighardi Comitis Bavariæ.

Gertrudin unicam filiam, Henrico Welphami Saxonum & Bavárorum Duci deſponſatam.

Greiffenberg.

Otto, ex *Utâ* uxore excepit

Othonem de Greiffenberg. Is ex *Adelheide de Cammer* ſuſtulit — N. uxorem Arnoldi de Meſſenhauſen.

Othonem. Is duxit *Urſulam de Schniechen*. & *Joannem* duxit is *Margariden de Kneringen*.

NB.

Zimmern Monaſterium fundatum eſt à *Rudolpho de Hirnheim*, & alto caſtro: ejuſque uxore *Adelheide*, ab Alberto item ac Hermanno fratribus Rudolphi annum Chriſti circiter 1226.

Excerpta ex *Nicolai Hamaxurgi* Celſiopolitani Genealogiis, quarum ſunt libri ſex apud Doctorem *Joannem Goſelium* Viennæ.

Lechsberg.

Conradus anno 1240. Is genuit

Hermannum. — Conradum. — Rupertum anno 1263 — Gertrudin Abbatiſſam in Schönefeld.

NB.

D. *Urſula de Taunegk*, Ulrici filia Abbatiſſa in Schönfeld anno 1525.

Thierheim.

Wickerus de Thierheim, anno 1215. genuit

Ulricum. Is ex nobiliſſima fœmina *de Rotenſtein* excepit

Joannem de Thierheim qui vixit anno 1330. Is ex Domina *Margaride de Agewang*: — *Conradum* anno 1303.

Mangoldum Canonicum Auguſtanum. — *Ulricum* de Thierheim, qui vixit anno 1360. Is genuit — *Annam* deſponſatam Conrado de Schrag.

Eberhardum de Thierheim: qui vixit anno 1430. & excepit ex *Anna Strælina*

Georgium de Thierheim in Reichenbach: cujus uxor Barbara de Stauffen. — *Ulricum* Doctorem Medicinæ, Virum literis & pietate & vera virtute præſtantiſſimum, & qui multorum mores, multorum viderat urbes, totum Septentrionem & orientem pervagatus. — *Guilielmum* in Piberzell. Is ex Knöringenſi multos habuit liberos. — *Eberhardum* Caſtellanum. — *Magdalenam* Abbatiſſam in Kunigsfelden.

Pappenheim & Callatin.

Erneſtus de Callatin anno 1160. Is ex Eulalia Barona de Neuffen excepit

Rudolphum de Callatin. Is ex *Pigniada Barona de Heuwen* excepit — *Henricum* de Callatin, qui duxit uxorem *Gutam* ingenuam *de Reichenbech*: ex qua excepit

Rudolphum Monachum.

Rudolphum. Is duxit *ingenuam de Albe*, & genuit ☞ 1. — *Fridericum* Marſallum de Callatin. Is ex *Omelia Comitiſſa de Wittelspach* excepit ☞ 2.

☞ 1. ☞ 2.

Rudolphum Juniorem, qui ex *Celeſtina Dyciſſa de Schiltbach*, non excepit prolem.

Henricum Marſallum *de Pappenheim.* Is duabus uxoribus *Priſca Barona de Staffeln* & *Potentiana Comitiſſa de Eichelberg*, *ſuſtulit*

Is Othonem Wettelspachum trucidavit, ultus Cæſarem Philippum anno 1209.

Julianam Sifridi Ducis de Teck conjugem legitimam.

Henricum Marſallum & militem in Pappenheim: qui duxit *Irmelin de Staffeln*, & alteram quandam de *Hurnheim*, ex quâ excepit

Rudolphum Marſallum. Is ex coojuge Domina Sophia de Hohenrehberg nihil.

Petronellam de Bodnem.

Scolaſticam Monialem.

Hildebrandum Marſchallum de *Biberbach*: qui ex duabus uxoribus *Anna Comitiſſa de Burgaw*, & *Geuta de Clingburg* excepit

Henricum Marſallum *de Rechberg*, ex 2. uxore à quo Marſalli de Reichen & Werting, deſcendunt longâ ſerie.

Hilbrandum Canonicum Auguſtanum.

Guilhelmum Marſallum de Biberbach ex Guta de Kullental ſuſtulit

Annam de Hoheoeck.

Henricum. Is genuit Catharinam Monialem.

Guilielmum Marſallum *Piberbacenſem*, qui ductâ uxore *Annâ de Terringen* excepit

Gutam Uxorem *Pupelini de Ollerbach* matrem Burcardi Epiſcopi Auguſtani.

Sifridum militem qui ex *Annâ de Sauſhenn* genuit

Margariden Magiſtram in Holcz.

Annam Monialem in Holcz.

Hildebrandum Marſallum de *Piberbach* qui ex *Margaride de Ollerbach* excepit.

Catharinam de Weſterſtetten.

Erckhingerum Marſallum. Is genuit

Joannem, qui duxit Beatricem de Gumppenberg.

Eraſmum, qui ex *Anna de Stein* ſuſtulit

Joannem anno 1450. Is ex *Margareta de Knœringen* ſuſtulit

Burcardum qui ex *Clara de Weſterſtetten* ſuſtulit

Erkingerum fecundum, & filias *Engelburgin* de Knœring, *Veronicam* de Knœring, *Hilariam* de Gumppenberg, Agnetam Monialem. Erchingerus ex *Dorothea Medlingerin* excepit

Eraſmum Monachum.

Matthæum Marſallum, Canonicum Auguſtanum Doctorem Juris. Et filiaa

Georgium Marſallû.

Joannem Marſallû. Is ex *Waltherind* excepit

Wolfgangum Canonicum Ayſtetenſem.

Thomam Canonicum Elwangenſem.

Georgium Marſallum. Is ex *Felicitate de Leberskirch* ſuſtulit

Joannem Marſallum, qui ex *Brigitta de Weſterſtetten* excepit

Eraſmum.

Margaretam Monialem.

Urſulam de Haldenmarſtetten, Antonii conjugem.

Cordulam uxorem Wolfgangi de Freiberg.

Margaretam.

Vienna ex Doctoris Goſelii vetuſto Codice.

Achacium Marſallû.

Erkhingerum. Is habuit conjugem Dominam *de Lerchenaw.*

Euphroſinam, nuptu diviti *de Hundt.*

Hauptonem Marſallum.

Rudolphum Marſallum.

Dapi-

Dapiferorum â Waltburg.

Genealogia.

Wernberus ingenuus *de Thanne*, anno 1113. genuit

NB. *Wernberus* iſte an. 1265. ✱ quo tempore Conradinus Sueviæ Dux bellum gerebat Neapolitanum) ejuſdem Ducis vexilifer fuit, quo meruit, ut & ipſe & ſui poſteri Ducis decollati arma & inſignia geſtarent.

Conradum ingenuum de Thann. Is ex Ingenuâ excepit

Henricum Dapiferum de Thann, qui genuit

Fridericum miniſterialem de Thañ, qui vixit anno 1166. & 1183. & 1208. obiit. Is genuit

Eberhardum, Imperialis Aulæ *Dapiferum* de *Waldburg*. Is Eberhardus ex Domina *Imagina* annum Chriſti circiter 1230. excepit

Hermandum Pincernam. 1226.

Eberhardum Pincernam.

Conradum Pincernam *de Winterſtetten*, fundatorem vallis Floridæ cum uxore *Baroniſſâ de Neyffen*, ex quâ excepit

Eberhardum ſecundum *Dapiferum de Waldburg* & *Waldſee*, annis 1260. & 1286.

Conradum Pincernam.

Henricum Pincernam de *Winterſtetten*, qui habuit uxorem *Comitiſſam de Kirchberg*.

Anno Domini 1350. vixit Dapifer quidam *Waldburgius Eberhardus*. Is ex *Comitiſſa de Zilia*, excepit

Othonem Dapiferum 1376.

Eberhardum Dapiferum & militem. Is ex *Agnete Duciſſa de Teck* ſuſtulit

Henricum Dapiferum.

Joannem. Is ex tribus uxoribus, primâ Comitiſſâ, ſecunda *Comitiſſa de Pfannenberg*, tertia verò Domina *Urſula Baroniſſa de Abenſperg*, excepit

Othonem 1406.

Filiam deſponſatam *Comiti de Gundelſingen*.

Alteram deſponſatam *Baroni de Zimmern*.

Jacobum aureum dapiferũ. Is ex *Comitiſsâ de Hochenburg* excepit ✱

Tertiam filiam Domino *de Klingberg*.

Quartam filiam nuptam *Domino de Haydeck*.

Georgium dapiferum de Waltburg. Is ex *Comitiſſa de Bickenbach* ſuſtulit ⊕

Eberhardum dapiferum & *primum Comitem de Sunnenberg*. Is ex *Cunigunde, Comitiſſa de Monteſort*, ſuſtulit

Filiam deſponſatam Marſallo *de Bappenheim*.

Joannem Dapiferum & militem, qui ex *Comitiſsâ Oetingenſi* genuit

Urſulam, conjugem *Thomæ de Fronſperg*.

Jacobum Dapiferum & militem, qui ex *Comitiſsâ de Kirchberg* excepit unicam filiam deſponſatam Domino *Caſparo Nothafft*.

Guilhelmum Dapiferum & militem, qui ex Domina *Sybilla*, unica filia *Starmburgenſis* Dominæ & *Andreæ Comitis de Sunnenburg* excepit

Joannem, Comitem Sunnenburgenſem.

Andream, Comitem Suñenburgenſem occiſum. ⊕

Veronicam, Comiti Oetingenſi deſponſatam.

Filiam unam deſponſatam cuidam *nobili de Rechberg*.

Georgium qui ex *Comitiſſa de Kirchberg* excepit

Christophorum.

Jacobum Dapiferum.

Uxorem, Wolfgangi *Comitis de Oeting*.

Joannem Dapiferum Waldburgenſem. Is ex *Comitiſsâ Zolleriana* excepit

Uxorem Domini Marquardi *de Kingseck*.

Dominum *Georgium* Dapiferum, qui duas habuit uxores primam Apoloniam, filiam Joannis Comitis de Sunnenberg. Alteram filiam Joannis Comitis Oetingenſis.

S. TRINITATIS Monaſterium ante *Novæ* apud Auſtrios *Civitatis* mœnia ſitum, antiquitùs ordinis Prædicatorii, in Ciſtercienſem Abbatiam converſum eſt annum Chriſti circiter 1430. ab ipſo Divo Imperatore *Friderico* tertio. Cujus conjunx Domina *Leonora* Regina Portugalliæ, cum tribus liberis Helena filiola, Joanne & Chriſtophoro filiolis iſtic in Choro ſplendido Mauſolæo humata eſt, cum tali epigrammate.

Portugallenſis Princeps & filia Regis
Imperii conſors Romani denique digna
Hoc nunc exanimis claudor Leonora ſepulchro
Chara fui bonitate: bonis optabor in ævum.

Obiit anno 1467. Subeſt Monaſterium hoc *Runenſi* Viſitationi, diœceſi verò *Salisburgenſi:* nihil habet aliud Monumentorum, præter ea, quæ recenſui: niſi quòd extra Chorum in abſide Meridionali ſepulta eſt Domina *Beatrix*, nobiliſſima virgo Portugalenſis, *Leonoræ* Imperatricis miniſtra. Habuit hoc Cœnobium beneficum *Albertum* Archiducem Auſtriæ, Friderici Imperatoris germanum fratrem. Abbatum hujus loci talis eſt Catalogus.

1. HENRICUS Strennberger primus, præfuit per unum annum.
2. GODEFRIDUS ſucceſſit *Henrico*, ex Mulbrunenſi Abbatiâ accitus. Is obiit anno 1460. Poſt hunc hiatus eſt, deſiderantur enim Abbates quatuor
3. GEORGIUS.
4. PETRUS.
5. MARTINUS.
6. ANDREAS obiit anno Domini 1487.
7. JOANNES, ſeptimus hujus loci fuit Abbas ex *Rhunâ* poſtulatus. Reſignavit tandem, iterùm poſtulatus Rhunam ad ejus loci gubernaculum.
8. MICHAEL, Profeſſus in *Peliſio*, fit Abbas: conſtruxit Abbatiam, præfuit annis 8. Obiit anno 1524.
9. GREGORIUS præfuit 13. annis.
10. JOANNES obiit anno 1540. Sedit duobus annis.
11. CONRADUS Abbas eligitur anno 1540. 16. Aprilis, præfuit annis 7. plurima conſtruxit utilia, poſtulatus poſtea ad *S. Crucem* anno 1547. Ubi hodiè adhuc ſuperſtes eſt etiam in ipſa gubernatione
12. MATTHIAS Zinſerus Uberlingenſis ex Trajecto Acroniano natus. Obiit anno 1551.
13. GEBHARDUS Georgius, præfuit paucis menſibus & exauthoratus eſt anno 1551.
14. SEBASTIANUS Gſtaltnerus è Schwazio, Tyrolenſis Comitatus metallicâ civitate natus, vir latinè non vulgariter doctus, Muſicus verò inſignis, nam à pueris in *Maximiliani* Imperatoris Regio ſacello inter clariſſimos Muſicos educatus eſt, eligitur in Abbatem in feſto Omnium Sanctorum anno 1551. Præſidet feliciter hoc adhuc anno, quo tale ad eum luſi carmen huic loco inferendum, quod Encomion novæ Civitatis contineat:

Quod me non falſo ſtudio pietatis, ad ipſa
Menſæ invitaris fercula grata tuæ:
Méque patrémque meum dignatus es inſtar amici
Pannonii vinis exhilarare ſoli.
Et ſuper addideris variis de rebus honeſtos
Sermones multos colloquiúmque grave.
Quale decet doctos, doctorum hominúmque ſequaces:
Jucundum fuit id terque quaterque mihi.
At ſi noſtra tibi quoque converſatio forſan
Non ingrata (velut ſpero profectò) fuit
Non ſecus ex animo lætor, quàm ſi mihi quiſquam
Magnificas auri Rex daret amplus opes.
Plurima nam licet hac præclarâ viderim in urbe
Quæ potuere oculos detinuiſſe meos.
Urbem munitam, & generoſo cive refertam,
Excelſas turres, magnificáſque domos:
Quas ſibi ſubjicere haud potuit Rex ipſe Mathias
Longa omninò Urbem hanc obſidione premens.
Templa, focos ſacros multos, arâſque Deorum
Et Regum tumulos, Archiducúmque lares.

Atque

Atque arcem, qualem vix (ſi bene ſingula ſpectem)
Viderunt equidem lumina noſtra prius.
Tu tamen inprimis, quod doctus es atque rotundo
Ore potes doctis grata bonisque loqui:
Et jucundus es & charus mihi ſempérque erisque,
Pars in amicitiâ non reticenda meâ.
Te mihi Thæſeo conjungi fœdere, rurſus
Méque tibi ſimili religione velim.
Pectoris idque mei ſtudium cognoſcere debes
E ſcriptis, veluti ſpero, aliquando meis.
Interea felix Divorum munere vive,
Propitiósque omnes ſemper habeto Deos.
Te pater omnipotens ex fluctibus eruat iſtis
Omnibus in quibus hic nunc & ubíque natas.
Is te conſervet, te fortunétque béetque
Et ſinat ad nutum currere cuncta tuum.
Ultima Junii.

Monaſteria Novæ Civitatis vicina.

KACZELSTORPHUM pagus & Cœnobium Franciſcanum, poſt Labyrinthæum hortum Regiæ Majeſtatis ad Montana Auſtriæ, trans Leytam fluvium inter vineta ſitum.

GLOCKENICZIUM Præpoſitura ad Montana Auſtriæ & Schwarczach fluvium ſita, ſub Semeringo monte, qui terminus Auſtriæ & Styriæ eſt. Hæc pertinet, ad Abbatiam Formbacenſem. Fundata à *Comitibus de Pitten*, cujus appellationis vaſtatum caſtrum (quod tamen à Divo *Fernando* Rege renovatur hodie) abeſt milliare à Novâ Civitate.

Civitas ipſa Imperatoris *Maximiliani* natale ſolum, è regione montis Schneebergenſis inter duos fluvios *Viſcbachium* & *Leytam* ſita eſt: Leyta verò fluvius Auſtriam ab Ungaria ſecernit. Habet multa inſignia ædificia, inprimis arcem inſignem à *Leopoldo* quodam conditam, & à *Friderico* Cæſare multum auctam & illuſtratam, cujus ſymbolum A E I O V ſpectatori undique eſt obvium, quod ſic explicari vulgo ſolet: Auſtria Erigitur In Orbe Vniverſo: ab aliis ſic: Aquila Electa Imperat Orbi Vniverſo. In arce eſt elegantiſſimum S. Trinitatis templum à Divo *Friderico III.* conditum, in eo ſub arâ principali cubat Divus ac incomparabilis Imperator *Maximilianus*, cujus tumulum inſcriptione carentem ego tali Eprigrammate honoravi 30. Junii Anno 1552.

Iſta piuan Regem ter magnum Maximilianum
Imperii & patriæ continet ara patrem.
Cujus & ingenium & virtutes omnibus orbis
Principibus notas, vix quoque terra capit.
Corpus & oſſa viri, (quo non erat aptior alter
Tot regnis) in ſe continet iſte locus.
Spiritus in cælis Chriſto cum principe vivit,
Virtutisque ſuæ præmia læta capit.
Fama per omnigenas ſpaciatur libera terras,
Prædicat & laudes Maximiliane tuas.
Maximiliane decus. Germani totius orbis
Auſtriacæque ingens gloria laúsque domûs.

Habet verò hæc ipſa civitas etiam alia Cœnobia, unum *Paulinianorum*, alterum S. Jacobi *Franciſcanum*: tertium *Monialium*, S. Petri ad clauſuram olim dictum, in quo tantùm Ungaræ hodiè ſub Abbatiſsâ habitant. Habet & *Cruciferorum* S. Georgii domum celebrem, & domum Teutonicam. Habet & Epiſcopalem ſedem & forum ſpacioſum, in quo *S. Nicolai* ſacellum eſt perelegans. Extra urbem eſt inſignis hortus, quem vulgò vivarium & labyrinthum vocant, is ad Leytam fluvium uſque extenditur ad ſemimilliare: hunc hortum perfluit *Kerpachius* fluviolus. Civitas inſignibus privilegiis gaudet, quibus ab Auſtriæ Archiducibus donata & illuſtrata eſt: primùm enim à *Rudolpho* Habſpurgio ab omni Muta & Telonio cives hujus loci omnes exempti ſunt: quod privilegium ab omnibus ad hæc uſque tempora Archiducibus comfirmatum eſt, inprimis à *Rudolpho IV.* Auſtriæ, Styriæ, Carinthiæ & Croatiæ Duce ac Domino, qui Senatores hujus urbis

 omni-

omnium Monaſteriorum Novæ Civitatis Advocatos fecit. Et inter cætera in quodam privilegio ſic ſcribit: Und das alles haben wir gethon durch beſonder Gnad und Lieb, die wir haben zu der edlen und getreuen Stadt, und unſere erbare Burger zu der Neuenſtadt, an denen wir beſunder fürtrefflich Treue, Hülff, Rath und Dienſt, an unſern neuen Gwalt (ſic vocat Regimen ſuum) nach unſers Vatters Todt mehr dann an unſern Städten mannigfaltig erfunden haben. Datum anno 1361. ætatis ſuæ anno 22. Regiminis ſui anno quarto. Extra muros civitatis fuit inter portas Neukirchenſem & Lanionum portam, *S. Ulrici* Cœnobium perelegans, nunc Epiſcopatui Novæ Civitatis (poſtquam propter Turcarum adventum ſolotenùs everſum eſt) incorporatum. Id Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini erat. Habebat Præpoſitos gubernatores, quorum talem reperi Catalogum.

1. WILHELMUS primus, obiit anno 1481.
2. WOLFGANGUS Fullenſack. Obiit anno 1484.
3. JOANNES obiit anno 1497.
4. EGIDIUS, deceſſit anno 1512.
5. SEBASTIANUS Süſſius.
6. BERNHARDUS vir bonus & ſimplex: ſed & pietatis veræ Chriſtianæ ſtudioſus. Expulſus propter Lutheraniſmum. Sub quo Cœnobium (ne ex eo in Turcica expeditione quid pateretur detrimenti civitas Neoſtadiana) juſſu Regis Fernandi ſolotenùs everſum eſt anno 1529.

De Epiſcopis Novæ Civitatis omnibus.

1. PETRUS Engelbrechtus, ex Baſeylio Styriæ oppido natus, artium liberalium Magiſter ac Profeſſor, & poſtea *Friderici* Imperatoris Confeſſor ac Maximiliani pædagogus, primus Novæ Civitatis Epiſcopus ordinatus eſt anno 1477. Præfuit 14. annis. Obiit 19. Martii anno 1491. Sepelitur in Choro ante aram maximam. Ornavit Chorum anno 1484.

2. AUGUSTINUS Gubinger de Chiemſeehe Canonicus Regularis S. Auguſtini: Præfuit annis 4. Obiit 24. Julii Anno Domini 1495. Aliud de eo nihil extat.

3. DIETHERICUS Minorita, patria Styrus: vir literatus & magni nominis. Sepelitur in templi primarii ſacello quodam à ſe conſtructo, in abſide Meridionali cum inſigni marmore, cui nulla tamen alia Epigraphe addita eſt, quàm Biſchoff Dietrich. Deceſſit anno Domini 1531. Succeſſit ei in Epiſcopali ſede & dignitate

4. JOANNES Faber Leutkirchianus Suevus, vir literis clarus. Is non diu præfuit, nam mox Epiſcopus Viennenſis fieri laboravit, quòd is Epiſcopatus opulentior eſſet, & majoris fructûs.

5. GREGORIUS Angerer Viennenſis, J. U. Doctor, vir mediocris ſtaturæ, qui diu priùs in Romana curia vixerat, & per triennium Regis *Fernandi* Orator ad Venetos fuerat: Præpoſitus ac Decanus ſummi templi Brixienſis & Prothonotarius Apoſtolicus, Conſiliarius item & Regens Regius, eligitur anno 1532. Præfuit annis 17. Obiit anno 1549. Sepelitur in Meridionali abſide cum tali Epigraphe.

Vivus valénsque hanc æternam mihi domum poſui, in quâ poſt vitam me placidè poſteri componerent. Mortuo (ſic ſemper benè vivas) ne feceris injuriam, quam ego certè volens feci nemini. Sum Gregorius Angerer J. U. quondam Doctor, tum Epiſcopus Novæ Civitatis, Brixinenſis Præpoſitus. Vienna Auſtriæ mihi patria erat dulciſſima. Me Maximilianus Cæſar & Ferdinandus Rex nepos uſi ſunt ſemper in maximis Conſiliis, Legatum miſerunt & in rebus maximis, & re benè ſalvâ ſemper domum redii. Amaverunt me boni, malos nihil moror. Num qui fuerim noſti? Atqui abi rogo felix. Teque ipſum noſcas, optimè cura, & vale. P. Anno M. D. XXXX. Vixit annos LXXX. Menſes III. Dies V. Obiit anno 1549. Aprilis ſecundâ.

Certa dies nulli eſt, Mors certa: incerta ſequentem
Cura: locet tumulum qui ſapit ante ſibi.

6. HENRICUS artium Magiſter, qui ipſe concionatus eſt & ſæpè de verè Epiſcopali & Apoſtolico officio. Sepultus ſine Epigraphe. Succeſſit ei *Werdwinius*, de quo alibi.

Kirch-

Kirchbergenſium Comitum Genealogia.

Hartmannus Comes de Kirchberg genuit

Hartmannum Comitem, qui genuit | Fundatores Wiblingenſes anno 1171. | Othonem, Comitem.

Cadelochum Comitem 1195. Is

Guilielmum, qui iterùm

Guilielmum ſecundum. Is ex Agnete *Duciſſa de Teck*, genuit

Conradum Comitem. Is iterum | Eberhardum Epiſcopum Auguſtanum 1406.

Conradum Comitem. | Eberhardum.

Abenſperg ex Scheurenſibus.

Wernherus Arnoldi *Scheurenſis* Comitis filius ex Domina Beatrice ex Pannoniâ excepit

Babonem Comitem Schyrenſem, qui genuit

Babonem ſecundum *Comitem de Abenſperg* 32. liberorum parentem, qui genuit inter cæteros | Othonem Comitem Schyrenſem, qui ductâ uxore Dominâ *Iutâ Comitiſſa de Naſſau*, multos ex ea liberos ſuſcepit. Ab hoc Othone deſcendunt Duces Bavariæ.

Aſquinum *Comitem de Bogen* patrem Hardovici Comitis Bogenſis. Is Hardovicus genuit | Wolframum Comitem. | Henricum Comitem. | Eberhardum *Comitem de Abenſperg*. Is genuit alium Eberhardum Comitem de Abenſperg, qui genuit | S. Loibirgonem Comitem. | Fridenbertum. | Rupertum Comitem de Rhor & Ritterborg qui genuit

Auſonium Comitem Bogenſem. | Fridericum Comitem, qui ex Adelheide | GebhardumComitem Abenſpergenſem, qui ex Domina Sophia *Comitiſſa Piburgenſi* ſuſtulit | MagnumComitem cujus uxor Irnengarda, ex qua natus | Henricum à quo Burggravii Ratisbonæ. Obiit is Hieroſolymis habuit uxorem Rhlchardim de Auſtria.

Fridericum ſecundum. | Albertus 1135.

Eberhardum Comitem de Abenſperg: patrem Bernhardi Comitis | Gebhardum Comitem anno 1198. Is genuit | Altmannum Comitem 1200. qui ex Rihza de Ramingen excepit

Rupertum Comitem. | Menhardum Comitem, qui vixit circa annum Domini 1239. & ex Domina Hedovige ſuſtulit | Wernhardum Comitem, qui vixit anno 1209. | Altmannum ſecundum Comitem ultimum 1260. | Eberhardum Præpoſitum Ratisbonenſem.

Gebhardum Comitem. Is vixit anno 1237. | Henricum, vixit is An. 1250. excepit | Menradum vel Menhardum ſecundum. Is annum Chriſti circiter 1290. ex Domina Petriſſa ſuſtulit

Bernhardum Comitem anno 1317. Ejus uxor Domina Maria. | Ulricum ſecundum Baronem de Abenſperg, qui ex Domina quadam Sophia excepit | Henricum Comitem Epiſcopum Ratisbonenſem 1297.

Barbaram nuptam cuidam de Sanſheim. | Ulricum tertium Baronem de Abenſperg anno 1369. Is ex Domina *Eliſabetha de Gundelfingen* excepit ☞ | Margariden Gewolphin de Tegenberg. | Joannem qui obiit 1330.

Joannem, qui obiit puer.	Albertum, Ratisbonæ ſepultum cum Margaride *Comitiſſa de Torn*, conjuge.	Theodoricum Epiſcopum Ratisbonenſem.	Joannem ſecundum Baronem, vivens annum circiter Chriſti 1397. ex Agnete de Liechtenſtein ſuſcepit	Ulricum de Abenſperg, qui obiit in reditu ab Hieroſolymis.

Eliſabetham filiam deſponſatam Comiti de Schaumburg.	Agnetem Landgraphiam de Leuchtenburg.	Jodocum Baronem, qui vixit a. 1428. Is ex Agnete *Comitiſſa de Schaumburg* excepit	Bernhardum & Guilielmum.	Ulricum quintum 1395.	Georgium 1416.	Margaridem deſponſatam uni de Kuchlein.	Urſulam uxorem Joannis *Dapiferi de Waldburg*.

Annam Marſallinam de Bappenheim.	Omelicam & Barbaram.	Joannem tertium Baronem. Is ex prima uxore Magdalena *de Petau* excepit	Ulricum anno 1417.	Dietheri-cum anno 1425.	Sigiſmundum & Degenhardum.	Barbaram de Schwarzenburg vel Saufenheim.	Margaridem Alberto Nothafft deſponſatam.

Secunda Joañis conjux erat Eliſabetha de Törring, ex qua nihil ſuſtulit.

Claram virginem Monialem 1441.	Nicolaum Baronem de Abenſperg, qui habuit uxorem Dominam Martham Comitiſſam de Werdenberg:

& anno 1485. à Chriſtophoro Bavarorum Duce cæſus, interiit prope Friſingam civitatem Epiſcopalem.

Werdenbergenſes Comites.

Henricus Comes ex Comitiſſa de Vaducz genuit

Hugonem Canonicum	Albertum illuſtrem Comitem de Werdenberg anno 920. qui ex Regina Portugalliæ excepit

Margaridam Comitiſſam Sabaudiæ.	Dorotheam.	Joannem.	Ulricum Comitem.

S. CRUCIS Cœnobium *Ciſtercienſis* inſtituti in Auſtriâ ſub *Morimundenſi* viſitatione, & in Epiſcopatûs Patavienſis Diœceſi, intra montana (quæ Auſtriam à Carinthia & Styria dirimunt, aut intra ſylvam Viennenſem, quam Regiam vocant, ad *Sattelbachium* rivum, duobus milliaribus, à Thermis Auſtriacis ſitum: fundatum eſt anno Chriſti 1134. à Divo *Leopoldo* Auſtriæ Marchione, ad preces & petitionem *Othonis* Ducis, ejus qui primùm Pariſiis ſtuduit, poſtea Morimundenſis Monachus extitit, & tandem ad Epiſcopatûs Friſingenſis gubernaculum pervenit. Appellabatur initiò *S. Mariæ* Cœnobium in Sattelbach à prætereunte rivo, qui paululùm infra monaſterium confluit cum *Schwechado* fluviolo versùs Thermas Badendes defluente, poſtea verò cum Dux Auſtriæ fundator loci, ad terram ſanctam peregrinatus, feliciter reverſus eſſet, ſecúmque inſignem S. Crucis particulam attuliſſet, ab his ipſis reliquiis, quæ tum in pretio meritò erant, S. Crucis Cœnobium dici meruit. Habet hoc Cœnobium ſub ſe hæc ſequentia ejuſdem ordinis Cœnobia: Campum-Liliorum, Zwetel, Paumgartenbergum, Novum montem in Auſtriâ ſitum, Spineam Coronam in Bohemia, Montem *S.* Mariæ in Hungaria vaſtatum à Turcis; & Zidcador Cœnobium Ungaricum vaſtatum ſimiliter. Monialium verò Cœnobia S. Nicolai, quod erat extra muros Viennenſis Urbis ante portam Stubenſem, & S. Spiritûs, Cœnobium Ipſenſe. In domo Capitulari ſepultus eſt *Leopoldus* quidam Bavariæ Dux, filius S. Leopoldi Marchionis, qui dedit optima prædia Drummau, Talarn & multas vineas. *Erneſtus* item Marchio ejuſdem S. Leopoldi filius: & *Leopoldus* quidam Dux Auſtriæ ac Styriæ. Is qui Angliæ Regem cœpit, & quatuor civitates Auſtriæ cum vallo munire coëgit, Novam videlicet civitatem, Viennam, S. Hypoliti urbem, & Anaſiacum. Is erat *Henrici* Scotorum Viennenſium fundatoris filius, S. Leopoldi nepos, qui dedit Sulcz, Paumgartum & majorem partem ſylvæ: Idem cùm aliquando de equo lapſus, crus

crus fregiſſet, quod poſtea ei abſciſſum eſt, Monaſterium hoc ingreſſus, ſumptâ monaſticâ veſte Monaſticem illic profeſſus, dixerat ſe gratias agere Deo, & acturum magis, ſi contingat ei paſcere oves S. Crucis. Catalogus ejus loci Abbatum talis à me congeſtu, eſt ex variis Monumentis.

1. GODESCALCUS ex Morimundenſi Galliæ Cœnobio accitus, anno 1134. novellæ huic plantationi præficitur cùm Wilhelmo Priore, Privilegiatur ab *Innocentio* Papa.

2. CONRADUS S. Leopoldi filius, præfuit ad annum uſque 1148. quo *Epiſcopus Patavienſis* deſignatus eſt, ubi cùm præfuiſſet 16. annis laudabiliter, paulò poſt, anno ſcilicet 1164. ad *Salisburgenſem* Archiepiſcopatum gubernandum translatus eſt, ubi cùm ſediſſet annis 4. Obiit 4. Calend. Octobr. anni 1168.

3. HENRICUS ſucceſſit *Conrado* tandem reſignanti, præfuit adhuc anno 1185.

4. MARQUARDUS præfuit anno 1201. quo habuit beneficum *Dietbericum*, Dominum *de Liechtenſtein* & adhuc anno Domini 1202. Aliud de eo habetur nihil.

5. WERNHERUS ſedit ad clavum anno 1221. Obiit anno 1227.

6. EGOLPHUS ſucceſſit *Wernbero*, præfuit 15. annis utiliſſimè. Obiit anno 1242. Habuit beneficum *Belam* Regem Hungariæ: Henrici paſtoris Monachorum fratrem.

7. PILGRINUS *Egolpho* ſubſtituitur, ſedit ad clavum anno adhuc 1248.

8. HENRICUS præſedit anno Chriſti 1253. Reſignavit anno 1259. Teſtis dicitur adhuc in literis datis anno Domini 1261. Dicitur miraculoſus, & aquam vino commutaſſe.

9. SIFRIDUS eligitur anno 1259. Conſecratur in Zwetel ab *Othone* Epiſcopo Patavienſi, præfuit tribus annis. Obiit anno 1262.

10. HENRICUS tertius, eligitur anno 1262. ipsâ die *S. Mauri* Abbatis, præfuit adhuc anno Domini 1280. Sub ejus gubernatione fundata eſt in Bohemia ab *Ottocaro* Bohemorum Rege, Spinea Corona ejusdem ordinis Abbatia, anno Domini 1263. cujus loci primus Abbas fuit iſte Henricus, ſub quo Spineæ Coronæ Cœnobium huic Monaſterio incorporatum eſt.

11. SIGHARDUS, præfuit anno 1285. & adhuc anno 1289.

12. BERTHOLDUS præſedit anno Domini 1295.

13. ULRICUS ſedit ad clavum anno 1303.

14. JOANNES ſedit ad Abbatiæ hujus gubernaculum anno 1315.

15. JACOBUS præſedit huic loco anno 1330.

16. WILFINGUS præerat anno 1337.

17. LEOPOLDUS præſedit anno 1345. Obiit anno 1347. 7. Iduum Septembris.

18. CONRADUS ſecundus ſucceſſit Leopoldo. Sedit anno 1349.

19. COLOMANNUS, præfuit anno 1380. & anno 1384.

20. NICOLAUS ſedit ad clavum anno 1393. poſt hunc videtur eſſe aliquis hiatus, niſi fortè Nicolaus iſte & ſequens Georgius diutiſſimè ad hujus loci clavum ſederint. De quo nihil certi affirmari poteſt.

21. GEORGIUS præfuit anno 1471.

22. GREGORIUS ſedit ad clavum anno 1474.

23. MATTHIAS præfuit iisdem temporibus, quibus *Matthias* Ungarorum Rex Auſtriam oppugnavit & occupavit, & hoc etiam Cœnobium ſuæ ditioni ſubjecit.

24. MICHAEL primus hujus nominis, ſucceſſit Matthiæ.

25. MICHAEL Arguerus, patriâ *Medlicenſis*, eligitur anno 1495. ſedit annis 20. exauthoratur & dejicitur è gubernationis faſtigio anno 1515.

26. BERNHARDUS præfuit per triennium & exauthoratur anno 1518.

27. WILHELMUS Suevus, figuli Auguſtani filius, ex Paumgartenberg accitus, ſedit ad clavum annis 10. Reſignavit anno 1528.

28. JOANNES cognomento Hartmannus, ex Trajecto Acroniano, vulgò Uberlingen, civitate Imperiali ad Podamicum lacum ſita, ortus, præfuit annis 8. Obiit anno 1536. Sub ejus gubernatione vaſtatum eſt hoc Cœnobium à graſſantibus per univerſam Auſtriam Turcis anno 1529. præſidentibus Romanæ Monarchiæ *Carolo V.* Conſtantinopolitanæ verò *Solymanno*. Hujus Abbatis tale eſt Epitaphium, cujus author Sebaſtianus *Solidus* Guntianus.

Quisquis ades, ſpectans hæc templa ſacrata viator
Siſte gradum: paucis & lege verba notis.
Frigida Joannis recubant hoc membra ſepulchro
Continet & magnum flebilis urna patrem.
Aſpera quem fata, & noſtro nimis invida templo
Non ſunt maturos paſſa videre dies.
Qui dum vita fuit, variis virtutibus auctus
Templi hujus fauſto munere rexit opes.

Præcipuè Turcis latè populantibus agros
Cùmque ferè æquaſſent mœnia noſtra ſolo:
Ipſius hæc vigili ſunt cuncta novata labore.
Reſtituitque ſacris debita ſacra focis.
Hunc igitur vitâ functum jam candida virtus
Et meritò deflet, cum pietate fides.
At tu qui tranſis, umbræ jace verba ſilenti
Qualia vis cineri ſera venire tuo.
Obiit anno 1536. pridiè iduum Octobris.

29. HIERONYMUS ſubrogatur Joanni, Feigelius cognominatus, natione Suevus, ex Dinckhelſpuhelio Imperiali civitate natus: Præfuit is quidem 7. annis, ſed parùm profuit. Primus hujus loci Abbas infulatus. Exauthoratur anno 1543. Obiit poſtea & ſepelitur in Hylaria anno 1550.

30. SIMON Dominus, ex Haſeln pago Auſtriaco ad Danubium ſito natus, præſedit huic Abbatiæ 4. annis. Obiit anno 1547. Sepelitur in S. Cruce.

31. CONRADUS Faber, ex Trajecto Acroniano natus, bujus loci profeſſus evocatur ad gubernandum S. Trinitatis in Novâ Civitate novum Cœnobium anno 1540. Sedit ibi annis 7. Mortuo verò apud S. Crucem *Simone*, iterùm è S. Trinitatis Monaſterio ad hujus paulò ſplendidioris loci clavum repetitur anno 1547. 16. Julii. Præſidet adhuc hoc currente anno Domini 1552. ætatis ſuæ 42. vir literatus & virtute clarus. Vidit anno Domini 1529. calamitates irruptionis Turcicæ, ubi auffugit cum Abbate Joanne. Is nunc reſtauravit Abbatiam templum & loca conventualia, in Drumow pago prope Drayskirchium ſito, prædium cum Regiâ babitatione reædificavit. Templo tale meum epigramma inſcribi fecit.

Hoc Conradus ego templum & loca proxima quæque
Vaſtata à ſævis & lacerata Getis
Rurſum inſtauravi: magno ſudore repurgans
Omnia quæ fœdo plena fuere ſitu.
Tu Deus alme domûs ſacræ miſerere deinceps,
Nec ſine nos ſimili clade perire magis.
Parce, tibi ſeſe totos Sacrantibus: hoſtem
At preme, qui nobis talia damna dedit.
Nominis ille tui crudelis & efferus hoſtis,
In populum victor deſinat eſſe tuum.
Deſinat in ſanctum blaſphemas dicere voces
Nomen, quod toto debet in orbe cani.
Nos bonitate ſua ſic tum bonitate guberna
Sic rege, ſic verbo nos renovàque tuo:
Ut converſi ad te, verè faciamus id omne,
Quod tua nos bonitas, quod pietáſque jubet.
Sic pulchrè tuti benè defendemur ab hoſte
Quolibet, in nos qui barbara tela gerit.

Regiæ habitationi in Drunnow tale medium Schediaſma inſcribi fecit.

Fernando Regi Romano ad ſydera noto
Cui ſimilem nullum ſecula noſtra vident:
Hoc conclave pio ſtudio ſic condidit Abbas
Conradus ſanctæ Rector in æde Crucis.
Dii faxint, ut iſta domus benè floreat, & Rex
Cum Rectore domus pace fruatur. Amen.

SCOTORUM COENOBIUM Viennenſe Ordinis D. *Benedicti* (in quo Imperiali authoritate conſtitutum eſt fontium perpetuum refugium & Aſylum) fundatum eſt anno Chriſti 1155. ab *Henrico* ſecundo genito filio Divi *Leopoldi* Auſtriæ Ducis. Conſtructum eſt ante muros urbis Viennenſis, quæ nunc ampliata plurimùm, idipſum ampliſſimum Cœnobium intra ſe habet. Conſecratur ac B. Virgini *Mariæ* Sanctoque *Gregorio* dedicatur à *Wolfgero*, Epiſcopo Patavienſi, anno Domini 1200. Ubi notandum obiter, omnia totius Auſtriæ Cœnobia eſſe Pataavienſis Diœceſeos, ſolum hoc Scotorum Monaſterium Viennenſi auguſtiſſimæ Diœceſi ſubjectum eſſe. Eſt in templo medio inſigne ſepulchrum *Henrici* fundatoris. Abbatum hujus loci, tales à me ex variis diplomatibus collecti ſunt Annales:

1. PLA-

1. PLACIDUS, } Scotorum Abbates
2. GALLUS, } Viennæ.
3. FIMANUS, obiit anno 1195.
4. GREGORIUS ſucceſſit, præfuit annis 7. Obiit anno 1202.
5. UDALRICUS ſubrogatur *Gregorio*, is duobus præfuit annis. Obiit anno 1204.
6. MARCUS poſt triennium *Ulrico* ſubſtituitur. Sedit ad clavum annis 23. Obiit anno 1230.
7. FOELIX, Abbas Scotorum. Obiit anno 1248.
8. PHILIPPUS ſucceſſit. Is benedictionem authoritate *Petri Caputii* Cardinalis ac Legati Pontificii ab *Ulrico* Secovienſi Epiſcopo accepit.
9. WILHELMUS præfuit anno 1280.
10. NICOLAUS præſedit anno 1312.
11. MAURICIUS præfuit anno 1336.
12. PHILIPPUS ſedit ad clavum anno 1346.
13. CLEMENS præfuit anno 1360.
14. DONALDUS, vir honorabilis, ſedit anno 1385. Obiit 15. Calendarum Septembr. anni 1393.
15. HENRICUS obiit anno 1397.
16. DONATUS ſucceſſit Henrico.
17. ALBERTUS præfuit anno 1401.
18. JOANNES præſedit anno Chriſti 1404.
19. THOMAS ſedit ad gubernaculum anno 1505.
20. NICOLAUS de Reſpicz Reformator Cœnobii, qui primus ejectis Scotis degeneribus, Germanos melioris ſpei homines aſſumpſit, præfuit anno 1421. Obiit anno 1428. pridiè *S. Laurentii*. Sepelitur in medio Choro.
21. JOANNES, præfuit anno 1418. obiit anno 1446.
22. MARTINUS præſedit anno Chriſti 1449. Præfuit adhuc 1455.
23. JOANNES, ſacræ paginæ Profeſſor, obiit anno Domini 1467. pridiè Simonis & Judæ. Sepelitur in Choro propè Nicolaum Abbatem Reformatorem.
24. MATTHIAS ſucceſſit, præfuit anno etiam 1469. cognomento *Finckbius*, patriâ Ungarus, & *Friderici III.* Rom. Imp. Secretarius: cujus dum aulam jugiter ſecutus eſt, tantùm conſumpſit pecuniæ, ut relinqueret æs alienum à ſe conflatum 24. millium aureorum, & plurima vendiderit. Homo pompoſus ac ſumptuoſus, & qui 30. equorum comitatu ſubinde aulam accedere ſolebat, alicujus Principis inſtar.
25. LEONHARDUS præfuit anno 1476.
26. CHRISTOPHORUS obiit anno 1485.
27. JOANNES præfuit anno 1489. & adhuc anno 1498. cognomento Ganſius.
28. WOLFGANGUS ſedit ad clavum anno 1503.
29. MICHAEL cognomento *Kremnitzer*, ex Norimbergenſi S. Egidii Cœnobio accitus, præfuit anno 1529. tempore obſidionis Turcicæ, in quâ Morus inſignis, ac ſtupendæ latitudinis arbor, à graſſantibus in urbe militibus excisa & everſa eſt, in quâ arbore ſeptem ſtabant inſignes menſæ marmoreæ. Reſignavit aliquot menſibus ante obſidionem Conrado Abbati: Compulſus ad id, quòd non adeò benè aut feliciter, Abbatiæ plurimùm attenuatæ, præfuiſſet.
30. BENEDICTUS Chelidonius, Poëta inſignis, cujus ſcripta extant plurima: & ipſe ex Norimbergâ evocatus: præfuit quidem, ſed parùm profuit, homo enim prodigus fuiſſe dicitur, qui multas Cœnobii arces vendidit. Sepelitur eodem tumulo, quo Anteceſſor, à quo in omni vita ſua capitali diſſidebat odio.
31. BENEDICTUS Sclavus ex conventu electus: Præfuit annis 8.
32. CONRADUS Weichſelbaum, ex Oeniponte natus, eligitur ex gremio Eccleſiæ ſuæ: cui utiliſſimè præfuit annis 12. vir literatus. Obiit anno 1541. Sepelitur in ſeptentrionali Chori abſide cum tali epigraphe.

Reverendo Patri Domino Conrado Abbati Ordinis Monaſtici ornamento de provincialibus Auſtriæ optimè merito, qui hocce Cœnobium præclaris, & neceſſariis ædificiis ornavit: Pater Wolfgangus Abbas inibi hoc monumentum gratus ac memor beneficii P. P. Obiit ætatis ſuæ anno XLV. die 14. Septembr. Anno 1541.

33. WOLFGANGUS Traunſteinerus, ex Traunſtein Bavarorum oppidulo ad Oenum ſito, nobili genere natus, ſucceſſit *Conrado* concorditer electus ex gremio Eccleſiæ ſuæ, præſidet hoc adhuc currente anno 1552. Conſtruxit & eleganter ornavit prædium in *Stamſtorph*, ad milliare ſupra Viennam, non procul à ſiniſtrâ Danubii ripâ ſitum, in quo aliquoties inter humiles & exiguas opes pernoctavit D. *Ferdinandus*, Romanorum, Germaniæ, Bohemiæ & Ungariæ Rex, Auſtriæ Archidux. Hoc ſibi vivus adhuc ſcribi curavit Epitaphion

Hâc Wolfgangus humo ſitus eſt Traunſtenius heros
Natus ad Oenanas vir generoſus aquas.
Providus in templo rectorque paterque Scotorum,
Intra altos muros pulchra Vienna tuos.
Corpore ſed tantùm jacet hâc ſub mole ſepultus
Mens ſtudioſa Dei vivit in arce poli;
Atque Creatoris fruitur ſermonibus, illic
Aſpectu ſemper colloquióque ſui.

VIENNENSIS Epiſcopatus in Auſtriâ inferiori ad Danubium ſitus, ab omni Archiepiſcopali jugo exemptus aliiſque nominibus *Fabianus*, & *Favianenſis*, quin & *Wigenenſis* appellatus: Primæ Chriſtianæ Religionis in Pannoniis receptæ ſedes, à *S. Severino* Ravenali Epiſcopo celebri, primo Norici Apoſtolo inaugurata, fundatur anno Chriſti 460. poſt *Attilæ*, Hunnorum Tyranni incomparabiles furores, *Zenone Iſauro* Imperante, & *Gelaſio* P. M. Romæ in S. Petri cathedrâ ſedente. Hîc Metropolitana Cathedra fuit vivente adhuc Severino, quæ *Laureacum* poſtea, in Noricum Ripenſe, tranſlata eſt, ubi jam multis annis etiam floruerat Epiſcopatus. Tum *Symmachi* Rom. Pontificis conſtitutione *Fabienſis* iſta Diœceſis, non ſecùs ac *Juvavienſis*, *Ovilabenſis*, *Pataviensis*, *Quintavienſis*, ac *Tiberienſis*, *Laureacenſi* Archiepiſcopatui, (ut qui Primatis Metropolitano jure per Germaniam, Pannonias, Silovanium, Avariam, & Moraviam donatus & inſignitus erat Eccleſiaſticâ prærogativâ) ſubjecta fuit annum Chriſti circiter quingenteſimum. Catalogus Epiſcoporum Fabienſium ſequitur ex Clariſſimi doctiſſimique viri *Wolfgangi Lazii* illuſtrata Vienna excerptus.

1. MAMERTINUS ex Victorioſo militum tribuno Epiſcopus deſignatur ab ipſo Pannoniæ ſuperioris primario Apoſtolo & Doctore *S. Severino* anno 466. Pontificatum *Gelaſio* tenente.

2. MARCIANUS ex Monacho Cœnobii Severiniani Epiſcopus factus, *Mamertino* ſucceſſit.

3. LUCILLUS Abbas primùm S. Severini propè Fabianam: mox Batavorum caſtrorum ad Oeni & Danubii confluentes ſitorum factus Epiſcopus: Paulò poſt Fabienſis Eccleſiæ deſignatus eligitur Antiſtes. Poſt obitum S. Severini & Epiſcopi Marciani. Poſt hujus obitum dum *Longobardi* & *Avares* hanc fœcundiſſimam Pannoniæ Regionem popularentur, unà cum deficiente illic Chriſti doctrinâ ac profeſſione, Epiſcopatus eſſe deſiit: qui tandem ſub *Ruperto* Juvavienſis Eccleſiæ Epiſopo (qui *Cunaldum* & *Giſelaricum*, verbi divini Præcones fideles, è Laureaco Avaribus in Pannoniam miſit) caput iterùm erexit feliciter.

4. CUNALDUS à *S. Ruperto* Avaribus Apoſtolus miſſus annum Chriſti circiter 640. Is *S. Ruperto* templum in Fabianâ erexit, ædibus Domini Lazii pænè vicinum.

(*Hiatus temporum & hiſtoriæ.*)

5. SODOMUS mittitur Avaribus in Pannoniam & Noricum anno ſalutis 740. Sub Francorum Rege *Pipino*, à *Joanne* Juvavienſe Epiſcopo, *Uvilone* Laureacenſi Metropolitano.

6. HAYMO Fabianorum Prædicator & Epiſcopus, à *S. Virgilio* Juvavienſium Epiſcopo (qui jam Metropolitanum Jus Laureacenſibus eripuerat) deſignatus legitur, Pontificatum ſuum *Zacharid*, Regnum Francorum *Pipino*, Bavarorum Ducatum *Odilone* tenente. Poſt hujus Haymonis tempora, cùm receſſiſſent *Avares* & *Hunni*, excuſsâ verâ doctrinâ ad primam impietatem & Idolomanniam, deſierunt in Fabiana civitate unà cum pietatis profeſſione & Epiſcopi, ad tempora uſque *Caroli Magni*, qui Avares devictos ad Chriſtianiſmum iterùm perpulit: ab eo tempore præfuerunt iterum Fabanienſi Eccleſiæ ſequentes Antiſtites & Epiſcopi:

7. THEODORICUS Favienſium Epiſcopus & Doctor, ab *Arnone* Juvanneſi Archiepiſcopo, & Metropolitano Avaribus & Sclavonibus in ſuperiorem Pannoniam miſſus eſt.

8. OTHO *Theodorico* ſucceſſit, deſtinatus huic loco ab *Adalrâmo* Juvavienſi Metropolitano, ſed quàm diu præfuerit, ignoratur, ut etiam de Anteceſſoribus.

9. OSWALDUS ſubrogatur *Othoni*, deſignatus ab *Adalbino*, Juvavienſe Antiſtite annum Chriſti circiter 865. quamdiu vero Avaribus & Sclavonibus concionatus ſit, neſcitur.

10. RADEFRIDUS præfuit ſub *Leone* V. P. M. & *Ludovico*, Arnulphi filio Imp. quâ ætate Avares & Hunni tertio jam à fide Chriſtiana, ad ſuas Idolomanias deficientes non diœceſin tantùm Fabianenſem ferro & igne depopulari ſunt, ſed mediam etiam Germaniam Galliámque, Rhætos, Thuringos & Miſnenſem agrum vaſtabundi adoriri auſi ſunt:

ſunt: ab anno Chriſti 903. ad annum uſque quinquageſimum quintum perpetuis ferè excurſionibus Germanos & eorum patriam vexantes: donec tandem ab *Henrico Aucupe* Imp. *Morſenburgi* magna ex parte cæſi ſunt. Hæc *Germaniæ* vaſtatio longè aliam in univerſo Rom. Imperio rerum faciem & adminiſtrationem peperit: *Saxones* Imperii titulum ad ſe rapiebant, in Italiâ *Berengarii* dominabantur, in Galliis *Hugones* & *Othones* rerum potiri cœperant. In Pannoniis & Norico gladii Sæcularis dominii Jus *Babenbergenſes Comites* Albertus & Lupoldus, *victis* ad Melicum *Hunnis*, arripuerunt: Eccleſiaſticarum verò totius Norici gubernationem univerſam Patavienſes Epiſcopi ad ſe rapiebant ſub *Joanne* XI. P. M. & *Othone I.* Imperat. incorporatis Patavienſi diœceſi quatuor Epiſcopalibus Eccleſiis, *Quintavienſi* apud Vindelicos, *Ovilabenſi* & *Laureacenſi* in Norico Ripenſi ſitis, & hac *Fabianenſium*. In his barbaricarum gentium furoribus ad extremam inopiam ac anguſtiam redacta eſt Eccleſia Fabanienſis, quæ vix Patavienſes Archidiaconos aliquamdiu alere potuerit. Poſteà annum circiter Chriſti 1144. cum *Henricus* primus Dux Auſtriæ, omnium Sanctorum templum in Fabianis conſtrueret à Patavienſi Antiſtite *Remberto* conſecratum: non jam amplius Epiſcopi, ſed Parochi in Fabianâ urbe (quæ jam prima ſyllaba abjecta Biana & paulo poſt Vienna dici cœpit) conſtituti ſunt, quorum talis extat ſeries & Catalogus.

1. EBERHARDUS omnium Sanctorum Viennenſi templo auguſtiori Parochus præficitur ab ipſo *Reimberto*, Patavienſium Antiſtite, anno Gratiæ 1140. Sub hoc Parocho incæpta eſt anno 1150. Omnium Sanctorum *Baſilica Viennenſis*, hodiè *S. Stephano* dedicata: & B. Virginis *Monaſterium Scotenſe*.

2. BURCARDUS Præpoſitus Patavienſis, præfuit Parochiæ etiam Viennenſi anno 1160.

3. SIGEHARDUS Canonicus Patavienſis, Parochiæ huic præſedit anno 1210.

4. PETRUS artium Philoſophiæ Magiſter, præfuit & anno Domini 1260. Ex Parocho Patavienſis deſignatur Epiſcopus in habitâ Viennæ celebri Synodo.

5. GERHARDUS & ipſe artium Philoſophiæ Magiſter, dum Viennenſi præſidet Parochiæ, *Monaſterium ad Cæliportas* Viennæ (quod Monialium domicilium eſt) & *Xenodochium* in *Clagenbaum* extra urbem exorſum eſt anno Domini 1270.

6. BERNHARDUS Brambegk ex Parocho Viennenſi ad Patavienſem Epiſcopatum gubernandum aſſumitur anno Domini 1280. *Angelorum Cellæ* Ciſtercienſis fundator.

7. GODEFRIDUS Præpoſitus Patavienſis & Parochiæ Viennenſi præſedit anno 1310.

8. ALBERTUS Auſtriæ Dux claudus, poſtea Epiſcopus Patavienſis.

9. POLLIO quiſpiam ultimus Parochus Viennenſis in omnium Sanctorum templo (quod jam à Patavienſis Diœceſeos primario patrono nomen acceperat) vivebat adhuc anno 1350. Horum ductu cùm Chriſtiana Religio in tantum Viennæ excreviſſet, ut non ſolùm templum auctius, ſed res Eccleſiaſtica indies magis magiſque locupletaretur, *Rudolphus* tertius hujus nominis, Auſtriæ Archiſtrategus Cathedralem ſedem ac prærogativam adjecit, imò quatringenteſimo poſt ruinam ejus anno, poſtliminio in Fabianam hoc eſt Viennam retulit anno Chriſti 1363. Ab eo tempore qui prius *Parochi* appellari ſolebant, *Præpoſiti* deinceps nuncupati ſunt, Eccleſiis *Waringenſi*, *Kalentzendorffenſi*, & *S. Viti* aucti ac donati. Horum Præpoſitorum talis ſequitur Catalogus.

1. WERNHERUS Cathedralis Eccleſiæ Omnium Sanctorum ad D. Stephanum Præpoſitus primus, à *Rudolpho III.* hujus nominis Auſtriæ Archiduce inauguratur anno 1360.

2. ALBERTUS à Garſio Præpoſituræ Viennenſi ad S. Stephanum præfuit anno ſalutis 1370. Circa hujus tempora inchoata & inſtituta eſt *Viennenſis Academia* anno 1362. ab Auſtriæ Archiducibus *Alberto* & *Rudolpho*, ab *Urbano* poſtea & *Bonifacio III.* Pontificibus confirmata: in quâ tamen antea etiam ab anno 1237. ex *Friderici* ſecundi Imperatoris privilegio inſignis Schola erat.

3. JOANNES Mayerhofer *Alberto* ſucceſſit, ſed quamdiu ſederit ad clavum, neſcitur.

4. BERTHOLDUS præfuit anno Domini 1382.

5. ANTONIUS præſedit anno ſalutis 1400.

6. WILHELMUS Turſo, ex Nobili Auſtriæ proſapiâ, egit Præpoſitum Viennenſem ad D. Stephanum anno 1412.

7. ALBERTUS inclytus Comes à *Schaumburg* præſedit Præpoſituræ anno 1440. Promotus à *Friderico* Imperatore, ſed non receptus ab Epiſcopo Patavienſi.

8. JODOCUS Hauſner J. U. Doctor, Præpoſituram eandem adminiſtravit anno 1450. Poſt hujus, aut circa hujus tempora, *Fridericus III.* Imperator Auguſtus & Archidux Auſtriæ, conſenſu *Pauli II.* P. M. hanc ipſam Viennenſem Præpoſituram & Eccleſiam collegiatam in *Epiſcopatum*, & *Cathedralem Eccleſiam* iterum convertit, alióſque inſuper quoſdam Epiſcopatus novellos inſtituit, *Labacenſem* videlicet, & Novæ Civitatis Epiſcopatum, quòd ex Archiducatu Auſtriæ Regnum facere vellet. Subjecit verò de

novo Præpoſitum Epiſcopo Viennenſi, aſſignans Præpoſito *Berichtolsdorfenſis* prædii Regii cenſum, & ædes quasdam privatas, Senatoriæ domui vel curiæ Viennenſi oppoſitas: Veteris autem Præpoſituræ domum conſtituit Epiſcopi domum ac ſedem. In ea Epiſcopali ſede ab hac renovatione ad hæc noſtra uſque tempora ſequentes illuſtres viri ſediſſe inveniuntur:

1. LEO à Spaur, nobili loco ortus, in Comitatu Tyrolenſi à *Friderico III.* Viennenſis Epiſcopus deſignatur anno 1480. quò veteris privilegii renovationem & confirmationem à *Paulo II.* P. M. Imperator *Fridericus* obtinuit & impetravit.

2. BERNHARDUS à Rhor, & ipſe celebri loco apud Auſtrios natus, *Archiepiſcopus* primùm *Salisburgenſis*, tandem à *Friderico* Imperatore *Leoni* Viennenſi ſufficitur anno 1485.

3. Urbanus Agrienſis ex Ungaria Epiſcopus, *Matthiæ* Ungarorum Regis Quæſtor & Aulicus, Viennenſem Epiſcopatum, vivente adhuc Bernhardo, adminiſtratorio titulo gubernandum âccepit, à Rege *Matthia Corvino*, poſtquam is expugnatâ Viennâ rerum in Auſtriâ potiri cœpiſſet.

4. JOANNES Veſprinienſis, antea in Pannoniâ inferiore Epiſcopus, à *Matthiâ* Rege Ungariæ & Auſtriæ, Domino *Urbano* Antiſtiti ſubſtituitur. Manſit in poſſeſſione ac ſede Epiſcopali, donec Imperator *Maximilianus* Auſtriam recuperâſſet.

5. BERNHARDUS Baro à Polheim Auſtrius, ex ſuprâ Anaſianâ provinciâ natus, ab ipſo *Maximiliano* Imperatore (poſtquam is *Viennam* in fidem receperat) *Joanni* Veſprinienſi Epiſcopo ſuffectus eſt. Is cùm ſacris non initiaretur, non Epiſcopum, ſed Adminiſtratorem ſeſe tantùm Viennenſis Eccleſiæ publicis ſcriptis profeſſus eſt. Obiit is anno 1504. *Welſii* ſepultus.

6. GEORGIUS de Sclavonia, vir literatus & *Maximiliano* Imperatori à ſacris Concionibus, *Bernhardo* mortuo ſubſtituitur anno 1504.

7. PETRUS Bononius Tergeſtinus Epiſcopus: cùm mortuo Imperatore *Maximiliano*, Scriniorum magiſtri officium per Auſtriam obiret, hujus ſimul Epiſcopatûs clavum tenuit, & adminiſtravit. Is *Tergeſti* hodiè adhuc multo ſenio venerandus ſuperſtes & in vivis eſſe dicitur.

8. JOANNES à Revellis, Burgundus: *Ferdinando* Archiduci, *Maximiliani* Imperatoris ex *Philippo* filio nepoti, ab Eleemoſynis, *Bononio* adhuc viventi, ab ipſo *Ferdinando* in Viennenſi Epiſcopatu ſubſtituitur anno Domini 1522. præfuit annis 8. Obiit anno 1530.

9. JOANNES Faber, ex *Leuttkirchio* Sueviæ vel Algoviæ potiùs oppido imperiali natus, ſacræ paginæ Doctor, Regi *Ferdinando* à Confeſſionibus (cujus plurima extant ſcripta) Epiſcopus Viennenſis ab ipſo Rege ſuo conſtituitur anno 1531. Præfuit annis decem. Obiit in thermis, quæ medio itinere ſunt inter Viennam, & Novam-Civitatem anno 1541. ſub comitiis Ratisbonenſibus. Hujus tempore 23. Septembr. nempe anni 1532. venerunt Viennam *Carolus* & Frater *Ferdinandus*, cum 25. Hiſpanorum & Italorum millibus. Venerant verò etiam ex Germania 40. Cohortes militum Germanicorum, & 4000. equites. Turca verò fugam arripiente, Cæſar in Italiam rediit. Ejus Epitaphium:

D. M. S.

Joannes Faber è Leutkirch, Sueviæ oppido oriundus, Divi Ferdinandi Cæſaris Romanorum, Ungariæ, Bohemiæque Regis à conſiliis & ſacris Confeſſionibus, graviſſimus hæreſeon perſecutor, inclytus Evangelii Chriſti præco, Epiſcopus Viennenſis, qui poſtquam toto decennio ex hoc loco bonus paſtor ſalubri verbi Dei pabulo ſuum gregem refecit, obdormivit in Domino annum agens 63. (*clymactericum*) *A nato Servatore anno M. D. XLI. XII. Calendarum Junii.*

10. FRIDERICUS Nauſea Oſtrofrancus, ex *Weisbenfeldo* Babenbergenſis Epiſcopatus oppido in Montanis Voytlandiæ penè ad *Wiſmadum* amnem ſito, humilis ſortis parentibus natus, unde ipſe ſeſe *Blancicampianum* appellitare eſt ſolitus: Sacræ Theologiæ & LL. Doctor, *Ferdinando* Romanorum Regi à ſacris Concionibus, cujus itidem extant ſcripta plurima ſacra & prophana: Vir eloquens imprimis: *Joanni Fabro*, à Rege Epiſcopus deſignatus, ſucceſſit. Præfuit annis 10. & aliquot menſibus fideliter, concionans in ſummo templo Viennenſi. Miſſus anno Chriſti 1552. ad Synodum *Tridentinam.* Fuit quidem Tridenti vivus, ſed vivo illi inde diſcedere non licuit, obſtabant quippe fata, & vis porrecti veneni. Sub ejus gubernatione accidit in octava Corporis Chriſti (quo Sacramentum Altaris per civitates omnes circumgeſtari ſolet) anno Domini 1549. ut piſtoris cujuſdam ſervus, *Joannes* dictus, homo alioqui ſimplex, ſed ſacrarum ſcripturarum nequaquam rudis, honeſtâ facie præditus, annum agens circiter 24. (qui ex Witebergâ Saxonum civitate celebri natus dicebatur) circumambulanti Clero obvius, horribili ac deteſtando facinore Monſtrantiam, vel argenteam illam ædiculam Monacho Auguſtiniano primario è manibus ereptam in terram proſterneret, & pedibus calcaret, ad ſacerdotémque converſus graviter cum illo (quod Idolomanias contra verbum Dei ſtabiliret,

& tàm

& tàm imbecillem Deum haberet, qui ſe defendere non poſſet) expoſtulavit, inſpectante omni populo, & præſentibus etiam Regiminis Auſtriaci Proceribus, ſed & totius Viennenſis Academiæ ſummis & infimis membris omnibus. Is illico captus, & poſt aliquas ſeptimanas 14. Novembr. miris ſuppliciis è medio ſublatus eſt *Ferdinandi* Regis juſſu: Supplicium tale fuit, educto ex carcere lignum, in os ligatum eſt, ne quid loqui poſſet, at ipſe intrepidè locutus eſt, & poſtea exſecta & amputata eſt ei primùm in civitate lingua, poſtea eo ipſo loco (ubi Monachum adorſus eſt) amputatæ ſunt ei ambæ manus, quas intrepidè porrexit, tuliſque omnia patientiſſimè. Poſtea extra civitatem non quidem ad uſitatum locum, ſed extra portam Stubenſem trahâ in locum *Genſweid* deductus, ignibus impoſitus ad cineres usque combuſtus eſt. Erecta eſt eo ipſo loco ad ædes nimirum pharmacopolæ, quem regem vocant, ubi ſacerdotem allocutus eſt, in rei memoriam ſtatua quædam cum tali inſcriptione. Cujus author *Wolffgangus Lazius:*

> *Anno Chriſti M. D. XLIX. die 27. quâ octava Corporis Chriſti Chriſtiano ritu agebatur, quidam (cujus nomen cum ipſo damnatum) ipſum Corporis Chriſti Sacramentum è manibus Sacerdotis geſtantis, vi raptum, hoc loco cum impiis blaſphemiis humi dejecit. Ob quod facinus ſcelerato illi lingua manúsque præciſæ, & corpus reliquum flammis extiſtum eſt. Cujus horrendi facinoris pænæque monumentum exempli vitandi ergò, hic poſitum eſt.*

Nota: quod Sacerdoti dixiſſe dicitur preces recitanti: ſi eſt in cœlis, ergo non in ædicula. Quæſitus in carcere ab honeſto, & inſigni viro *Georgio Zimmermanno* Mercatore, & quid hoc facere ad deſignare facinus auſus fuiſſet? Reſpondit, in gloriam Dei ſe idipſum feciſſe, nihilque ſe tam in votis habere, quàm ut in gloriam Dei conditoris ſui eodem modo omnem totius orbis terrarum Idololatriam contereze poſſet. Defunctus Epiſcopus *Nauſea* ex Tridento per Oenum & Danubium Viennam revectus, ſepelitur honorificentiſſimè in medio ferè omnium Sanctorum templo Viennenſi, ad ſuggeſtum.

11. CHRISTOPHORUS Werdwinius, patria Phorcenſis: Sacræ Theologiæ Doctor, & Epiſcopus Novæ Civitatis ſubſtituitur à Rege *Ferdinando*, cui diu fuerat à ſacris concionibus. Is hodiè adhuc præſidet, vir doctrinâ & eloquentiâ inſigni præditus.

PRÆPOSITORUM verò Viennenſium (qui à tempore ſecundario inſtituti Epiſcopatus ad hæc noſtra usque tempora, Præpoſituræ præfuerunt) talis à *Wolfgango Lazio* Catalogus eſt conſcriptus.

1. THOMAS à Ciliâ, Conſtantienſis Præpoſitus, ab Imperatore *Friderico* conſtituitur hujus novæ & recens erectæ Præpoſituræ Rector. anno 1480.
2. VIRGILIUS Cancellarius cognomento ſucceſſit. Obiit anno 1503.
3. JUSTUS Kaſmannus præfuit annis 7. Obiit 1510.
4. JOANNES Buſchius, *Cuſpiniani* Secretarii & Hiſtoriographi Regii ſororius, & *Maximiliani* Cæſaris aulicus, præfuit etiam annis 7. Obiit 1517.
5. PAULUS ab Oberſtein, J U. Doctor & *Maximiliano* Cæſari à Secretis, ejuſdémque ſcriba Latinus, ab eodem Imperatore *Joanni* ſubſtituitur. Præfuit annis 27. Obiit anno 1544.
6. JOANNES Roſinus, Orator inſignis & Poëta *Ferdinandi*, Romani Regis, aulicus & nobilium puerorum Præceptor, ex Claræ vallenſi in Zwettel Præpoſiturâ ab eodem Rege ad Viennenſem hanc vocatus, cum vix eam per unius anni ſpatium adminiſtraſſet, fatorum iniquitate intempeſtivè abreptus eſt anno Chriſti M. D. XLV. Sepelitur Viennæ apud S. Stephanum.
7. JOANNES Saur Sacræ Theologiæ Doctor, ex Ciczienſi Canonico & Lipſienſis Academiæ profeſſore, *Ferdinandi* Regis factus Concionator: huic etiam Præpoſituræ præficitur anno 1545. Is adhuc in vivis eſt: Celebratus olim à me carmine quod in laudem Bibliorum ſcriptum, Lypſiæ editum, *Bibliisque Brentianis* adjectum eſt.

Epiſcoporum & Archiepiſcoporum Patavienſium brevis Catalogus.

1. VIVILO inter Archiepiſcopos Laureacenſes primus fuit, qui Patavium ſeceſſit; cùm enim *Laureacum* ab *Hunnis* & *Avaribus* prorſus eſſet devaſtatum, à Duce Bojorum juſſus eſt ſedem ſuam transferre *Paſſavium*, quò etiam cum toto ſuo Canonicorum Capitulo ſeceſſit, ſicque Archiepiſcopalem ſedem, approbante Summo Pontifice, Eccleſiæ Patavienſi impreſſit ac perpetuò univit. Sedit annis 20.
2. SIDONIUS Archiepiſcopus Laureaco-Patavienſis.
3. ANTHOLMUS Archiepiſcopus Laureaco-Patavienſis. Sedit annis novem.
4. WIHERICUS Archiepiſcopus Laureaco-Patavienſis. Sedit annis novem.

5. WALDERICUS Archiepiſcopus Laureaco-Patavienſis. Sedit annis 31. Sub hoc Archiepiſcopo dicitur *Arnonem*, Epiſcopum Salisburgenſem, Pallium Archiepiſcopale à *Pontifice Leone III.* (qui cœpit A. C. 796.) impetrâſſe. Et licet Bulla *Leonis III.* nunquam in legitimâ formâ oſtendi poſſit, Laureacenſes tamen etiam poſt *Arnonem* fuerunt ordinati Archiepiſcopi, ac Sedes Laureaco-Patavienſis ſemper ſaltem jure ſuo, conſervavit dignitatem Metropoliticam, ſibi ſemel impreſſam, ita ut non obſtante Bulla *Leonis III.* illa in ſua dignitate relicta ſit, & Salisburgenſis Eccleſia, (quæ antea erat Suffraganea Laureacenſis,) poſtea ab iſtâ *exempta* ſit.

6. UROLPHUS Archiepiſcopus Laureaco-Patavienſis. Sedit anno uno.

7. HATTO Archiepiſcopus Laureaco-Patavienſis. Sedit annis undecim.

8. REINHARIUS ſive Reginarius à *Paſchali I.* ordinatus Archiepiſcopus Laureaco-Patavienſis. Cum verò Archiepiſcopus Salisburgenſis huic ordinationi ſe opponere vellet, Reginarius per definitivam Sententiam pro ſe & Succeſſoribus Pallium Romæ obtinuit.

9. HARDWICUS Archiepiſcopus Laureaco-Patavienſis. Sedit annis 26.

10. ERMERICUS, ſedit annis novem, otio deditus, ac Pallium non curans.

11. ENGELMARUS Archiepiſcopus, ſedit annis 22.

12. WICHINDUS, ſedit uno anno ſine curâ Pallii.

13. RICHARIUS, ſedit annis tribus, qui, uti & duo ſequentes, ob violentias Salisburgenſium non petierunt Pallium,

14. BURCARDUS ſedit annis 12. ſine pallio.

15. GUMBOLDUS ſedit annis 17. ſine pallio.

16. GERHARDUS, A. C. 931. electus, violentias, ſuis Anteceſſoribus à Salisburgenſibus illatas, amoliri volens, Romam profectus eſt, ac ibi per definitivam Sententiam pro ſe, & Succeſſoribus ſuis impetravit Pallium Archiepiſcopale à *Leone VII.* (qui cœpit A. C. 935.) ita, ut poſtea *Agapitus II.* (qui cœpit præeſſe Romanæ Eccleſiæ A. C. 946. & A. 955. obiit,) ei certas provincias aſſignaverit, ac perpetuis futuris temporibus ab omni juriſdictione Salisburgenſi exemerit. Sedit annit 14.

17. ADALBERTUS Archiepiſcopus Laureaco-Patavienſis. Sedit annis 25.

18. PILEGRINUS, (qui etiam *Pilgrinus* & *Pilegrinus*, ſed mendosè, appellatur. Verum enim eujs nomen fuit *Peregrinus*, quemadmodum varii vocantur Sancti, quorum memoria in *Martyrologio Romano* exſtat.) Archiepiſcopus Laureaco-Patavienſis. Cœpit ſub Imper. *Ottone I.* cognomine *Magno*, A. C. 971. & A. C. 992. obiit. Hic Archiepiſcopus à *Benedicto VII.* non tantùm impetravit Confirmationem *Juris Pallii Infulæque Archiepiſcopalis*, nec non omnium Eccleſiæ Metropolitanæ Laureacenſis Privilegiorum, pro ſe, & Succeſſoribus, ſed etiam Territorii, ab *Agapito II.* aſſignati. Poſt hunc Archiepiſcopum Eccleſia Patavienſis in miſerrimum ſtatum redacta, & ab incurſantibus *Hunnis* penè tota devaſtata eſt. Secuta deinde ſunt publica totius Civitatis Patavienſis incendia, quæ omnia Archiva & arcana, ſcrinia cum Bullis Pontificiis, aliſque authenticis documentis domeſticis, in favorem acriſæ *Exemptionis* Eccleſiæ Patavienſi olim conceſſis, in cineres miſerè redegerunt. Propter quas, aliásque continuas & maximas calamitates ſequentibus Epiſcopis impoſſibile fuit Pallium petere, & taxas pro eo perſolvere. Unde ſicut Summi Pontifices Jus ad impetrandum Pallium & ad proſequendam dignitatem Archiepiſcopalem nunquam ab Eccleſiâ Laureaco-Patavienſi expreſsè revocarunt, ita hodiè adhuc Jus illud eisdem Epiſcopis Patavienſibus competit, & ab Eccleſiâ Salisburgenſi manent *Exempti.*

19. CHRISTIANUS, ſedit annis 22. qui ob prædictas graviſſimas calamitates primus non potuit petere pallium uſque ad Georgium Epiſcopum.

20. BEINGERUS, Sedit annis 33.

21. EGILBERTUS, Sedit annis 19.

22. ALTMANNUS, Sedit annis 27.

23. UDALRICUS, Sedit annis 32,

24. REGIMANNUS annis 17. alibi Reginarus.

25. REGINBERTUS, Sedit annis 9.

26. CONRADUS annis 18. *S. Leopoldi*, Auſtriæ Ducis, filius.

27. RUBERTUS per unum annum præfuit. Obiit anno 1165.

28. ALBO electus præfuit tribus annis.

29. HENRICUS præfuit per unum annum.

30. THEOBALDUS, ſedit annis 20.

31. WOLSCHERUS annis 14. alibi Wolfkerus, poſtea Patriarcha Aquilegianus.

32. POPPO ſedit per unius anni ſpatium.

33. MANEGOLDUS, Sedit annis 9.

34. UDALRICUS, Sedit annis 7.

35. GEBHARDUS, præfuit annis decem.

36. BER-

36. BERTHOLDUS, ſedit annis tribus.
37. RUDEGERUS, ſedit annis 18.
38. OTHO, annis 11.
39. PETRUS annis 14.
40. WICHARDUS annis 3.
41. GODEFRIDUS annis 3.
42. ALBERTUS annis 13.
43. JOANNES ſedit per unum annum.
44. GEORGIUS, Comes de Altâ Flammâ, vulgo Hohenlohe, Supremus Imperii Cancellarius, ſedit annis 35. Menſ. 4. Sub hoc Epiſcopo *Joannes XXIV.* decrevit exemptionem Eccleſiæ Patavienſis ab omni ſuperioritate etiam legationis Præſulis Salisburgenſis. Item Georgio & omnibus ejus in Eccleſiâ Patavienſi Succeſſoribus reſtituit Pallium. Hanc Bullam *Martinus V.* confirmavit; Quamvis eam poſtea ob falſa narrata *Eberhardi*, Archiepiſcopi Salisburgenſis, poſt mortem *Georgii* revocarit.
45. LEONARDUS Lamminger, ſedit annis 29.
46. ULRICUS Nuſtorpherus præfuit annis 29. Delevit Judæos incendio, anno 1478.
47. FRIDERICUS Comes Oetingenſis, præfuit annis tribus, & omnia Imperialia ſua impetravit, Obiit in oppido Linz.
48. CHRISTOPHORUS, ſedit annis 10.
49. WIGILÆUS Froſchelius.
50. ERNESTUS Dux Bavariæ, Alberti filius, fit Archiepiſcopus Salisburgi, Anno 1540.
51. WOLFGANGUS, Comes à Salm, perdoctus & pius Epiſcopus. Sedet ad Clavum feliciter hoc adhuc currente anno Domini 1552.

Salisburgenſes Epiſcopi, & Archiepiſcopi, omnes ex perveteri quodam libro apud S. Petrum annotati.

1. S. RUPERTUS anno 582. invitatur à *Theodone* Duce in Bavariam, ad illam in Chriſtianiſmo imbuendam, primus Epiſcopatum *Juvavienſem* inchoavit, cui præfuit 44. annis. Sepelitur honorificè apud S. *Petrum* ante chorum, ad latus meridionale.

2. BEATUS Vitalis ſucceſſit *S. Ruperto*, primus Abbas Monaſterii ad *S. Petrum* dicti, & à Ruperto fundati, in quo cathedralis Eccleſia diu fuit. Sedit annis 22. Sepelitur ad S. Petrum in ſeptentrionali abſide ſplendidè.

3. ANSOLOGUS anno 673. Epiſcopus & Abbas. Sedit annis 20. in Choro apud *S. Petrum.*

4. SACIOLUS Epiſcopus & Abbas, ſedit annis 14. Sepelitur apud *S. Petrum*, in Choro ante aram ſummam.

5. ESSIUS Epiſcopus & Abbas, ſedit annis 23. Sepelitur apud D. Petrum, anno 703.

6. FLOBARGISUS anno 697. Epiſcopus & Abbas fit: Præfuit annis 37. Obiit anno 740. alii 34.

7. JOANNES primus, obiit anno 755. Epiſcopus & Abbas, ſedit ad clavum annis 20. alii 14.

8. S. VIRGILIUS Carinthiæ Apoſtolus, Epiſcopatum Salisburgenſem anno 764. ſuſcepit. Sedit annis 21. Hic Eccleſiam *S. Ruperti* è fundamentis conſtruere cœpit, conſummavit & dedicavit, & in eandem ſedem Epiſcopalem ex loco Monaſtico tranſtulit. Sub ejus gubernatione dedicatur Eccleſia in *Chiemſee*, anno Domini 783. Obiit Epiſcopus anno 784. De his Epiſcopis & Civitate Juvavienſi tale extat carmen propè tumulum S. Ruperti in Cœnobio D. *Petri.*

Urbs Juvavenſis fuit olim ſplendidâ muris
Aggeribus magnis munita & turribus altis,
Sedis hic Regum fuerant ac templi deorum,
Gente ſub antiqua fulgenti marmore ſtructa.
Sed veluti legimus multis inculta diebus
Culmine de ſummo cecidit prolapſo Juvavo,
Ac tegitur ſylvis luſtris teritûrque ferinis:
Urbéque deſtructa remanent tantum ultima ſigna;
Hæc loca Rupertus ſibi delegit pâter almus
Primus & hic ſedem conſtruxit Pontificalem,

Ac ſedis primæ regimen ſuſceperat ipſa,
Conducens late populos ad paſcua vitæ:
Qui ſucceſſorem ſibi fecerat eſſe Vitalem
Paſtorem verum, cœleſti nectare plenum.
Hinc tres Abbates adeunt hoc ordine ſedes
Anſologus, Savolus, poſt hos Eſius venerandus.
Inde Flobargiſus paſtoris nomen adeptus,
Doctrinis vitæ ſanctum paſcebat ovile;
Joannes poſt quem ſedem poſſedit eandem.
Virgilius exul, poſt hunc meruit fore Præſul
Quos meritis horum clementer ducat ad æthra
Sanctus Sanctorum, noceant ne crimina tetra.

9. BERTRICUS Abbas, eligitur in Epiſcopum, præfuit per unius tantùm anni ſpacium.

10. ARNO fit Epiſcopus circa anoum Domini 785. dicitur impetrâſſe Pallium à Papa *Leone III.* ſedit annis 38, ſub *Carolo Magno.* Obiit anno 821. 9. Calend. Februarii *Primúsque Salisburgenſis Archiepiſcopus*, qui, uti & ipſius Anteceſſores omnes hactenus erant Suffraganei Laureaco-Patavienſes.

11. AMILONIUS ex Abbate S. Petri Epiſcopus deſignatur, præfuit 8. tantùm Menſibus, nec confirmatus, nec conſecratus. Sepelitur in Cryptâ.

12. ADALRAMUS Abbas & Archidiaconus, ſucceſſit *Amilonio* anno 824. Conſecutus Pallium & coofirmationem ab *Eugenio III.* P. M. Vir pius ac mitis, ac ſingulariter doctus. Obiit anno 836. Sepelitur in crypta *S. Ruperti*.

13. LUIPRAMUS conſecutus eſt Pallium à *Gregorio IV.* ſedit annis 24. Attulit Salisburgum B. *Hermetem* Martyrem anno Epiſcopatus ſui 16. Sepelitur in Cryptâ, quæ eſt ſub Choro priocipaliore.

14. ADALBINUS ſucceſſit *Luipramo* anoo Domini 859. palliatur à Papa *Nicolao I.* Sedit annis 15. Attulit è Roma corpora SS. *Criſanti* & *Dariæ* ad Eccleſiam Salisburgenſem. Sepelitur ſub Choro in Crypta *S. Ruperti.*

15. ADALBERTUS factus eſt Archiepiſcopus anno 873. Sedit annis 8. In crypta humatus.

16. DIETMARUS vel Theodomarus ſucceſſit anno 880. Sedit annis 17. Attulit è Roma *S. Vincentium* Salisburgum. Occubuit cæſus in bello Ungarico, anno 897. & cum eo alii Epiſcopi duo, *Otho* & *Zacharias.* Revehitur Salisburgum & ſepelitur in Crypta.

17. PILEGRINUS hujus nominis primus, præfuit annis 16. Archiepiſcopatui.

18 UDELBERTUS ſucceſſit *Pilgrino.* Sedit ad clavum annis 23. Obiit anno 936. Conditur propè Anteceſſores ſuos in crypta ſub Choro teſtudioato.

19. EGILOPHUS ſucceſſit *Udelberto.* Sedit annis 5. Obiit anno 941. Poſitus in Cryptam.

20. HEROLDUS ſubrogatur *Egilopho*, præfuit annis 18. hic attulit corpus B. *Martini* Epiſcopi Turoneoſis. Introduxit *Hunnorum* exercitum in *Bavariam* ut ſeſe ulciſceretur de Duce Bojorum, & Bavariam vaſtaret impius Epiſcopus, propter quod idem Heroldus, à Duce *Henrico* expulſo, *Muldorphi* excæcatur, Dux verò ipſe eodem anno moritur. Legitur fuiſſe Comes Schyrenſis. Obiit anoo Domini 988. Sepelitur in Sacello *S. Martini*, quod eſt in templo *S. Ruperti.*

21. FRIDERICUS Comes à *Chiembgew* ſucceſſit. Præfuit annis 33. Sepelitur ante aram *S. Andreæ* in templo Rupertino. Subrogatur eidem

22. HARTWICUS electus anno 990. Sedit aonis 33. Tranſtulit *S. Wolfgangum* Ratisbonam. Deceſſit ex hac vitâ anno 1023. Habetur quòd fuerit *Comes* à *Spanheim* & *Artenburg.* Sepelitur in *S. Georgii* ſacello. Extat de eo Diſtichon.

Ut ſolis radius prodit de flumine rivus,
Hic ſtetit & fluxit Regum de ſanguine vivus.

23. GUNTHERUS, S. *Henrici* Imperatoris Cancellarius fit Archiepiſcopus, anno 1023. Præfuit annis tribus, & obiit anno 1026. Sepelitur in Cryptâ.

24. DIETMARUS ſecundus ſucceſſit *Gunthero.* Sedit annis 16. Obiit anno 1041. Sepelitur honorificè in *S. Georgii* ſacello.

25. BALDOWINUS eligitur aono 1041. Sedit annis 19. Sub ejus gubernatione *S. Wolfgangus*, Epiſcopus Ratisbonenſis, à Papa *Leone* 9. canooiſatur anno 1052. Obiit Epiſcopus hic anno 1060. Sepelitur in Cryptâ.

26. S. GEBHARDUS *Comes* de *Helffenſtein*, Suevus, patre *Cadolone*, matre verò *Azela* natus, ſubrogatur *Baldowino*, ſedit ad clavum annis 29. Fundavit anno Epiſcopatûs ſui 15. anno 1075. *Monaſterium Admontenſe*, & anno Domini 1072. ſecunda Nonar.

Maji

Maji *Epiſcopatum Gurcenſem* inſtituit, cui *Guntharium* antiſtitem primum præfecit. Obiit anno 1089. Sepelitur in Admontenſi cœnobio à ſe fundato, ac munificentiſſimè dotato.

27. BERTHOLDUS *Comes* à *Mosburg*, ejecto *Gebbardo* Epiſcopo aliquamdiu, præfuit annis nimirum quatuor, introductus ab Imperatore *Henrico IV.* tandem ceſſit iterum *Gebbardo*, cui rebus humanis exempto concorditer ſubſtitutus, biennii ſpatio præfuit. Sepelitur Mosburgii, ejectus ab Archiepiſcopo Conrado Abenſperg:

28. THIEMO, Monachus *Altachii* inferioris, poſtea Abbas *S. Petri*, fit Archiepiſcopus, nobili genere apud Bavaros ortus. Præſedit annis 10. Palliatur à Papa *Urbano II.* Circa hæc tempora *Godefridus Bulionenſis*, Dux Lotharingiæ laboravit pro recuperanda terra ſanctâ, quam & feliciter recuperavit, & adminiſtravit. Is obiit in eo anno 1101. quo anno idem ille Archiepiſcopus *Thiemo* cum *Welphone* Bavarorum Duce, ac Domina *Iſa* Marchioniſſa, & *Giſilberto* Abbate Admontenſi Hieroſolymam profectus eſt, qui anno ſequente apud *Choroczaim* ab infidelibus miſerrimè trucidatus, glorioſo Martyrii diademate coronatus eſſe legitur. Poſt cujus obitum præfuit iterum Salisburgenſi Eccleſiæ ſupra nominatus *Bertholdus* annis quinque, ejectus tandem à *Conrado Abenſpergio* anno 1106.

29. CONRADUS, *Baro* de *Abenſperg* præficitur Salisbùrgenſi Archiepiſcopatui anno 1106. Iduum Januarii, conſtitutus ab Imperatore *Henrico IV.* cujus extiterat antea Sacellanus: Præfuit annis 42. Palliatur à Papa *Paſchali* ſecundo. Sub ejus gubernatione deſignatur *Hermannus* quidam primus Præpoſitus Salisburgenſis anno 1169. Et anno 1121. idem *Chunradus* communem vitam & ordinem *Canonicorum Regularium S. Auguſtini* in Eccleſia Salisburgenſi inſtituit. Obiit anno Domini 1147. 5. Iduum Aprilis. Sepelitur propè aram *S. Erentrudis* Abbatiſſæ.

30. S. EBERHARDUS Abbas *Piburgenſis* Cœnobii, in Bavaria ſiti, eligitur in Archiepiſcopum Salisburgenſem anno 1147. fuit *Comes* de *Hildpoldſtein*, ſingularis fautor & benefactor pauperum. Præfuit annis 18. penè. Obiit 1164. Sepelitur ſub Angelo.

31. CONRADUS ſecundus hujus nominis Abbas *S. Crucis*, *Leopoldi* Auſtriæ Marchionis filius, Epiſcopus Pataviensis, patruus *Friderici* Imperatoris, ejus qui à ruſâ barba dictus *Barbaroſſa*, transfertur ad Archiepiſcopalem ſedem Salisburgenſem anno 1164. Pallio donatur à Papa *Alexandro III.* Sedit annis 4. Obiit 4. Calend. Octobr. anno Domini 1168 Sepelitur in Cœnobio Admontenſi. Hujus Conradi tempore Eccleſia S. Ruperti, & penè tota civitas Salisburgenſis, ſecundario igne conſumpta eſt Nonis Aprilibus anni 1167.

32. ADALBERTUS ſecundus *Boleslai* Bohemorum Regis filius: eligitur à toto Clero, palliatur à Papa *Alexandro III.* ſuſtinuit multa mala à *Friderico* Imperatore, quòd in ſchiſma jurare nollet. Nam *Henricus* quidam Præpoſitus Berthensgadenſis ei ex Epiſcopatu detruſo ſuffectus eſt, qui præfuit tribus annis adminiſtratorio titulo. Poſtea apud Venetorum urbem *Conradus* Sabinenſis & Moguntinus Archiepiſcopus Eccleſiam etiam hanc per ſexennium in Comendis habuit: utróque tandem cedente, *Henrico* ad Berthensgadenſe Cœnobium ſuum, *Conrado* Comite Wittelsbacenſi ad Eccleſiam Moguntinam, *Adalbertus* iſte ſuæ ſedi reſtituitur, cui præfuit ad annum uſque Chriſti 1200. quo deceſſit. Sepultus ante aram *S. Andreæ*. Hic *Adalbertus Hallenſem* civitatem exuſſit, & caſtrum *Hallburg* condidit. Hic ipſe ad fluvium *Lamber*, ab Eccleſiæ miniſterialibus quâdam vice captus, in caſtro *Werfen* per 14. dies detentus eſt, propter quod enorme facinus (quod ſæculares manus ſuas in Epiſcopum injeciſſent) ſacra aliquamdiu ſuſpenſa ſunt: Obiit Epiſcopus 6. Iduum Aprilis.

33. EBERHARDUS ſecundus, nobilis *heros à Truchſen* Epiſcopus Brixinenſis, fautor & alumnus pauperum omnium, electus in Archiepiſcopum: miſit *Bertholdum* quendam Salisburgi Præpoſitum Romam pro Pallio impetrando, ſed is infecto negotio Romæ mortuus eſt: idcirco Archiepiſcopus ipſe Romam contendens, multo labore & immenſis ſumptibus Pallium eſt conſecutus â Papa *Innocentio III.* Poſtea præfuit ſapienter annis 45. Inſtituens inter res alias Epiſcopatus, *Chymenſem*, *Lauentinenſem*, & *Seccovienſem*. Locupletans item & augmentans Capitulum ſuum cum honoribus, tum divitiis plurimùm. Hujus Archiepiſcopi temporibus *Chunigundis* virgo & Regina, uxor Imperatoris *Henrici Pii & Claudi*, Babenbergæ ſepulta multis coruſcans miraculis ab *Innocentio III.* canoniſata eſt, præſentibus multis Archiepiſcopis & Epiſcopis, inter quos adfuit etiam *Eberhardus* iſte, Juvit auxiliaribus copiis *Conradum*, Epiſcopum Ratisbonenſem, gerentem arma adverſus *Ludovicum* Bavariæ Ducem 1203. ſequente anno res, poſt utrímque plurima accepta damna tranſacta & pacata eſt. Interfuit Synodo Romanæ anno 1215. ubi Chimenſis Epiſcopatus inſtituitur præſentibus Epiſcopis 412. Abbatibus 800. Celebravit eodem anno Domini etiam Concilium Provinciale. Interfuit *Aquisgrani* coronationi cujusdam Imperatoris anno 1217. Inde per *Coloniam* rediens, plurimas ſecum attulit divorum reliquias. Sub eo canoniſatus eſt *S. Virgilius* Archiepiſcopus anno 1232. à Papa *Gregorio IX.* Obiit anno 1246. Sepelitur in *S. Ruperti* Eccleſia Cathedrali, ſub Choro principali.

 34. PHI-

34 PHILIPPUS, *Bernhardi* Carinthiæ Ducis filius, ex *Juttá*; Bohemiæ Reginâ unanimi Canonicorum & miniſterialium conſenſu eligitur anno 1247. *Papa* verò ignorans legitimam in Eccleſiâ Salisburgenſi electionem eſſe ſactam, quendam *Burcardum* de *Zigenhagen*, neſcientibus Canonicis & miniſterialibus Archiepiſcopatui præfecit, & conſecravit, qui poſt breve tempus, non adeptus adhuc intronifationem, ultimum diem clauſit, ſepultus in *Salemweil* præpotenti Sueviæ Monaſterio plurimùm à ſe ditato: Unde Paps ad petitionem & inſtantiam tàm parentum, quàm amicorum ejusdem Philippi electionem confirmavit anno 1249. quo celebratum eſt Concilium Provinciale à *Philippo* Archiepiſcopo in *Muldorph*. Anno Domini 1250. *Marchiam Styrenſem* ferro & flamma vaſtavit. Graſſatus eſt in ſuos homines, & totum Epiſcopatum anno 1256. Itaque alius Epiſcopus electus eſt, quod ipſe ægrè ferens accitis auxiliaribus ex *Auſtriâ* & *Bohemiâ* copiis, armatâ manu terminos Archiepiſcopatûs invadens, incendiis & rapinis tam intra, quàm extra montana omnia vaſtavit: Archiepiſcopus Romam vocatus, cùm non compareret, nec ceſſaret aut deſiſteret ab impio ſuo propoſito, ut qui jam plebem in ſuam ſententiam contra Capitulum pertraxerat, ſacra *Salisburgi* & in tota Diœceſi per integrum annum ſuſpenſa ſunt, per *Henricum* Epiſcopum Chyemenſem fulminis Pontificii executorem. *Ulricus* contra Philippum electus Romam profectus, confirmationem Pontificiam obtinuit. Et inde domum reverſus cum Præpoſito & Epiſcopo Chiemenſi Regem Ungariæ, tum temporis magno exercitu prementem ſeditioſas quasdam & rebelles Marchiæ Styrenſis civitates, imprimis ubſidentem *Pettoviam* perſuaſit, precibúsque movit, ut ſolutâ Pettovienſis urbis obſidione, Salisburgum contenderetur: quod dum fit, & ad *Ruſtadt* uſque perventum eſſet, *Dux Carinthiæ* Philippi exauthorati Epiſcopi nomine, cum ſuo exercitu *Ungaris* occurrere cœpit, ubi acerrimè dimicatum eſt anno 1257. Poſt biennium iterum dimicatum eſt, nam Auſtriæ Duces *Philippum* iterum armis inſtruxerant, anno 1260. *Ulricus* Archiepiſcopus per *vallem Anaſinam* iter faciens verſus *Bavariam*, propè *Admontenſe Monaſterium*, ab Auſtriæ Ducibus capitur, & in caſtro Wolckhenſtein aliquamdiu detinetur, tandem ad Ducis mandatum dimittitur. Tota lis tandem per Regem Bohemiæ, & Carinthiæ Ducem compoſita, & transacta eſt anno 1261. *Ulricus* anno 1267. Româ in Germaniam rediens, afferénsque ſecum *Epiſcopum Squiblacenſem*, ſibi à Curiâ Romana datum pro reformatione Eccleſiæ Salisburgenſis: hic verò Salisburgi de Reformatione cogitantibus & conſultantibus, venit Bavarorum Dux *Henricus*, minorémque civitatem Salisburgenſem, trans *Salczam* ſitam, igne & ferro vaſtavit, quin & *Salinas* minores intrans, eas ſibi ſubjecit, & contra vim munivit. Anno 1263. Bavarus iterùm cinxit obſidione *Salisburgum*, ſed prodigioſo fulmine territus deceſſit paulò poſt paciſcens cum civibus. *Philippus* ejicitur ex urbe Monachii. Petrini ſacra tertiò ſuſpendunt. Papa Regi Bohemiæ & Epiſcopo Olomuntino dedit reformandæ Salisburgenſis Eccleſiæ, negotium. *Ulricus* videns ſe imparem, ceſſit oneri Epiſcopali anno 1265. recipiens ſeſe in Marchiam Styrenſem. Philippus anno 1268 Patriarcha Aquilejanus ſactus, tandem obiit in oppido *Krems*, ubi in Prædicatorum templo humatus eſt.

35. UDALRICUS iſte Seccovienſis primùm Epiſcopus, poſtea Archiepiſcopus Salisburg: deſignatus eſt anno Domini 1257. Præfuit annis turbulentiſſimis, ut ſupra dictum. Reſignavit Archiepiſcopatum anno 1265. Obiit & ſepelitur in Seccovienſi Epiſcopatu ſuo anno 1268.

36. ULADESLAUS, Dux Poloniæ, *Henrici* Sileſiorum Ducis filius, humanitate & virtute præſtantiſſimus Princeps, à Papa *Clemente IV.* conſtituitur Archiepiſcopus anno 1265. ingreſſus Salisburgum anno ſequenti ſplendidè & honorificè excipitur. Palliatur à *Clemente* Papa. Præfuit annis 5. Obiit anno Domini 1270. Sepelitur in ſummo templo ante aram B. Virginis.

37. FRIDERICUS à Walheim, forte Polheim, Præpoſitus deſignatur Archiepiſcopus anno 1270. quo major pars Salisburgenſis civitatis calamitoſiſſimo incendio periit: Profectus *Romam* anno 1272. pro confirmatione, quam ſequenti anno à *Gregorio X.* obtinuit unà cum Pallio. Celebravit Synodum Provincialem anno 1274. Sequenti anno hoſtem habuit Regem Bohemiæ, qui miſerè graſſatus eſt per Archiepiſcopatum. Celebravit aliud Concilium Provinciale anno 1281. Præfuit laudabiliter & virtuosè annis 14. Obiit anno 1284. Sepelitur ante aram *S. Andreæ.*

38. RUDOLPHUS de *Hochenegk*, Cancellarius Imperialis, *Rudolpho* Regi charus, unanimibus omnium Capitularium ſuffragiis eligitur anno 1284. Palliatur ab *Honorio IV.* Præfuit utiliter annis 5. Obiit anno 1289. Sepelitur in ſummo ante aram *S. Virgilii.* Poſt ejus obitum poſtulatus eſt uno ore omnium Capitularium in Archiepiſcopum, *Stephanus* Henrici Bavarorum Ducis filius, ſed is quod annum 21. nondum exceſſiſſet, non eſt à Romano Pontifice admiſſus.

39. CONRADUS *de Fansdorff* & *Braytenfurt*, ex Lauentinenſis Eccleſiæ Antiſtite fit Archiepiſcopus Salisburgenſis anno 1289. Bella geſſit contra *Carinthiæ* Ducem & anno 1307. iterùm Carinthiam cum valido exercitu ingreſſus, in ſpatio ſex hebdomadarum

obti-

obtinuit, & ſibi ſubjecit civitates ad *S. Vitum*, *Volckhenmarcum* & *Clagenfurtum*, caſtrum verò *Rabenſtein*, propè *Friſacum* ſitum, expugnans ſolo æquavit & in monte *S. Thomæ* inſignem munitionem fregit & dejecit. *Diethmaminga* obſidetur ab Auſtriæ Duce anno Domini 1310. Et tota circumjacens regio vaſtatur. Dietlımamingæ humata ſunt trucidatorum 1300. corpora. Præfuit anni 22. Obiit die Annunciationis Marianæ anno 1312. Sepelitur ante Corporis Dominici ædiculam honorificè.

40. WEYCARDUS Baro de *Polheym*, eligitur & confirmatur in Archiepiſcopum in die *Wilibaldi* anno 1312. obtinuit Pallium Romæ apud *Papam* Clementem V. Præfuit 3. annis & ſpaſmo percuſſus generali per totum corpus, obiit anno 1315. Menſe Octobri. Sepelitur ante aram *S. Ruperti* honorificè à ſe conditam & inſtauratam.

41. FRIDERICUS de *Leibnicz*, Præpoſitus & Archidiaconus fit Archiepiſcopus concorditer electus anno 1316. Pallium conſecutus eſt à *Joanne* 22. Interfuit pugnæ propè *Muldorphum* commiſſæ inter *Fridericum* Auſtriæ, cujus partes fovebat, & *Ludovicum* Bavarum Imperii competitores. Ubi captus & paulò poſt dimiſſus anno 1322. Poſtea anno 1324. caſtrum & oppidum *Diethmamingum* venditum & amiſſum eſt per fraudem *Wulfingi* à *Goldeck*, recuperatur magnis expenſis anno 1327. poſt magnam oppidi & Comitatus deſolationem. Obiit Archiepiſcopus iſte anno Domini 1338. Sepelitur propè aram S. Crucis

42. HENRICUS à *Piernbrun* præſedit Archiepiſcopatui annis 5. Obiit anno 1343. Sepelitur in Sacello *Pilgranni* Epiſcopi, propè aram *S. Nicolai* primo ſuæ gubernationis anno.

43. ORTOLPHUS de *Weiſſenegk* ſedit annis 21. Sub eo graſſata eſt anno 1348 magna *peſtis* per totam Europam, in Bavariâ & Auſtriâ totas civitates evacuans. Anno ſequenti apud *Villacum* in Carinthiâ terræmotu mons corruit, qui magnam hominum multitudinem extinxit: & in Pannonia & Italia civitates & arces quædam eodem terræmotu quaſſatæ corruerunt. Sub eo erigitur *Academia Pragæ* anno 1351. Poſtea & *Heidelbergenſis*, anno 1365. Obiit Archiepiſcopus iſte. Sepelitur propè aram S. Trinitatis.

44. PILGRINUS de *Puechaym*, magnanimus Princeps eligitur anno 1365. Præfuit annis 32. Condidit Sacellum cum 6. altaribus in Baſilicâ principali, in quo ſepultus eſt. Capitur anno 1383. in Cœnobio *Roytenbaslach* à *Friderico* Bavarorum Duce. Obiit anno 1396. Menſe Aprili. Sepelitur in Sacello, ut dixi, à ſe condito.

45. GREGORIUS Pincerna de *Oſterwicz*, Præpoſitus & Archidiaconus unanimi omnium conſenſu eligitur in Archiepiſcopum anno 1396. Sedit annis 7. Obiit anno 1403. Sepelitur in Cathedrali Eccleſiâ ante baptiſterium.

46. EBERHARDUS *de Nova-Domo* ſedit annis 24. Obiit anno 1427. Sepelitur in Sacello *S. Annæ*.

47. EBERHARDUS *de Starenberg*, eligitur anno 1427. Præfuit 2. annis. Obiit anno Domini 1429. Sepelitur propè Anteceſſorem.

48. JOANNES à *Reichlberg*, eligitur anno 1429. Sedit annis 12. Obiit anno 1441. Sepelitur in Sacello *S. Martini*.

49. FRIDERICUS Dapifer de Urnæ monte vulgò *Enneberg*, Urnam enim crocei coloris in rubea planicie pro inſigni habuit: Eligitur anno 1441. Sedit annis 11. Obiit anno 1452. Sepelitur honorificè ante aram *S. Andreæ*. Succeſſit ei

50. SIGISMUNDUS *de Volckhenſtorff*, eligitur anno 1452. Sedit annis 9½. Obiit anno 1461. Sepelitur in ſummo templo ante aram *S. Colomanni*.

51. BURCARDUS à *Weyſpriach* ex Præpoſito fit Archiepiſcopus anno 1461. Sequenti anno fit Cardinalis Tit. SS. Nerei & Achillei. Sedit annis 4. Obiit anno 1466. Sepelitur ante aram *S. Ruperti*. Contra eum inſurrexerunt ſubditi nimiis exactionibus gravati. Sub ejus regimine inventa ſunt metalla & mineræ argentique fodinæ in *Ratenberg* valle Oeni, quibus poſtea ditatus eſt non leviter Archiepiſcopatus ille.

52. BERNHARDUS *de Rhor*, profeſſus in Monaſterio *S. Hypoliti*, eligitur anno 1466. in die *S. Walburgis*. Sedit annis 16. Reſignavit intercedente *Friderico* Imperat. Joanni Archiepiſcopo Strigonienſi anno 1482. Reliquum vitæ in *Dietmamingen* oppido & arce Epiſcopali exegit, ubi apoplexiâ obiit anno 1485.

53. JOANNES Archiepiſcopus Strigonienſis præfuit Salisburgi etiam utiliſſimè 7. annis. Obiit anno 1489. Sepelitur ante aram *S. Ruperti* in ſummo templo.

54. FRIDERICUS *Comes Schaumburgius*, præfuit annis 4. & menſibus 10. Obiit anno Domini 1494. Sepelitur propè ſacellum *S. Annæ*.

55. SIGISMUNDUS *ab Holnegk*, aliis *de Wolckenſtorff*, præfuit Archiepiſcopatui 8. ſaltem Menſibus. Obiit anno 1495. Sepelitur propè aram S. Crucis.

56. LEONHARDUS à *Keutſchafen*, Præpoſitus in Oberndorff Junoniæ vallis, ſedit annis 23. Menſibus 11. *Maximiliano* Imperat. chariſſimus. Præfuit ſapientiſſimè & utiliſſimè. Obiit anno 1519. quo etiam Maximilianus rebus humanis exemptus eſt. Sepelitur in Sacello, quod ipſe ſibi fieri fecit.

57. MATTHÆUS Langius à *Wellenburg*, Patricius Auguſtanus, Epiſcopus Albenſis & Tit. S. Angeli Cardinalis & Legatus Romanus, Epiſcopus Carthaginenſis fit Archiepiſcopus Salisburgenſis anno 1519. Sedit annis 20. Menſibus 10. periculoſiſſimis temporibus, vir magnanimus & eximiâ doctrinâ præditus. Præfuit prudentiſſimè. Obiit anno 1540. ætatis ſuæ 72. ultimâ Martii. Sepultus ante aram *S. Ruperti.*

58. ERNESTUS ſucceſſit, Bavarorum Dux. Sub cujus gubernatione vixit Salisburgi *Theophraſtus* ab *Hohenheim*, Eques vel Paracelſus inſignis Medicus, qui ſepelitur in *S. Sebaſtiani* templo cum tali Epigraphe:

Conditur hic Philippus Theophraſtus inſignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera lepram, podagram, hydropiſin, aliaque inſanabilia corporis contagia mirificâ arte ſuſtulit, ac bona ſua in pauperes diſtribuenda collocandâque ordinavit. Anno 1541. die 24. Septembr. vitam cum morte commutavit.

CHRONICI BRUSCHIANI FINIS.

JOAN-

JOANNIS BIRCKII
CAMPIDONENSIS
SCHOLÆ S. HILDEGARDIS LATINÆ
MAGISTRI

TRACTATUS
DE
MONASTERIO
CAMPIDONENSI,
ET EJUS
MULTIPLICIBUS PRIVILEGIIS.

Erutus

Ex M. S. Codice inſignis Bibliothecæ Celeberr.
Collegii Pollingani CC. RR. in Bavaria;

OPERA

A. R. & Cl. D. ALDOBRANDI GEBHARD
ejusdem Canoniæ Capitularis.

TRACTATUS
DE
MONASTERIO CAMPIDONENSI,
ET EJUS
MULTIPLICIBUS PRIVILEGIIS.

CAPUT I.

De invocatione divini auxilii.

Sancta Dei dextera. nos protegat intus & extra,
Omnia membra noſtra. benedicat Virgo Maria,
Salve Crux digna. Super omnia ligna benigna.
Tu me conſigna. ne moriar morte maligna.

CAPUT II.

De Genoloya Caroli Magni.

Non dimittere valeo, *narrare de Carolo Magno*
Et ejus uxoribua legitimæ. felicis Hiltegardis magna.
Nam ex diverſis collegi. & hanc in formam redegi
Labore magno. & opere deſuper niſo.
Quidam ergo Dux Sanctus. nuncupamine Arnolſus
Ducem Angiſum. genuit ex natura ſemiſum.
A quo Pipinus venit. & hujus ſperma aſſumpſit.
Senior Pipinua idem. genuit Carolum ſeniorem.
Hunc autem Carolum. dicimus genuiſſe Pipinum.
Idem Rex Pipinua. ex mulieribus duabus.
In vocibus ſic Bertha. Lutburga alias Tallatina.
Nam de prima duos. regnó genuit filios.
Leonem primum. alterum verò Rapetum.
Inde ex ſecunda. tres filioa cum puella,
Scilicet Carolomanum. Simul & Byamanum.
Carolum grandem. Sororem eorum Gertrudem.
Talis autem Carolus. fuit Imperator magnus.
Decem habens mulieres. quas tu ſic vocea.
Robedam Gerſwindam. pariter & Lutegardam.
Vaſtradam cum Bertha. Adalindam cum Lutburga.
Dc poſt Rothildem. Simul & Himeltrudem.
Non minus yrmigardem. quam aliàs vocamus Hiltegardem.
De Robeda duos. genuit verè filioa.
Primum Dragonem. ſecundúmque Hugonem.
Ex Gerſwinda filiam. genuit Adeltrudam.
Luteburga ſterilis. ſimul & Luthegarda non fertilis.
Rothildis autem filiam. genuit ſibi Gothaidam.
Adelindia verò filium. ſibi genuit Theodoricum.
Himeltrudis Pipinum. genuit el gippoſum.
Nihil genuit ex Bertha. duas filias verò de Vaſtrada.
Ut Theodoratam. ſimul & Hultrudem Natam.
Genuit ex Hiltigarda. ejus uxore legitima.
Octo pueros. inter hos quatuor filios.
Et quatuor filias. quos & quas ſic legas.

Carolum, Pipinum. & Ludwicum.
Cum Gertrude Gilſam. ſimul & hinc Bertham Hiltigardam.
Lo. & lu. filii erant veri gemelli.
Nunc ſimul colligis. quod Carolus grandis.
Octo filios genuit. & ſeptem Natas habuit.
Cum mulieribus legitimis. pariter & Concubinis.
Caroli Pipinus. in Regem Italiæ promotus.
Ex Rudrudis Græca. filium genuit natura.
Bernhardum nomine. & cum puellis quinque.
Ut puta * *Adurulam* Adalhaydam. Cum Gudarda Berchtaidem. * Autulam.
Poſt vobis adjungam. Sic nomine Theodoratam.
Caroli autem Ludwicus. Imperator ſemper pius.
Ex uxore yrmigarda. alto de genere filia.
Quatuor genuit filios. nominaliter vocatos.
Lothardum Carolum. Ludwicum & Pipinum.
Cum duabus puellis. ſic infra vocandis.
Rorina & Hiltigarda. jam eorum habes nomina.
Ad nuptias Ludwici. Imperatoris ſemper pii.
Apoſtolicus Nuntios. notanter deſtinavit ſuos.
Theodorum Florum. ſimul & Primicerium.
Inde Ludwici Hiltigarda. quæ fuit ejus filia.
Duci maritata. Medulanóque copulata.
A quibus demum alia. venit una Hiltigarda.
Hæc eadem in numero. convicta Duci Saxonico.
Ludwico mortuo. & Campidone humato.
Erga ſuam Matrem. felicis nomine Hiltigardem.
Lothardus ejus filius. Imperator fuit ſecundus. Sctus. forte *Sanctus.*
Cum duobus filiis. Imperium rexit ſuis.
Ludwico cum Lothardo. ſic eos vobis ſcribo.
Alter Ludwicus ab his. etiam fuit in humanis.
Una cum fratre ſuo. vero nomine Conrado.
Nam Imperator Arnolfus. fuit eorum Pater verus.
Carolomanus autem talis. frater fuit Caroli grandis.
Ut prius patuit. ſi quis dicta intellexit.
Ultimo ergo Cunradus. in Caroli genere repertus.
Erat Imperator bonus. qui in Fult eſt humatus.
Ex Almania verus. Dux nomine Gotfridus.
De ſpermate filium. genuit Hochingum.
Idem genuit Natum. vero nomine Nebum qui Gotfridum.
Nebus alium filium. produxit voce ymanum.
Hic unum filium. genuit nomine Hiltibrandum.
Qui fuit Dux Sueviæ. & Pater magnæ Hiltigardæ.
Quæ Nata Hiltigarda. ſuper Endechs de Regarda.
Una cum Germano. nomine ejus Udalrico.
Qui laudiſonus Epiſcopus. tandem erat factus.
Udal. autem Hilti. fuerunt veri gémelli.
His omnibus viſis. & ſimul ita collectis.
Et plures Ludwici. fuere quàm unus reperti.
Multi fuerunt Ludwici & Hiltigardæ. ſalvo gramate.
Nam in Spira unus. vere eſt ſepultus.
In Turregine alius. ibidem eſt humatus.
Reliquus ùt pius. Campidone eſt conditus.
Multæ ſic Hiltigardæ. in ſcripturis ſunt repertæ.
In Medulano una. creditur eſſe ſepulta.
Apud Coloniam altera. certe fuit humata.
Reliqua ut vero vera. Campidone eſt inventa.

CAPUT III.

Memoriale Caroli Magni, & Conſecratio ejusdem.

Romanorum Carolus. Imperator Magnus.
Conſecratus à Summo. Pontifice beato.
Dicto Leone. dum ambo erant in tempore.

Si

Si tempus ſcire gliſcis. ſeptingentis nota annis,
Et octuaginta quinque. prædictis ſemper adde.
Fuit autem annus. octuageſimus quartus.
Facta Conſecratione. Carolus incœpit regere.
Per quadraginta duos. Imperium rexit annos.
Quibus bona perfecit. multimodáque complevit.
Nunc ſcias ut Hiſpaniam. ad fidem convertit {totam / veram}
Et alia loca. in eodem ſervavit multa.
Ac hæreticos expulit. gigantes plures vicit.
Sicut Jamont & Angelant. quos pote nobis vocant.
Nam itaque {vixit / rexit} ut Imperium extra reduxit.
De Conſtantinopoli. ad Curiam ipſius Romuli.
Chriſti fidem augmentavit. & templa Dei fundavit.
Has virtutes ſtuduit. dum in Curia Marſilii fuit.
Cujus ſemper à juventute. in virtutem creſcens de virtute.
Tandem virtuoſus. adeò ut ſibi Omnipotens Deus.
Cum calcaribus gladium. & aureorum direxit pomum.
De Cœlo cum Cruce aurea. {hæc ſunt ſigna magna. / & corona Uranica.}
Inde vero dixit dictus Carolus. quaſi diceretur coronatus.
Vel in toto Carus. quia Deo dilectus.
Demum clauſit ſuum. Januario diem ultimum.
Viceſima die prima. eodem in menſe reperta.
In Agonia dicens. hunc & verſum pſallens.
In manus tuas ſpiritum. commendo ſemper meum.
Suæ ætatis anno. in ſeptuageſimo ſecundo.
Tactus febre loco. Carolus deceſſit in iſto.
Et Aquisgrano humatus. ubi virtute fuit armatus.
Sua in Eccleſia. quæ ab eo erat conſtructa.
Ibi in pace ſempiterna. requieſcat ejus anima.

CAPUT IV.

Ubi in Juvenili ætate fuerit, & virtute ſtuduit.

Si quis ſcire voluerit. ubi Carolus Magnus fuit.
In Juvenile ejus ætate. quod idem adeo ornate.
Omnes ſtuduit virtutes. & optimos acquiſivit mores.
Tunc in Hiſpania unum. Regem nomine Marſilium.
Ita vobis ſigno. ac verum de ipſo ſcribo.
Nam Rex Marſilius. vivendo fuit virtuoſus.
Non duntaxat virtuoſus. pariter etiam & moroſus.
Quoniam Deifice vixit. ac multa bona perfecit.
Et adeo grandia. de eo erant dicta.
Scilicet gentiles bellando. fidémque augmentando.
Quorum alii Reges. & Supremi gubernatores.
De ejus vita bona. tulêre infinita.
At non ſatis de hujusmodi. valuere amirari.
Hoc Caroli Pater ens. à pluribus ita percipiens.
Immediate ſuum filium. direxit ad Marſilium.
Circa quem virtutes. ſtuduit & mores.
Nam in Curia Marſilii. famuli erant Sophi.
Quos ſemper dilexit. ab híſque conſilia traxit.
Etiam Presbyteros amavit. ipſóſque ſemper laudavit.
Id Carolus videns. & demum etiam adimplens.
Ut patuit ſupra. in una mettrificatura.

CAPUT V.

Quando Hiltigarda nata eſt : & ubi.

O felix locus. feliciúsque tempus.
Quo feliciſſima. procreata eſt Hiltigarda.
Endechs ut locus. Bavaris eſt benè notus.
Die ejus Clara. dat Sancta Sabina.
Triginta duóque peracti. ſunt anni ſeptingenti.

CAPUT VI.

De Parentibus beatæ Hiltigardis Reginæ, & Imperatricis.

Dux Sueviæ Pater. Bavariæ Duciſsáque Mater.
Hiltiprandus nomine. Regarda Matris vocamine.
Hilti Pater incipit. & Garda Mater finit.
Ortum erat dictamen. Hiltigarda filiæ nomen.

CAPUT VII.

Ubi pro majori Hiltigarda duxerit vitam ſeu moram.

Loca Hiltigardæ. diſtinguimus quatuor fuiſſe.
In quibus moram. per ejus duxit vitam.
Endechs primus. Prunſchwictque ſecundus:
Altravenſpurg tertius. Campidone vero quartus.
Nam nata in primo. Talatinam viſitavit ſecundo.
Quæ fuit Ava. Hiltigardis namque vera.
Mater autem Talatinæ. fuit Rothildis voce.
Hiltigardis in tertio. huc Pater erat regendus.
Quartum præelegit. quo ſancta in pace quievit.

CAPUT VIII.

De vita Hildigardis.

Hiltigardis à juventute. de una creſcens virtute.
In aliam continue. gliſcens Deum videre.
In loci Algamate. Ubi lætitia ſine fine.
Nam multum decorata. bonis virtútibúsque ornata.
Quibus mediantibus. Deus per eam operatus.
Grandia miracula. & ſigna multimoda,
Cæcos illuminavit. Surdis auditum donavit.
Mortuos ſuſcitavit. Claudis meatum reparavit,
Infirmos curavit. omnéſque languores ſanavit.
Obſeſſos liberavit. & eis gratiam impetravit.
Hæc Dei virtute. Claro apparuerunt tempore.
In loco Campidone. ubi in pace ſolent quieſcere.
Nam hæc ſigna. reperies in ejus Cronica.
Nec non depicta. Coram Hiltigardis ſepultura.
Et ſi non ſit Canonizata. à Poëtis ſemper tamen Sanctificata.
Ut patet Clare. ſi veterum leguntur hiſtoriæ.
Sit ergo benedicta. hæc felix Hiltigarda.

CAPUT IX.

Quomodo Hiltigarda interpretatur.

Nam vox Hiltigardis. ita gloſſatur à Poëtis.
Littera de una means. & in aliam ſic gloſſans.
Hilares rogas dando. ſemper egenis ſubveniendo.
Hymnos Deo dicens. devotis orationibus inſiſtens.

Laudi-

Laudiſone ſemper Sanctis. dedit orationes Hiltigardis.
Domuit, & mitigavit. ac ſingula pacificavit.
In corde ornata virtute. fuit ipſa ſemper à juventute.
Gerendo vitam modo. ut Deo hæc placuit Cœlo.
Altiſſimum inſpiciendo. cum eo & ſuis ſemper gaudendo.
Redemptorem noſtrum diligendo.. & Deum ſemper vivendo.
Tenerrimæ Mariæ Matris. quæ fuit Virgo Virginis.
Actricis almæ Hiltigardis, cujus laus ſit ei finis.

CAPUT X.

Quot fundaverunt Cœnobia Carolus, & ejus uxor Hiltigarda.

Carolus & Hiltigarda. tot fundaverunt Cœnobia.
Quot ſunt litteræ. in Alphabeto noſtro repertæ.
Hi omni Cœnobio. litteram dederunt ex Alphabeto.
Quæ fuit aurea. & grandi valore gravida.
Hoc notum erit. ſiquis Cœnobia quærit.

CAPUT XI.

De Sorore beatæ Hiltigardis, ſcilicet de Adalinde.

Gatto Comes magnæ laudis. & Soror beatæ Hiltigardis.
Dicta Adalindis. priorſque Uxor Comitis.
Roma multa egerat. nam Cœnobia fundaverat.
Unum ſit Bucho. in quo Moniales pono.
Alto genere nobiles. & earum in vita laudabiles.
Comes autem prædictus. ibidem eſt ſepultus.
Cum duobus filiis. quos & natura Adalindis.
Genuit hic verè. requieſcat ergo in pace.
Si ſcire nomina gliſcis. hoc in ſequenti notabis.
Beingeri cum Regnoldo. ſic eos nomine ſcribo.
Eorum cum Patre. Planckental in valle.
In bello grandi. ſimul erant interfecti.
Hæc vallis ſita. non procul à Bucho locata.
Nam extrabis, & ſummopere intelligis.
Non ſolùm Hiltigardem. ſed ejus etiam ſororem.
Ad divinum habuiſſe cultum. permagnum appetitum.
Una cum eorum Genoloya. ac nobilitate tota.
Ut Nationis locus. ad oculum ducet continuus.
Quem vobis nomino. Endechs in Bavaria ſigno.
Nam ita nunc ponitur. ut Sanctus mons dicitur.

CAPUT XII.

De fundatione Monaſterii Campidonenſis.

Hiltigarda Imperatrix. Cœnobii Kempténque fundatrix.
Quid ex hærede tenebat. illud Cœnobio diſtribuebat.
In annis ſeptingentis. Septuaginta tribus actis.
Ut Cultus divinus augetur. ac novum Clauſtrum erectetur.
Pluraque territoria. pleno juréque donaria.
Huc tunc dederat. & opus bonum fundaverat.
Favens hoc Carolus. ejus conthoralis magnus.
Qui cuncta confirmavit. & Prælatis inibi ſignavit.
Quos alte privilegavit. ut gladius in clypeo nominavit.

CAPUT XIII.

De digito beatæ Hiltigardis.

Quam Deus multa. fecit per Hiltigardem miracula,
Ut hic intus ſcribo. & aliqualiter hæc noto.

Tandem incerta unum. volo eſſe prænotandum.
Dum Rex Carolus. & Imperator magnus.
Sua cum uxore. felicis Hiltigardis voce.
Romæ affuerunt. ſimul & ad Papam venerunt.
Tunc felix Hiltigarda. ait: Sanctiſſime Papa.
Ob Dei honorem. Matris ejusdémque decorem.
In Algoe territorio. Cœnobium fundare volo.
Cur Reliquias à vobis. peto hac cauſa finis.
Ut hæ in Cœnobio. venerentur tempore ævo.
Licet Papa {fautor / amicus} ſibi fuit. hoc tamen denegavit.
Verumtamen non omnino. ſic ſed verbis dicendo.
Ob Imperatricis honorem. hoc vobis do ad decorem.
Quidquid digitorum minus. ferre poterit unus.
Hæc Hiltigardis verba percipiens. gratiarum actiones dicens.
O Deus alme. adjuva recenter me.
Ut tantas ferre valeo. quantas placebit Deo.
Et ſic circa Altare. ſtetit ſummo in loco Eccleſiæ.
Coram Papa & Cardinalibus. nec non & multis hominibus.
Parvum digitum extendendo. quantum ferret videndo.
Deus in ea primum. volens oſtendere miraculum.
Tunc ejus digitus. grande portavit onus.
Omnium Reliquiarum. pro tunc Campidone contentarum.
Has gaudio accipiens. cum his Campidone adiens.
Ubi hæ adhuc ſunt. & pace ſancta quieſcunt.
Ecce hominum quilibet. diligentia magna conſideret.
Qualiter Deus omnipotens. cum Hiltigarda facere volens.
Miracula tanta. quæ prius vix ſunt audita.
Ergo ipſa digna. omníque honore laudanda.
Cum adeo pretioſum. Campidone dedit theſaurum.
O Campidone Comitatus. eo tempore fuiſti beatus.
Dum Corpora Sanctorum. venerunt in hunc locum.
Affuit tunc Civitas nulla. ſed tantum Civitas parva.
Sub hylomont ſita. quæ Cœnobio fuit data.
A felici Hiltigarda. pro tunc Imperatrix vera.

CAPUT XIV.

De Cœnobii Sanctificatione Campidonenſis.

Septingentis annis, ſeptuaginta ſeptémque percurſis.
In Aſcenſionis die. ut tunc ciclus dedit in tempore.
Ob preces Hiltigardis. quæ tenebat ſtatum Imperatricis.
Adrianus Papa. propria ſua in Perſona.
Ex Roma veniens. Campidonámque adiens.
Cum Cardinalibus tricentis. ſimul & quinquaginta ponis.
Adjunctis Epiſcopis. Simplicibus & ſummis.
Cœnobium dedicavit. ac Sanctos ſecum portavit.
Cum Reliquiis multis. ut in Ambone audis.
Nec non & Indulgentias. quas in numero ſic Incas.
Triginta unum mille dies. quos mortalia voces.
Iſtis undecim diebus. omni in anno reperimus.
Ut Clara lucet die. prædicationis in tempore
Et ſi dictum numerum connumeres. totam in anno ſummam vides.
Tanta non ſummarum ſumma erit. quanta tibi benè placebit.
Ultra jam dicta. alia loca ſunt ponenda.
Quæ ut in antiquis. reperi olim Cyrographis.
A Pontificibus ſummis. cum Epiſcopis his junctis.
Fuiſſe dotata. cum veniſque privilegiata.
Dum homo pœnitens. bujusmodi fuerit tranſiens.
Si loca hæc ſcire gliſcis. ſexteno ordine ſubnotabis.
Locus tibi ſit primus. erga almorum ſeptem gradus.
Ibidem mortalium annos. peccatorum ſeptingentos.
Procul dubio habes. & hinc locum ſecundum pones.

Circa

Circa tres gradus. ubi Sebaſtianus eſt Sanctus.
Dum bos iveris. tricentos dies habebis.
Hinc non obtinebo. & tertium locum te docebo.
Nam gradus ſunt octo. in Hiltigardis ſepulchro.
Ubi veniarum dies. octingentos reperies.
De poſt tibi locus. bene ſignabitur quartus.
Ut ſex Chori gradus. quos olim numeravimus.
Ex quibus capis vere. veniarum dies mille.
Tot pariter accipies. ſi Eccleſiam Walburgæ viſites.
Simul cum octingentis. de Nicolai templo ſummis.
Etiam Carenis certis. prædictis ſemper adjunctis.
Verum lites, incendia. ac Monachorum diſcordia.
Cum vita perpera. eorum diu ſic facta.
Has fecerat venias. pro præſenti eſſe oblitas.
Demptis undecim diebus. quos ſupra poſuimus.
Qui in vigore adhuc exiſtunt. & homines hos quærunt.
Sit autem homo benedictus. qui propriè hic eſt { moratus. / natus.
Hæc loca ſex quærens. ea omni diéque cernens.
Per oppoſitum tibi noto. & pro veritate pono.
Qui contra hoc faciens. non erit Deo benè placens.

CAPUT XV.

De Patronis Cœnobii Campidonenſis.

Hic micat Epimachi. noſtri pictura Patroni.
Cujus nunc meritis. Pater miſereſcito nobis.
Fulget Gordiani. ſepties hic clara beati.
Quem jam Chriſte pium. fac nos ſentire Patronum.
Propter Cœnobii Sanctos. venerabiles hicque Patronos.
Nec non Fundatricis. honorem voce Hiltigardis.
A Gubernatoribus ordinatæ. particulares fuerunt Scholæ.
Easdem perpetim eſſe. cum Scholarium multitudine.
Erga Campidonenſe Cœnobium. ut ibi ſemper tenerent locum.
Dicitur hoc factum eſſe. Ludwici Imperatoris tempore.
Qui fuerat filius. felicis Hiltigardis pius.
Nam non immerito. Scholæ debent eſſe in Cœnobio.
Cum in fundatione prima. beata dedit Hiltigarda.
Cuncta Cœnobio jura. Spiritualia & Sæcularia dicta.
Quoniam tunc in Campidonæ villa. ab ea fuerat poſſeſſa.
Nec non & aliis. locis ſita multis.
Qui nam Scholas has diminuent. & ritus Cœnobii annihilent.
Deſuper dicti Sancti ſilent. ſed vindictam in fine { dicent. / clament.
Quia non eſt dubium. quin ſic fiet judicium.
Extremum dum veniet. & prima ibi cauſa fiet.
Tunc ſententiam ſtrictam. dabit ſuper rem iniquam.
Nam in & erga oppidum. Campidona nunc dictum.
Latinales tunc Scholæ. in Cœnobio debent eſſe.
Et in Circulo muri. Sit ſolum Schola Theotunici.
Idem judicium erit. Si quis ſacrum oleum quærit.
Hæc privilegia non ſolum. in Civitate habet Cœnobium.
Sed adhuc alia quàm plura. ut res eſt bene nota.
Hoc verum eſſe videbis. dum litteram Cœnobii legis.
Res talis eſt nota. quod in Campidona tota.
Nullum oleum Sacrum. Oppidani habent ùt proprium.
Sed cùm habere volunt. die noctùque currunt.
Ad Hiltigardem felicem. nec non & Cœnobii fundatricem.

CAPUT XVI.

De Privilegiis Monaſterii Campidonenſis.

Quantæ autem multitudinis. Cœnobii Kemptum in privilegiis.
Prima in fundatione fuerat. ita Chronica narrat.
Nam Carolus Magnus. & Hiltigarda uxor ejus.
Cum Papæ favore. Adriano in nomine.
Abbati Andegario primo. & eum ſequentibus loco.
Cum ſæcularibus ſpiritualia. Cœnobio dederat omnia.
Sicuti villas, caſtra. nec non & multa oppida.
Cum fundatis & fundis. ſimul & omnibus circumſtantiis.
Quæ jacuerunt in locis. Algoie, Hylergoiéque dictis.
Segegoie } Auguſtgoie } ſuperadditis. & alia plura Goie adjunctis.
Ut ſolùm Abbates hæc regerent. & omnia benè providerent.
Sicut Omnipotenti Deo. reſpondere vellent in ultimo.
Nam olim temporum. fuerat ſic Cœnobium.
In tantis privilegiis dotatum. & in mundi partibus exaltatum.
Ut omnia Sal, vinum. ferrum & frumentum.
Nec non & alia. quæ domi ſunt utenſilia.
Ex quatuor mundi provinciis. venerunt theoloniis.
Ad Campidonæ Cœnobium. tempore antiquorum Abbatum.
Quæ nomina villarum, Caſtrorum. fuerunt autem & Oppidorum.
Non eſt neceſſe ſcribere. nec volo hìc ponere.
Nam longa ſolent ſperni. gaudent brevitate moderni.

CAPUT XVII.

De Gygantibus Hiltigardis, & Caroli.

Cùm Imperatrix fortunata. ſemper Hiltigardis dicta.
Campidonæ vixit. & Machinam incœpit.
Ibidem Cœnobii ipſius. die prima fundationis.
Gigantes ſic duos. habuit, in nomine dictos.
Sanctimont, & Celebrant. ut Poëtæ nobis ſcribant.
Qui ſtrictè laborarunt. ac ibi lapides portarunt.
Unus tantum in die perficiens. & ſolum opere complens.
Quanto alias octo viri. vix potuerunt niti.
Cum iſtis Hiltigarda. multa habuit ſolatia.
Quantum hi gigantes. fuerunt in die comedentes.
Hoc eſſet deriſorium. & quaſi incredibile ad audiendum.
Ergo hoc obmitto. & finem ipſis ſic impono.
Si quæſtio erit. unde eorum ortus fuerit.
Vos ſcire verè volo. ac ſic ad quæſtionem dico.
Carolus Magnus. Hiltigardis Vir legitimus.
De Conſtantinopoli hos portavit. dum ultra mare meavit.
Tandem uno mortuo. & priori in Cœnobio ſepulto.
Alter abhinc receſſit. iter verſus Italiam arripuit.
Fuit autem primus. à Duce nomine Erneſtus.
Exhumatus in Cœnobio. dum Clauſtrum renovavit ex novo.
Gigantis autem oſſa. à Duce fuerunt miſſa.
Ad Principum loca. eorum magnitudinis cauſa.

CAPUT XVIII.

De primo Conventu Fratrum Cœnobii Campidonenſis.

Si quis cupit ſcire. qui primo inire.
Regularem vitam. Campidonæ olim fundatam.
Cum ſexu eorum nomina. hic inferius nota.
Gruntfeſt Andegarius. de Prunſchwick nobis natus.
Abbas fuit primus. à Hiltigarda conſtitutus.

Stain-

Stainburg Joannes. Prioris tenuit {dignitates. faſces.}
Kupſerperger Petrus. menſæ fuit lectorius.
Tallacet Hainer Jacobus. rerum procurator verus.
Nunc autem Confratres. hic per ordinem ſimplices.
Uſque viceſimus quartus. perfecte complebitur numerus.
Herthorn Agapitus. Forſtner ſit tibi Hiltiprandus.
Simon Frünthelder. Amandus hinc Latner.
Berngiſelfridus. Waldgriener Floranus.
Taſcolus Felber. Rainboldus Rainſtetter.
Thomas Frunthalter. Stephanus Hochreitter.
Gryenruber Severorius. Joannes inde Vichus.
Loſſal Verodarius. Fruwenſthon Bartholomæus.
Gruntfeſter Vitalicius. Harmukam Hilteprandus.
David Rager. Wigandus de poſt Tallinger.
Baumflieger Raguntius. Hocheſchiltque Alexandrus.
De his cujusdam filii Duces. ac nobili ex genere Comites.
Nec non viri {Laudantes præſtantes.} petierunt. & eundem Campidonæ induerunt.
Imo plures ſupplicarunt ſed rogatum non impetrârunt.
Tempore tunc iſto. circúmque orbe ſub toto.
Sub Fratribus præfatis. hominum vere quisquis.
Cupiebat nam eſſe. quoniam vitam tenchant regulæ.
Manſit autem obſervantia. ſatis tempore longa.
Uſque ad Abbatem Werenherid. ſic ejus nomine dictum.

CAPUT XIX.

An Monaſterium ſit antiquius præſenti Civitate, vel non?

De longinquitate temporis. condictio parat originis.
Tunc ſi locorum antiquitâtes. ſcire libenter gliſces.
Inter Cœnobium. & Oppidi Kempten locum.
Qui eorum in ædificando. ſit veterior altero.
Inde cum opera. ac obnixè conſidera.
Quod olim temporum. ritum in gentilium.
Quodam ſub {Senatore Imperatore} rubeam barbam habente.
In Campidonenſium loco. quem nunc albatoria voco.
Civitas fuit diverſimode. dictáque in numine.
A multis Senatoribus. nec non & Gubernatoribus.
Quorum quidam deſtruxerunt. alii vero renovaverunt.
Hic enim exiſtunt nomina in ſequenti tu appella.
Vermeca cum Tretica. Sit tibi dicta Vertica.
Ecce nomina tria. habuit gentili in forma.
Fuerunt hic gentiles. Senatori facti ſunt inobedientes.
De Civitate Vertica. ſic in numine dicta.
Dum autem Senator. ſeu pro tunc talis Imperator.
Iſtius conſuetudinis fuerat. quod quidquid perjuraverat.
Per rubeam ſuam. nec non longámque barbam.
Hoc firmiter tenuit. & indilate perfecit.
Modo in obedientiam eorum. Cœpit jurare per ſuum Deum.
Edepol, & Hercule. ſic dicti in nomine.
Civitatem præfatam. à fundo deſtruere totam.
Ita namque fecit. & corruptionem adimplevit.
In Hylomont Caſtro inde. Eſnerius Dux nomine.
Gentilis, ad quem erat. ſuperſtita turba venerat.
Ex Civitate deſolata. à Senatore Vertica dicta.
Ducem comperierunt. & ſui ad gratiam dederunt.
Ut eis quemdam campum. daret pro habitatione eorum.
Tunc eſſe vellent ſui. jurare & in ævum Deum ſibi.
Et ejus Succeſſoribus. Ordinem ſervare illius.
Quos homines in ſubditos. expulſos accepit ſuos.
Et donavit ei Campum. infra Burgkhald ſituatum.

CAPUT XX.

Unde veniat illud nomen Campidona.

Inde nomen ortum. prima Campidona dictum.
Tuguria facere incœperunt. & inde villam erexerunt.
Hæc entia facta. ſic ſunt & finita.
Dum in numero ſexcentos. forſan calcavimus annos.
Ante Nativitatem Chriſti. ſicut ex Chronicis legi.
Tandem temporibus mutatis. variant & res ipſius.
Nec non ritus Paganorum. verſus in vitam Chriſtianorum.
Et tempus naturæ. mutatum eſt in tempus gratiæ.
Prædictum Caſtrum. veniebat ad Ducis manum.
Qui fidelis extiterat. Ernerius nomen ejus erat.
Nam ipſe & ſui. vere naturales amici.
Hanc provinciam. rexerunt per longam moram.
Sed dum diſceſſit ſtirps illa. & in toto fuerit ſepulta.
Res talis contingebat. & Caſtrum in poſſeſſionem veniebat.
Per Succeſſionem hæreditatis. in ſtirpem ipſius Hiltigardis.
Quæ Cœnobium ornavit. & ipſum primo fundavit.
Ut prius ſcripſi. & nominabiliter cognotavi.
Nunc iſtis prænotatis. atque diligenter conſideratis.
De Antiquitate eorum dico. & breviter finem concludo.
Nam Cœnobii fundationis tempore. Civitas fuit forma Villæ.
Et ſub Abbate Burckhardo. acquiſivit nomen Civitatis prioris primo.
Hoc factum annis. poſt Chriſti nativitatem numeratis.
Mille cum tricentis. ſimul triginta ſex finitis.
Illud limpidè patet. ſi quis Chronicam deſuper leget.

CAPUT XXI.

De Comite Berone.

In annis ſeptingentis. ſeptuaginta duobúsque actis.
De Prunſchwick Comes Bero. fuit ultimus ſuper Caſtro.
Hylomont regens. húncque Hiltigarda deponens.
De eodem Caſtro præfato. Andegario dedit Caſtrum primo.
Cum oppidulo ſito infra. quod jam dicitur Campidona.
Ad regendum ſingula. undique in Comitatu ſita.
Cum omnibus ſæcularibus. juribus & ſpiritualibus.
Ut adhuc luce claret. & per ſufficientia ſigna nitet.
Comes autem prædictus. fuerat Rulandi filius.
Qui quidem Rulandus. erat Caroli Sororis filius.

CAPUT XXII.

De Epitaphio primi Abbatis Monaſterii Campidonenſis, nomine Andegarii.

Hic Abbas primus. dictus nomine Andegarius.
Super ſuo Epitaphio. hæc metra ab ipſo.
Poſita ſunt pro certo. ſic hic ad ſenſum ſigno.
O Deus Judex vere. tu defunctis miſerere.
Da requiem cunctis. hic & ubique ſepultis.
Ut ſint in requie. propter tua vulnera quinque.
Et fidelium animæ. requieſcant ſemper in pace.
Ac viginti fratres tres. cum Andegario fuerunt orantes.
Ut litterarum ordo. compleatur in abcdario.

CAPUT

CAPUT XXIII.

De Sepultura Fratrum.

Mille & centum annis. à Nativitate Chriſti decurſis.
Fratres ex Cœnobio. Campidonenſi ſic dicto.
Sepulturæ proprium. eorum habuerunt locum.
In quo hominum nullus. pro tunc erat ſepultus.
Niſi ex ipſis unus. qui fuerat ex Conventualihus.
Iſte autem locus erat. ubi Cuſtoriæ teſtudo ſtat.
Hanc teſtûdinem puto. quæ eſt in cuſtodis domo.
Et à loco prædicto. ſepultura communis in propinquo.
Aliorum hominum fuit. uti veterum prolatio dicit.
Simile ſepulturæ modus. tenetur adhuc cum Scholaribus.
Qui proprium habent Cimiterium. jam retro poſt Chorum.

CAPUT XXIV.

De Abbate Agapito.

Hæc metra ab Agapito. Abbate compilata primo.
In Campidonenſi Cœnobio. ante ejus mortem tempore parvo.
Quod fuit, eſt, & erit. brevis horæ articulo perit.
Ergo, quid fuiſſe prodeſt, eſſe, vel fore.
Nam ſimul eſſe perit. quod fuit, eſt, vel erit.
Quod breviter durat. quis prudens quærere curat.
Cùm fæx cùm ſimus. Cùm res turpiſſima ſimus.
Unde ſuperbimus. dum terra in terram redimus.
Vivens contemne. quod moriens nequis habere.
Fabrica murorum. grandis ſtructura domorum.
Gloria menſarum. cum deliciis epularum.
Inſignéſque thori. mappæ Schyphíque decori.
Reſplendens veſtis, quæ moribus obſtat honeſtis.
Grex armentorum. ſpatioſus cultus agrorum.
Vertile vinetum. diverſa vice repletum.
Gaudia natorum. dilectio dulcis eorum.
Cuncta relinguantur. nec poſt vitam inveniantur.
Regia Majeſtas. omnis terrena poteſtas.
Proſperitas rerum. ſeries longinqua dierum.
Stertit abſque mora. mortis dum venerit hora.
Quid prodeſt homini. ſi vivat ſæcula centum.
Cum moritur, vitam. tranſiſſe putat quaſi ventum.
Vita quid eſt hominis. niſi res vallata ruinis.
Eſt caro cinis. hodie principium eraſque finis.
Cùm recordor, quod ſum cinis. & quod cito venit finis.
Sine fine pertimeſco. & ut cinis refrigeſco.
Omne namque genitum. tendit ad interitum.
Semper poſt gaudebunt. qui nunc ſua crimina flebunt.
Cùmque cœpi vivere. cœpi morti propinguare.

CAPUT XXV.

Quot ſunt Sancti in Ordine Sancti Benedicti, vel fuêre.

Quinquaginta quinque. millia quingenta quinque.
Omnes Canoniſati. feliciter à te ſunt tranſlati.
Eſt Monachus Sanctus. Caput vero Benedictus.

CAPUT XXVI.

Quot ſunt Monaſteria in Ordine Sancti Benedicti.

Quinquaginta & mille. ſimul & quinquaginta quinque.
In Sancti Benedicti ſerie. tot Cœnobia quære.

Sic certè legimus. unoquè non minus.
Sub Lunæ Ciclo. & toto terræ ſpatio.

CAPUT XXVII.

Quando fuit ſepulta Sancta Hiltigarda Campidonæ.

Annis decurſis ſeptingentis. octuagintáque tribus.
Buſto in hoc buſtarii felicem. buſtarunt Hiltigardem.
Quæ variis claruit ſignis. Dei vigore in multis.
Cujus in pace Sancta. requieſcat anima.

CAPUT XXVIII.

De malefactoribus Cœnobii Campidonenſis.

Qui Hiltigardis bona. nituntur delere facta.
Et horum ſubtractores. non ſunt Cœnobii reſtitutores.
Hi eorum cum ſtirpe. maledictionis ſunt Evæ.
Id Adrianus Papa. ſtatuit pro regula rata.
Hæc norma eſt vera. ut rerum docet experientia.
Nam omnes pereunt. & ad inopiam veniunt.
Sed tamen firme ſpero. ut ita infidelis ſit nemo.
Sibi tantùm agravando. ejúſque animam ligando.
Qui talia præſumant. & bona Hiltigardis diminuant.
Dei odium habeat. qui infringere præſumat.

CAPUT XXIX.

De Conſecratione Ludwici Imperatoris, qui multa Clinodia dedit Monaſterio.

Fuerat autem Conſecratus. à Papa nomine Stephanus.
In Imperatorem dignum. pium, bonum, & benignum.
Annis tranſactis. quindecim ſimul cum octingentis.
Qui ſeptuageſimus quintus. alios fuit ſecutus.
Et viginti ſex annis. rexit Imperium Romanis.
Ex Endechs Ludwicus. in Bavaria eſt natus.
De felici Hiltigarda. Matre ejus ſic dicta.
Cœpit autem Ludwicus. Imperator ſemper pius.
Nobiliſſimam filiam. Ducis, nomine yrmigardam.
De qua tres genuit filios. in ſequenti ſic dictos.
Lotharium, Pipinum. ſimul & alium Ludwicum.
Qui etiam Rectores. inde facti ſunt Imperatores.
Hi bella maxima. commiſerunt in Saxonia.
Hi adeo nobiles. quod in corpore habuerunt cruces.
Nam Avus & Ava. S. ſimul tenuerunt ſigna.
Demum pius clauſit ſuum. diem in natura ultimum.
Viceſima die prima. in Menſe Junio ſic dicta.
Et Ludwicus pius. Campidonæ fuit ſepultus.
Ubi requieſcat in pace. cum ejus felici Matre.
De his conſuetudo orta. quòd in Hiltigardis ſolùm ſchola.
Scholares in anno omni. tenent ritum pro laudabili.
Jocoſum Regem. & ſuam legalem mulierem.
Ut declaratur ex practica. felicis Hiltigardis Chronica.
Ibi pulchræ leges. hunc ritúmque invenies.

CAPUT XXX.

De Rorina filia Imperatoris Ludwici pii.

Rorina Duciſſa. Ludwici piique filia.
Sueviæ Ducem Lothardum. legalem habuit & Virum.

Bona

Bona multa ambo. ſemper fecerunt Cœnobio.
Sibi dando Clinodia. quæ venerunt de Hiltigarda.
Vel lapides, ut patet. ſimul & pretioſæ gemmæ.
Hæc jam ſunt data. ad Cœnobiſque ornata.
Abbatis Adelberti tempore. qui tunc rexit Campidonæ.
Peregerunt autem fratres. anniverſorúmque dies.
Præfato Duci præcipuè. quoniam Clauſtro fecit benè.
Die ſemper tertia. in Julio benè numerata.
Et ſi non ſervatur. neſcio cur obmittatur.
Tandem ſurgit dubitatio. de Suevorum Duce Erneſto.
Aliam, & ſecundam pius. filiam habuit Ludwicus.
Hiltigardis nomine. quæ copulata fuit vere.
Duci de Malano. nobili proſapia genito.
His nunc concludo. & Chronicis pono
Salvo gramate plures. nobilitate fuiſſe Hiltigardes.

CAPUT XXXI.

De vulnere ipſius Ludwici Imperatoris pii, habens id in Capite.

Actis annis. ſedecim cum octingentis.
Imperator Ludwicus. ſemper nomine pius.
Grande perfecit bellum. contra Hunnorum populum.
Qui infidelis fuerat. & Chriſtianos moleſtarat.
In hoc autem bello. Deus ſubvenit Ludwico.
Nam victoriam obtinuit. ac multos vere occidit.
Verum Ludwicus pius. in eo accepit vulnus.
Quod in ejus Capite. ſtigma habuit grande.
Cauſa hujus rei. nam fuit in bello aciei.
Nam verſus {hæreticos / paganos,} bellando voluit præcedere alios.
Hunc ritum tenuit. & cum Cruce Sancta adivit.
Aliis autem in bellis. ſervavit locum finis.
Ecce Caroloiſavit. qui talia perpetravit.
Et ſic Carolus Magnus. & idem filius ejus.
Multa bona fecerunt. & demum Cœlum intraverunt.

CAPUT XXXII.

De alteratione patibuli Monaſterii Campidonenſis.

Octingentis annis. nonaginta duobúsque curſis.
Abbas Fridericus. Gremlich nomine dictus.
Patibuli tunc locum. mutavit, & loca Judicum.
Et hujus rei cauſam. faciliter in gloſſa exponam.
Etiam ſatis nota. communi in fama.

CAPUT XXXIII.

De moneta prima Monaſterii Campidonenſis.

Annis octingentis. ſexaginta octóque actis.
Abbas Landfridus. Hochentanner cognomine dictus.
Incœpit tunc primam in oppido percutere monetam.
Suo in Kempten dicto. id ſimúlque ornatius ædificando.
Nam in eo tanta ædificavit. quanta & in Cœnobio fundavit.
Hoc tunc non immeritò. quia omnia erant ſub poſſe ſuo.
Et latera ambo. amore dilexit & uno.
Inde ſub Burckhardo. Abbate ſic nomine dicto.
Ab Hunnis privata. ſunt loci hujus bona.

CAPUT XXXIV.

De Marcis Monaſterii Campidonenſis.

Quatuor annis cum octingentis, ab incarnatione Chriſti dictis.
Egeni tunc Nobiles. circumquaque hinc inde morantes.
Erga Cœnobium laudibile. dictum Campidonenſe.
Ipſum multum moleſtarunt. atque in Marcis ſupernumerarunt.
Hoc Erchampertus Friſingenſis. Epiſcopus, & Abbas Campidonenſis.
Cum Cœnobio advocato. Milo nomine dicto.
Imperatori Ottoni. Conqueſti erant, & Regi.
Hinc præfatus Imperator. atque Romanorum Gubernator.
Omnes veteriores ex Algoya. juſſit venire Ratiſpona.
Eosdem volens audire. quid de Marcis poterint ſcire.
Super etiam juramento dicerent. & veritatem non occultarent.
Iſtis ſic factis. & ſingula bene auditis.
Res fuit ſententiata. & ab Ottone ſic illata.
Ut dicti Nobiles. & rerum Cœnobii ſubtractores.
Marcas ſuo in terreno redderent præfato Cœnobio.
Et ex illata injuria. à vobis Cœnobio facta.
Talem pœnam vobis injungo. & ſic vos corrigo.
Ut quilibet gladium cum calcaribus. portet ſuis in manibus.
Et quilibet equi ſellam. afferat ſuper ſcapulam ſuam.
Sic ad Primam eundo. equos ſecum currere mittendo.
Ut luculente patet. ſi qui privilegia leget.
Et hoc in Cœnobio quære. hunc Campidonæ invenis verè.

CAPUT XXXV.

De fonte ſuper Burckhald, & quibusdam Conſiliariis ipſius Campidonæ.

Octingentis annis. L. cum jota numeratis.
Dorn Conradarius. Abbas Campidonæ dictus.
Super Burckhald montem. fecit fodere fontem.
Et ſic Paganicos. reperit plures denarios.
Quos hinc inde diſtribuit. & Dei templa fundavit.
Inde poſt ſex annos. tres Conſiliarios ſuos.
Decolari tunc fecit. qui Abbas Campidonæ fuit.
Ut Gerunguſamburger. qui ſcientiis non fuit pauper.
Si cauſam gliſcis ſcire. ad Chronicam potes ire.
Ibi cauſas reperies. quæ non fuere res leves.
Nam cauſam unam. verè hic vobis ponam.
Litterarum ſigilla verterunt, & alia mala fecerunt.

CAPUT XXXVI.

De Capella ipſius Caſtri Burckhald vel Hylomont.

Septingentis annis. cum octuaginta duobus datis.
Abbas tunc primus. de Brunſchwick nomine dictus.
Et Geruntfeſt ejus cognomine. dicto ſic in voce.
Super Hylomont Caſtrum. Capellæ fundavit locum.
Quamquam moram tunc duxerit. & ejus Kalbangſt rexerit.

CAPUT XXXVII.

Quot Abbates pauperes omni die centum ad minus cibarunt cum quotidiano pulmento.

Mille annis cum tercentis. & duobúsque finitis.
Abbas Germanus. Schneller ſic dictus.

Super

Super Hylomont tunc ſedens. Campidonam ſic regens.
Centum omni die homines. egeni & pauperes.
Cum pulmento cibavit. & Orphanos ſemper ſuſtentavit.
Hoc Orteck Gebhardus. etiam Campidonæ Dominus.
Sua in vita fecit. & etiam alia bona egit.

CAPUT XXXVIII.

De Judiciis Villaicis.

Nunc animari poteris. Villaicis de Judiciis.
Quæ anno in omni. in Parochia divi Magni.
Fiunt, ut peragantur. ut Cœnobii jura intuentur.
Ante Natale tempus. feriis ſextis tribus.
Hæc autem fient. ut Chronicæ notent.
Nam ita nobis dicunt. & ex privilegiis ſcribunt.
Ut forma ſignetur villæ. quæ olim fundationis tempore.
Cœnobii Campidona fuerat. licet ſe in civitatem mutaverat.
Jam hujus judicii loca. ſunt tuo in corde notata.
Circa fori januam. verſus nunc Campidonam.
In divi Magni Eccleſia. ubi olim ſtetit tilia.
Cum quadam Capella. ſatis pro tunc parva.
Nam hodie ſunt ſigna. quod ruſticalia jura.
Adhuc ubique in villis. Communiter erunt ſub tiliis.
Nunc concludis benè. quanta privilegia in Civitate.
Et certè hæc non ficta. ſed ſunt veraciter dicta.
Monaſterium adhuc habet. & merito omnia poſſidet.
Sicuti ſingulis in Capitulis. notabiliter, benéque legis.
Etiam aliæ ſunt-cauſæ. pro his judiciis ponendæ.
Quæ non ſunt neceſſe. hæc in ſcriptis dare.

CAPUT XXXIX.

De Abbate Adelberto, & duodecim calicibus.

Annis tranſcurſis. quadraginta cum octingentis.
Sub Abbate Adelbertho. Moringer ſic dicto.
Fuerunt in Cœnobio. Calices in numero duodeno.
Quorum quilibet habebat. gemmamque ſpecialem tenebat.
Quas cum aliis Rorina. pii Ludwici filia.
Monaſterio dedit. ob Avæ honorémque tribuit.
Tandem Hunni venientes. hos cum gemmis aufferentes.
Nam trinis vicibus. ſubtraxerunt bona fratribus.
Non ſolùm ipſis, ſed ipſius Prælati ſubditis.
Ut Campidonæ in oppido. ſimul ubique in territorio.

CAPUT XL.

De maleſico Advocato Haſſone.

Octingentis ſimul annis. & viginti ſeptem numeratis.
Monaſterii Advocatus. voce Haſſo dictus.
Abbatem Theobaldum. intoxicavit Dominum ſuum.
Cauſam tunc ob quam. idem poſitus ſuper rotam.
Maleficii ab Oppidanis. qui fuere in humanis.

CAPUT XLI.

De Abbate Burtunpach.

Annis mille ducentis. & viginti ſeptem actis.
Abbas ex Burtnpach Heinricus. Kempten fuit Rectivus.
Nam Hylomont Caſtrum. ab eo renovatum.
Ob Cœnobii tuitionem. & ſuorum ibi defenſionem.

CAPUT. XLII.

De Abbate Semerow.

Annis mille ducentis. & viginti ſeptem actis.
Abbas Heinricus de Semerowe. fuit gubernans Campidonæ.
Qui Cœnobium reparavit. & quaſi in toto renovavit.
Nam erat deſolatum. & ab Hunnis ferè nullatum.

CAPUT XLIII.

De quodam periculo facto olim ſuper Kalbsangſt.

Abbas dictus. nomine Werenherus.
Campidonæ gubernans. Super Caſtrúmque morans.
Quod Kalbsangſt voco. uti in Chronicis lego.
Parvo ſitum ſpatio. à Campidonenſi Cœnobio.
Abbas nam præfatus. nec non & Campidonæ Dominus.
Vitam Regulæ relinguens. irregularémque primo admittens.
Cujus rei cauſa. olim à gnaris dicta.
Idem Campidonæ Herus. à corvis laceratus.
Portatúsque per aëra. nobis ignota ac loca.
Solemni fuerat die. quo divina voluit celebrare.
Habuerunt autem corvi. roſtra coloris ignei.
Nec non & pedes. eorum in colore ſimiles.
Eſt id verè factum. ſuper caſtrum ante dictum.
Inde nam adeo horribile. effectúmque in habitabile.
Ut hominum nullus. in hoc potuit eſſe amplius.
Ex hoc vere tandem. id cedebat in deſolationem.
Qualem vitam duxerit. & Abbas dictus habuit.
Scribere hìc nolo. neminem judicare volo.
Quoniam hæc Deus ſcit. & ſingula ſolus nóſcit.
Ejus autem tempore. ſuus Advocatus Campidonæ.
Miles nomine Gwido. poteſtatem habuit regendo.
Super Hylomont ſedens. humanáque providens.

CAPUT XLIV.

De Sacro oleo.

Sanctus Udalricus. Auguſtæ erat Epiſcopus.
Olim febricitans. de Romáque ambulans.
Campidonam intravit. in Cœnobio ibi infirmavit.
Tanta debilitate circumdatus. ut à fratribus Sacramentis proviſus.
Dei autem gratia. ac fratrum proviſio bona.
Divo Udalrico ſubveniebat. ut diutius vivere ſolebat.
Dum demum receſſit. Cœnobio pro valete dedit.
De parte terræ certa. ſua ex Diocœſi reperta.
Sacrum ſcilicet oleum. inter Sacramenta ſic dictum.
Tunc ſimul cum eo divus. in Cœnobio fuit Conradus.
Qui viſitavit Udalricum. Campidonæ tunc infirmum.
Nam fratres fuerunt verè. ùt docent eorum hiſtoriæ.
Bonis in actibus claruerunt. & ſic Sancti facti fuerunt.
Quis Abbas tunc fuerit. ac Campidonam rexerit.
Hoc nitide Chronica. Cœnobii docet in littera.
Hanc ibi rem videns. & melius plura ſcies.

CAPUT XLV.

De Sepultura Imperatoris Ludwici Pii.

Uno anno completis. quadragintáque octingentis.
Pius Ludwicus. Campidonæ fuit ſepultus.

Suam

Suam erga Matrem. piæ memoriæ Hiltigardem.
Quorum Sancta in pace. requieſcant ſemper animæ.

CAPUT XLVI.

De Parochiis Sanctæ Walpurgæ, & Laurentii.

Annia nongentis. cum ſeptuaginta uno finitia.
Walpurgæ Parochia. ab Hunnis erat combuſta.
Ultra ducentas domoa. ubi jam reperitur {agroa. / hortoa.}
Inde ab Abbate. Campidonam tunc regente.
Qui Romanam adût. alias in legatione fuit.
Apoſtolicos petiit. ac {Cardinales / Epiſcopos} acceſſit.
Ut ſibi faveret. locum Parochiæque alteraret.
Re hoc conceſſa. Laurentii Parochia eſt orta.

CAPUT XLVII.

De quodam præambulo fiendo à Proviſore, vel Cantore in Scholis felicis Hiltigardis, verſus Dominum Campidonenſem, & alios Dominos, tempore Vaſſaugi, dum Scholares habent jocoſos Reges, & Reginas.

Salvet Sancta Trinitas. hic circumſedentes.
Nullus ſit diſplicitus. inter vos hic entes.
Quod nos ad vos venimua. nova referentes.
Quæ non primitus noſtis. miſſus à ſupremo.
Rege Regum Domino. cujus noſcit nemo.
Excellens Dominium. unum tamen demo.
Qui nam venturus eſt. die in extremo.
Rex meus eſt Dominus. dignus & excellens.
Fridericus nomine. hæreſes depellena.
Horúmque potentias. potenter evellens.
Cujus cor contrarium. ejus ſicut fel ens.
Deo dante gratiam. jam vult ambulare
Ad Turcorum patriam. ibique bellare.
Et fidem Catholicam. vult fortificare.
Ergo vos humiliter. jam vult ſupplicare.
Ut vos jam dignemini. ſibi ſubvenire.
Quodſi que feceritis. mitto vobis ſcire.
Quod pro nobis agere. multa vult & mirè.
Poſtquam dicta fecerit. ſtatim vult redire.

CAPUT XLVIII.

De donationibus Monaſterii Campidonenſis.

Poſtquam felix Hiltigarda. ejus entia hæreditaria.
Quemadmodum villas, oppida. & multa rura.
Cum eorum attinentiis. fundatis & fundis.
Monaſterio diſtribuit. & Campidonenſi dedit.
Alii tunc etiam Nobilea. ſimul & reliqui homines.
Eorum domos, agros, ſilvas, & campos.
Cæteris cum rebus. donarunt Clauſtro ad decus.
Et ut ſalus eorum. ibi perficeretur in ævum.
Haa verò donationes. proprio in libro invenies.
In quo pariter habetur. quod pro vero reperitur.
Quoniam Kempten, Kauffbeürn. ſimul & Memingen.
Campidonenſis Clauſtri fuerunt. dum villæ formam habuerunt.
Ut temporibus Caroli. ſimul & Regis Pipini.

CAPUT XLIX.

De Ludwico Abbate.

Dehinc ſub Ludwico. Abbate ſic tunc dicto.
Hylomont Caſtrum. fuerat combuſtum.
Igne ex improviſo. de quo ſciebat nemo.
Nam mala cuſtodia. famulorum fuit in cauſa,
Ut tunc dicebatur. & pro vero tenebatur.
In nongentis annis. cum quadraginta actis.
Etiam quædam laudella. cum privilegiis plena.
In eodem fuit combuſta. utinam eſſet jam in forma.
Tunc certè benè. videretur à cunctis plenè.
Qualiter ſpecificè res. tenerent ac

CAPUT L.

De Giſilfrido Abbate.

Abbas Giſelfridus. Campidonæ moratus.
Mille annis. quadraginta quatuor numeratis.
Fuit vir ſapiens. in ſingulíſque prudens.
Nam cunctis à Principibus. maximè fuit dilectus.
Solùm ea de cauſa. quod in eo fuit ſapientia.
Diſcordes pacificavit. & Principes univocavit.
Adeò enim expertus. ut ab ipſis fuit directus.
Verſus Dominum Apoſtolicum. perficiendo ens magnum.

CAPUT LI.

De Udalrico Abbate.

Lindgein Udalricus. Abbas Campidonæ dictus.
Statuit pro certo. quod Campidonæ in oppido.
Mulierum nulla. ad mortem erat ſententiata.
Quantacunque mala egiſſet. nequitiáſque feciſſet.
Hujus rei cauſa. reperta eſt in Chronica.
Ibidem eandem leges. & alia plura invenies.
Ut geſta Abbatum per ordinem ſingulorum.

CAPUT LII.

Ubi quondam fratres fuerunt tempore deſolationis Cœnobii.

Cum C. mille annis. & triginta calculatis.
Sub Veſtberger Abbate. nomine Friderico regente.
Propter Cœnobii deſolationes. fuerunt ex Campidona fratres.
In quadam Præpoſitura. nomine Stetwang dicta.
Forſan viginti ſex annis. ſi gloſſas benè legis.
Ibi fratres fuerunt orantes. ſeptem horáſque cantantes.
Uſque ad Cœnobii revocationem. & ejuſdem reparationem.
Tunc fratres revenerunt. ac Campidonam intraverunt.
Canonicam vitam ducendo. ipſos Deúmque vivendo.
Etiam olim temporum. dum ſchiſma fuerat ortum.
Cœnobium caruit Abbate. licet non diu tempore.
Unde Præpoſitus ſolus affuit. qui locum regendi tenuit.
Etiam diſcordia fratrum. fecit regere Epiſcopum.
Ut Epiſcopus Friſingenſis. qui fuit Abbas Campidonenſis.
Inde regimen rediebat. & ad Prælatorum ordinem veniebat.

CAPUT

CAPUT LIII.

Quot modis Monaſterium fuerit devaſtatum.

Eſt tribus vicibus. locus Campidonæ deſtructus.
Hoc ab Hunnis. diverſo tempore litis.
Qui de genere Ungarorum. & non de ritu Chriſtianorum.
Fronte nam prima. venerunt ex Ungaria.
Iſtas rexerunt per partes. uſque ad Coloniæ limites.
Frontem nota ſecundam. inde ad Baſilæam.
Tertiam vicem inſpice- uſque ad locum Ratiſponæ.
Semper per diverſa. Climata villas, & Caſtra.
Nec non & Cœnobia., combuſſerunt omnia.
Ecce periculum quantum. Cœnobium eſt paſſum.
Trina facta ſic devaſtatio. tripla ſecuta renovatio.
Dux primò Erneſtus. ex Suevia Hiltigardis amicus.
Idem Cœnobium renovavit. 2do. Epiſcopus Friſingenſis reformavit.
Pono tertio.tertium. Abbatem de Semmorow Heinricum.
Qui idem reparavit. ut hiſtoriis quis legit.

CAPUT LIV.

De inventione Sanctæ Hiltigardis, & ejus filii Ludwici.

Poſt Cœnobii deſolationem. & quaſi fundationis oblivionem.
Novi fratres recollecti. valde in cœperunt admirari.
Ubi ſepultura Hiltigardis. & ejus filii felicis.
In deſolato Cœnobio eſſent. ut ab antiquis audiviſſent.
Eas ibi eſſe. in privilegio Caroliſque legiſſe.
Omnes Deum invocavere. Matrémque ejus rogavere.
Ut ſignum eisdem darent. quo ſepulturæ locum ſcirent.
Inter ſepulchra plura. nobilium hominúmque multa.
Circáque antiquum. & plus pavimento præfulcitum.
Omnes inchoare ſcire fratres. eorum oſſa optantes.
Fodere non neglexerunt. & in labore ſtrictè ſteterunt.
Fratribus ſic niſis. ut Deus relaudetur in ſuis.
Peregrina mulier apparebat. & fratribus tunc dicebat.
Ubi felices nunc quæritis. ibi non invenietis.
Parvo autem ſpatio. abhinc vos ſcire volo.
Hic jacet feliciſſima. Imperatrix Hiltigarda.
Cum ejus filio. Ludwico nomine pio.
Hæc verba prolata. illa mulier erat evanita.
Regina autem Hiltigarda. cum filio fuit inventa.
Nongentis annis. cum quadraginta finitis.
Alexandro ſub Abbate. tunc temporis regente.
Hinc tanta lætitia orta. quanta vix hic audita.
Fuit inter fratres. & totius provinciæ homines.
Hoc non immeritò. ſic vobis dico.
Nam voces. Angelicæ. in templo ſepulturæ.
Supra eorum ſepulchra altè. ab Angelis ſunt auditæ.
Et erat eorum cantus. omnes in mundo gaudeamus.
Nec non & ſapor optimus. ab hominibus fuit perceptus.
Dum ſic almorum oſſa. in argentea ſunt clauſa ſarcha.
Et ea cum Patronis. venerantur à Presbyteris multis.
Qui ex villis veniunt. & Deum in ſuis pſallunt.
Una cum Scholarium multitudine. qui ſolent eſſe in proceſſione.
Omni anno in Majio. ùt vides ex Calendario.

CAPUT LV.

De Univerſitate Studentum, quæ olim fuit Campidonæ.

Scribunt Cyrographiſtæ. & fantur Poetiſtæ.
Poſt tempus paucum. fundationis Cœnobiſque lapſum.

 Cam-

Campidonenſis ibidem. affuiſſe Univerſitatem.
Quæ ex Sancto Gallo. veniebat tempore illo.
Dum autem loci Villayum. pro tunc fuerat nimis parvum.
Fuiſſe Imperatorem. & Regem Romanorum Gubernatorem.
Ludwicus pius. ſuo in nomine dictus.
Tres filios clara. genuit felix Hiltigarda.
Ex ſemine Caroli. Imperatoris nomine Magni.
Quos ita voces. & eorum nomina pones
Carolus & Pipinus. nec non & pius Ludwicus.
Etiam tres filias, quas ſic locas.
Gertrudis, Bertha. nec non ſit tibi Giſla.
Patre eorum mortuo. & Aquisgrano ſepulto.
Inde filius ſuus. dicto nomine Ludwicus.
Aquisgrano venit, & Regna regendo ſuſcepit.
Sedénsque in palatio. Theſauros Patris in auro.
Et argento, gemmis. pro tunc valde pretioſis.
Omni in ſupellectili. juſſit præſentari ſibi.
Quadam Patris in charta. omnia ordinandáque inventa.
Juxta chartæ continentiam. omnia diſtribuit præter menſam.
Pauperibus in erogando. nil ſibique reſervando.
Quam menſam. ob Patris amorem argenteam.
Ecce meritò pius. dictus erat Ludwicus.

Memorale & nota bene.

O Civitates Sanctæ præ aliis in orbe gaudete.
Roma tu prima. Campidonaque ſecunda.
Nam Chriſti præputium. in ipſis conſervatum ſolum.
Cum Jeſu Sanguine. ita ſcribitur verè.
Ac aliis cum Reliquiis. in numero plurimis.
Quæ in locis aliis. tu peccator non reperis.
Hoc in vero tenebis. dum bullas deſuper audis.
Quas Hiltigarda Imperatrix. Cœnobii Kempten fundatrix.
Impetravit Romæ. tempore Adriani Papæ.
Et Caroli Magni. Imperatoris pro regni.

CAPUT LVI.

De deſtructione Caſtri, tempore Mittelberg Abbatis.

Mille annísque tricentis. de duobus cum quinquaginta finitis.
De Mittelberg Heinricus. in Abbatem erat electus.
A Conventualibus Campidonæ. pro futuro Gubernatore.
Sub eo autem fiebat. quòd res ita contingebat.
Quòd Caſtrum ſuum {Hylomont olim / Burckhald nunc} dictum.
In quo per ſe reſidebat. locum regendíque habebat.
Ad eum Campidonenſes. in Vigilia Martini venientes.
Hunc ſuo ex Caſtro truſerunt. & illud deſtruxerunt.
Qui ſpiritu ducti. qua de cauſáque moti.
Ego ſcribens neſcio. nec reſpondere volo.
Si gliſcis hanc ſcire. ad Abbatum Chronicam potes ire.
Ibi hujusmodi invenies. & plura alia ſcies.

CAPUT LVII.

De Bulla Martini Papæ, in qua habetur, quod tota Civitas Monaſterii fuit pleniſſimo jure.

Bulla Martini Papæ. hoc notat verum eſſe.
In qua limpidè reperis. ſi eandem legis.
Non etiam minus. aliis in litteris reperimus.
Ut Campidonenſe oppidum. pleno jure totum.

Vide-

Videlicet Sæculari. ſimúlque omni ſpirituali.
Pertinuerat ad Monaſterium. erga ipſum ſitum.
Nam·Carolus quartus. ſiniſtro ſpiritu motus.
Monaſterii jura diminuit. ejúsque facultates ſubtraxit.
Quod primus fundavit. id quartus anihilavit.
Verum non omninò. ut omni vides in privilegio.
Si ipſa leges. ad hunc fundamentum reperies.
Iſta nunc obfuſcantur. ut demum ita deleantur.
Nam ſegnities Abbatum. ultimatè deſtruet totum.
Plus tranſitoria quærunt. perpetua verò diminuunt.
Vellem quidem, adverterent. quantum privilegia valerent.
Verè unum magis. quàm ſtructura muri omnis.
De omnibus hoc non ſcribo. Sed de aliquibus ità noto.
Ubi rerum experientia. de certis docuit Magiſtra.
Ve ſemper illa delentibus. pax ſit id compatientibus.
Nulli nam ſint dubia. quoniam Sancta Maria.
Monaſterii Patrona. fundatríxque Hiltigarda.
Cum Epimacho Sanctis. & Gordiano Patronis.
Hoc non obmittent. nam hìc aut alibi vindicent.
Dum malum puniatur. bonúmque remuneratur.
In extremo die. coram diro Judice.
O { Animalia Campidonenſia / Homines Campidonenſes } imaginamini { hæc entia. / entes.
Econtra reſtituite jura. quæ Cœnobio ſunt { donata. / ſubtracta. }
Peccatum non dimittitur. niſi ablatum reſtituatur.
Timeo tamen verè. quod non utuntur ſenſibus ſincerè.
Oculos ſanos habentes. nil autem videre volentes.
Manus ſervantes. nihil entitatis palpantes.
Pedes tenentes. pergere pro vero nolentes.
Hoc Pſalmiſta atteſtante. & rerum experientia approbante.
Quibus ſic ſint ſimiles. vide Davidis expoſitiones.
Hæc forſan non facerent. ſi rectè normam tenerent.
Id compilatori parcite. quoniam bono fecit fine.
Anno milleno quadringenteno. ſimul & octodeno.
In Hiltigardis Scholis data. tunc grandi vigore proclamata.

CAPUT LVIII.

Quomodo Campidonenſe Oppidum per Carolum quartum venerit ad Imperium.

Fæmina mundum damnavit. quæ Sæculum ſalvavit.
Adam hominem decepit. qui eundem reprofecit.
Lignum anihilavit. quod aliud recreavit.
Sic Carolus quartus deſtructavit. quæ Magnus fundavit.
Ut lucet in Bullis. nec non & privilegiis.
Nam machinatione ſiniſtra. & luce ſub occulta.
Ipſe Rex Carolus. in regimine Romanorum quartus.
Imperialem titulum primo. ſignavit Campidonæ oppido.
Nam vero antea. totum fuit ſub Campidonenſi Abbatia.
Hoc miles advocatus, Hero nomine dictus.
Abbati ſcilicet contrarius. & ſuper Hylomont adverſarius.
Ob pecuniarum certam. eorum in Calculatione ortam.
Ille cum oppidanis. ſeduxerunt Regem inanis.
Verbis tam ſiniſtris. Abbati & fratribus tunc ignoratis.
Ut Rex præfatus. ita ſiniſtro modo informatus.
Taliter ſententiavit. nomen locíque mutavit.
Etiam plures cauſæ. de illo eſſent ſcribendæ.
Ut ſunt exactiones. quas Cœnobii Superiores.
Omni anno Scholares. Imperatori dederunt omnes.
Nam in eorum converſia. inter partes jam dicta.
Quam Abbas & Advocatus. cum Oppidanis ſuus.

 Tem-

Tempore litis & peſtilentiæ. habuerunt inter ſe ſtrenuè.
Tunc Carolus dictus. Campidonæ oppidum quartus.
Ad ſuam manum cœpit. ſicque ad Imperium civit.
Verum Rex retulit. & de Cœnobii privilegiis dixit.
Illa maneant illæſa. à prioribus prius dicta.
Et ſic partium crines. ab eo ſunt injuncti omnes.
Ad continuè bellandum. ſimul eóſque litigandum.
Nam omne Regnum. in ſeipſum deſolabitur diviſum.

CAPUT LIX.

De Subjectione Monaſterii Campidonenſis infra Epiſcopum Conſtantienſem.

Annis mille, & tricentis, cum octuaginta duobus computatis.
De Hyrſdorf Fridericus. in Abbatem erat electus.
Tunc quadam ex Controverſia. in fratrum electione facta.
Campidonenſe Cœnobium. veniebat extra ritum ſuum.
Nam antea ſemper exemptum. ſic tunc erat ſubditum.
Conſtantienſi Epiſcopo. ſed certe hoc non laudo.
Nam primum ad ſtatum. faciliter eſſet reducendum.
Si Segnities Abbatum. non eſſet impedimentum.

CAPUT LX.

De Swicenſibus ſuper Buchenberg ſub Abbate Gerwico

Annis mille quadringentis. ſexaginta tribúſque ſtatis.
Sub Abbate Gerwico. ex Simentingen benè noto.
Suicenſes venerunt. unáque hora interfecerunt.
Super Buchenberg montem. de Hochenegk militem.
Cum centum ruſticis. quos ſibi adjungis.
Miles autem prædictus. Cœnobii erat Advocatus.
Unde hic lis orta. & cædes tanta facta.
Longè eſſet ad ſcribendum. cur ad Chronicam eſt currendum.
In qua reperitur cauſa. quod Jerius Beck fuit prima.
Aliud ſub eodem Domino. geſtum Abbate ſigno.
Quodam tempore Dedicationis. Monaſterii in nundinis.
Omnes inſtitores. cum hoc eorum Uxores.
Et extra muros Campidonæ. habebant emere & vendere.
Nullæ namque inſtitæ. omnino non fuerunt in Civitate.
Sed omnis mercatura. erga Cœnobium fuit ſita.
Cur oppoſitum jam fiet. quilibet homo per ſe notet.
Hæc aliaque. benè eſſent ſcribenda.
Sed ego ſcribens. notare non ſum audens.
Veritas eſt mortua. & in agone jam juſtitia.
Verecundia receſſit. ſuperbia ubique nitescit.
Pompa & proprium commodum. ſolent corrumpere totum.
Quæ regnat Campidonæ. ibi bino in latere.
Nec mentiri puto. nam bina latera ſoluto.

CAPUT LXI.

De Cardinali Auguſtenſi.

Mille quadringentis annis. cum quinquaginta poſitis.
Cardinalis Petrus Sancti Vitalis. pro tunc Epiſcopus Auguſtenſis.
Romæ impetravit. ut in Commendis habuit.
Duo Cœnobia. Weingarten cum Campidona.
Hoc Abbas Bilgrinus. Campidonæ Dominus.
Verè præcipiens. id admittere nolens.
Pro tunc ſuos Protectores. invocavit, ut Ulmenſes.
Verùm dum ſic invocavit. diem ultimum clauſit.

Quos

Quos ſubſequens abdixit. electúsque renuntiavit.
Et ſuo pro defenſore. Ludwigk dicto nomine.
Simul cum Alberto Duce. ex Bavaria cœpit benè.
Iſti nam manu forti. prædictum Petrum, quem dixi.
Suo à propoſito. traxerunt & intento.
Ut Cœnobia dicta. manſerunt ſub poteſtate antiqua.
Demptis Vechodalibus. certè in numero duobus.
Jenimgo Eccleſia. erga Wal ſita.
Cum Helmshofen Caſtro. ſic nomine dicto.
Super hæc jura. vehodalia vocata.
Amicabili in concordia. venerunt de Campidona.
Tunc ad Præſulem Auguſtenſem. ſimul & ejus ſedem.
Cur Epiſcopus talis. ſimul & Cardinalis.
Contra dicta. & eorum jura.
Ita avidè proceſſerit. dum ex Roma venerit.
Neſcio quo ſpiritu ductus. ac motus intellectu.
Deus in fine ſciet. qui ſingula corriget.

CAPUT LXII.

De fundatoribus Cœnobii Lentzfrid.

Annis transactis. mille quadringentis,
Et ſexaginta his. duobus adjunctis.
Erga Albatoria. propè Campidonam ſita.
Bernhardini Cœnobium. nomine Lentzfrid ortum.
Hujus Fundator verus. Grieſinger fuit Nicolaus.
Dum volebat primum. ibidem ponere fundamentum.
Hi affuerunt ſequentes. ſic per ordinem ponentes.
Miles Sigiſmundus. de Freyberg tunc dictus.
De Haimenshofen Jeorius. de bona proſapia natus.
Demum de Lobenperg Caſparus. Archiprotector vocatus.
Verum id prædicatum. à ſe ſibimet nuncupatum.
Ut pompa luceret. ejúsque Clypeus niteret.
Hinc te ſcire volo. atque ad ſenſum noto.
Dum ſic Cœnobium. eſt ortum tale novum.
Tunc Campidonæ herus. Joannes de Werdnaw dictus.
Abbas ſuo in Cœnobio. fuit Campidonæ vocato.

CAPUT LXIII.

De Parochia Sancti Laurentii.

Mille cum quatuor. C. annis. ſeptuaginta octóque finitis.
Majio in menſe. ſignato quartodecimo die.
Joanem de Werdnaw. Abbatem Campidonæ nato.
Qui divi Laurentii fundavit. Chorúmque ex novo renovavit.
Lapis autem primus. à plebano erat ſitus.
In nomine proprio. Heinricus Häffelin ſic dicto.
Nam die ùt ſupra. quaſi hora nona tacta.
Divino habito Officio. fuit ordinata proceſſio.
Ad operis pavimentum. cum multitudine ſcholarium.
Quæ in ſcholis affuit. quam Joannes Birck rexit.
Unde pro tunc vigore tanto. Schola affuit in Cœnobio.
Ut libri omnes. ad Magiſtratum pertinentes.
Lecti fuerunt. nam multa ſuppoſita venerunt.
Quæ Rectorem præfatum. in Univerſitatibúsque approbatum,
Audire cupierunt. & ab eo ſcientias hauſerunt.
Nam Haydelbergæ fuit. ſimul & Wermæ ſtetit.

CAPUT LXIV.

De renovatione, amplionationéque Eccleſiæ totius Laurentii.

Mille uno numeratis. cum quatuor. C. que locatis.
Et eis ſeptuaginta. octo ſic tu aſſocia.
Tunc renovando incœpta. fuit Laurentii Ecclefia.
Cum novo Choro. ſicut in luce pono.
Si Machinam conſideres. & eam benè cernes.
Hoc Campidonenſis Dominus. Joannes de Werdnaw dictus.
Conventu cum ſuo conſenſit. ac favore deſuper dedit.
Nam ſine ipſo certè. res non fuiſſent incœptæ.
Cùm ambæ Parochiæ. quæ ſunt Campidonæ.
Sunt duæ filiæ. quarum eſt Mater Hiltigarde.

CAPUT LXV.

De quadam diſcordia inter Abbatem & militem Caſparum de Wagegk.

Silentio non eſt prætereundum. ergo volo eſſe notandum.
Dominis de duobus. in Algoya morantibus.
Qui olim ad Yſsbruck venerunt. & ad jus ſteterunt.
Tractantes cauſam. ibi unámque diſcordiam.
Ortam inter eos. pro tunc ita vocatos.
Dominum Campidonenſem. ſimul & de Lobenberg militem.
Talis autem diſcordia. ex piſcaturæ parte orta.
In Haldenwang ſita. ùt docet Sententia diffinitiva.
Verùm non ſolùm ea de cauſa. ſed aliis cluſis in ſententia.
Nam Lobenberg Caſparus. miles antea dictus.
Super Wagegk reſidens. ibidémque ſe intromittens.
Patibulum facere. ſicque novum erigere.
Hoc Campidonenſis Dominus. Joannes de Werdnaw dictus.
Admittere nolens. & cum eodem ad jus currens.
Verſus Auſtriæ Ducem. qui concordiam fecit tandem.
Ut ſupra in loco. quem hic non neceſſe pono.
Nam prius hunc locavi. & nomen ſuum notavi.
Præfatus Dux Sigiſmundus. & Comes Wirtenberg dictus.
Eodem tempore anni. fuerunt ſimul lite in grandi.
Ut Mons Metberg dictus. à Duce fuit poſſeſſus.
Demum etiam luctatus. & à Duce quaſi poſſeſſus.
Inde ſuper Hochenkre Clientes. fuerunt ſingula rapientes.

CAPUT LXVI.

De Patronis Capellæ ſuper Hylomont.

Apud Algoyam omnibus. notum eſt hominibus.
Qualiter olim per tempora. rexere valde longa.
Campidonenſes Abbates. Super Hylomont ùt Gubernatores.
Super eodem autem regimen. & eorum gubernamen.
Mille tricentis in annis. quinquaginta duobúsque finitis.
Pro tunc fuit extinctum. à Campidonenſis fuit deſtructum.
Deſtructionis cauſam. vobis aliqualiter ponam.
Nam Campidoniſtæ tulerunt. háncque querelam poſuerunt.
Qualiter Abbatis Clientes. de nocte fuere rapientes.
Earum filias. nec non Virgines & fœminas.
Quas ſuper ſtrata cœperunt. cum cantris traxerunt ſurſum.
Nunc benè ſapis. qualis res fuit talis.
Ob hujusmodi & alia. hic non ſcribenda.
Ipſi pro tunc Campidonenſes. fuere Caſtrum corrumpentes.
Una cum quadam Capella. Super Hylomont ſita.
In qua Sancti Wolfgangus. Jacobus, & Philippus.

Ut

Ut Patroni, cum diva. pro certò fuêre Walburga.
Ipſis ſic deſtructis. ultra centum annóſque anihilatis.
Tunc antiquior Patronus. uti divus Wolfgangus.
Gratioſè reveniebat. & multis in ſignis renitebat.
Anno Milleſimo. Domini quadringenteſimo.
Cum octuageſimo. hos ſic in numero pono.
Sub Abbate Domino. Joannes de Werdnaw dicto.
Nam ſuo tempore curſus. incœpit fieri magnus.
Super Burckald Caſtrum. Sanctum ad Wolfgangum.
Hujus rei initium. à me non notandum.
Quia diverſimodè diverſi. de hoc fuere locuti.
Quidam ex bono. tulêre veniſſe principio.
Alii de malo. dixêre accidiſſe initio.
Quid in his ſit ſentiendum. videte ad finem fiendum.
Nam ſi finis bonus eſt. ipſum quoque laudabile eſt.
Aliud nunc ſigno. & pro vero enodabo.
Quod eo tempore. ſub eodem Domino Abbate.
Contra nutum ipſius. præfati jam totius.
Campidonenſes in Oppido. non ex jure vero.
Erga divum Magnum. incœperunt erigere unum.
Officium prædicare. atque novitatem Capellæ.
Quæ Stainrain dicitur. & hic Dei Mater adoratur.
Jus autem Capellæ. Abbatibus eſt verè.
Cum in Comitatu ipſa. Cœnobii ipſius ſit ſita.
Oppidani autem in Curia. hoc impetraverunt Romana.
Ut jus Patronatus. eſt ipſis aſſignatus.
Hoc niſi ſunt nube. ipſo Abbate neſciente.

CAPUT LXVII.

De Hugone Comite de Montfort.

Mille annis. cum. CCCC. quatuor junctis.
Et ſeptuaginta tribus. dum ſic computabamus.
Ex Montfort Comes. quem Hugonem vocea.
Reſidens in Caſtro. Rottenfels ſic dicto.
Cum Fridrico Imperatore. fuit longo tempore.
Tandem ex huc impetravit. quòd ſibi judicium donavit.
Landgericht ſic dictum. apud Ymmenſtat ſitum.
De quo Domini certi. Nobiles circumquaque morati.
Ingrati fuerunt. nam de hoc diſplicentiam habuerunt.
Hugo ſimul fundavit. artem textrinámque erectavit.
Cum ebdomodali foro. Ymmenſtat in Oppido.
Ibi jam Albatoria. ſimul & coloratoria.
Ex novo ædificavit. plura aliáque exaltavit.
Contra nutum Campidonenſium. eodémque modo Yſnatenſium.
Quanquam id his diſplicuit. tandem obmittere noluit.

CAPUT LXVIII.

De Sancto Nicolao, & fundatoribus Parochialis Eccleſiæ.

Annis Chriſti tricentis. poſt nativitatem numeratis.
Sueviæ Dux unus. vero nomine Marſilius.
Super Hylomont ſedens. & ad tempus hic regens.
Sancti Nicolai Capellam. ædificavit primo unam.
In loco gentilium. ubi domi fuêre eorum.
Cum eorum idolo. quod tali coluerunt in loco.
Fundatione autem incœpta. Nicolaus fecit ſigna magna.
Ut hæc ad Curiam. volarunt tunc Romanam.
Nec non alias ad partes. & circumquaque regiones.
Ob hoc Dux impetravit. dum in Curia fuit.
Grandes Indulgentias. ſimul & plures venias.
Bonum namque eſſet. quod hominum quilibet ſciret.

De copia veniarum. hac in Capella tantarum.
Nam hæc cauſa una. cur felix Hiltigarda.
Ex poſt Monaſterium. ad hunc fundavit locum.
Hìc prope ad Sanctum. Nicolaum voce dictum.
Adornat. Adorat etiam domunculum. ut Eremitæ haberent hoſpitium.
Nam húc multi. venerunt fratres devoti.
Fuit autem hæc Capella. ideo à Duce fundata.
Ut famuli ex Caſtro. divino adeſſent officio.
Etiam, ut curſus { hominum. / Eremitarum. } non ſemper fieret ad caſtrum.
Inde poſt tempora longa. pluráque habitacula orta.
Sueviæ Dux alius. vero nomine Holondrinus.
Super caſtrum etiam ſedens. Hylomont ibique regens.
Etiam unam alteram. ædificavit Capellam.
In qua divus Magnus. poſitus fuit ùt Patronus.
Demum rurali turba aucta. erecta fuit Parochia.
Et hinc Hothardus. Sueviæ Dux alius.
Sanctæ Walburgæ Eccleſiam. fundavit primo Parochiam.
Quæ fuit ſita. prope Monaſterii loca.
Verum ſuper Caſtrum ipſa. prius fuit Patrona.
Inde Hunni ſupervenerunt. & hæc loca combuſſerunt.
Cur veniæ ſunt oblitæ. ac res multæ mutatæ.
Nam hæc Parochia. in Laurentii Eccleſia eſt acta.
Et hoc per Dominos Abbates. nec non & reverendos Patres.
Qui nunc in Campidona. habent talia dominia.
Nam talia his data. à felici Hiltigarda.
Cujus Pater ejus. fuit Dux Hiltiprandus.
Etiam Sueviam regens. Bavariámque defendens.
Homo ex hoc verè. valet concludere certè.
Nicolai Capellam. his in locis fuiſſe primam.
Capella dempta. quæ ſuper caſtro fuit ſita.
O quam caſtrum Ducale. fuit illud & regale.
In quo Duces gentiles. fuerunt, & fideles.
Etiam alio in Caſtro. nomine Ravenſpurgo.
Non minùs in { Gamundio. / Mindelhamo. } ſic legi in libro.
Nam his in locis. morati ſunt præfatis.
Verùm perſonis in propriis. non ſemper fuerunt in iſtis.
Sed digni milites. loca eorúmve Comites.
Nam propter eorum maritas. morationes tenuêre multas.
Unum tamen timeo. uti à Campidoniſtis audio.
Nam ita æſtimatur. & cùm hoc ritè putatur.
Demum Abbatem unum. ac Campidonenſem Herum.
Naſci & venire. ipſis ſingula dare.
Ad emendum jura. libertates & privilegia.
Habenti pluribus. cum aliis Civitatibus.
Erga Monaſteria alia. ita verè ſunt facta.
Hoc verum vides. ſi ipſos { Ulmenſes. / Memingenſes. / Ravenſpergenſes } inſpicies.
Rogate ergo Deum. ut omne ens fiat bonum.
Satis nobis miraculum. adeſt nunc quoddam indicens additamentum magnum.
Unde ſecreta ſigilla. duabus Civitatibus ſint orta.
Ut puta Memingenſium. ſimul & Campidonenſium.
Nam Memingenſes aperto. Epimachum habent pro ſigneto.
Alterius verò ſecretum. Hiltigardis Caput eſt primum.
At Gordianum pro ſigillo. adhuc habent modo.
Ecce hæc non ſunt alia. niſi ſigna talia.
Quàm olim in tempore. dum hæ Civitates veræ.
Formam tenuêre villæ. tunc fuerunt Hiltigardæ.
Et has Monaſterio. Campidonenſi pro certo.
De ejus hæreditate dedit. uti plura alia diſtribuit.
Hoc ita veteriſtæ. tulerunt & Poëtiſtæ.
Nec non multorum. dicit uſus modernorum.

Verùm

Verùm nunc timeo. quod alterata ſint modo.
S. Hiltigardis ſigneta. ſimul & Sanctorum ſigilla.
Nam de ipſia fugiunt. & propria dominia quærunt.
Ab Abbate nolunt regi. ſed per ſe tendunt dominari.
O qualis dominatio. utinam non eſſet damnatio.

CAPUT LXIX.

Quot fuerunt Abbates in Monaſterio Campidonenſi.

Fundatione prima. Cœnobii Kempten ſic dicta.
Tot fuerunt in eo Prælati. quot numeramus in ſequenti.
Sexaginta ſex dico. ſi eorum Chronicam lego.
Uſque ad annos. mille cum quatuor. CCCC. numeratos.
Et ſi complete numeres. ſeptuaginta octo ſuperaddes.
Quæ autem Abbatum nomina. ſint, & eorum regimina.
Hoc limpidè invenietur. ſi eorum Chronica legetur.
Quam quidam Dominus. Joannes de Linſtet dictus.
Nobilis habet ex genere. & Conventualibus Campidonæ.

CAPUT LXX.

De Abbate Joanne de Werdnaw.

O Maria pia. ſis nobiſcum ſemper in vià.
Qui cupit audire. & ſequentia ſcire.
Audiat hæc dicta. nam non ſunt mendacia ficta.
Dum Campidonæ Gewicus. Abbas de Symentingen dictus.
Prælaturam ſignaſſet. & Capituli in manus locaſſet.
Tunc ritè ex Conventualibus. fuit electus talis Dominus.
Cujus nomen omnibus. nunc verè depingamus.
Nam Joannem de Werdnaw. ſic eundem vobis ſcribo.
Non duntaxat generoſus. ſed pariter certéque virtuoſus.
De una creſcens virtute. ſemper in aliam à juventute.
Sæcularem ſtatum contempſit. ſpiritualémque aſſumpſit.
Campidonam ſic adivit. Abbatiæ gradum acquiſivit.
Bonis ſuis ex meritis. vitáque ejus honeſtatis.
Mille CCCC. quatuor annis. cum LX ſequenti actis.
O Campidonæ Comitatus. hac in hora fuiſti beatus.
Lux enim in te oriebatur. ut Cœnobium econtra erigebatur.
Non minus quaſi denuo. Clauſtri bona renovando.
Novus nam Rex. nova quaſi lex.
Cùm Princeps ſit novus. ad Comitatum vocatus.
Vidénsque ſuo in Cœnobio. pericula eminere amando.
Ac ipſum aggravatum. multúmque debitis intricatum.
Inde contrarium accedens. gratiam his dare volens.
Ut Joannes nomen. rei eſſet cognotamen.
Sic Joannes dictus ideo. ut gratia ſit reperta in eo.
DilectiſſimusChriſti Joannes. fuit diſcipulorum inter omnes.
Reverendus Vir amabilis. totus namque laudabilis.
Fortis ùt Leo. ipſum in geſtis ſuis dico.
Hoc in proceſſu lucebit. & cunctis notum patebit.
Paſtor autem novus. opponentibus ita eſt factus.
Verbis amicabilibus. ut ipſis ficret amicus.
Cauſa tranquillitatis. nec non & æternæ pacis.
Unionem antiquam. ſervare à vobis petam.
Solito cum juramento. inter priores nuper retento.
Scholas novas delendo. quæ Hiltigardis ſunt in habendo.
Illud tunc ex facto. pro aliis amicè volo.
Me vobiſcum vivere. ſicque ſimul pacificè ſervire.
Si non amicè valeamus. ex poſt àrbitrea conſtituamus.
Nulla interímque nova. à partibus ſunt inchoanda.
Sint partes morantes. quid jure dicent judicantes.

 Super

Super hoc Campidonenſes. ita fuere dicentes.
Se velle deliberare. & inde reſponſum dare.
Reſponſio hæc prorogata adhuc neſcio an ſit data.
Reverendua hæc præcipiens. libertatéſque Clauſtri intuens.
Atque privilegiorum pericula. Cœnobio ſuo ſic fienda.
Se non retardavit. ſuos pro tunc deſenſores amænavit.
Si ſcire hoc velles. illuſtres Bavariæ Duces.
Eorum ſubſidium imploravit. & pro Conſiliis ubique laboravit.
Fecerúntque Duces. ut alto genere Nobiles.
Varia diverſáque temptantes. pro concordia ſtrictè laborantes.
Tandem dies amicabilis. dicte ne placabilis.
Coram Cardinali partibus. poſiti ſunt ambabus.
Ad faucea inde venientes. cauſas in réque tractantes.
Et pauca proficua egerunt. ſed ſolum inimici facti fuerunt.
Sic noviſſimus erat error. multum priori pejor.
Quantus autem conſumptus. in his diſtribuit Reverendus.
Æſtimo non modicos. ſed certè ſatia multos.

CAPUT LXXI.

De Nuſia. Noveſium Neüß.

Nam medio tempore varii. fluctus inſuere mundi.
Plures Principis lites. ad quas ſequuntur ſumptus grandes.
Hinc inde equeſtres. ſimul dirigendóque pedeſtres.
Ut patet de Nuſia. quæ pro tunc ſuit obſeſſa.
A Burgundiorum Carolo Duce. ut patuit clara luce.
Etiam plures conturbationes. ſolùm Cœnobia tangentes.
Ipſum cum cenſitis habebat. cur parvus ſumptus non ſufficiebat.
Inde pro remedio inveniens. quid amplius ſoret nitens.
Ipſe ſuo cum Conventu. eorúmque omni conſolatu.
Præconſilium invenerunt. ut habiles ad hoc directè ſuerunt.
Ut per ſe Reverendus equitaret. ſuia cum conſiliaribus inſtigaret.
Majeſtatem Imperatoriam. pariter & ejus Leonoram.
Eis jura præponendo. quæ Cœnobio ſunt habendo.
Kempten in oppido. ùt ex privilegiia video.
Nam diminui videntur illa. ab Oppidanis de Campidonenſibus.
Quam diminutionem non obticeo. ùt in hoc ſatis facio.
Ergo Imperator illuſtriſſime. rogo, privilegia ſervare.
Ut maneant illæſa. ùt dederat ſelix Hiltigarda.
Uxor Caroli. nomine Imperatoris Magni.
Hic Imperator audiens. ſingula bene percipiens.
Se velle eſſe paratum. oſtendit & benè demonſtratum.
Cuncta jura dicendo. ſe manu ſervare Cœnobio.
Campidonenſis Dominus. ſimul & ſuus conſolatus.
Longia temporibus. variiſque tractatibus.
In Civítate {nova / Wenna}. ſuit ſatis tempora longa.
Ibi amodo ſpectando. quæ jura fierent ſententiando.
Inter pro tunc ipſum. & Campidonenſe Oppidum.
Sumptus conſumpſerit quantos. pro tunc iterum non paucos.
Fuit autem Reverendus. laudiſonè de Cæſare receptus.
Quoniam in Patronum. dum Leonora tulit puerum.
Cum hoc Conſiliarium. per ſuum ſacrum Imperium.
Verùm ſententiæ non ſunt datæ. ſed amodo uſque dilatæ.
Partes mutuò vexarunt. per varia mandatáque, quæ portaverunt.
Una contra aliam. & reliqua in reliquam.
Tandem partibus conſumptis. Clynodiis, denariſque multis.
Generalis dietæ Auguſtæ. ſuit poſita ab Imperatore.
M. CCCC. quatuor annis. ſeptuaginta quatuórque percurſis.
Imperator Fridricua. Vindelicæ ſuit moratus.
Campidonenſem Dominum. nec non & Campidonæ conſolatum.
Ad ſe vocavit. ſimul partibúſque intimavit.
Volens eas audire. & partium controverſias ſcire.

De Brandenburg Marchionem. in ſuam locavit ſeſſionem.
Ut ſui loco audiret. earum cauſas inquireret.
Abbas adeo acceptus. coram Nobilitate Principatus.
Ut eorum multitudo affuit. ac in ejus lateribus ſtetit.
Si hos ſcire velis. hic in ſerie notabis.
Primò tres Duces. quos ita nuncupes.
Erneſtus de Saxonia. Sigiſmundus ex Auſtria.
Albertus de Bavaria. ſic habes eorum nomina.
Antiſtites ſimul aſtiterunt. & cum eodem Reverendo affuerunt.
De Aychſteten primus. Auguſtenſisque ſecundus.
Tertium non obmitto. quoniam Friſingenſem dico.
Secundò tibi narrabo. nomina Comitúmque ſignabo.
De Wirtenberg Udalricus. hinc tibi ſit Eberhardus.
Comes Adolfus de Naſſaw. qui verbum fecit Reverendo.
Hinc ex Montfort Domini. Nobiles & generoſi.
Nomine Hugo dictus. frater ſuúsque Udalricus.
Comes Jodocus. ſimul & de Hochenzorn dictus.
Nobilibus ex multis. pluribus hic non ſcriptis.
Omnes serioſè dicentes. Cœnobii bona tenere volentes.
Verſos Oppidanos. Campidonæ pro tunc moratos.
Qualiter ſteterint. ac ſe ipſos defenderint.
Et quid fuerit determinatum. id hic non eſt demonſtratum.
Prolixum eſt ad ſcribendum. cur de his eſt obmittendum.
Verùm cauſæ ſunt poſitæ. ſuper tres Civitates ultimatè.
Quæ ſententias fecerunt. ſed nondum manifeſtaverunt.
Enodare enim nolunt. niſi ambas partes petunt.
Reverendus enodare petiit. neſcio quid altera pars fecit.
Quisnam in cauſa ſit. Omnipotens Deus ſcit.

CAPUT LXXII.

De Certis Dietis.

Ex poſt de Montfort dicto. Comes voce Hugo.
Se ad partium favorem. intromittens facere pacem.
Amicabiles poſuit dietas. ut in ipſis fieret unitas.
Nil autem expedivit. partes autem dimiſit.
Quid amplius fiet. Omnipotens Deus ſciet.
Quæ autem erunt. Chyrographiſtæ hoc petunt.
His præſentibus ſuperaddere. & ſcribenda non negligere.

CAPUT LXXIII.

De ædificiis laudabilibus Domini Campidonenſis Joannis de Werdnaw.

Nunc magis declarabo. & Reverendi dona notabo.
Quæ Campidonenſis Dominus. Joannes de Werdnaw dictus.
Suo ædificando in tempore. Abbatiæ perfecit benè.
Fuit ædificiorum amator. rerum bonarum operator.
Primo Algana quæſivit. dum Mariæ Officium ſtabilivit.
Conventum plus augmentavit. ſic Dei laudem ampliavit.
Inde refectorium fundavit. dormitoriúmque exaltavit.
Poſt Capellas reverendo. quas vides numerando.
Simul cum ambitu Crucis. ſi ejus Clypeum inſpicis.
Altaria ubique ornavit. & librorum copiam ordinavit.
Nulla enim bona neglexit. quia cultum divinum amore inſpexit.
Alia plura ſpiritualia. fundavit ſimul & ſæcularia.
Caſtrum omnino novum. ſic Liebenthan uſu dictum.
Potius Hiltgartſpurg dicendum. fore eſſe, & vocandum.
Quoniam Hiltigardis ex bonis. venit vera origo omnis.
Ideo autem fundatum. atque de novo reædificatum.
Ut in eo litis tempore. requieſcant Sanctæ Reliquiæ.

Quod non ſunt tales. audies per voces prædicales.
Suorum duorum Reverendus. fidelis eſt, & Yconomicus.
Nàm adeo piſticus. nec non & circumſpectus.
Mille in annis. cum 4or. CCCC. adjunctis.
Et à ſcriptis. ſeptuaginta octo ipſis.
Ut ſuæ dignitatis Abbatia. adhuc habuit tanta privilegia.
Cœnobium in Civitate. quæ hic numeramus ſequente.
Alta judicia. theolonia, vehodaya.
Poſitionem conſolatus. depoſitionem ſcabinatus.
Cenſus rerum perpetuos. mortales caſus immenſos.
De omnibus domibus. Campidonæ jacentibus.
Jus Capitale. dum primum caput eſt mortale.
In foro mediaſtinum. ſuper rota Capitulatum.
Rotam malitiæ. in fundo hoſpitale.
Molendinas } Balnea } cippum. maccellum patibulum.
Vilari piſcaturam. monetæ domum propriam.
Omnem menſuram ulnarum. Circulum vini tabernarum.
Atque menſuram vini. pariter cum addito Wingelti.
Turrim antiquam. Captivorum erga portam.
Cœnobii ſic dicta. & hæc Clauſtri ſunt omnia.
Et alia plura. hic non ſcriptis ſignata.
Nam cæteri fructus. redditus, & proventus.
Olim Comitatus. dati jam ad Cœnobii ornatus.
A felici Hiltigarda. de ejus hæreditate paterna.
Campidona ſola. judicat enſis & Stola.
Ex his enim bonus fidelis. benè concluditur omnis.
Qualiter res omnes. inter Abbates, & Campidonenſes.
Se tenere deberent. ſi invidiæ non regnarent.
Nam ſuperbia cum invidia. ſolent deſtruere omnia.
Quibus ignorantiam aſſocio. cum his { veritas non eſt in Conſilio, nulla eſt Religio.

CAPUT LXXIV.

Quomodo ſe habuit Monaſterium in bonis temporalibus anno 1481.

Scire nunc vos volo. atque ad ſenſum veſtrum noto.
Joannem de Werdnaw præfatum. nec non & Dominum Reverendum.
Campidonæ ſic ſuum. Semper rexit Cœnobium.
Quod id in bonis ſe auxit. uti tempore ſuo luxit.
O ſi Deus voluiſſet. quod talis diu vixiſſet.
Nam moribus præornatus. prudentia fuit & armatus.
Perſona multum realis. pulchra & decoralis.
Eſt procerum verè. procerum corpus habere.
Abbas autem quotus. Dominus fuit Reverendus.
In Anteceſſorum ſerie. ſuorum ſic lege.
Sexageſimus ſextus. Joannes de Werdnaw dictus.
Ut luce patet clara. ſi Abbatum legitur Chronica.
Demum ſcriptim rogat. omnémque hominem invocat.
Qui nomen Reverendi percipiat. ſibi Ave Maria dicat.

CAPUT LXXV.

De liberis cenſitis ipſius Monaſterii.

Eſt Monaſterium dotatum. ſpecialiſſiméque privilegiatum.
In hominibus quibuſdam. quos cenſitas vocam.
Cenſitæ enim hi. liberi ſic ſunt dicti.
Si petis cauſam. cur hos liberos ponam.
Hanc non denegabo. & tibi illam locabo.
Nam ſuper hos cenſitas. ſcilicet etiam ſuper omnes alias.

Mona-

Monaſterio attinentes. in Comitatúque jacentes.
Meritò ergò liberi. ſic ſunt vocati.
Dum à genere Nobilium omni. taliter exiſtunt liberati.
Quod Scholares Nobiles nulli. Cujuscúnque ſtatus dicti.
Sive milites, ſive Comites. Barones, ſive Duces.
Alii & hi omnes. ſuper Monaſterii homines.
Abbatis licentia ſine. nil omnino habent agere.
Hoc in veritate vides. Si Adriani Bullam leges.
Etiam Imperator Carolus. Hiltigardis vir Magnus.
Illud ita confirmavit. ſicuti Hiltigarda fundavit.
Errant ergo omnes. qui taliter ſunt fantes.
Liberos vocari cenſitas. propter eorum elemoſynas.
Quas Monaſterio dederint. & ſeipſos ſpontè huc ſignaverint.
Hæc enim ratio eſt ficta. & in veritate nulla.
Nam ſemper Monaſterium. habuit ejus privilegium.
Absque elemoſyna. ùt patet luce Clara.
Ad oblagium forſan venerunt. & adhuc venire poſſunt.
Non autem ad Abbatiam. nam hæc dotata eſt per Hiltigardam.
Si enim privilegia. veniſſent ex elemoſyna.
Omnis tunc Campidonæ fatuus. de Civitate dictus.
Olim pro elemoſyna. patibulum & alta judicia.
Præfato Cœnobio dediſſet. & Civitati cœpiſſet.
Et certè talis nullus fuit. nec ex elemoſyna venit.
Data Ginzburg in Oppido. quod attinet Cœnobio. 1486.
Hoc autem rectum. per Campidonenſem Dominum.
Nobilem ex Proſapia. de Riethaim ſic illuſtrata.
Hic Dominus verè. multa bona fecit limpide.
Cœnobio in ſuo. ùt hìc inferius noto.
Nam annis in primis. ſui ipſius regiminis.
Tunc Epiſcopo ſubjectum. erat ſuum Cœnobium.
Hoc ſubjectum devaſtavit. & Monaſterium renovavit.
Priſtinum ad ſtatum. quàm in principio erat ſuum.
Tempore Andegarii. Domini Abbatis primi.
Ipſum Monaſterium ſolùm. Papæ fuit ſubjectum.
Hoc ad tempora perdidit. ſed Dominus modernus reparavit.
Deinde Officium Mariæ. ſemper cantandum de mane.
Ex poſt Liebenthan Caſtrum. ſimulque palatium ſuum.
Organum opus ligneum. quod ſatis eſt rarum.
Duo in ambitu Crucis. ſi illa latera inſpicis.
Inſuper ſuum conventum auxit. ùt dies clara oſtendit.
Plusquam aliorum nullus. annis in multis fecit Dominus.
Etiam nundinas novas. ut ſapis per villas.
Tiengen & lego dictas. indeque ſimul martiſſellas.
Illuc ac patibula. novos cippos & alia.
Prius quid & quæ. nunquam in his villis fuêre.
Et alia ſuo plura. in Comitatu jacentia.
Id pro vero habebis. ſi ſuos effectus videbis.
Inde non valeo ſilere. nec poſſum obticere.
Nam Campidonenſis Dominus. præfatus & gratioſus.
Sententias Ulmæ jacentes. ad lucem duxit nitentes.
Quas Anteceſſor ſuus. in nomine Werdnaw dictus.
Quietare permiſit. & ſic ab hac valle receſſit.
Nam nullus hominum. putaſſet Campidonenſem Dominum.
Tantæ fortitudinis fuiſſe. & vigoris eminentiæ.
Ut hæ ſententiæ darentur. ſimúlque manifeſtarentur.
Ecce ùt leo ſuos. voce ſuſcitat pullos.
Ita Campidonenſis præfatus. calliditate ſua Dominus.
Sententias has reſeravit. & ad lucem reclamavit.
Et ſic ſententiæ ſunt datæ. ſed non pro Campidonenſium parte.
Has tenere nolunt. ùt ſcripta inferius volunt.
Annis peractis. uno M. & 4or. CCCC. litteris.
Cum ſexaginta junctis. & ſex ibi computatis.

CAPUT LXXVI.

De particulari Singnaſio Cœnobii Campidonenſis.

O Hiltigardis Schola. clama in altum ſola.
Verſus Chriſti Matrem. & ſelicem Hiltigardem.
Nec non & ad Sanctos. in Monaſterio Patronos.
Gordianum & Epimachum. ſimul piùmque Ludwicum.
Qui laudiſonas. quiete habuerunt ſcholas.
Ultra ſeptingentos annos. in ciclo numeratos.
Síeque Campidonenſes. nullas habuerunt latrinales. *
Nec ex ritu & jure. has ſolent habere
In Circulo muri. ſicuti in litteris reperi.

Lege: Latinales vid. Cap. XV.

Hæc in Cœnobio notantur. ſi privilegia legantur.
Sed quod Campidonenſes. hujusmodi non ſunt advertentes.
Nam per eorum violentias.. cœperunt dictas ſcholas.
Verùm non ſolum ſcholas. ſed res plures alias.
Ut rerum quotidiana. docet ad lucem Magiſtra.
Quo ſpiritu ſunt ducti. & qua ratione moti.
Id ſcribere nolo. quanquam in corde habeo.
Sed me oportet ſilere. ac verè de his tacere.
Nam mortua eſt juſtitia. & ſolùm regnat invidia.
Ac commodum proprium. nolens cognoſcere verum.
Hæc ntique totum. ſolent pervertere ritum.
Cùm jure autem ritus. eſt talis in veritate ſcitus.
Quod Civitas Campidonæ Monaſterii ſuerat plenè.
Id verò cognoſces. ſi Martini Bullam leges.
Quæ data Conſtantiæ. ſuit in Concilii tempore.
Hoc Campidonenſes. non poſſunt eſſe audientes.
Quia ſub Abbate. nunc. veruncundantur eſſe.
Et ſic ſiniſtra ſingunt. ac à Monaſterio ſugiunt.
Nam per ſe tendunt principari. & à nullo Abbate gubernari.
Verum hoc inchoantes. ac in eſſe perficientes.
Tendunt ad peritum. ùt docet expergentia rerum.
Id verum oſtenditur. dum Adriani Bulla legitur.
Nam legi non petunt. nec ſcire volunt.
Dum ipſa enim legitur. ad ſcabinatum ire jubentur.
His uti non debent. niſi Abbas conventúſque admittent.
Hæc alia deſalco. & ad primum intentum redibo.
Nam incœptio eſt ſacta. de Hiltigardis Schola.
Hæc habuit ducenta. & ſuppoſita triginta.
Joanne Birck ſub Magiſtro. qui tot habuit in regiſtro.
In Purificationis die. Beatiſſimæ Virginis Mariæ.
Anno milleſimo. Domini quadringenteſimo.
His jam junge. octuaginta quinque.
Tunc de Riethaim Abbas. quem Joannem nuncupas.
Cœnobium ſuit regens. atque Dominus excellens.
Id in privilegüs auxit. Comitatúmque non minoravit.
Sub eodem namque Abbate. ſactum eſt in die.
Sancti Blaſii. ùt tunc diſtinctè notavi.
Campidoniſtæ unum ſecere. ac ſtatutum impoſuêre.
Taliter ut nullus Civium daret {rogam / habitationem} Scholarium.
Volentibus viſitare. in Schola Hiltigardæ.
Et ſic eandem deſtruxerunt. & novam unam erexerunt.
Cum aliis pluribus. ſic ſolent ſacere rebus.
Non enim advertentes. an id jure aut ne ſint nitentes.
Et ita Cœnobium opprimunt. & eſſe Domini volunt.
Olim erat ſama. ac vox communis publica.
Dum alter alterius. jactantes lumina vultus.
Diſſortunium Campidonenſe. habeas tibi pro ente.
Hoc diu habuerunt. dum {Burckhald / Hylomont} deſtruxerunt.
Sic ex deſtructione Scholæ. poteſt diſſortunium redire.

Singuli

Singuli ſe caveant. ne hujusmodi {ſiant. / contingant.}
At jura Cœnobii reſtituite. & Deum obnixè invocate.
Ut hæc parcat vobis. in quibus malè feciſtis.
Pro Hiltigardenſibus Deum rogo. ejúsque Matrem imploro.
Quod ipſos coadjuvent. & in ſingulis defendent.
Verùm Scholaſticus præfatus. cognomine Birck vocatus.
Scholas Hiltigardæ. adhuc non vult derelinquere.
Tali in oppoſitione. amodò eſt in regimine.
Faciendo paucis. Scholaribus ùt multis.
Viginti annos rexit. ut dictam ſcholam tenuit.
Grandi in honore. cum ſuppoſitorum multitudine.
Cui Deus gratiam dat. ut diutius eam regat.

Proceſſus ulterior.

Verùm de poſt elapſis. non diebus multis.
Deus gratiam dedit. & jus tribuit.
Ut Schola præfata. Hiltigardæ fuit redonata.
Hoc Imperator Fridricus. ſic in nomine dictus.
Ita ordinavit. ac cum edicto mandavit.
Ulmenſibus primò. de poſt Memmingenſibus ſecundo.
Tertiò Ravenſpurgenſibus. ſic dictis in nominibus.
Hi quaſi ſententias. centum dedere diffinitivas.
Alto coram genere. in Nobilium multitudine.
Ibidem Ducum Conſules. fuère valdè plures.
Cùm pluribus Comitibus. ſimul & militibus.
Etiam Nobiles plurimi. ſub forma multiplici.
Hi omnes advenerunt. Domino Campidonenſi aſtiterunt.
Demum Civitates. quas habuère Campidonenſes.
Hæ ipſis aſtiterunt. & omnes ſententias audierunt.
Dum has perceperunt. ad Campidonenſes tulerunt.
Cur Cœnobio injuriam. amodo intuliſtis tantam.
Si hoc præſciſſemus. certè vobiſcum hic non eſſemus.
Nec aſtabimus inde vobis. ſi ſententias has non tenebitis.
Nam contra Cœnobium. & ejus jus antiquum.
Quidquid facere nolumus. ne maledictionem intremus.
Quam Adrianus Apoſtolicus. Dominus olim ſupremus.
Dedit adverſantibus Cœnobio. & adhuc tribuit amodo.
Suademus ergo vobis. ut pacem habeatis.
Veſtro cum Domino. Campidonenſi ſic dicto.
Ex ſententiis nunc benè ſcitis. quòd vos quaſi ſui ſitis.
Illa noſcuntur. ſi litteræ ſententiæ leguntur.
Una cum conceſſis verè altis privilegiis.
Campidonenſes has refutant. & tenere recuſant.
Non iſto obſtante. quòd partes ambæ.
Affirmarunt per juramenta. ſententias has, & dicta,
Super divum Evangelium. ut eſt ens optimum.
Easdem ſententias tenere. & firmiter ratas habere.
Sine Appellatione fienda. & contradictione ponenda.
Hæc & alia Campidonenſes. in corde non advertentes.
Sed præter jura ſingula. continuè quærunt evaſiva.
Sive vera ſive juſta. imo & ficta.
Quibus mediantibus inde. poſſint Cœnobium delere.
Verùm amicabiles dictæ. fuère poſitæ inde.
Jam huc jam iſthuc. deinde & illuc.
Nil tamen perfecerunt. ſed partes ſumptus conſumpſerunt.
Hoc etiam notate. & in corde conſiderate.
Quod Campidonenſes has. noluerunt dietas.
Quærere erga Duces. Sigismundum. Jeriúmque Nobiles.
Ejusmodi hæc ſunt ſigna. imaginamini veſtra per corda.
Immo demum appellarunt. & econtra ad Cæſarem volunt,
An ergo ſunt perjuri. ſint ſic dicti.
Aut ne, neſcio. nec ſcribere audeo.

Miror, quid conſiteotur. magis {à quo / quomodo} abſolventur.
Nam veritatem dicendo. inhibuerúntque perferendo.
Ubique Civitatis angulorum. & Campidonæ locorum.
Continuè ſunt blaſphemantes. Abbatémque vituperantes.
Quo ſpiritu ducti. & ratione ſunt moti.
Signare non audeo. & pennam ceſſare noto.
Verùm Abbas prædictus. ac Campidonenſis Dominus.
Providè ſe regit. atque amodo conſilia quærit.
Jam non retardat. ſed hinc & inde equitat.
Faciens ùt fidus Paterfamilias. qui libenter res ſingulas.
Monaſterii Campidonenſis. vult ſervare in eſſe entis.
Ergo Maria pia. juva eum ſemper in via.
Nec non & filius tuus. noſter Jeſus Chriſtus.
Cùm Tu ſis Patrooa. Cœnobii vera corooa.

Fundatio Regalis Monaſterii Campidonenſis.

Hiltigarda Imperatrix. primitus ſundavit.
Magnus Carolus ejus Conthoralis ſublimè confirmavit.
Rorina Sancta multis Reliquiis gratioſè donavit.
Adrianus Papa perſonalitor dedicavit.
Andegarius Abbas primus laudiſonè inchoavit.
Gens Ungarorum perpera ter devaſtavit.
Dux Erneſtus exinde renovavit.
Rorina filia Ludwici pii ſimul pretioſe dotavit.
Adelbertus Epiſcopus Friſingenſis, & Abbas Marcas Monaſterii in Comitatu reparavit.
Abbas } Heinrich { Burtenbach Caſtrum Burckhald ad tuitionem ſuorum ibidem reformavit.
Abbas } Heinrich { de Sumerow ſecundam turrim apud Monaſterium ædificavit.
Abbas } Heinrich { Mittelberg dictum Caſtrum præfato Monaſterio notabiliter minoravit.
Hiltigarda Conthoralis Caroli Magni Imperatoris.
Quæ hoc fundavit. & Monaſterium donavit.
Territoriis ac ſingulis. hæreditate rite poſſeſſis.
Quorum noſces nomina. io Goe hic finita.
Albegoe, Hilergoe. Auguſtgoe, Segeſſgoe, Turgoe, Obergoe.
Hæc dicta rura. & Sæcularia eorum jura.
Aliis cum ſingulis. plenè donavit Dominis.
Regentibus ibidem. Abbatiam Campidonenſem.
Nec immemor Monaſterii. ſuêre Servus Servorum Dei.
Papa Adrianus. Imperatórque præfatus.
Qui ipſum Cœnobium præ cæteris. donavit privilegiis.
Annis ſeptuaginta actis. ſeptémque ſeptingentis.
Hujus veri Protectores. & Monaſterii defenſores.
Quatuor Nobiles hi. ſunt ſubſequentes Domini.
Duces ex Bavaria. ac illuſtres de Saxonia.
De Montfort Comites. ex Nellenbúrgque Nobiles.
Hoc pro vero tenebis. ſi eorum clypeos videbis.

Jeorius de Rottenſtain Decanus Monaſterii Campidonenſis. Compendioſa veræ Bullæ Sententia.

Actis annis Millenis. & octuaginta cum octenis.
Sub Papa Innocentio. inter alios hujus nominis octavo.
De Rottenſtain Jeorius. Cœnobii Campidonenſis Decanus.
Cum hoc verus unus. in villagio Leder plebanus.
Romam admeavit. indulgentias ſequentéſque impetravit.
A duodecim Cardinalibus. pro tunc in humanis exiſtentibus.
Quorum quilibet centum. dies pro peccatis mortalium.
Et pro delictis duodenos. dedit venialium anoos.
Omnibus hominibus confeſſis. bono cum propoſito contritis.
Simul orantibus his. pro animabus ſingulis.
Semper quintis feriis. omni anno in Angariis.
Ac inventiools die. Chriſti Crucis almæ.

Calcu-

Calculando ſemper primas. procedendo Veſperas in ſecundas.
Has peccatorum Indulgentias. illo in loco eſſe notas.
Erga Sanctæ Crucis altare. in Monaſterio Campidonæ.
Alias ſimul plurimas. in eodem reperies Indulgentias.
Uti deſuper litteræ. hujusmodi notant limpidè.
Demum impetrans rogitat. legens pro eo Deum rogat.

Memoriale.

Anno in Nativitatis. Chriſti, noſtræque ſalutis.
Milleſimo quadringenteſimo. octuageſimo octavo.
Imperator Fridricus. credo in nomine quartus.
Pro tunc fuit Campidonæ. circa diem Sancti Thomæ.
Idem Campidonam ſublimavit. altiúsque eam privilegiavit.
Nam patibulum proprium. Cippum, & mediaitianum.
Cum aliis juribus. ad malificium pertinentibus.
Etiam novum ſigillum. ſimul & vexillum.
Cum conſtitutione Conſulum. ſimul & Magiſtri Civium.
Hæc ſingula dedit. & Campidonæ aſſignavit.
Nam prius Caput Hiltigardæ. fuit Scutum Campidonæ.
Et Civitatis vexillum. album & plavium.
Colores verè habuit. à principióque tenuit.
Nunc aliter apparent. hujusmodíque nitent.
Ut ad oculum vides. & in picturis notes.
An autem Imperator præfatus. Fridricus nomine vocatus.
Benè ſic tunc fecerit. dum illa complevit.
Certè certéque neſcio. & reſpondere non audeo.
Condoleo tamen corde. quòd Monaſterium Campidonæ.
Cujus hæc dicta. fuerunt ſingula jura.
Sic in ejus privilegiis. & juris ſublimis.
Diminuitur, corrumpitur. ac demum quaſi anihilatur.

Memoriale pro peccatis ruſticis Cœnobii Campidonenſis.

Qui geſtiunt audire. aut raritatis quid ſcire.
Legant hæc dicta. nam non ſunt mendacia ficta.
Raritas autem illa. ſic eſt nobis notanda.
Noſtræ ſalutis anno. Ciffris ſic 1491. numeratò.
Tunc in Campidonenſi Abbatia. lis talis eſt orta.
Quod pro tunc ſubditi. ipſius ibidem Monaſterii.
Quaſi in duas. diviſi fuêre ſectas.
Prima namque ruſticorum ſecta. fuit ultra tria millia.
Quæ ſeſe ſuper Lubas collegit. & primo iniquo.
Eliſabeth die. ſic annorum dictorum in tempore.
Eorum Domino {abſente. / neſciente.} ac Regis negotiis impediente.
Cujus Abbatis nomen depingo. Joannem de Riethaimque ſignò.
Hic fortis ùt Leo. Princeps nomine merito.
Viriliter huic repugnavit. atque Sectæ obviavit.
Uti benè audietis. ſi totum proceſſum legetis.
Secunda vero ſecta. in Cœnobio erat Collecta.
Quæ ſimul grandem. in ſe tenuit multitudinem.
Hoc cum Abbate Domino. primum contra eundem ſcribò.
Modos hic & hos. conſequuntur conſcribendos.
Prima ruſticorum ſecta. die Clementis erat erecta.
In Durrach Villa. ubi fuit caſtra metata.
Ut ibidem in ſimul jurarent. & fœderamenta darent.
Taliter ut unus ab alio. modo recederet nullo.
Cauſam ob quam. hìc notare ponam.
Nam hi ruſtici. putabant ſe nimis onerari.
Ab exactione ſcire. quam eorum Dominus verè.
Ipſis ad dandum inſtituit. atque ſic impoſuit.
Ultra modum antiquum. ab aliis Dominis tentum.
Etiam alias rationes. fuêre clamorosè adducentes.

 Ex

Ex parte cenſitarum. atque rerum Cœnobii aliarum.
Quos quietè poſſedit. ac pacificè obtinuit.
Uſque nunc ad ruſticos. agros colentes modernos.
Ab eorum Domino hi. fugam cœperunt naturali.
An ſint, aut ne perjuri. id ſcribere nolui.
Æſtimo tamen eos. ab aliquibus eſſe ſeductos.
Aut ab eorum malitia. proprla hæc ſunt orta.
Quod pie eſt credendum. ac firmo pro vero tenendum.
Nam Dominus Campidonenſis. fecit ùt alii Domini hujus entis.
Non enim ſolùm Coloni. ipſius dicti Cœnobii.
In ſtiris & aliis. ſint onerati nimis.
Imo Principes, Comites. Milites & Nobiles.
Cum Civibus ſingulis. ac homines locis ex aliis.
Nunc ſe aggravatos putant. quod tunc ruſtici cogitant.
Unus namque in illo. alter & reliquus in alio.
Varii enim mundi curſus. diverſos cauſant effectus.
Coguntur utique Imperatores. Reges, mundíque dominatores.
Ultra eorum proprium. Sæpe nitendo nutum.
Cur tunc id ruſtici. deberent eſſe exempti.
O quam phantaſtica imaginatio. ruſticorúmque cogitatio.
Dum tu Algoica. ruralium Cœnobii turba.
Tuum proprium. voluiſti interimere Dominum.
Certè certéque ad plenum. non valeo admirari ſenſum.
Quis ſeductor infernorum. hæc mentes impreſſit eorum.
Regem enim putabant. & regi amplius non æſtimabant.
Ecce eorum putatio ſimul & ipſorum æſtimatio.
Fuerunt aſininè pro vero. ſic optime credo.
Unde Colonos regere. eſt in organis aſinos canere.
Verùm ſtelliferi Conditor orbis. tandem obſtaculi poſuit ipſis.
Qui ob honorem Matris ſuæ. ipſiúſque Cœnobii Patronæ.
Atque felicis Hiltigardis. Monaſterii fundatricis.
Sua volens bonitate. libertates Cœnobii ſalvare.
Cum Juſtitia & probitate. ae Domini Abbatis honeſtate.
Nam pro pace medias. introduxit tandem perſonas.
Abbates, Comites, Milites. Nobiles & Cives.
Cum Conventualibus Dominis. Nobili ex proſapia genitis.
Locorum ubique. hic & in Circumcirca verè.
Hi Abbatis ſtrenuitates. fuêre moderantes.
Bonis verbis & pacificis. quibus tunc potuerunt modis.
Si hi non affuiſſent. omnes coloni morte periiſſent.
Nam adſtantiam permінentem. & certè valde grandem.
A tota fœderatione Dominorum. in tota Suevia poſitorum.
Campidonenſis Dominus habuiſſet. ac omnes in eadem prompti fuiſſent.
Uti dixerunt, ſcripſerunt, imo perſonas reales legaverunt.
Fuit autem ſtrepitus. demum ſic pace concluſus.
Quod totam ſectam primam. oportebat petere gratiam.
Ab eorum Domino Abbate. Joanne de Rietbaim dicto.
Genibus flexis. & armis depoſitis.
Cum elevatione manuum. ſurſum uſque Cœlum.
Omnes ad eundem dicentes. alta vocéque clamantes.
Domine Domine Gratioſiſſime. contra vos egimus iniquè.
Hoc cognoſcimus limpide. coram veſtra Paternitate.
Sumus enim per viam. certè ſeducti ſiniſtram.
Reverendiſſime ergo Domine. ob Dei Matrem nobis parcite.
Amplius contra vos. nunquam faciemus nos.
Sic & noſtri filii. debent facere prompti.
Id litteris ſtabilite. & ſigillis benè munite.
Quas ſuper nos. & ſequentes damus. ad veſtras pias manus.
Nunquam enim deinceps. alter erit noſter Princeps.
Niſi Cœnobii Abbates. & Hiltigardis fautores.
Prolatis his verbis. coram Nobilibus multis.
Reverendus Dominus Colonos. recepit econtra in ſubditos.
Eis gratiam oſtendens. ut inde non facerent hoc ens.
Unde ſi gratiam non diſtribuiſſet. mortem in collo quilibet habuiſſet.

Hæc

Hæc autem concordia. circa Liebenthan eſt facta.
In foſſato, & ſub ponte. ſuper Liebenthan monte.
Tempore ſpecificato. & die prius declarato.
Verùm pro tunc multi, varia fuêre facti.
Hac de Colonorum cauſa. quidam bona, reliqui mala.
Volebant quidam Abbatem. eſſe malefactorem.
Cùm tanta in Cariſtia. grandis erat ſtira.
Subditis ejus impoſita. quæ eis impoſſibilis erat ſolvenda.
Similiter & alias. dixêre eſſe cauſas.
Quas hìc defalco. & brevitatis cauſa vado.
Nam aliàs in ſcriptis. id reperies litteris.
Verùm hi ita loquentes. Cœnobio ſunt imitantes. *
Bona enim fantur pauci. cùm omnes ad mala ſunt inclinati.
Juxta Ariſtotelis dictum. ſua in Philoſophiáque ſcriptum.
Unde omnes pereunt. qui mala de Cœnobio dicunt.
Id Adrianus Papa. declarat ſua in Bulla.
Sed quid ſeriosè vellem. ac adeo id optarem.
Nunquam fore incœptum. quod futurum non ſignat bonum.
Quædam enim paveo futura. quæ modo non ſunt ſcribenda.
Res jam non eſt parva. imo ſatis magna.
Cùm ex ſcintilla minima. oritur grandis una.
Noſtra namque peccata. ſunt ùt credo, in cauſa.
Ut plura vera alia. fient dierum una.
Nec hæ res obliviſcuntur. cùm multis annis ſciuntur.
Adhuc eſt reliquum. modò nobis dicendum.
De conſumptibus, & compenſis. hoc in ſtrepitu peractis.
Quanti fuerint tales. mihi non ſunt naturales.
Adeo enim extensè. hæ fuerunt expenſæ.
Sic conſimiles ſtrepitus. habuit idem Abbas Dominus.
Paucis annis elapſis. ante geſtum rei præſentis.
Cum Pappenhaim Marſcalco. Alexandro dicto.
Ex unius ruſtici parte. quam pro tunc notavi in tempore.
Ob eundem namque villa. Altefried dicta.
A noſtro Abbate obſeſſa. ac tandem ab eodem lucrata.
Multæ de poſt dietæ. tali etiam in cauſa ſunt poſitæ.
In quibus iterum expenſæ. fuerunt multùm extensè.
Uſque ad concordiam. in eadem re factam.
Sic etiam de variis. pro vero legitur geſtis aliis.
Olim ab Abbatibus factis. ùt Chroniſtæ dicunt in actis.
Ad quos curre legendo. ſic egóque ceſſo loquendo.
Inde tamen ſilentio. id præterire non valeo.
Quod de poſt pauco. tempore pro tunc elapſo.
Dicta ruſticorum copia. fugit à tali concordia.
Si cauſam de his quæris. atque ſcire cupis.
Hanc tibi ſignabo. inter cæteráſque notabo.
Nam Coloni omnes. alta voce fuêre clamantes.
Concordiæ Compoſitores. Abbatis fuiſſe amatores.
Et ſic contra eos, & pro Abbate. cauſam poſuerunt in lite.
Quare ſic juramenta. prioríque ſtabilimenta.
Servare nolebant. atque infringere incipiebant.
Etiam primitiva eorum malitia. fuit, ùt credo, in cauſa.
Qua ab olim uſi exiſtunt. dum Cain ſecuti ſunt.
Cur ſic error noviſſimus. deterior erat, quàm primus.
Hoc Abbas Reverendus. atque ruſticorum dictorum Dominus.
Nobili ex genere natus. Joannes de Riethaim vocatus.
Diſtinctè id percipiens. & inde conſilia quærens.
Pro tunc à Dominis Confœderatoribus. in Almania exiſtentibus.
Sic continuè de una. In aliam equitans dieta.
Quærens de oportuno. tali in Controverſia remedio.
Sub moderamine tali. quòd animo libenti.
Ad obediendum ſuos. e converſò duxiſſet colonos.
Jam in dieta. huc deinde & illuc.
Verùm obedire nolebant. & amodò evaſiva quærebant.
Unde erant ſeducti. per quoſdam homines benè noti.

* *Forſ. mi-nitantes.*

Sic ſeduci cupierunt. ac decipi voluerunt.
Non verè advertentes. quales fuère ſeducentes.
Hos benè cognoverunt. propter quid eos ſeduxerunt.
Nam proprium commodum. ſæpiſſimè pervertit verum.
Verùm Michaëlis in feſto. aut circum anno octo.
Milleſimo quadringenteſimo. nonageſimo ſecundo.
Tunc Domini Confœderatores. in tota Almania omnes.
Inde ordinaverunt pedites. ſimul & equites.
Qui colonos in villis. privarunt eorum Clynodiis.
Lachrymabili cum ſtrepitu. modóque inaudita.
Nam boves & vaccas. ſimul & ſcroffas.
Cum aliis rebus. multis utenſilibus.
In tantum recipientes. huc & illuc vehentes.
Etiam cum hoc certa. combuſſerunt habitacula.
Ut valor horum. in triginta mille florenorum.
A Communi pro tunc plebe. erat æſtimatus verè.
Cùm hæc contingebant. Coloni ſe dividebant.
Fugiendo unus huc. reliqui illuc & iſthuc.
In ſimul ſtantes verè. ſicut lepus cum ſua Matre.
De poſt aliqui venerunt. & è converſo ſe ad gratiam dederunt.
Alii verſus locum recedentes. reliqui alia loca quærentes.
Et ſic magnus ſtrepitus in Algoia erat ortus.
Demum tamen pax data. & cauſa ſic concordata.
In Memmingen Oppido. ſic ego vobis noto.
Ut econtra Coloni præfati. Domino eorum ſint ſubjecti.
Faciendo Cœnobio omnia. ùt ſonant antiqua privilegia.
Verùm Coloni non omnes. ibidem fuerunt præſentes.
Quare ſcrupulus erat. an pax in eſſe manebat.
Quid inde de hoc ſiet. Optimus Deus ſciet.
Aut Cœnobii annihilatio. aut ejus erit renovatio.
Sic ego ſic ſillogiſo. & arte Loica concludo.
Superbia ubique regnat. & ignorantia ei miniſtrat.
Hæc ædificia corrumpunt. mundi ſtatúſque deſtruunt.
Inter nunc cæteros. Campidonenſes Dominos.
Tres volo nominare. atque in ſcriptis hìc notare.
De Mittelberg Hainricus. inde de Simentingen Gerwicus.
Tertium non omitto. quem Joannem de Riethaim voco.
Nam grandia geſta. Cœnobio ſunt facta.
In eorum regimine. dum ipſi erant in tempore.
Nam tempore primi. deperditio eſt facta Cœnobii.
Dum Regale Caſtrum. Burckhald dictum.
Campidoniſtæ deſtruxerunt. & ad eorum manus receperunt.
Inde ſub Abbate ſecundo. ruſticorum cædem pono.
Super Buchperg factam. quam ponam tibi notam.
Ex poſt Domino ſub tertio. fuit facta fugitio.
Nam Coloni ſubditi. fugière ab eorum Domino naturali.
Quis audivit talia. dic, rogo, facta.
Ob quid hæc facta. propter peccata credo noſtra.
Verùm hìc cauſas. reperies in Cœnobii litteris.
Et ſic eſt finis. Deo laus ſit in divinis.

HISTO-

HISTORIÆ FUNDATIONUM NONNULLORUM MONASTERIORUM INSIGNIUM PER PARTES BAJOARIÆ

AUTHORE

ANDREA PRESBYTERO,

Ratisbonenſi & Can. Regul. S. Auguſtini ad S. Magnum in Pede pontis.

HISTORIÆ FUNDATIONUM NONNULLORUM MONASTERIORUM INSIGNIUM PER PARTES BOJOARIÆ.

§. I.

De Monaſterio Sancti Emmerani Ratisponæ.

Beatus Emeranus in Civitate Ratiſponenſi Virtutibus claret & Signis. Cujus Epitaphium ibidem in Monaſterio ſui Nominis ante Altare S. Georgii Martyris hoc eſt: „Emeranus Pictavienſis Epiſcopus prædicando verbum Dei venit in Bavariam, & „ibidem in Hellendorff pro Chriſto paſſus eſt, anno Domini DCLII. & hic primo tu„mulatus eſt.“ Ubi diligenter advertendum, (& ſunt verba Magiſtri Conradi de monte puellarum in Chronica ſua) quod olim temporibus paganiſmi & infidelium in illo colle ubi nunc Monaſterium B. Emerani eſt ſituatum, tunc extra muros Civitatis fuit Lucus arborum Sylveſtrium, ubi diverſorum Simulachra Idolorum ab infidelibus colebantur. Quâ ſuperſtitioſâ ſtultitiâ hominum tandem divina volente gratia evaneſcente, & fide Catholica parumper ſtillante, ibidem Luco depoſito viles caſæ pauperum hominum ſuburbanorum civitatis conſtructæ fuerant, & intra eaſdem caſas humile oratoriolum, in quo conſecrata fuit ara per Chriſti fideles tunc tenuiter clarentes in honore B. Georgii Martyris. Quæ Capella tugurii more ibi ſteterat, & ara hæc in dicto Monaſterio in honorem prædicti Martyris hodie cernitur ad latus auſtrale verſus ambitum Monaſterii præfati. Ante quam aram etiam publicè videtur hodie S. Martyris Emerani Epitaphium & Sepulchrum: nimirum antequam B. Martyr in eâdem Capella Domino jubente quieſcere voluit, & extremi ſententiam examinis præſtolari. Quia quàm primum docendi gratiâ populum in fide orthodoxâ in Ratiſponam ſe tranſtuliſſet, poſt crebros frequenter labores circa gregem Domino noſtro Jeſu Chriſto lucrandum in prædicta Capella tumultui hominum aliena, ipſe feliciſſimus præſul ſolus ſoli Deo Vigiliis & orationibus conſueverat angelica meditatione vacare. Sed quis ſuis temporibus ſedi præſederit Ratiſponenſi Epiſcopus, non invenio, nec ibidem ipſe electus ſeu Præfectus Canonicè præfuerat, ſed caſualis & adventitius Pater Paſtor tantùm: cui Clerus Civitatis in exequiis ſuis (ùt in Legenda Ejus ſcribitur) reverentiam exhibuit magnam. Utrum autem Clerus ille tunc habuerit Epiſcopum vel non, penitus ſubticetur.

De eodem. Anno Domini DCXCVII. Leo, (qui & Leontius) depulſo Juſtiniano regnare cæpit. Hujus Imperii anno primo Appollonius primus Abbas Monaſterio Sancti Emerani Ratiſponæ præficitur.

Anno Domini DCCLII. Simpertus Ratiſponenſi Eccleſiæ præficitur Epiſcopus. Hic anno regiminis ſuis XXXII. vel XXXIII. Monaſterium S. Emerani Ratiſponenſis magnificè fundavit, juſſu & ſumptu Karoli Magni, eo tempore quo Karolus Magnus Patritius Romanorum adhuc fuit, id eſt pater & tutor viduarum & pupillorum.

Anno Domini DCCCLXXXVIII. Arnolfus regnare cæpit, regnavítque annis XII. Hic Arnolfus anno VII. regni ſui à Formoſo Papa coronatus, Imperatoris & Auguſti nomen ſortitur. Hic præ cæteris regni ſui locis Ratiſponam Bavariæ Metropolin dilexit. Unde etiam ob honorem pretioſi Dei Martyris Emerani muros ejus ampliavit & auxit, Monaſteriúmque dicti Martyris plurimum adornavit, ac largis poſſeſſionibus locupletavit. Hic cum triumpho de Gallia à cæde Nortmannorum in Bavariam rediens, oſſa S. Dionyſii Areopagitæ ſecum tulit, quæ quamdiu incolumis vixit, ſecum retinuit. Tandem mortem

tem ſibi imminere ſentiens, S. Dionyſii oſſa dicto Monaſterio perpetuò ſervanda tradidit, unà cum Evangeliorum libro, id eſt, plenario. qui ſic auro ab extra ornatus eſt gemmiſque pretioſis, intus vero litteris aureis ſcriptus per ſingulos Margines omnium foliorum ſingulas habens mirandas picturas, quòd vix ſimilis ſibi reperiri poſſit. Idem verò Arnolphus paralyſi diſſolutus, nulla arte medicinali poterat adjuvari, quin à deſpectis inimicis * qui eum invaſerant, conſumeretur; & non nulli veneficii & maleficii criminati puniti ſunt. Hic ſepultus eſt in Choro dicti Monaſterii S. Emerani: cujus Anniverſarium ibidem agitur V. Kal. Dec. concluditurque Officium pro defunctis cum Antiphona ſubſcripta: „Fidelis Cæſar, beatis reliquiis potiri gaudens, apud illas ipſe ſepeliri præ„elegit. Dionyſii ſeſe ſperans ſubſidio & tutela fulciri, unde & deſiderium eſt imple„tum hujus viri. Hic eſt ille Arnolphus qui ad Macarii ſerbuit cultum quem & dilexit „multùm. Hic eſt enim ille Arnolfus, qui ei quem vivens coluit, tandem abeſſe mor„tuus noluit, Martyri Chriſti glorioſo, quem in cœlis coronatum novit lapide pretioſo.

Anno Domini DCCCCIV. Chriſtophorus de Papatu ejectus factus eſt Monachus, & Ratiſponæ in medio Chori Monaſterii S. Emerani ſepelitur.

§. II.

De Sancto Wolfgango.

Anno Domini DCCCCLXXII. quo Otto I. obiit, S. Wolfgangus Ratiſponenſi Eccleſiæ præficitur Epiſcopus. Hic nomen ſuum (ſicut in legenda ejus legitur) per ſe interpretatus eſt. Nam in quodam armario, quod ipſe conſtrui præcepit, inter reliqua, ſicut erat peritiſſimus poëmatis compoſitor, ita ſcripſit:

Struxerat * ediculam Mandrita lupambulus iſtam.

Hic Ratiſponæ fundavit Monaſterium S. Pauli inſtituens ibi Sanctimoniales ordinis S. Benedicti. Hic S. Wolfgangus altare primæ fundationis Monaſterii in Mallendorff, quod Heinricus & Erneſtus ejus filius Comites de Kirchberg fundaverunt, procurante Burchardo I. ejusdem loci Abbate in honore S. Johannis dedicat. Hic etiam montem prope Weltenburg incaſtellavit, & Eccleſiam S. Mariæ Virginis ibidem dedicavit. Hic in Bohemia Provincia, quæ tunc ſub Ratiſponenſis Eccleſiæ Parochia extitit, & noviter Chriſtiana fide imbuta Sacrilega idola abjecerat, rogatu Ottonis Cæſaris, Epiſcopatum ibidem per modum concambii fieri conceſſit, ſuper quo & ipſe Privilegium compoſuit, dum autem primates fui ſibi conſulerent ne ipſe in hoc conſentiret, dixit: pretioſam Margaritam ſub prædictæ provinciæ terrâ latentem conſpicimus, quam niſi venditarum comparatione rerum non acquirimus.

§. III.

De lite, quam habuit Civitas Ratiſponenſis, & Regnum Francorum propter Dionyſium.

Leo Papa nonus circa annum Domini MXLIX. genere fuit Alemannus de Lotharingiæ Regno. Romani ex prava conſuetudine poſtquam petiiſſent ab Imperatore Heinrico Pontificem dari; Imperator quum nullum Teutonicorum ad hoc, ut reciperet Papatum, inducere poſſet, Epiſcopum Tullenſem Brunonem nomine Virum ſimplicem ad hoc inclinavit. Qui ad Urbem veniens, & ex hoc conſcientiam habens, omninò dignitatem papalem reſignavit, & denuo ab omnibus electus, & Leo vocatus, poſt laudabilem vitam XIII. Kal. Maji deceſſit, & in Eccleſia S. Petri tumulatur, manifeſtis clarens miraculis. Hic anno Domini MLII. Pontificatus ſui anni quarto, per inſtantiam Imperatoris Heinrici ad partes Germaniæ, & præcipuè ad Urbem Ratiſponam & Venerabile Corpus B. Wolfgangi ejusdem ſedis Epiſcopi transferendum eſt vocatus. Quo eâ quâ decuit reverentia Nonas Octobris tranſlato, in craſtinum hoc eſt, VIII. Idus prædicti Menſis ad preces Imperatoris & aliorum fidelium, nec non Sanctitate & meritis B. Erhardi Ardinatenſis Epiſcopi corpus tranſtulit in Monaſterio inferiori. Sicque S. Papa Leo plurima Urbis Ratiſponæ loca perluſtrans, tandem à fidelibus rogatus Baſilicam ſuper teſtudine in honorem Sanctorum Apoſtolorum Simonis & Judæ perſonaliter conſecravit. Cujus Anniverſarius dies dedicationis Dominicâ proximâ poſt prædictorum Apoſtolorum feſtum annis ſingulis celebratur.

Hic etiam rogantibus Pariſiorum legatis, litem quæ inter civitatem Ratiſponam & Regnum Francorum diu erat pro Reliquiis S. Dionyſii Areopagitæ, quæ illuc tranſlatæ fuerant ab Arnolpho Imperatore, determinavit, & eas apud S. Emeranum haberi decrevit & approbavit de quo inter cætera ſic ſcribit:

* Pediculis.

Vos

„Vos dilectiſſimi in Domino filii, Rex Francorum; tuiſque fideles, quamvis invidendi Teutoniæ gaudio videamini juſtam quidem habere materiam, ita ut meritò putatis de Alemannorum vobis lætitiâ ſit dolendum: conſiderantes tamen, & Dei omnipotentis & invicti Martyris ſui, quem ablatum plangitis, conſolationis tandem admittite placamentum, penſantes attentius quòd nec totus vobis ablatus eſt; quippe qui cariſſimos prædicationis ſuæ & paſſionis conſortes, Ruſticum & Eleutherium, in dilectionis adhuc & tutelæ pignus & certitudinem dereliquit, nec dolete, ſi Germanos viſitare dignatus eſt vel defunctus, qui vobis adhuc vivens prædicavit.“ Denique ipſe Leo Papa Wormatiam venit, ubi Imperatore præſente, in die Natalis Domini Miſſam celebravit: & Luitpoldum Moguntinenſem Archiepiſcopum, ut ipſe die ſequenti Miſſam cantaret, utpote præcipuum in ſua Diœceſi ſubrogavit. Dum autem peracta proceſſione quidam ex Diaconis ſuis Humbertus nomine (ſicut multi ob Illius feſti venerationem ſolent) Evangelium decantaret, quidam de Romanis propè aſſiſtentibus vituperantes, eò quòd modo Romano non ageretur, Papæ perſuaſerunt, ut ad eundem Diaconum mitteret, & decantationem interdiceret. Quod quum factum eſſet, & ille admonitus Mandatum Papæ contemneret, & lectionem utpote juvenum more, eâdem vocis ſonoritate uſque ad finem decenter perduceret, Papa finita Evangelii Lectione Illum ad ſe vocavit, atque propter inobedientiæ contumaciam degradavit. Ad quem Archiepiſcopus miſit, ut ſibi ſuum Miniſtrum redderet. Quod ubi Papa abnuit, Pontifex tamen licet ægrè patienter interim tacendo ſuſtinuit. Decantato autem offertorio, ubi ſancti ſacrificii tempus advenit, Pontifex in ſede ſua reſedit, verè conteſtans nec ſe alium quenquam completurum illud officium niſi reciperet proceſſionis ſuæ Miniſtrum. Quod ubi Apoſtolicus intellexit, pontifici ceſſit, reindutúmque Miniſtrum continuò remiſit.

Qua in re & Pontificis auctoritas & Apoſtolici conſideranda eſt humilitas, dum & ille officii ſui dignitatem defendere contendebat, & ille licet majoris autoritatis, Metropolitano tamen in ſua Diœceſi cedendum perpendebat.

Hic Moguntiæ cum Heinrico Imperatore & XLII. Epiſcopis Concilium celebravit, ſtatuens, ne clerici canes vel aves in venatione ſequerentur. „Item ut negotia ſecularia vel lucra turpia non exerceant. Item, ut nullus fiat Monachus niſi in legitima ætate, vel ſpontanea. Item, quatuor tempora cum jejunio obſerventur; & tunc ab Epiſcopo jejuno conſecrentur denuo clerici infra Miſſam.“ Hic etiam Leo dedit pallium Epiſcopo Bambergenſi, quo ter in anno uti poſſet, S. Paſchæ feſto, S. Petri, & Dionyſii.

§. IV.

De Inſtitutione Monaſterii Althabenſis inferioris, ex vita S. Godehardi, & ex Chronico ac Privilegiis Eccleſiæ.

Monaſterium illud ex Conſilio S. Pirminii Metenſis Epiſcopi, ab Utilone Duce in honorem S. Mauritii ſub Monachica profeſſione conſtruitur, Anno ab Incarnatione Domini DCCXLI. Pontificatus Domini Zachariæ Papæ anno Sexto, ultimo autem anno Leonis Imperatoris, qui in Chronico ob ſui malitiam impius appellatur, Karolo primo majore Domus in Regno Francorum exiſtente. Cujus filium Pipinum, patrem Karoli Magni, poſt hoc anno nono S. Bonifacius Archiepiſcopus ex decreto Zachariæ Papæ unxit in Regem, Hilderico Rege in Monaſterium miſſo. Quem etiam Pipinum poſt hac Stephanus Papa anno Domini DCCLXXIV. Patritium conſtituit Romanorum, & cum eo duos filios ejus Karolum, & Karlomannum, cum Matre eorum Berthrada, ſacra unctione in Regiæ dignitatis honore confirmavit: ante diſtributionem Epiſcoporum in Bavaria, quæ decimo anno poſt dictam conſtructionem per S. Bonifacium Archiepiſcopum ex decreto Zachariæ Papæ, & conſenſu Pipini Regis ac Utilonis Ducis facta eſt; ubi Johanni Saltzburg, Baibaldo Ratiſpona, Willibaldo Eyſtet, Ermberto Freyſinge commendatur. Nam tunc nullus in tota provincia paſtoralem Cathedram poſſidebat, præter Uvulonem Archiepiſcopum Lauriacenſem; quem prædictus Utilo infeſtationem Avarorum cum Clericis ſuis & Monachis fugientem Pataviæ recepit, & epiſcopavit ibidem. Defuncto dehinc Rege Pipino patricio Romanorum, quum ad Karolum filium ejus & Francos ſive Teutonicos imperium, (quod à tempore Conſtantini Magni Helenæ filii, hucusque Conſtantinopoli manſerat apud Græcos) per Dominum Leonem Papam, & conſenſum ſenatus & populi Romani anno ab Incarnatione Domini DCCCI. eſſet translatum; ipſe Karolus Seren. Auguſtus, à Deo Coronatus, Magnus, Pacificus Imp. Rom. gubernans Imperium, qui eſt per miſericordiam Dei Rex Francorum & Longobardorum, ſtructuram iſtam largis prediis & poſſeſſionibus ampliavit. Nam terram Avarorum ſive Hunnorum per bellum continuum octo annorum capiens, Avaris expulſis, ipſam Avariam ſive ſuperiorem Pannoniam (quæ nunc nomen tenet Auſtriæ) totam inter Eccleſias Ba-

variæ, Pontifices & Abbates, Comites dividit & Baronca; ubi Orulpho Abbati & Eccleſiæ iſti non parvam tradidit portionem. Taſſilo etiam Dux, Utilonis Ducis & Hiltrudæ Sororis Pipini Regia ſupra dicti filius, & ſui Barones plura prædia huic ſtructuræ illia Temporibus contulerunt. Ludovico poſt hoc Imperatore filio Karoli Magni, in Romanorum Imperium ſublimato, quatuor filiis ejus Lothario, Pipino, Karolo, & Ludovico ſibi continuò rebellantibus, ac deinde poſt mortem patris fratribus inter ſe pro diviſione Regni concertantibus, in tam longa & deteſtabili diſſenſione plures Eccleſiæ deſpoliabantur prædiis & facultatibus ſuis. Inter quas Eccleſia iſta magnam partem perdidit prædiorum, licet hanc Ludovicus ille ultimus fratrum, eui poſtmodum diviſo Regno Orientalis Francia (à Rheno videlicet uſque ad fines Illyrici & Pannoniæ, ac terminos Danorum) in partem ceſſerat, defenſione ſua & prædiorum larga munificentiâ elevare curaſſet, expoſcentibus hoc apud eum Botzpaldo & Otgario Abbatibus & Epiſcopis, qui temporibus Regni ipſius Eccleſiam hanc regebant. Gente dehinc Ungarorum ſub Ludovico Rege filio Arnolfi Imp. exeunte, & in necem Chriſtiani templi ac maximè in gentem Teutonicam, viciniorémque ſibi Bavariam graviter ſæviente, ſurrexit quidam Tyrannus Arnolfus videlicet Dux Bavariæ, qui Rex fieri fruſtra cupiens Ungaris ſe conjunxit, invaſor Regni exſtitit, & pro hac ambitione deſtructis Ecelefiis, earum reditus militibus & fautoribus ſuis conceſſit: inter quæ & Altahenſis Eccleſiæ proprietas ferè totâ in Bavaria & in Auſtria diripitur, & huic ſceleri militantibus juxta debacchantium voluntatem beneficii (immò maleficii) cauſa dividitur & confertur. Quæ Eccleſia tunc in Bavaria exiſtens tot impetus tam pernitioſæ gentis ac paganæ ſine magno diſcrimine ſufferre potuit? Contra quas etiam Advocatus earum & Princeps patriæ Arnolfus eum gente paganica conſpiravit. Iſtis & præcedentibus neceſſitatibus norma Monachica hic defecit ſub Regulatu Canonicorum, uſque in tempora Ottonis III. Imperatoris, & Heinrici Ducis patris Sancti Heinrici Imperatoris. Iterum quaſi per centum annos perſtitit locus iſte. Prædicto námque Ludovico, & Cunrado primo ac Heinrico primo Regibus præfato Arnolfo & Ungaria viriliter reſiſtentibus, tandem mortuo eo ab Ottone Magno anno Regni ſui XIX. qui eſt annus Dominicæ Incarnationia DCCCCLV. apud Auguſtam civitatem in eampo, qui dicitur Leehfelt, exercitus Ungarorum immenſa cæde necatur, virtus eorum quaſi tota extinguitur, tres Principes ipſorum (ſicut in geſtia S. Udalrici legitur) Ratisponæ in patibulis ſuſpenduntur, & toti Bavariæ pax â Domino redonatur. Elevato poſt hoc in Romanum Imperium Ottone tertio, qui more avito in omni Eccleſiaſticæ dignitatis promotione creſcere cæpit, cujus quidem laudabilis induſtriæ initiale fuit indicium, quòd ſeptimo Ordinationia ſuæ anno, qui eſt annus Dominicæ Incarnationis DCCCCXC. ſæpe dictum illud Monaſterium Epiſcoporum conſilio, videlicet Wolfgangi Ratisponenſis, & Pilgrani Patavienſis, auxiliante demum Duce præfato, in priſtinum Monachieæ religionis reformare cæpit ſtatum. Quidam igitur venerabilis vir, Erchambertus nomine, huic Abbas præponitur: per quem auxiliante Domino divinum Miniſterium juxta Regulam S. Benedicti religiosè diſponitur. Ad cujus ſtatim ſaluberrimam admonitionem S. Godehardus Monachus eſt effectus: qui ex familia iſtius Eccleſiæ natus, hícque nutritus, & ſacrarum litterarum ſtudiis fideliter eſt imbutus. Iſte S. Godehardus antea in Ordine Canonicorum hujus Eccleſiæ Præpoſitus exiſtena, poſtea Monachus factus, Echamberto Abbati ſuccedit anno ab Incarnatione Domini DCCCCXCVII. Sancto Heinrico tunc Duce Bavariæ ipſum Abbatem & locum devotè ac fideliter promovente. Idem námque Heinricus, quum Ottone III. abſque filiis defuncto in regiam ſedem anno ab Incarnatione Domini MI. â cunctia eſſet Principibus ſublimatus cum Conſorte Regni Sancta Virgine Kunigunda (quam non ut Uxorem, ſed ut Sororem dilexit) Dominum bonorum omnium datorem habere elegit hæredem: & Sexto anno Regni ſui Epiſcopatum Bambergenſem conſtruxit, aliíſque Sanctorum locia per Regni latitudinem non minus, prout opus erat, ſuæ impertivit munificentiæ largitatem. Quædam enim loca jam dilapſa in melius reſtituit, quibusdam quæ minus ſuppetebant, adjecit, inter quæ & Eccleſiam iſtam jam ab ipſo dudum reſtructam cortinis & veſtibus ſacris, & (quod maximum fuit ſeculi hujus donum) pacis tranquillitate dotavit, & largâ ditavit munificentia prædiorum. Invitabat ipſum, & alioa Imperatores ad hujus ſtructuræ promotionem dulee patrocinium iſtius Eccleſiæ, videlicet Legionis Sacratiſſimæ Thebæorum, ſicut cernere datur in privilegiis ab ipſorum gratia donatis eidem, ubi S. Mauritium glorioſum Martyrem Chriſti & totius Regni, ſummum patronum appellant, quomodo ab altari ſuo Romæ in Eeclefia S. Petri ſito ab Apoſtolicis manibùs Imperii recipiunt diadema.

Inſtigabant inſuper ipſos ad hoc grata obſequia, quæ eia cum exercitibus contra Hungaroa euntibus hic fiebant. Hunc autem Heinricum ad benefaciendum huic Monaſterio ſpecialiter induxit cognita Sanctitas Beatiſſimi Patria Godehardi & Diſcipuli ſui Guntherii Eremitæ, quos familiares tenuit quamdiu vixit, ac eorum ſecretis conſiliis fruebatur. Et quum per ipſius Imperatoris induſtriam Eccleſia iſta ſe gaudeat reformatam, unum tamen eſt quo ſe ab eo pia querimonia deflet læſam, videlicet quòd Sanctum Patrem ejus Gode-

Digitized by Google

Godehardum Abbatem ſpeculum totius Bavariæ, anno Regiminis ſui XXVI. Hildenſheimenſi Eccleſiæ præfecit Epiſcopum, ex quo jacturam ſumſit, quòd ex ea promotione ſancto ſuo corpore careat integrali. Poſt Heinricus Pius XXXIX. Rex Imperator XXIX. qui gentem Ungarorum cum Petro Rege ipſorum, Romano Imperio bellando ſubjecit, cum ſua conthorali Agnete Imperatrice Monaſterium iſtud prædiis ſuis ditat, Ratmundo Abbate S. Godehardi hoc apud ſuam Magnificentiam expoſcente. Sub quo etiam Abbate Eccleſia iſta anno Domini MIII. IV. Nonas Martii cum cæteris ædificiis igne conſumitur, quam, idem Ratmundus Abbas à fundo reædificari cæpit, ac quinto poſt hoc anno XI. Kal. Octob. à tribus Epiſcopis, Perngero ſcilicet Pataviensi, & Heriberto Eiſtetenſi, & Engelmaro Parentino dedicari procuravit, cooperantibus ſibi S. Godehardo Hildensheimenſi Epiſcopo, & Richerio Leonenſi Abbate, qui primitus Monachus Althahenſis, poſtmodum per Conradum Imp. Abbas extitit Caſſinenſis, Heinrico poſt hoc IV. patri in Regnì ſolio ſuccedente, diverſisque ducibus Ducatum Bavariæ procurantibus, illo abjecto, alio ſubrogato, pax à tempore primi Ottonis per ſucceſſiones Sex Imp. hucusque vigens, tunc tepeſcere cæpit: diſſenſiones oriuntur in regno, Eccleſiæ perturbatio, Monaſteriorum deſtructio, clericatus deſpectio, totius Juſtitiæ ac Religionis conculcatio, & alia plura incommoda tunc ſunt orta. Scinditur tunc Regnum & Sacerdotium, Imperator & ſui ſautores ab Alex. XX. & Gregorio VII. Urbano II. & Paſcali V. patre ſuperſtite regnum invadit, Epiſcopi à propriis ſedibus expelluntur. Inter quos S Thiemo Monachus Althalienſis, ſed tunc Archiepiſcopus Saltzburgenſis à ſede ſua propellitur, qui poſtmodum in Viſitatione Sepulchri Dominici à Saracenis cum aliis captus apud Corrozaim crudeli Martyrio vitam finit. Dehinc regnat impius Heinricus V. Hic Paſcalem Papam Romæ captivavit, ſed ab eodem ac poſtmodum plenius à Calixto Papa in Communionem Eccleſiæ eſt receptus, cui Calixto Papa & S. Romanæ Eccleſiæ idem Imperator omnium Eccleſiarum ad regnum pertinentium inveſtituram per annulum & baculum cum privilegiis reſignavit. Exinde guerris quieſcentibus pax, in regno qualiscunque pro tempore reformatur. Poſthoc Lothario II. Conrado III. Friderico I. Heinrico VI Regni Sceptra Gubernantibus, anno Dom. Friderici Regis Rom. primo, qui eſt annus Dominicæ Incarnationis MCLIII. quum jam repreſſa omninò contumacia Ungarorum, Imp. in partibus Bavar. negotia quaſi nulla tractare habuit, idem Fridericus jura regalia iſtius Eccleſiæ propter defenſionem tradidit Bambergenſi Eccleſiæ, quæ tunc in Bavaria potens erat. Eberhardo ſecundo Epiſcopo exiſtente, & Abbate hujus Monaſterii Boleslao. Incendium iterum patitur hæc ſtructura V. Kal. Auguſti anno Domini MCLXXX. ſed per Dietmardum Abbatem iterum reformatur, ac quinto poſt hoc anno ab Ottone Friſingenſe præſule conſecratur. Imperantibus demum prædicto Heinrico VI. Philippo, Ottone IV. & Friderico II. ipsisque intentionem potentiæ ſuæ ad Regna Italica extendentibus ſurrexerunt duo Fratres Bertholdus & Albertus filii Alberti Comitis de Pogen; qui non ſolùm inter ſe, ſed etiam cum vicinis ſuis omnibus, Epiſcopis, Comitibus & Liberis diſcordabant. Iſti ex una parte occaſione advocatiæ Milites & Colonos hujus Eccleſiæ rapinis & ſpoliis ac captivitatibus crudeliter afflixerunt: ex altera parte per Rapotonem & Heinricum Comites de Ortenberch, & alios inimicos eorum, prædia Eccleſiæ præliis & incendiis vaſtabantur. In expeditionem autem transmarinam euntes Bertholdus Comes, apud Damiatam moritur bono fine, anno Domini MCCXVIII. XI. Idus Auguſti. Reverſus Albertus Comes, uſque ad finem vitæ ſuæ licet ſecundò transfretaverit, in tali perſequutionis ſævitia perduravit. Quo defuncto, glorioſus Princeps Otto Comes Palatinus Rheni Dux Bavariæ ex inclito Duce Bavariæ Ludovico & Ludmilla Matre prædictorum Comitum natus, fit hujus Eccleſiæ advocatus, Vir utique bonus, anno MCCXLII. quis autem primus Epiſcopus, ad honorem Dei conſecraverit locum iſtum, per nulla ſcripta patet. Attamen tempore Canonicorum, per Fridericum Epiſcopum Saltzburgenſem Eccleſia iſta legitur conſecrata, quæ poſtea tempore Ratmundi Abbatis per incendium deſtructa reconſecratur, & à Perngero Patavienſi Epiſcopo, cooperantibus ſibi Heriberto Eiſtetenſi Epiſcopo, & Engelmaro Parentino Epiſcopo (ut ſuperius eſt præſcriptum) deinde tempore Dietmari Abbatis Illius nominis ſecundi, cùm iterum per incendium eſſet devaſtata, conſecrari procuratur ab Ottone Friſingenſis Eccleſiæ Epiſcopo, tempore quo ſuperius eſt expreſſum. Poſtremo verò teſtudinato Choro & novis altaribus erectis ad conſecrationem dictæ Eccleſiæ invitatur Dominus Petrus Reverendus Patavienſis Eccleſiæ Epiſcopus, qui rogatu Domini Hermanni Abbatis in die S. Mathæi Apoſtoli principale altare in honore antiquorum patronorum noſtrorum. Mauritii videlicet & Sociorum ejus; & etiam ſecundum altare, in honorem B. Mariæ Virginis ac præſepis Domini pariter conſecravit, recondens in eis priores reliquias, & etiam multo plures, anno Domini MCCLXXI.

§. V.

Tegernſee Monaſterium qualiter eſt fundatum?

Circa annos Domini DCLXX. in partibus Noricorum, id eſt, Bavarorum, erant duo Fratres Albertus & Otkarius, ex Patre Burgundi, ex Matre Bavari, divitiis præpollentes, Deúmque timentes, conſanguinitatis affinitate proximi Pipino Regi, Patri Karoli Magni. Horum primus ſcilicet Albertus novem Comitatus poſſedit in Bavaria. Alter verò ſcilicet Otkarius, qui & ætate perfectior, Ducatum tenuit in Burgundia. Hic habuit filium tenerum in aula Pipini Regis: qui dum morum nobilitate filium Pipini Regis præcelleret, ipſa nobilitas morum, odiorum materia fuit. Difficile eſt enim quemquam in proſperis invidia carere. Quum enim in ludo Schacorum Pipini filio aſſiduè doctior inveniretur, & filius Regis ſæpius victus haberetur, animatus forte potentia patris, rixam agebat; & filium Ducis graviter ſuper tempora percutiens occidit. Qua cauſa Rex cognita ſolito triſtior efficitur, & res multiplici ſtudio adeò occultatur, ne rumores mentes parentum inficerent. Timebat enim potentiam memoratorum Principum, quod principia bonorum ſæpe contingunt difficilia eſſe. Nam ipſe Pipinus eisdem diebus auctoritate Zachariæ Papæ regnandi poteſtatem in Gallia, & in Burgundia, in Alſatia, in Thuringia, & in Saxonia, in Alemannia, & in Bavaria, & in omni Germania noviter adeptus fuerat. Sedente igitur in cauſis Pipino, requiſivit in ſententia à Duce Otkario: quid faciendum ſit in cauſa, *quæ nullo emendationis cultu poterit emendari.* At ille neſciens hujus ſententiæ ſpiculum in ſe retorqueri, reſpondit: „Res quæ nulla ratione reformanda conſtat, æquanimiter ferenda eſt.“ Quæ ſententia dum præcipuis Principibus placeret, aſſenſu celebri firma ſtetit. Rex verò fluctuabat animo diligenter animadvertens, quomodo cauſam competenter componeret, medius inter ſpem & timorem. Timor enim diligentiam docet, & admonet, futura proſpicere: inconſulta autem temeritas neſcit conſilium exſpectare. Conſultius itaque eo agente, caſum pueri notificat primitùs patruo, deinde cum patruo patri. His auditis Pater ſupra modum contriſtabatur, & ex inſperato malo per longas moras conticuit. Multis igitur fidelibus Regis ipſum interim conſolantibus & exhortantibus, quatenus ſententiam, quam ipſe tenore recti edixerat, factis comprobaret, habitis longis ſuſpiriis, tandem illuſtrium virorum precibus mitigatus, memor conditionis humanæ, colligere ſeſe animo cæpit, taléque reſponſum Regi dedit: „In humanis rebus nihil firmum, nihil perpetuum ſubſiſtit: ſed dies hominis velocius umbra aut vento declinant. Quod cùm multis clarum ſit experimentis, & præſentis rei caſus ſuum nobis exinde præbeat documentum, conſultum eſt, teneriori nos affectu ſuperſtites amplecti; de morte verò filii ultra quàm credi poteſt, conturbatus quidquid in ejus morte mihi gaudii abſumptum eſt, bonus ſtatus honoris veſtri mihi cariſſimus & vita fratris mei Comitis Alberti recompenſat, & in utriusque veſtri ſoſpitate infiniti doloris remedium ſumitur, & tantæ deſtitutionis jactura decenter emendatur. Sed & hunc dare qui potuit, auferre valebat eundem.“ Hæc dicta maximam virtutis gloriam pepererunt, & uberem apud Regem gratiam. Nam & ipſum & plurimos aulicos ad lachrymandum ſuis lachrymis inflexerat. Inter Regem igitur & Ducem perfecta amicitia ſolidata, Otkarius hæredis ſolatio deſtitutus cum Fratre ſuo Alberto, (qui ei naturæ debito ſedulò compatiebatur) ad propria reverſis, præmeditantes caducis rebus fidem adhiberi non debere, terrenis cœleſtia comparantes, Chriſtum rerum ſuarum hæredem fecerunt, & juxta lacum Tegernſee Monaſterium Monachorum continuò fundare cæperunt, quod de S. Corpore S. Quirini, quod tunc crebris clarebat miraculis, gloriatur, ab ipſis fundatoribus huic Monaſterio donato.

§. VI.

De Monaſterio Weſſelprun.

Circa annos Domini DCCLXXXIII. Weſſelprun ſic dictum à quodam Venatore Weſſo dicto, qui fontem ibidem è terra bullientem à ſe repertum oſtendit. Vidit quoque Taſſilo, dum ex venatione aprorum quadam vice pernoctaſſet, ibidem, ſcalam ad cœlos porrectam, & Angelos Dei aſcendentes & deſcendentes per illam. Sanctum autem Apoſtolorum Principem innixum Scalæ, & canentem ea, quæ in officio dedicationis cantari ſolent.

Item Taſſilo fundavit Monaſterium S. Nicolai Pataviæ.

Item Monaſterio inferioris Altach plura prædia dedit.

Item Pataviam Civitatem Bavariæ inſtaurans & renovans Epiſcopatus ſedem, quæ apud Lauriacum priusquam ab Hunnis everteretur, inibi conſtituit. Denique in Choro Monaſterii in Weltenburg ſubſcripti verſus habentur:

Taſſilo

Digitized by Google

Taſſilo Dux Bavariæ, Fundator hujus Eccleſiæ,
Sex ſtruxit in Bavaria Taſſilo Monaſteria:
Weltenburg, Chremsmünſter, Lorch Weſſelprun, Pfaffenmünſter.
Taſſilo Rex primum, poſt Dux, Monachus ſed ad imum.

§. VII.

Cathedralis Eccleſia fit Monaſterium S. Emerani.

Anno Domini DCCLXXVIII. Adelwinus Ratisponenſi Eccleſiæ præficitur Epiſcopus. Hic juxta decreta Canonum, & cum auctoritate Leonis Papæ III. in præſentia Karoli Magni Imperatoris, recta ratione in Synodali Congregatione, cum Judicio Epiſcoporum, Clericorum, nec non nobilium Laicorum, de loco in quo nunc eſt Monaſterium S. Emerani, Cathedram Pontificalem mutavit, & Canonica auctoritate in Civitatem in Eccleſiam S. Stephani Proto Martyris ſtatuit, & ſuæ ſucceſſorúmque proprietati ac poteſtati deinceps alienavit.

§. VIII.

Meten Monaſterium.

Anno Domini DCCCI. Karolus Magnus fundavit Monaſterium in Meten, quod exordium habuit in hunc modum. Quum enim ipſe Karolus Provinciam Bavariæ obtineret, accidit quod Tranſitum in venatione faceret per locum in quo dictum Monaſterium pro nunc eſt ſitum, tunc Silvaticum exiſtens, viditque ibidem hominem in habitu & diſpoſitione heremiticâ, qui in fabrica cujusdam cellulæ extitit occupatus, & bipennem, cum qua ligna excidebat ad radios ſolares ſuſpendentem.

Quo Miraculo viſo prædictus Rex Eremitam Uttonem nomine admonuit, ut aliquid ab eo ad ſuum profectum peteret, quod præſto eſſet, ſe daturum. Qui petiit, ut cultus Dei in ſtructione cujusdam Monaſterii amplificaretur. Quod Rex ſtatim annuit, & Monaſterium ibidem fieri juſſit, & muneribus magnificis regaliter ſublimando dotavit. Hic etiam quatuor Epiſcopatus, videlicet Treverenſem, Colonienſem, Moguntinenſem, & Saltzburgenſem divitiis & honoribus ampliavit. Hic etiam Karolus terram Avarorum ſive Hunnorum per bellum continuum octo annorum capiens, Avaribus expulſis, ipſam terram Avariam ſive Superiorem Pannoniam (quæ nunc Auſtria dicitur) totam inter Eccleſias Bavariæ, Pontifices & Abbates, Comites dividit & Barones. Unde Eccleſiæ inferioris Altach non parvam dedit portionem. Hic Karolus, quum jam morbo & ſenectute premeretur Ludovicum filium ſuum Regem Aquitaniæ, cunctorum conſilio, conſortem ſibi totius Regni, & Imperialis nominis hæredem conſtituit: impoſitóque capiti ejus diademate Imperiali Cæſarem & Auguſtum juſſit nominari. Tandem febre & pleureſi correptus V. Kal. Februar. deceſſit, anno ætatis ſuæ LXXII. Regni XLVI. Imperii XIV. ſepultus Aquisgrani in Baſilica B. Mariæ Virginis, quam ipſe conſtruxerat, hoc habens Epitaphium: „Sub conditorio hoc ſitum eſt corpus Karoli Magni, atque Orthodoxi Imperatoris, qui Regnum Francorum nobiliter ampliavit, & per annos XLVII. „feliciter rexit.

§. IX.

De Monaſterio Obermünſter in Ratiſpona.

Anno Domini DCCCXIV. Baturicus Ratisponenſi Eccleſiæ præficitur Epiſcopus. Item à Baturico Ratisponenſi Epiſcopo Hamma Regina Mater Karoli Imperatoris, Monaſterium S. Mariæ in Civitate Ratiſpona, quod Obermünſter dicitur, legitimo concambio recepit pro Monaſterio in Manſee, quod Regina eadem Eccleſiæ Ratisponenſi dedit in recompenſam. Utrum autem Karolus iſte cujus hic fit mentio, fuerit ſecundus, vel tertius hujus nominis Imperator, certum habere non potui.

§. X.

De Monaſterio Dieſſenſe.

Anno Domini DCCCII. Embricho Ratisponenſi Eccleſiæ præficitur Epiſcopus. Iisdem temporibus Rathardus Presbyter apud Dieſenſee, quod per ſonitum aquæ ibi decurrentis nomen accepit, Monaſterium S. Georgii M. conſtruxit; ibique Canonicos Regulares Ordinis S. Auguſtini coadunavit. Hoc poſtea per Arnolphum Ducem Bavariæ & Comitem Palatinum, perditionis filium, penitus eſt deſtructum, & ab inhabitatione hominum per multa temporum curricula deſolatum manſit: donec per alios Chriſto fideles exſtitit reſtauratum.

§. XI.

Eberſperg Monaſterium.

Anno Domini DCCCCXXXIV. ſucceſſit Michael in Epiſcopatu Ratisponenſis Eccleſiæ, qui ſedit annis XXVII. His temporibus Eberhardus Comes præpotentiſſimus, genere ſpectabilis, fratérque ejus Adelpero in Caſtro Eberſperg Monaſterium Ordinis B. Auguſtini Canonicorum Regularium fundaverunt. Poſtea tamen Udalricus filius dicti Adelperonis Ordinem Canonicorum ibidem in Monachos Ordinis S. Benedicti commutavit. Dicitur autem Eberſperg ab Apro, qui locum eundem, antequam ibidem Caſtrum eſſet, cum à Comite Sigehardo venaretur, qui fuit avus dictorum Comitum S. Eberhardi, & Adelperonis, deſignavit, de quo longa eſſet hiſtoria, quam cauſa brevitatis obmitto.

Item prædictus Eberhardus Monaſterium ſuper Ilmam fluvium, dictum Geiſſenfeldt. B. Benedicti de bona voluntate ſuæ conjugis Adelhaidis ad Laudem & Gloriam Dei nominis inchoavit, & laudabiliter Domino concedente conſummavit.

§. XII.

Pruel Monaſterium fundatur.

Anno Domini DCCCCXCVII. Gebehardus primus hujus nominis Ratisponenſi Eccleſiæ præficitur Epiſcopus. Hic in Territorio Urbis Ratisponenſis quendam locum, Pruel nomine vocitatum, Monachicæ vitæ aptum, Dei ſervitio conſtruendum & aſcribendum elegit. Quem videlicet locum, prout ejus erat facultas conſtruens, conſtruendóque uſque ad finem perducens, temporibus Heinrici ſecundi piiſſimi ac Magni & à Deo coronati Regis, Succeſſoris & Conſanguinei divæ memoriæ Ottonis Imperatoris Auguſti in honorem S. Spiritus Paracleti & S. S. S. Bartholomæi, Viti, Georgii, & aliorum multorum, quorum nomina in ipſa Eccleſia ſunt ſcripta, dedicavit. Et quia idem locus Monachis S. Emerani famulando ſubjacebat, ne aliqua exigente penuria murmur & reclamatio poſteris temporibus haberetur, quædam bona S. Emerani Monachis firmiter concambiendo conceſſit. Hic Privilegium quo dictum Monaſterium Pruel privilegiavit (unde etiam prædicta ſunt excerpta) cum clauſula ſubſcripta concluſit: „Proinde quisquis es „futurus meus Succeſſor, te precor, & efflagito, te poſco, te peto, te admoneo, te obteſtor per S. Paracletum, quem in Baptiſmo ſuſcepiſti, in cujus videlicet honore hæc „domus eſt ſpecialiter conſecrata, ne regularem vitam inibi deſtrui patiaris, nec in ali„quo minui; ſed certus de æterna remuneratione facias augeri, & ſemper in melius pro„ſici.“ Eâdem clauſula duo ſucceſſores ejus æquivoci nominis, Gebhardus II. & Gebhardus III. Privilegia, quibus dicto Monaſterio providebant, concluſerunt.

Anno Domini MCX. Hartwicus Eccleſiæ præficitur Epiſcopus Ratisponenſi. Hic Monaſterium Pruel ab Anteceſſoribus ſuis fundatum, ſed poſtea annullatum & dilapſum, à Ruthardo autem ſeptimo ejusdem loci Abbate adjuvantibus Chriſti fidelibus reædificatum, & (ut cernitur) venuſtè reſtauratum, dedicavit anno ſui Pontificatus ſeptimo.

§. XIII.

De Scotis Ratisponæ extra muros.

Anno Domini MLXII. Otto Ratisponenſi Eccleſiæ præficitur Epiſcopus, ſeptem Fratres de natione Scotorum, quorum nomina ſunt hæc: F. Macrianus, F. Mathantinus, F. Murchertachus, F. Clemens, F. Gervaſius, F. Iſaac, F. Donatus venerunt Ratis-

Ratiſponam. Et (ſicut in Chronico legitur) quendam mortuum nomine Zandolfum nuper in patibulo ejusdem Civitatis ſuſpenſum, precibus ſuis à morte reſuſcitaverunt; ac tempore Ottonis tunc Ratiſponenſis Epiſcopi, locum ubi nunc eſt Prioratus S. Petri, extra muros Civitatis inhabitare cæperunt. Quomodo autem Hiſtoriæ conveniant, quod legitur Macrianus cum Sociis, & Otto Ratiſponenſis Epiſcopus, fuiſſe tempore Karoli Magni, Chronicorum Scriptores videant.

De hoc tamen quoddam Privilegium in quodam libro reperi, cujus tenorem huic operi inſerui, quod lege ſi placet:

„In nomine S. & Individuæ Trinitatis, Heinricus divina favente Clementia III. Ro„manorum Imperator Auguſtus, omnibus Chriſti fidelibus, tam futuris quàm præſenti„bus notificamus ac manenti memoriæ comittimus, qualiter tempore Ottonis Ratiſpo„nenſis Civitatis Epiſcopi quidam Scotigenæ pro cruciando corpore, ſalvandáque animâ, „patriâ ſuâ exularunt, ac diu orationum loca viſitantes Ratiſponam tandem venerunt. „Qui dum licentia prædicti Epiſcopi aſſenſúque Dominæ Abbatiſſæ Willæ, quæ tunc „apud S. Mariam in Monaſterio Superiori præerat, Eccleſiam in Witzhen S. Petri di„ctam, ad idem Monaſterium Superius adtitulatam, Miniſterio ordinis ſuſciperent pro„videndam: mox officinas clauſtri adjutorio bonorum hominum ædificant, monachicámque vitam inibi celebrant, & ab eleemoſynis quotidianis tantum victitant. Tandem „pro Dei miſericordia conceſſum eſt eis aliquantulum Juſtitiæ & utilitatis ad eandem Ec„cleſiam pertinentis. Deinde ad me Heinricum Dei gratiâ Romanorum Imperatorem III. „veniunt, & Mundiburgium defenſionis meæ expetunt. Ego verò petitionibus eorum „adquieſcens, in mundum defenſionis eos ſuſcepi, & talem libertatem à prædicto Epi„ſcopo Ottone & Abbatiſſa Hazegâ, quæ tunc locum S. Mariæ in ſuperiori Monaſterio „regebat, eis adquiſivi, ut nulla perſona major vel minor, in eos vel in bona eorum „qualiacunque dominationem habeant, præter me & Succeſſores meos Reges vel Impe„ratores, ſed ſecum maneant, absque omni ejectione vel turbatione, orantes pro ſe „& pro ſalute totius Eccleſiæ. Locus tamen ſubjectus ſit Superiori Monaſterio, cui at„titulatus ad defenſionem potius, quàm ad deſtructionem eſt. Datum Kalend. Februarii „anno Dominicæ Incarnationis, MLXXXVIII. Indictione XII. anno verò ordinationis „Domini Heinrici XXXI. Imperii verò anno V. actum Ratiſponæ.

§. XIV.

Scheyren Monaſterium qualiter fundatur.

Anno Domini MLXXVII. Haizka * Comitiſſa filia Regis Arragoniæ, & primitus nupta Hermanno Comiti de Caſtel, ſed non ab eo cognita; quo decedente ſine liberis, copulata eſt Ottoni Comiti de Scheyren, per quem tres filios egregiæ indolis concepit. Mortuo verò Ottone relata Haizka, in quodam prædio, quod primitus ipſi in dotem donatum erat ſtructuram novam incepit, ibidem congregans duodecim perſonas Monaſticæ Religionis. Poſtmodum quia locus nimis arctus erat, Monaſterium in Viſchpachaw conſtruxit, & prædictos monachos illuc collocavit, & inibi feliciter obiit. Anno Domini MCVII. Perchtoldus nobilis, Comes de Burgeck, & Otto junior Comes de Scheyrn, commune caſtrum habuerunt, dictum quandóque Glaneck, nunc verò Uſenhofen, vel mons S. Petri, cui caſtro renuntiantes Monaſterium inibi in honore S. Petri conſtruxerunt, & Fratres de Viſchpachaw ibidem collocaverunt, quod ibidem per XVII. annos permanſit. Tranſeunte autem hoc tempore anno Domini MCXXIV. Otto Dux Bavariæ & Agnes Uxor ejus rogarunt & ſuaſerunt omnibus, qui hæreditariam partem in Caſtro Scheyrn habuerunt, ſcilicet Duces de Dachaw, Comites de Scheyrn, Palatinas de Witelſpach, aut Marchiones de Andex, ut B. Mariæ reſignarent & offerrent prædictum caſtrum, quia negligentia omnium horum cæpit deſolari & deſtitui. Qui omnes rogatu dicti Principis unanimiter obtulerunt S. Mariæ. Præterea idem Dux cum uxore ſua Agnete transmutationem fecerunt, & caput Monaſticæ Religionis in Scheyern ſtatuerunt, & ibidem Eccleſiam in honorem B. Mariæ ædificaverunt; quam etiam prædiis copioſè dotaverunt; ita tamen, ut prædicta Monaſteria Viſchpachaw & Uſenhofen cum omnibus ſuis reſpectum haberent ad Eccleſiam Scheyrn. Et ſic prædictum Caſtrum in Monaſterium mutatum eſt.

§. XV.

De Collegio Canonicorum Haybach, & Dyetramszell Monaſterio.

Anno Domini MLXXXII. Notpertus Epiſcopus Curienſis fundavit Collegium Canonicorum Secularium de octo Canonicis in propria Eccleſia ſua Haybach: quod longis

* Hizig*a*.

poſtea temporibus per nobiles de Sevelt deſolatur. Sed per Ludovicum Imperatorem acceptâ advocatiâ, quem clauſtro Edal dedit, reformatur. Circa hæc tempora Monaſterium Dyetramszell fundatur, ſic vocatum à quodam venerando Sacerdote Dyetramo.

Item in Anglia floruit Anshelmus, primò Abbas, poſt Cantuarienſis Epiſcopus, vita & ſcientia mirabilis.

§. XVI.

De Monaſterio Pruſing.

Anno Domini MCVII. Heinricus IV. vel V. Henrici Imperatoris III. filius regnare cæpit, regnavítque annis XX. Hic Imperium adeptus patrem ſuum cepit, & in vinculis uſque ad mortem tenuit, ideo Deus ipſum ſine herede mori permiſit. Qui Spiræ unà cum aliis regibus ſepultus eſt, hunc verſum in Epitaphio habens:

Filius hìc, Pater hìc, Avus hìc, Proavus jacet iſthic.

Hic Heinricus ob regni negotia procuranda Curiam in Urbe Ratiſpona celebravit. Ad quam Venerabilis Otto Bambergenſis Epiſcopus, utpote primus inter primos Principes vocatus venit. Hic colloquio Imperatoris, quod in urbe gerebatur, intererat: Tentorium verò ſibi ſuíſque in loco opaco & amæno, in quo erant arbores nuces portantes, extra urbis mænia cauſa commoditatis collocari præcepit. Ubi dum quieſcit, vidit in ſomnis ſcalam, cujus ſummitas cœlos tangebat, & Angelos Dei deſcendentes & aſcendentes per eam. Qui evigilans à ſomno, ex viſione cælitus ſibi facta animatus; Monaſterium Pruſing (ſic vocatum ut dicitur, *daß manns prüſen ſoll*) ibidem fundavit, jubens fieri altare in honorem Dei & omnium Sanctorum, principaliter autem in honorem bellatorum Chriſti fortiſſimi Georgii Martyris. Dum autem locus in quo fundatum erat dictum Monaſterium, ad Canonicos de veteri Capella in Urbe Ratiſpona pertineret, qui (ſicut hodie perſpicuum eſt) ſub tutela & Dominio Epiſcopi Bambergenſis degunt; ipſe diligenter apud eoſdem Canonicos egit, ut ſibi hoc prædium & fundum præfati Monaſterii in commutationem alterius prædii darent, quod & factum eſt. His ita peractis, Venerabilis Epiſcopus Erinmoldum Virum Venerabilem, de Monaſterio quod Hirſaugia dicitur, à Brunone ejuſdem Monaſterii Abbate petiit & impetravit; eúmque ſuo Monaſterio Pruſing præfecit. Hujus Erinmoldi virtus cæteris obmiſſis ſpecialiter refulget in duobus. Primò, quia cùm ipſe cum confratribus ſuis nihil de adjacentis terræ bonis præter ſolum Monaſterium in quo habitabant, poſſideret, Abbas Sancti Emmerani nomine Reginhardus ad cujus Monaſterium pertinebant ferè omnia quæ in circuitu erant, graviter cum fratribus ſuis tulit dictum Monaſterium Pruſing inter medium ſuorum bonorum ſitum. Unde iracundia exardeſcens operarios mercede conduxit qui omne Monaſterium vallo circumdarent, & undique locum ipſum coanguſtarent. Quum igitur opus jam uſque ad finem perveniſſet, Abbas Erinmoldus nihil commotus ex his quæ gerebantur, alacriter ſuis præcepit, ut magnam ciborum abundantiam prepararent, quos vocatis ipſis operariis apponit, dicens: multum laboraſtis, corpora veſtra quiete reficite, audenter comedite, quoniam libens vobis dono. Comederunt igitur & biberunt, & beati viri patientiam admirantes, ſtatim ut egreſſi ſunt, vallem omnem repleverunt, liberum intrantibus & exeuntibus iter facientes, & ſic ad ſua reverſi ſunt. His auditis Abbas S. Emmerani & Fratres ejus mitiores effecti ſunt.

Secundo virtus ipſius Erinmoldi in eo refulget, quod dum Heinricus illius nominis IV. Imperator, Rex verò quintus, res illicitas ab Anteceſſoribus ſuis uſurpatas ipſe nihilominus uſurparet, ſcilicet inveſtituram Epiſcoporum & Prælatorum (ſicut in pagina pontificum lucidius patet) & frequentius ab Apoſtolico admonitus fuiſſet, & tamen ſalubri conſilio nullatenus acquieſcens ſententiam excommunicationis ab eo accepiſſet, in hac excommunicatione dum eſſet, venit ad Monaſterium Pruſingen. Cogitans igitur Erinmoldus quæ Dei ſunt, iratum Regem offendere non timet, ut Deum placatum haberet, & ſuis præcepit, ne quis eum ſuſciperet, vel aliqua proceſſio ei more regio fieret; ſed ipſe ſolus ei obviam proceſſit, non ut adulator, ſed ut veritatis amator. Imperator igitur iræ impetus temperans ipſum convenit, æſtimans ſe in aliquo eum prius læſiſſe. Ad quæ Abbas: „Non eſt, inquit, ut ſuſpicaris, ô Rex, non ſum læſus à te „vel aliquo tuorum, ſed quod excommunicatus es, maculam offenſionis & crimen in„obedientiæ veremur pro te incurrere. Hæc ergo eſt cauſa, cur honor congruus tibi „à nobis non impenditur.“

Epiſcopi qui tunc latus Imperatoris fortè ambiebant, nequaquam Imperatorem excommunicatum eſſe dicebant. Ille replicando intrepidè; „Veraciter, inquit, vobis di„co, quòd excommunicatus eſt, quòd præſens extiti, vidi & audivi, quando ſententia „excommunicationis in eum lata eſt.“ Per hoc itaque quod animoſitatem Regis non timuit, intelligi poteſt, quanta in eo virtus animi fuerit.

§. XVII.

§. XVII.

Reichenbach Monaſterium.

Anno Domini MCXVIII. Dyepoldus Marchio de * Vorchburg petitione Matris ſuæ Leukardis, & Uxoris ſuæ Alhaidis, cæpit conſtruere Monaſterium in Reichenbach in honorem B. Dei genitricis Mariæ & omnium Sanctorum. Et hæc fuit cauſa fundationis prædicti loci. Dicta Leukardis cum quadam vice infirmaretur, ei dormienti B. Virgo apparuit, ſignificans quod ſuæ eſſet voluntatis, ut ſibi à Marchione Dyepoldo Mons in Reichenbach offerretur, & fundaretur ibidem in honorem ejus Monaſterium ſervorum Dei, à quibus ibidem jugiter laudaretur; dans eidem Leukardi pro ſigno, quod poſtquam de ſomno evigilaſſet, in quo hæc viderat, ſtatim ſe ab infirmitate ſanatam ſentiret, quod & factum eſt. Ita enim reſtituta fuit, ac ſi nihil moleſtiæ antea pertuliſſet. Tandem precibus, quibus potuit, coram filio ſuo Marchione inſtitit, ut locus in Reichenbach Deo & B. Virgini & omnibus Sanctis manciparetur. Et quum jam vicibus duabus filii conſenſum impetraſſet, & fundamentum ponere cæpiſſet, cæpit ei reſiſtere Marchio, quod civitatem in prædicto loco & Caſtrum fundare volebat. Tunc ipſa Leukardis mittens ad fortia manum, judiciario ordine coram Heinrico Imperatore hujus Nominis IV. obtinuit, quod ipſe Marchio filius ejus plenariè conſenſit, & cum diligentia, & devotione cæpit eſſe auctor fundationis Monaſterii in Reichenbach. Inſtituitque ibidem Monachos Ordinis S. Benedicti; vocans de Monaſterio in Caſtello, unde Mater ſua Leukardis nata fuit, quoſdam Fratres; inter quos fuit Wittigo primus Abbas ejuſdem loci. Hujus Marchionis filia fuit Domina Reiza Duciſſa Bohemiæ, quæ conſtruxit Monaſterium in Cladurna. Hæc tranſitum faciens in Reichenbach, mortua eſt, ibidémque in capitulo cum liberis ſuis ſepulta.

§. XVIII.

Waldſachſen Monaſterium.

Anno Domini MCXXXIII. prædictus Dyepoldus Marchio dedit Monachis Ciſtercienſis Ordinis Waldſachſen aream, in qua conſtructum eſt Monaſterium eorum, & de Sylva quantum ipſi Fratres per unum diem poterant in circuitu perluſtrare. Unde & ipſe eſt fundator eorum.

Anno Domini MCXX. conſecratum eſt Monaſterium S. Jacobi Ratiſponæ à Venerabili Hartwico Epiſcopo Ratiſponenſi.

Anno Domini MCXLIII. locus dictus Walderbach, incorporatus eum ordini Ciſtercienſi amotis inde Canonicis Regularibus, qui quondam ibidem habitaſſe feruntur.

Anno Domini MCC. Alexander de Villa Dei Monachus Ordinis Sancti Benedicti doctrinali quod incipit, *Scribere Clericum*, Pariſiis legitur compilaſſe.

§. XIX.

De Monaſterio Superioris Altach.

Circa annum Domini MCXXIII. Monaſterium Superioris Altach initiatur, & ſub Honorio Papa II. libertati traditur à Friderico Ratiſponenſis Eccleſiæ advocato, cum conſenſu conjugis ſuæ, & Adelberti Comitis de Windberg & Uxoris ſuæ, filiorúmque eorum, ſcilicet Bertholdi & Alberti admodum parvulis ad quorum dicationem idem locus hæreditario jure pertinebat.

Item Anno Domini MCCXLI. Albertus ultimus Comes de Pogen obiit. Hic ad terram Sanctum in obſequium Crucifixi tranſire volens Eccleſiæ Superioris Altach tertiam partem fori in Pogen cum omnibus attinentiis & jure forenſi dedit.

§. XX.

De Superiori Altach.

Anno Domini MCCCXLIV. Abbas & Conventus Monaſterii in Superiori Altach magnum & arduum opus, & multis inutile viſum inceperunt. Magnus enim ille fluvius Danubius, juxta quem clauſtrum eorum ſitum eſt, per multa tempora fundo Monaſterii ſic appropinquavit, quod ab eo diſtans ad unius ſagittæ ſpatium, crebra littoris

* Vohburg.

fulcatione minabatur ipſum Cœnobium cum ſuis ſylvis, agris, pratis & paſcuis funditus ſubvertendum. Unde ipſius Danubii flumen ab antiquo ſuo alveo retractum, per novam quam in magna à loco ſuo diſtantia foderant, vallem à ſuo Cœnobio abduxerunt. Hujusmodi laborem plus quàm per decem annos continuantes, expenſisque plusquàm mille librarum denariorum Ratiſponenſium, propter quod multi reditus à dicto Monaſterio alienati ſunt.

§. XXI.

Cæſarienſe Monaſterium.

Anno Domini MCXXX. anno ſcilicet XXXII. ab Inſtitutione Ordinis Ciſtercii, vivente adhuc B. Bernhardo annis XVII. fundatum eſt Monaſterium Cæſarienſe, vulgariter *Kayſersheim* vocatum, Ordinis Ciſtercienſis, per Heinricum Comitem de Lechsgemunde, & Luitgardim conjugem ſuam, & Volradum filium eorum.

§. XXII.

De Ponte Ratiſponæ ſuper Danubium.

Pons fieri cœpit, dum annus Domini incepit Millenus, Centenus, tria decem, ſemi quoque denus.

§. XXIII.

De Prioratu S. Petri extra muros Civitatis Ratiſponenſis.

Anno Domini MCCIV. Conradus Friſingenſis Eccleſiæ Præpoſitus, Ratiſponenſi Eccleſiæ electione univerſorum præficitur Epiſcopus. Hic vir juſtus & per omnia religioſus, caſtus. Et vendito patrimonio ſuo ſeptem millibus librarum, cum eſſet ex antiqua & nobili proſapia, filius Heinrici Comitis de Franckenhauſen, hoſpitium pauperum in ponte Danubii fecit, & poſſeſſionibus extulit. Caſtrum de Yſpachwerd, Kunigswend, & alteram Pewern Epiſcopatui adjecit: Eccleſiam S. Emerani in multis defenſavit, obiit anno Domini MCCXXVI. Hic Conradus Epiſcopus per amicabilem compoſitionem determinavit ſuper Electione ac Inſtitutione Prioris S. Petri extra muros Ratiſponenſes, inter Abbatiſſam & Conventum Superioris Monaſterii ex una parte & inter Abbatem & Conventum S. Jacobi ex parte altera.

Forma autem compoſitionis quæ habetur in Privilegio deſuper confecto, talis eſt: „Quando Prioratus S. Petri vacabit Priore, Abbatiſſa Superioris Monaſterii veniens ad „Abbatem & Conventum S. Jacobi, & Deum præ oculis habens, petat aliquem Scotum „de ipſo Conventu vel fratribus Sancti Petri idoneum ſibi dari Priorem. Etſi bonus & „Idoneus quem poſtulavit, dandus erit in Priorem Eccleſiæ prænominatæ. Si verò Ab„bas & Conventus S. Jacobi vel Major & Sanior pars ejusdem bona fide ac ſana con„ſcientia ſecundum Deum & in ſalutem animarum ſuarum meliorem & utiliorem inter ſe „poterunt Abbatiſſæ demonſtrare, hunc ſibi, ſi præſens eſt, demonſtratum, vel abſen„tem nominatum, à primo recedens Abbatiſſa poſtulet; recepturum primo de manibus „ejusdem temporalia tantùm, quæ ex beneficio Superioris Monaſteri ad Prioratum S. Pe„tri noſcuntur proveniſſe, quibus receptis Abbas ipſum ſolemniter inveſtiat ſpecialibus „& cura Prioratus, ut ex his ad ipſum Abbatem principaliter ſalvo jure noſtro, reſpe„ctus habeatur.

Item hiſtoriam quandam his temporibus ab Abbatiſſis Superioris & Inferioris Monaſteriorum actam vide in Privilegio, quod ſequitur.

„In Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis Fridericus II. Dei gratia Imperator Ro„manorum ſemper Auguſtus. Quum ad ſummam Inſtantiam precum dilecti principis „noſtri, Cunradi Ratiſponenſis Epiſcopi, cum ipſo Epiſcopo nomine Eccleſiæ ſuæ, „quoddam concambium feciſſemus de duobus principatibus, ſcilicet de Inferiori & Su„periori Monaſteriis in Civitate Ratiſponenſi conſtitutis, pro quibusdam aliis prædiis & „poſſeſſionibus ad prænominatum Epiſcopum & Epiſcopatum ſuum pertinentibus, Ac„cedens ad Provinciam Regiæ excellentiæ in Curia ſolenni Herbipoli Domina Tuta * In„ferioris Monaſterii Abbatiſſa perſonaliter, nec non Domina Gertrudis Superioris Mo„naſterii Abbatiſſa, per ſuum Procuratorem, cum aliqua honeſta utriusque Capituli „parte, coram Principibus & Baronibus atque totâ curiâ noſtrâ gravi querimoniâ pro„poſuit, ſe & Eccleſias ſuas indebitè à nobis fuiſſe gravatas. Et ſuper hoc adjutorium

* Juta.

„& ſen-

„& ſententias Principum poſtularunt proponentes firmiter, nullum PRINCIPATUM „poſſe vel debere commutari vel alienari ab Imperio, vel ad alium Principem transferri, ſine „voluntate præſidentis Principis Illius Principatus, & de plano conſenſu ejusdem Mini„ſterialium, ſuper quò facta à nobis inquiſitione, per Sententiam PRINCIPUM, & ob„ſequutionem tam nobilium quàm Baronum atque Miniſterialium, & omnium qui ade„rant, judicatum eſt, nullum Principatum poſſe vel debere nomine Concambii vel cu„juscunque alienationis ad aliam perſonam transferri ab Imperio, niſi de mera voluntate „& aſſenſu Principis præſidentis & Miniſterialium ejusdem Principatus. Nos igitur Ju„ſtitiæ Protectores, nullo conamine juri reniti volentes, ſententiam ipſam duximus ap„probandam: & quod contra memoratas Eccleſias & earum Principes pro Epiſcopo & „Eccleſia Ratisponenſi minus debitè feceramus omninò retractavimus in continenti præ„ſente Epiſcopo præfato. Et ne de cetero ſimilia contingant, decernimus, & perpetua „firmitudine obſervandum judicamus; Quòd nulli liceat ulli Succeſſorum noſtrorum, „Romano Regi ſeu Imperatori Principatum aliquem (ut ſuperius ſententiatum eſt) ab Im„perio aliquo modo alienare, ſed omnes Imperii Principatus à ſuo Jure & honore illæ„ſos obſervare. Ut itaque fidelis dilecta noſtra Gertrudis & Succeſſores ejus Abbatiſſa, „nec non regalis Eccleſia Superioris Monaſterii hac ſententia gaudeant, in antea & glo„rientur in perpetuum, hoc ſcriptum indulſimus Sigillo Majeſtatis noſtræ roboratum. „Acta ſunt hæc anno Domini MCCXVI.

§. XXIV.

De Sacramento.

Anno Domini MCCLV. quidam Presbyter in Civitate Ratisponenſi Corpus Chriſti pro quodam infirmo portans in lutum profundum cecidit, in loco qui Judenpurk dicebatur, hoſtiis ſalutaris Sacramenti diſperſis. Ubi ſtatim facta capella in honorem Corporis Chriſti, poſtea verò Monaſterium Auguſtinenſium Fratrum ibidem fundatur. Conrado Hiltprand, & Ulrico *von der Prunlatt* Magiſtris ſtructuræ exiſtentibus.

§. XXV.

De F. Bertholdo Minorum Ratisponenſi.

Anno Domini MCCLI. Frater Bertholdus Natione Ratisponenſis Ordinis Fratrum Minorum prædicare cæpit. Ad cujus prædicationem dicuntur aliquando centum millia hominum confluxiſſe. Hic ſepultus eſt Ratisponæ ad Fratres Minores, hoc habens Epitaphium: MCCLXXII. XIX. Kal. Januarii obiit Frater Bertholdus, Magnus Prædicator, hic ſepultus Luciæ Virginis.

§. XXVI.

De Monaſterio Fürſtenfelt.

Anno Domini MCCLVI. Ludovicus Dux Bavariæ, Comes Palatinus Dominam Mariam conjugem ſuam Sorórem Ducis Brabantiæ in Werd Suevico decapitari juſſit. Miſerat enim ipſa binas litteras, unas Duci qui tunc in partibus Rheni erat, alteras Heinrico Comiti Hirſuto * quæ etiam ex errore marito præſentatæ fuerant. Pro emenda vero conjugis otioſæ Abbatia in Fürſtenfeld à Ludovico prædicto fundatur.

* Rhaugraff.

§. XXVII.

Cathedralis Eccleſia Ratisponenſis igne conſumitur.

Anno Domini MCCLXXIII. Eccleſia Cathedralis S. Petri Ratisponæ voragine ignis penitus eſt deſtructa, & campanæ omnes liquefactæ, & conſumptæ. XV. die Aprilis. Anno Domini MCCLXXVI. in Feſto S. Pauli Apoſtoli conſecratus & repoſitus eſt primus lapis in nova ſtructura præfatæ Eccleſiæ Cathedralis Ratisponenſis, à Reverendo Leone ejusdem ſedis tunc Epiſcopo.

§. XXVIII.

De Ottakaro Rege Bohemiæ.

Anno Domini MCCLXI. Ottokarus Rex Bohemiæ Regem Ungariæ eſt aggreſſus Belam nomine, in dicto Campo Marchfeldt, & obtinuit Victoriam, auxiliante ſibi Ulrico Duce Karinthiæ, & Fratre ſuo Philippo electo Saltzburgenſis Eccleſiæ. Et in ſignum Victoriæ, condita eſt civitas in eodem loco qui dicitur Marcheck, poſtea in jam dicto campo Marchfeldt dictus Ottakarus Rex pugnans cum Rudolfo Rege Romanorum Bohemis terga vertentibus cum multis nobilibus eſt occiſus. Hic Rudolphus Rex ſapiens fuit. Ad quem acceſſit quidam in Civitate Lawbing dicens: O Rex potentiſſime, peto aliquid mihi date. Qui reſpondit: Cur Cariſſime tibi quid dare debeam? At ille: quia cognatus meus eſtis. Cui Rex: unde dilecte? Ille reſpondit: de Coſtis Adam. Ad quem Rex: Vade, & affer ſaccum grandem & amplum. Ille lætus, putans quod ſibi hunc replere vellet: quem quum portaſſet, & ad Regem rediiſſet, denarium unum in ſaccum ſibi projecit, & dixit: Modò vade, & unumquemque qui tibi ex ſanguinis propinquitate tantùm, ut ego, attinet, tot dare facias, & hunc ſaccum plenum habebis.

XXIX.

De Heinrico Epiſcopo Ratisponenſi de Roteneck.

Anno Domini MCCLXXVII. Heinricus Comes de Roteneck Ratisponenſis Eccleſiæ Canonicus, & Archidiaconus, Ratisponenſi Eccleſiæ præficitur Epiſcopus. Hic dictam Cathedralem Eccleſiam S. Petri incendio conſumptam & deſtructam, & ab Anteceſſore ſuo reædificari inceptam ſumptuoſo opere (quod & materiam ſuperabat) ut ad finem perduci poſſet multis laboribus procuravit, & multa precioſa ornamenta dictæ Eccleſiæ dedit. Hic etiam patrimonium ſuum, ſcilicet Comitatum & Caſtrum in Roteneck cum pertinentiis ſuis Ludovico Duci Bavariæ vendidit, & Ratisponæ Eccleſiam, multis debitis oneratam ab uſuris & damnis aliis liberavit.

Item Advocatiam in Vilden, Eberſpaunt, Deysbach, Eſſenbach, Piltsting & Erling à Dominis Ducibus Bavariæ, & alia multa magna pecunia comparavit.

Item fecit fieri duas campanas, quarum una dicitur Apoſtolorum, altera S. Petri.

Item per duos Monachos de Halsprun edoceri fecit Muſicam in Eccleſia, cantu uſuali in Muſicam permutato.

§. XXX.

De Monaſterio Unſer Frauen Zell.

Anno Domini MCCCXIII. Nicolaus Regis Bohemiæ Cancellarius Eccleſiæ Ratisponenſi præficitur Epiſcopus. Hic debita maxima, quæ Anteceſſor ſuus in damnum Eccleſiæ fecerat, integraliter perſolvit; & omnia caſtra, & munitiones quæ idem Anteceſſor ſuus perſonis potentibus obligaverat, redemit, & quamdiu vixit in ſua habuit poteſtate. Quæ etiam moriens plena & optimè proviſa reliquit. Hic inter regni & ſedis diſſenſionem ſibi & clero ſuo providit, quòd à proceſſibus & ſententiis contra Imperatorem Ludovicum fulminatis ſeu fulminandis ex ſpeciali Papæ gratia ſubportatus Indignationem Cæſaris non incurrit. Hic duobus Eremitis, ſcilicet Gotfrido & Alberto ob humilem eorum devotionem, nec non interceſſione dilecti ac fidelis ſibi Reymari de Preubergk conceſſit, ut in nemore quodam apud Caſtrum Preubergk in pede montis Schoploch cellam duorum vel trium, & aliorum poſſint conſtruere & Oratorium ædificare. Hic eſt locus ille, in quo nunc eſt Abbatia Ordinis S. Benedicti, *Unſer Frauen Zell* vulgariter nuncupata. Hic quum quædam Gravamina Monaſterio S. Emerani Ratisponæ inferret, Baldwinus Abbas dicti Monaſterii, ad ſedem Apoſtolicam, quæ tunc Avenione erat, appellavit, ubi diligenter cauſam perſequens, & principaliter libertatem & exemtionem ſui Monaſterii, ibidem moritur & ſepelitur. Cui Dominus Papa videlicet Johannes XXII. Fratrem Albertum, dicti Domini Baldwini Capellanum, qui in totâ cauſâ fidelis ei coadjutor extiterat, auctoritate Apoſtolica ſurrogavit, & ſententiam tulit, pronuncians, dictum Monaſterium S. Emerani eſſe liberum & ab omni jurisdictione Epiſcopi Ratisponenſis penitus exemptum, Epiſcopo tamen ſingulis annis XXX. libras Turonenſium parvorum tenetur miniſtrare. Hic magnam campanam, quæ B. Mariæ apud vulgus vocatur, fieri fecit, cujus ſuperſcriptio continet hunc verſum:

Sanctos collaudo, tonitrus fugo, funera claudo.

Quo-

Quoniam plerumque tabulata fortia unius ſcintillæ læſione ruere noſcuntur; rem geſtam hujus Nicolai temporibus, prout fertur, refero. Quidam Piſtor in Civitate Ratisponenſi per ſaltum gradus, qui vulgo *Peken-bruckh* dicitur, culpis ſuis exigentibus punitus eſt. Qui dum de palude egrederetur, per inſolentiam cujusdam Civis in paludem retruditur: quod dum Piſtor calamitoſus ægrè ferret, Civis hoc, utpote glorioſus, nihili pendit. Fit igitur die quadam Presbytero cum Sacramento tranſeunte ad infirmum quendam, & Piſtor Sacerdotem ſequitur. Cum autem Civis ille ob Chriſti Corporis reverentiam in vico prope turrim Epiſcopalis Curiæ genicularet, Piſtor eum in eodem loco interfecit: & in aulam Epiſcopalem fugiens, uſque ad penetralia Epiſcopi, violenter à Civibus extractus, & decapitatus eſt. Quod Epiſcopus ægrè ferens, civitate egreſſus firmavit, ſe nunquam vivum, vel mortuum in Ratisponam reverſurum, quouſque de hujusmodi violentia, libertatisque fractione debita talio redderetur. Sic itaque extra civitatem moritur, & in Superiori Altach ſepelitur. Dicitur, quòd poſtea nullus in hujusmodi gradu ſive Oſtillo ſit punitus.

§. XXXI.

Ebtal Monaſterium fundatur.

Ludovicus Imperator anno Domini MCCCXXVII. Romæ accepta Imperiali Benedictione, dum poſt ſplendidos ac magnos ſumptus fiſcus Imperialis deficeret, ſuis etiam magnatibus ratione ſumptuum in obſides datis, dum quadam die nimium anxiaretur, & ſolus in Eccleſia exiſtens tractaret, quomodo ad propriam terram Bavariam poſſet reverti; quidam Monachus canicie venerandus ſibi aſtitit, dicens: Ludovice, ſi aſſentiri velles conſilio meo, ego tibi darem conſilium, mediante quo finem tuis curis imponeres. Qui reſpondit dicens: Quod ejus conſilio libenter acquieſceret, dummodo Deum per hoc graviter non offenderet. Ad quod Monachus: habes in terra tua locum dictum Ampherang, in quo ad honorem Dei, & glorioſæ Virginis Mariæ, Monaſterium ædificabis. Ad quod Imperator: Locum hunc ignoro, & nunquam nomen ejus audivi. Ad quod Monachus dixit Imperatori: Quidam Dominus Italicus ad te veniet, petens à te libertatem ſui, & ſuæ terræ, qui tibi tantam dabit pecuniam, quantam poſtulabis, qua habita, domum poteris reverti. Hoc audito Imperator ſerioſius promittit Monaſterium hoc ſe eſſe fundaturum. Tunc Monachus dedit Imperatori imaginem Virginis Mariæ factam de Alabaſtro, & continuò diſparuit, & nusquam ultra potuit reperiri. Accidit, ut quidam Dominus (ſicut dixerat Monachus) veniret, & libertatem poſtularet. Imperator autem ſecundum Conſilium Magnatum ſuorum, centum Millia florenorum poſtulabat. Quæ Dominus iſte libenter dabat, inſuper Imperatrici L. Millia florenorum propinavit, & ad Cancellarium duo Millia florenorum. Ex hinc dicitur ortum proverbium: Quod centum Millia florenorum maxima ſit ſumma, quam ſciat Bavarus, ſive Teutonicus poſtulare. Imperatore igitur ad terram ſuam reverſo, locus Ampherang in quadam denſa ſylva, ubi à Veſpillonibus plurima homicidia fiebant, à venatore monſtratur, & Monaſterium ibidem (prout Imperator voverat) fundatur, & Ethal nomen imponitur. In quo adhuc imago Virginis Glorioſæ (cujus ſuperius mentiò eſt facta) monſtratur. Ponitur primus lapis ab Imperatore, anno Domini MCCCXXX. in die S. Vitalis Martyris. Fit itaque ibidem Abbatia Ordinis S. Benedicti, cum viginti duabus perſonis. Et primus Abbas de Reichenbach recipitur nomine Fridericus Heinrichsreutter. Inſtituitur etiam ibidem Manſio XXII. militibus, & uxoribus eorundem, & ſex viduis, quibus dabatur Præbenda, ſicut & Monachis. Et duravit hoc Imperatore vivente: quo defuncto filii ſui bona, quæ Pater dederat, ſibi uſurpaverunt: propter quod milites ibidem eſſe defierunt, & Monaſterium multùm attenuatum eſt.

Hic Ludovicus Dux Bavariæ lites cum civitate Ratispona habuit, quam quum per multos annos expugnare non poſſet, tandem cum ſcitu & juvamine quorundam Civium etiam potentium; utpote conſulum in Domo Ducum Bavariæ foramen ſub terra fecit, ipſe laborando ab extra, civibus juvantibus ab intra, intendens per hoc foramen civitatem intrare, & eam obtinere, ſed fruſtra. Nam ea die, qua per foramen ſemper duo & duo civitatem intrare debuerant, foramen hoc inventum fuit. In cujus rei ſignum in loco eodem lapis muro impoſitus eſt, continens inſcriptionem quæ ſequitur:

Anno Domini MCCCXXXVII. *deß Eritags vor S. Urbanstag, ward das Loch gefunden, und zween darinn gefangen, die das Loch gruben: und wurden deß nechſten Eritags darnach in die Zinnen gehangen.*

Hic Ludovicus, antequam cum Fratre ſuo Rudolfo regnaret, Monaſterium Auguſtinenſium in Monaco fundavit. Hic etiam Ludovicus fundavit Monaſterium Windespach, locavítque ibidem Fratres de Ordine S. Wilhelmi prope Caſtrum Fürſtenberg.

Hic etiam Ludovicus Imperator, & Pater ſuus Ludovicus Dux Bavariæ dicuntur eſſe fundatores Monaſterii Sanctimonialium in Pettendorf, Ordinis Prædicatorum.

§. XXXII.

Monaſterium Carmelitarum.

Anno Domini MCCCLXVII. Albertus Stainhauf, Civis & Præpoſitus Dominorum de Capitulo Auguſtinenſi in Straubing, accedente aſſenſu Alberti Ducis filii Ludovici Imperatoris, in arena ſua dictæ Civitatis Clauſtrum Fratrum Carmelitarum fundavit. Hujus prædicti Alberti filius, nomine Albertus ibidem in medio Chori eſt tumulatus.

§. XXXIII.

De Monaſterio Can. Reg. in Langenzend.

Sigismundus Rex Marchionatum Brandenburgenſem, quem ex obitu Patrui ſui Jodoci hæreditario jure habebat, Friderico Burggravio Nurinbergenſi, & ſuis hæredibus contulit perpetuò poſſidendum. Hic Fridericus Burggravius adhuc regnante Ruperto Romanorum Rege in Eccleſia Parochiali oppidi in Langenzend, quæ jure collationis ad eum pertinebat, Monaſterium Canonicorum Regularium inſtituit.

Item ipſe Rex Sigismundus anno primo poſt Concilium Conſtantienſe, qui eſt MCCCCXVIII. circa Feſtum Martini per Ratisponam in Ungariam deſcendens ex conceſſione Martini Papæ V. decimam redituum & fructuum à clero per Alemanniam accepit.

§. XXXIV.

De Monaſterio Montisgratiæ.

Anno Domini MCCCCXXVI. quarto nonas Martii obiit Catharina Duciſſa Pomeranorum Uxor Johannis Ducis Bavariæ, filii Ruperti Regis in Newmarck tumulata. Hæc eſt fundatrix Mònaſterii Montisgratiæ, * de Ordine Salvatoris, qui & S. Brigittæ dicitur, non multùm inde diſtantis.

* Gnadeberg.

ORIGI-

ORIGINES
CARTHUSIANORUM
MONASTERIORUM
PER
ORBEM UNIVERSUM,

AUBERTUS MIRÆUS
BRUXELL. CANONICUS ET SCHOLASTICUS.
ANTVERP. ERUENDO
PUBLICABAT
Anno M. DC. IX.

Reverendo in Chriſto Patri D. Herculi Winckelio, Bruxellenſi, ejuſdem Urbis Carthuſiæ Priori Vigilantiſſimo, ac Teutonicæ Provinciæ Viſitatori digniſſimo,

Do Dico Conſecro.

Non diu, nec ancipiti animo, deliberandum mihi fuit, Vir Reverende, cui munuſculum hoc meum offerrem: tibi debebatur. Argumentum ſpectο? Tui inſtituti res eſt; & tu inter ſacri hujus Ordinis Antiſtites pietate, doctrinâ, modeſtiâ emines. Jure igitur meritiſſimo, hoc quidquid eſt, tuæ cenſuræ ſubmittimus. Quid quod hoc ipſum propriè eſt tuum? Cœnobiorum namque Catalogum, quem damus, ex Cartuſiæ veſtræ Bibliotheca accepimus; unà cum Petri Dorlandi Chronico, ſive Corona Cartuſiana, ut auctor ipſe nuncupat, atque indigitat. Quod quidem viri eruditi juxta ac pii ſcriptum ſtatueram pariter, publico Eccleſiæ bono, typis evulgare; niſi me vir optimus P. Theodorus Petrejus, Cartuſiæ Colonienſis alumnus pro ſuo in ſacram veſtram familiam ſtudio, prævenisſet. Habebunt itaque in poſterum, quod de ſui inſtituti initiis ac progreſſu Sodales veſtri legant, alii æmulentur.

Sic & Joannem Baptiſtam Signium, Bononienſem, itemque Arnoldum Buſcium, Sodalem Windeſemenſem, Canonici Auguſtiniani; Joannem Trittenhemium & Arnoldum Wionum, Duacenſem, Benedictini; Pariſienſem S. Martini Campenſis Monachum Cluniacenſes; Scriptorem anonymum, typiſque nondum editum Ciſtercienſes; Servatium Lairuelſium, Hannonem, S. Mariæ ad nemus in Lotharingia Abbatem, Præmonſtratenſes; Trittenhemium, Joannem Gerbrandum, Leidanum Batavum, & Petrum Lucium, Bruxellenſem, Carmelitæ; Joſephum Pamphilum, Epiſcopum Signinum, & Antonium Goveam, Priorem in India orientali Goanum, Auguſtiniani eremitæ; Antonium Senenſem, Ferdinandum Caſtillum, & qui Bruxellis, Duaci & alibi M.S. exſtat, lucémque meretur publicam, Geraldum Lemovicenſem, Dominicani; Franciſcum Gonzagam, Epiſcopum Mantuanum; Henricum Willotium, Belgam, alióſque Franciſcani ſuorum primordiorum ac progreſſuum nacti ſunt præcones. Sic & Baſilianos, Camaldulenſes, Cæleſtinos, Crucigeros, Hieronymianos, Jeſuatos, Valli-Scholares, Servos B. Mariæ, Olivetanos, Trinitarios, & alios religioſorum hominum cœtus, Sabellicus, Volaterranus, Polydorus Vergilius, Paulus Moriſus, Renatus Choppinus, Hieronymus Platus, Thomas Bozius, & alii ſuis ſcriptis commendarunt.

Nec ſolus vobis præco Dorlandus obtigit. Habuiſtis & Petrum Sutorem, Cartuſianorum olim Pariſienſium Priorem, Henricum Calcarienſem, Priorem Colonienſem, & Arnoldum Boſtium, Carmelitam Gandenſem, optimè de religioſa veſtra familia meritos. Quorum quidem poſterior Coloniæ apud præfatum P. Theodorum Petreium adſervatur; dignus profectò, qui in lucem adſpectúmque proferatur.

Sed hæc veſtris curæ erunt, ſcio. Tu interim Reverende in Chriſto Pater, qualecumque hoc munus benigno vultu accipe, & conatum noſtrum adfectus, erga Sacrum veſtrum Ordinem jam inde à primis annis mihi innati, titulo excuſa, vel, quod malim, ama; æquum ſiquidem, ut quibus idem eſt natale ſolum, illis & eadem ſit animorum conjunctio, mutuúſque amor. Sunt quidem, fateor, multorum cœnobiorum exordia nobis nondum cognita: Sed curis ſecundis, aliorúmque induſtria aliquid hic ſuit relinquendum. Et verò, quod M. Varro ait, ut in bona ſegete neque nullum eſt ſpicum nequam, neque in mala non aliquod bonum; ita nemo eſt reprehenſus, qui è ſegete ad ſpicilegium reliquit ſtipulam. In quo deſino, & majorem in modum rogo, ut noſtri, dum facis, ſis memor. Antverpiæ, Kalend. Decemb. cIↄ. Iↄc. IIX.

AUBERTUS MIRÆUS,
Bruxell. Canonicus & Scholarcha Antverp.

Elogia Ordinis Cartuſiani.

Laurentius Leodicenſis, in Hiſtoria Epiſcoporum Virdunenſium, quæ apud me exſtat M. S. floruit is anno 1190.

Cartuſienſis religio, mundo hactenus inaudita, de Sanctiſſima Schola Reverendiſſimi Brunonis proceſſit, quæ in carne extra carnem, inſolito mortalibus more, vivendo, angelos in terra, Joannem Baptiſtam & Paulum eremitam in deſerto nobis hodie repræſentat: ut meritò hanc religionem florem mundi nomines, ut hanc eſſe animal ſimile aquilæ in cœlum volanti, jure pronunties.

Jacobus de Vitriaco S. R. E. Cardinalis.

Cartuſianæ religionis rigor diſtrictionis, & diſtrictio rigoris, tanquam fornax Spiritus Sancti aurum purgans, & Scoriam ex argento ſeparans, falſos fratres diu retinere non poteſt. Unde cella comparatur mari, quod morticinum, quantocyus poterit, projicit.

Franciſcus Petrarcha, vixit anno 1350.

Ordo Cartuſienſis eſt, quem nemo deceptus, nemo invitus intrat, in quo nullus perſeverare fictus poteſt.

Ex Hiſtoria Vitæ S. Brunonis, apud Laurentium Surium.

Cartuſianus Ordo hodiéque præ cæteris (quod tamen, pace omnium, dictum volumus) priſcum illum rigorem ſuum retinere videtur.

Plura Sacri Cartuſienſis Ordinis Elogia, vide in principio Catalogi Scriptorum illuſtrium, ſeu Bibliotheca Carthuſiana, quam nuper apud Antonium Hierathium, celebrem Ubiorum typographum edidit Pater Theodorus Petrejus, ejuſdem ibidem inſtituti alumnus, atque in talibus eruendis cumprimis ſedulus.

ORIGINES
CARTUSIANORUM MONASTERIORUM.
CAPUT I.
Provincia Gebennenſis.

1. Cartuſia Major, ſita eſt in monte, denſas inter ſilvas, apud Gratianopolim, in Delphinatu, Regni Galliæ Provincia. Eum locum, donante S. Hugone Epiſcopo Gratianopolitano, incolere cæpit S. Bruno, cum Sodalibus ſuis anno Dom. MLXXXIV. ut in hiſtoria vitæ ejus legitur, apud Laur. Surium, die 6. Octobris.

Hujus loci Prior ſive Præfectus, totius Ordinis Cartuſiani Princeps eſt, atque anteſignanus. Ibidem Generales ordinis conventus quotannis celebrari ſolent.

2. Domus ſive Monaſterium Valonis.
3. Domus Angionis.
4. Repauſatorium.
5. Vallis S. Hugonis.
6. Domus Allionis.
7. Pomerium.
8. Domus S. Spiritus, apud Lugdunum, Galliæ emporium, ad Rhodanum fluvium.
9. Vallis Sancta.

10. Cale-

10. Caleſium.
11. Pars Dei.
12. Sanctus Locus de Lancea.
13. Domus ſive Vallis Virtutum. Catalogus M. S. Bruxellenſis, & Petrus Sutor Lib. 2. Tract. 3. cap. 7. notant hoc Monaſterium fuiſſe ſitum in Scotia.
14. Melanenſe Cœnobium, vulgò Melam, eſt Monialium.
15. Domus Correriæ, eſt unita Majori Cartuſiæ.

CAPUT II.

Provincia Comitatus Provinciæ, in tractu Maſſilienſi.

1. Domus Dorbonis, aut D' Urbonis.
2. Mons rivi.
3. Vallis S. Mariæ.
4. Vernenſe Monaſterium, vulgò Verne.
5. Vallis Benedictionis.
6. Vallis Bona.
7. Domus Boni Paſſus.
8. Pratum Molle, Monialium.
9. Domus Bertrandi, itidem Monialium, eſt unita domui Durbonis.

CAPUT III.

Provincia Aquitaniæ.

1. Domus Bonæ Fidei.
2. Glanderium.
3. Portus B. Mariæ.
4. Domus S. Crucis, in Jareſio.
5. Vallis Clara.
6. Domus Belli Viſus, apud Caſtras.
7. Domus S. Salvatoris, apud Villam-Francam.
8. Cadurcenſe Monaſterium, Albiæ Cadurcorum ſitum, primitus Templum equites tenuerunt: Sed iis profligatis, ad Cartuſianos id tranſtulit Joannes XXII. Pont. Max. ante Pontificatum Epiſcopus Cadurcorum: uti Franciſcus Petrarcha, in Epiſtol. ad Sagramorum Equitem & Monachum, & ex eo Renatus Choppinus, Monaſticon Lib. 2. Tit. 1.

CAPUT IV.

Provincia Cataloniæ.

1. Scala Dei, Diœceſis Tarraconenſis.
2. Porta Cœli, in Regno Valentiæ, eſt fundata ab Andrea Albalato, Archiepiſcopo Valentino, & Collegio Canonicorum ejus urbis.
3. Mons Hilaris B. Mariæ, vulgò Montioly, diſtat ſecundo milliari à Barcinone, urbe celebri.
4. Vallis Jeſu Chriſti, amæno ad flumen loco eſt ſita, ſecundo lapide à Cæſar auguſta. Inſignis hoc loco Bibliotheca, libris optimis inſtructa viſitur.
5. Domus Jeſu Nazareni, in Majorica Inſula, quæ inter Baleares Inſulas eſt maxima.

CAPUT V.

Provincia Caſtellæ.

1. Domus B. Mariæ de Paulari. Apud Segobiam Caſtellæ urbem, lanarum artificio celebrem, haud longè à pago Raſcafria, Cartuſianorum domicilium, cui Paulari nomen eſt, ipſo ædificii ſplendore, copiis, & loci Sanctitate in Hiſpania celeberrimum, Joannes I. Caſtellæ Rex impenſâ ſuâ excitavit. Obiit is anno M. CCC. XC.
2. Hiſpalenſis Cartuſia, Hiſpanicè las Cuebas, B. Virgini Matri Sacra, loco amæniſſimo, ad Bætim fluvium ſita eſt, haud longè à muris urbis vulgò Sevilla dicitur, Hiſpa-

lenſis; quæ nobiliſſimum eſt emporium, & mercium Indiæ occidentalis receptaculum longè ampliſſimum. Hoc in Monaſterio ſpectantur ſepulchra Ducum Alcalæ; quibus & dotem ſuam, ni fallor, debet acceptam.

3. Anajenſis Cartuſia, B. Virgini pariter ſacra, vulgò de Anaye, ad Durium fluvium, haud longè à Tordeſilla urbe.

4. Domus S. Mariæ de Miraflores, non procul Burgenſi urbe, exſtructa eſt à Joanne II. Caſtellæ Rege, qui ibidem cum conjuge ſua conditus jacet.

5. Domus Defenſionis B. Mariæ, apud Xerecium.

6. Domus Conceptionis B. Mariæ, de Caſtella.

7. Scala Dei, in Portugalia.

8. Aula Dei, in Portugalia. Ex his altera apud Oliſiponem, Luſitaniæ ſeu Portugaliæ Metropolim eſt ſita.

9. Domus Noſtræ Dominæ de Gratia, in Diœceſi Hiſpalenſi, ampliſſimis vectigalibus dotata, Guadaletæ fluvio adjacet.

10. Domus S. Mariæ de Fontibus, in Diœceſi, ſic dicta ab ubertate fontium, quibus abundat.

11. Cartuſia Granatenſis, filia Paularenſis Monaſterii. Eam namque fundatam ab ipſis Paularenſibus lego.

CAPUT VI.

Provincia Burgundiæ.

1. Domus Portarum; fundata eſt temporibus S. Bernardi Abbatis Claræ-Vallis: quod patet ex Petro Sutore lib. 2. de vita Cartuſiana, tract. 3. cap. 5. & ex Dorlandi Chronico, lib. 4. cap. 9.

2. Arveriæ.

3. Silva Benedicta.

4. Vallis-Cluſa.

5. Monaſterium Majorevi. Quod unum eſſe ex antiquiſſimis Ordinis Cœnobiis conſtat ex epiſtola 25. lib. 6. Petri Cluniacenſis Abbatis, qui vixit tempore D. Bernardi Clarævallenſis.

6. Monaſterium Sellionis.

7. Bonus locus, tribus miliaribus à Salmis.

8. Monaſterium Montis Merulæ.

9. Siligniacum, In Sabaudia.

10. Petricaſtrenſis, ſive Petri Caſtellenſis Cartuſia, apud Sabaudos notiſſima. Eſt ea fundata ab Amadeo, eo nomine ſexto Sabaudiæ Comite: qui & Ordinem Equitum Annunciationis Angelicæ inſtituit. Pro cujus Sodalitii Equitum ſalute, perpetuæ ad Deum preces in iſta Cartuſia funduntur. Obiit autem Amadeus, anno 1383. cum Allobrogibus annos XI. præfuiſſet.

11. Poletenſe Monaſterium Virginum.

12. Saletarum itidem monialium.

CAPUT VII.

Provincia Franciæ.

1. Vallis Dei, fundatorem agnoſcit Rotrodum Pertiei Comitem: teſte Petro Sutore, lib. 1. de vita Cartuſiana, tract. 3. cap. 2. pag. 65.

2. Lwigniacum.

3. Ligetum.

4. Apponiacum.

5. Domus Belli-Larici.

6. Vallis S. Georgii.

7. Parcum, in Diœceſi Cenomanenſi. Fundum exſtruendo Monaſterio dedit Virgo quædam inclyta, ex nobiliſſima Alenconiorum familia; ædificia verò B. Gauſridus Cenomanenſis Epiſcopus, ibidem ſepultus excitavit: teſte Sutore lib. 2. tract. 3. cap. 6.

8. Vallis Viridis, apud Lutetiam Pariſiorum, à S. Ludovico Francorum Rege ejus nominis Nono, excitata eſt in fundo Palatii olim regii, quod Vauvertum nuncupabant: teſte Franciſco Belleſoreſtio, in ſua Coſmographia & Petro Sutore, citato loco. Spectantur in hoc Cœnobio plurimi tumuli procerum, cùm Sacri tum profani ordinis. Solent

lent & loci ejus Monachi erga pauperculum vulgus hominum, Suburbana Lutetia incolentium eiſe liberaliſſimi.

9. Baſſa-Villa.

10. Vallis Profunda.

11. Fons B. Mariæ:

12. Fontanetum, apud Belnenſe oppidum, Ducatus Burgundiæ, ab Guidone Burgundiæ Duce ann. 1332. eſt inſtitutum ac dotatum: teſte Belleforeſtio citato libro. Hujus tractus vina, vulgò Belneoſia nuncupata, apud Francos & Belgas, ob præſtantiam, maximo ſunt in pretio.

13. Domus B. Mariæ de Pratea, apud Trecas, Campaniæ urbem.

14. Domus S. Trinitatis, apud Divionem Ducatus Burgundiæ Metropolim. Hoc Monaſterium Philippus Audax, Burgundiæ Dux, & Flandriæ, per conjugium cum Margarita, unica Ludovici Malani filia, contractum, Comes à fundamentis ſuo ære excitavit. Cujus itémque filii Joannis Divionenſis, & Nepotis Philippi Boni, ex ordine Ducum Burgundiæ, tumuli ibidem marmorei viſuntur.

15. Domus Roſæ Noſtræ Dominæ, apud Rotomagum, Normanniæ emporium.

16. Domus SS. Rogatiani & Donatiani, apud Nannetes, in Britannia Armorica, quam hodie Minorem nuncupant.

17. Campus S. Michaelis D' Auray.

18. Domus Bonæ Spei, apud Gallionem.

CAPUT VIII.

Provincia Picardiæ.

1. Mons Dei, ad quos D. Bernardus celebrem illam de vita ſolitaria ſcripſit epiſtolam.

2. Vallis S. Petri.

3. Domus S. Mariæ de Macort, in urbe Valencenarum, apud Hannones.

4. Vallis S. Aldegundis, apud Audomaropolim, Arteſiæ urbem. Hujus auctor extitit Joannes à S. Aldegunde, Norcarmæ Dominus, an. 1198.

5. Domus S. Honorati, apud Abbatis-Villam, Picardiæ oppidum.

6. Mons S. Ludovici, apud Noviomum, Picardiæ urbem Epiſcopalem. Hujus Cœnobii exordium ac dotatio debetur Philippo Galliæ Regi, S. Ludovici Regis filio; ut in ſua Coſmographia teſtatur Belleforeſtius.

7. Vallis S. Spiritus, apud Goſnaium, haud longè à Bethunia, Arteſiorum oppido. Hoc Monaſterium, cum Xenodochio vicino, ſuo ære excitavit, ac vectigalibus annuis donavit Theodericus Heriſſonius, ex Præpoſito Aërienſi Epiſcopus Atrebatenſis, qui anno 1328. moriens, ibidem in odeio eſt conditus.

8. Domus B. Mariæ de Prates, apud Monſtrolium oppidum Picardiæ, in finibus Regni Galliæ. De cujus fundatore conſule Chronicon Dorlandi, lib. 6. cap. 28.

9. Mons S. Andreæ, apud Tornacum, veterem Nerviorum ſedem. De cujus Monaſterii initiis idem Dorlandus in Chron. lib. 6. cap. 27.

10. Mons S. Mariæ, Cœnobium Monialium, apud Bethuniam in Arteſia.

CAPUT IX.

Provincia Belgii, ſeu Germaniæ Inferioris.

1. Capella B. Mariæ, apud Angianum Hannoniæ oppidum. Quæ quam præſtantes olim doctrina ac pietate Viros produxerit, conſule Dorlandum, lib. 7. Chron. cap. 25. & ſequentibus. Quin etiamnum hoc tempore Priorem habet admodum inſignem P. Adrianum Durpium, Provinciæ iſtius, ut vocant, Conviſitatorem.

2. Vallis Gratiæ, apud Brugas, Flandriæ olim emporium, toto orbe notiſſimum, fundata eſt anno M.CCC.XVIII. teſte Jacobo Meyero in Annalibus Flandriæ. Huic nunc præeſt V. P. Giſbertus Bouhuiſſius, vir pietate ac humanitate ſuſpiciendus.

3. Domus S. Catharinæ, in Lirano Brabantiæ oppido. Stetit hoc Monaſterium olim ad muros urbis Antverpienſis; eo fere loco, quo nunc arx viſitur, à Ferdinando Alvaro, Albæ Duce, Belgiique Gubernatore, an. 1567. excitata. Sed bello Geldro-Gallico, cui Martinus Roſſemius contra Carolum V. Imp. præfuit, cum Antverpiana ædificia in cineres concidiſſent, Monachi novum Liræ Cœnobium exædificarunt. Cæterum Cartuſiæ Antverpianæ dotator primarius fuit Gratianus, Belgicæ Dancardus Molenerius, Civis Antverpienſis; vir admodum dives, de quo fusè Dorlandus in Chron. lib. 6. c. 50. p. 372.

4. Silvæ S. Martini, apud Gerardi-Montem, Flandriæ oppidum.

5. Domus Montis S. Gertrudis, apud ejusdem nominis quidem, in Hollandiæ & Brabantiæ cunfinibus ſitum, conditorem agnoſcit Guilielmum Duvevordium, nobiliſſima apud Batavos familiâ natum, & Oſterhouti dominum. Floruit is an. XI. 1353. fuitque in magna apud Belgarum Principes gratia. Idem cum liberis careret, opes ſuas in alterius inſuper Monaſterii ædificationem piiſſimè impendit: quod eſt monialium Ordinis S. Claræ, olim extra muros urbis Bruxell., nunc intra muros ſitum, eo ipſo loco, quo Fratres Hieronymiani, Patrum Memuriâ, Cœnobium & Gymnaſium habuerunt. Cæterùm Duvevordius in veteri iſto S. Claræ Monaſterio, extra muros urbis, honorificè conditus fuit: cujus tumulum, unà cum Monaſterio, civilia apud nos bella exſciderunt.

6. Domus S. Mariæ, vulgò *Monkhuyſſen*, apud Arnhemum, Geldriæ Metropolim. Cœnobium iſtud condidere Rainaldus I. Geldriæ Dux, & Uxor ejus Eleonura, Eduardi Angliæ Regis filia: teſte Henrico Aquilio, in Geldriæ Chron. Cauſſam fundationis lege apud Dorlandum in Chronico Carthuſiano, lib. 6. cap. 22. pag. 354.

Obiit autem Rainaldus an. 1343. cùm annis XVII. præfuiſſet. Fuit hoc Monaſterium multorum olim Geldriæ Ducum tumulis nobile; quos Calviniana rabies, pro Sectæ ingenio, noſtra ætate violavit, funditúsque excidit.

7. Mons S. Joannis Baptiſtæ, in Zelemenſi vico, apud Diſtemium Brabantiæ oppidum. Hujus Cœnobii anno Chriſti M. CCC. XXVIII. Auctor fuit Gerardus Toparcha Dieſtenſis, & Caſtellanus Antverpienſis, ejusque conjux Joanna à Flandria, Comitis Loſſenſis filia. Hic vixit & obiit anno Chriſti 1507. ætatis 53. Petrus Dorlandus, qui præter Chronicon Cartuſianum, multa alia ſcripſit Eccleſiæ utilia: uti videre licet in Bibliotheca Cartuſ. F. Theodori Petrei, Cartuſiani. Moderatur nunc hanc eandem Cartuſiam P. Theodorus Stumwickius, natione Batavus, ſingularis induſtriæ ac pietatis Vir.

8. Vallis Regalis, apud Gandavum, Flandriæ urbem primariam, & maximam. Quæ quidem Domus primùm cæpta eſt conſtrui anno Dom. M. CCC. XX. Incorporata verò eſt Ordini anno iſtius Seculi XXVIII Quo tempore extitit Can. quidam Eccleſiæ S. Donationi Brugis, D. Willebaerd; qui ſuo ære locum illum, ubi Cartuſia conſtructa eſt, cum à vicinis aliquot prædiis, comparavit. Quæ deinde Ludovicus Flandriæ Comes cum Uxore ſua ac filio ab omni ſervitio ac debito exemit. Itaque hi fuere quaſi primi Cartuſiæ hujus fundatores. Fuit autem primus hujus loci Prior Michael Cœlian, qui cum eſſet in Seculo magnarum opum vir, ac præditus, amore ſolitudinis accenſus, mundo nuntium remiſit, plurimáque e ſua ſubſtantia domui contulit. Cui demortuo ſucceſſit Joannes N. Poſt quem D. Guilielmus de Warnewyck regimen ſuſcepit, nepos nimirum generoſi ac nobilis viri D. Guilielmi de Warnewick. Qui cum non haberet liberos, in gratiam nepotis ſui, omnium bonorum ſuorum immobilium, quæ in Haſſelt (eſt hoc inſigne prædium haud procul à Gandavo) ſita ſunt, Cartuſianos Gandenſes conſtituit hæredes: permotùs, ut fertur, inſtinctu divino: occaſione nimirum virtutis, humilitatis & patientiæ laici cujusdam iſtius ejusdem Conventus, ex eorum genere quos Converſos nuncupant. Qui cùm quodam tempore ſpicas legeret; & fortè in proximè adjacentem agrum, qui prædicti nobilis erat, imprudens incidiſſet, illicque quaſi in Conventus ſui fundo, nonnullas colligere ariſtas inciperet, Warnewickius id conſpicatus, indignabundus actutum accurrit, hominíque inſignem alapam infregit. Qui id patientiſſimè tolerans, veniam inſuper demiſsè precatur: ignoſci ſibi poſtulans, quod inſcius peccaſſet. Quo patientiæ exemplo ita commotus eſt animus Generoſi viri, ut inſequenti nocte ſomnum haud quamquam capere potuerit, correptus nimirum horrore quodam terribili, adeo ut ſe ilico expiraturum crederet. Unde prima aurora Cartuſiam adiens, Priorem interpellat, exponit quid pridie cum laico crudeliter egerit, atque in pœnitudinis ſignum terras ſuas umnes Ordini ſuapte ſponte offert.

Dein erat & aliud quoddam prædium, Monaſterio propinquum, & domicilium alterius cujusdam viri nobilis, qui dum intempeſtæ noctis ſilentio cum uxore in lecto decumberet, atque inde Cartuſianorum fratrum cantum (erat enim illorum Eccleſia vicina admodum), exaudiret, ſingulari in Deum amore inſlammatus: *En*, inquit ad uxorem, *quam alacriter boni iſti religioſi divinas concinunt laudes, veluti Angeli quidam cæleſtes; cùm interim nos molli decubantes lecto, otioſi conquieſcimus. Quidni prædium hoc noſtrum viris iſtis religioſis, cæleſtem in terris vitam degentibus, offerimus: quatenus aliquando nos ſecum recipiant in æterna tabernacula, cùm ſint Cives Sanctorum, & domeſtici Dei!* Dictum, factum. Neque hic ſtetit res, quin & Gandavenſis Magiſtratus piâ conventualium converſatione inſlammatus, ex ærario ſuo tres ibidem conſtruxit cellas, & complures alii utriusque ſexus poſſeſſiones ſuas, agros, ac prædia, in Monaſterii ejusdem uſum libentes contulerunt.

Floruere autem in inſigni hoc Cœnobio duo præſtantis eruditionis viri, quorum unus fuit Goſwinus de Bécka, qui anno Domini M. CCCC. XVII. Priorem ibidem egit, ac primarium Provinciæ Viſitatorem; de quo latius in Cartuſi. legitur Bibliotheca. Alter verò Guilielmus Bibautius: qui cum eſſet iſtius loci Alumnus ac Præfectus, magnáque

que polleret rerum agendarum prudentia, tandem anno Domini M. D. XXI. in totius Ordinis Generalem eſt cooptatus. Verùm eheu in iſta miſeranda Belgii clade, quæ anno poſt Chriſtum M. D. LXVI. atrociter deſæviit, celeberrima hæc Cartuſia rebus fere omnibus ab hæreticis ſpoliata eſt, ac tandem etiam anno M. D. LXXVI. tum ab his tum ab illis uſque adeo in cinerem redacta, ut modo vix ullum veteris ædificii extet monumentum. Quæ res Superiores impulit, ut anno M. D. LXXX. in ipſa Gandenſi urbe quietiorem cummorandi locum à Senatu expetierint, impetraverintque. Qui quidem novo indito nomine, Domus S. Brun. in Heremo, hoc tempore vucitatur. Cujus novum ambitum, ſeu clauſtrum majus, cellásque, ad formam Ordinis P. N. Arnoldus Hauenſius, modernus Cartuſiæ Prior, coaptare ſtudet: Vir nimirum, de quo ignores, doctiorne ſit, an humilior; morum gravitate præſtantior, an animi tranquillitate hilarior: certat enim ſingularis illius prudentia cum admiranda ſimplicitate, fervor orationis cum operibus charitatis: adeo ut & bene faciendi ſtudio, & ſcriptionis laude exteris etiam, amori ſit ac honori.

9. Domus Omnium Apoſtolorum, apud Leodicum, inſignem Eburonum Urbem, in Monte Cornelio, initia ſua debet Engelberto de Marca XLVII. Iſtius loci Epiſcopo, nec non & opulentiſſimo Civi Joanni de Brabantia, Scabino Leodicenſi, qui ampliſſimos huic Monaſterio redditus annuatim adſignavit. Cujus fundamenta jacta ſunt circa annum Domini M. CCC. LVII. cæptque Ordini incorporari 4. anno poſt. Nam in Capit. Generali, ſub P. Heliſario (fuit hic XXIII. Generalis, obiitque anno M. CCC. LXVII.) Majori in Cartuſia an. M. CCC. LX. celebrato, primus Conventui huic Prior adſignatus eſt P. Bertrandus profeſſus Cartuſiæ Pariſienſis. Quo cum tres alii ex Majori Cartuſia ſimul miſſi fuere. Quorum primus vocabatur Bartholomæus, profeſſus nimirum Domus Arnhemienſis; Alter, Joannes militis; Tertius, Adamus N. uterque filius Abbatis Villæ in Picardia.

De Fundatione Domus Leodicenſis Chron. Dorlandi lib. 6. cap. 30. pag. 370.

Vixere autem hoc in loco primitus Canonici Regul. Ordinis Præmonſtratenſis, qui nunc intra muros Urbis Leodicenſis degunt, in loco quem Bellum reditum nuncupant. Cæterum in Cartuſia Leodicenſi eſt inſignis Bibliotheca, vetuſtis Manuſcriptis Codicibus belle inſtructa. Quam, cùm ante biennium illic eſſemus, non ſine fructu perluſtravimus: atque inter cætera vidimus Manuſcripta opera omnia Jacobi Vitriaci Cardinalis, tomis aliquot comprehenſa: præeſtque huic loco D. Joannes Stelant, Vir tum morum gravitate, tum ingenii acumine ſuſpiciendus.

10. Domus Novæ Lucis S. Salvatoris, apud Ultrajectum, urbem apud Batavos Archiepiſcopali Cathedra illuſtratam. Ex monumentis iſtius loci mihi conſtat An. M. CCC. XCII. Suedorum, Gasbecæ, Putti, & Stryæ Dominum, agros ampliſſimos in Aryenſi tractu, loci hujus Monachis contuliſſe: Alberto Hollandiæ, Zelandiæque Comite, ac filio ejus natu Majore Guilielmo adprobantibus. Porrò Monaſterii hujus ruinæ vix hac tempeſtate viſuntur amplius; adeo ſæva Calvini rabies Deo dicata domicilia è medio ſuſtulit.

11. Portus Salutis S. Andreæ, apud Amſtelredamum, Hollandiæ emporium, mercatu potius quam religione celebre.

12. Mons Sion, apud Ziriζæam, Zelandiæ oppidum: cujus ne ruinæ quidem hac tempeſtate exſtant.

13. Domus Noſtræ Dominæ de Gratia, olim extra Bruxellam, Brabantiæ urbem regiam, loco peramæno ſita, ſed bellis iſtis civilibus funditus everſa. Noſtra autem memoria eſt intra muros Urbis magnificè ædificata, magiſque indies adſurgit ſtudio & induſtria Rev. P. Domini Henrici Winckelii, loci iſtius vigilantiſſimi Prioris, totiusque Provinciæ Viſitatoris integerrimi. Porrò Monaſterio Sacellum adhæret, D. Virginis cultu celebre, quod ingenti ſecularium hominum frequentia viſitur.

14. Monaſterium S. Bartholomæi, apud Delfos Hollandiæ oppidum, nunc in cineres flammáſque redactum.

15. Domus S. Sophiæ, apud Sylvam Ducis, Brabantiæ Urbem, militari populo nobilem. Ad cujus Monaſterii Conſtructionem cùm D. Ludolphus van Wæter, Buſcoducenſis Eccleſiæ Canonicus, aliique nonnulli Cives diverſas contuliſſent eleemoſynas, licet inſufficientes, tandem ſtrenuus miles, ac Generoſus D. Arnoldus de Herlaer, & D. Adelheidis Picks ejus Uxor, ambo natione Sicambri, liberali ſua donatione id effecere, ut in loco qui Vucht etiamnum dicitur, haud procul ab Urbe Cœnobium in honorem templi Conſtantinopolitani, S. Sophiæ, recenter tunc à Turcis occupati ac prophanati, conderetur. Verum enim verò, quia ad talem Monaſterii erectionem conſenſus Ducis Brabantiæ neceſſario requirebatur, hinc placuit Seren. Burg., juxta ac Brabantiæ Duci Carolo Audaci; per patentes literas anno 1471. in ejusdem erectionem conſentire, & ſemet-

ſemetipſum principalem loci benefactorem ultro offerre. Cujus tamen infelici atque immaturo interitu plus ſpei quàm rei Cartuſiani Patres conſecuti ſunt. Porro I. loci hujus moderator ſeu Rector fuit eximius ille Extaticus Doctor, Dionyſius Rickelius. Cui ſucceſſit Joannes de Monte. Præfuit etiam iſti loco anno Domini 1480. Henricus, cognomento Prudens, qui ibidem fatis conceſſit anno 1494. Quo de in Bibliotheca Cartuſiana agitur. Eſt ergo hæc Cartuſia fundata, atque Ordini incorporata circa annum Dom. 1466. nunc verò in urbem translata. Primatem habens P. Michaelem Genzema, antiquæ virtutis ac fidei virum.

16. Domus S. Martini, in Monte Solis, apud Campos inſignem Tranſiſelaniæ urbem, nunc penitus quoque eſt diruta, atque ex fundamento exciſa, nedum eruderata. Adeo ut poſtremus loci iſtius Prior Arnoldus N. rebus adhuc mediocriter florentibus, non ſine veri præſenſione, ac quodam divini numinis afflatu, paulo ante obitum lecto circumſtantes identidem interpellaverit; ut duplo profundius in terram eum defoderent, quàm communis habet conſuetudo. Futurum enim, ut demortua religioſorum fratrum corpora, etiam vomere tandem aliquando proſcinderentur. Quod vaticinium equidem, ſeu præſenſionem, rei probavit eventus. Sunt namque Saxa Sepulchralia in urbem translata, Sanctiſſimorum Patrum monumenta violata, pictatis domicilia everſa, ipſúmque ſuſpiciendæ pulchritudinis templum, non minus quàm cæmeterium in Cereris uſum redactum.

17. Monaſterium S. Mariæ Magdalenæ ſub Cruce, in Urbe Lovanienſi, ædificari cæptum eſt an. 1489. Varii varias cellas dederunt: inter eos eminet Joannes Overhovius, Antverpienſis, Naſſoviæ Gentis Quæſtor; Margarita, Eduardi Angliæ Regis Soror, Caroli Audacis, Burgundiæ Brabantiæque Ducis vidua, & Maria Magdalena Hamalia, vidua item Guilielmi Croy, Marchionis Arſchotani; quæ & Heverlenſe Cœleſtinorum, extra muros Lovanienſes Cœnobium, à marito inchoatum perfecit. Cæterum in Cartuſia Lovanienſi, ſpectabilis eſt porticus, magnitudine & opere; nec aliam facilè invenies huic comparandam. Lege Juſti Lipſii Lovanium lib. 2. cap. 17. Priorem nunc agnoſcit Uckovium quendam, qui magna cum laude illic præeſt.

18. Domus S. Annæ, apud Brugas Flandriæ Urbem, mercatu olim nobiliſſimam. Iſtud Monialium Cœnobium an. Chriſti 1363. ſuo ære exædificandum curavit Balduinus Voſſius, ditiſſimus Mercator Brugenſis: teſtibus Meyero in Annalibus Flandriæ, & Dorlando in Chronico, lib. 6. cap. 33. p. 376. Quorum poſterior addit, Balduini filiam Mariam hîc Prioriſſæ, ut vocant, munus laudabiliter obiviſſe.

19. Domus Mechlinienſis, in qua hac tempeſtate degunt Patres aliquot Angli, extorres è Solo Patrio, viri nimirum eximiè Pii: quibus Rex Hiſpaniarum de neceſſariis annuatim providet.

CAPUT X.

Provincia Angliæ.

1. Monaſterium Withamenſe.

2. Locus Dei Hentonienſis.

3. Bella Vallis, apud Nothingam.

4 Monaſterium Salutationis B. Mariæ, apud Londinum, Regni Angliæ Metropolim. Fundavit id anno 1371. Gualterus Mainius, Belga, Patria Cameracenſis: quem ob fidelem operam militarem in Vaſconia adverſus Gallos præſtitam, Eduardus III. Angliæ Rex, Garterii, ut vocant, Ordinis Equitem crearat.

De Cartuſianis Londinenſibus ab Henrico VIII. Angliæ Rege, ob conſtantem religionis orthodoxæ profeſſionem, varii ampliſſimè ſcripſerunt: ad quos Lectorem remittimus. Maximè verò ad hiſtoricam relationem Mauritii Chancæi, oculati nimirum teſtis, qui horum pars magna fuit; quam nuper recenſitam, impreſſit Bernardus Gualtherius, Civis ac Bibliopola Colonienſis.

5. Domus S. Michaelis in Hul, apud Kingeſtonum.

6. Domus S. Annæ, apud Conuen.

7. Domus Aſſumptionis, apud Montem Gratiæ.

8. Domus Jeſu de Bethlehem, apud Scheinam.

9 Domus Viſitationis B. Mariæ, de Auxiolme.

Hæc & alia innumerabilia Angliæ Monaſteria, Patrum memoriâ, hæreticorum furor, prô dolor, evertit. Sunt tamen hodiéque variis in Provinciis Angli, religioſis ordinibus adſcripti. Inter alios non pauci ſunt Machliniæ, apud Brabantos, Cartuſianæ vitæ genus amplexi: Sacræ apud Britannos propaginis fæcundum, uti confido, ſemen aliquando futurum.

CAPUT

CAPUT XI.

Provincia Alemanniæ Superioris.

1. Vallis S. Joannis in Seitz, apud Ciliam Slavoniæ oppidum: cui olim præfuit Stephanus Senenſis, qui annis aliquot à manibus fuit Sanctiſſimæ Virgini Catharinæ Senenſi, quique in publicis generalis capituli Comitiis, an. Dom. M CCCC.X. celebratis, Generalatu ſponte ſua ſeſe abdicavit, ſua utique cum laude, atque Ordinis bono. Nunc hæc eadem Cartuſia regitur à D. Viano Grunello, Provinciæ iſtius Viſitatore perquam eximio, induſtrio, atque in arduis procurandis negotiis probe exercitato.

2. Vallis S. Mauritii, in Gyrio, in Slavonia.

3. Vallis Jocoſa, in Carniola, in Freniz, Slavoniæ pago, putatur ſundata circa annum Domini M. CCC.

4. Lapis Refugii, in Hungaria, eodem ferme tempore erectus dicitur, quo & Superior.

5. Vallis omnium Sanctorum in Maurbach, tertio à Vienna, Auſtriæ Metropoli, lapide, ſundatorem agnoſcit Fridericum Pulchrum, Alberti Imperatoris filium, qui cùm ſolitudinis amans, iſtic aliquamdiu quietè vixiſſet, tandem etiam poſt mortem, quam anno Domini M.CCC.XXX. oppetiit, ibidem eſt humatus. Fuit olim duplici porticu inſignis, ac proventibus largis clariſſima; ante annos verò octoginta, cùm Solimannus Turcarum Imperator Viennam ingenti cum exercitu obſidione cingeret, magnas perpeſſa clades, interitui fere obnoxia, non nullos è gremio ſuo perdidit: adeo ut plerique eorum Turcica Barbarie trucidati, Martyrii palmam promeruerint: è quibus fuere D. Sigismundus, Modeſtus, Erhardus, ac Sebaſtianus: quorum duo poſteriores Laici.

6. Vallis S. Antonii, apud Legniz in Hungaria, Poloniam verſus, quæ circa annum Domini M. CCC. ſundata putatur.

7. Mons Omnium Angelorum, in Snals Tirolenſi Comitatu, Henricum Bohemiæ ac Poloniæ Regem, Carinthiæ Ducem, fundatorem habuit, circa annum Domini 1326. Quæ tamen jam una cum Domo Ittingenſi de Mandato Capituli Generalis, Franconicæ incorporata eſt Provinciæ. Eſt in altiſſimis montibus, rupibúsque inacceſſis, aliquot horarum ſpatio vixque pervia: adeo ut ſit locus horroris, ac vaſtæ ſolitudinis.

8. Vallis Auxilii in Tarkan, in Hungaria apud * Agicum: quam nonnulli poſt annum Domini M. CCC. conſtructam fuiſſe autumant.

9. Thronus B. Mariæ Virginis in Gemnico, Auſtriæ pago, ædificiorum ſplendore, atque opum magnitudine cæteras iſtius loci Cartuſias longè poſt ſe relinquens. Quippe quæ ſundatorem habuit Albertum Auſtriæ Ducem, Romanorum Regem, quem ſata hinc anno M.CCC.LXIII. eripuere: eſtque unà cum Thori ſui conſorte Domina Joanna, Sorore nimirum Regis Bohemiæ ac Poloniæ, eodem in tumulo, ibidem humatus.

10. Vallis S. Michaelis in Levol, in Hungaria, circa annum Dom. 1350. conſtructa perhibetur.

11. Domus SS. Trinitatis, apud Brunam, non inceleбre Moraviæ oppidum, eadem ſere tempeſtate conſtructa exiſtimatur. Cui laudabiliter jam nunc tam vitæ exemplo, quàm eruditionis laude præeſt P. Renatus Henſæus Menapius: cujus exſtat Tyrocinium Militiæ Sacræ ac Religioſæ, anno 1609. Coloniæ impreſſum, atque Epiſcopi Olomucenſis calculo comprobatum.

12. Porta B. Mariæ, in Axpach ſupra Danubium, in Auſtria, de cujus admiranda conſtructione conſule Chronicon Dorlandi, lib. 6. cap. 20. Sunt, qui adfirment circa an. Dom. 1400. Ordini incorporatam: habet autem viſendæ pulchritudinis porticum.

13. Vallis Joſaphat, apud Olomutium, Epiſcopalem Moraviæ Urbem, bis terve Ziskæ, & aliorum ſeditionibus, ſuis mota ſedibus, nunc in ipſum Olomucenſe oppidum eſt translata.

14. Domus Throni SS. Trinitatis, in Pletriach Slavoniæ vico apud Ciliam, fundata eſt ab illuſtri ac Magnifico Viro, D. Hermanno, Ciliæ, ac Sagoniæ Comite, qui diem obiit ſuum Anno Dom. M.CCCC. XXXVI. cæpta verò eſt ædificari circa annum poſt Chriſtum natum M.CCCC.XXX. Verùm vix mihi perſuadeo, eandem à Cartuſianis Patribus etiamnum inhabitari.

15. Domus S. Laurentii in Itinga, Helvetiæ pago, juſſu S. Sedis Apoſtolicæ anno M. CCCC. LXI. Ordini Cartuſiano adſignata, tandem anno XVI. Seculi nuper elapſi, Franconicæ ſociata eſt Provinciæ. Quæ cùm ingenti alieno ære contracto, vix reſpirare poſſet amplius, jam nunc pervigili Oeconomia V. P. Domini Joannis Eichnſtein ejusdem aſſiduis laboribus, præſtantíque doctrina, caput audet erigere, priſtináſque vires reſumere.

* Fortè Agriam.

16. Hortus B. Mariæ prope Pragam. De quo ita Georgius Bartholdus Pontanus, in Succincta Bohemiæ hiſtoria, quæ apud Claudium Marnium anno 1608. prodiit: *Henricus Sextus Imperator habuit filium Joannem, cæcum nomine; quem Bohemis præfecit. Qui religione tactus, mirattisque aſperam Cartuſianorum vitam, per quam corpora caſtigarent, & in poteſtatem ſuam redigerent, Cartuſianos nunquam antea in Bohemia viſos, Pragam, condito illis templo, & bene dotato adduxit.* Cæterum Ziska cæpit populum ann. 1406 contra Wenceslaum Regem ita concitare, ut & Monaſterium Cartuſienſe à Joanne cæco ſplendidè erectum ſpoliarent, flammíſque exurerent, & undecim ex iis viros religioſos, probos & ſenes ſertis ſpineis coronarent, atque illuſos in civitatis antiquæ cuſtodiam ducerent, ſaltante coram illis quodam Laico Marſick nomine. Cartuſianorum autem unus poſt preces ſuas ſingulis noctibus (licet optimè cuſtoditus) evanuit. Porro quis, qualisve Zisck a ille fuerit, jam nunc operæ pretium eſt, ex Antonii Bonfinii decadibus lib. 2. Decad. 3. edition: Wechel. f. 387. commemorare. *Poſt Wenceslai mortem, quidam*, inquit, *Joannes Ziska emerſit, haud ignobili genere, Troſnoviæ ortus, vir tenui cultu, in aula à pueritia educatus, bello impiger ac ſtrenuus, altero captus oculo, quem per certamen amiſerat: item cuiferox ingenium & indomita rapinarum libido inerat. Is Huſſitarum contagione infectus, coacta Sacrilegorum manu, in templa fecit impetum; comminuit Divorum ſimulachra, Chriſti optimi Max. fregit imagines, Cartuſienſium Cœnobium, vetuſtum quidem, & mirabili opere conſtructum diripuit ſuccenditque.* Hæc Bonfinius ad annum Domini M. CCC. XCIX. Interim tamen reparatum quidem eſt, ac Cartuſienſi Ordini redditum, verùm jam hoc tempore ad manus hominum ſecularium devolutum.

CAPUT XII.

Provincia Alemanniæ Inferioris, quæ & Franconica vulgò nuncupatur.

1. Nova Cella in Grunaw, prope Wertheim in Franconia, quinto ferme à Wirceburgo lapide, primum fundatorem circa annum Dom. 1348. recolit Illuſt. Comitem à Wertheim. Aucta tamen plurimum temporis progreſſu prædiis opimis, ac largo proventu novitiorum quorundam, qui illic Divino numini famulantes, ſe ſuásque facultates omnes loco huic in perpetuum adſignavere. Paſſa eſt ingentem revera cladem, circa annum Dom. 1550. quando plerique Lutheranorum Principes Paſſavienſem diætam, in iſto fere regionis tractu inſtituere.

2. Cella Salutis, in Tuckelhauſen, tribus ab Herbipoli milliaribus diſtans, ab Otthone, Sanctitatis opinione inſigni Bambergenſi Antiſtite, anno 1120. à fundamentis exſtructa, atque Ordini Præmonſtratenſi adſignata fuit. Verum enimverò ab iis tandem ad Cartuſianos anno redempti Orbis 1351. eſt devoluta opera nimirum Reverendi ac Prænobilis Viri D. Eberhardi de Rider, Cathedralis Eccleſiæ Herbipolenſis Decani. Porro in bello illo ruſtico, à Luthero ejúsque aſſeclis horrendum in modum excitato, prorſus incinerata, conſumptaque fuit, anno nimirum Superioris ævi XXVII. Quin & in bello Margravico anno M. D. LII. miſerè ſpoliata, atque exactionibus exhauſta, adeóque attrita, ut de ea conclamatum omnino fuiſſet, niſi P. Nicolaus Comitius, Domo Belga, ac profeſſione Colonienſis, vir nimirum magnæ induſtriæ, juxta ac conſtantis animi, eò circa annum Domini M. D. LXXV. Superiorum auctoritate relegatus, collapſa reſtauraſſet ac diſperſa congregaſſet: ita ut aliquamdiu totius Provinciæ Seminarium exiſtens, etiamnum quam optimè audiat, inſigníque pietate floreat.

3. Hortus Angelorum, haud procul à Wirceburgo, Franconiæ Metropoli, primarium habuit fundatorem Rev. ac Nobil. Virum D. Eberhardum Hirſcheim, Canonicum & Archidiaconum Eccleſiæ Herbipolenſis: Quippe, cujus ope ſuprema manus operi impoſita, qua ædificiis erigendis, quáque cenſibus dotandis: ita tamen ut etiam alii complures largas applicaverint manus. Cæterum & hominum incuria & temporum injuria huic loco non exigua illata clades, adeo ut periclitari magnopere potuiſſet, ni duæ inſignes loci hujus columnæ tantam tempeſtatis vim validè ſuſtentaſſent; nempe P. Gerardus Agricola, ac Joannes Mulnerus: quorum hic non ita pridem magno cum Provinciæ iſtius luctu ac detrimento Viſitator obiit. Cujus ope & induſtria ita hac tempeſtate felix ille Angelorum hortus effloreſcit, ut quàm plurimis admirationi ſit, ne dum imitationi. Habet enim viros non pietate ſolùm, ſed & eruditione celebres: è quibus ut cæteros quorum in Bibliotheca Cartuſ. fit mentio omittam, inprimis occurrit P. Simon Weiſſerus; & quem ipſe olim in ſpiritalis vitæ palæſtra erudiit D. Erhardus Winheimius, Agrippinenſis auctor Sacrarii. Floruit etiam illic olim R. D. Waltherus, Diagorganenſis, Epiſcopus 30. annis Bambergæ, & Herbipoli in Pontificalibus Vicarius, familiæ quondam Dominicanæ ex profeſſo Monachus: qui ſtrictiori, quietioríque ſeſe vitæ in ſenio dedens, Cartuſianorum illic inſtitutum amplexus quàm pientiſſimè in Domino obdormivit.

4. Mons

4. Mons S. Salvatoris apud Erfurdum Erfordiam, non incelebre Turinghiæ oppidum, Moguntino Archiepiſcopo ſubjectum. De cujus Cœnobii initiis ita Nicolaus Serariūs Societatis Jeſu doctiſſimus Theologus librô 5. hiſtoriæ Moguntinæ, pag. 861. ubi de rebus geſtis Joannis XLIV. Archiepiſcopi pertractans; *Anno*, inquit, *M. CCC. LXXII. cæpit Erfurtenſis Cartuſia, prout in ejus notatum periſtylio. Cùm enim ad auxilii montem, de quo lib. 3. notatione 20. dixi, miraculorum quæ divinitus ibi fiebant, cauſſa, concurſus eſſet plurimus, plurimæque oblationes; harum pars tertia Sacerdoti, qui Sacra curabat, conſtituta fuit. Ille verò magnis inde auctus divitiis, amico cuidam ſuo Joanni* (alii Ortonis) *Ortinis, Dorlenſi Præpoſito, viro pio, negotium teſtamento dedit, ut in Dei honorem, animæque ſuæ ſubſidium, ac ſalutem illas iſte conferret. Bona igitur & Reverendiſſ. Archiepiſcopi, & Senatus Erfordiani venia decrevit hic Cartuſianum ad Erfordiam Cænobium erigere. Cùmque de oportuno loco eſſet ſollicitus, architectum, qui circumſpiceret diligenter omnia, miſerat. Huic verò aſtitit juvenis, qui locum ubi Cartuſia nunc eſt, laudavit; ſimúlque ſubitò evanuit. Atque hunc eâ elegantiâ & pulchritudine fuiſſe, adſirmabat architectus ille, ut alterius libenter oculi jacturam faceret, ſi eum iterato ſemel duntaxat conſpicari daretur. Fuit autem conſecratum novum hoc Sacrum ædificium Anno milleſimo trecenteſimo ſeptuageſimo quarto.* Hactenus Serarius. Porro poſtquam Capitulo Generali zelus præfati Joannis Ortonis denunciatus fuiſſet, miſit ad eum Priores duos, qui conſtructam jam domum de manu fundatoris ſuſciperent, nempe P. Joannem Priorem Moguntinum, cum P. Henrico IV. Priore in Grunau, quibus in dotem adſignavit triginta circiter florenorum millia. Incorporata itaque fuit domus hæc Ordini, & ſpecioſo Salvatoris titulo eam ob cauſſam inſignita, quod fundator plurimam pecuniam à Plebano Eccleſiæ S. Salvatoris, uti Superius ex Serario commemoratum, teſtamento conſecutus fuiſſet. Hujus primi incolæ fuere profeſſi aliquot Cartuſiæ novæ Cellæ in Grunaw: videlicet Henricus Rochel primus loci iſtius Rector: Secundus, Gonradus de Offinghen Procurator: Tertius, Hermannus cognomento Statuarius. Quartus, Hermannus de Suck Vicarius. Quibus deinde & alii ſucceſſere; adeo ut etiamnum illic res monaſticæ, tam perſonarum multitudine quàm cellarum amplitudine, non mediocriter floreant, licet Lutheranorum malitia plurima ſæpe damna, ac facultatum ſuarum direptionem ſuſtinuerint.

5. Domus Sanctæ Eliſabeth, apud Iſenacum Thuringiæ oppidum, primordia ſua debet Cartuſiæ Erfordienſi; quæ licet jam ab hæreticis occupetur, habuit tamen olim viros eximiè doctos; utpote cui Prior aliquando præfuit Joannes ab Hagen de Indagine. Quo de auctor Bibliothecæ Cartuſianæ.

6. Cella B. Mariæ apud Norimbergam, Diœceſis Bambergenſis fundatorem habuit Marquardum Mendelium. Cœnobium quondam opulentum ac præclarum fuit, nunc verò Prædicantium uxorcularum ignobile domicilium. De cujus fundatione conſule lib. 6. Chronici Dorlandi capite 20.

7. Hortus Chriſti, apud Noertlingam Sueviæ oppidum, ab Illuſt. ac Generoſis Comitibus ab Oettingen fundata, liberalitérque dotata, ad peregrinorum manus devoluta, tandem Imperialis Cameræ ſententia ac decreto Patribus Cartuſianis anno M. D. XCIX. adjudicata eſt, niſi quod executioni eos oporteat inſiſtere, atque ab injuſtis poſſeſſionibus rem poſtliminio repetere.

8. Aula B. Mariæ in Buxia apud Memmingam, Suevix oppidum, Diœceſis Auguſtanæ, Canonicorum Regularium olim domicilium extitit, ope verò fundatoris novi, D. Henrici de Ellerbach, Canonici Cathedralis Eccleſiæ Auguſtanæ anno reparatæ ſalutis M. CCCC. IV. Cartuſianis adſignatum, inſigni ædificiorum ſplendore, nec non & opum magnitudine etiamnum cæteris iſtius loci Cœnobiis ſupereminet. (*)

9. Pons B. Mariæ in Aſtheim Franconiæ, ſeu Franciæ Orientalis pago, tribus milliaribus Wirceburgo diſſita, fundationis ſuæ exordia jure meritò debet D. Erckingio à Swarzenburch, cujus ſamilia nunc Comitis titulo virtutis ergo eſt inſignita. Hic vivendi finem fecit an. M. CCCC. XXXVI. Plurima quidem Monaſterium hoc bello ruſtico incommoda ſuſtinuit, verùm induſtriâ ac vigilantiâ duorum inſignium Provinciæ iſtius Viſitatorum D. Hauptii, ac D. Ludovici Hageri adeo vires recuperavit ſuas, ut tum ſtructuræ magnificentia, tum rerum neceſſariarum copia, aliis admirationi ſit. Hujus quoque loci Prior olim fuit Theodoricus Loërius, *Stratanus*, vir de Ordine ſuo quàm optimè meritus: qui obiit anno M. D. LV. die XXVI. Auguſti.

10. Domus Paſſionis Chriſti apud Legnitz in Sileſiæ Ducatu, fundata eſt per Illuſtriſſimum Principem Ludovicum, Ducem Legnizenſem & Brigenſem, circa annum Chriſti M. CCCC. XXX. deducta nimirum recenti Colonia ex Cartuſia Erphordiana.

11. Monaſterium B. Mariæ boni lapidis, Germanicè Guitelſtain, apud Vrachium, Ducatus Wirtenbergenſis, oppidum: fuit olim Præpoſitura Monachorum Benedictinorum, à Zwifaltenſi, Diœceſis Conſtantienſis Abbatia dependens. Sed Ludovicus & Udal-

(*) 1391. Henricus ab Ellerbach Cellarius Cann. Regg. ultimus Præpoſitus in Buxheim & Modernæ Carthuſiæ fundator Anno 1402. obiit 1404. Kham Hierarch. Aug. fol. 595. Sæcularium tamen Sacerdotum contubernium fuiſſe, non Regularium Canonicorum contendit Franciſcus Petri Suev. Eccleſ. p. 224.

Udalricus Wirtenbergenſes anno M. CCCC. XXXIX. eo loco Cartuſianos collocarunt; teſte Caſparo Bruſchio in Chronologia Monaſteriorum Germaniæ. (*)

12. Mons S. Joannis Baptiſtæ in Vogelsberch, quem Landgravius Haſſiæ in ditione ſua anno M. CCCC. XLII. conſtrui curavit. De quo in Cartuſiæ Erfordienſis Chronico hæc reperiuntur. *Sub VIII. Priore Erfordienſi Joanne Rotlas Nimburgenſi, Monaſterium quoddam Monialium in Haſſia prodigaliter vivendo, interitui pene propinquum erat; undè cùm præfato Priori id dono oblatum eſſet, is magna induſtria ac parcimonia tantum effecit, ut rebus omnibus ad amuſſim compoſitis, priſtino tamen ſplendori reſtitueretur, Cartuſianóque inſtituto accommodaretur*, licet nunc hæreticorum rabie iisdem denuo ſit ereptum.

13. Hortus B. Mariæ in Illenbach olim arx, à nobili quodam viro Balthazaro de Faer circa annum Domini M. CCCC. LIV. Ordini oblata ac tenuiter nimis dotata; jam nunc ſi Deus cæptis faverit, largáque bonorum Patronorum manus adjuverit, meliuſcule habitura ſperatur. Eſt etenim loco accommodo, ſalubri, ſolitario, ac peramæno; quinque milliaribus Wirceburgo diſtans, duobus verò ab Atheimenſi Cartuſia.

14. Domus B. Mariæ Annunciatæ in Conrætsburch apud Padebornam Weſtphaliæ oppidum, in Monte S. Sixti: quæ jam ad annos aliquot habitatore caruit: tum quod loci iſtius Antiſtites noviſſimis hiſce temporibus non uſque adeo rem monaſticam promoverint, tum quod Cives ab avitæ fidei ſinceritate deſciſcentes, Lutherani pleriſque eſſe maluerint, quàm verè Catholici. Eam ob rem etiam factum, ut Ordo Cartuſienſis non magnopere pro ſuæ recuperatione Domus hactenus laboraverit. Verum quandoquidem jam annis aliquot Padebornenſi Diœceſi præfuit Reverend. D. Theodoricus à Furſtenburch, vir tam generis ſplendore illuſtris, quàm Catholicæ religionis zelo inſigniter flagrans: qui non modò collapſa vetuſtate majorum opera præclarè ibidem reſtituit, verum etiam extinctum prope inter ſuos pietatis ſtudium reſtauravit, haudquaquam dubium, quin ſi quis ex Ordine Cartuſienſi ad hanc rem idoneus, à ſuperioribus ablegaretur, voti fieret compos, hocque inſigne olim pietatis domicilium, à tam catholico benignóque Principe poſtliminio recuperaret.

15. Cœnobium Transfigurationis Jeſu Chriſti in Reinſchaw prope Zwickaw in Miſnia, Saxoniæ Duces fundaſſe circa annum Domini M. CCCC. LXXVII. perhibentur. De quo tamen in annalibus Cartuſiæ Erphordienſis hæc fere totidem verbis leguntur. Sub Priore XVIII. Erphordienſi D. Jodoco Kriſtein viro eloquentiæ ſingularis, magnæque induſtriæ novellis ſurculis cæptum eſt provideri domui Transfigurationis; abductis ex Cartuſia Erphordiana quatuor religioſis. Ordini verò dicta domus, cooperante Domino Ottonio, Præpoſito Canonicorum Regularium, qui eam prius incoluere, acceſſit. Ipſius enim, & ſuorum pari conſenſu effectum eſt, ut per Sedem Apoſtolicam Ordo Cartuſienſis ibidem erigeretur.

16. Domus S. Viti apud Ratiſponam Bavariæ oppidum, de qua (pag. 63. & 272.) Wigulejus Hundius ſua in Metropoli Salisburgenſi, quæ anno 1582. Ingolſt. prodiit, conteſtatur, fuiſſe aliquando Benedictinorum Patrum domicilium. Quod Gebhardus hujus nominis I. Ratisb. Antiſtes XIV. in fundo qui dicitur Pruel, à Monaſterio S. Emmerani per legitimam permutationem recepto, anno nongenteſimo nonageſimo ſeptimo ædificavit. Quod tamen anno Dom. M CCCC. LXXXIV. Albertus Bojariæ Dux, cognomento ſapiens, ejectis ob vitæ diſſolutionem Benedictinis, Cartuſianæ familiæ Patribus perpetuis temporibus incolendum, adſignavit. Qui etiamnum die noctúque laudabiliter illic ſub Venerabili Priore D. Georgio Veſelio, Provinciæ iſtius Conviſitatore divinis officiis inſiſtunt. Queis cum Sereniſſimus, ac modis omnibus religioſiſſimus Princeps, Guilielmus, Senior Bavariæ Dux, ceu unus de Cartuſianorum grege, per integras interdum hebdomadas, ſolitarius commoratur. Eſt namque Monaſterium hoc ædificiorum ſplendore, ac templi ornatu, imò & altari ſumptuoſiſſimo, cumprimis celebre.

CAPUT XIII.

Provincia Rheni.

1. Monaſterium S. Michaelis, apud Moguntiam, Rheno flumini imminens, haud longè à florentiſſimo olim S. Albani Cœnobio Benedict, fundatorem laudat Petrum LXXIX. Epiſcopum & XXXIX. Archiepiſcopum Moguntinum; qui an. 1320. vivere deſiit, lib. 5. Mogunt. Hiſtoriæ Nic. Serarius. Vide etiam Chronicon Hirſaugienſe Joannis Trithemii ad annum M. CCC. XXXIV.

2. Monaſterium S. Albani, extra muros urbis Trevirorum, haud procul Moſella fluvio. Hujus & Confluentini Cœnobiorum fundator fuit Balduinus Archiepiſcopus Treverenſis. de quo fusè Dorlandus in Chron. lib. 6. cap. 24. p. 356. & Trithemius, libro ſuperius citato ad annum M. CCC. XXXI.

3. Con-

(*) Vid. Sulgeri Annal. Zwifalt. P. II. pag. 41. 42.

3. Confluentium S. Besti Cœnobium, in Monte ſitum, Rhenum inter & Moſellam haud longè à Confluentia, Moguntinæ ditionis oppido, ſrequenti Civium ad piss ſtationes concurſu ſingulis hebdomadibus frequentatur. Vide Petrum Cratepolium, in Catalogo Epiſcoporum Trevirenſium, in Balduino Comite Lutzenburgenſi, quem dicit obiiſſe an. M. CCCC. LXVIII.

4. Monsſterium S. Barbaræ, in urbe Colonienſi, an. 1338. Wslramus Archiepiſcopus Colonienſ. fundsvit, eo ſere loco, quo S. Sepherinus Epiſcopus cpinicium Angelorum, animam S. Martini Turonenſis Antiſtitis è terris ad cœlos deducentium, sudivit: qui ſundus hodiéque S. Martini sger nuncupatur. Dotem poſtea auxere viri cum pii, tum opulenti: de quibus ex aliis huc facientibus, ſusè agit Erhsrdus Winheimius in ſuo Sacrario Coloniæ Agrippinæ.

Colonienſis porro Cartuſia multos inſignes viros, optimè de Eccleſia libris etiam editis meritos protulit: in his Henricum Calcarienſem, Wernerum Rolevinckium, Petrum Blomevennam, Josnnem Juſtum Lansbergium, Theodericum Loerium Aratanum, Laurentium Surium, Jacobum Moſandrum, Zachariam Lippelojum, Theodorum Petrejum, Cornelium Graſium, Antonium Dulkenium, aliosque pietate juxta ac eruditione præſtantes.

5. Mons S. Mariæ, apud Argentoratum. Quod Monaſterium cum Lutherani bello Argentoratenſi, circa an. Dom. M. D. XC. evertiſſent, Monachi in vicino trsctu Molshemienſi ſedem collocarunt. De hujus fundatione Dorlandus lib. 6. cap. 25. pag. 358. Colonienſ. editionis.

6. Mons S. Joannis Bapt. apud Friburgum in Elvetiis.

7. Bethlehem B. Mariæ, in Ruremondenſi Geldrorum urbe, ad Moſam. Quod quidem Cœnobium excitavit Gerardus III. Geldriæ Comes, qui cùm annis XXVII. præfuiſſet, snno 1229. obüt: Henrico Aquilio teſte, in Geldriæ Chronico.

Hoc in Monaſterio püſſime vixit & obdormivit Dionyſius Richelius, Cartuſiani cognomento per orbem notiſſimus: de quo nos in Elogiis Belgicis, & Antonius Poſſevinus in apparatu Sacro, Trithemius, Dorlandus, Sutor, & alii fuſiſſimè.

De Monachis Carthuſianis, à Guilielmi Naſſovii, Arauſienſium Principis militibus, pro Chriſto occiſis, vide Theatrum crudelitatum hæreticorum noſtri temporis, auctore Richardo Verſtegano, Antverpiæ editum. Et biſtoriam Reverendi Domini Patris Arnoldi Havenſii, Carthuſiæ Gandenſis Prioris digniſſimi, editam Coloniæ apud Bernardum Gualtheri, anno 1608. in Octavo.

8. Domus S. Paulæ porto Montis apud Bernsm Helvetiorum oppidum, à fidei ſinceritate hoc tempore alienum, atque ideo à Carthuſianis deſertum.

9. Vallis S. Margaritæ in urbe Baſileenſi, quam circa annum Domini M. CCCC. VI. inſigni prudentia ac pietate vir Jacobus Zyebel, in Senatu Baſileenſi Tribunus plebis ſuis ſumptibus, quæ ampliſſimæ profectò erant, conſtruxit, ibidémque non ſine Sanctitatis opinione diem clauſit extremum. In qus inſuper Cartuſis plurimi quoque inſignes viri, qui in Baſileenſi Concilio vitam cum morte commutarunt, humati ſunt. Viſitur quidem illic integra adhuc ſtructura, verum quæ laicorum hominum uſui potius quàm religioſorum deſerviat.

10. Inſuls Reginæ Cœli, apud Weſalism, Diœceſis Colonienſis oppidum. Hæc Adolphum Cliviæ Ducem ſundatorem habuit. Verum anno Domini 1588. ſolo adæquata, cultore caret: vivuntque religioſi in ipſa Weſalienſi urbe, occupantes Monaſterium Patrum Dominicanorum.

11. Domus S. Sixti, in vico Putila, vulgo Pettel, in Lotharingiæ finibus, ad Moſellum apud Sierick oppidum. Quod quidem Monaſterium bellis Gallicis pæne vaſtatum, R. P. Hector San-Vitanus, Germanicæ Viſitator Provinciæ, Superioribus annis egregiè inſtaurandum curavit: nec non & Pater Hugo, Meerhutanus, qui eum in Priorstu immediatè præceſſit.

12. Domus Compaſſionis B. Mariæ, fundata eſt circa ann. Dom. M.CCCC.LXXV. spud Juliacum, in Diœceſi Colonienſi: Cujus fundstores ſunt Duces Juliæ, qni etiamnum eandem tutantur: ædificavit namque eam Guilielmus, ſextus loci iſtius Princeps.

13. Caſtrum B. Mariæ, apud Dulmaniam, Monaſterienſis Diœceſis oppidum. Quod fundatorem agnoſcit nobilem ae generoſum virum Gerardum Keppelium, qui obüt circa annum Domini 1488.

CAPUT XIV.

Provincia Saxoniæ.

1. Domus Gratiæ Dei, apud Stetinum.

2. Paradiſus B. Mariæ, in Pruſſia, quarto circiter lapide à Dantiſco.

3. Clauſtrum B. Mariæ, apud Hildeshemum, Epiſcopalem Saxoniæ Urbem, quæ Domus jam Rhenanæ ſubjacet Provinciæ.

4. Domus Miſericordiæ Dei, apud Francofortum, ad Oderam, quæ tamen à Cartuſianis modo non habitatur.

5. Templum B. Mariæ, apud Lubecam.

6. Domus Legis B. Mariæ, apud Roſtochium.

7. Corona B. Mariæ, in Pomerania.

8. Pax Dei, apud Schivelbein in nova Marchia.

9. Pax B. Mariæ, in Regno Sueciæ.

CAPUT XV.

Provincia Longobardiæ.

1. Domus Caſularum, apud Genuam Ligurum caput.

2. Vallis Piſii.

3. Mons Benedictus.

4. Stola Dei, apud Parmam, Urbem Ducatus titulo illuſtrem.

5. Monaſterium S. Bartholomæi, apud Genuam Liguriæ Metropolim.

6. Mons S. Petri.

7. Domus Montis Brachii.

8. Monaſterium S. Ambroſii, aliàs Agni Dei, apud Mediolanum, Inſubriæ Metropolim.

9. Monaſterium SS. Philippi & Jacobi Apoſtolorum apud Aſtam urbem.

10. Monaſterium S. Mariæ de Gratia, apud Ticinum ſive Papiam Ducatus Mediolanenſis urbem. De cujus initiis ac laudibus ita Stephanus Winandus Pighius, in Hercule ſuo Prodicio, à Plantinianis excuſo: *Eſt inter Mediolanum & Ticinum, Cœnobium Cartuſianorum pulcherrimum, atque ampliſſimum. Cujus templum ex vario pretioſóque marmore à fundamentis excitatum, hiſtoriarum ſculpturis ac ſtatuis artificioſis exornatum à prima fronte ingredientibus religionem incutit, & introgreſſos Majeſtate quadam auguſta ſuſpenſos tenet; dum offeruntur oculis tot picturæ, altaria & ſacraria auro argentóque ditiſſima, ædiculæ marmoreæ, monumentis pulcherrimis decoratæ. Condidit templum ac Cœnobium Joannes Galeatius Vicecomes, primus Inſubriæ Dux, atque locupletiſſimè dotavit. Cujus, in æde ſacra, ſumptuoſiſſimum ex marmore ſepulcrum, cum ſtatua & imagine ad vivum facta viſitur. Adjunctum in tabula marmorea litteris inauratis rerum ab ipſo geſtarum elogium præclarum, ac lectu valde dignum. Sunt in hoc Cœnobio multa pretioſa & rara Principum donaria, Divum reliquiæ, & pulcherrima quæque templi ornamenta. Ipſius Monaſterii ædificia ſunt ſumptuoſiſſima, porticus milliariæ, pomaria ampliſſima cum luco, noſocomium item apparatiſſimum. Haud procul inde viſuntur vivarii capaciſſimi ſepta, murus latericius, ſed magna ex parte nunc dirutus & dejectus: qui millia paſſuum viginti in quadrum circumductus, concludebat arva, ſilvas & prata, feris enutriendis deſtinata. In quibus olim apri, cervi, damæ, capreoli, lepores, & id genus animalia ad venatum continebantur. Auctor ejus operis idem Joannes Galeatius Dux fuit, qui Cœnobium condidit. In iisdem ſeptis caſtra ſua metatus erat Franciſcus I. Galliarum Rex, Ticinum obſidione premens, cum à Caroli V. Imp. Ducibus, Laonio & Borbonio victus, prælio caperetur, cum Rege Navarra, & præcipuis Galliarum Principibus, anno poſt Chriſtum natum* 1525. Hactenus Pighius.

11. Monaſterium S. Trinitatis, apud Mantuam urbem, Ducatus inſignibus decoratam.

12. Domus S. Mariæ Lauretanæ, apud Saonam, ditionis Genuenſis oppidum.

CAPUT XVI.

Provincia Tuſciæ.

1. Domus S. Mariæ, apud Senas, vetus Hetruſcorum oppidum.

2. Monaſterium S. Hieronymi, apud Bononiam. Petrus Sutor, lib. 2. de vita

Cartuſiana, Tract. 3. cap. 2. videtur indicare, Cœnobium iſtud fuiſſe exſtructum à Joanne Andrea, Jureconſulto ſcriptis editis notiſſimo.

3. Monaſterium S. Petri de Pontigniano, apud Senas Etruriæ urbem.

4. Monaſterium S. Spiritus, apud Lucam urbem, Reipublicæ gloria ac libertate florentem.

5. Domus Belreguardi, apud Senas.

6. Monaſterium S. Laurentii, apud Florentiam, Etruriæ caput.

7. Domus Montelii.

8. Vallis Gratioſa Calcienſis, apud Piſas, urbem Etruriæ, Diſciplinarum ſtudiis & Academia nobilem.

9. Monaſterium S. Andreæ de Littore, apud Venetias. Vide Dorlandi Chronicon, lib. 7. cap. 37.

10. Monaſterium SS. Hieronymi & Bernardi, apud Patavium, ſive Paduam, ditionis hodie Venetæ oppidum, ſtudiis præſertim Medicæ artis nobilitatum.

11. Monaſterium S. Chriſtophori, apud Ferrariam, de quo in Hercule Prodicio, pag. 349. Fundatorem agnoſcit Borſum, Ateſtinum ſcilicet Marchionem, & Ferrariæ Principem, qui obiit Anno M. CCCC. LXXI.

12. Domus S. Marci, Vedanenſis.

CAPUT XVII.

Provincia Romana, quam Longobardiæ remotioris vocant.

1. Monaſterium SS. Stephani & Brunonis, in Calabria. Id ipſe B. Bruno, Rogerii, Calabriæ & Siciliæ Comitis liberalitate adjutus, excitavit, ibidémque piè in Domino Anno M. C. I. obdormivit.

Cæterùm poſt mortem beati Brunonis, ut in hiſtoria vitæ ejus Surius commemorat, in Cartuſianæ vitæ inſtituto perſeveravit illud Monaſterium ſub quinque Prioribus, qui ei ſucceſſerunt, uſque ad tempora venerabilis Guigonis Prioris Cartuſiæ.

Inde in Gallia creſcente Ordine Cartuſienſi, ſolùm illud Calabriæ Monaſterium à beati patris Brunonis fervore & Sanctitate tepeſcendo, degeneravit. Et petebant quidem ejus habitatores à Cartuſia Viſitatores & Reformatores; Sed nimia locorum intercapedo non facilè id obtinebat. Itaque ad Ciſtercienſe inſtitutum illi ſe tranſtulere, quod tum recens ortum, & incomparabilis viri B. Bernardi Abbatis Clarævallenſis, inſigni Sanctitate, multóque labore mirificè propagatum, in magno fervore durabat. Ad illud autem tempus in Cartuſianæ Religionis Profeſſione permanſerat illud Monaſterium annos ſexaginta. Sed Ciſtercienſi quoque religione, ſucceſſu temporis, ibi tebeſcente, tandem Monaſterium S. Brunonis factum eſt commendatitium, uſque ad Sanctiſſimi Pontificis Leonis Decimi tempora.

Is Pontifex, cum multorum relatione de eximia B. Brunonis Sanctitate crebrò audiſſet, indignum arbitratus eſt eum, quem præpotens Deus in hac vita tot auxiſſet donis & chariſmatibus, & nunc cœleſti afficeret beatitudine, in terris non eximiâ laude & prædicatione efferri, nec debita piæ devotionis officia perſolvi, cui dediſſet Dominus cor ad præceptum & legem vitæ, & diſciplinæ. Itaque non modò auctoritate Apoſtolicâ clementer annnit, ſed etiam voluit, ut in ſingulis Monaſteriis totius Ordinis Cartuſienſis & earum Eccleſiis ſive Sacellis, feſtum Sanctiſſimi Brunonis Confeſſoris annis ſingulis, die 6. Octobris, quo deceſſit è vita, ſolenniter colatur, & congrua debitáque devotione celebretur; ipſius etiam corpus, atque memoria, dignam in Domino laudem habeat, ac venerationem: Conveniens etiam officium in honore ipſius agatur & decantetur, nec non quotidie in divino officio de eo commemoratio fiat. Domum præterea S. Stephani, quam B. Bruno in Calabria condiderat, & in qua ſacrum ejus corpus quieſcit, idem Pontifex à Ciſtercienſibus ad Cartuſianos revocavit. Anno ſalutis 1514. ut deinceps illic Cartuſiano more & inſtituto vivatur; ſicut & nunc vivitur. Hactenus ex Surio.

2. Monaſterium S. Bartholomæi de Triſulto.

3. Domus S. Laurentii de Padula.

4. Domus S. Martini, apud Neapolim, Regni Neapolitani Metropolim. Quo de in Hercule Prodicio, pag. 349. Poſſidere dicitur triginta annui redditus ducatorum millia.

5. Monaſterium S. Jacobi, in Inſula Capreſi.

6. Monaſterium S. Crucis, in Urbe Roma: quod nunc ad thermas Diocletianas translatum, S. Mariæ de Angelis nuncupatur.

Quod Pius I. magnificentiſſimè extruxit, addita Inſcriptione, quæ in ara Suprema viſitur:

Quod fuit idolum, nunc templum eſt Virginis, auctor
Eſt Pius ipſe Pater, dæmones aufugite.

Vide Laurentium Schraderum Halberſtadienſem lib. 2. Monumentorum Italiæ, fol. 121. editionis Halberſtadianæ, apud Jacobum Lucium Tranſylvanum, anno M. D. XCII. Eſt in hac Cartuſia etiam monumentum Antonii de Duca.

Quin & Appendix B. Platinæ in vita Pii IV. loci hujuſce meminit hiſce verbis: *Pius Papa IV. thermas Diocletianas vetuſtate corruptas, B. Mariæ Virgini, dedicatas, magnificentiſſimo Templo in Sacram ædem, & Cartuſianorum Cœnobium menſtrua quingentorum aureorum ſolutione convertit.* Cujus quidem loci etiam in Baronii Annalibus habetur mentio, anno nimirum Dom. CC. XCVIII. Num. X. XVII. & XVIII.

7. Vallis S. Nicolai Clarimontani.

Sunt & alia fortaſſis alibi hujus inſtituti Cœnobia, nobis incognita, quæ utinam Cartuſiani ipſi plenius aliquando eruant, illuſtriora tamen quæque arbitror à nobis recenſita.

INDEX.

INDEX.

Abenſperg ex Scheurenſibus Genealogia. 151
Adalindis 173
Adelbertus, Abbas Monaſterii Campidonenſis 183
Admontenſis Monaſterii fundator 162
Agapitus, Abbas 179
Agnes imperatrix ubi ſepulta 108
Ahuſium, quod perperam dicitur Anhuſium 25. fundatores. ibid. inchoatur in pago Langenaw ibid. fundationis confirmatio ib. & 26. acceſſiones 26. fata 26. ſ. Abbates 27.
S. Albani Cœnobium extra muros Treviris 258. corpus ejus in Cœnobio S. Pantaleonis Coloniæ 19
Alberadis 22. ſepulcrum ejus. ibid. tres filii. ibid.
Alcalæ Ducum ſepulcra ubi? 230
Alderſpachium 98. Ordinem Canonicorum Auguſtini Regularium commutat cum Ordine Ciſtercienſium 98. Abbates ibid.
Alemanniæ Inferioris Provincia 136
- - - - Superioris 235
Altachium inferius 87. ejus ætas. ib. fundator. ibid. acceſſiones. ibid. beneficus in illum 214. Abbates 87
- - - Superius 74. fundator 75. initiatur 219. Abbates 75. beneficus in ipſum 219
Althahenſe inferius Monaſterium 211. fundator. ibid. benefici in ipſum 212. ſ. fata. 212. Abbates 212. ſ.
de Anaye 230
Andegarii, primi Monaſterii Campidonenſis Abbatis, Epitaphium 178
Angliæ Provincia 234
Anhuſium, ſed vide potius Ahuſium 25
Anshelmus, Epiſcopus Cantuarienſis 218
Aquitaniæ Provincia 229
Arnolphus 209. ſ.
ab Aſenheim, nobilium, ſepultura Oſterhovii 96
Aula Dei in Portugalia 230
Auſtriæ Cœnobia cujus diœceſeos 154
Bantium 22. fundatrix. ibid. fata. ibid. Abbates aliquot 22. ſ.
S. Barbaræ Monaſterium in urbe Colonienſi. 239
Bartholomæi, Apoſtoli, Brachium in Monaſterio Pantaleonis Coloniæ 230
- - Monaſterium apud Delfos 233
Belgii Provincia 231
Benedicti Ordo quot contineat ſanctos? 179. quot ſint Monaſtia hujus Ordinis. ibid.
Bero, Comes 178
Bertholdus, Ordinis Fratrum Minorum 221. ubi ſepultus? ibid.
Bethlehem B. Mariæ 239
Braodeoburgenſis Marchionatus Friderico, Burggravio Nurinbergenſi, ejusque heredibus à Rege Sigismundo confertur perpetuo poſſidendus 224
Brentius ammis 25
S. Bruno 228. Auctor Ordinis Cartuſiani. ib.
Burgundiæ Proviocia 230
Burkhald. fons ſuper illum 182. Capella ipſius caſtri Burkhald. ibid. caſtrum deſtruitur 188
Burtunpach, Abbas Monaſterii Campidonenſis 183
Cadurcenſe Monaſterium 229
Cæſarienſe Monaſterium 220. fundatores ib.
Callatin, Comitum, Genealogia 145
Campidona unde nomen ſuum acceperit 178. quidam ejus conſiliarii 182. pertinuit ad Monaſterium Campidonenſe pleniſſimo jure 188. quomodo per Carolum IV. venerit ad imperium? 189. fundatores Parochialis Eccleſiæ 193
Campidonenſis Monaſterii fundatio 173. 220 Sanctificatio 174. Patroni 175. Privilegia 176. 203. Primus Conventus Fratrum hujus Cœnobii 176. an Monaſterium ſit antiquius civitate? 177. primi Abbatis Epitaphium 178. ſepultura fratrum 179. injurii in Cœnobium 180. mutatio patibuli illius 181. moneta ejus prima. ibid. Marcæ 182. duo ejus Abbates centum certe cibant 182. Villaica judicia 183. Calices ejus XII. 183. Advocatus, illius damnoſus 183. donationes 185. Abbates 186. 188. 190. 195. quot fuerint Abbates? 195. ubi fratres fueriot tempore devaſtationis? 186. devaſtationes trinæ 187. Univerſitas olim Campidonæ 187. ſubjectio ejus infra Epiſcopatum Conſtantienſem. 190. certæ diætæ 197. bona temporalia A. 1481. pag. 198. liberi cenſitæ. ibid indulgentiæ ipſi cooceſſæ 202. Memoriale pro peccatis ruſticis Monaſterii Campidonenſis 203
Caroli M. Genealogia 169. illius Memoriale & confecratio 170. commoratio ejus in juventute 171. virtutis ſtudium. ib. quot fundaverit Cœnobia 173. ejus gigantes. 176. ubi ſepultus? 215
Cartuſia Aoajenſis 230
- - - Granatenſis 230
- - - Hiſpalenſis 229

 Car-

Cartuſia Major 228
- - - - - Petricaſtrenſis S. Petri Caſtellenſis 230
Cartuſiani Ordinis Elogia 228
Caſtellæ Provincia 229
Cataloniæ Provincia 229
Cella B. Mariæ apud Norimbergam 237
- - Nova in Grunaw 236
- - Salutis in Tuckelhauſen 236
Chremiphanium, vulgo Chrems-Münſter 5. ratio denominationis. ibid. occaſio fundationis 5. Fundator 5. 134. conſecratio 5. 134. fata benigna & adverſa 5. ſ. beati & ſancti hujus Monaſterii 6. Epiſcopi. ib. Abbates ex eo poſtulati. ibid. Abbates illius. 7. 134. Abbas Antonius Wolfardt præcipue de eo meritus 6
Chrems-Münſter. vid. Chremiphanium
Chriſtophorus ubi ſepultus? 210
Cladurnæ Monaſterii fundatrix 219
S. Claræ monialium Monaſterium Bruxellis 232
Confluentinum Cœnobium 228
S. Crucis Ciſtercienſis inſtituti Cœnobium in Auſtria 152. fundator. ib. quænam ſub ſe Cœnobia Ordinis ejuſdem habeat. ibid. Abbates 153
- - Monialium Cœnobium Nidernburgenſe 115. fundator. ibid. donator. ibid. fata. ibid.
Dieſenſee Monaſterium 216. fata ibid.
Diethmaminga 165
Dionyſii Areopagitæ oſſa ubi aſſerventur? 209. ſ. lis, quam habuit Ratiſpona & Regnum Francorum propter eum 210
Domus S. Annæ apud Brugas 234
- - Apoſtolorum omnium apud Leodicum 233
- - Bertrandi 229
- - S. Brun. in Heremo 233
- - S. Catharinæ in Lirano 231
- - Compaſſionis B. Mariæ apud Juliacum. 239
- - Correriæ 229
- - S. Eliſabeth apud Iſenacum 237
- - Jeſu Nazareni 229
- - S. Laurentii in Itinga 235
- - S. Mariæ 232
- - B. Mariæ Annunciatæ in Lonrætsburch 238
- - S. Mariæ de Fontibus 230
- - - - de Miraflore 230
- - - de Paular. 229
- - B. Mariæ de Prates 231
- - S. Martini, in Monte ſolis apud Campos 234
- - Mechlinienſis 234
Domus Miſericordiæ Dei apud Francofurtum ad Oderam 240
- - Montis S. Gertrudis 232
- - noſtræ Dominæ de Gratia in Diœceſi Hiſpalenſi 230
- - - - - - intra Bruxellas 233
- - novæ Lucis S. Salvatoris apud Ultrajectum 233
Domus Paſſionis Chriſti apud Legnitz 237
- - S. Paulæ porto Montis apud Bernam 239
- - Portarum 230
- - S. Sixti in vico Putila, vulgo Pettel 239
- - S. Sophiæ 233
- - S. Spiritus 228
- - Throni SS. Trinitatis in Pletriach 235
- - S. Trinitatis apud Brunam 235
- - - - apud Divionem 231
- - S. Viti apud Ratiſponam 238
Dyetramszell 218. ratio denominationis. ib.
Eberſperg 216. ratio denominationis. ibid. Ordinem Canonicorum Auguſtini Regularium commutat cum Ordine Benedicti. ibid.
S. Emmerani Monaſterium Ratiſponæ 209. ejus Epitaphium. ibid. primus Abbas. ib. Fundator. ibid. Privilegia 222
Erneſtus, Marchio, ubi ſepultus? 152
Etal 24. 223. Fundator 24. 223. Acceſſiones 24. confirmatio. ib. Abbates 25. 223
Fabiana urbs, prima Syllaba abjecta, Biana, & paulo poſt Vienna dici cœpit 157. ejus Parochi. ibid. Præpoſiti ibid.
Fabianus Epiſcopatus 156
Fabienſes Epiſcopi 156
Favianenſis Epiſcopatus 156
Fontanetum 231
Formbacenſium Comitum Genealogia 111
Formbachium 112. Fundatores. ibid. Abbates ibid.
Franciæ Provincia 230
Franconica Provincia 236
Fürſtenfelt 221
Garſtenſe Monaſterium 13. 123. Fundator 13. 123. Abbas de eo præcipue meritus, Ant. Spindler 14. Abbates ex eo poſtulati. ibid. Abbates 14. 123
Gebennenſis Provincia 228
Geiſſenfeldt Monaſterii Fundator 216
Geldriæ Ducum ſepulcra ubi? 232
Germaniæ Inferioris Provincia 231
Gerwicus, Abbas Monaſterii Campidonenſis 190
Giſelfridus, Abbas ejuſdem Monaſterii 186
Glockenizium 149. Fundatores ibid.
Glunicenſe Monaſterium, vulgo Glunick 18. Fundator. ibid. Abbates ibid.
Glunick vid. Titulum antecedentem.
Göttwen vid. Titulum ſequentem.
Gottwicenſe Monaſterium, vulgo Göttwen 10. primordium. ibid. conſecratio. ibid. Fundator. ibid. Canonici primum in eo regulares, poſtea Benedictini 11. fata. ib. Abbates ex eo poſtulati 12. Abbates illius. ibid.
Greiffenbergenſium Comitum Genealogia. 145
Guitelſtain 237
Guntherus, filius Thaſſilonis, Bavariæ Principis, ubi ſepultus? 134
Gurcenſis Epiſcopatus Auctor 163
ab

INDEX.

ab Haufen, nobilium, ſepultura ubi? 96
Haybach, Collegii ejus Canonicorum fundator 217
Henricus IV. vel V. Imperator ubi ſepultus? 218. Communione ſacrorum privatur ibid.
Herczoburgum 143. fundator. ibid. præpoſiti ibid.
Hieronymi Monaſterium apud Bononiam. 240
Hilaria 116. fundatores 117. Ordinem Canonicorum Auguſtini Regularium commutat cum Ciſtercienſi 117. Benefici in ipſam ibid.
Hiltigarda quando & ubi nata? 172. ejus parentes. ibid. ubi commorata fuerit? ibid. vita. ibid. quid nomen ejus ſignificet? ib. quot fundaverit Cænobia 173. ejus digitus. ibid. gigantes 176. quando ſepulta? 180. inventio ejus poſt devaſtationem Monaſterii Campidonenſis 187
Hiltrudis, Pipini, Galliarum Regis Sororis, ſepulcrum ubi? 95
Hohenfurt 118
Hortus angelorum 236
- - Chriſti apud Noertlingam 237
- - B. Mariæ in Illenbach 238
Hugo, Comes de Montfort 193. 197
Hylomont Capella ipſius caſtri 182. patroni capellæ 192. caſtrum flamma conſumitur 186. deſtruitur 188
S. Hypoliti Monaſterium 141. fundatores incerti. ibid. benefici in illud 141. ſ.
S. Jacobi Monaſterium Ratiſponæ quando conſecratum? 219
Infula Reginæ cæli apud Weſaliam 239
Juvavienſis civitas 161
- - - Epiſcopatus auctor 161
Kaczelſtorphum 149
Kalbsangſt non procul à Monaſterio Campidonenſi 184
Kayfershaim 220. fundatores ibid.
de Khurenberg ubi ſepulti? 117
Kiliani Monaſterium Lambacenſe 125. fundator. ibid. Ordinem ſæcularium Sacerdotum commutat cum Benedicti 125. Abbates ibid.
Kirchbergenſium Comitum Genealogia 151
Langenzend. Monaſterii Canonicorum Regularium hujus loci fundator 224
Lapis Refugii 235
Laurentii Parochiæ 185. 191. renovatio & amplificatio Eccleſiæ totius 192
à Laymbach, Comitum, Genealogia 125
Lechsbergenſium Comitum Genealogia 145
Lenzfrid, cœnobii, fundatores 191
Leo, Papa 210. ſ.
Leonora, Friderici III. Imperatoris conjux cum tribus liberis ubi ſepulta? 14
Leopoldus Auſtriæ ac Styriæ Dux 152
- - Bavariæ Dux ubi ſepultus? 152
- - ultimus Comes de Hals ubi ſepultus 95
- - de Hals, Comes & Landgravius de Leutenberg ubi ſepultus 95
Lincz carmine deſcribitur 120
Longobardiæ Provincia 240
à Loſenſtain, baronum antea, nunc comitum ſepultura ubi? 13. 123
de Loterhofen ſepultura ubi? 96
Ludovicus, Abbas Monaſterii Campidonenſis 186
- - Bavariæ Dux conjugi ſuæ caput amputari jubet 221
- - Pius conſecratur 180. vulnus ejus in capite 181. ſepultura 184. inventio ejus poſt devaſtationem Monaſterii Campidonenſis 187
Lunacenſe Monaſterium 130. fundator. ib. donationes. ibid. Abbates ibid.
Lunelach. vid. titulum antecedentem.
Majorevi Monaſterium 230
B. Mariæ aula in Buxio 237
- - capella apud Angianum 231
- - caſtrum apud Dulmaniam 239
- - clauſtrum apud Hildesheimum 240
- - hortus prope Pragam 236
- - lapidis boni 237
- - Monaſterium de Gratia apud Ticinum 240
- - pons in Altheim 237
- - porta in Axpach 235
- - ſalutationis Monaſterium apud Londinum 234
- - virginis thronus in Gemnico 235
Mariæ Magdalenæ ſub Cruce Monaſterium in urbe Lovanienſi 234
Mathildis, Ottonis L matris ſepulcrum 20
S. Maurini ſepulcrum ubi? 20
Maximilianus Imperator ubi ſepultus? 119
Medena. vid. Metania Meeten. vid. ibid.
Melanenſe cœnobium 229
Mellicum 8. primordia. ibid. Abbates illius præcipui Nicolaus & Reinerus à Landau. 8. ſ. Præſules ex eo creati 9. Abbates illius ibid.
Mennſee. vid. Lunacenſe Monaſterium.
Metania 81. ætas 82. Origo. ibid. Abbates. ibid. fata 83. ſ.
Meten 215. fundator ibid.
S. Michaëlis Monaſterium apud Moguntiam 238
Mittelberg, Abbas Monaſterii Campidonenſis 188
Monacenſis Monaſterii Auguſtinenſium fundator 223
Monikhuyſſen 232
Mons S. Andreæ 231
- - Angelorum omnium in Snals 235
- - Dei 231
- - Hilaris B. Mariæ 229
- - Joannis Baptiſtæ in Vogelsberch 238
- - - in Zelemenſi vico 232
- - S. Ludovici 231
- - S. Mariæ 231
- - - apud Argentinam 239
- - S. Salvatoris apud Erfordiam 237

INDEX.

Mons Sion 233
Montioli 229
Montis gratiæ Monaſterii fundatrix 214
Münſter 23. fundator. ib. fata ibid.
Neunburgenſium Comitum Genealogia 111
Neuſs 196
S. Nicolaus 193. Monaſterium ejus extra muros urbis Patavienſis 198. fundatrix. ibid. benefici in illud. ibid. præpoſiti. Ib. S. Nicolai Monaſterii Pataviæ fundator. 214
Nova civitas 149. ejus Monaſteria. ibid. Privilegia. ibid. Epiſcopi 150
Novcſium 196
Nuſia 196
Obermünſter Ratiſponæ 215
Oſterhovium 94. fundator. ibid. Præpoſiti & Abbates ibid.
Otho, Marchio Auſtriæ, ubi ſepultus? 138
Ottakarus, Rex Bohemiæ 222
Pantaleonis Monaſterium Coloniæ 19. fundator. ibid. caput Pantaleonis in eo aſſervatur 20. ſ. Abbates 20. ſ.
Pappenheim Comitum Genealogia 145
Paracelſus ubi ſepultus? 166
Parcum 230
Patavienſes Epiſcopi & Archiepiſcopi 159
S. Pauli Monaſterium Ratiſponæ 210. ejus fundator ibid.
Paumgartenberg 138
Petri Monaſterii Saliſb. fundator 161
- - Prioratus extra muros Ratiſponæ 220
- - & Pauli Erphordienſe 19. fundator. ibid. Canonicis in eo habitantibus ſubſtituti ſunt Benedictini 19. fata. ibid. præcipuus illius Abbas Ruthardus ibid.
Pettendorf Monaſteriis ejus loci ſanctimonialium fundator 224
Picardiæ Provincia 231
Pogenſium Comitum Genealogia 78
Poletenſe Monaſterium 230
de Polheim ubi ſepulti? 117. 128. Genealogia 128
Pomerii hortus 138. fundatores. ibid. Abbates ibid.
Porta cœli 229
Portus Salutis S. Andreæ 233
Pragenſis Academiæ ætas 165
à Precz ſepultura ubi? 96
Principum cella 106. fundator. ibid. benefici in eam. ibid. Abbates ibid.
Provinciæ comitatus Provincia in tractu Maſſilienſi 229
Pruel, Monaſterium 216. fata ibid.
Pruſing 218. ratio denominationis. ib. fundator ibid.
de Püchberg ſepultura ubi? 96
Pütinenſium Comitum Genealogia 111
Querfurtenſium Comitum Genealogia 144
S. Quirini tribuni pars capitis aſſervatur in Monaſterio S. Pantaleonis Coloniæ 20. corpus ejus Noveſii 20. Monaſterio Tegernſee donatur 214
Rabenſtein 165
Ratiſpona fruſtra oppugnatur à Ludovico, Duce Bavariæ 223. pons illius ſuper Danubium 220. S. Petri Prioratus extra muros illius 220. Monaſterium Auguſtinenſium fratrum 221. ejus Eccleſia Cathedralis fit Monaſterium S. Emerani 215. igne conſumitur 221. reſtituitur 222. fata ejus propitia. ibid. Epiſcopi ibid.
Reichenbach 219. fundator ibid.
Reichenbacum 33. ratio denominationis. ibid. ſitus. ibid. fundatio 33. 38. Priores illius aut ex Hirſaugia aſſumti, aut certe ab Abbate Hirſaugienſi inſtituti 34. dedicatio Eccleſiæ. ibid. dotatio 34. ſ. 42-44. 55. 66. Priorum aliquot Chronologia & nomina 36. ſ. nomina donantium 38 41. 44. ſ. fata 43. ſ. 48. ſeqq. 53. ſ. reſtitutio 50 53. hiſtoria ejus à fundatione uſque ad A. 1115. p. 38. uſque ad A. 1300. pag. 42. ab A 1590-1629. p. 48. dominium & proprietas Montium circa Reichenbach ad Monaſterium pertinentium 66-71
S. Reinoldus 20
Reiza, Duciſſa Bohemiæ ubi ſepulta 219
Rheni Provincia 238
Richelicus, Dionyſius 239
Rinchna, præpoſitura 93. fundatio. ib. præpoſiti. ibid.
de Rorbach ubi ſepulti? 95
Rorina, filia Ludovici Pii 180
de Rateneck, Comes & Epiſcopus Ratiſponenſis 222
S. Ruperti Eccleſiæ ædificator 161. fata. 163
Saletarum Monaſterium 230
Saliſburgenſes Epiſcopi & Archiepiſcopi. 161. civitatis Saliſburg. fata 163
de Satelbogen ubi ſepulta? 96
Saxoniæ Provincia 240
Schaumburgenſes Comites ubi ſepulti? 117
Scheckii, nobiles, ſepulturam habent in cœnobio Garſtenſi 13. 123
Scheyren 217. fundatrix ibid.
Schoſſlocenſis cella B. Virginis in nemore. 74. fundator. ibid. à Prioratus dignitate ad Abbatiam evecta. ibid. Abbates. ibid.
Scoti Ratiſponæ extra muros 216. Scotorum Cœnobium Viennenſe 154. fundator. ibid. Abbates 155
Seligenſtadium 21. fundator. ibid.
Semerow, Abbas Monaſterii Campidonenſis 184
Seydenſtetten 15. fundator. ibid. acceſſiones. 16. fata. ibid. Abbas præcipuus. ib. Abbates ex eo creati 17. Abbates illius. ibid.
Stengel Car. 26
Straubingenſis Monaſterii Carmelitarum fundator 224
Suicenſes 190
de Supplenburg, Ducum, Genealogia 144
Tanbergk, nobiles, ubi ſepulti? 96
Tegernſee 214. fundatores. ibid.
Thaſſilo ubi ſepultus? 115. ſ. 214. ſ.

Theo-

INDEX.

Theophaniæ, Ottonis II. conjugis, ſepultura in Monaſterio S. Pantaleonis Coloniæ. 19
Thierhemenſium Comitum Genealogia 145
Transfigurationis Jeſu Chriſti Cœnobium in Reinſchavo 238
de Traun ubi ſepulti? 117
Traunkirchen 127
S. Trinitatis Monaſterium ante novæ apud Auſtriaeos eivitatis Mœnia ſitum 148. Ordinem Prædicatorium commutat cum Abbatia Ciſtercienſi. ibid. Beneficus in ipſum. ibid. Abbates ibid.
- - apud Mantuam urbem 240
Trunæphanum 127. fundatores. ibid. Benefici in illud. ibid. Abbatiſſæ ibid.
Tuſciæ Provincia 240
Vallis S. Adelgundis 231
- - S. Antonii 235
- - Auxilii in Tarkan 235
- - Dei 230
- - Gratiæ apud Brugas 231
- - JEſu Chriſti 229
- - S. Joannis in Seiz apud Ciliam 235
- - Jocoſa in Carniola 235
- - Joſaphat apud Olomutium 235
- - S. Margaritæ in urbe Baſileenſi 239
- - S. Michaëlis in Levol 235
- - Regalis apud Gandavum 232
- - Sanctorum omnium in Maurbach 235
- - S. Spiritus 231
- - viridis 230
- - virtutum 229
Udalricus, Abbas Monaſterii Campidonenſis 186. S. Udalrici, Epiſcopi Auguſtani, ſacrum oleum 184
Udilo, Princeps Bavariæ, ubi ſepultus? 130
Vienna unde ſie dicta? 157
Viennenſis Epiſcopatus in Auſtria Inferiori 156. fundatio. ibid. Epiſcopi illius. ibid. Parochi 157. præpoſitura iterum cum Epiſcopatu commutatur 157. Epiſcopi novi hujus Epiſcopatus 158
Villaica judicia 183
Viſchpachaw Monaſterium 217
Vitriaei Jac. Manuſcripta ubi aſſerventur? 233
Ulrici Cœnobium extra muros novæ civitatis 150. Præpoſiti ibid.
Unſer Frauen Zell 222
Uſelli, nobiles ubi ſepulti? 96
Uſenhofen Monaſterium 217
Walderbach 219. Ordo Ciſtercienſis ſubſtituitur Ordini Canonicorum Regularium. 219
Waldhuſium 140. Fundator. ibid. Benefici in ipſum. ibid. Abbates ibid.
Waldſachſen 219
S. Walpurgæ Parochiæ 185
à Waltburg Dapiferorum Genealogia 147
Weelſium 128. Cœnobium in eo Franciſcanum. ibid. Fundator. ibid. Donationes. ibid.
Werdenbergenſium Comitum Genealogia. 152
de Werdnaw, Joannes, Abbas Monaſterii Campidonenſis 195..198. ædificia excitat laudabilia 197
Weſſelprunn 214. Fundator ibid.
de Wexenberg, Ulrici & Colonis, Baronum, Genealogia 117. ubi ſepulti? ibid.
Wigenenſis Epiſcopatus 156
Willeringum 116
Windespach Monaſterii Fundator 223
Winnburgum 77. Primordium. ibid. Præpoſitura primum, deinde Abbatia 78. Abbates ibid.
S. Wolfgangus 210
Ziska 236

FINIS.

ERRATA.

In Dedicatione.

Fol. 4. lin. 5. frequendantis. frequentandis. ibid. lin. 9. ipſi. ipſe. ibid. lin. 16. beneficio. benefico.

In ipſo Opere.

Fol. 5. lin. 12. excipit. conficit. ibid. lin. 49. CLXXX. CLXX. fol. 8. lin. 10. ſi tam. ſitam. fol. 11. lin. 26. in fame. infame. fol. 13. lin. 49. concurriſti. cucurriſti. fol. 19. lin. 20. piſturis. picturis. f. 26. lib. 38. in corporationem. incorporationem. fol. 37. l. 49. Greſs. Greff. f. 38. lin. 4. ſicut. ſic ut. ib. l. 6. do. de. f. 39. l. 36. Cano. Cono. fol. 40. lin. 13. Heiſpo. Heippo. ib. lin. 27. Horeivà. Horcwa. ib. lin. 55. Goxolt. Gozolt. f. 42. lin. 25. Pirtheloxe. Pirthelone. f. 43. lin. 61. aut. at. f. 44. l. 10. Hora. Hara. fol. 45. l. 42. venis. vexis. ib. lin. ult. poſt verbum Tubingenſium: adde: moturum. fol. 46. l. 25. Anno. Annus. f. 46. l. 47. MDLX. MDIX. f. 48. l. 42. p. 250. p. 520. f. 49. l. 21. Patrus. Perus. ib. l. 26. qui. deleatur. f. 50. l. 16. Ettingen. Ettlingen. fol. 56. l. 10. Winemamesba. *Winemanneſba.* in margine ponendum. fol. 58. lin. 18. manas. marcas. ib. lin. 22. Berlaho. Gerlaho. f. 59. l. 5. anniverſius. anniverſarius. ibid. l. 24. Manas. Marcas. ib. l. 33. co hæredium. cohæredum. f. 59. l. 51. Magdaburgenſis. Magadburg. & ſic ſæpius eod. folio. f. 60. l. 20. Egenbach. Engenbach. ib. l. 36. manis. marcis. ib. l. 59. quum. equum. f. 62. l. 12. Vieningen. Vueningen. ib. l. 15. Jokhheim. Forchheim. ib. l. 51. poſt verba: *in Utingen*, mox perge, *datam S. Gregorio.* f. 63. l. 7. uſum. in uſum. ib. l. 15. famulum. famulus. ib. l. 29. ut. &. f. 64. l. 23. partes. partem. f. 65. l. 44. marcum. marcam. fol. 66. l. 2. coheræantur. coherceantur. ib. l. 13. legati. legali. ib. l. 41. aſſenſum. aſcenſum. f. 67. l. 29. Bumelbrunnen. Buttelbrunnen. f. 69. l. 15. Stoufberc. Stoufenberc. ib. l. 25. Ulra. Ura. ib. l. 27. erroribus. terroribus. ib. l. 42. hereditaris. hereditario. fol. 71. l. 7. fidelicem. felicem. ib. l. 7. ſuffragente. ſuffragante. ib. l. 27. vocaverit. vacaverit. f. 75. l. 56. lycinum. lycum. f. 76. l. 47. vitæ. vitâ. f. 78. l. 11. Wlnithberg. Winithberg. f. 82. l. 11. perveniſſent. perveniſſet. fol. 86. l. 22. Philonuſum. Philomuſum. f. 87. l. 30. præ potenti. præpotenti. f. 89. l. 55. de ſignatus. deſignatus. f. 90. l. 39. ſacellam. ſacellum. f. 91. l. 51. gaudio. gaudia. f. 92. l. ult. abne. alme. f. 97. l. 42. potententiæ. potentiæ. fol. 99. l. 3. anni. anno. fol. 69 lin. 36. poſt verba: *magna Boemorum* adde: multitudo in flumine Oeno periit: Multi etiam in ſuburbio latentes igne ſublati ſunt, ita ut deſiderarentur in exercitu Boemorum &c. fol. 101. lin. 24. aëre. aera. f. 102. l. 25. pontificam. pontificiam. f. 103. l. 26. ædificii, ædificiis. f. 104. l. 53. quæ. qui. f. 110. l. 16. venit? venis? f. 115. l. 60. præclaribus. præclaris. f. 118. l. 3. poſt verbum: *Hiltgerus* adde: obiit. f. 120. l. 33. condidit. condiderit. ib. l. 49. cinis. civis. fol. 121. l. 8. absque. atque. ib. l. 9. Mortem. Martem. ib. l. 19. Iſtre. Iſtri. ib. lin. 5. poſt verbum *Domus.* adde: ſed. ib. lin. 21. continguam. contiguam. Leviora benevolus Lector corriget.